

ĪSTENAIS NELABAIS

Ko Bībele saka par velnu

Dankans Hīsters

Tulkojusi Irma Sabele

Carelinks Publishing
P.O. Box 152
Menai NSW 2234
AUSTRALIA

P.O. Box 90
Riga LV-1007
LATVIA

www.carelinks.net
www.vards.info

SATURS

IEVADS.....	
PIRMĀ NODAĻA IDEJAS RAŠANĀS VĒSTURE	
1-1 Priekšstata par velnu un sātanu izcelšanās vēsture Vecās Derības laikos.....	
1-1-1 Izraēls trimdā:babiloniešu / persiešu ietekme.....	
1-1-2 Grieķu ietekme.....	
1-2 Sātans Jaunās Derības laikos.....	
1-2-1 Sātans Justīna Martīra uzskatos.....	
1-2-2 Sātans Irineja un Tertuliāna traktējumā.....	
1-2-3 Sātans Klementa un Origena traktējumā....	
1-2-4 Sātans Laktantija un Atanasija skatījumā...	
1-2-5 Sātans Augustīna koncepcijā.....	
1-3 Sātans viduslaikos.....	
1-4 Sātans no Reformācijas laikiem līdz mūsdienām.....	
1-4-1 Sātans „Zaudētajā paradīzē”.....	
1-5 Protestētāji.....	
1-6 Velns un Sātans jaunākajos laikos.....	
OTRĀ NODAĻA DAŽAS BĪBELES PAMATA MĀCĪBAS	
2-1 Eņģeļi.....	
<i>Pirmā atkāpe: Jūdās vēstule un Ēnoha grāmata.....</i>	
2-2 Ļaunuma un grēka izcelsme.....	
<i>Otrā atkāpe: Vēstule romiešiem un Salamana gudrība.....</i>	
<i>Trešā atkāpe: 1. Mozus grāmatas 1-3 nolūks un konteksts.....</i>	
2-3 Sātans un velns.....	
2-4 „Šīs pasaules valdnieks”: Jūdu Sātans.....	
2-5 Elle	
<i>Ceturtnā atkāpe: Kristus un „gari cietumā”.....</i>	
TREŠĀ NODAĻA DAŽI PRAKTISKI SECINĀJUMI	
3-1 Daži praktiski secinājumi.....	
3-2 Velns un sātans: grūtie jautājumi.....	
CETURTĀ NODAĻA NEŠĶĪSTIE GARI	
4-1 Velns, Sātans un nešķīstie gari.....	
4-2 Ļaunie gari un elki.....	
4-3 Ļaunie gari un slimība.....	
4-4 Tā laika valoda.....	
4-5 Dievs pieņem cilvēka uzskatus.....	
4-6 Brīnumi un ļaunie gari.....	
PIELIKUMS: „Arī ļaunie gari tic un dreb”.....	
4-7 Kānaāniešu teoloģijas beigas.....	
4-8 Ļauno garu izdzīšana.....	
4-9 Pētījuma objekts: Rešefs.....	
4-10 Dieva valodas stils.....	
4-11 Kristus mācīšanas stils.....	
4-12 Kāpēc Jēzus nelaboja cilvēku nepareizos uzskatus.....	

- 4-13 Ļaunie gari: kopsavilkums.....
 PIELIKUMS: ticības ļaunajiem gariem psiholoģiskais pamatojums....

PIEKTĀ NODAĻA TO BĪBELES PANTU APSKATS, KUR MINĒTI VĀRDI VELNS UN SĀTANS

- 5-1 Ievads: Pārprastie Bībeles panti.....
 5-2 Čūska Ēdenē.....
 5-3 Dieva dēli un cilvēku meitas....
 5-4 Ījaba sātans.....
 5-4-1 Sātans Ījaba grāmatā: kāds no viņa draudzes locekļiem?.....
 5-4-2 Ījaba sātans: sātans – eņģelis?.....
 5-5 Spožā zvaigzne, Bābeles ķēniņš.....
 5-6 Svaids ķerubs.....
 5-7 Sātans Caharijas 3.nodaļā.....
 5-8 Jēzus kārdināšana.....
 5-8-1 Jēzus tuksnešī: pieraksta valodas un kārdinājuma dabas izpēte..
 5-8-2 Tuksneša kārdinājumi: iespēja ielūkoties Jēzus domu gājumā.....
 5-9 Nešķīstie gari.....
 5-10 Velns un viņa eņģeļi.....
 5-11 Sātans noņem vārdu.....
 5-12 Sātans kā zibens.....
 5-13 Sātans iegāja Jūdā.....
 5-14 Pēteris un sātans.....
 5-15 Jūsu tēvs velns.....
 5-16 Velna nomāktie.....
 5-17 Velna bērns.....
 5-18 Sātana vara.....
 5-19 Nododam sātanam.....
 5-20 Šīs pasaules dievs.....
 5-21 Gaismas eņģelis.....
 5-22 Sātana eņģelis.....
 5-23 Gaisa valsts valdnieks.....
 5-24 Nedodiet vietu velnam.....
 5-25 Velna viltības.....
 5-26 Velna valgs.....
 5-27 Nogriezietis neceļos sātanam pakal.....
 5-28 Stājieties pretim velnam.....
 5-29 Saitēs saistīti tumsā.....
 5-30 Mozus miesas.....
 5-31 Sātana sinagoga.....
 5-32 Miķelis un lielais pūķis.....
 5-33 Velns un Sātans saistīti.....
Piektā atkāpe: „Grēka cilvēks”.....

SESTĀ NODAĻA DAŽI SECINĀJUMI

- 6-1 Daži secinājumi.....
Sestā atkāpe: Ciešanas (Bev Russell).....

ĪSTENAIS NELABAIS

Ko Bībele saka par velnu

Dankans Hīsters

Ievads

Jautājums par to, kur meklējamas ļaunuma un cilvēku grēcīguma saknes, šķiet prātam neaptverams, taču tikai centieni rast atbildi uz šo jautājumu dod iespēju parādīt savu attieksmi pret ļaunumu un grēku un rast ceļu uzvarai pār tiem. Vainot tajā visā personificētu būtni ar asti, ragiem un dakšām rokā, pēc manām domām, ir vienkārši izvairīšanās, bēgšana no jautājuma būtības izpratnes, ātrs un vienkāršots, bet nepareizs risinājums. It īpaši tad, kad ir skaidrs, ka faktiski šis priekšstats par „velnu” rakstos nekur nav atrodams; tas drīzāk ir gadu simteņiem izveidojies, leģendām apvīts un tādējādi cilvēku apziņā iesakņojies pagānu laiku iedomu tēls. Pirmajā nodaļā es cenšos parādīt, ka tieši tā tas patiesi ir radies. Šajā un nākamajās nodaļās es cenšos parādīt ne tikai to, ka Dieva tauta pieņēma apkārtējā pasaulē izplatītos mītus par sātanu, bet arī Bībeles rakstītāju aktīvo vēršanos pret šiem mītiem, atsaucoties uz tiem un atmaskojot to maldīgumu. Tas ir vērojams, sākot ar stāstu par grēkā krišanu 1.Mozus grāmatas sākotnējās trīs nodaļās un līdz pat atsaucēm uz sātanu Atklāsmes grāmatā. Tas fakts, ka Bībelē netiek lietotas pēdiņas un atsauces uz avotiem, var maldināt nepieredzējušu lasītāju, taču netiešie norādījumi un mīta pastāvīga atspēkošana rakstos ir pārlicinoša un dzēlīgi piemērota kā tām tālajām, tā arī mūsdienām.

Taču šī uzskata rašanās vēsturē mēs nerodam grēka un ļaunuma problēmas risinājumu. To nevar salīdzināt ar aritmētikas uzdevumu mācību grāmatā – ja tu nespēj rast risinājumu, tad atšķir pēdējo lappusi un atrodi tur tevi interesējošo atbildi. Mūsu problēma ir daudz sarežģītāka. Ursula Le Gvina pārlicinoši raksta par „sāpēm un ciešanām, nelietderīgiem pūliņiem, zaudējumiem un netaisnību, ar ko mums būs pastāvīgi jāsaskaras mūsu dzīves laikā un jāiztur un jātiek ar to galā, un jāpieņem un jāsadzīvo ar visu to, jo tāda nu ir cilvēku dzīve” (1). Un tā tas arī ir; viņas vēzis, viņa dzīves traģēdija, cunami vienuviet un cilvēktiesību pārkāpumi citviet, dziļi apslēptā nožēla un ikviena ikdienas dzīves noklusētie grēki...mums ir katru rītu jāceļas un jāsadzīvo ar visu to. Man šķiet, ka visu šo grūtību nasta, sāpes un ciešanas, kuras mēs izjūtam, cenšoties visu to izprast, liek cilvēkiem padoties un vainot visās nebūšanās nez no kurienes uzradušos sātanu, kas ir apņēmiens sagandēt mūsu visādā ziņā jauko, skaisto dzīvīti. Bet pārāk ilgi mēs esam samierinājušies ar gaisā virmojošiem vienkāršotajiem šīs sarežģītās problēmas risinājumiem. Pagānu mītos mēs neatradīsim pamatotu problēmas risinājumu un izpratni, lai cik cienījamā valodā tos ietērtu plāpīgi teologi, lai cik dziļi šis mīts būtu iespiesies kristiešu prātos.

Tikai un vienīgi Dieva patiesības vārdā ir rodama īsteni pamatota atbilde un skaidra izpratne. Un tādēļ otrajā nodaļā es vērsos pie Bībeles, lai izveidotu patiesu ietvaru izpratnei par to, ko pati Bībele faktiski saka par velnu, grēku, ļaunumu un attiecīgi arī par eņģeļiem. Taču man liekas, ka Bībeles mācības mērķis ir radikāla cilvēka praktiskās

dzīves pārveide. Tieši tādēļ ir tik svarīgi pareizi izprast notiekošo, jo tas iespaido cilvēka ikdienas dzīvi un noved pie „atziņas pilnības”, Pāvila vārdiem izsakoties (Kol.2:2).

Tieši šo „atziņas pilnību” es cenšos attīstīt trešajā nodaļā, dodot atelpu teorijai un pievēršoties tam, kā tas viss ietekmē cilvēka dzīvi un pieredzi. Ceturtā nodaļa it kā atgriežas atkal pie teoloģijas, pētot dēmonu tematiku, apgāžot domu par faktisku dēmonu, kā grēka un ļaunuma izraisītāju garu, eksistenci. Tas viss mūs sagatavo to Bībeles pantu analīzei, kur runāts par velnu vai sātanu, lai mēs tos varētu izprast mūsu attīstītās apziņas ietvaros. Par to ir runa piektajā nodaļā un sestā nodaļa savukārt sniedz iegūto secinājumu kopsavilkumu. Lūdziet līdz ar mani, lai Dievs dotu mums šo atziņu un līdz ar to mēs kļūtu stiprāki mūsu ticībā, cerībā un mīlestībā. Un caur to lai mēs spētu sniegties tālāk, lai daudz izteiksmīgāk un efektīvāk ietekmētu arī citus šais atlikušajās dienās, kad mēs gaidām Dieva Dēla atgriešanos, kas sniegs galīgo atbildi un visu mūsu cīniņu ar grēku un ļaunumu atrisinājumu.

Dankans Hīsters
info@carelinks.net

Note

(1) Ursula LeGuin, *The Language of the Night* (New York:Putnam's, 1979) p.69

PIRMĀ NODAĻA IDEJAS RAŠANĀS VĒSTURE

1-1 Priekšstata par velnu un sātanu izcelšanās vēsture Vecās Derības laikos

Sāksim no paša sākuma. Tādi vārdi kā sātans, velns, dēmons, Lucifers, kritušais eņģelis un tml. vienkārši nav atrodamī 1.Mozus grāmatā. Vecā Derība māca, ka ir viens vienīgs Dievs, kas ir visuvarens, kuram nav līdzinieka vai kāda kosmiska spēka, ar ko sacensties. Vecā Derība nepārprotami liecina, ka jebkurš Dieva tautas ‘pretinieks’ galā bija pakļauts Dieva un tikai Dieva gribai. Visi eņģeļi Bībelē ir attēloti kā taisni Dieva priekšā, kā Dieva kalpi, pat „ļunie eņģeļi”, kas var nest grēciniekiem postu un iznīcību, ir Dieva eņģeļi, kas izpilda Viņa gribu un pavēles. Dieva tauta – Izraēls sākotnēji turējās pie šiem uzskatiem, taču, kā tas tik bieži ir atgadījies ar Dieva tautu, viņu patiesie uzskati sāka ļodzīties, sajaukdamies ar apkārtējās pasaules uzskatiem. Paši agrākie jūdu rabīni runāja par cilvēku noslieci uz ļaunu [*yetser ha-ra*] un noslieci uz labu [*yetser ha-tob*]. Viņu izpratnē šī nosliece uz ļaunu dažkārt tika personificēta un simboliski apzīmēta kā „velns”: „sātans un *yetser ha-ra* ir viens un tas pats” (1). Bet šie agrīnie jūdu rabīni noliedza domu par eņģeļu sacelšanos un viņi kategoriski noraidīja domu, ka čūska 1.Mozus grāmatā būtu sātans. Tolaik „jūdu velns nebija nekas vairāk kā tikai cilvēkiem piemītošās noslieces uz ļauno alegorija” (2). Talmūda izdevuma redaktors atzīmē, ka ne Talmūdā, ne Midrašā (Mozus likuma interpretācija jūdaismā) nav ne vārda par sātanu kā kritušo eņģeli (3).

Apkārtējie kānaāniešu mīti

Bija pareizi atzīmēts: „Vēlāko iedomu auglis – sātans – ebreju Bībelē nav sastopams” (4). Vecā Derība māca, ka Dievs ir visuvarens, Viņam nav līdzinieku; grēks rodas cilvēka prātā. Nav itin nekādas norādes uz cīņu eņģeļu starpā, nedz arī, ka kāds eņģelis būtu nokritis no Debesīm uz zemi. Tiesa, Bībeles raksti laiku pa laikam atsaucas uz apkārtējiem mītiem par personificētu sātanu (vai kaut ko tam līdzīgu) un apgāž tos. Senlaiku Tuvie Austrumi pildījās ar stāstiem par kosmiskām cīņām, piemēram, Tiamats sacēlas pret Marduku, dumpinieku Athtaru; šie mīti ir izsmeļoši apkopotī Neila Forsyth’a darbā (5). Vecā Derība atšķirībā no citām vietējām reliģijām nemāca neko tamlīdzīgu. Un Bībelē ir arī pāris pantu, kas atsaucas uz šiem mītiem kā cilvēku fantāzijas augļiem. Par piemēru ņemsim 104.psalmu, kas ir pārpilns atsaucēm uz Ninurta mītu. Bet iedvesmas vadīts, rakstītājs uzsver, ka *Jahve*, nevis Ninurta „skrien ar vēja spārnēm”; Ninurta, saskaņā ar mītu, cīnās ar sātana tēlu, kurš ir „ūdeņos”, bet 104.psalma parādīts, ka *Jahve* ir Tas, kas dara ar jūru vai *tehom* (radnieciska ar akādiešu sātana tēlu Tiamatu), ko vien vēlas – Viņam nav ne ar vienu jācīnās (6). Ījaba grāmatā 26:5-14 var atpazīt virkni atsauču uz tolaik populārajiem kānaāniešu mītiem par kosmiskajām cīņām; un šo pantu būtība ir tajā, ka Jahves visvarenība pierāda, ka to vienkārši nav bijis. „Miruso ēnas pat trīs izbailēs Dieva priekšā [atsauce uz Motu, kas izlokās kā čūska]... ar Savu spēku Viņš aplūsina jūru [atsauce uz dievu Jamu]... ar Savu gudrību Viņš satriec Rahabu. Ar Viņa dvesmu debesis kļūst spoži tīras [atsauce uz mītu, kas vēsta par pūķa padzīšanu no debesīm], Viņa roka ir tā, kas nodūra bēguļojošo pūķi”. Salīdzinājumā ar *Jahve* šiem dieviem nav nekāda spēka un *Jahves* dvesma attīra no tiem debesis – kosmosā to vienkārši nav (7). Kaut gan evaņģēlijos lietotā valoda ir to laiku valoda, ir jāatzīmē, ka Jēzus nešaubīgi strādā, lai apgāztu nepareizos priekšstatus. Tā, vētras laikā Galilejā, kuru mācekļi varētu uzskatīt par sātana roku darbu, Jēzus apsauc

vēju un saka uz jūru: „Klusu, mierā!” (Mk.4:37-41). Viņš apsauc tieši jūru un nevis kādu sātana tēlu.

Labi zināmie panti par „Lūciferu” Jesajas 14 arī ir saistīti ar šo tēmu, un tos mēs apskatām nodaļā 5-5. Šis fragments attiecas uz Bābeles ķēniņa varas krāšņo uzplaukumu un norietu – tādi vārdi kā sātans, eņģelis vai velns te nemaz nefigurē. Bet Bābeles ķēniņa pielīdzināšana rīta zvaigznei norāda uz paralēli ar kānaāniešu mītiem par Athtaru, „spožo zvaigzni”, „ausekļa dēlu”, kas ceļas augšup Capona kalna virsotnē, lai izaicinātu ķēniņu Baalu un tiek nomests zemē. Jesaja ar to noteikti domāja, ka Izraēlam un Jūdai ir vairāk jāuztraucas par Bābeles ķēniņu un šīs zemes realitātēm, nevis jāiedziļinās kosmiska mēroga prātojumos, pamatojoties uz mītiem, kuri tiem acīmredzot bija labi pazīstami. Bābeles ķēniņš bija tas, kurš tiranizēja Dieva tautu, nevis kosmisko dumpinieku bars. Bābeles spēki iebruka Izraēlā no ziemeļiem, izvēlēdamies ceļu pa auglīgajiem laukiem. Taču „ziemeļi” pagānu priekšstatos asociējās ar ļaunuma dievu izcelsmi (8). Pravieši centās vērst Izraēla bailes citā plāksnē, uzsverot, ka burtiskajam cilvēku ienaidniekam un Izraēla soģim ir jānāk no burtiskajiem, ne iedomātajiem, ziemeļiem. Tiem ir jābeidz kavēties kosmisko mītu apcerē un jāsāk raudzīties faktiskās dzīves realitātēs šeit uz zemes. Tādēļ Ecēhiēls runā par Ēģiptes un Tīras ķēniņiem valodā, kas stipri atgādina mītus par Tiamatu, Motu un citiem – tiem jātiekot notvertiem valgos kā krokodilam (pūķim), sadragātiem un izdzēstiem (Ecēh.29:3-5; 32:2-31). Šeit atkal mērķis ir koncentrēt Izraēla uzmanību reāliem šīs zemes notikumiem, novēršot to no mistiskiem radījumiem.

Pēc sava ģeogrāfiskā stāvokļa atrodies tik daudzu kultūru krustcelēs, Izraēla neizbēgami bija pakļauta apkārtējo tautu un to ticību ietekmei. Neskatoties uz tik daudzajiem praviešu aicinājumiem turēt tīru savu ticību, apkārtējo tautu ticējumi, it īpaši tie, kas attiecās uz citiem dieviem un plaši izplatīto ticējumu par ļaunuma dievu, nevarēja neietekmēt arī Izraēla tautu. Šie ticējumi ir apkopoti sekojošajā tabulā.

Pārdabiskās būtnes un izplatītais priekšstats par sātanu:
kopējie aspekti (9)

Pārdabiska būtne	Avots	Attiecības ar dievību	Biedējošs izskats	Atrašanās vieta	Saistība ar nāvi	Cilvēki baidās	Cīnās vai pielieto viltu
Humbaba	Mezopotāmija	Enlila uzdevumā apsargā ciedru mežu	Milzīgs briesmonis	Dar Ciedru mežs	Izdveš liesmu un nāvi	Baidās visi	Cīnās ar Gilgamešu
Mots	Kānaāna	Ela dēls	Dēmons	Pazemes dievs	Nāves dievs	Visi baidās	Balam viņš jāpakļauj
Habaju	Kānaāna	Els redz Habaju dzēruma vīzijā	Ar ragiem un asti	Pazeme	Saistība ar nāves kultu	Baidās visi	Apgāna Elu ar ekskrementiem un urīnu

Sets	Ēģipte	Dievība s Natas un dieva Re dēls	Galva kā melna šakāļa galva, šķelta mēle, aste	Vētras dievs, dzīvo svelmain ajā tuksnesī	Asociēj as ar tuksneš a svelmi un nāvi	Baidā s visi	Piekrāpj Ozirisu un nogalina to
Ahriman s	Persija	Neradīt s	Baismīg s dēmons	Pazemes dievs	Nāves un iznīcīb as nesējs	Baidā s visi	Pastāvīgi cīnās ar Ahuru un Mazdu
Aīds	Grieķija	Zeva dēls	Odiozs un pretīgs, biedējoš s	Pazemes dievs	Nes zemei nāvi, dzīvo mirušo pasaulē	Baidā s visi	Nolaupa Persifoni un aiznes to pazemē
Kristiešu pasaulē izplatītai s priekšstat s par sātānu		Viens no Dieva dēliem	Ragi, aste, pretīgs un tml.	Elles pavēlnie ks	Nes nāvi un iznīcīb u	Baidā s visi	Cīnās ar Jēzu par Valstību; cīnījies ar citiem eņģeļiem

Ļaunuma dievus daudzas senās kultūras iztēlojās ar ragiem; tas arī izskaidro ragainā velna tēla izcelsmi. Ebreju Bībelē nekur neparādās velns ar ragiem; šis tēls ir nepārprotami radies apkārtējo pagānu tautu iespaidā.

Mītu apgāšana

Seno Tuvo Austrumu iedzīvotāju ticējumos jūra tiek uzskatīta par sātana dzīves vietu; jūru gandrīz vienmēr identificēja ar personificētu ļaunuma dievu (10). Šajā ziņā pamācošs ir stāsts par ēģiptiešu iznīcināšanu Sarkanās jūras ūdeņos. Vēlāk rakstos ēģiptieši un nevis jūra tiek identificēti kā „Rahabs... jūras pūķis” (Jes.51:9; Ps.89:10,11) – kad vispārpieņemtais uzskats bija, ka pati jūra ir sātana tēls. Mozus uzsver, ka Izraēla patiesie pretinieki / sātani bija cilvēki, ēģiptieši, un nevis kāds mītisks pūķis. Dieva spēkos bija tos iznīcināt Sarkanajā jūrā, jo Viņš varēja darīt ar jūru visu, ko vien Viņš gribēja. Nesaskaņas bija starp Izraēlu un Ēģipti, Dievu un faraonu, nevis ar kādu pūķi jūrā. Habakuks raksta, iespējams tai kontekstā, ka Izraēls ir pieņēmis pagānu idejas par jūras pūķi, ka *Dievs* brāžas pa jūru ar Saviem zirgiem (Hab.3:8,12,15) – tai laikā kad ticējumi vēsta par Marduku, kas sakāva vētras dievu, Izraēlam tiek teikts, ka *Jahve* ir tas, kas satriec „jūras” dievu – un citviet rakstos mēs rodam tam apstiprinājumu. „Viņš viens pats...soļo pār jūras viļņiem”, pār šo iedomāto „jūras” sātana tēlu (Ījaba 9:8; 5.Moz.33:29). Ja tāda būtne arī būtu eksistējusi, tad Jahve jau to būtu iznīcinājis Sarkanajā jūrā. „Tu pāršķēli jūru... Tu pāršķēli Rahabu un nodūri jūras pūķi” (Ps.78:13; Neh.9:11; Jes.51:9-11). Tādējādi, Sarkanās jūras pāršķelšana tika saprasta kā sātana

figūras vai tā saucamās „jūras” dievības iznīcināšana. Vairāki Bībeles pētnieki sliecas tieši tā traktēt rakstu atsauces uz jūru (11). Tieši tā domāja Mozus, cenšoties skaidrot tautai, kas notika Sarkanajā jūrā – pat ja tāda būtne kā „Jūras” ļaunuma dievība būtu pastāvējusi, Jahve to pilnīgi iznīcināja, pāršķeļot to Sarkanajā jūrā. Un patiesais ‘Sātans’, kas apdraudēja Izraēlu, bija Ēģipte, reāli cilvēki uz reālas zemes.

Piezīmes

- (1) Rabbi Simon ben Lakish in The Babylonian Talmud, *Baba Bathra* 16a.
- (2) Joshua Trachtenberg, *The Devil and the Jews* (New Haven: Yale University Press, 1943), p.19.
- (3) A.Cohen, *Everyman's Talmud* (London: J.M. Dent, 1949), p.55. Šis fakts arī sīki aprakstīts Roy A. Stewart, *Rabbinic Theology: An Introductory Study* (Edinburgh: Oliver and Boyd, 1961), pp.81-5,88.
- (4) T.J. Wray and Gregory Mobley, *The Birth of Satan: Tracing the Devil's Biblical Roots* (New York: Palgrave Macmillan, 2005), p.52.
- (5) Neil Forsyth, *Satan and the Combat Myth* (Princeton: Princeton University Press, 1989), chapter 2.
- (6) Šī un arī citas saistības aplūkotas W.G. Lambert, *The Background of Jewish Apocalyptic* (London: Athlone Press, 1978).
- (7) Tas ir tikai īss kopsavilkums no John Day, *God's Conflict with the Dragon and the Sea* (Cambridge: Cambridge University Press, 1985). It īpaši skat 38., 39.lpp. Tā ir arī sekojošās grāmatas interpretācija: Marvin Pope, *Job* (New York: Doubleday), 1965, pp.164-167.
- (8) R.J. Clifford, *The Cosmic Mountain in Canaan and the Old Testament* (Cambridge, Mass.: Harvard University Press, 1972).
- (9) No sekojošā avota: T.J.Wray and Gregory Mobley, *The Birth of Satan: Tracing the Devil's Biblical Roots* (New York: Palgrave Macmillan, 2005), pp. 92,93.
- (10) Neil Forsyth, *Satan and the Combat Myth* (Princeton: Princeton University Press, 1989). Tas plaši parādīts 4.nodaļā.
- (11) B.W. Andersen, *Creation Versus Chaos: The Reinterpretation of Mythical Symbolism in the Bible* (New York: Association Press, 1967), pp. 98,99; F.M.Cross *Canaanite Myth and Hebrew Epic* (Cambridge, Mass.: Harvard University Press, 1973), pp.132,140; Marvin Pope, *Job* (New York: Doubleday), 1965, pp.67-70.

1-1-1 Izraēls trimdā: babiloniešu / persiešu ietekme

Īpaši spēcīgu ietekmi uz jūdaismu atstāja zoroastrisma mācība. Šī filozofija dzima Persijā apmēram 600 gadus pirms mūsu ēras un tās uzplaukums sakrita ar Jūdejas nonākšanu persiešu / babiloniešu jūgā. Šī filozofija postulēja laba gaismas dieva (Mazda) un ļauna tumsas dieva (Ahrimans) pastāvēšanu. Labi pazīstamie Jes.45:5-7 panti ir nepārprotams brīdinājums gūstā nonākušajiem ebrejiem nepakļauties šai mācībai – Izraēla Dievs, *un tikai Viņš*, ir tas, kas rada gaismu un veido tumsību, kas dod svētību, bet arī „ļaunu”. Taču Jesajas grāmatā faktiski ļoti bieži ir atrodamas atsauces uz zoroastrisma idejām, kuru mērķis ir mācīt Jūdai patieso attieksmi pret šīm lietām. Tā, šī mācība postulēja, ka „no Zoroastra sēklas nāks glābēji un beigu beigās lielais Glābējs, kuru dzemdēs jaunava, kurš augšāmcels mirušos un dāvās nemirstību (1). Jesaja atsauca uz šīm idejām 9:5 un pravietiski attiecina tās uz galīgo Glābēju, Jēzu – it kā brīdinot

ebrejus nepārņemt šai sakarā Persijā valdošās idejas. Patiesi, tā vien šķiet, ka [Dieva iedvesmā] liela daļa ebreju Bībeles tika pārrakstīta Bābelē, lai cīnītos ar to mācību, ar kuru ebreji nonāca saskarsmē šai zemē (2). Tā, piemēram, mēs atrodam Persijas iespaidā radušos izteikumus Ījaba grāmatā, kas, bez šaubām, attiecas uz daudz senāku ebreju vēstures posmu, taču ir tikusi rediģēta Persijas ēras iespaidā. Zoroastrisma ideja par to, ka Dievs Pats nekad neizraisīs ļaunumu mūsu dzīvē rada atsaucību ebreju vidū – un tādēļ Dievs jāskata it kā atstatu no laba un ļauna, jo par to atbild labā un ļaunā dievi. Cef.1:12 skan kā brīdinājums neiespaidoties no šī persiešu uzskata: „Es pārmeklēšu ar uguni visu Jeruzālemi un piemeklēšu tos ļaudis, kas joprojām guļ savā vecajā raugā un runā savā sirdī: Tas Kungs mums nedarīs ne labu, ne ļaunu!” Jo Dievam nebūt nav vienalga, kas notiek pasaulē un mūsu dzīvēs; un tas ir Viņš, kas rada gaismu un tumsu, labo un ļauno. Ahrimans, tumsas kungs, persiešu bareljefos tiek attēlots ar spārniem – un tā arī sātānam sāka piedēvēt spārnus, kaut gan Bībelē nekas tamlīdzīgs nav atrodams. Saskaņā ar zoroastrisma mācību, Ahrimans apskauda Jupiteru / Ohrmazdu un mēģināja iekarot Debesis. Ebreji kāri uztvēra šos mītus, stāstot par kādu dumpi Debesu valstībā, ko vēlāk uztvēra rakstnieki, tādi kā Miltons, un tā izveidojās jau vispārpieņemta kristiešu mācība – kaut gan ebreju Bībelē nekas tamlīdzīgs nav atrodams. Pieredzējis sātana idejas vēstures pētnieks raksta: „Pirms-trimdas laikos ebreju reliģijā Jahve bija tas, kas radīja visu uz zemes un debesīs, kā labu, tā arī ļaunu. Sātana nebija” (3).

Babilonijas gūsta laikos it īpaši ebreju sapratne tiecās visās nelaimēs vainot kādu atsevišķu būtību. „Jūdaisms pieņēma duālistisku pasaules uzskatu, kas noveda pie tā, ka cilvēku problēmas tie redzēja...kā kāda pārcilvēciska spēka izraisītas pretēji Dieva gribai. Šīs atziņas iesakņojās ebreju prātos Izraēla gūsta laikā Babilonijā” (4). „Doma par to, ka morālā un fiziskā ļaunuma izraisītāji ir dēmoni, dziļi iesakņojās ebreju reliģiskajos uzskatos laikā, kas sekoja Babilonijas gūstam, kas bez šaubām liecina par Irānas ietekmi uz jūdaismu” (5). Tādējādi, Jes.45:5-8 brīdina viņus nepieņemt Bābeles uzskatus šajā jautājumā, bet stingri turēties savā ticībā, ka Dievs, viņu Dievs, Izraēla Dievs, ir viens un vienīgi Viņš ir visu lietu avots, kā pozitīvu, tā arī negatīvu, un cita nav neviena, kas sacenstos ar Viņu Debesīs. Šī tēma bieži tiek uzsvērta Jesajas, kā arī citu praviešu grāmatās, kuri rakstīja Izraēlas gūsta laikā Babilonijā. Šajā gūsta laikā ebreji sāka aizdomāties, no kurienes rodas tie eņģeļi, kas nes nelaimi, un persiešu iespaidā radās doma, ka šie eņģeļi darbojas neatkarīgi no Dieva. Ebreji gāja vēl tālāk un secināja, ka „Dieva personības postošais aspekts atdalījās no pozitīvā un ir pazīstams kā Sātans”, un vēlākās ebreju leģendas zīmē personīgu sātānu (vai Sammaēlu), kuram ir 12 spārnu un āža izskats, kurš arī ir vainojams visās slimībās un nāvē (6). Ebreji, protams, bija monoteisti, bet šīs idejas attīstījās, lai ļautu tiem ticēt kā vienam Dievam, tā tomēr arī duālistiskajai persiešu idejai par labo un ļauno dievu. Tieši šajā laika posmā ebrejiem iepatīkās doma par grēcīgajiem eņģeļiem, kaut gan Vecā Derība klusē šai sakarā. Viņi negribēja atteikties no monoteisma, atzīstot vairāk par vienu Dievu; un tā viņi iedibināja ‘ļauno dievu’ spēcīga, grēkpilna eņģeļa personā. Un šo aplamo ideju uztvēra arī agrīnie kristieši, kas tāpat vēlējās pielāgot apkārtējās pasaules pagānu ļaunuma idejas savam pasaules uzskatam.

Jāatzīmē, ka persieši nebija pirmie duālistiskā kosmosa uzskata paudēji, proti, ka ir labais Dievs, kas nes svētību un labas lietas un sliktais Dievs, kas nes nelaimi. Ēģiptiešiem labais dievs bija Ozīriss un sliktais – Tifons. Peru iedzimtajiem indiāņiem Karnaks bija labais dievs un Kupai bija ļaunuma dievs; agrīnajiem skandināviem Loks bija ļaunuma dievs un Tors bija labais dievs; eskimosiem Ukouna bija labais dievs un

Ouikans bija sliktais (7). Šumeru episkā poēma par Gilgamešu pauda to pašu ideju – Gilgamešs un Huvava bija pretpoli. Tāds ir cilvēku dabiskais domāšanas veids – tas sakņojas pieņēmumā, ka *mūsu* priekšstati par labo un ļauno ir pamatā pareizi. Ir jo nopietni jāuztver Bībeles apgalvojumi attiecībā uz to, ka cilvēce parasti kļūdās spriedumos par morālajām lietām un ka Dieva domas ir daudz augstākas par mūsējām (Jes.55). Jo ļoti bieži tā gadās, ka tas, ko *mēs* uztvērām kā „ļauumu” faktiski nāca mums par labu – Jāzeps varēja teikt saviem brāļiem: „Jūs gan bijāt iecerējuši man ļaunu darīt [un viņi tiešām darīja viņam ļaunu!], bet Dievs to ir par labu vērsis, gribēdams...daudz ļaužu saglabāt dzīvus” (1.Moz.50:20).

Pravieši un monstri

Atkal un atkal Vecās Derības pravieši atsauca uz haosa monsturu mītiem – un viņi attiecina tos uz Ēģipti un citiem Dieva tautas ienaidniekiem uz šīs zemes. Tā, ēģiptiešu armijas iznīcināšana Sarkanajā jūrā tiek aprakstīta kā pūķa Rahaba galvas sadragāšana un saduršana, kā arī leviatāna galvu satriekšana un atdošana par barību tuksneša zvēru pulkam (Ps.74:13,14, citas atsauces Ecēh.29:3-5; 32:2-8; Jes.30:7; Jer.46:7,8). Uz to ir likts liels uzsvars un būtība ir tieši tajā, ka Dieva tautas ienaidnieki *nav* haosa monstri, bet gan šīs zemes cilvēki un sistēmas. Un ir jāpriecājas par to, ka Dievs atkal un atkal pārvar šos pretiniekus. Tā Izraēlai bieži tiek atgādināta vēsturiskā uzvara pār Ēģipti ar likstām, kas pār to nāca, un iziešana no tās – jo tieši par to bija jādomā un nevis par mītiskajiem haosa monstriem, kas iesaistās kosmiskajos cīņos. Un tas viss attiecas arī uz mums; mums ir jāpriecājas par Dieva uzvaru pār reālajiem, redzamajiem pretiniekiem. Tam, ka Dievs mūs ir radījis kā Savu tautu, kas ir visaugstākā realitāte, būtu jāpiesaista visas mūsu domas un uzmanība, nevis jāprāto par kosmisko konfliktu mītiem. Jo mūsu Ēģipte vēl aizvien ir mums visapkārt; pēc Mārtaņa Lutera Kinga definīcijas, „Ēģipte simbolizēja ļaunumu apspiešanas, bezdievīgas ekspluatācijas un graužošanas kundzības formā” (8). Šīs pasaulīgās realitātes ir patiesais ‘Sātans’ / pretinieks, ar kuru mums ikdienā jāstopas, nevis ar kādiem kosmiskiem monstriem. Un mums ir jāsmeljas iedvesma un iedrošinājums tajās vēstures lappusēs, kas ataino Dieva slaveno uzvaru pār ‘Ēģipti’. Tā laika populārā doma par kosmiskā pūķa sadragāšanu un iemešanu jūrā ir uztverta Mihāš grāmatā 7:19 un pārattiecināta uz grēku: „Visus mūsu grēku darbus tu liec iemest jūras dziļumos”. Šeit atkal pravietis koncentrē mūsu uzmanību uz mūsu grēkiem – reālajiem sātaniem / pretiniekiem, novēršot to no kosmosa pūķiem.

Var pierādīt arī, ka visi pieraksti par Izraēla atteikšanos ieiet Kānaāna zemē ir izteikti tā, lai parādītu, ka tam par iemeslu bija viņu vēlme ticēt tiem, kas cēla neslavu labai zemei, izplatot mītus par ļaunu pūķi, kas tur dzīvojot un kurš aprīšot viņus tur. Taču būtībā viņiem pietrūka ticības Dieva spēkam. Ja viņiem būtu bijusi šī ticība, tad *kāds* arī nebūtu ‘pretinieks’ šai zemē, lai kādu veidolu tas arī pieņemtu, tas gala beigās būtu bezspēcīgs Dieva priekšā (4.Moz.13:32; 14:36; 5.Moz.1:25). Taču Dievs neizvēlējās atspēkot šos mītus un stāstīt ļaudīm, ka Kānaāna zemē nav nekādu no paslēptuves glūnošu pūķu – tā vietā Viņš strādāja ar tiem saskaņā ar viņu bailēm, likdams zemei, uz kuras tie stāvēja, atdarīt savu muti un aprīt tos, kas bija novērsušies no Viņa (4.Moz.16:30), uzsverot, ka Tas Kungs ko „jaunu rādīs”, ko Viņš līdz šim vēl nebija rādījis, jo tāda pūķa, kas uzglūnētu cilvēkiem, nebija nevienā zemē, kas varētu aprīt cilvēkus. Un visi pravieši uzsver, ka *Dievs*, nevis kāds pūķis aprija cilvēkus – „Tas Kungs [nevis kāds pūķis] kļuvis mums par ienaidnieku, Viņš iznīcinājis Izraēlu” (Raudu 2:5 un bieži arī praviešu rakstos). Izraēla tauta, kas atstāja Ēģipti, faktiski nemantoja Kānaānu tāpēc, ka ticēja

tam, ka tā ir zeme, kas aprij savus iedzīvotājus (4.Moz.13:32), attiecinot to uz zemē mītošajiem milžiem (4.Moz.13:33). Kad Jozua un Kalebs centās viņus pierunāt, tiem bija jānotic, ka Dievs ir spēcīgāks par visiem apkārtnē izplatītajiem monstri mītiem. Un tāpēc ka tie negribēja tam ticēt, viņi neiemantoja zemi, kas tipiski simbolizē tos, kas neiemanto Dieva sagatavoto lielo pestīšanu.

Piezīmes

- 1 Paul Carus, *The History of the Devil and the Idea of Evil* (New York: Gramercy Books, 1996), p.58.
- 2 Es tam esmu devis daudz piemēru “Bībeles dzīvēs”, 11.nodaļā.
- 3 J.B. Russell, *The Devil* (Ithaca: Cornell University Press, 1977), p.174.
- 4 H.C. Kee, *Medicine, Miracle and Magic* (Cambridge: C.U.P., 1986), p.70.
- 5 Geza Vermes, *Jesus the Jew* (London: S.C.M., 1993), p.61.
- 6 E.Urbach, *The Sages: Their Concepts and Beliefs* (Jerusalem: Magnes Press, 1975), Vol.1, pp.471-483.
- 7 Kersey Graves dokumentē šos un citus piemērus no visas pasaules grāmatā *The Biography of Satan* (Chicago: Frontline Books, 2000), pp.63-66.
- 8 Martin Luther King, *Strength to Love* (Philadelphia: Fortress Press, 1981), p.73.

1-1-2 Grieķu ietekme

Pēdējā no Vecās Derības laiku ietekmēm uz ebreju domu gājumu par sātānu nāca no Grieķijas. Jūdaisms pieņēma grieķu priekšstatus par Tartaru [launajiem domāto elli tumšajā pazemē], Asfodeles laukiem [sava veida šķīstītava] un Elisija laukiem [svētlaimīgo mājoklis], neskatoties uz to, ka tas neatbilda skaidrajiem Bībeles norādījumiem par kapu [„elli”] un mirušo stāvokli, kā mēs to parādam nodaļā 2-5. Grieķiem bija neskaitāmas leģendas par kosmiskajiem cīņiem dievu starpā, daži no kuriem pieņēma arī čūskas veidolu; un šīs sacelšanās nereti beidzās ar dumpinieku izraidīšanu [kā, piemēram, Prometeja, Zeva, Faetonta un citu gadījumos]. Tas viss sajaucās ar citām ebreju jau uztvertajām idejām par sātāna personību. Ragi un mataināis grieķu dieva Pana veidols, Poseidona trīsžuburainais zizlis un Hermesa spārni – tas viss iemiesojās vispārpieņemtajā ebreju priekšstatā par sātānu kā atsevišķu personību un tas savukārt iespaidoja kristiešu priekšstatus par šo leģendām apvīto tēlu. Tādēļ nav jābrīnās, ka kritiķi, tādi kā Celsijs, vainoja Origenu un agrīnos [maldu ceļus staigājušos] kristiešu ‘ciltstēvus’, ka tie ir vienkārši pieņēmuši pagānu pasaules leģendas par sātānu. Origens un daudzi citi centās atspēkot šo [pilnīgi pareizo] apsūdzību, cenšoties ielasīt Vecās Derības pantos tās idejas, kuras viņi bija uztvēruši citviet. Bet, kā mēs parādam 5.nodaļā, šo atspēkojumu rezultātiem trūkst viengabalainības un tie bieži izvēršas par patētisku interpretāciju un Bībeles tekstu sagrozīšanu.

Dieva neiedvestās apokrifiskās Ēnoha grāmatas stāsts par svētajiem sargiem, kas ieskundēti zemes ielejās par to, ka tie it kā gulējuši ar cilvēku meitām, ir pārņemts no grieķu mītiem – tāds liktenis piemeklēja titānus, kad Zevs bija tos pieveicis; tas atgādina arī Urāna bērnu ieslodzījumu ielejās par sodu par nodarījumiem. Taču šie jūdu mīti par eņģeļiem iefiltrējās arī kristiešu tautas apziņā. Vienīgā atsauce uz eņģeļiem kā „svētajiem sargiem” ir Daniēla grāmatā, kas arī rakstūta Persijas / Bābeles gūsta laikos. Daniēls uzsver, ka svētie sargi ir Dievam paklausīgi un pilda Viņa gribu (Dan. 4:14,20). Visās atsaucēs ir runāts par „svētiem” sargiem, viņu svētums tiek uzsvērts. Tas izklausās

tā, it kā būtu bijis kāds agrīns mīts par grēcīgiem sargeņģeļiem, un Daniēls censtos to apgāzt.

Laika posmā starp Veco Derību un Jauno Derību tapa milzīgs daudzums ebreju literatūras, kas propagandēja sātānu kā personu. Ēnoha grāmatu un stāstu par „sargiem” ebreji pieņēma kā dogmu, proti, ka sargeņģeļi grēkoja, atnākuši uz zemi laikā, kas aprakstīts 1.Mozus grāmatas 6.nodaļā, un apprecējuši skaistās sievietes. Mēs to speciāli komentējam nodaļā 5-3. Ebreju literatūra ir pretrunīga, ko nevar teikt par Rakstiem. Tā, piemēram, Jubileju grāmata, kas sarakstīta apmēram 104.gadā pirms Kristus, apgalvo, ka Dievs „norīkojis pār visām nācijām un tautām valdošus garus, kas vestu tos neceļos” (15:31). Kādēļ gan taisnajam Dievam būtu jānorīko pār mums tos, kas vestu mūs neceļos – un tad jānosoda mūs par nodevību? Citas to laiku ebreju teorijas uzskata, ka Dievs nosodīja sātānu, taču dēmoni kaut kā izvairījās no soda un kārdina cilvēkus nodoties grēkam – it kā tie viltībā būtu varējuši pārspēt Dievu. „Ādama apokalipse” līdzīgā veidā mazina cilvēka grēcīgumu, apgalvojot, ka „sātans” faktiski paveda Ievu, ar ko arī sākās grēkā krišana. „Mozus apokalipse” apgalvo, ka sātans parādījās Ievai tik apburoši spoža eņģeļa izskatā, ka viņa vienkārši nevarēja viņam nenoticēt.

Starp citu atzīmējiet sev, ka Pāvils atsauca uz to 2.Kor.11:14 – tas gan nenozīmē, ka viņš atbalstīja šo domu. Atkal un atkal Bībeles uzsvārs uz to, ka Ādams un Ieva ir grēkojuši un tas, ka mēs viņu vietā būtu rīkojušies tāpat, un faktiski to arī darām dienu no dienas... tiek mīkstināts un stipri mazināts. Atkal un atkal jūdu apokrifiskā literatūra cenšas ieviest domu, ka Dievam nav nekā kopīga ar visu to slikto, kas notiek cilvēka dzīvē. 1.Moz.22:1 skaidri teikts, ka *Dievs* pārbaudīja Ābrahāmu, aicinot viņu upurēt savu vienīgo dēlu Īzāku; „Jubileju grāmatā” šai stāstā parādās sātans „prinča Mastemas” veidolā, kurš liek Ābrahāmam to darīt (17:15-18). Līdzīgi, 2.Moz.4:24 stāstīts, ka „Tas Kungs”, droši vien eņģeļa izskatā, satika Mozu un centās to nonāvēt par to, ka tas nebija apgraizījis sava dēla priekšādu; taču Jubileju grāmata atkal apgalvo, ka tas bijis sātans / Mastema (Jub.48:1-3). Pseido-Jonatāns (Palestīnas Targums) mazina Ārona grēku, apgalvojot, ka sātans pārvērtā zeltu, kuru Ārons iemeta ugunī, par zelta teļu; un attaisno cilvēku grēku, sakot, ka tas bija sātans, kas dancoja cilvēku pulī (1). Bībele izceļ Ārona un tautas grēku, bet jūdu mīti tos attaisno, vainojot tai visā sātānu.

Cenšoties sevi attaisnot, ebreju autori vēl arī cīnījās ar problēmu, kas mūs visus nodarbina – kā gan labais un žēlsirdīgais Dievs var darīt ko ļaunu? Bet viņi izvēlējās to vieglāko ceļu, uzdrošinoties pārrakstīt Viņa vārdu, lai noveltu vainu uz pašu iztēlē radīto sātāna tēlu. Šo neiedvesto, starp divām derībām radīto ebreju literatūru raksturo tieksme pārrakstīt Bībeles vēsturi un apgalvojumus tā, lai ieviestu Persijā aizgūtos tēlus. Jes.45:5-7 teikts skaidrāk par skaidru: „Es esmu Tas Kungs, un cita nav neviena! Es, kas radu gaismu un veidoju arī tumsību, kas dod svētību, bet arī ļaunu; Es esmu Tas Kungs, kas visu to dara!” Taču 4.Ezras grāmata 2:14 labo to uz „Es esmu izslēdzis ļaunumu un radījis labumu, jo Es dzīvoju, saka Tas Kungs”. Tā kā mēs esam izvēles priekšā – vai nu Dieva iedvestās Bībeles teksts, jebšu neiedvestās ebreju interpretācijas ar to centieniem attaisnot pagānu mīta par sātānu pieņemšanu.

Esēņi

Esēņi, grupa ebreju fanātiķu, kas atdalījās no ebreju kopienas, uzskatīdami tai piederīgos par atkritējiem, bija stipri pieķērušies šim mītam par sātāna tēlu. Viņi kritizēja ebreju sabiedrību, kura tos vajāja, un sāpīgi pārdzīvoja ebreju atrašanos Romas pagānu pavalstniecībā. Viņi attīstīja Ēnoha grāmatas idejas savā Damaskas dokumentā un vēlāk

savas Kopienas statūtos un Kara rullī. Viņi uzskatīja, ka visas „viņu likstas izriet no šīs radības [proti, *Mastemas* jeb sātana] naidīguma. Visi viņu pavadošie gari tiecās likt gaismas dēliem (proti, esēņiem) pakļupt” (2). Savus pretiniekus viņi sauca par tumsas spēkiem, kas cieši sadarbojas ar sātanu, tādējādi attaisnojot savu gatavošanos varmācīgai un varonīgai cīņai ar romiešiem, ticot, ka Dievs ir viņu pusē. Diemžēl viņi nesaprata, ka visa viņu teoloģija šajā ziņā bija veidojusies un ietekmējusies no pagānu duālistiskajām idejām, kuras visās citās jomās viņi tik dedzīgi kritizēja. Viņi nosodīja rabīnus par to apgalvojumiem [pilnīgi pareiziem, Bībeles mācībai atbilstošiem], ka cilvēkā ir divu veidu noslieces: uz ļaunu (*yetser-hara*) un uz labu (*yetser-tob*). Par nelaimi, viņi nesaprata, ka dzīve Dieva priekšā būtībā ir ļaunās tieksmes savaldīšana un labās attīstīšana un tādā veidā viņi mazināja iekšējā garīguma nepieciešamību, liekot tam izpausties uz āru dzelīgā valodā un burtiskā kara darbībā pret ienaidniekiem. Starp citu zīmīgi, ka Jigels Jamins, Izraēlas Aizsardzības armijas ģenerālis un arī arheologs un akadēmiķis, rediģēja „Kara rulli” un izmantoja to kā attaisnojumu Izraēlas 20.gadsimta konfliktiem ar arābiem (3).

Tiek atzīmēts, ka Pāvils plaši izmanto esēņu terminoloģiju (4). Pēc manām domām, viņš to lieto, lai pierādītu, cik dziļi tie maldās. Aicinot romiešu ebrejus „noliksīm tumsības darbus un tērpsimies gaismas bruņās” (Rom.13:12), uzrunājot savus pievērstos „gaismas bērni un dienas bērni” (1.Tes.5:5), Pāvils atsaucas uz esēņu idejām. Taču viņš saka, ka gaismas bērniem ir jāizcīna garīgā cīņa sevī, savās sirdīs, lai tiktu galā ar miesas kārtībām un netikumiem, nevis jāmetas bruņotā cīņā pret romiešiem. Līdzīgi, kad Pāvils uzstāj, ka Dievs nocietina faraona sirdi (Rom.9:14-18), viņš ne tikai atkārtoti Rakstos teikto (2.Moz.9:12,16), bet atsaucas uz ebreju Jubileju grāmatā pausto, ka Mastema [sātans] un nevis Dievs nocietināja faraona sirdi.

Tāpat arī Jāņa evaņģēlijs ir pārpilns ar atsaucēm uz esēņu uzskatiem. Tiek diskutēts par to, vai Jāņa lietotā valoda nav atsaukšanās uz gnosticisma rašanās briesmām, kas tā arī varētu būt. Bet drīzāk Jāņa evaņģēlijs ir tapis daudz agrāk, pat vēl pirms m.ē. 70.gada (5). Tādējādi, kad Jānis runā par gaismu un tumsu, gaismas un tumsas bērniem, jūdu ‘sātanu’ / kristietības pretinieku kā „šīs pasaules valdnieku” [skat nodaļu 2-4], viņš arī atsaucas uz šīm plaši pazīstamām esēņu idejām. Jāņa vārdiem runājot, sekošana gaismai ir sekošana Kungam Jēzum; tumsa attiecas uz miesu, mūsos mītošo tieksmi pielāgoties apkārtējai pasaulei un tās domāšanas veidam. Tādēļ viņa aicinājuma būtība ir atteikties no fantāzijām par kosmiskajām cīņām un izprast, ka visbūtiskākā cīņa noris mūsu pašu prātos.

Piezīmes

- (1) John Bowker, *The Targums and Rabbinic Literature* (Cambridge: C.U.P., 1969).
- (2) *Rule of the Community* 3.13-4.26, citēts no T.H. Gaster, *The Dead Sea Scriptures* (New York: Doubleday, 1964), p.50.
- (3) Yigael Yadin, *The Scroll of the War of the Sons of Light Against the Sons of Darkness* (Oxford: O.U.P., 1962).
- (4) J.Murphy-O'Connor, *Paul and Qumran* (London: Chapman, 1968) – labs kopsavilkums.
- (5) Džona Robinsona plašie pētījumi šai laukā nav ignorējami, kaut arī dažas detaļas varētu apšaubīt. Skat John Robinson, *Redating the New Testament* (Philadelphia: Westminster, 1976) un *The Priority of John* (London: S.C.M., 1985). Robinsons min argumentu pēc argumentu, lai attaisnotu savu viedokli – piem. „Jeruzālemē pie Avju vārtiem ir dīķis” (Jņ.5:2) nekādi neiederētos, ja tas būtu rakstīts pēc m.ē. 70. gada.

1-2 Sātans Jaunās Derības laikos

Jaunā Derība atklāj to pašu Dievu, kas ir Vecajā Derībā. Arī Jaunajā Derībā Dievs ir Tas, kas mūs pārbauda un nosoda un tajā vēl jo biežāk tiek norādīts uz grēka aizmetņiem cilvēka prātā. Tāpat kā Vecajā Derībā uzsvērtā tiek Dieva virsvaldība. Pat zvēram Atkl.17:17 Dievs ir devis „darīt Viņa gribu”. Zvēra vajātie „cieš pēc Dieva gribas” (1.Pēt.4:19). Bet tā vēsture, kuru mēs tagad aplūkosim, atkal un atkal parāda, ka Dieva tauta nemitīgi vēlas kaut ko pielikt pie Dieva vārda pamatmācības un sagrozīt to.

Kristiešu māksla uzskatāmi atspoguļo kristiešu tautas apziņā cirkulējošās domas. Ir atzīmēts, ka „visagrākais zināmais sātana attēls ir sastopams Rabbulas evaņģēlijos, kas attiecināmi uz m.ē. 586.gadu...nav zināms, kāpēc kristiešu mākslā līdz sestajam gadsimtam sātana attēli nav sastopami” (1). Iespējams, ka atbilde ir pavisam vienkārša – šī doma vēl bija tikai attīstības stadijā. Garīgo tēvu darbu apskats parāda, kā sāka attīstīties doma par sātanu kā krituša eņģeļa tēlu. Romas Klements rakstīja korintiešiem 1.gadsimta beigās par sātanu kā būtņi, kas it kā mudinot kristiešus grēkot (Klements 51:1). Ap to pašu laiku Ignatijs sāk rakstīt par labiem un grēcīgiem eņģeļiem debesīs un par to, ka grēcīgie eņģeļi ir būtņi, ko sauc par sātanu, sekotāji (Trallians 5:2; Smyrneans 6:1; Ephesians 13:1).

Laikā, kad kristietība sastapās ar pretestību un vajāšanām, par sātana dzimumu sāka saukt jūdus, ķecerus, pagānus un tml., kas it kā atspoguļojot kosmisko cīņu, kas debesīs norisinoties starp Kristu un Sātanu. Šo domu attīsta Polikarpa vēstule filipiešiem ap m.ē.150.gadu – viņš uzskata tos, kas nav vienisprātis ar viņu, nevis par tādiem, kuru uzskati vienkārši nesakrīt ar viņējiem, bet tieši tādēļ par sātana sekotājiem. Viņš, līdz ar daudziem citiem kopš tā laika, sāka ‘spēlēt Dieva lomu’ un izmantot šo domu par kosmiskās cīņas atspoguļojumu virs zemes [kur paši, bez šaubām, bija taisnie varoņi] kā attaisnojumu savu pretinieku nostādīšanai sātana pusē. Šīs idejas lietoja krusta karu attaisnošanai tāpat kā tagad tās lieto, lai attaisnotu kara darbību. Otra puse ir sliktie, kas atspoguļo Sātanu Debesīs; un ‘mūsu’ puse ir labie, taisnie un Dievs ir mūsu pusē. Mēs parādījām, ka saskaņā ar Bībeli, Debesīs nenotiek nekādas kosmiskās cīņas; pat simboliskais „kara debesīs” (Atkl.12) apraksts pravietoja par stāvokli īsi pirms Kristus otrās atnākšanas. Tādējādi, plaši pieņemtā pagānu ideja par kosmisko konfliktu tika ieviesta kristietībā un lietota, lai attaisnotu jebkura kristiešu pretinieka pieskaitīšanu sātana tumšajiem spēkiem. Tas deva iespēju kristiešiem aprakstīt savus pretiniekus visneķītrākajiem vārdiem, pamatojoties uz to, ka šī cīņa atainojot kosmisko cīņu starp Jēzu un Sātanu ‘tur augšā’. Tas viss ne tuvu nelīdzinājās tai lēnprātīgajai un nevarmācīgajai liecībai, kas raksturoja Jēzus saskarsmi ar ļaunumu. Varētu šķīst, ka jautājums par to, vai Debesīs notiek šī kosmiskā cīņa vai ne, ir tīri teorētisks; taču tie, kas tai tic, tiecas sevi redzēt cīnāties Dieva pusē šeit uz zemes un līdz ar to attaisno jebkurus līdzekļus šai cīņā

(1).

Laika gaitā radās risinājumi arī tiem jautājumiem, kurus izsauca doma par kritušā sātana eksistenci. Daži no tiem minēti nodaļā 3-2. Viens no jautājumiem bija vienkārši par viņa atrašanās vietu. Kur ir sātans? Virs zemes, kaut kur gaisā vai pazemē? Nepieciešamība piesaistīt sātanu kādai atrašanās vietai ir par iemeslu tam, ka kristietības doma novirzās no Bībeles izpratnes par ‘elli’ kā kapu un pārvērš to par baismīgo kritušā Sātana

apmešanās vietu. Elles būtības sīkāks iztirzājums atrodams nodaļā 2-5. Ebreju-kristiešu darbs „Salamana odas”, kas datējams ar otro vai trešo gadsimtu, ir pirmais, kas nosaka sātana atrašanās vietu pašā zemes dziļu centrā, viszemākajā pekles daļā (2). Vēlāk Dante grafiski attīsta šo ideju, tā popularizējot to. Taču tā bija grieķu filozofija, it īpaši platonisms un gnosticisms, kas atstāja daudz dziļāku iespaidu uz kristiešu domu gājumu. Platonisma piekritēji ticēja, ka pastāv starpnieki starp cilvēkiem un dieviem, kurus sauc par dēmoniem (*daimon*). Un daudzu kristiešu prātos tas sasauca ar Bībelē minētajiem eņģeļiem. Taču nav nekādu šaubu par to, ka Bībeles dēmoniem ar to *nav itin nekāda sakara* – sīkāk par to skat nodaļu 4-2. Septuagintā, Vecās Derības grieķu tulkojumā, ebreju *mal'ak* tiek tulkots kā *angelos* (eņģeļi) nevis *daimon* (dēmoni). Taču laikā, kas raksturojams ar vispārēju pagānu ideju saplūšanu ar kristiešu mācību, šī asociācija itin viegli uzprasījās – un tā kristietībā pamazām ieviesās doma par dēmoniem, proti kritušiem eņģeļiem. Filons (ebreju 1.gs. filozofs) bija pielīdzinājis grieķu dēmonus eņģeļiem jūdu ticībā; turklāt persiešu doma par labu un ļaunu dēmonu pastāvēšanu viegli noveda pie attiecīgas domas par labiem un ļauniem eņģeļiem. Bet galvenais, kas šai sakarā sakāms, ir, ka tas viss ir Bībeles mācības sajaukums ar dažādiem pagānu ticējumiem un tā laika filozofijām.

Nav šaubu, ka agrīno kristiešu domu gājumu iespaidoja arī gnosticisms – Jāņa vēstules it īpaši ir pārpilnas brīdinājumu par gnosticisma rašanos. Jānis dod savu ‘gaismas’ un ‘tumsas’ traktējumu atšķirībā no maldīgajām idejām, kas vēlāk noveda pie gnosticisma. Gnosticisma piekritēji bija duālisti, proti, viņi visu redzēja pretējos jēdzienos. Viņuprāt, ja Dievs ir labs, tad no Viņa nevar nākt ļaunums, ka jābūt kādam citam pretpolam, neatkarīgam spēkam vai principam. Tā bija agrīnās persiešu ticības par gaismas dievu un tumsas dievu, miera dievu un posta dievu daudz izsmalcinātāka forma. Tieši šo persiešu ticējumu apstrīd Jes.45:5-7, brīdinot persiešu gūstā nonākušos ebrejus, ka Izraēla Dievs ir viens, un nav *neviens cita*, kas rada gaismu un tumsību, mieru un postu. Gnosticisma piekritēji uzskatīja, ka šī pasaule ir neglābjami ļauna un tādēļ labais Dievs ir tālu no tās. Viņi sludināja, it sevišķi to vadošais aizstāvis Marsions, ka Dievs nevarot būt labs, visuvarens un tomēr radījis un ļāvis pastāvēt šai ļaunajai pasaulei. Pats par sevi saprotams, ka viņi neizprata pašu kristietības būtību – ka šis viens un vienīgi eksistējošais visa labā Dievs patiesi mīl šo ļauno pasauli tik stipri, ka Viņš nodevis Savu Dēlu „grēcīgās miesas veidā” (Rom.8:2), lai Viņš ne tikai varētu ieiet šai ļaunajā pasaulē un to apdzīvojošajā cilvēku vidē, kas šē pastāv, bet arī paglābt to. Gnostiķi to noliedza un postulēja, ka šo grēcīgo pasauli ir radījis un uztur cits dievs, Sātans. R.M. Grants norāda, ka gnostiķu

izaicinājums kristietībai ir licis kristiešu vadībai precīzāk definēt sātana būtības izpratni, kuru tie vēlētos sludināt – un tādējādi radās nākošā stadija mācības par sātanu attīstībā (3). Ar laiku Sātanu arvien biežāk lietoja kā biedu – ja tu neatbalsti baznīcu, nedod tai savu artavu, neatbalsti valdošos, tad tevi sagaida šausmīga, ciešanu pilna nākotne Sātana ugunīgajā peklē. Šī doma vienmēr ir likusies dīvainā Kunga ļoti skaidri izteikto vārdu gaismā, ka ļaunie tiks sodīti (simboliskajā) uguns peklē, „kas sataisīta velnam un Viņa eņģeļiem [sekotājiem]” (Mt.25:41). Jēzus un nevis Sātana eņģeļi soda tos, kas dara netaisnību (Mt.13:42-50). Bībeles sagrozīšana, kas iztēlo Sātanu kā ļauno mocītāju, ir tiešā pretrunā ar šiem skaidri izteiktajiem Kunga Jēzus vārdiem.

Piezīmes

- (1) Man liekas, ka vēlēšanās pierakstīt citiem ļaunuma izraisītāja īpašības garīgi pieņemamā veidā ir bijis viens no galvenajiem iemesliem kāpēc ir attīstījusies šī

doma par velna / sātana tēlu. Šīs tēmas nopietnai izpētei ir veltīts M. Hilla darbs: M. E. Hills, *Human Agents of Cosmic Power* (Sheffield: S.U.P., 1990), it īpaši šī darba 5.nodaļa.

- (2) *Odes of Solomon* 42 in J.H. Charlesworth, *The Odes of Solomon* (Missoula: Scholar's Press, 1977).
- (3) R.M. Grant, *Gnosticism and Early Christianity* (New York: Columbia University Press, 1966), pp. 128-131; skat arī Elaine Pagels, *The Gnostic Gospels* (New York: Random House, 1979).

1-2-1 Sātans Justīna Martīra uzskatos

„Baznīctēvi”, atsaucoties uz to, sludināja, ka, kaut arī pasaule patiesi esot sātana rokās, kristības atbrīvojot cilvēku no sātana varas. Tā kristību formulējums sāka vēstīt, kā izdzen dēmonus no cilvēka (1). Tas bija krasā pretrunā ar Jaunajā Derībā vairākkārt pausto liecību, ka kristības ir atgriešanās no personīgajiem grēkiem, „tērpšanās Kristū”, ka Viņa upuris ir izpircis mūsu grēkus (Ap.d.2:37,38; Kol.2:12-14). Nevienā no Jaunās Derības pantiem, kas attiecas uz kristībām, proti, kristību izklāstā Rom.6 un kristību rituāla iedibināšanā, nav ne vārda par kristībām kā dēmonu izdzīšanas līdzekli vai atbrīvošanos no kādas būtnes, ko sauc par Sātanu, varas. Mūsu ēras 180.gados sarakstītie apokrifiskie „Pētera darbi” apzināti centās apvienot gnosticizmu ar kristietību, apgalvojot, ka pasaules negatīvie aspekti ir Sātana izraisīti, kurš ievilināja lamatās Ādamu un „sasēja viņu... (cilvēka grēcīgās) miesas valgiem”. 1.Mozus grāmatā nav ne vārda – un vai tas nav iespaidīgs klusums? – par kādu ‘Sātanu’, kas būtu kārdinājis Ādamu. Līdzīgi arī Jaunajā Derībā vienkārši teikts, ka grēks ienācis pasaulē Ādama, un nevis kāda cita, dēļ (Rom.5:12).

Justīns Martīrs bija viens no vadošajiem gaismas nesējiem savos centienos aizstāvēt kristietību no gnostiķu kritikas. Rakstīdams 2.gadsimta vidū, viņš atzina, ka zeme patiesi mudž no dēmoniņiem un Sātana varas izpausmēm. Viņš nāca pie šīs atziņas, saskāries ar nepieciešamību meklēt atbildi uz jautājumu ‘Kur nokrita Sātans ar saviem eņģeļiem?’ Viņa piedāvātajā sistēmā atmosfēra dalās vairākos līmeņos, kurus apdzīvo dažāda veida kritušie eņģeļi. Tie, kuru kritiens bija visspēcīgākais, nonāca pašā zemes centrā, ellē, kamēr citi palika zemes virsū un vēl citi – atmosfērā. Viņš neatteicās arī no maldīgās idejas par ‘nemirstīgo dvēseli’, kas pēc nāves dodas uz debesīm, un tādēļ viņš domāja, ka dēmoni atmosfērā pūlas apturēt dvēseli tās ceļā uz debesīm. Tam nav nekāda pamatojuma Bībelē. Bībele nepārprotami runā par ķermeņa augšāmcelšanos un taisno burtisku apbalvojumu Dieva Valstībā uz zemes Kristus otrās atnākšanas laikā. Un cilvēka dzīve un ticība ir tās, kas nosaka viņa galīgo likteni – to nevar ietekmēt nekādas atmosfērā pakarinātās būtnes.

Justīns Martīrs izmisīgi vēlējās rast pamatojumu saviem uzskatiem Bībelē (2). Visai viņa augstāk aprakstītajai kosmoloģijai nav itin nekāda Bībeles pamatojuma. Labākais, uz ko viņš varēja atsaukties, bija 1.Moz.6, kur minēti Dieva dēli, kas ņēma cilvēku meitas par sievām. Taču šis fragments, lai kā to arī izprot, nekādā ziņā nepamato viņa tik detalizēto kosmoloģijas aprakstu. Nodaļā 6-3 es aplūkoju 1.Moz.6 fragmenta nozīmi; šobrīd es tikai teikšu, ka tas vienkārši neapstiprina to, ko Justīns uz tā pamata ir uzcēlis. Justīna izmisīgā vēlēšanās bibliiski pamatot savus uzskatus sevišķi spilgti izpaužas viņa kļūdainajā izteikumā „Dialogā ar Trifonu 103”, kurā viņš apgalvo, ka vārds sātans ir radies no ebreju vārda *sata* [„atkritējs”] un *nas* [kas, kā viņš apgalvo, nozīmējot

„čūska”]. Kaut gan šī etimoloģija ir acīmredzami nepareiza (4), jo čūska ebreju valodā ir *nachash* un *satan* nozīme ir vienkārši „pretinieks”, to pieņēma arī Irinejs. Šis intelektuāli izmisīgs solis, šī akadēmiskā krāpšana un augstprātīgā ebreju cilmes vārdu sagrozīšana bija un ir nepieciešama tikai tāpēc, lai pamatotu to, kas nav pamatojams – ka čūska Ēdenes dārzā nebija vis burtiskais zvērs, kā teikts 1.Moz.3:1, bet gan nodevīga būtne, vārdā Sātans. Zīmīgi, ka arī Gregorijs līdzīgā veidā ar nodomu ir devis acīmredzami nepareizus atvasinājumus no ebreju un grieķu cilmes vārdiem, lai pamatotu sevis pausto – piemēram, apgalvojot, ka *diabolus* nāk no ebreju saknes ar nozīmi ‘nokrist no debesīm’ (4). Nekā tamlīdzīga! Bet viszīmīgākais varbūt ir tas, ka Justīns, cenzdamies attaisnot savus uzskatus, vēršas pie citu „baznīcas tēvu” rakstītā, nevis pie pašas Bībeles. Tā piemēram: „Jo mūsu vidū ļauno garu principi sauc par čūsku, un Sātanu un Velnu, kā jūs varat par to pārliecināties, lasot mūsu darbus” (*The First Apology of Justin*, 28.nodaļa). Svarīgi kļuva pārliecināties, kā sātanu sauca „mūsu vidū”, un šīs definīcijas pamatojums bija rodams „lasot mūsu darbus”. Bībelē pamatota ticība, rūpīga balstīšanās uz Dieva vārdu vairs nebija tik svarīga.

Šī laika posma pārskats atklāj, kā „baznīcas tēviem” bija jācīnās ar loģiskajām saistībām, kas izrietēja no viņu attīstītās teorijas par Sātanu. Un spilgtākais no piemēriem ir tas, kā viņi mainīja savas domas par to, tieši kādu grēka darbu tad Sātans bija pastrādājis. Teofīls pieņēma jūdu uzskatus [no Gudrība 2:24], ka Sātana grēks bijusi skaudība; Irinejs un Kipriāns nevarēja izšķirties par to, vai viņa skaudība bija vērsta pret Dievu vai [it kā iepriekš jau pastāvošo] Jēzu, vai Ādamu; bet Origenis nolēma, ka viņa grēks nebija vis skaudība, bet gan lepnība. Atkal un atkal viņi atteicās pieņemt 1.Mozus grāmatā skaidri un gaiši paustos faktus, kurus Pāvils apkopoja, sakot „viena cilvēka [Ādama] vainas dēļ pasaulē ienācis grēks” (Rom.5:12). Irinejs nevarēja tikt skaidrībā par Sātana grēkā krišanas hronoloģiju. Nolēmis, ka Sātans krita skaudības pret Ādamu rezultātā, viņam bija jādatē Sātana grēks laikā *pēc* Ādama radīšanas. Domājot par Sātana eņģeļu krišanas laiku, viņš to pieskaņoja laikam, kad 1.Moz.6 minētie Dieva dēli apņēma cilvēku sievas, neilgi pirms plūdiem. Tad, bez šaubām, atkal paceļas vesela virkne jautājumu. Kāpēc Sātans tika padzīts no Debesīm, bet citi eņģeļi nē? Kā tad viņiem izdevās palikt Debesīs vēl vairākus gadsimtus pēc Sātana krišanas? Kā to lai saskaņo ar Atkl.12:9, kur teikts, ka sātans tika nomests uz zemi un līdz ar viņu tā eņģeļi? Vai Sātana grēks un eņģeļu grēks bija viens un tas pats?

Piezīmes

- (1) Skat J.B. Russell, *Satan: The Early Christian Tradition* (New York: Cornell University Press, 1987), p.61.
- (2) Justīna Martīra darbu apkopojumu skat L.Barnard, *Justin Martyr: His Life and Thought* (Cambridge: C.U.P., 1967).
- (3) Skat Barnard *ibid*, p. 108.
- (4) Sīkam izklāstam ar piemēriem skat J.F. O'Donnell *The Vocabulary of the Letters of Saint Gregory the Great* (Washington: Catholic University of America Press, 1934), 142.lpp.

1-2-2 Sātans Irineja un Tertuliāna traktējumā

Cīnoties tālāk ar pašu radīto problēmu, „baznīcas tēviem” bija jātiek galā ar jautājumu, kā Kristus nāve varēja iznīcināt vai kaitēt satanam. Origenis, Irinejs un Tertuliāns izvirzīja domu, kas vēlāk tika attīstīta un popularizēta literatūrā un mākslā – ka Dievs

kaut kādā veidā apveda Sātanu ap stūri. Domu gājiens bija sekojošs: Sātans pieprasījis Jēzus asinis un tādējādi Jēzum bija jāmirst, bet Sātanam nezinot, Jēzus bijis [it kā] Dievs, un Viņš augšāmcēlās no kapa. Bībelē Jēzus nekur netiek saukts par ‘Dievu’ trīsvienības piekritēju izpratnē, un viss šis stāsts vispār ir iztēles radīts. Jēzus asinis nebija „izpiršanas nauda” nevienam. Un visuvarenajam Dievam nav nekādas vajadzības apvest kādu ap stūri, lai uzvarētu. Atkal mēs redzam, ka mūsu priekšstats par Dievu iespaido arī mūsu priekšstatu par Sātanu, kā arī otrādi. Un mēs redzam, ka šis uzspiestais, Bībelē nebalstītais šķīstīšanās redzējums arī atstāj iespaidu uz mūsu uzskatu par sātanu. Gnostiķi un citi ‘kristietības’ kritiķi ātri saskatīja šīs pretrunas un vērsās pie „tēviem” ar pamatotiem jautājumiem; pēdējiem nekas cits neatlika kā ierakties vēl dziļāk negodīgajā un pretrunīgajā teoloģijā. Viņiem bija jāatbild uz jautājumiem: Vai Sātans un viņa eņģeļi grēkoja vienā un tai pašā laikā un tika izraidīti no debesīm kopā? Vai sātans un viņa eņģeļi tika sodīti par vienu un to pašu grēku, jebšu tie atšķīrās? Tertuliāns atbildēja, ka Sātana grēks bija skaudība, kuras dēļ viņš arī tika nomests no debesīm. Vēlāk viņš mazliet mainīja savu uzskatu, teikdams, ka Sātanam tika dota neliela atelpa starp grēka darba pastrādāšanu un viņa izraidīšanu no debesīm, kuras laikā Sātanam izdevās novest neceļos dažus eņģeļus, kurus tad arī izraidīja līdz ar viņu. Klements, turpretī, uzstāja, ka Sātans un eņģeļi krita vienlaicīgi. „Baznīcas tēvu” atbildes bija viņu fantāzijas auglis, kurām nebija nekādas saistības ar svētajiem rakstiem. Taču šie neprātīgie vīri uzstāja, ka savos uzskatos tie vadās no Dieva un daudzas kristiešu paaudzes gadsimtiem ilgi ir akli tiem sekojušas. Tertuliānam bija jāatbild arī uz jautājumu vai Sātans bija eņģelis, vai kāda cita veida radība – kā bija apgalvojuši agrīnie baznīctēvi. Tertuliāns pielaboja šos izteikumus, sakot, ka faktiski Sātans tomēr bija eņģelis. Tad radās nākamais jautājums: Kādā veidā tad Sātans un eņģeļi nokļuva no debesīm uz zemes? Tā kā viņiem bija jāceļo pa gaisu, Tertuliāns secināja [Apol.22], ka sātanam un eņģeļiem bija spārni.

Irinejs atradās stiprā jūdu mītu par svētajiem sargiem (no Ēnoha grāmatas) iespaidā. Viņš pat nosauc Sātanu par ‘Azazelu’ savā grāmatā „Pret ķeceriem”, tieši tāpat kā to dara Ēnohs, tādējādi parādot cik stipra bija jūdu mītu ietekme, pret kuru tik dedzīgi brīdināja Pāvils, Jūda un Pēteris. Savus pretiniekus Irinejs arī dēvēja par „Sātana eņģeļiem” (*Against Heretics* 1.15.6), kas pierāda, cik ērti ir piemērot kosmiskā konflikta mītu terminoloģiju pret saviem pretiniekiem virs zemes.

Tai vietā lai atzītu, ka tie ir viņu pašu pieņēmumi, Irinejs un Tertuliāns turpināja apgalvot, ka ticība Sātanam ir kristietības centrālā mācība. Tertuliāns *pieprasīja*, lai kristību laikā jaunpievērstais nopeltu Sātanu (1). Tertuliāns [kuru vēlāk atbalsta arī Ipolīts] padarīja savu uzskatu par sātanu par kristietības neatņemamu sastāvdaļu; cilvēks, kurš nepieņēma šo uzskatu, nevarēja tikt kristīts. Pirms kristībām kandidātam bija jāsaka: „Es atsakos no tevis un taviem eņģeļiem, Sātan!” Tas ne tuvu neatgādina Jaunajā Derībā teikto par to, kā cilvēki nožēloja *savus grēkus* un tērpās Kristū, kad tiem tika piedots. Šis domāšanas veids tika novests līdz galējībai, kad daudz vēlāk, 1668.gadā, Jāzeps Glenvils (Karaliskās biedrības loceklis) sludināja, ka Sātana personības noliegšana ir tas pats, kas Dieva ticības noliegšana un ir līdzvērtīga ateismam (2). Lūk pie kā noved duālisms – ja mīlestības Dievs tiek pielīdzināts ļaunuma dievam, tad noliegt ļaunuma Dievu ir tas pats, kas noliegt mīlestības Dievu, Dievu un Jēzus Kristus Tēvu. Kalvīnists Jānis Edvards savā 1695.gada publikācijā „Dažas domas par ateismu un tā izcelšanās iemesliem” apgalvo, ka Sātana un dēmonu noliegšana ir ateisma izcelšanās cēlonis. Tas ir tik skumji, šī traģiskā Bībeles kristietības sagrozīšana – tie no

mums, kas noliedz Sātana personības pastāvēšanu rūpīgu Bībeles un vēstures studiju rezultātā, tie, kas tic viena Dieva visvarenībai, tic tādā mērā, kas neatstāj vietas Sātana pastāvēšanai, tiek dēvēti par ateistiem. Un tas neattiecas tikai uz pagātņi – ir dzirdēti mūsdienu kristiešu līderu izteikumi, kas sludina, ka Sātana personības noliegšana ir kristiešu ticības būtības noliegšana un tie, kas to noliedz, ir jāuzskata par kulta locekļiem, nevis kristiešiem (3). Tā ir vienkārši teoloģiskas opozīcijas nomelnošana, kuras aizmetņi ir baznīcas tēvu iedibināti, un kas turpinājās līdz pat luterāņiem, kā Augustam Pfeiferam, piemēram, kurš 1695.gadā sludināja, ka augoša neticība Sātanam novedīs pie sabiedrības morālas sabrukšanas (4). Taču tīri bibliska sātana izpratne nepārprotami *sekmē* garīgumu cilvēku uzvedībā – jo Jaunās Derības doma par to, ka patiesais ‘naidnieks’ ir mūsu pašu cilvēcīgā domāšana un kārdinājumi, noved pie daudz nīknākas iekšējās cīņas pret amorālu rīcību to sirdīs, kas izprot kristieša patiesā naidnieka būtību.

Tertuliāns un Tēvreize

Tēvreizes vārdus „atpestī mūs no ļauna” Tertuliāns patvaļīgi sāka tulkot „atpestī mūs no ļaunā”, personificējot ļaunumu. Grieķu teksts nepieprasa tādu tulkojumu. Grieķu valodā „no ļauna” var saprast kā attiecošos uz nekatro dzimti (abstrakts ļaunums) vai vīriešu dzimti, „no ļaunā” personificē ļaunumu. Dievs tiešām noved cilvēkus līdz bausiem pārbaudes laikiem – pavēle Ābrahāmam upurēt Īzāku un Izraēla pārbaudes laiki tuksnesī ir tam nepārprotami piemēri. Raksti arī liecina, ka Kungs Jēzus Savās lūgšanās seko Paša dotās lūgšanas modelim Viņa Paša personīgās dzīves situācijās. „Tavs prāts lai notiek... atpestī mūs no ļauna” (Mt.6:13; Lk.11:4) Viņš atkārtoja Ģetzemanes dārzā, kad Viņš lūdza, lai Dieva prāts notiek, ne Viņa, un vēl Viņš lūdza Dievu pasargāt *mācekļus* no ļauna (Jņ.17:15). Pāvila vēstules ir pārpilnas atsaucēm uz evaņģēlija pierakstiem, un šīs atsauces dod mums iespēju pareizi interpretēt attiecīgās Rakstu vietas. Viņš lieto tos pašus vārdus „atpestīt” un „no ļauna”, paužot savu pārliecību: „Izraus mani Tas Kungs no katra ļauna darba un izglābs Savā Debesu Valstībā” (2.Tim.4:18). Šie paši Kunga lūgšanas vārdi skanēja Pāvila prātā, kad Dieva iedvesmā viņš rakstīja, ka Kungs Jēzus mira, lai „mūs izglābtu no šīs tagadējās ļaunās pasaules pēc Dieva...prāta” (Gal.1:4; 2.Tes.3:3). Skaidrs, ka Pāvils ar „ļauno” nedomāja kādu sātānisku būtni, bet gan šīs pasaules „ļaunumu” un tos, kas vajāja ticīgos. Iespējams, ka Kungs Jēzus Pats pamatoja šo lūgšanas daļu uz tādiem Vecās Derības fragmentiem kā 1.Laiku 4:10; Ps.25:22; 26:11; 31:8; 34:23; 69:18; 78:35,42; 140:2 un Salamana pamācībām 2:12; 6:24, kas lūdz ‘atpestīt’ no ļauniem *cilvēkiem*, grēka, bēdām un likstām šeit pat uz zemes. Nevienā no šiem fragmentiem nav minēta pestīšana no kādas sātāniskas, pārcilvēciskas būtnes. Pat ja mēs tomēr gribētu lasīt „no ļaunā”, „ļaunais” Vecajā Derībā ir vienmēr bijis ‘ļaunais cilvēks Izraēlā’ (5.Moz.17:12; 19:19; 22:21-24 salīdz. Ar 1.Kor.5:13) – nekad nav bijusi runa par kādu pārcilvēcisku būtni. Un iespējams, ka Kungs atsauca arī uz 1.Moz.48:16, kur teikts, ka Dievs „mani atpestījis no visa ļauna”. Tā kā Vecās Derības „Vārds tapa miesa” Kunga Jēzus personā, tad arī visa Viņa domāšana pastāvīgi atspoguļoja Vecās Derības pantus; taču nevienā no Viņa atsaucēm nefigurēja kāda pārcilvēciska sātāniska būtne. Dievs „izglābj” no „visām bēdām” (Ps.54:9), no jebkuriem vajātājiem un naidniekiem (Ps.142:7; 69:15) – bet, kā atzīmē Ernsts Lohmeijers, „Nav neviena gadījuma, kur sātāns būtu saukts par „ļauno”, nedz Vecajā Derībā, nedz arī jūdu rakstos”(5).

Tiek arī atzīmēts, ka katru Kunga lūgšanas aspektu var interpretēt, attiecinot to uz nākamo Kunga Valstību virs zemes. Lūgšana par atpestīšanu no ļauna, pārbaudes laika

(grieķu val.) tad saskanētu ar Kunga mudinājumu lūgt, lai mēs spētu izglābties no visām briesmām, kas gala beigās nāks pār zemi (Lk.21:36). Cits ieskats šajā lūgšanā ir, ka Dievs faktiski vada cilvēku kā lejup, pa lejupejošo spirāli, tā arī pa augšupejošo spirāli attiecībās ar Viņu – kā piemēru var minēt Faraonu. „Kādēļ Tu, Kungs, mums ļāvi nomaldīties no Taviem ceļiem?” vaimanā Izraēls savā lūgšanā Dievam Jes.63:17. Iespējams, šī ir tā situācija, no kuras mums būtu visvairāk jābaidās – tikt nocietinātiem grēkā, virzoties tuvāk un tuvāk iznīcības bezdibēnim, kad mums vairs nav spēka tam pretoties...klasiskais šī tēla iemiesojums ir Sauls zemē pīšļos senajā Palestīnā naktī pirms savas nāves. Un Kungs mūs mudina kvēli lūgt Dievu, lai Viņš mūs nevestu pa šo lejupejošo spirāli (6). Viņa sarunām Ģetzemanes dārzā ar mācekļiem un ar Tēvu ir daudz saskarsmes punktu ar Tēvreizes pantiem. „Esiet modrīgi un lūdziet Dievu, ka jūs neiekrītāt kārdināšanā” (Mt.26:41) saskan ar „neieved mūs kārdināšanā, bet atpestī mūs no ļauna”.

Tertuliāns gāja vēl tālāk, tīši nepareizi tulkojot Tēvreizi, lai tā atbalstītu viņa uzskatus. Viņa tulkojums pantam „neieved mūs kārdināšanā” (kurš skaidri norāda, ka *Dievs* ir Tas, kas mūs pārbauda) bija „neliec, lai mūs ievēd kārdināšanā [Sātans]”. Tas jau vairs nav tulkojums, bet gan interpretācija – Raksti nesaskanēja ar viņa uzskatiem par Sātanu un viņš sagrozīja tulkojumu savu ieskatu atbalstīšanai [kā izsenis ir darījuši neskaitāmi baznīcas kalpi]. Aleksandrijas Dionisijs arī dzan pievienoja lūgšanas tekstam zemteksta piezīmi: „Tas nozīmē, nekritīsim kārdināšanā”. Šī vēlēšanās ‘glābt’ Dievu no mūsu kārdinātāja lomas ir vienkārši patētiska. C.F. Evanss bija teologs, kurš izprata šo pantu tāpat kā mēs to izprotam. Viņš raksta: Svētais Kipriāns, komentējot Tēvreizi, atkārtot Tertuliāna tīši sagrozīto „Neliec, lai mūs ievēd kārdināšanā”, tikai nu vairs ne kā paskaidrojumu, bet kā pašu lūgšanas teksta daļu un divus gadsimtus vēlāk Svētais Augustīns savā komentārā atzīmē, ka daudzi viņa laikā tieši tā arī lasīja lūgšanas tekstu, ka ļoti daudzos latīņu manuskriptos viņš ir atradis šo formu...taču [turpina Evanss] dažos Vecajā Derībā minētajos lielajos pārbaudes laikos Dievs pats ir minēts kā kārdinātājs, un tieši to arī šie vārdi nozīmē šeit” (7). Šo interpretāciju vēsture paver skatu uz to, kā maldīga mācība ir ienākusi baznīcā. Tertuliānam neizdevās salāgot Tēvreizi ar viņa uzskatiem par Dievu un Sātanu. Tad viņš sagrozīja interpretāciju un tulkojumu tā, lai tas nebūtu Dievs, bet Sātans, kurš ievēd kārdināšanā. Un sekojošie baznīcas ‘tēvi’ jau dēvēja šo interpretāciju par oriģinālo tekstu, ko nemaz nebija tik grūti darīt neizglītotas draudzes priekšā. Taču brīnums ir tajā, ka Dievs ir precīzi saglabājis Savu vārdu, tā ka pat iesācējs Bībeles studijās var atklāt, kādā veidā šie ‘tēvi’ ir maldinājuši baznīcu. Jebkurš nopietns vēstures pētnieks, kas meklē sākotnējo informāciju no aizvēsturiskajiem laikiem, zinās teikt, cik liela daļa vēsturisku, biogrāfisku un tml. datu ir pazuduši laiku gaitā un palikuši tikai daži oriģinālo tekstu fragmenti (8). Tas, kā Bībele citē pati sevi, neuzrādot nekādu pazaudētu fragmentu no tās grāmatām, ir brīnumaini – Dievs ir to brīnumainā kārtā saglabājis, jo tas ir Viņa vārds mums. Tādēļ mums ir jāprot ar pateicību meklēt tajā patiesību, nevis pieņemt cilvēku tradicionālās interpretācijas kā Dieva vārdu, jo tās ir tikai cilvēku vārdi.

T.S. Eliots acīmredzot sarkastiski teicis: „Kristietība ir sevi vienmēr pielāgojusi kaut kam ticamam” (9). Un tā ir taisnība. It īpaši cilvēka ciešanu grūtajā jomā, Dieva taisnīguma, atbildības par cilvēku grēkiem... vispārpieņemtā kristietība kā reliģija ir patiesi pielāgojusies, pamatojoties uz cerību vairot savu popularitāti, ja tā pieņems uzskatus un ticības, kas pasaulē populāras, pieņemtas vai vienkārši ‘superīgas’. Tieši tādā veidā pagānu pasaules mīts par Sātanu ir iepinies kristietībā. Vienīgā izeja no šīs

ķezas ir pašam lasīt Bībeli un atklāt sev, ka patiesa, bibliska kristietība nav tā „kristietība”, kas pastāv kā reliģija, viena no daudzām, apkārtējā pasaulē.

Piezīmes

- (1) J.N.D. Kelly, *Early Christian Creeds* (London: Longmans, 1972), pp.31-38, 44, 399-409. Skat arī H.A. Kelly, *The Devil at Baptism* (Ithaca: Cornell University Press, 1985).
- (2) Jāzepa Glenvila rakstu *A Blow at Modern Sadducism* recenzē Moody E. Prior, „Joseph Glanvill, Witchcraft, and Seventeenth-century Science” žurnālā *Modern Philology*, Vol.30, pp.167-193.
- (3) Skat *Christian Apologetics and Research Ministry* apgalvojumus internetā. Baptistu nostāja 20.gadsimta beigās bija tikpat ekstremāla: „Jebkura reliģiskās ticības sistēma, kas noliedz reālu Sātana personības eksistenci ir radikāli nesavienojama ar kristietību un Bībeli un ir neapstrīdami pakļauta tā paša Sātana varai, kuru tā noliedz” – no raksta „Does Satan Really Exist?”, *Our Baptist Heritage*, March / April 1993. Text published at: www.worldmissions.org/Clipper/Doctrine.
- (4) Citēts no Jonathan Israel, *Radical Enlightenment: Philosophy and the Making of Modernity 1650-1750* (Oxford: Oxford University Press, 2001), p.395.
- (5) Ernst Lohmeyer, *The Lord's Prayer*, translated by John Bowden (London: Collins, 1965), p.214. Lohmeijers bija mācītājs Austrum Vācijā, kuru komunistiskā valdība 1946.gadā apcietināja un vēlāk nogalināja, pēc tam kad viņam gadiem ilgi bija jācieš no nacistu puses. Līdzīgi Solženicinam, Viņš pieredzēja daudz ļaunuma savā personīgajā dzīvē un tādēļ jo nozīmīgākas ir viņa pārdomas par to. Tāpat kā mēs, viņš uzskatīja, ka ticība vienam Dievam izslēdz ticību kādai sātāniskai būtnei un ka cilvēka ļaunuma saknes ir meklējamas viņa sirdī. Šajā sakarībā viņu varētu citēt bez gala: „Kamēr pastāv šis laiks, kurā labais un ļaunais ir savīti kopā, var teikt, ka ļaunums valda pār zemi. Visdažādākā veida ļaunas rīcības un ļauni notikumi ir viena un tā paša ļaunuma [proti] cilvēku sirds, kas to rada, izpausmes... jo stiprāka ticība vienam Dievam... jo mazāk pieciešama ir pati doma un niecīgāka ir [ortodoksālajā izpratnē] sātana figūra” (pp.216,218).
- (6) Lejupejošas spirāles tēmai ir veltīta nodaļa manā grāmatā *Beyond Bible Basics*, kas tulkota arī latviešu valodā ar nosaukumu „Padziļinātas Bībeles pamatu studijas”.
- (7) C.F. Evans, *The Lord's Prayer* (London: S.C.M., 1997), p.64.
- (8) Daži piemēri, kas minēti Martina Hengela grāmatā *Acts and the History of Earliest Christianity* (London: S.C.M., 1979), pp.6,7. Sengrieķu vēsturnieki Polibius un Diodors ir aprakstījuši pasaules vēsturi 40 sējumos, katrs no viņiem – saskaņā ar atsaucēm un citātiem no citiem sējumiem, kas ir saglabājušies. Bet tikai kāda trešā daļa no Polibiusa 40 sējumiem ir saglabājusies un tikai 16 no Diodora vēstures sējumiem. Tacita *Annāles* sastāvēja no 16 sējumiem, taču nav saglabājušies sējumi no 7.līdz 10. Līdzīgi arī no viņa 16 sējumu darba *Vēstures* ir saglabājušies tikai 4 sējumi. Pretstatā tam visas piecas Mozus grāmatas ir saglabājušās neskartas, ko var redzēt, analizējot to uzbūvi un citātus no tām vēlākajās Rakstu grāmatās, kurās arī nav atsauču uz kādiem nezināmiem Mozus darbiem.
- (9) Citēts no John Hick, *The Myth of God Incarnate* (London: S.C.M., 1977) ix.

1-2-3 Sātans Klementa un Origena traktējumā

Viena no visgrūtāk atrisināmajām problēmām tiem, kas tic Sātana personības pastāvēšanai, attiecas uz to, kas patiesībā notika pēc Kristus nāves. Ebr.2:14 skaidri teikts, ka ar Kristus nāvi tiek iznīcināts tas "kam nāves vara, tas ir, velns". Kā es paskaidrošu vēlāk, es uzskatu, ka vienīgā iespējamā un Bībelē balstītā pieeja ir izpratnē, ka velns šeit ir lietots kā ļaunuma personifikācija – jo *grēka* alga ir nāve (Rom.6:23). Visu grēka radīto likstu autors, kā tas aprakstīts 1.Mozus grāmatā, ir *Dievs* un nevis kāds Sātans. Grēks un nāve Bībelē ļoti bieži ir cieši saistīti (Rom.5:12,21; 6:16,23; 7:13; 8:2; 1.Kor.15:56; Jēkaba 1:15). Nevienā no šiem pantiem nav ne mazākā mājiena uz kādu sātanisku būtni, kas nestu nāvi; nāves iemesls ir cilvēku grēcīgums. Un tomēr Origenes uzstāj, ka „Velnam ir vara pār ļaunumu un nāvi” (*Against Celsus* 4.92,93). Pirmajiem „baznīcas tēviem”, kas bija pievērsušies Sātana pastāvēšanas ticībai, bija jāuzklausā zobgalīgie gnostiķu un citu kritiķu jautājumi šajā sakarībā – kā tad Kristus iznīcināja velnu, ja grēks un ļaunums turpina pastāvēt un pat pieaug pasaulē dienu no dienas? Bībelē balstītai nostājai nebūtu grūti atrast atbildi uz šo jautājumu – Kristus iznīcināja grēka varu tai nozīmē, ka mēs tagad varam saņemt piedošanu un tērties „Kristū”, pateicoties kristībā. Būdam mūsu pārstāvis, Viņš ir darījis iespējamu to, ka viss, kas attiecas uz Viņu, attiecas arī uz mums; un tādēļ no Viņa žēlastības mums ir dāvāta augšāmcelšanās un mūžīgā dzīve.

Bet ne tāda bija „baznīcas tēvu” nostāja. Kā viņi, tā arī tie, kas nāca pēc viņiem, ir nemitīgi centušies izskaidrot, kā Kristus krustā varēja „iznīcināt” būtni, ko sauc par Sātanu, neskatoties uz to, ka tas vēl joprojām ir acīm redzami dzīvs un nemitīgi darbojas visu šo pēdējo 2000 gadu laikā. Jau pati par sevi šo skaidrojumu daudzveidība liek domāt par to, cik sarežģīta ir šī problēma kristīgajai pasaulei. Tertuliāns un Klements bija pirmie, kas centās kaut kā izlocīties no tās. Tertuliāns apraksta, kā Jēzus salauza elles aizbīdņus un izdemolēja šo vietu. Klements gāja vēl tālāk un apgalvoja, ka pēc nāves Kungs Jēzus nolaidās „ellē” un atbrīvoja to taisno dvēseles, kuras Velns bija turējis ieslodzījumā. Ipolīts mācīja, ka Kristus nolaišanās ellē bija tikpat svarīga daļa no Viņa glābšanas darba kā Viņa nāve krustā (1). Un tas viss balstījās uz ievazātajām no pagānisma idejām par elli kā soda vietu un nemirstīgajām dvēselēm – kā viens tā otrs aizņemts no pagānisma un platonisma. Pats vārds „elle” faktiski radies no teitoņu pazemes dievietes vārda. Bibliskajā, sākotnējā kristiešu nostājā ar elli ir domāts vienkārši kaps, tieši tā parasti arī tulko attiecīgo ebreju valodas vārdu *sheol*; un dvēsele attiecas uz personu vai ķermeni, kas beidz apzinātu eksistenci pēc nāves. Es sīkāk runāju par elli nodaļā 2-5. Jaunpieņemtā pozīcija itin nemaz nesaskanēja ar Jaunās Derības vēsti, ka Kristus nāve un augšāmcelšanās ir jāsaprot kā Dieva plāna pēdējā, vainagotā virsotne, kas pati par sevi iznīcina Sātanu un nes cilvēkiem pestīšanu (Rom.5:5-8; 6:3-9; 1.Pēt.3:18). Jo tādēļ Kristus ir miris un dzīvs tapis, lai būtu Kungs pār visiem (Rom.14:9) – nekur nav ne vārda par to, ka Viņš ‘elli uzplēsis’ to triju dienu laikā, kad Viņš bija miris. Un Viņš ne vārda nav bildis par to saviem mācekļiem, kad Viņš tiem parādījās pēc augšāmcelšanās. Un evaņģēlija kopsavilkums Pāvila 1.vēstulē korintiešiem 15:3,4 ir: „Kristus ir miris... aprakts...un augšāmcēlies”. Līdzīgi, arī Pēteris salīdzina Dāvidu, kas ir nomiris un apglabāts kapā, ar Kristu, kas nomiris un apglabāts, bet Viņš nepalika pazemē, Dievs to ir uzmodinājis (Ap.d.2:29-32). Vienīgais fragments, kuram Klements pieķērās, bija 1.Pēt.3 par Kristus vērsanos pie gariem cietumā – un mēs to apskatām Pielikumā 4.

Nonākuši strupceļā „tēvi” vairs nerada sevī drosmi atgriezties. Turpinājās debātes par to, ko tad tieši Kungs Jēzus tur ‘ellē’ darīja. Bet neskatoties uz visu to, Ipolīts apgalvoja, ka ticība ‘elles uzplēšanā’ ir evaņģēlija neatņemama sastāvdaļa bez kuras nav pestīšanas (skat viņa darbu par antikristu). Tad pacēlās jautājums: ja labos cilvēkus var izglābt no elles kā ciešanu un soda vietas, tad ir jābūt atšķirībai starp šo un galīgo nosodījuma vietu, no kuras nav atgriešanās. Tā radās šķīstītavas ideja (2). Protestanti var stenēdami teikt, ka tai tic tikai katoļi, taču arī viņu ticība galu galā izriet no tiem pašiem „tēviem”, kuri bija spiesti nākt klajā ar šādu domu. Bet vai tad Sātānu nenometa tai pašā „ellē” saskaņā ar agrāko „tēvu” uzskatiem? Tā bija. Un tad Origenis sacerēja stāstu par krustā sišanu un Kristus šķietamo

nolaišanos „ellē”, kur Sātāns tika sasaistīts un ieslodzīts ellē... un atkal izcēlās debātes par to, vai Sātānam ir izredzes uz galīgo pestīšanu un kurā „elles” daļā viņš ir ieslodzīts. Jo ja viņš ir tur, kur ir labi ļaudis un kur ir glābšanās iespēja, tad kāpēc viņš nav ieslodzīts „zemākajā elles daļā”? Un tā skaidrojumiem nebija gala un Sātāna tradīcija tika izpušķota ar jauniem papildinājumiem.

Un atkal kristietības kritiķi nekavējoši uzrādīja no jauna radušās loģiskās, intelektuālās un ētiskās problēmas. Celsus dedzīgi norādīja uz tām Origenam, sakot ka Origena mācība parāda Sātānu kā absurdi spēcīgu būtņi, ja viņš varēja faktiski nogalināt Paša Dieva dēlu; un Celsus nekavējās uzrādīt, ka Origenis un kristietības kustība tagad ir nonākuši pretrunā ar Bībeli. Tas lika Origenam izmisīgi meklēt Bībelē atbalsta punktus. Origenis bija pirmais, kas citēja Jesajas 14.nodaļu par Bābeles ķēniņu lai atbalstītu kristietības Sātāna mācību. Šis fragments, kuru mēs sīkāk apskatīsim nodaļā 5-5, ir par Bābeles ķēniņu kā spožāko no zvaigznēm (latīņu valodā *Lucifer*), kurš simboliski „kritis no debesīm”. Zīmīgi, ka „ausekļa zvaigzne” bija Kristus nosaukums un pirmajā gadu simtenī šajā vārdā sauca tos, kas pievērsās kristietībai. Taču tagad Origenis centās vārdam Lucifers piedēvēt negatīvu nozīmi. Origenis piesauca arī vēl vienu līdzīgu Bībeles fragmentu par Tīras ķēniņa krišanu Ecēhiēla 28, kuru apskatīsim nodaļā 5-6. Viņš atsaucās arī uz Ījaba grāmatā pieminēto leviatānu (Ījaba 40:25). Nevienā no šiem fragmentiem nav minēti ne ‘Sātāns’ ne ‘Velns’- bet Origenis uzspieda to lietošanu uz virspusējas līdzības pamata ar to Sātāna tēlu, kādu viņš centās aizstāvēt. Visas šīs diskusijas laikā Origenis beidzot atteicās no domas, ka 1.Moz.6 panti par Dieva dēliem, kas apņēma cilvēku sievas, attiecas uz kritušajiem eņģeļiem – jo tas nesaskanēja ar viņa domu, ka sātāna eņģeļi visi iemesti ellē pēc grēkā krišanas (3). Tādējādi „tēviem” bija jāmaina savi uzskati šajā ziņā, kā tas kristiešu līderiem bija jādara ne reizi vien, kad tiem bija jāatbild uz viņu nostājas izraisītajiem grūtajiem jautājumiem. Es apkopāju šos jautājumus nodaļā 3-2. Cīņas karstumā, izmisuma dzīti, viņi neizbēgami pielaida kļūdas. Celsus provocēja Origenu ar jautājumu, vai cilvēce grēkotu, ja Sātāna nebūtu, un Origenis atzina, ka cilvēce tomēr arī tad grēkotu. Tā Celsus pierādīja acīm redzamo, ka kristiešu „tēviem” nebija nekādas vajadzības pēc Sātāna, pēc šīs pagānu ticības būtnes ieviešanas kristietībā. Arī šodien Celsus jautājums ir spēkā. Oficiālā atbilde šķiet esam, ka Sātāna dēļ mēs grēkojam *vairāk* – kas atkal izraisa virkni jautājumu par tiesu un Dieva taisnīgumu, tiesājot mūs grēku dēļ. Ir vairāki viduslaiku mākslinieku veidoti tiesas dienas attēlojumi, kur svaru kausos sver taisnos un Sātāns cenšas pavilkt kausus uz zemi, pie sevis. Un tajos, kas tic ka kāda sātāniska būtne ir atbildīga par viņu grēkiem, šis attēls nevar izsaukt ne smaidu, ne plecu paraustīšanu, jo tieši šo dīvaino pozīciju viņi ir pieņēmuši kā faktu.

Jaroslavs Pelikāns sīki dokumentē loģiskos strupceļus, kuros tika iedzīts Origenis (4). Origenis centās pierādīt, ka Dieva taisnīgums apstiprinās vienmēr – tā kā mācības par Sātana personību kritiķi to apšaubīja. Origeni tirdīja ar jautājumiem, vai visi kritušie eņģeļi ir ellē un, pateicoties Kristus upurim, tagad sasaistīti – un ja tas tā ir, kāpēc tad tie šķiet aktīvi esam? Par atbildi viņš izvirzīja teoriju par dēmonu spēju atstāt ellī uz laiku, lai kārdinātu cilvēkus uz zemes un tad atkal atgriezties atpakaļ, un ka daži kritušie eņģeļi vēl arvien lidinās atmosfērā un tml. Tam visam nav itin nekāda pamatojuma Bībelē. Tālāk Origenis izvirzīja domu, ka Dievs par mūsu pestīšanu samaksājis Sātanam izpirkuma maksu, un šī izpirkuma maksa bija Viņa Dēla Jēzus asinis. Bet tā kā Kristus bija Dievs [pēc Origena domām, ko es uzskatu par vēl vienu izpratnes kļūdu], Kristus cēlās no mirušiem – un tādējādi Sātans tika piemulķots un viltus ceļā zaudēja savu varu. Šis mēģinājums saglabāt Dieva taisnīgumu, pēc manām domām, sasniedz tieši pretējo rezultātu. Tas viss ir ne tikai apzināta Jaunās Derības mācības par pestīšanu ignorēšana, bet arī pati doma par to, ka Dievam bija jāķeras pie blēdībām un viltībām, ir klajā pretrunā ar Bībeles atklāsmēm par Dievu. Man liekas, ka doma par Sātana varu Origena prātā bija sasniegusi tik milzīgus apmērus, ka viņš iedomājās, ka pat Visaugstajam Dievam bija problēmas ar Sātanu un Viņš bija spiests pielietot ārkārtējus līdzekļus. Jaunās Derības atklāsme ir, ka Kristus bija it kā „kopš pasaules radīšanas nokautais Jērs” (Atkl.13:8) – proti, Dieva plāns caur Kristu tika iedibināts no paša sākuma, nevis uzradies pēkšņi Sātana augstās varas iespaidā.

Vissvarīgākā atziņa, man šķiet, ir tā, ka Bībele neatbalsta Origena idejas un visu kristietības mācību par Sātanu [kā viņš tai ticēja un izplatīja to] uzturēja un uztur vienīgi tradicionālie cilvēku uzskati. Šīs atziņas rezultātā mums ir jānoliedz viņa mācība, kā arī doma par viņu kā patiesās kristietības ‘dibinātāju tēvu’: „Raksti neskaidro Sātana un viņa eņģeļu dabu, nedz kādas naidīgas varas. Taču baznīcā vispārpieņemtais uzskats ir, ka Sātans ir kritušais eņģelis...” (*De Principiis*, priekšvārds).

Piezīmes

- (1) Tas viss dokumentēts J.A. McCulloch, *The Harrowing of Hell: A Comparative Study of an Early Christian Doctrine* (Edinburgh: T. & T. Clark, 1930).
- (2) Sīkāku informāciju skat Jacques Le Goff, *The Birth of Purgatory* (Chicago: University of Chicago Press, 1984).
- (3) Atsauces uz Origena rakstiem šajā jautājumā atrodamas J.N.D. Kelly, *Early Christian Doctrines* (San Francisco: Harper, 1980), pp.180-1; J. Danielou, *The Gospel Message and Hellenistic Culture* (Philadelphia: Westminster Press, 1973), pp.418-9.
- (4) Jaroslav Pelikan, *The Christian Tradition* (Chicago: University of Chicago Press, 1971), Vol.1, pp.148-151.

1-2-4 Sātans Laktantija un Atanasija skatījumā

Trešajā un ceturtajā gadsimtā vadošie kristiešu Sātana mācības paudēji bija Laktantijs un Atanasijs. Viņi turpināja cīnīties, lai pamatotu ticību kritušā eņģeļa Sātana personībai, neskatoties uz acīmredzamiem robiem argumentācijā. Argumentācijas gaitā viņiem izdevās papildināt šo domu par Sātanu, dažkārt atkārtojot un dažkārt noliedzot iepriekšējo „tēvu” teikto un bagātinot to ar pašu variācijām par tēmu.

Laktantijs it īpaši attīstīja šo duālisma domu līdz tās loģiskajam noslēgumam. Bābeles gūsta laikā ebreji uztvēra pagānu pasaules duālisma ideju, tādējādi pieļaujot pirmo nozīmīgo Bībeles jēdziena par Velnu vai Sātānu izkropļošanu. Senie persieši ticēja, ka pretstatā mīlestības Dievam ir arī ļaunuma Dievs. Šī doma iesakņojās jūdaismā un galu galā iezagās arī agrīnajā kristietībā (1). Laktantijs bija pārņemts ar šo ideju un viņa prātā dzima doma, ka Kristus un Lucifers sākotnēji abi bija eņģeļi, vienādas dabas būtnes, bet Lucifers krita, „jo viņu māca skaudība pret savu vecāko brāli [Jēzu]” (*Divine Institutes* 3.5). Tā bija vēl lielāka nomaldīšanās no Bībelē teiktā, ka Jēzus ir Dieva vienpiedzimušais Dēls un kā tāds nevarēja eksistēt Debesīs pirms savas dzimšanas. Vēstules ebrejiem pirmās divas nodaļas nepārprotami uzsver Kristus pārākumu pār eņģeļiem un to, ka Viņam bija jābūt cilvēkam, lai Viņš varētu mūs glābt; ka Viņš bija cilvēks un nevis eņģelis, jo Viņš nāca glābt cilvēkus, nevis eņģeļus. Taču tas netika ņemts vērā, tāpēc ka ļoti vajadzēja paskaidrot, ka Kristus un Lucifers kaut kādā veidā ir līdzīgi. Laktantijs radīja vēl vienu problēmu kristietībai ar savu apgalvojumu, ka Kristus un Lucifers bijuši vienas dabas būtnes – jo ja jau šī daba varēja grēkot un krist, vai tad var garantēt, ka kādu dienu arī Kristus nekrīt, un tad viss mūsu pestīšanas balsts sabrūk? Persieši ticēja, ka labais dievs vienmēr uzvar ļaunuma dievu; bet tas bija tikai viņu pieņēmums. Ja nu patiesi pastāv šie divi dievi, kāpēc lai pieņem, ka viens noteikti uzvar? Šīs teoloģijas maldīgumu apstiprina ne tikai Bībele (piem. Jes.45:5-7), bet arī veselais saprāts; ja patiesi ir divi dievi, kāpēc lai mēs pieņemtu *a priori*, ka labajam ir obligāti jāuzvar? Vai tam ir kāds pamatojums, izņemot vienīgi aklu cerību?

Cenzdamies izskaidrot, kādā veidā Kristus nāve „iznīcināja” Sātānu, taču tas rādās dzīvs un aktīvs esam, Laktantijs mācīja, ka kritušais Sātāns patiesi bija satriekts Kristus nāves rezultātā, taču viņš un viņa eņģeļi sakopo spēkus vēl vienam uzbrukumam. Tas ir klajā pretrunā ar Jaunajā Derībā pausto Kristus galīgo un pilnīgo uzvaru un velna „iznīcināšanu” Ebr.2:14. Grieķu *katargeo*, kas tulkots kā „iznīcināt”, nozīmē „padarīt nederīgu” un citviet Jaunajā Derībā tiek tulkots kā „sagraut”, „anulēt”, „izdēdēt” un tml. Tā, Kristus „iznīcinās” netaisno un „izdēdēs” viņu, kad pats atnāks godībā (2.Tes.2:8), pati nāve tiks „iznīcināta” Viņa otrajā atnākšanā (1.Kor.15:26), Dievs „iznīcinās” netaisnos tai dienā (1.Kor.6:13). Taču Laktantijs apgalvoja, ka Sātāna ‘iznīcināšana’ Kristus nāves rezultātā nebija galīga, ka viņš tiks pilnīgi iznīcināts tikai Kristus otrajā atnākšanā. Taču Bībele skaidri pauž, ka „iznīcināt” nozīmē padarīt rīcības nespējīgu. Un tomēr Laktantijs uzstāja, ka Kristus krustā Sātānu tikai sasaistīja uz laiku, un tikai otrajā atnākšanas reizē tas tiks galīgi ‘iznīcināts’. Pāvils izskaidro Sātāna iznīcināšanu, lietojot to pašu vārdu *katargeo* Rom.6:6, kad viņš runā par grēkam pakļautās miesas „iznīcināšanu”, kad mūsu vecais cilvēks līdz Kristus krustā sists mūsu kristību laikā. Laktantijs turpināja sekot tradīcijai, kas nespēja atteikties no domas, ka Sātāns pastāv kā atsevišķa būtne, kas arī lika viņam ignorēt šos Bībeles pantus.

Atanasija vārds saistās ar ticību Trīsvienībai, ko dēvēja par Atanasija ticību. Es citviet jau esmu centies apgāzt šo ideju, tieši tāpat kā es cenšos apgāzt Sātāna pastāvēšanas mītu (2). Atanasijs tāpat kā Laktantijs uzskatīja, ka radīšanas laikā Jēzus bija Debesīs līdz ar Luciferu, kas it kā bija, viņuprāt, kosmosā pastāvošā milzīgā duālisma sastāvdaļa – un tas viss kaut kādā veidā noveda pie [Bībelē nepamatotas] domas par jau iepriekš pastāvošu Jēzus personību, kas kļūva par Dievu. Kā tas gadījies ar daudziem, kas iemaldījušies teoloģiskos strupceļos, Atanasijs izdarīja nepiedienīgu spiedienu uz loģiku tā vietā lai vadītos pēc bibliskās patiesības. Viņš argumentēja, ka Jēzus nāve šķīstīja gaisu, kurā tagad dzīvo dēmoni / kritušie eņģeļi, un tādā veidā pavēra ceļu [tā sauktajām]

nemirstīgajām dvēselēm uz Debesīm (3). Tas ne tikai nesaskan ar Bībeles mācību, tas rāda Dievu kā fiziski saistītu būtni. Tas izriet no neticības Dievam kā Visuvarenajam, kuram nav nekādas vajadzības pārvarēt šķēršļus, kurus cilvēki Viņam rada savā prātā. Jāatzīmē, ka teiciens „uz veselību”, ko saka cilvēkam, kas nošķaudījies, ir cēlies no Atanasija domas par to, ka dēmoni var kļūt tikniecīgi, ka var iekļūt cilvēkā no gaisa. Es analizēju Atanasija nevietā lietoto Pāvila atsauci uz „gaisa valsts valdnieku” nodaļā 5:23. Jāatzīmē, ka 17.gadsimtā Īzaks Ņūtons noraidīja tautā izplatīto domu par Sātanu un dēmoni un savā darbā „Paradoksālie jautājumi attiecībā uz Atanasiju” Ņūtons vaino Atanasiju šīs maldīgās idejas ieviešanā kristietībā.

Piezīmes

- (1) Skat Abraham Malamet, *History of the Jewish People* (London: Weidenfeld, 1976) un John R. Hinnells, *Persian Mythology* (New York: Bedrick Books, 1985).
- (2) Skat manu grāmatu *The Real Christ*.
- (3) Šī un citas atsauces uz Atanasiju no Nathan K. Ng, *The Spirituality of Athanasius* (Bern: Lang, 2001).

1-2-5 Sātans Augustīna koncepcijā

Augustīna loģiskais un analītiskais prāts droši vien spēlēja vislielāko lomu kristiešu idejas par Sātanu sistematizēšanā un šīs tradīcijas nostiprināšanā nākamajās paaudzēs. Viņš izprata kristiešu tautā pieņemtās pozīcijas par Sātanu vājumu un daudz rūpīgāk par citiem studēja Bībeli, meklēdams tajā atbalstu šai idejai. Vislielāko uzmanību viņš pievērsa Atklāsmes 12.nodaļas pravietojumam par to, ka neilgi pirms Kristus otrās atnākšanas Miķelis ar saviem eņģeļiem / sekotājiem sāks karot ar simbolisko „pūķa” sistēmu. Šī fragmenta īsteno nozīmi mēs apskatīsim vēlāk nodaļā 5-32. Tas, ko Augustīns noteikti apzināti neņēma vērā, ir būtiskais Atklāsmes 12 konteksts – tas ir pravietojums par nākotni, nevis pagātnes, Bībeles vēstures sākuma, notikumu apraksts. Acīmredzamā iebilde, protams, ir tajā, ka Dieva tautai radīšanas rakstos (1.Moz.) nav dota nekāda informācija par kādu cīņu Debesīs, Sātana personību, kritušajiem eņģeļiem un tā joprojām. Kādēļ gan viņiem būtu bijis jāgaida līdz Bībeles atklāsmes pašām beigām, lai uzzinātu, kas notika? Un tādā gadījumā, kā varēja šo šķietamo notikumu zināšanas kļūt tik būtiskas kristietībai, ja tik ilgu laiku Dieva tauta dzīvoja pilnīgā neziņā par tiem? Neskatoties uz to, Augustīns uzstājīgi, apzināti vai neapzināti reklamēja savu viedokli. Viņš to darīja tik sparīgi, ka gandrīz vai radās iespaids, ka Sātanu pieveicis Eņģelis Miķelis, nevis pats Kristus – tā mazinot Bībeles nepārprotamo akcentu uz to, ka cilvēka dēls Kristus pieveica Sātanu, grēku, nāvi un tml., kas izklāstīts Vēstules ebrejiem pirmajās divās nodaļās. Augustīna darbības rezultātā vēlāk pat uzradās Miķeļa dievināšanas kults, atstājot tīšā nevērībā Pāvila brīdinājumu par pazemīgu kalpošanu eņģeļiem (Kol.2:18). Pāvils runā par eņģeļu dievināšanu kā nākošu no tādiem, kas „bez pamata kļūst iedomīgi savā miesas prātā” un neturas pie pārliecības, ka Kristus ir visu lietu „galva”. Iespējams, ka tieši tāpēc ka Augustīns un pārējie viņa domu biedri, lasot Bībeli, nesaredzēja Bībeles doto ļaunā definīciju kā „miesas prātu”, viņi arī nonāca pie maldīgiem secinājumiem. Pāvils pat šķiet dodam mājienu, ka viņš redz šo jautājumu kā pestīšanas problēmu – jo viņš runā par pazemīgu kalpošanu eņģeļiem, kas draud „atņemt jums jūsu balvu” (Kol.2:18). Taču Augustīna darbu [„Dieva pilsēta” un citu] rezultātā kristiešu baznīcā izplatījās Miķeļa un viņa eņģeļu dievināšanas kults, par ko liecina

Francijā uzceltais Sv. Miķeļa klosteris un daudzie ar viņa vārdu saistītie kristiešu mākslas, kultūras un arhitektūras pieminekļi.

Augustīna duālisma versijā cilvēce pieder Sātanam un mēs esam marionetes Sātana un dēmonu rokās: „Cilvēku rase ir Sātana augļu koks, viņa privātīpašums, kura augļus viņš var ievākt. Tā ir dēmonu rotaļlieta” (1). Bībeles pozīcija ir kراسi atšķirīga. „Visas dvēseles pieder man”, saka Dievs (Ecēh.18:4). Atkārtoti tiek uzsvērts, ka Dievs ir cilvēces radītājs, un tādēļ mēs piederam *Viņam* – ne Sātanam: „Atzīstiet, ka Tas Kungs ir Dievs, Viņš mūs ir darījis – un ne mēs paši – par Savu tautu un par Savas ganības avīm” (Ps.100:3). „Viņš ir mūsu Dievs, un mēs esam Viņa tauta, avis, ko Viņa roka gana” (Ps.95:7). Cilvēce pieder Dievam, tāpat kā viss, ko Viņš radījis – tas bija vēstījums Ījabam viņa grāmatas pēdējās nodaļās, tā ir arī neskaitāmu psalmu tēma. R.A. Markus norāda, ka uz Augustīna cilvēces, kosmosa un pasaules uztveri lielu iespaidu bija atstājis Romas impērijas sabrukums m.ē. 410.gadā (2). Pasaule Augustīnam bija kļuvusi tumša un draudīga, ļaunums bija uzvarējis – un viņa teoloģija atspoguļoja viņa personīgās jūtas un pieredzi tā vietā, lai pieņemtu Bībelē pausto patiesību, lai cik grūti arī to būtu saskaņot ar dzīves pieredzi dotajā brīdī.

Augustīns apzinājās ‘grūtos jautājumus’, kas skāra ļaunuma sākotnējo izcelsmi un grēka jēdzienu. Bet līdz ar citiem grūtiem jautājumiem viņš tos novirzīja posmu atpakaļ. Grēkā viņš vainoja to, ka cilvēcei ir dota izvēles iespēja un noslēdza ar vārdiem, ka „pirmais ļaunums nav izskaidrojams”, tādējādi visa šī problēma ir neizskaidrojams noslēpums, un visai radībai ir neizbēgami jāgrēko (*City of God* 12.15). Neskatoties uz to, ka grēka kā jēdziena sākotnējā izcelsme ir patiešām grūti formulējama, Augustīna ideja par ‘neizbēgamu grēku’ pazemoja cilvēci un caur kalvinismu noveda pie domas, ka mēs visi esam tikai nožēlojami grēcinieki, kuriem jākaunas pašiem no sevis – tādējādi nostādot sevi par garīgas un psiholoģiskas zākāšanas mērķi no galvenā virziena baznīcas draudzes puses līdz pat šai dienai. Un doma par to, ka katrai radībai ir neizbēgami jāgrēko rada loģisku problēmu tiem, kas tic, ka *visus* eņģeļus radījis Dievs, bet tikai *daži* grēkojuši. Kāpēc viņi *visi* negrēkoja, ja visām radībām ir neizbēgami jāgrēko? Un ne Rakstos, ne arī kur citur nav nekādas liecības par to, ka visām radībām jāgrēko. Kā tad ir ar dzīvniekiem – vai arī tie neizbēgami grēko?

Augustīna darbu komentētāji ātri saskatīja dziļas pretrunas viņa argumentācijā par Sātanu – kas raksturo arī vispārpieņemtos kristiešu uzskatus šajā jomā. Pat „Dieva pilsētas” 11.nodaļā lasām, ka Sātans jau sākotnēji bija grēcinieks, bet tomēr arī, ka sākotnēji viņš bija labs – „sākotnēji viņš bija patiesībā, bet viņš nebija neatlaidīgs savā nostājā” (*City of God* 11.13 salīdz. ar 11.15). Neskatoties uz apgalvojumu, ka eņģeļi un visas radītās būtnes neizbēgami pakļauti grēkam, Augustīns mūs nomierina, ka „no labajiem eņģeļiem nekad vairs necelsies neviens sātans” (11.13). Dž.B. Rasels atbilstoši komentē: „Daži no viņa (Augustīna) argumentiem ir nepārliecinoši, pat nesakarīgi. Tādējādi rodas ārkārtīgi svarīgs jautājums, cik tad pamatots ir pats Sātana jēdziena rašanās process. Ja Augustīns, būdams nesakarīgs dotajā jautājumā, uz šī pamata iedibinājis tradīciju, cik pamatota tad šī tradīcija var būt? Neviens jēdziens nevar pastāvēt uz nestabila pamata” (3) – un nevar arī.

Augustīns sapinās šajos (un arī citos) intelektuālajos jucekļos tās pārliecības vadīts, ka „Dievs dara tikai labu”. Savā argumentācijā viņš pat nonāca līdz apgalvojumam, ka ļaunuma patiesībā nemaz nav – ir vienkārši „nebūšanas” stāvoklis, laba trūkums, jo visas

lietas jau nāk no Dieva, bet Dievs nevar radīt ļaunumu. „Ļaunums nav nekas, jo Dievs rada visu, kas pastāv, un Dievs neradīja ļaunumu” (4). Augustīns vienkārši nevarēja samierināties ar skaidri izteiktajiem Bībeles apgalvojumiem, ka Dievs galu galā ir arī posta / „ļaunuma” autors šai pasaulē. Vēl jo vairāk, kas ir cilvēks, lai teiktu Dievam, ko Viņš var un ko nevar darīt? Turklāt, mūsu sapratne par „labo” ir tik ļoti aprobežota. Mēs neesam nekas vairāk kā bērni, kas nevar samierināties ar to, ka viņu un viņu tēva uzskati nesakrīt. Domāju, ka mums ir grūti pieņemt to, ka Dievs var radīt un rada ļaunumu vai postu, tāpēc ka mēs spriežam par Viņu kā mēs spriestu par cilvēku. Nav nekādu šaubu par to, ka pasaulē mīt ļaunums, kas ir visuvarenā Dieva pieļauts, kura varā ir to nepieļaut. Arī Bībele māca, ja pilsētā ir kāda nelaime, tad Dievs ir licis tai notikt (Am.3:6). Ļaunumu, vajāšanas, slepkavības, grautiņus... Viņš varētu momentā izbeigt. Bet Viņš to nedara. Viņš apzināti atstāj mūs cīnoties ar apjausmu, ka šis Dievs ir mīlestības un žēlastības Dievs. Ja mums būtu jātiesā cilvēks, kurš ar nodomu pieļauj izvarošanu, slepkavību, grautiņus, etnisko tīrīšanu savā zemē, ko viņš būtu spējīgs apstādināt, mēs justos vairāk kā tiesīgi viņu nosodīt. Atkal un atkal kara noziedznieku tiesas prāvas ir viegli un vienbalsīgi nonākušas pie šī secinājuma. Un tā, mēs cenšamies tiesāt Dievu kā mēs tiesātu cilvēku, pieņemot, ka *mūsu* ļaunuma un ļaunuma mērķa izpratne ir līdzvērtīga Dieva izpratnei. Bet Dievs ir Dievs, un šajā izpratnē, Viņš nav cilvēks. Ticības pārbaude ir tajā cīņā, kas notiek mūsu apziņā, cenšoties izprast to, kā Viņš mums sevi pasniedz; cenšoties rast sevī pazemību pieņemt mūsu izpratnes spēju aprobežotību, ticēt Viņam un šo cīniņu rezultātā apjaust, iemīlēt un uzticēties Viņam vēl jo vairāk, ar nepacietību gaidot Viņa Valstības galīgo atnākšanu virs zemes.

Pārāk bieži vispārpieņemtais Sātana tēls tika radīts un attīstīts ar nolūku aizsargāt Dievu, lai nevainotu Viņu ļaunuma un nelaimju izcelsmē mūsu dzīvēs. Kāpēc rodas vēlme to darīt? Tāpēc ka šis ir, iespējams, lielākais mūsu ticības Dievam pārbaudījums. Ja mēs to pieņemam, mums ir jānogremdē mūsu vēlēšanās redzēt Dievu tādu, kādu mēs vēlamies Viņu redzēt; kas rīkojas tā, kā *mēs* domājam, ka Viņam būtu jārikojas; un pieņemt Viņu un Viņa vārdu pāri mūsu izpratnei. Dieva paziņojums Jes.55, ka Viņa domas nav mūsu domas un mūsu ceļi nav Viņa ceļi, ir jāpieņem pilnībā – Viņa laba un ļauna jēdzieni vienkārši ir atšķirīgi un daudz pārāki par mūsējiem, vai pat par mūsu spējām tos saprast. Ījabs nomocījās, cenšoties izprast visu šo jautājumu, un Dieva atbilde (Ījaba 38) bija vienkārši: „Kas ir tas, kas Dieva glābšanas nodomus aptumšo ar vārdiem, kuriem nav jēgas?...Kur tu biji tolaik, kad Es zemi veidoju? Pasaki to, ja tev ir tāds gudrs prāts!” Es uzskatu, ka visi augstāk apskatītie „baznīctēvu” nesakarīgie prātojumi patiesi ir Dieva nodomu aptumšošana ar „vārdiem, kuriem nav jēgas”. No Augustīna un citu seno „tēvu” kļūdām, es esmu izdarījis secinājumu, ka mums nav jācenšas izvairīties no grēka un ļaunuma problēmas tieša risinājuma, jo katrs mēģinājums apiet šo problēmu, novirzīt to un izvairīties no tās noved tikai pie lielākiem sarežģījumiem, kas apdraud patieso ticību. Manā skatījumā neviena reliģija, mācība vai teoloģija, sauciet to kā vien jūs vēlaties, nav neko vērtā, ja tā tieši nepievēršas grēka un ļaunuma problēmām. Vispārpieņemtais populārās kristietības uzskats, kas balstās uz Augustīna traktējumu, to vienkārši nedara.

Piezīmes

- (1) Peter Brown, *Augustine of Hippo* (London: Faber, 2000), p.245.
- (2) R.A. Markus, *Saeculum: History and Society in the Theology of Augustine* (Cambridge: C.U.P., 1970).
- (3) J.B. Russell, *Satan: The Early Christian Tradition* (Ithaca: Cornell University Press, 1994 ed.), p.218.
- (4) Citēts no G.R. Evans, *Augustine on Evil* (Cambridge: C.U.P., 1982), p.91.

1-3 Sātans viduslaikos

Augoša pieskaņošanās pagānismam

Saskaroties gadsimtu gaitā ar pagānismu, kristietība pārņēma dažas no vietējo pagānu idejām. D.B. Rasels apkopo tā laika situāciju: „Kristiešu Sātana jēdziens iespaidojās no folkloras elementiem, no dažām senākām Vidusjūras kultūrām, kā arī no ķeltu, teitoņu un slāvu reliģijām ziemeļos. Pagānu idejas iefiltrējās kristietībā un kristietības idejas iespiedās pagānismā” (1). Tā, ķeltu pazemes dievs Sernunnoss, „ragainais dievs”, bez grūtībām asimilējās kristietībā, tāpat kā pagānu svētki 25.decembrī tika pārņemti kā ‘Ziemassvētki’. Ragainos skandināvu dievus nebija grūti pielīdzināt Sātanam un no tā laika kristiešu mākslā izplatās ragainā Sātana tēls [neskatoties uz to, ka Bībele nedod tam nekāda pamatojuma]. Hilda Dāvidsone, rūpīgi izpētījusi skandināvu priekšstatus par Sātana tēlu, parāda, kā šīs idejas tika pieskaņotas kristietībai, tā vietā lai nestu Evaņģēlija vēsti un Dieva Valstības tēlu kā būtiski atšķirīgu pasaules uzskatu (2). Kad Sātanu pielīdzināja Pānam, viņu sāka attēlot ar lopu nagiem, āža apmatojumu un garu degunu (3). Sātanu vairs neattēloja ar gariem tumšiem matiem, tie bija drīzāk spuraini, uz augšu saslējušies kā Ziemeļeiropas tautu ļaunajiem dieviem. Tādējādi kristietībai ‘pievērstajiem’ atļāva saglabāt dažas no iepriekšējās ticības idejām un tās drīz vien kļuva par populārās ‘kristietības’ būtisku sastāvdaļu. Piemēram, ziemeļeiropiešu bailes, ka dēmoni var iekļūt cilvēkā, lika tiem aizklāt muti žāvājoties, un baidīties šķaudīt, jo līdz ar gaisu mutē varētu iekļūt arī dēmoni. Kristietība uztvēra šos paradumus, reaģējot uz šķāvām ar vārdiem „Uz veselību!” („Lai Dievs tevi svētī!”), angļu variantā).

Islāma iespaids

Uz Korānu acīmredzamu iespaidu ir atstājuši kā ebreju, tā arī citu apkārtējo Tuvo austrumu tautu mīti. Neskatoties uz to ka Sātanam islāmā ir dots cits vārds, tā tēls būtiski neatšķiras no populārajā kristietībā vispārpieņemtā tēla. Korāns māca, ka Ibliss [Sātans] krita, jo viņš atteicās klanīties jaunradītā Ādama priekšā. Tas neatbilst Bībeles izklāstam, kurā it nekas nav teikts par kādu Sātanu Ēdenē, nevienā no Mozus 1.grāmatas pantiem. Taču Korāna mācība stipri līdzinās tam, ko kristiešu ‘tēvi’ lēmuši par Sātana skaudības jūtām un aizvainoto lepnību, kas bija par iemeslu viņa krišanai. Šis uzskats savukārt ir pārņemts no ebreju apokrifiem „Ādama un Ievas grāmatas”. Ar to es gribu teikt, ka populārais kristiešu Sātana tēls ir daudz tuvāks ebreju mītu un islāma / pagānu jēdzieniem nekā Bībelē dotajam izklāstam.

Viduslaiku teoloģija

Gregorijs Lielais un citi turpināja cīnīties ar pretrunām un teoloģiskajām problēmām, kuras ietvēra sevī ticība sātanam kā atsevišķai būtnei. Gregorijs it īpaši attīstīja domu par to, ka Dievs devis Sātanam varu pār cilvēci, lai sodītu mūs par grēkiem. Tas atkal izraisa veselu virkni jautājumu. Kā var kādu sodīt par grēkiem, nododot to tādas būtnes varā, kura vēlas, lai mēs grēkotu vēl vairāk – un kā to var darīt Dievs, kurš uzstādījis par mērķi atpestīt cilvēci no grēkiem? Un kādēļ gan tad Dievam būtu bijis, saskaņā ar ‘tēvu’ teikto, jāatpērk mūs no Sātana ar Sava Dēla asinīm? Un ja tas notika krustā, tad kā tas var būt, ka cilvēce vēl arvien ir „Sātana” varā kā pirms, tā arī pēc Jēzus krustā sišanas? Tā kā Dievs visu zina jau iepriekš, kāpēc Viņš atļāva Sātanam to tādā veidā dabūt gatavu? Man šķiet, ka tas viss izlaiž no redzes loka būtisko – Dieva sirds ir salauzta *mūsu* grēku dēļ, tādēļ ka mēs brīvprātīgi aizgriezāties no Viņa, nevis tāpēc ka kāds konkurējošs dievs uz laiku būtu guvis pār Viņu virsroku.

Anselms turpināja izvirzīt visdažādākos argumentus, cenšoties nekādā ziņā nepieņemt Dievu kā ļaunuma autoru. Tajā viņš vainoja Sātānu, bet nevarēja izskaidrot, kāpēc Dievs atļāvis Sātānam grēkot. Anselms apgalvoja, ka Dievs piedāvājis Sātānam žēlastību, bet tas atteicies no tās. Taču ņemot vērā Dieva nesalīdzināmās paredzēšanas spējas, tas tikai atvirza jautājumu vēl soli atpakaļ – kādēļ Dievs pieļāva, lai tas notiek un kas pamudināja Sātānu atteikties no Dieva žēlastības?

Akvīnas Tomass centās izskaidrot grēka un ļaunuma saknes, mācot, ka grēks un ļaunums izpaužoties tikai darbībā, un tādēļ Dievs neizraisīja ļaunumu, dodot cilvēkiem izvēles iespējas. Kamēr, saskaņā ar Bībeles mācību, cilvēka prāts ir tas, kas, liekot lietā Dieva dotās izvēles iespējas, patiesi arī ir ļaunuma izraisītājs, Akvīnas Toms savā dedzībā attālināt Dievu no jeb kā negatīva nonāca līdz Kristus Tēvreizē izteiktās pamatmācības noliegumam (Mt.5-7). Jo tajā, skaidrāk par skaidru, izskan tēma, ka grēks izpaužas ne tikai darbos, bet arī domās. Un Tomass atkal kārtējo reizi seko jau vispārpieņemtajai kristiešu tradīcijai nepieņemot vērību Bībeles izteikti uzsvērtajai mācībai, ka grēks nāk no sirds un tādēļ mums daudz vairāk pienāktos savaldīt pašam savu prātu, nevis gaviļēt Dieva pusē kāda kosmiska konflikta norisē, kuru mēs vērojam no zemes.

Kristiešu māksla

Viduslaiku ieguldījums Sātāna tēla attīstībā izpaudās Sātāna attēlojumos visdažādākajās mākslas formās, kas padarīja šo tēlu redzamu un plaši atpazīstamu. Grūtības un neērtības, ar kurām sastapās galvenais kristietības virziens Sātāna idejas sakarā, atspoguļojās tajā, kā kristiešu rakstnieki un mākslinieki attēloja Sātānu, Luciferu un tml. Piemēram, līdz ar Romas impērijas sairšanu kristiešu literatūrā Sātāna tēls kļuvis arvien draudīgāks un ļaunāks, iespējams atspoguļojot augošo ļaunuma un posta sajūtu, kas pārņēma impēriju. Tiek atzīmēts, ka bada un mēra laikos viduslaiku Eiropas kristiešu mākslā un literatūrā Sātāna un elles atveidojumi kļuvis arvien atbaidošāki (4). D. Zandi atzīmē, kā Ēģiptē koptu kristietība ieviesa apkārtējo iedzīvotāju reliģiskās idejas kristiešu Sātāna tēlā – piem. dēmoniem zīmēja „plēsīgu zvēru galvas, no kuru mutes izšāvās ugunīgas mēles starp dzelzs ilknēm” (5). Citi pētījumi rāda, ka līdzīgus priekšstatus par Sātānu no pagāniem pārņēma arī Eiropas kristietība. Un ar laiku par Sātānu sāka runāt ne tik daudz kā par atsevišķu fizisku būtni, bet kā par ne tik konkrētu, rēgam līdzīgu „garu”. D.B. Rasels līdzīgi apkopo vizuālo dēmonu atveida maiņu laika gaitā – atkal atzīmējot, ka tie ‘pastāv’ cilvēku mainīgajos priekšstatus, nevis atspoguļo Bībelē teikto: „Bizantijas mākslā dēmoni parasti ir antropomorfi, tie izskatās pēc eņģeļiem... melni, dažreiz ar ragiem vai ar asti... Piecpadsmītajā un sešpadsmitajā gadsimtā Grieķijā, Rumānijā un Krievijā vērojams krass pavērsiens dēmonu attēlojumā, tie vairs neatgādina cilvēkus, bet monstrus, pieņemot dzīvnieku veidolus... aitas, suņus... cūkus” (6). Viņš atzīmē, ka „daudzās kultūrās parādās arī čūska ar cilvēka seju; šāds atveids kļuvis vispārpieņemts kristiešu mākslā, sākot ar trīspadsmito gadsimtu” (7). Tas viss tikai parāda mākslas vēstures atspoguļojumā, ka ‘kristiešu’ Sātāna jēdzieni top nevis Bībeles studiju iespaidā, bet gan pagānisma un apkārtējo sociālo notikumu iespaidā.

Dantes ilustrētie darbi šķiet bijuši visiespaidīgākie Sātāna kā atsevišķas būtnes nostiprināšanā cilvēku prātos. Atmetis Bībeles vienkāršo elles un kapa vienādojumu, Dante nolēma, ja reiz eņģeļu grēcīguma pakāpes ir dažādas, tad arī viņu soda vietām ellē

ir attiecīgi jāatšķiras. Sātanam, protams, jābūt ieslodzītam pašā elles centrā, tumsā un ledū. Skaidrs, ka jebkurš domājošs cilvēks saskatīs, ka tumsa un ledus nesaskan ar vispārpieņemto domu par elli kā uguns pekli. Pretrunas Dantes elles un Sātana tēlā ir saistītas – viņš nolēma, ka Sātanam kaut kur bija jāpiezemējas un viņa priekšstats tie bija krāteri un ieplakas zemes virsū, kuri veidojās kritušiem eņģeļiem piezemējoties. Vairums cilvēku šodien, arī tie, kas tic Sātana kā atsevišķas būtnes pastāvēšanai, droši vien nepieņem Dantes elles attēlojuma šausalību. Taču viņi neatsakās no Dantes darbā aprakstītajiem maldīgajiem priekšstatiem par kritušajiem eņģeļiem, par Sātana burtisku nomešanu no debesīm. Tad kāpēc viņi domā, ka Dantem nebija taisnība? Vai viņiem ir labākas atbildes uz jautājumiem, atbildes uz kuriem meklēja Dante, piemēram, par to, kur piezemējās Sātans un kritušie eņģeļi, kurp viņi devās un tml.?

Ļaunuma piedēvēšana

Viduslaiki piedzīvoja pastāvīgu Sātana un kosmisko cīņņu mīta izmantošanu, lai piedēvētu cilvēkiem ļaunuma varas spējas – ebrejiem un musulmaņiem tika piedēvēta saistība ar Sātanu; antisemitisms un krusta kari, kari pret musulmaņiem un tml. rada attaisnojumu tiem piedēvētajā saistībā ar ‘Sātanu’; jebkuru cietsirdību pret tiem uzskatīja par labu esam. Apgalvoja, ka Sātans vainīgs Jēzus nāvē, taču tie bija ebreji, kas nodeva Jēzu nāvei, tātad starp ebrejiem un Sātanu liekama vienlīdzības zīme, un tie ir jāiznīcina. Ebreju stereotips - garais deguns bija viegli sasaistāms ar pagānu ļaunuma dieviem, kuriem arī bija gari deguni. Lūk pie kā noved mītos balstītā teoloģija! Bībele uzsver, ka Jēzus krustā iznīcina velna varu (Ebr.2:14), nevis otrādi; kā arī to, ka neviens nav Jēzum atņēmis dzīvību, Viņš to atdod pats no Sevis mīlestībā pret mums (Jņ.10:18). Šis kosmisko cīņu mīts, ko izmantoja cilvēku nomelnošanai, noveda pie simtiem tūkstošu cilvēku iznīcināšanas viduslaikos raganu medību trakumā, kas izcēlās Eiropā. Jebkurā katastrofā vainoja Sātanu un tādēļ bija jāatrod un jānogalina viņa sūtņi zemes virsū. Un jebkuru, kas fiziski vai uzskatu ziņā atšķīrās no pārējā puļa, uzskatīja par vienu no Sātana pārstāvjiem uz zemes.

Man šķiet, ka būtiski nekas nav mainījies arī šodien; mūsu rase šķiet nelabojami vērsta uz to, lai noveltu vainu par visu ļauno uz saviem pretiniekiem. Daži musulmaņi dēvē Ameriku par „lielo Sātanu”, rietumu

kristieši to pašu piedēvē musulmaņiem. Tā vietā lai vērstos pret saviem personīgajiem grēkiem, cilvēce visā nopietnībā cenšas piedēvēt ļaunumu citiem – ebrejiem, katoļiem, komunistiem, krieviem, arābiem, melnajiem, baltajiem... kad visu cietsirdību sakne, īstenais nelabais, ir cilvēka sirdīs, katrā no mums.

Piezīmes

- (1) J.B. Russell, *Lucifer: The Devil in the Middle Ages* (Ithaca: Cornell University Press, 1992), p.62.
- (2) H.R.E. Davidson, *Scandinavian Mythology* (London: Hamlyn, 1982), pp.94-96; H.R.E. Davidson, *The Lost Beliefs of Northern Europe* (London: Routledge, 1993).
- (3) Pagānu dieva Pāna saplūšana ar populāro Sātana jēdzienu ir sīki aplūkota: P. Merivale, *Pan, the Goat-God* (Cambridge, Mass.: Harvard University Press, 1969).
- (4) R. Emmerson, *The Antichrist in the Middle Ages* (Seattle: University of Washington Press, 1981), 4.nodaļa.
- (5) J. Zandee, *Death as an Enemy* (Leiden: Brill, 1960) p.329.
- (6) J.B. Russell, *Lucifer: The Devil in the Middle Ages* (Ithaca: Cornell University Press, 1992), p.49.
- (7) *Ibid.*, p.211.

1-4 Sātans no Reformācijas laikiem līdz mūsdienām

Reformācija noveda pie kristietības šķelšanās protestantos un katoļos. Šķelšanās bija skarba un abas puses apvainoja viena otru, saucot savus pretiniekus par Sātana sabiedrotajiem pilnā pārliecībā par to, ka Dievs ir viņu pusē, tātad pretinieki ir no Sātana. Tas attaisnoja visāda veida karus, vajāšanas un ļaunuma piedēvēšanu citiem. Protestanti neatlaidīgi apgalvoja, ka pāvests ir antikrists, un katoļi, savukārt, runāja par protestantisma ļauno garu izdzīšanu. Mārtiņš Luters, reformācijas līderis, bija Sātana tēmas apsēsts, mezdams tam ar tintnīcu, nolaizdams gāzes, lai to aizbaidītu, un vienmēr gatavs ļaut vaļu savai apsēstībai ar Sātanu, apsūdzot katoļus sadarbībā ar to (1). Zīmīgi, ka pat Luters atzina, ka Atkl.12 fragments par „karu debesīs” neattiecas uz notikušo Ēdenē, bet drīzāk apraksta kristiešu vajāšanu no pretinieku puses. Luters ticēja vispārpieņemtajam uzskatam, ka Sātans tika nomests no debesīm Ēdenē, taču neatzina, ka Atkl.12 varētu atbalstīt šo domu (2). Sīkāks Atkl.12 apskats ir nodaļā 5-32. Katoļu reakcija bija ne mazākas apsēstības pilna. Atbildot uz Lutera 1529.gada katķismu, katoļu katķisms Sātanu piemin daudz biežāk nekā Jēzu (67 reizes pret 63 reizēm) (3). Trentas koncils protestantismā vainoja Sātanu.

Kalvins un vēlāko laiku protestanti neatpalika no Lutera savā apsēstībā ar Sātanu. Tāpat kā ebreju apokrifī, kurus mēs pieminējam nodaļā 1-1-2, Kalvins sniedza jaunu skaidrojumu Bībeles fragmentiem, kas it kā attiecoties uz sātanu, kad pats Bībeles teksts neko par Sātanu nemin. Tā, 2.Moz.10:27; Rom.9:17 un tml. skaidri saka, ka *Dievs* nocietināja faraona sirdi; taču Kalvins apgalvoja, ka „Sātans sējis stūrgalvību viņa [faraona] sirdī” (*Institutes of the Christian Religion* 2.4.2-5, Commentary on Mathew 6:13). Apsēstības ar ticību Sātanam apmēri bija tik lieli, ka vienlīdz katoļiem un protestantiem tā kļuva par pamata mācību. G.H Viljams apraksta, kā katoļi un protestanti vienotā frontē vajā itāļu anabaptistus Venēcijas apkārtnē, jo tie noliedza kā pārcilvēciskā Sātana, tā arī trīsvienības pastāvēšanu (4). Zīmīgi, ka abas šīs maldīgās mācības tiecas turēties kopā – vēlāk mēs redzēsim, ka Īzaks Ņūtons beigu beigās atteicās no abām. 6.nodaļa ir veltīta loģisko saistību, kas pastāv starp šīm mācībām, apspriešanai. Itāļu anabaptisti bija pirmie, kas uzstājās pret tradicionālo Sātana mācību, mēs to apspriedīsim nodaļā 1-5.

Nacionālo valstu veidošanās procesi noveda pie garīgiem konfliktiem un kariem, bieži starp nācijām, kas sauca sevi par kristiešu nācijām. To laiku māksla un ikonogrāfija atspoguļo, cik izplatīta bija Sātana tēma pretinieku puses nomelnošanai. Laika garā izraisītajās raganu medībās 16.un 17.gadsimtā gāja bojā 100 000 cilvēku. Jebkurš, kas kaut kādā veidā atšķīrās no masas, tika nomelnots un pieskaitīts ļaunuma varai. Tā laika cilvēku apsēstība ar Sātana tēmu atspoguļojas daudzās tolaik sarakstītajās lugās un romānos par Sātanu, nerunājot jau par populārajām leģendām un stāstiem par Faustu un Mefistofeli.

Beigu beigās uzausa apgaismības laikmets, līdz ar kuru nāca atskārsme, ka „raganu medību” asins izliešanai ir jādara gals. Katoļi sāka sludināt, ka cilvēks no dabas ir labs un pilnveidojams – atkal mazinot grēku un katra atsevišķa cilvēka cīņu ar ļaunumu. Vācu protestantus, tādus kā Šlīrmahers piemēram, pārņēma vēlēšanās dot visam racionālu izskaidrojumu tā laika zinātniskās revolūcijas procesu iespaidā. Viņš secināja, ka cilvēces vainas novelšana uz Sātanu neko neizskaidro, uzsvērdams, cik neloģiski ir ticēt tam, ka kāds sātans varētu izjaukt Dieva nodomus; tādējādi, viņš nonāca pie

pārcilvēciskā Sātana jēdziena noraidīšanas (*The Christian Faith* 1.1.1.2). Viņam sekoja Sorens Kierkegards, argumentējot ar to, ka pārcilvēciskā Sātana jēdziens noniecina cilvēka lomu attiecībā pret grēku un ļaunumu. Arī Šellijs līdzīgā veidā nonāca pie patiesības, uzdodot jautājumu: „Kāda mums ir vajadzība pēc Sātana, ja mums ir cilvēce?”

Krievu klasiķus, Dostojevski it īpaši, dziļi nodarbināja grēka un ļaunuma problēma. Dostojevskā romāna „Velni” tēma ir Nikolaja Stavrogina iekšējā cīņa starp vēlmi darīt ļaunu un uzņemties atbildību par to, tajā pat laikā cīnoties ar pašapmānu. Tā Dostojevskis izprata Sātana būtību. Uz jautājumu, vai tāds Sātans patiesi pastāv, Stavrogins atbild: Es viņu redzu tikpat skaidri, kā es redzu tevi... un dažkārt es nezinu, kas reāli pastāv, viņš vai es” (6). To pašu tēmu risina Dostojevskā šedevrs „Brāļi Karamazovi”. Piektajā grāmatā Ivans skaidro Aļošam, ka cilvēks ir radījis Sātanu, „viņš to ir radījis pēc sava ģīmja un līdzības” (7). Ivans nonāk pie secinājuma, ka viņš pats ir Sātans, „bet tikai viena daļa no manis”. Citiem vārdiem sakot, patiesais nelabais ir vienkārši Ivana zemapziņa.

Pēc visa teiktā, lai cik patīkami arī nebūtu apzināties, ka tu neesi vienīgais, kas nonācis pie tāda slēdziena, ir skaidri redzams, ka ticība reāla Sātana pastāvēšanai neatslābst; un dzīves gaitā sabiedrība atsakās uzņemties atbildību par savu rīcību un grēcīgumu. Divi 20.gadsimta pasaules kari un cilvēces virzība uz globālo pašnāvību nepārprotami norāda uz to, ka bibliskais sātana, jeb grēka un ļaunuma jēdziens nav saprasts un nav pieņemts, pat ja daži prāti patiesi noraida pagānu mītus par pārcilvēciska sātana eksistenci. Labais un ļaunais tiek norakstīti uz cilvēka psihes parādībām, „grēks” patiesībā ir ne vairāk kā vēsturisks jēdziens. Rietumu intelektuālās aprindas raksturo tieksme būt pārņemtiem no vienas vai otras intelektuālās vai teoloģiskās idejas; un pārcilvēciskā sātana mīta noraidīšana, lai cik pareiza un apsveicama tā nebūtu, ir tikai pārejoša aizraušanās. Nepietiek tikai ar nepareiza jēdziena iznīcināšanu; ir jānonāk pie patiesās jēdziena izpratnes un jādzīvo saskaņā ar to.

Piezīmes

- (1) J.M. Todd, *Luther: A Life* (New York: Crossroad, 1982).
- (2) References in S.P. Revard, *The War in Heaven* (Ithaca: Cornell University Press, 1980), p.109.
- (3) J. Delumeau, *Catholics between Luther and Voltaire* (London: Burns & Oates, 1977), p.173.
- (4) G.H. Williams, *The Radical Reformation* (Philadelphia: Fortress, 1962), pp.202,562.
- (5) Shelley, *Defence of Poetry* (Indianapolis: Bobbs-Merrill, 1965), p.60.
- (6) F. Dostoevsky, *The Possessed* (London: Random House / Vintage, 2005), p.697.
- (7) F. Dostoevsky, *The Brothers Karamazov* (New York: Farrar, Straus, and Giroux, 1990), p.283.

1-4-1 Sātans „Zaudētajā paradīzē”

Džona Milтона „Zaudētajai paradīzei” ar tās spilgto no debesīm nomestā dumpīgā Sātana tēlojumu bija liela loma Sātana kā atsevišķas būtnes popularizēšanai. Milтона episkās poēmas radītie vizuālie tēli dzīvo cilvēku prātos līdz mūsdienām, pat ja viņi pašī

nav šo poēmu lasījuši. Tās ietekme pēdējo pāris gadsimtu laikā ir bijusi tik liela, ka daudziem ir radies iespaids, ka Milтона tēlojums arī ir Bībeles mācības atspoguļojums. Ir jāatzīst, ka cilvēku reliģiskie uzskati veidojas daudz biežāk apkārtējās kultūras vides, redzēto mākslas darbu vai pat uz ielas dzirdētā iespaidā... nevis pēc teologu vai Bībeles pētnieku darbu lasīšanas. Nav šaubu, ka mākslas loma Sātana tēla nostiprināšanā cilvēku prātos ir ārkārtīgi nozīmīga – un „Zaudētā paradīze” bija viens no visiespaidīgākajiem darbiem šajā ziņā (1). Pats Miltons atzina, ka viņš uzrakstījis šo poēmu citastarp arī, lai „attaisnotu Dieva ceļus cilvēku priekšā” (1.26). Un visa Sātana idejas rašanās vēsture ir faktiski pakārtota šai tēmai. Tas ir tā it kā cilvēki justu nepieciešamību atvainoties Dieva vietā, kā arī izvairīties no nepieciešamības atzīt grūti pieņemamo Bībeles mācību, ka Dievs viens pats ir Tas, kas pieļauj ļaunumu cilvēku dzīvē.

Bet uz Miltonu var paraudzīties arī no citas puses. Jāatceras, ka Miltons noliedza ļoti daudzas vispārpieņemtās ‘kristiešu’ doktrīnas – piemēram, trīsvienību, mazuļu kristīšanu, dvēseles nemirstību – un nicināja algoto garīdzniecību (2). Kā mēs atzīmējam nodaļā 1-5, arī Īzaks Ņūtons nonāca pie šiem secinājumiem – un šo galvenā kristietības virziena dogmu noliegšana noveda viņu arī pie populārās idejas par Sātanu noraidīšanas, kā arī pie atklāsmes, ka bibliskais sātana definējums ir vienkārši ‘pretinieks’, kas saistāms ar cilvēka pakļaušanos kārdinājumiem un grēkam pretēji Dieva gribai. Tādēļ mēs varētu domāt, ka arī Miltons nonāca pie līdzīgiem secinājumiem. Džons Ramričs detalizēti attīsta šo iespēju, nonākot pie pieņēmuma, ka visa Milтона poēma ir satīra par atsevišķas sātana būtnes pastāvēšanu, novedot šo domu līdz tās loģiskajiem secinājumiem. Tādējādi, Ramričs pieprasa radikāli mainīt „Zaudētās paradīzes” interpretāciju un izprast tās īsteno būtību (3). Milтона teoloģiskais traktāts *De Doctrina Christiana* citē Jes.45:6,7 („Es esmu Tas Kungs, un cita nav neviena! Es, kas radu gaismu un veidoju arī tumsību...”) kā liecību pret trīsvienību un atsevišķu Sātana būtni. Un Milтона secinājums ir: „Šie vārdi izslēdz ne tikai kāda cita dieva, bet arī kādas citas būtnes, kas līdzinātos viņam spēkā, iespējamību... ir neciešami un neticami, ka kāda ļauna vara būtu stiprāka par labo un izrādītos pārāka” (4). Šajā traktātā Miltons arī uzteic Džordža Herberta apgalvojumu, ka „sātani ir mūsu grēki patiesā gaismā” un viss viņa sistematizētās teoloģijas izklāsts nesatur ne vārda par to, ka viņš būtu vienisprātis ar populāro uzskatu par Sātanu. Mēs jau citviet parādījām, ka vispārpieņemtais kristiešu uzskats par Sātanu radies no pārprasta ebreju uzskata par Sātanu, kura rašanos savukārt iespaidoja apkārtējo tautu kultūras, saskarsmē ar kurām tie nonāca. Atliek tikai minēt, vai tieši tas bija Milтона prātā, kad viņš nosauc Sātana korpusu to dievu vārdos, kuriem ticēja ar Izraēlu saskarsmē nonākušās tautas – Molohs, Kemošs, Baals, Aštarots, Thamuzs, Dagoni, Rimons, Oziriss, Horuss un citi. Būdam rūpīgi Bībeles pētnieks, Miltons noteikti zināja, ka Bībelē šie vārdi ir minēti, nesaucot tos par dieviem, noliedzot pat to pastāvēšanu.

Visi šie punkti zaudē nozīmi tā vienkāršā fakta priekšā, ka savā traktātā „Kristiešu doktrīna”, ko komentē arī zemāk 2. piezīmes punktā minētie pētnieki, Miltons noliedz nemirstīgu dvēseļu pastāvēšanu un elli saprot kā kapu, kā arī mēs to traktējam nodaļā 2-5. Taču pirmās divas „Zaudētās paradīzes” grāmatas attēlo populāro uzskatu par elli kā par moku kambari. Miltons mūs it kā izved cauri deviņiem iedomātiem elles apliem. Kā tad lai saskaņo šīs atšķirības starp viņa dzeju un personīgajiem teoloģiskajiem uzskatiem? Neizbēgami jāsecina, ka viņš sarkastiski zīmē vispārpieņemto elles ainu, it kā sakot: ‘Ja tāda vieta patiesi pastāv, vai *tādai* tai būtu jāizskatās?’ Tādā veidā viņš

ņirdzīgi apspēlē vispārpieņemto jēdzienu, novedot to līdz loģiskajam noslēgumam – un tas pats, droši vien attiecas arī uz ar to saistīto Sātana problēmu.

Jāsaprot, ka atkāpšanās no vispārpieņemtās baznīca mācības tajā laikā bija riskanta lieta – tas bija jādara ļoti piesardzīgi, it īpaši cilvēkiem ar stāvokli sabiedrībā, kā tas bija Milтона un Ņūtona gadījumos. Man vismaz liekas, ka Miltons pārspīlēja, attīstot ekscentrisko iespēju Dievam it kā cīnoties ar vienu no eņģeļiem, lai atklātu domājošam lasītājam, cik absurda ir tāda ideja pati par sevi. Stenlijs Fišs argumentē, ka Milтона garā bija rakstīt stipri maldinošā manierē, izmantojot savas autora dotības, lai parādītu, kā tā nozīme, kuru viņš piedēvē dažām frāzēm, ir faktiski tieši pretēja (5). Kā piemēru tam varētu minēt, kā Miltons izvirza vienu no ‘grūtajiem jautājumiem’ sātana mīta sakarā: Ja Ādams grēkoja, bet varēja nožēlot grēku, kāpēc Sātans un šķietamie kritušie eņģeļi arī nevarētu nožēlot grēkus? Un Miltons rezumē: „Cilvēks tādēļ gūs žēlastību / Otrs [proti, Sātans] – nē” (3.131). Tā ir viena no daudzajām pretrunām, kuras es esmu minējis nodaļā 3-5 kā piemērus tām loģiskajām un bibliskajām problēmām, kuras rada atsevišķas sātaniskas būtnes jēdziens. Brīžiem Miltons dod vaļu sarkasmam attiecība uz Sātana eksistenci Leviatāna tēlā, jūras briesmonī no Ījaba grāmatas – pirmajā grāmatā 192-212 šis zvērs reprezentē mītisku būtni jūrnieku ticējumos, kuri brīžiem uzduras viņam, domājot, ka tā ir sala un iemet enkuru viņa „zvīņainajā ādā”, kura ķermeņa apjomi ir mītiski lieli (1.196,197). Bet tas varbūt nemaz nav sarkasms – Miltons šeit postulē, ka Sātans ir „tik liels”, cik lielu viņu tēlo *mīti*. Iespējams, Milтона vārdu nozīme ir: „Vai tā ir tā būtne, kurā jums liek ticēt mīti? Derētu padomāt par daudzu literatūrzinātnieku ievēroto un analizēto saistību starp Miltonu un Danti. Nevar nepamanīt līdzību starp Miltona „Zaudēto paradīzi” un Dantes „Dievišķo komēdiju”. Derētu papētīt, vai arī Dantes Sātana tēlojumā nav vērojami sarkasma elementi – galu galā viņa darba virsraksts ir „Dievišķā komēdija”, kā liekot saprast, ka viņa tēli nav jāuztver burtiski.

Ne tik senos laikos padomju rakstnieki, kas vēlējās kritizēt pastāvošo iekārtu, vai tie, kas dzīvoja represīvo režīmu laikā, vienmēr rakstīja tā, lai liktos, ka viņi atbalsta partijas līniju – tikai domājošie varēja uztvert, ka patiesībā darba zemteksts to it spēcīgi noraida. Pilnīgi iespējams, ka tieši to darīja arī Miltons. Taču, tā nu tas ir, ka vairums cilvēku uztver mākslu tikai virspusēji; viņi vienkārši ‘nesaprot’, ko mākslinieks *patiesi* cenšas novest līdz skatītājam. Un tā Milтона spilgtais episkās poēmas Sātana tēls, kas tiek nomests no debesu augstumiem, nogulsnējas un dzīvo tautas atmiņā. Kā secina Nīls Forsits: „Sātana tēls ‘Zaudētajā paradīzē’ ir tik neatvairāms, ka daudzas angļu valodā runājošo paaudzes, kas Miltonu pārziņa labāk nekā Bībeli, ir pārliecinātas, ka kristietība māca par kritušajiem eņģeļiem pēc kara debesīs un ir izbrīnīti, neatrodot neviena vārda par Sātanu 1.Mozus grāmatā” (6). Arī G.B. Kairds līdzīgi rezumē: „Bībele neko nezina par Sātana krišanu, kas ir tik pazīstama tēma „Zaudētās paradīzes” lasītājiem” (7). Vai šo autoritāšu domas sakrīt vai nē, nav tik svarīgi, es atsaucos uz tiem, lai parādītu, ka šai grāmatā attīstītā tēma nav oriģināla, ka daudzi pazīstami autori un domātāji ir nonākuši pie līdzīgiem secinājumiem.

Miltons, Gēte un Mērija Šellija

Es redzu līdzību Milтона un J.V. Gētes pieejā viņa „Faustā”. Gētes Sātans, Mefistofelis, ir atstājis dziļu iespaidu to cilvēku prātos, kas tic Sātana personībai. Bet Gēte ir „vienmēr dedzīgi noliedzis kristiešu Sātana burtisku pastāvēšanu” (8). Viņš izceļ to spriedzi, kas rodas no domas, ka viss vienmēr notiks pēc Dieva gribas un šķietamas

Sātana pastāvēšanas – „viņš aicina lasītāju tieši ielūkoties realitātes daudzveidībā” (9). Bet, tāpat kā Milтона gadījumā, es uzskatu, ka Gētes Sātana personības atveidojums ir ārkārtīgi pārliecinošs virspusējam lasītājam, kā arī tiem, kas nekad nav šo grāmatu lasījuši, bet ir iespaidojušies no tēliem, kas ar to saistīti.

Tas pats attiecas arī uz Mērijas Šellijas „Frankenšteinu”. Viņas vīrs Persijs Šellijs atklāti izsmēja domu par pārcilvēciska Sātana pastāvēšanu, kā mēs norādījām nodaļās 3-2 un 1-4. Un arī Mērijas Šellijas romāns ir ironiski tendēts – tas rāda, ka ļaunuma avots rodams cilvēkos, kas arī radījuši Frankenšteina monstu, nevis pašā briesmonī. Zīmīgi, ka viņas Frankenšteins mācās lasīt „Zaudēto paradīzi” – it kā atzīstot, cik stipri Milтона episkā poēma ir iespaidojusi Sātana kā groteska monstra uztveri cilvēku prātos; „Zaudētā paradīze” Mērijas Šellijas uzskatos ir iespaidojusi paša Sātana priekšstatu par sevi.

Miltons, T.S. Eliots un kristadelfieši

Kristadelfieši, līdz ar tiem piederošajām *Carelinks* iestādēm, ir vienīgā lielāka izmēra konfesija, kas atklāti noliedz pārcilvēciska Sātana kā ticības objekta pastāvēšanu. Viņu ticības pamatnostādnes ir apkopotas brošūrā „Ticības deklarācija”. Sekojošais Teda Rasela, kādreizējā angļu valodas docētāja Austrālijas Rietum-Sidnejas universitātē, interesantais stāsts apstiprina mūsu iepriekšteikto: „Interesanta ir Džona Milтона saistība ar kristadelfiešiem. Kad mēs 1956.gadā bijām Birmingemā, mēs uzdevām jautājumu Džonam Karteram [kādreizējam žurnāla *Kristadelfieši* redaktoram]: „Kāpēc uz kamīna dzegas Džona Milтона katedrālē [Bakingemas grāfistē, kuru mēs apmeklējām] ir piemiņas plāksne ar vārdiem ‘Džons Miltons... sava veida kristadelfietis’, kurus piedēvē T.S. Eliotam? Kad viņš rakstīja, kristadelfiešu vēl nebija”. „Jā, protams,” atteica Džons Karters, „Mēs apzināmies, ka Džonam Miltonam bija tādas pašas domas kā mums par Sātanu un daudzām citām lietām. Miltons bija sava veida kristadelfietis, jo viņa ticība bija tāda pati kā mūsējā un faktiski tas ir minēts arī uz mūsu „Ticības Deklarācijas” iekšējā apvākojumā. Būtība nav tajā, vai mēs atzīstam Miltonu, vai nē, bet gan tajā, ka T.S. Eliots saskatīja saistību starp Miltonu un kristadelfiešiem... tādēļ T.S. Eliots, studēdams un izprazdams Milтона dzejisko darbu kā figurālu, nevis burtisku, nāca pie slēdziena par Milтона patiesajiem reliģiskajiem uzskatiem un to, ka viņš bija „sava veida kristadelfietis”, kaut gan dzīvoja divus gadsimtus pirms kristadelfiešu kustības rašanās” (10).

Piezīmes

- (1) Skat Luther Link, *The Devil: The Archfiend in Art* (London: Reaktion Books, 1995).
- (2) Kā parādīts grāmatā: Stephen Dobranski and John Rumrich, *Milton and Heresy* (Cambridge: C.U.P., 1998). Par Milтона kā trīsvienības pretinieka uzskatiem lasi: Michael Bauman, *Milton's Arianism* (Bern: Lang, 1987) un W.B. Hunter, C.A. Patrides and J.H. Adamson, *Bright Essence: Studies in Milton's Theology* (Salt Lake City: University of Utah Press, 1971).
- (3) John Rumrich, *Milton Unbound: Controversy and Reinterpretation* (Cambridge: C.U.P., 1996).
- (4) No *The Complete Prose Works of John Milton* Maurice Kelley redakcijā (New Haven and London: Yale University Press, 1982) Vol.6, pp.300, 131.
- (5) Stanley Fish, *Surprised by Sin* (London: Macmillan, 1997), p.215.
- (6) Neil Forsyth, *The Satanic Epic* (Princeton: Princeton University Press, 2003), p.66.

- (7) G.B. Caird, *The Revelation* (London: A. & C. Black, 1984), p.153.
 (8) J.B. Russell, *The Devil* (Ithaca: Cornell University Press 1977), p.158.
 (9) Skat J.K. Brown, *Goethe's Faust: The German Tragedy* (Ithaca: Cornell University Press, 1986).
 (10) Email received from Ted Russell, 1/1/2007.

1-5 Protestētāji: pretošanās vispārpieņemtajam uzskatam par Sātanu

Šī nodaļa ir veltīta slēdzieniem, pie kuriem es esmu nonācis, studējot Bībeli, par vārdu ‘sātans’ [pretinieks] un ‘velns’ [nepatiess apsūdzētājs] nozīmi. Tie ir vienkārši vārdi, kuriem nav obligāti negatīva pieskaņa, taču brīžiem tie attiecas uz mūsu vislielāko ‘pretinieku’, proti, grēku. Turklāt, doma par atsevišķu sātanisku būtni, kritušo eņģeli, Bībeles tekstā vienkārši nav nemaz atrodama. Manu secinājumu pamatā ir tikai un vienīgi Bībeles studēšana un es ceru, ka es par to stāvēšu, ja arī visa pasaule nostāsies pret mani. Daudziem lasītājiem šie slēdzieni liksies sensacionāli un pārdomas rosinoši. Taču jāņem vērā, ka es neesmu vienīgais, kas ir nonācis pie šiem secinājumiem. Plaši pazīstami kristiešu rakstnieki un domātāji ir izdarījuši tos pašus secinājumus.

Patiesību sakot, pretošanās šim populārajam uzskatam ir bijusi no laika gala. Sešpadsmitajā gadsimtā ievērojams šī uzskata pretinieks bija Dāvids Džoris, līdz ar citiem, it īpaši anabaptistu piekritējiem (1). Vesela grupa līdzīgi domājošo bija arī 17.gadsimtā – Jēkabs Bauthamlijs, Lodoviks Magltons, Antonijs van Deils, Tomass Hobbs [*Leviatanā*, 1651], Baltazārs Bekkers [*Apmātā pasaule*, 1693] un citi. Īzaks Ņūtons sākumā pieturējās pie populārā uzskata par Sātanu, taču pienāca laiks, kad viņš to noraidīja [līdz ar trīsvienību, mazuļu kristīšanu un dvēseles nemirstību]. Frenks Manjuels komentē: „Sātans šķiet pārvērties miesas kārtību simbolā un tā pastāvēšana kļūst arvien problemātiskāka” (2). Ievērojams Ņūtona darbu pētnieks Stīvens Snobelens ir to apstiprinājis daudzos rakstos, kuru pamatā ir nesen klajā laistie Ņūtona teoloģiskie manuskripti. Viņš arī atklāja, ka Ņūtons sācis izprast dēmonus nevis kā burtiskus radījumus, bet drīzāk kā Jaunās Derības laika valodas lietošanas piemēru – šajā gadījumā, lai aprakstītu psihiskas slimības pārņemtos. Joseph Mede savā darbā *Pēdējo laiku atkrišana* arī atbalsta šo secinājumu. Nodaļā 1-4-1 es jau minēju, ka, iespējams, arī Miltons nemaz nepieturējās pie ortodoksālā uzskata un [ja viņu pareizi interpretē] faktiski pat apsmēja šīs idejas aplamību. Līdzīgi protesti vērojami arī 18.gadsimtā – piemēram, no Artura Ešlija Saiksa (Arthur Ashley Sykes) un Ričarda Mīda (Mead) puses. Kā arī 19.gadsimtā, lai minam Džonu Simpsonu [*Sātana nozīme*, 1804 (3)], Džonu Epsu [*Sātans*, 1842], Džonu Tomasu [*Izraēla cerība*, 1848], Robertu Robertsu [*Nelabais*, 1882] un daudzi citi.

Šie un citi neatkarīgi kristiešu domātāji iestājās pret gadsimtiem piekopto tradīciju smago nastu un protestantu un katoļu apvienoto dogmu. Jaunākajos laikos kā akadēmiskie domātāji, tā arī vērīgi domājošie kristieši ir droši sekojuši savai domu gaitai. Diemžēl ir pieņemts domāt, ka reliģiskās pārdomas ir ekspertu, mācītāju, garīdznieku, akadēmisko teologu darba lauks; kamēr vienkārši ieinteresēts Bībeles students – diletants nevar nonākt pie pamatota secinājuma. Taču tādējādi tiek pārprasta pati Bībeles atklāsmes būtība – Bībele ir Dieva vārds *visai* Viņa tautai un tas ir dots, lai

ikkatrs no mums studētu un domātu par izlasīto un nāktu pie secinājumiem, pie kuriem arī godīgi turētos savas dzīves laikā. Tā, Gregorijs no Nisas, viens no populārā uzskata par Sātānu radītāj tēviem, faktiski vaimanā par to, ka parastie darba ļaudis kristiešu draudzē aktīvi interesējas par teoloģiskiem jautājumiem. Viņš rakstīja: „Visa pilsēta ar to pilna, alejas, ielas... kad jūs apjautājieties par maiņas kursu, jūs saņemat lekciju par radīto un neradīto. Jūs jautājat, cik maksā maizes klaips, un atbildes vietā dzirdat, ka Tēvs ir pārāks un Dēls ir zemāks. Jūs interesējieties par pieklājīgu sabiedrisko pirti, un viņš atbild, ka Dēls tika radīts no nekā” (4). Agrīnie tēvi bija tālu no domas, ka „ikkatrs ir Bībeles students”. Viņi vēlējās [tāpat kā daudzi mācītāji un reliģiski līderi mūsdienās] saglabāt Dieva vārda studiju un mācības formulējumu tiesības tikai savai ierobežotai elitei. Viņi bija pārliecināti, ka tikai viņi ir spējīgi un tiesīgi saprast Dieva vārdu. Un šī iemesla dēļ mums tagad nākas sūri un grūti censties izkulties no viņu savārtītās putras, lai pareizi uztvertu Bībeles vēsti. Paldies Dievam, ka Viņš ir saglabājis sākotnējo Bībeles tekstu un mēs varam to tagad lasīt dzimtajā valodā.

Secinājumi

Mūsu Sātana idejas vēsturiskais apskats nav bijis tīri vēsturisks – es esmu devis arī savus komentārus. Taču kopējā šīs idejas vēsturiskā shēma, tās attīstība, izmaiņas tajā un laika gaitā ienākošie papildinājumi ir galvenajos vilcienos skaidri visprasīgākajam un objektīvākajam vēsturniekam. Bībele runā par „ticību”, „Evaņģēliju” kā par mācību kopumu, patiesības krātuvi, kas ir dota ticīgajam (Ef.4:4-6) – ”to ticību, kas svētiem reiz uzticēta” (Jūdas 3). Šai patiesībai nav nekas jāpieliek un no tās nekas nav jāatņem, kā tas skaidri teikts Bībelē – it īpaši Pāvila un Pētera aicinājumos saglabāt vienas ticības tīrību. Tas nozīmē, ka šim patiesības vārdam mēs nevaram ‘pievienot’ nekādu būtiski svarīgu mācību. Jaroslavs Pelikāns pilnīgi pareizi spriež: „Ko nozīmē tas, ka kāda mācība ‘kļūst’ par neatņemamu katoļu ticības daļu, kas jau pēc definīcijas ir universāla kā laikā, tā arī telpā?” (5). Taču ir pilnīgi skaidrs, ka Sātana personība ir kaut kas, kas radīts no nekā, ja runājam par Bībeli, un pēc tam ir pievienots un attīstījies laika gaitā līdz kaut kam tādām, kam nav nekāda sakara ar Bībeles tekstu. Tādēļ ir jāatsakās no domas, ka tā ir kristiešu mācība. Ja tā nebija zināma Ābrahāmam, Jēzum, Pāvilam... tad mums tā nav pieņemama.

Piezīmes

- (1) Dokumentēts Auke Jelsma, *Frontiers of the Reformation: Dissidence and Orthodoxy in Sixteenth-Century Europe* (Aldershot: Ashgate, 1998), pp.25-39. 4.punkts Venēcijas Anabaptistu ticības apliecinājumā aptuveni 1550.gadā bija: „Nav cita sātana kā tikai cilvēku viltība, jo neviena Dieva radība nav naidīgi noskaņota pret viņu, kā tikai tā”. Šis dokuments pilnībā ir lasāms: Earl Morse Wilbur, *A History of Unitarianism* (Cambridge, Mass.: Harvard University Press, 1952) Vol.2, p.98.
- (2) Frank E.Manuel, *The Religion of Isaac Newton* (Oxford: Clarendon, 1974), p.64. Citviet Manuels parāda, kā Ņūtons noraida domu, ka dēmoni ir burtiskas radības – drīzāk viņš interpretēja atsauci uz tiem kā to laiku garīgas saslimšanas apzīmējumu valodā – skat Frank E. Manuel, *Isaac Newton: Historian* (Cambridge, Mass.: Harvard University Press, 1963), p.149.
- (3) Atkārtots Grammata Press (B.C., Canada) izdevums 1999.gadā.
- (4) Citēts no G. Bowersock, P. Brown, O. Grabar *Late Antiquity: A Guide to the Postclassical World* (Cambridge: Harvard University Press, 2000), p.69.
- (5) Jaroslav Pelikan, *The Development of Christian Doctrine* (New Haven: Yale University Press, 1969), p.39.

1-6 Velns un Sātans jaunākajos laikos

Visas pasaules pretestības priekšā es esmu gatavs stingri stāvēt par Bībeles patiesību, neskatoties uz to, ko kāds cits varētu domāt. Mums ir jārikojas tā un jātic tam, kas ir taisns Dieva priekšā nevis tam, kas apkārtējai sabiedrībai liekas stilīgs un moderns. Bet es saprotu, ka daudziem doma par pārcilvēciskā Sātana pastāvēšanas noraidīšanu šķiet nozīmīgākais notikums un dažiem šī varētu būt pirmā sastapšanās ar alternatīvu domāšanas veidu. Lai dotu kādu atspaidu tiem, kam grūti ir mainīt domu gājumu, es šajā grāmatā atsaukos uz to cilvēku uzskatiem, kas ir atteikušies no šiem pagānu aizspriedumiem par labu Bībeles patiesībai. Un šajā nodaļā es vēlos minēt dažus pēdējo laiku piemērus. Taču beigu galā pazīstamu vārdu pieminēšanai nav itin nekādas nozīmes – jo mums katram ir nesatricināmi jāiestājas par ļaunuma un grēka problēmas izpratni saskaņā ar Dieva vārda atklāsmi Bībelē.

Stīvens Mičels

Stīvens Mičels savā izslavētajā un plaši izreklamētajā grāmatā, kas izdota paša Harpera Kollinza apgādā, atzīmē, ka visā Ījaba grāmatā „nav ne mazāko mēģinājumu novelt galīgo atbildību uz Sātanu vai uz pirmatnējo grēku” (1). Un Mičels to saka, komentējot Ījaba (9:24) nelaimju un likstu sakarā teikto: „Ja Viņš [Dievs] to nedara, kas tad ir tas, kas to dara?” Un grāmatas beigās Dievs, protams, apstiprina, ka Ījabs ir visu pareizi teicis par Viņu. Mičels atzīmē, ka Ījaba grāmatas nobeigumā ir dots „divu radību, zvēra un čūskas detalizēts apraksts... abas šīs radības ir, faktiski, senās Tuvo austrumu eshatoloģijas centrālās figūras, ļaunuma iemiesojumi, ar kurām debesu dievs cīnās un uzvar... šī noslēguma nodaļa ar Balsi no vētras mākoņa ir tradicionālās, duālistiskās teoloģijas kritika. *Kāda nozīme visai šai neįdzīgajai tērzēšanai par labu un ļaunu, saka Balss, par cīņu starp varoni-dievu un kādu kosmisku pretinieku? Vai tad jūs nesaprotat, ka šeit nav neviena cita? Šie milzīgie, cilvēkus šausminošie ļaunuma simboli... Dievam ir kā spēļu mantiņas*”. Tādējādi, Mičels nonāk pie tiem pašiem secinājumiem, kurus mēs šeit izklāstījām – beigās ir tikai Dievs un Viņš necīnās ne ar kādu pārcilvēcisku ‘sātanu’ Debesīs. Un tā arī ir Ījaba grāmatas galvenā mācība. Pat ja kāds domā, ka tāda mītiska būtne eksistē, kā bija pieņemts domāt Ījaba laikā, tad būtiski ir tas, ka Dievs ir *tik* pārāks par tādu sīku ‘sātanu’, ka Viņš var rotaļāties ar to. Džons Robinsons, kādreizējais Vulidžas anglikāņu bīskaps nonāca pie līdzīgiem secinājumiem, kaut gan ne tik skaidri paustiem, viņa klasiskajā darbā „Beigās – Dievs” (2). Kristiešu psihoterapeits Pols Terners arī nonāca pie šīm pašām domām par sātanu, kuras mēs izklāstījām citviet. Mēs tās izklāstījām Bībeles valodā, Terners lieto moderno žargonu: „[Mums ir] jāatmasko apslēptais ienaidnieks, kuru Bībele sauc par sātanu, bet psihoanalītiķi par superego: kļūdainais morāles kodekss, slepenais un visu-spēcīgais aizliegums, kurš sabojā un sagandē visu labāko cilvēka dzīvē, neskatoties uz vispatiesākajām viņa apziņas vēlmēm” (3).

Elaine Pagelsa

Citi nonāk pie tiem pašiem secinājumiem citādā ceļā. Tie, kas studē domu rašanās un attīstības vēsturi, ir atklājuši, ka Vecajā Derībā vienkārši nav tādas sātana būtnes idejas; taču viņi ir izsekojuši šīs domas attīstības ceļu gadsimtu gaitā, atzīmējot kā dažādas, nebūt ne kristiešu idejas, ir iefiltrējušās kristietībā, pāraugot tradīcijā un laika gaitā pieņemot arvien vairāk papildinājumu šai domai.

Elaine Pagelsa, Prinstonas universitātes reliģijas profesore, ir visnesamierināmākā rakstniece un domātāja, kas ir vienisprātis ar mums attiecībā uz sātānu. Viņas vispopulārāko grāmatu „Sātana izcelsme” ir tiešām vērts izlasīt, ja jūs šī tēma interesē (4). Viņa sāk ar to pašu, ar ko sākām mēs – ka kristietība un jūdaisms mācīja, ka ir tikai viens Dievs, kas neatstāja vietas velnam / sātānam ortodoksālajā izpratnē. Mēs esam vairākkārt teikuši, ka no vienas pareizas mācības izriet otra, un Pagelsa to ļoti labi izprot. Viens Dievs nozīmē, ka nav nekāda sātāna. Tik vienkārši tas ir. Un tālāk viņa komentē: „Es sapratu, ka pievēršanās jūdaismam vai kristietībai no pagānisma nozīmē, pirmām kārtām, neredzamās pasaules uztveres transformāciju”. Un tam bija krasas praktiskas sekas – kas nāk no ticības jebkurai patiesai Bībeles mācībai: „Pievēršanās jūdaismam vai kristietībai sašķēla pagānu pasaules uzskatus un deva tiem ētisku virzību”. Pagānu uzskatos vulkāna izvirdums vai zemestrīce bija dēmoniskas darbības rezultāts. Tā vietā Bībele skaidri pasaka, ka vulkāns kas sagrāva Sodomu, nāca no viena Dieva kā sods par iedzīvotāju grēkiem (1.Moz.19:4). Cilvēki nebija lielu kosmisko spēku upuri; viņiem bija jāatbild par savu rīcību un tās bija viņu rīcības sekas. Var ļoti viegli palaist garām neievērotas tās krasās morālo pārkāpumu sekas, kas aprakstītas Bībelē, kuras citi piedēvē dēmoniem / pagānu dieviem. Atteikšanās no ticības ‘dēmoniem’ nesa līdzīgi arī smagas politiskas sekas. Romas prefekts Rustikus vajāja kristiešus par atteikšanos „klausīt dieviem un pakļauties valdniekiem”. Romiešu uzskatos viņu vadoni bija dievu iecelti; un, ja dievu nebija, tad romiešu virsvadība zaudēja spēku un autoritāti. Šī iemesla dēļ romieši dēvēja kristiešus par ‘ateistiem’.

Sekojošie citāti no Elaines Pagelsas tieši atspoguļo arī mūsu secinājumus: „Ebreju Bībelē... sātāns nekad neparādās tā kā rietumu kristietībā ierasts to uzskatīt: par „ļauņas impērijas” līderi, naidīgu garu armijas vadoni, kas cīnās ar Dievu... Ebreju Bībelē sātāns nav obligāti ļauns un it nemaz nav noskaņots pret Dievu. Tieši pretēji, 4. Mozus un Ījaba grāmatā viņš parādās kā viens no Dieva paklausīgiem kalpiem – vēstnesis vai *enģelis*, kas ir ebreju vārda *mal'ak* jeb vēstnesis pārnesums grieķu valodā – *angelos*... Bībelē ebreju termins *satan* apraksta pretinieku. Tas nav kāda noteikta personāža vārds... šī vārda saknes *stin* nozīme ir „tāds, kas pretojas, neļauj vai rīkojas kā pretinieks”... Bet šis vēstnesis nav obligāti ļauns... Jānis atvairā domas par sātānu kā par neatkarīgu pārcilvēcisku būtni... Pāvila uzskatos Sātāns darbojas kā Dieva sūtnis lai pārbaudītu cilvēkus, nevis lai samaitātu tos” (111., 183. lpp.).

Taču Elaine Pagelsa nav vienuļa savos uzskatos. Līdzīgi raksta arī Nīls Forsits: „Vecajā Derībā vārds [Sātāns] nekur neparādās kā pretinieka apzīmējums... kad Sātāns parādās Vecajā Derībā, viņš drīzāk ir debesu svītas loceklis, kaut gan ar neparastiem uzdevumiem” (5). Vairāki cienījami komentētāji ir atzīmējuši to pašu, it īpaši, komentējot ‘Sātāna’ lomu Ījaba grāmatā – secinot, ka ar šo terminu apzīmē paklausīgu dievišķu būtni, kas darbojas kā pretinieks, bet ne kā ļaunuma iemiesojums, par kādu to daudzi kristiešu pasaulē uzskata (6). Komentējot Sātāna lomu Ījaba un Caharijas grāmatās angļu valodā lasošā kontingenta iecienītā Enkura Bībele atzīmē: „Ne Ījaba, nedz arī Caharijas grāmatā Sātāns nav nekāda neatkarīga būtne, kurai būtu kāda reāla vara, izņemot to, kuru Jahve ir ar mieru tai dot” (7). A.L. Oppenheims rūpīgi pētījis, kādā veidā atsevišķa Sātāna personība ir iefiltrējusies ebreju domāšanā; viņš secina, ka sākotnēji tur tādas nemaz nav bijis. Viņš uzskata, ka ebreju domāšanā dievišķais galms vai koncils, uz kuru ir doti mājieni ebreju Bībelē, spēlēja nozīmīgu lomu; bet viņi ievēroja, ka dažās Mezopotāmijas birokrātijās bija līdzīga institūcija, kur vienmēr bija

klāt arī „apsūdzētājs”, tāda kā ‘Sātana’ figūra (8). Un ebreji pārņēma šo ideju un sāka ticēt Sātana personībai.

Kā kristietība pārņēma pagānu ticējumus?

Elaine Pagelsa un citi rakstnieki risina acīm redzamo jautājumu: No kurienes tad ir radusies tagadējā doma par burtiski eksistējošo ļauno Sātana būtni, ja jau Bībelē tā nav atrodama? Viņi izseko šai domai līdz pat pagānu avotiem, kas ienāca jūdaismā pirms Kristus – un drīz pēc Kristus arī kristiešu uzskatos, tai laikā, kad kristietība sāka attālināties no tīri bibliskās ticības (9). Bet palūkosimies vēl senākā pagātnē, *kāpēc* un *kā* jūdaisms un vēlāk arī kristietība pieņēma pagānu mītus par sātanisko būtni un kritušajiem eņģeļiem un iepina tos savā ticības sistēmā? Pagelsa citē ebreju „Sargu grāmatu”, kurā izklāstīta ticība, ka katram cilvēkam ir savs ‘sargeņģelis’ un, konfliktiem izceļoties, sāka uzskatīt, ka pār cilvēkiem, kuri citu acīs bija ‘negodīgi’ vai ‘ļaudi’, valda ‘negodīgi’ vai ‘ļaudi’ eņģeļi. Un tad nenācās grūti spert arī nākamo soli un pieņemt, ka ‘ļauņie’ eņģeļi ir pakļauti pārcilvēciskai ļaunai būtnei – Sātanam, ticībai, kas jau bija plaši izplatīta pagānu vidū. „Jubileju grāmata” (piem., 15:31) pagānu dievus min saistībā ar dēmoni. Jūdu ticības atkritējiem, kas ticēja pagānu dieviem, vai kurus apsūdzēja šai ticībā, piedēvēja saistību ar tiem. Tādējādi šie ‘dēmoni’ tika uzskatīti par reāli eksistējošām būtnēm, jo tiem pakļautie cilvēki bija reāli cilvēki.

Esēņi bija jūdu sekta, kas konfliktēja ar pārējiem jūdiem, kuri, pēc esēņu pārliecības, bija lemti nosodījumam. Šo savstarpējo konfliktu viņi iztēlojās kā kosmisku konfliktu starp Dievu – kurš, pēc viņu pārliecības, bija esēņu pusē – un Sātanu, kuru, pēc viņu pārliecības, atbalstīja viņu pretinieki. Jo skaudrāks kļuva politiskais konflikts Izraēlā, jo skaļāk tika sludināta šķietamā kosmiskā cīņa starp labo un ļauno, starp Dievu un Sātanu. Šīs maldīgās mācības rezultāts bija pretējās puses nomelnošana. Tas pats var ļoti viegli notikt arī šodien. Cilvēka personības vērtība netiek ņemta vērā, ja mēs ticam, ka tie ir sodam lemti, ļaudi cilvēki, paša Sātana iemiesojums. Nav domājama nekāda samierināšanās ar ortodoksālo ‘sātanu’. Tas ir tikai iznīcināms. Un ja mēs apsūdzam cilvēkus piederībā Sātanam, mēs ar tiem nesamierināsimies, mēs centīsimies tos iznīcināt. Te lūk arī izpaužas mācības praktiskā nozīme. Ja tādas Sātana būtnes pār mums nemaz nav, tad *visi* cilvēki, ieskaitot arī mūsu ienaidniekus, vienkārši cīnās pret savu personīgo dabu... tad mums nav jāstrīdas savā starpā, jo arī viņi cīnās ar to pašu iekšējo ienaidnieku, mēs varam tos saprast un cīnīties kopā ar tiem, lai sasniegtu pestīšanu. Un tā, man šķiet, ka atsevišķas Sātana būtnes mīts iekaroja popularitāti tā iemesla pēc, ka ar tā palīdzību viegli varēja nomelnot pretiniekus, apsūdzot tos sadarbībā ar Sātanu, ar kosmisko ļaunumu, tai laikā, kad mēs [protams!] esam tie labie. Un tā, kristieši nomelnoja savus pretiniekus un vēlāk arī tos ticības brāļus, kas kaut kā atšķīrās no tiem, tāpat kā to darīja jūdi un vēlāk esēņi. Tas viss pierāda, ka maldīga mācība gandrīz vienmēr rada ētiskas problēmas, atrodot sev [a]morālus attaisnojumus, izdabājot mūsu dabiskajām tieksmēm, nevis Dieva sludinātajam vārdam.

Daudzi zinātnieki ir atzīmējuši to faktu, ka Vecā Derība klusē par ‘Sātana’ figūru, ticība kurai ir guvusi tādu izplatību kristiešu pasaulē. 1. Mozus grāmatas pierakstos nav ne vārda par grēcīgiem eņģeļiem, Luciferu, Sātana izraidīšanu no debesīm un tml. Šķiet, ka ir pietiekami daudz faktu, kas liecina, ka šīs idejas pirmā parādīšanās ir saistāma ar jūdaisma saskarsmi ar persiešu reliģijām ebreju gūsta laikā Bābelē. Rabīnu darbos ‘Sātana’ vārds neparādās pirms Bābeles gūsta laikiem, bet līdz ar persiešu ietekmes padziļināšanos, atsauces uz Sātanu kļūst arvien biežākas. Tādēļ monumentālie Jesajas

panti [piem.45:5-7], kas adresēti gūstā esošajiem ebrejiem, norāda uz persiešu uzskatu par cīņu starp labu dievu un sliktu dievu maldīgumu. Tradicionāli Sātānu stādās priekšā kā būtni ar ragiem un dakšām rokā. Ja mēs uzdodam sev jautājumu, kāpēc tāds priekšstats ir radies, mēs drīz vien saprotam, ka Bībele nedod mums nekāda priekšstata par tādu sātānu vai velnu. Bet šie tēli ir atrodami pagānu mitoloģijā – Panu, Dionisiju un citus pagānu dievus zīmēja ar ragiem, garām astēm un tml. Britu salās, nerunājot jau par seno Romu un Grieķiju, tradicionālie uzskati redzēja ļaunuma dievus kā būtnes ar ragiem – tādus tos redzēja arī ķelti, velsieši un citi. Maldu ceļus ejošā kristietība uzņēma sevī pagānu idejas no tik daudzām tautām, ieviešot tās savā teoloģijā. Šie ragainie dievi ar astēm un dakšām tika ieviesti maldu ceļus ejošajā kristietībā ar nosaukumu ‘sātans’ vai ‘velns’. Bībelē par to nav ne vārda – nekur Bībelē nav tādas velna vai sātāna būtnes ar asti un ragiem.

Citi reliģijas vēstures un attīstības pētījumi ir parādījuši, ka reliģiskās sistēmas pirmsākumos atsevišķas ‘sātāna’ būtnes parasti nav sastopamas; taču cīnoties ar milzīgo ļaunuma izplatību šai pasaulē, cilvēkiem rodas nepieciešamība pēc šādas būtnes radīšanas viņu teoloģijās. Šķiet, ka daudziem cilvēkiem rodas psiholoģiska tieksme novelt savus un citu grēkus uz kādu ārēju faktoru, kas arī ir pamatā sātāna figūras popularitātei. Uz to mēs vienkāršoti noveļam visus savus cīņus, sarūgtinājumus un bailes, kā no sevis, tā arī no pasaules, kurā mēs dzīvojam. Bet pacensties izprast, ticēt un mīlēt Dievu, kas atklāj mums Sevi Savā vārdā kā vienu vienīgo spēku un varu šajā cunami, zemestrīču un dabas katastrofu pasaulē, patiesi ir ļoti, ļoti grūti. Tas ir kaut kas, ar ko ir jācīnās visiem Viņa bērniem, tāpat kā bērni cīnās ar savu vecāku lēmumiem un rīcību attiecībā uz tiem, kuri tiem šķiet cietsirdīgi, nepamatoti un bezjēdzīgi.

Tā ir bēgšana no patiesības, padošanās vienkāršotam risinājumam, ka mūsu Dievs nav vienīgais, kam spēks un vara, ka tur augšā ir arī ļauns dievs. Patiesībā tā ir bēgšana no patiesības, kas atspoguļo arī ticības trūkumu un viena patiesā Dieva nepieņemšanu, jo mēs To līdz galam neizprotam, jo Viņš nerīkojas tā, kā mēs uzskatām, ka Viņam būtu jārīkojas.

Sātans Jāņa evaņģēlijā

Pēdējo laiku Jāņa evaņģēlija pētniekiem arī brīžiem ir nācies atzīt, ka faktiski Jāņa pieraksti nemaz neatbalsta vispārpieņemto Sātāna ideju. Jāņa evaņģēlijs tiecas labot maldīgo domu par milzīga kosmiska konflikta pastāvēšanu. Jānis bieži atsaucas uz gaismas un tumsas, tikumības un ļaunuma pretstata idejām. Bet viņš allaž definē tumsību un ļaunumu kā neticību, kas mīt cilvēka sirdī. Un atkal, lasot no mūsu laika viedokļa, mēs varam arī nepamanīt to, ka būtībā Jānis krasi nostājas pret tā laika izplatītajām idejām par Sātāna personību, kas mītot debesīs un esot iesaistīts kādā kosmiskā konfliktā. Patiesais cīņas lauks, patiesā cīņa, Jāņaprāt, ir cilvēka sirdī un būtībā tā ir cīņa starp ticību un neticību Jēzum kā Dieva Dēlam ar visu, kas no tā izriet.

Tas ir tāpat kā arī ‘ļauņo garu’ jēdziens kaut kā izgaist evaņģēlijos un tiek uzsvērts, ka Dieva varas spēks padara tos kā nebijušus, tāpat kā arī ‘Velnu’. Jūdaisms bija pārņēmis apkārtējo pagānu ideju par ‘Sātāna’ personību. Un Kungs Jēzus un Evaņģēliju rakstītāji lieto šo terminu, bet, lietojot to, viņi piešķir tam citu nozīmi. Līdzības par to, ka Kungs Jēzus sasaista „stipro vīru” – Sātānu – mērķis bija parādīt, ka „sātans”, kā viņi to saprata, vairs neeksistē un viņa šķietamo Valstību ir pārņēmis Kristus. Pēdējais, Jāņa evaņģēlijs nelieto šo terminu tā, kā tas lietots iepriekšējos evaņģēlijos. Sātans viņa lietojumā ir

cilvēks, tie ir ebreji vai Jēzus brāļi, kad tie izsaka savu [sātanisko] nostāju pret Jēzu. Daudzi no cienījamiem un pazīstamiem autoriem ir līdzīgi secinājuši: Jānis nekad nezīmē Sātānu... kā ēterisku būtni... Jānis nepieļauj domu par sātanu kā neatkarīgu pārcilvēcisku būtni” (10). „Jāņa evaņģēlijā doma par velnu [kā par neatkarīgu pārcilvēcisku būtni] nav atrodama” (11). Reimonds Brauns – viens no 20.gadsimta vispazīstamākajiem Romas katoļticības skaidrotājiem – nonāk pie secinājuma, ka ‘Sātans’ neattiecas uz kādu noteiktu atsevišķu personību, drīzāk tas ir attiecināms uz *cilvēku* grupām, kas spēlē pretinieku vai kārdinātāju lomu (12).

Citi autori

20.gadsimta teologs Džims Garisons visu savu dzīvi ir veltījis attiecību starp Dievu, Velnu un ļaunumu pētīšanai. Viņa galīgais secinājums ir, ka Sātana kā tāda nemaz nav un Dievs ir Tas, kas rada patiesu ļaunumu un izmanto to galīgā labuma mērķim ‘lielākajā perspektīvā’ (13). Petru Dumitriu līdzīgi nācis pie slēdziena, ka Sātans ir „simbols, kas nepieciešams iedzimta ļaunuma apzīmēšanai” un lielākā daļa mūsu pieredzētā ļaunuma nāk tieši no cilvēkiem: „Visā radībā nav nekā cietsirdīgāka par cilvēka ļaunprātību... ļaunums ir galīgajā noraidījumā pat atzīt ļaunu nodomu, vainu vai grēku” (14). Flanerī O’Konnoras romāni un stāsti to pašu izsaka populārā formā. Viņas pēdējais romāns „Varmācīgie triumfē” (*The Violent Bear it Away*) patiesi ir šīs tēmas spilgta ilustrācija (15). „Nav tāda Sātana, nav... Es tev to saku no savas personīgās pieredzes, es to droši zinu. Tas nav vai nu Jēzus vai Velns. Tas ir Jēzus vai *tu*” (p.39).

Fjodors Dostojevskis un Sātans (Teda Rasela pārspridumi)

Lielā krievu deviņpadsmitā gadsimta rakstnieka Fjodora Dostojevskā „Brāļi Karamazovi” ir viens no nopietnākajiem un aizraujošākajiem visu laiku romāniem; taču *tas nekādā veidā nesekmē ticību nemirstīgajam Velnam*. Impresionistiska reālisma stilā uzrakstītajā grāmatā Dostojevski nodarbina ciešanas, kas izriet no cilvēka divējādās dabas, kurā mītiskajam Sātanam nav it nekādas lomas, funkcijas vai vietas un tādēļ tas arī neiejaucas. Faktiski, vienīgā vieta, kur Sātans *tiek* pieminēts, ir gandrīz pašās grāmatas beigās, kad Ivans izdzird, ka Smerdjakovs nogalināja Fjodoru viņa (Ivana) nihilistisko izteikumu un rīcības mudināts, kas vedināja uz domām, ka tēva nogalināšana būs par svētību visai ģimenei. Viņš atgriežas savās istabās ar paaugstinātu temperatūru, viņu nomoka drudzis un murgi, kuros viņam rādās *Velns cilvēka izskatā*, kurš pēkšņi atdalās no viņa dvēseles, tādējādi atklājot viņam viņa patieso dabu. Līdz šim brīdim Ivana nihilismā nebija vietas sirdsapziņas pārmetumiem. Ar lielu novēlošanos snaudošā sirdsapziņa ir beidzot pamodusies viņā, pēkšņi apjaušot viņa atklāti paustās filozofijas traģiskās sekas. Zīmīgi, ka Ivana drudzainā situācijas izpratne nerod atsaucību klausītājos; tiesas zālē neviens no tiem, kam viņš atzīstas, tai nenotic. Patiesībā tas ir Dostojevskā vēstījums lasītājiem.

Ja Dostojevskis būtu gribējis ieviest reālu, atsevišķi pastāvošu Sātānu, viņš to būtu ieviesis jau agrāk, visizslavētākajā grāmatas daļā (Leģenda par Lielo Inkvizitoru), kurā Ivans viesnīcā atklāj Aļošam, ka viņš tic Dievam, *bet viņš nevar pieņemt Dieva pasauli*. Tas, ko šie divi apspriež *tur* ir cilvēka divējādā daba, kas ir visa romāna gaitā risināmā tēma. Šeit Ivana stāsts par kādu no viņa murgainajiem sapņiem, šoreiz poētiskā formā, izskaidro, kas viņam ir pret Kristu un viņa niknumu pret Dievu, kas pieļauj nevainīgu bērnu ciešanas. Bet tas nenotiek caur Sātana muti, bet caur pieredzējuša veca inkvizitora muti autodafē - ķeceru nāves soda, sadedzinot – laikā 16.gadsimta Seviljā. Ciematā ierodas svešinieks un pastrādā brīnumu. Ļaudis pazīst viņā Kristu. Lielais Inkvizitors

parādās un apcietina svešinieku ar nolūku sadedzināt to sārta nākamajā dienā. Viņš pārmet svešiniekam: „Vai tas esi Tu?” viņš jautā, „Tev nebija tiesības nākt. Mēs esam izlabojuši Tavu darbu.” Ar to Ivans netieši saka, ka Kristus vēstījums ir pārāk grūts, lai kāds tam varētu sekot, nevienam nav pa spēkam pildīt tik nerasniedzami augstas prasības. Nevienam nav vajadzīga brīvība; vajadzīga tikai drošība. Un tā, Baznīca ir mainījusi prasības, lai tās būtu sasniedzamas – un kam tad ir vajadzīgs Kristus tagad? Inkvizitors piedāvā Kristus brīvību, ja Viņš aizies un „nenāks vairs”. Ivana poētiskā sapņa nobeigumā Kristus pieņem Inkvizitora piedāvājumu. Nesakot ne vārda, Viņš noskūpst Inkvizitoru uz lūpām un aiziet, uz visiem laikiem.

Bet ar to viss nebeidzas. Sapnis viss ir Ivana apziņā. Tur nav vietas kādam Sātanam. Kristus ir nācis ar cilvēkam neizpildāmām prasībām. Baznīca, saprotot, ka Kristus prasības nav izpildāmas, to visu ir mainījusi un ar skūpstā palīdzību ir patriekusi Kristus. Tas arī ir viss, kas mums ir vajadzīgs, uzskata Ivana nihilistiskais Intelektuālis. Taču Aļoša nav apvārdojams. Zosima ir viņam mācījis, ka *patiesā kristiešu ticība, tā, kurai Baznīca nav pielikusi savu roku, nav tik bezspēcīga, kā Ivans to attēlo*. Tās prasības ir noteikti sasniedzamas un tās strādā. Aktīva mīlestība ir daudz svarīgāka par jebko, ko Ivana totalitārā sistēma varētu kādreiz sasniegt. Vai tad Zosima neteica: „...mīlestība darbībā ir skarba un drausmīga lieta salīdzinājumā ar mīlestību sapņos. Mīlestība sapnī tiecas tvert momentānu darbību, kas notiek uzreiz un visu acu priekšā. Cilvēki pat ir gatavi ziedot savu dzīvi, lai tikai smagais pārbaudījums ātrāk beigtos visu acu priekšā, aplausiem skanot, it kā uz skatuves. Taču aktīvā mīlestība ir darbs un gara spēks, un dažiem cilvēkiem arī, varbūt, vesela zinātne”.

Romāna fabula ir stāsts par tēvu un četriem viņa dēliem (no trim dažādām mātēm) un to, kā baudkāre un iedzimta juteklība iedarbojas uz viņiem un uz visiem, ar ko tiem nākas saskarties. Tēvu nogalina un tam sekojošā izmeklēšanas gaita liek lasītājam aizdomāties par visiem iespējamajiem cilvēces attīstības ceļiem.

Dmitrijs, jutekliskais vecākais dēls, attēlo juteklisko attīstības ceļu; Ivans, ateistiski noskaņotais intelektuālis, pārstāv rietumniecisko domāšanas veidu, argumentējot, ka viss ir pieļaujams; Aleksejs (saukts Aļoša), trešais dēls, ir lēnprātīgs jauneklis, kurš ir tuvējā klostera tēva Zosimas mācības iespaidā (kura pozitīvā mācība ir romāna centrālā tēma); un Smerdjakovs (faktiskais slepkava), ārlaulībā dzimušais dēls, kas pārstāv samaitātā skepticisma un bezdievības ceļu.

Dostojevskis ievada savu grāmatu ar citātu no Jāņa evaņģēlija, kas ir cieši saistīts ar grāmatas pamatā esošo tēmu: „Patiesi, patiesi Es jums saku: ja kviešu grauds nekrīt zemē un nemirst, viņš paliek viens; bet, ja viņš mirst, viņš nes daudz augļu”. Grāmatā katram brālim ir šī patiesība jāmacās no savas paša pieredzes: „Kriti zemē, mirsti un tad atdzimsti”.

„Brāļos Karamazovos” Sātana nav. Zosimas vienkāršā, bet stingrā kristietības mācība ir visu laiku romāna centrālā tēma un tā ir pilnīgs noraidījums Ivana Lielā Inkvizitora mītiskajai leģendai – poētiskam, *izgudrotam* sapnim, kas sasniedz katarsi beigu pašatklāsmē Ivanam, viņa patiesības brīdī. Jo viņa sapņa vēlākā pašatklāsmē, ka viņa otrā puse ir „personīgs sātans” – viņa divējādās dabas sliktā puse („patiesais viņa dvēseles rēgs”) – ir saskaņā ar to, ko viņš pats no paša sākuma mēģināja postulēt savam

brālim Aļošam „Lielā inkvizitora” stāsta ievadā: „Es domāju, ka Sātana nav un tādējādi cilvēks to ir radījis savās iedomās pēc sava ģīmja un līdzības”.

Piezīmes

- (1) Stephen Mitchell, *The Book of Job* (New York: Harper Collins, 1992).
- (2) John Robinson, *In the End God* (London: James Clarke, 1950).
- (3) Paul Tournier, *The Person Reborn* (New York: Harper, 1975), p.6.
- (4) Elaine Pagels, *The Origin of Satan* (Harmondsworth: Allen Lane / The Penguin Press, 1996).
- (5) Neil Forsyth, *The Old Enemy: Satan and the Combat Myth* (Princeton: Princeton University Press, 1987), p.107.
- (6) P. Day, *An Adversary in Heaven: Satan in the Hebrew Bible* (Atlanta, GA: Scholar's Press, 1988), pp.69-106.
- (7) C.L. Meyers and E.M. Meyers, *The Anchor Bible: Haggai, Zechariah 1-8* (New York: Doubleday, 2004 ed.), p.184.
- (8) A.L. Oppenheim, „The Eyes of the Lord”, *Journal of the American Oriental Society* Vol. 88 (1968), pp.173-180.
- (9) In addition to Pagels *op cit*, see Knut Schaferdick, „Satan in the Post Apostolic Fathers” in Geoffrey W. Bromiley, ed., *Theological Dictionary of the New Testament* (Grand Rapids: Eerdmans, 1971), Vol.7 pp.163-165 and George F. Moore, *Judaism in the First Centuries of the Christian Era* (Cambridge, Mass.: Harvard University Press, 1927), Vol.1.
- (10) Elaine Pagels,
op cit pp.100,111.
- (11) Gustave
Hoennecke, *New Testament Studies* (Leipzig: Heinrichs, 1912), p.208.
- (12) Raymond
Brown, *The Gospel according to John* (Garden City, NY: Anchor, 1966),
pp.364-376.
- (13) J. Garrison, *The
Darkness of God: Theology after Hiroshima* (London: S.C.M., 1982), especially
pp.8,173,174.
- (14) P. Dumitriu, *To
an Unknown God* (New York: The Seabury Press, 2005), p.59.
- (15) Flannery
O'Connor, *The Violent Bear it Away* (New York: Farrar, Straus and Giroux,
2007).

Otrā nodaļa

Dažas Bībeles pamata mācības

2-1 Eņģeļi

Bībeles mācība atklāj, ka Eņģeļi ir:

- reālas būtnes
- kas nes Dieva vārdu
- būtnes, kurās darbojas Dieva gars, lai darītu Viņa gribu
- saskaņā ar Viņa raksturu un mērķi
- tādējādi izpaužot Viņu

Viens no visparastākajiem ebreju valodas vārdiem, kuru tulko kā ‘Dievs’, ir ‘Elohim’, kas burtiski nozīmē ‘varenie’. Šis vārds bieži tiek lietots attiecībā uz eņģeļiem, kas, būdami Dieva ‘varenie’, nes Viņa vārdu un kurus var tā saukt, jo tie patiesi pārstāv Dievu. Pasaules radīšanas pierakstos 1.Mozus grāmatā lasām, ka Dievs izteica noteiktas pavēles un viss „tapa”. Šo pavēļu izpildītāji bija eņģeļi – „eņģeļi...Viņa stiprie sargi, kas Viņa pavēles pilda, klausīdami Viņa vārda balsij” (Ps.103:20).

Tādēļ ir pamats uzskatīt, ka Dieva radīšanas darbs faktiski bija eņģeļu roku darbs. Arī Ījaba 38:4-7 uz to netieši norāda. Cilvēks tika radīts sestajā dienā. „Tad Dievs sacīja: „Darīsim cilvēku pēc mūsu tēla un pēc mūsu līdzības” (1.Moz.1:26). Šobrīd mēs vērsām uzmanību uz to, ka Dievs šeit neuzrunā Pats Sevi – „Darīsim” norāda uz to, ka Viņš uzrunā vairākas personas. Ebreju vārds, kuru tulko kā ‘Dievs’ šeit ir ‘Elohim’, kas nozīmē ‘Varenie’ un attiecas uz eņģeļiem. Tie ir reālas personas, kurām ir Dieva daba.

Bībelē ir runa par divu veidu ‘dabu’; šī vārda nozīme pēc definīcijas nepieļauj, lai kādam būtu vienlaicīgi abas dabas.

Dieva daba (‘Dievišķā daba’)

- Viņš nevar grēkot (pilnīgs) (Rom.9:14; 6:23 salīdz. ar Ps.90:2; Mt.5:48; Jēkaba 1:13)
- Viņš nevar nomirt, ir nemirstīgs (1.Tim.6:16)
- Viņš ir spēka un enerģijas pilns (Jes.40:28)

Šī ir Dieva un eņģeļu daba, kas tika dota Jēzum pēc Viņa augšāmcelšanās (Ap.d.13:34; Atkl.1:18; Ebr.1:3). Tā ir daba, kas ir mums apsolīta (Lk.20:35,36; 2.Pēt.1:4; Jes.40:28 salīdz. ar 31.pantu).

Cilvēka daba

- Mēs tiekam kārdināti grēkot (Jēkaba 1:13-15) mūsu grēcīgā prāta dēļ (Jer.17:9; Mk.7:21-23)
- Mēs esam lemti nāvei, esam mirstīgi (Rom.5:12,17; 1.Kor.15:22)
- Mūsu spējas, kā fiziskās (Jes.40:30), tā arī garīgās (Jer.10:23), ir ierobežotas

Tā ir daba, kas piemīt visiem cilvēkiem, kā labiem, tā arī ļauniem. Šīs dabas beigas ir nāve (Rom.6:23). Tā bija Jēzus daba Viņa mirstīgās dzīves laikā (Ebr.2:14-18; Rom.8:3; Jņ.2:25; Mk.10:18).

Vārdu 'daba' lieto arī citā nozīmē. Piemēram, var teikt 'Džons ir dāsna dabas cilvēks – skopoties nav viņa dabā; bet viņš ļoti lepojas ar savu mašīnu, un tas ir cilvēka dabā, vai ne?' Šajā darbā mēs nelietosim vārdu 'daba' tādā nozīmē.

Enģeļu parādīšanās

Enģeļi, kuriem piemīt Dieva daba, ir bez grēka un nemirstīgi – jo grēka alga ir nāve (Rom.6:23). Kad enģeļi parādījās virs zemes, tiem bieži bija parastu cilvēku izskats.

- Enģeļi atnāca pie Ābrahāma, lai nodotu Dieva vārdus viņam; pierakstā teikts „trīs vīri”, pret kuriem Ābrahāms no sākuma izturējās kā pret cilvēkiem, jo tā viņi izskatījās. „Es likšu atnest drusku ūdens, ko nomazgāt kājas, tad apmetieties zem šī koka” (1.Moz.18:4).
- Divi no šiem enģeļiem tad devās pie Lata uz Sodomas pilsētu. Un atkal tos uzskatīja tikai par cilvēkiem, kā Lats, tā arī Sodomas iedzīvotāji. „Divi enģeļi nonāca vakarā Sodomā”, kurus Lats aicināja nakšņot viņa mājā. Bet Sodomas vīri aplenca namu un draudīgi vaicāja: Kur ir tie vīri, kas pie tevis iegriezās naktī?” Lats lūdza: „Tiem vīriem nedariet nekā!” Iedvestie pieraksti arī sauc tos par 'vīriem'. „Tie vīri (enģeļi) izstiepa savas rokas” un izglāba Latu; „Un vīri sacīja Latam... Tas Kungs mūs ir sūtījis to (Sodomu) izpostīt” (1.Moz.19:1,5,8,10, 12,13).
- Jaunās Derības pieraksti komentē šos notikumus, apstiprinot, ka enģeļi parādās cilvēku izskatā: „Neaizmirstiet viesmīlību! Jo daži ar to, pašiem nezinot, savos namos ir uzņēmuši enģeļus!” (Ebr.13:2)
- Jēkabs visu nakti cīnījās ar kādu (1.Moz.32:25), un tikai vēlāk mēs uzzinām, ka tas bija enģelis (Hoz.12:4).
- Divi vīri spīdošās drēbēs bija klāt pie Jēzus augšāmcelšanās (Lk.24:4) un pacelšanās debesīs (Ap.d.1:10). Tie, bez šaubām, bija enģeļi.
- Pārdomājiet arī šo vārdu nozīmi: „pēc cilvēku mēra, kas ir enģeļa mērs” (Atkl.21:17).

Enģeļi negrēko

Tā kā enģeļiem ir Dieva daba, tie ir nemirstīgi. Nāve nāk par grēku, tātad tie negrēko. Grieķu un ebreju vārdi, kurus tulko 'enģelis' nozīmē 'vēstnesis'; enģeļi ir Dieva kalpi un vēstneši, paklausīgi Viņam, tātad nevar būt ne domas par viņu grēcīgumu. Grieķu valodas vārds *aggelos*, kuru tulko kā 'enģeļi', tulko arī kā 'vēstneši', kad runa ir par cilvēkiem – piemēram, Jānis Kristītājs (Mt.11:10) un viņa vēstneši (Lk.7:24); Jēzus vēstneši (Lk.9:52) un vīri, kas bija izlūki Jērikā (Jēkaba 2:25). Protams, ja vārds 'enģeļi' attiecas uz cilvēkiem - vēstnešiem, tie var grēkot.

Sekojošie fragmenti skaidri parāda, ka visi enģeļi (ne tikai daži no tiem!) ir pēc dabas Dievam paklausīgi un tādēļ nevar grēkot:

„Tas Kungs ir debesīs uzcēlis Savu troni, un Viņa ķēniņa valstība valda pār visu (proti, debesīs nevar būt nekādas sacelšanās pret Dievu). Teiciet To Kungu, Viņa enģeļi, jūs, Viņa stiprie sargi, kas Viņa pavēles pilda, klausīdami Viņa vārda balsi! Teiciet To Kungu, visi Viņa darbi visās Viņa valstības malās!” (Ps.103:19-21),

„Teiciet Viņu, visi Viņa eņģeļi, teiciet Viņu, visi Viņa karapulki!” (Ps.148:2).
 „Vai tie (eņģeļi) visi nav kalpotāji gari, izsūtāmi kalpošanai to labā, kam jāmanto pestīšana?” (Ebr.1:13,14).

Vārda „visi” atkārtojums rāda, ka eņģeļi nedalās divās grupās, viena laba, otra – grēcīga. Ir svarīgi skaidri izprast eņģeļu dabu, jo ticīgo balva ir kļūt līdzīgiem eņģeļiem pēc dabas: „kas tiks atrasti par cienīgiem... ne tie precēs... un arī mirt tie vairs nevar, jo viņi ir līdzīgi eņģeļiem” (Lk.20:35,36). Ir svarīgi to saprast. Eņģeļi nevar mirt: „Nāve... jau nepieņem eņģeļus” (Ebr.2:16). Ja eņģeļi varētu grēkot, tad tie, kas tiktu atrasti par cienīgiem saņemtu balvu Kristus atnākšanas laikā, arī vēl varēs grēkot. Un ja grēka alga ir nāve (Rom.6:23), tad tiem nebūs mūžīga dzīve; ja mēs varam grēkot, mēs esam pakļauti nāvei. Tātad, sakot, ka eņģeļi var grēkot, mēs padarām Dieva mūžīgās dzīves apsolījumu par tukšu skaņu, ja jau mūsu balva ir kļūt līdzīgiem eņģeļiem. Atsauce uz „eņģeļiem” (Lk.20:35,36) parāda, ka nepastāv eņģeļu iedalījuma labos vai grēcīgos; ir tikai viena veida eņģeļi. Dan.12:3 teikts, ka ticīgie mirdzēs kā zvaigznes; un zvaigznes asociējas ar eņģeļiem (Ījaba 38:7). Mēs kļūsim līdzīgi eņģeļiem; mums tiks dota mūžīga, bezgrēcīga daba. Tādēļ, eņģeļi nevar grēkot. Mūsu cerība ir ieiet dabas brīnišķīgajā brīvībā, kura tagad ir „Dieva bērniem”, proti, eņģeļiem (Rom.8:19).

Ja eņģeļi varētu grēkot, tad Dievs nebūtu spējīgs darboties mūsu dzīvē un pasaules lietās, jo Viņš ir teicis, ka darbojas caur Saviem eņģeļiem (Ps.103:19-21). Dievs paveic visu Sava gara spēkā, darbojoties caur eņģeļiem (Ps.104:4). Nevar būt ne domas par to, ka eņģeļi būtu Viņam nepaklausīgi. Kristiešiem ir katru dienu jālūdz Dievs, lai nāktu Viņa valstība, lai notiktu Viņa prāts kā debesīs, tā arī virs zemes (Mt.6:10). Ja Dievam paklausīgajiem eņģeļiem būtu bijis jācīnās ar grēcīgiem eņģeļiem debesīs, tad Viņa prāts nevarētu tur notikt pilnībā, un tad tāda situācija būtu arī Dieva nākamajā valstībā. Mūžīga dzīve pasaulē, kas ir grēka un paklausības cīņas lauks, nav necik pievilcīga perspektīva, bet tāda varbūtība vienkārši nepastāv. Jāatzīmē, ka doma par grēcīgajiem eņģeļiem faktiski nāk no pagānu ticējumiem – persiešu mītiem par labu dievu un sliktu dievu, kas ietvēra sevī arī domu par kritušajiem eņģeļiem; kā arī no seno indiešu Vēdām ap 1000.gadu pirms Kristus.

Eņģeļi un ticīgie

Ir pilnīgs pamats uzskatīt, ka katram īsteni ticīgajam ir eņģeļi – iespējams viens īpašs – kas palīdz tiem dzīvot.

- „Tā Kunga eņģelis apmetas ap tiem, kas Viņu bīstas, un tos izglābj” (Ps.34:7).
- „Pielūkojiet, ka jūs nevienu no šiem mazajiem (proti, vājiem mācekļiem)... kas Man tic... nenicināt, jo...viņu eņģeļi debesīs vienmēr redz Mana Debesu Tēva vaigu” (Mt.18:6,10).
- Agrīnie kristieši stingri ticēja, ka Pēterim ir savs sargeņģelis (Ap.d.12:14,15).
- Izraēla tauta izgāja cauri Sarkanajai jūrai un eņģelis veda tos pa tuksnesi uz apsolīto zemi. Iešana caur Sarkanajai jūrai apakš padebeša ir mūsu kristību simbols (1.Kor 10:1), tātad ir pamats domāt, ka arī pēc tam eņģelis mūs ved un palīdz mūsu gaitās pa dzīves tuksnesi pretim apsolītajai Dieva Valstībai.

Ja eņģeļi būtu ļauni, tas ir grēcīgi, tad viņu loma mūsu dzīvē nenāktu kā svētība, bet gan kā lāsts.

Tā tad mēs redzam, ka eņģeļi ir būtnes...

- ar Dieva mūžīgo dabu
- kas negrēko
- kas vienmēr pilda Dieva pavēles
- caur kuriem Dieva gars darbojas spēkā (Ps.104:4).

Bet...?

Daudzas baznīcas pieļauj domu, ka eņģeļi var grēkot un ka ir grēcīgi eņģeļi, caur kuriem virs zemes ir grēks un problēmas. Piektajā nodaļā mēs sīkāk apskatīsim dažus no Bībeles pantiem, kuri tiek sagrozīti, lai pierādītu šo domu. Šobrīd apstāsimies pie sekojošiem punktiem.

- Ir izskanējusi doma, ka pirms mūsu pasaules radīšanas, kas aprakstīta 1.Mozus grāmatā, ir bijusi vēl viena. Iespējams, ka tagadējie eņģeļi ir nākuši pie atziņas par „labu un ļaunu” (1.Moz.3:5), pārdzīvojot situāciju līdzīgu mūsējai šajā dzīvē. Nevar izslēgt to, ka būtnes, kas tajā laikā varēja būt dzīvojušas, grēkoja, taču tie visi ir tikai prātojumi, kuriem cilvēki labprāt nododas. Bībele par to neko nesaka, taču skaidri saka to, kas mums jāzina tagadējā situācijā, proti, ka nav grēcīgu eņģeļu; visi eņģeļi ir Dievam pilnībā paklausīgi.
- Debesīs nevar būt grēcīgas būtnes, tā kā Dieva „acis ir pārāk šķīstas, lai...varētu skatīt ļaunumu” (Hab.1:13). Līdzīgi arī Ps.5:5,6 skaidro: „Kas ļaunu dara, lai netuvojas Tev... Tu ienīsti visus ļauna darītājus”. Doma par dumpīgu eņģeļu sacelšanos pret Dievu debesīs ir pilnīgi nepieņemama, jo tā ir pretrunā ar domu, kas pausta šajos pantos.
- Grieķu vārds, kuru tulko kā „eņģelis” nozīmē „vēstnesis” un var attiekties arī uz cilvēkiem, kā mēs jau agrāk atzīmējām. Cilvēku kārtas „vēstneši”, protams, grēko.
- Ļaunu, sātānisku būtņu pastāvēšana, uz kurām var novelt visus dzīves negatīvos aspektus, ir visizplatītākais no pagānu ticējumiem. Tieši tādā pat veidā, kā Ziemassvētki ir asimilējušies tā saucamajā ‘kristiešu’ ticībā, tā arī šie pagānu jēdzieni.
- Ir tikai daži Bībeles panti, kurus var pārprast, lai pabalstītu grēcīgo eņģeļu jēdzienu, kas šobrīd pastāv. Tos mēs apskatīsim 5.nodaļā. Tie neatspēko tikko iztirzāto Bībeles mācības kopumu, kas tos pilnībā noliedz.

Pirmā atkāpe: Jūdas vēstule un Ēnoha grāmata

Daudz izvērstāks, taču ļoti spēcīgs arguments, kas pierāda, ka eņģeļi negrēko, ir rodams tajos pantos 2.Pēt.2 un Jūdas vēstulē, kurus daži citē, lai pierādītu pretējo, ka eņģeļi grēko. Šeit ir rodamas vairākas atsauces, kā nereti Svētajos rakstos, uz tā laika neiedvestu, populāru literāru sacerējumu, lai parādītu, ka tas faktiski ir maldīgs. Mūslaiku lasītājs to var viegli palaist garām, jo pārāk liela ir laika atkāpe no oriģinālā konteksta. Tiek atzīmēts, ka ir „pāri par trīsdesmit” atsaucēm uz pirmajā gadsimtā pirms Kristus populāro ‘Ēnoha grāmatu’ 2.Pētera un Jūdas vēstulēs (1). Grāmatā apgalvots, ka 200 eņģeļi tika izraidīti no Debesīm un tie ņēma sev par sievām skaistas cilvēku meitas. Pēteris un Jūda atsauca uz to, lai parādītu, cik tas ir aplami. Lūk dažas no šīm atsaucēm:

Jūdas vēstule	Ēnoha grāmata
„Ēnohs, septītais pēc Ādama, ir sludinājis” Jūdas 14	Ēnoha 60:8
„bezūdens mākoņi” Jūdas 12	Ēnoha 18:5, 41:4-5, 100:11-12
„kam lemta mūžīgā galējā tumsa” Jūdas 13	Ēnoha 21:3 „tumsa būs to mitekļis”, Ēnoha 46:6
„koki, kas rudenī bez augļiem” Jūdas 12	Ēnoha 80:3
„trakojošas jūras bangas” Jūdas 12	Ēnoha 101:3-5
„Redzi, Tas Kungs nāk ar daudz tūkstošiem Savu svēto tiesāt visus un sodīt visus bezdievjus viņu bezdievīgo darbu dēļ” Jūdas 14-15	„Redzi, Tas Kungs nāk ar daudz tūkstošiem Savu svēto tiesāt visus un sodīt visus bezdievjus viņu bezdievīgo darbu dēļ” (Ēnoha 1:9)
„ieslēgtus tumsā lielās dienas tiesai” (Jūdas 6)	„saistītus līdz asaru dienai” Ēnoha 45:2

Ēnoha grāmatā tiek apgalvots, ka taisnais eņģelis Miķelis apsūdz 200 šķietami dumpīgos eņģeļus, bet Pēteris apzināti noliedz to, pasvītrojot, ka „eņģeļi... nenosoda viņus, tos zaimodami Tā Kunga priekšā”, un Jūda vēl tiešāk saka, ka tas attiecas arī uz virseņģeli Miķeli (Jūdas 9). Pēc Ēnoha grāmatas, cilvēks Ēnohs nosoda grēcīgos eņģeļus, bet 2.Pēt.3 brīdina, ka Kristus ar eņģeļiem nāks sodīt cilvēkus. Tagad ir saprotams, kāpēc Pēteris apgalvo, ka „pārdoši pārgalvji (viltus mācītāji)... nebīstas no godības eņģeļiem, bet zaimo tos” (2.Pēt.2:10). Ēnoha grāmata zaimoja eņģeļus, apgalvojot, ka 200 eņģeļi ir grēcīgi. Kā teikts Jūdas 8, viltus mācītāji „nicina augsto valdnieku, zaimo debess varu”. Tādēļ doma par to, ka 200 eņģeļi pārgulēja ar valdzinošām sievietēm, ir neslavas celšana. Mums ir nopietni jāpārdomā, kādi secinājumi no tā izdarāmi, jo kā Pēteris, tā arī Jūda uzskata eņģeļu apvainošanu grēkos par zaimošanu. Šie agrīnie kristieši atgriezās pie kādreizējiem jūdu un pagānu ticējumiem, kas, pēc 2.Pēt.2:22, ir tas pats kā „sunim atgriezties pie sava vēmekļa”. Tik nopietna ir šī problēma.

Jāatzīmē, ka Apokalipse (Jāņa atklāsmes grāmata) bieži atsaucas uz Ēnoha grāmatu un citiem līdzīgiem darbiem – atkal, lai tos noliegtu un parādītu pirmā gadsimta lasītājiem *patieso* to terminu nozīmi, kurus lietoja tā laika neiedvestās literatūras autori. Tā Atkl.1:15-17 Kunga Jēzus aprakstā ir atsauce uz Ēnoha 47:3-7 doto dievišķā Cilvēka Dēla aprakstu (2).

Piezīmes

- (1) Steven Cox, *The Angels that Sinned* (Hyderabad: Printland, 2000).
- (2) Šī un daudzas citas līdzīgas atsauces ir atrodamas Hugh Schonfield tabulās grāmatā *The Original New Testament: Revelation* (London: Firethorn Press, 1985).

2-2 Ļaunuma un grēka izcelsme

Daudzi kristieši, līdz ar daudzām citām reliģijām, tic, ka ir tāds monstros, kuru sauc par Velnu vai Sātanu, kas radījis visas problēmas pasaulē un mūsu dzīvēs, kurš ir atbildīgs arī par mūsu pastrādātajiem grēkiem. Bībele nepārprotami māca, ka Dievs ir visuvarens. Mēs redzējam nodarbībā 2-1, ka eņģeļi negrēko. Ja mēs patiesi ticam šīm lietām, tad nevaram ticēt tam, ka ir kāda pārcilvēciska, Visuvarenajam Dievam pretstatīta būtne šai

visumā. Ja mēs tomēr ticam, ka tāda būtne eksistē, tad mēs līdz ar to apšaubam Visuvarenā Dieva pārākumu. Šis jautājums ir tik svarīgs, ka pareiza Velna un Sātana būtības izpratne ir jāuzskata par būtiski nozīmīgu mācību. Ebr.2:14 teikts, ka Jēzus ar Savu nāvi iznīcinājis velnu; tādēļ, ja mums nav pareizas izpratnes par velnu, mēs droši vien neizprotam arī Jēzus darbu un dabu.

Pasaulē vispār, un it īpaši kristiešu pasaulē, ir izplatīta doma, ka labās lietas dzīvē nāk no Dieva un sliktās no Velna vai Sātana. Šī nav jauna doma; senie babilonieši, piemēram, ticēja, ka ir divi dievi, visa labā un gaismas dievs (Ahura Mazda), un visa sliktā un tumsas dievs (Ahrimans), un šie divi ir saslēgti nāvējošā cīņā (1). Tam ticēja Kīrs, varenais persiešu ķēniņš, tādēļ Dievs viņam teica: „Es esmu Tas Kungs, un cita nav neviena; bez Manis neviena Dieva nav... Es... radu gaismu un veidoju arī tumsību, kas dod svētību, bet arī ļaunu; Es esmu Tas Kungs, kas visu to dara!” (Jes.45:5-7,22). Dievs rada mieru un Viņš rada ļaunumu vai postu. Šajā ziņā pastāv starpība starp ļaunumu un grēku, kas nāk no cilvēka; grēks ienāca pasaulē ne Dieva, bet cilvēka vainas dēļ (Rom.5:12).

Dievs teica Kīram un babiloniešu tautai: „Bez Manis neviena (cita) Dieva nav”. Ebreju vārds ‘el’, ko tulko kā ‘Dievs’ pamatā nozīmē ‘spēks, enerģijas avots’. Dievs teica, ka nav itin nekāda cita spēka avota kā vien Viņš Pats. Šī iemesla pēc patiesi dievticīgajam nav pieņemama doma par Velna vai nešķīsto garu pastāvēšanu.

Dievs: nelaimes radītājs

Bībele dod neskaitāmi daudz piemēru, kas rāda, ka Dievs nes nelaimi cilvēku dzīvēs un šai pasaulē. Am.3:6 teikts, ka pilsētā nevar gadīties kāda nelaime, kam Dievs nebūtu licis notikt. Ja, piemēram, pilsētā notiek zemestrīce, visizplatītākais uzskats ir, ka tas ir Sātana roku darbs, kas atnesis nelaimi pilsētai. Bet patiesi ticīgajam jāsaprot, ka Dievs ir par to atbildīgs. Tā, pravieša Mihas grāmatā 1:12 teikts: „uzbrukušās briesmas nāca no Tā Kunga un ir aizsniegušās līdz Jeruzālemes vārtiem”, un tās nāca, izpildot Dieva pareģojumu: „Es sūtīšu nelaimi pār šo tautu” (Jer.6:19). Arī slimība nāk no Dieva, nevis no Sātana. „Tas Kungs negaidīti sūtīs pār tevi un taviem pēcnācējiem sērgas... un slimības (5.Moz.28:59); „un viņam (Saulam) uzbruka ļauns gars, kas bija Tā Kunga sūtīts (1.Sam.16:14). „Kas cilvēkam muti devis? Un kas dara mēmu vai kurlu, vai redzīgu, vai aklu? Vai ne Es, Tas Kungs?” (2.Moz.4:11). Ījaba grāmatā mēs lasām, kā Ījabs, taisns cilvēks, zaudēja visu, kas viņam dzīvē bija. Šī grāmata māca, ka „ļaunuma” pieredze cilvēka dzīvē nav tieši proporcionāla cilvēku paklausībai vai nepaklausībai Dievam. Ījabs atzina: „Tas Kungs bija devis, Tas Kungs ir ņēmis” (Ījaba 1:21). Viņš nesaka: ‘Tas Kungs bija devis, Sātans ir ņēmis’. Sievai viņš sacīja: „Ja mēs esam no Dieva labu saņēmuši, kā tad lai mēs arī nesaņemam ļaunu?” (Ījaba 2:10). Grāmatas beigās Ījaba draugi izteica viņam līdzjūtību un viņu iepriecināja „visās tais nelaimēs, kādām Tas Kungs bija licis nākt pār viņu” (Ījaba 42:11 salīdz. ar 19:21; 8:4).

Tādējādi, Dievs, kura varā viss atrodas, izmanto ļaunus cilvēkus, lai sodītu Savu tautu. „Jo, ko Tas Kungs mīl, to Viņš pārmāca... Pacietiet pārmācību... katra pārmācība... tomēr vēlāk, tanī vingrinātiem, dod taisnības miera augli” (Ebr.12:6-11). Tas mums rāda, ka bēdas, kuras Dievs mums sūta, beigu beigās palīdz mūsu garīgajai izaugsmei. Tādēļ tas ir pretēji Dieva vārdam apgalvot, ka Sātans ir tas, kurš liek mums grēkot un būt netaisniem, kamēr tajā pat laikā viņš šķietami ienes mūsu dzīvē problēmas, kas beigās „dod taisnības miera augli”. Pie tik nopietnām problēmām noved tradicionālā

Sātana izpratne. Īpaši zīmīgi šai sakarā ir panti, kas runā par cilvēka nodošanu sātanam, „lai gars tiktu glābts” vai „lai viņi pārmācīti vairs nezaimotu Dievu” (1.Kor.5:5; 1.Tim.1:20). Ja jau Sātans ir tā būtne, kas liek cilvēkiem grēkot un negatīvi ietekmē cilvēku garīgumu, kāpēc tad šie panti runā par ‘Sātanu’ pozitīvā gaismā? Atbilde ir vienkārši tajā, ka pretinieks, „Sātans” vai dzīves grūtības var ļoti bieži izraisīt pozitīvu garīgo izaugsmi ticīgā dzīvē.

Ja mēs pieņemam, ka ļaunums nāk no Dieva, tad mēs varam lūgt Dievu darīt kaut ko šo problēmu sakarā, piemēram, atrisināt tās. Ja Viņš to nedara, tad mēs zinām, ka Dievs tās sūta mūsu garīgās izaugsmes labad. Taču, ja mēs ticam, ka ir kāda ļauna vara, Velns vai Sātans, kas šīs problēmas rada, tad tām nav risinājuma. Invaliditāte, slimība, pēkšņa nāve vai katastrofa ir jāpieņem vienkārši kā neveiksme. Ja Sātans ir kāds varens grēcīgs eņģelis, tad viņš ir daudz spēcīgāks par mums, un mums nekas cits neatliek kā ciest viņa pārestības. Turpretī Dieva varā esošiem, „tiem, kas mīl Dievu, visas lietas (dzīvē) nāk par labu” (Rom.8:28). Tādēļ ticīgā dzīvē nevar būt ne runas par vienkāršu ‘veiksmi’.

Ja mēs stingri un nelokāmi tiecamies izdibināt šīs pasaules ļaunuma saknes un pieņemam Bībeli kā galīgo patiesības smelšanās avotu un Dieva atklāsmi mums, tad mums jāpaliek pie nepārprotamā secinājuma, ka viss nāk no Dieva. Daudziem to ir tik grūti pieņemt un pirmajā nodaļā mēs redzējām, kā pagāni, tā arī tradicionālie kristieši ir centušies kaut kā izlocīties no tā. Vasīlijs (tā sauktais Lielais) pat uzrakstījis grāmatu ar virsrakstu „Tas Dievs nav Ļaunuma Avots (2). Tik stūrgalvīga ir atteikšanās pieņemt Bībeles liecību pat starp tā saucamajiem visplašākās kristiešu baznīcas tēviem.

Grēka avots

Ir jāuzsver, ka grēks nāk no mums pašiem. Mēs esam vainīgi pie grēka. Protams, ka būtu patīkamāk ticēt, ka mēs neesam vainīgi pie tā, ka grēkojam. Mēs varētu mierīgi grēkot un attaisnot sevi, uzveļot šo grēku Sātanam, pierakstot vainu viņam. Nemaz nav neparasti, ka ārkārtīgi ļaunas uzvedības gadījumā vaininieks lūdz viņu apžēlot, aizbildinādamies ar to, ka viņš tai brīdī neesot valdījis pār sevi, atrazdamies Sātana varā. Taču tāda aizbildināšanās (pilnīgi taisnīgi) netiek ņemta par pilnu un vainīgajam ir jāatbild par savu nodarījumu.

Mums ir jāatceras, ka „grēka alga ir nāve” (Rom.6:23), grēks ved pie nāves. Ja mēs neesam vainīgi pie mūsu grēka, bet gan Sātans, tad taisnīgajam Dievam būtu jāsoļo Sātans, nevis mūs. Bet tas, ka mūs soda par mūsu grēkiem, parāda arī, ka mēs paši esam par tiem atbildīgi. Doma par Sātanu kā atsevišķu no mums personu, nevis grēcīgumu mūsos, ir mēģinājums novirzīt atbildību par grēkiem uz kādu citu. Un tas ir vēl viens piemērs tam, ka cilvēce atsakās samierināties ar Bībeles mācību par mūsu pašu dabu.

„Nekas cilvēku nevar apgānīt, kas no ārienes tanī ieiet, bet, kas no cilvēka iziet, tas apgāna cilvēku... Jo no iekšienes, no cilvēka sirds, iziet ļaunas domas, nešķīstība, zādžība, slepkavība, laulības pārkāpšana, mantkārība, blēdība, viltība, ienaidība, skaudība, Dieva zaimošana, lepnība, vieglprātība. Viss tāds ļaunums iziet no iekšienes un apgāna cilvēku” (Mk.7:15-23).

Doma, ka grēcīgums pastāv ārpus mums, ka tas ienāk mūsos un liek mums grēkot, nav savienojama ar šeit doto nepārprotamo Jēzus mācību. No mums pašiem, no cilvēka sirds nāk visas šīs ļaunās lietas. Tādēļ jau uzreiz pēc plūdiem mēs lasām Dieva vārdus

1.Moz.8:21: „Cilvēka sirds tieksmes ir ļaunas no mazām dienām”. Jēkaba 1:14 lasām: „Katru kārdina viņa paša kārība, to vilinādama un valdzinādama”. Mūs kārdina mūsu ļaunās tieksmes, nevis kaut kas ārpus mums. „No kurienes kari, no kurienes cīņas jūsu starpā?” vaicā Jēkabs, „Vai ne no turienes, no kārībām, kas cīnās jūsu locekļos?” (Jēkaba 4:1). Katram no mums ir savas īpašas, personīgas kārības. Būdamas personīgas, tās nāk no mūsu pašu ļaunajām iegribām. Patiesi, mēs paši esam visļaunākie sevis ienaidnieki. Ps.4:5 saka, ka grēka pārvarēšanas atslēga ir cilvēka sirdī: „Dusmojiet, bet negrēkojiet! Pārdomājiet klusībā savās sirdīs”. Jēkabs savā vēstulē izmanto ģimenes tēla līdzību – cilvēks savā kārībā „dzemdē grēku, bet grēks padarīts dzemdē nāvi” (1:13-15). Vai tad nav divaini, ka Jēkabs nepiemin kādu Sātānu vai nešķīsteni, kam būtu kāda loma šai procesā?

Vēstule romiešiem galvenokārt veltīta grēka, tā izcelsmes un pārvarēšanas tēmai. Zīmīgi, ka Vēstulē ne reizi nav pieminēts kāds velns vai sātans; runājot par grēka izcelsmi Pāvils nemin ne velnu, nedz sātānu. Otrā atkāpe paskaidro, ka Vēstulē romiešiem Pāvils faktiski sagrauj populārās Sātāna koncepcijas. Sātans, kā jēdziens, parādās tikai Jaunajā Derībā. Ja būtu kāda būtne ārpus mums, kas liktu mums grēkot, tā noteikti būtu pieminēta Vecajā Derībā. Bet Vecā Derība absolūti un daiļrunīgi klusē. Soģu laikā un tuksneša ceļojuma laikā Raksti stāsta par Izraēla grēka darbiem, kuru netrūka. Taču Dievs tos nebrīdina par kādas varenas pārcilvēciskas būtnes pastāvēšanu, kas varētu tajos iemiesoties un likt tiem grēkot. Tā vietā Viņš tos mudināja pievērsties Viņa vārdam, pildīt Viņa pavēles un bauslību, lai neatkristu atkal pašu miesas kārtību varā (piem., 5.Moz.27:9,10; Jozuas 22:5). Salamana mācītāja grāmata runā par dzīves netaisnību un katra cilvēka, kā bagāta, tā arī nabaga, ciešanām, bet arī tajā nav ne vārda par Sātānu, Velnu, kritušajiem eņģeļiem, Luciferu un tml., neviena vārda!

Pāvils žēlojas: „Manī, tas ir, manā dabīgajā miesā, nemīt nekas labs. Labu gribēt man ir dots, bet labu darīt ne... Bet, ja es daru, ko negribu, tad darītājs neesmu vairs es, bet manī mītošais grēks” (Rom.7:18-21). Viņš nenoveļ vainu uz kādu ārēju būtni, vārdā Sātans. Patieso grēka avotu viņš saredz savā grēcīgajā dabā: darītājs ir manī mītošais grēks, „tad nu šādu bauslību es atrodu, ka, gribot darīt labu, man iznāk ļaunais”. Tādējādi, viņš saka, ka pretošanās garīgajam nāk no kaut kā, ko viņš sauc par „manī mītošo grēku”. Arī Jes.57:17 lasām par Dieva dusmām, kad tauta „gāja savu *pašizraudzīto* atkritējas ceļu”. Katrs garīgi domājošs cilvēks nonāks pie līdzīgas pašatklāsmes. Jāatzīmē, ka pat tik pārāks kristietis kā Pāvils neizjuta nekādas fiziskas pārmaiņas sevī pēc pievēršanās, tā pati cilvēka daba palika viņā arī pēc kristībām. Daži piecdesmitnieku kustības locekļi apgalvo, ka viņu stāvoklis pēc kristībām mainoties un tie nevarot grēkot un negrēko, un šo Pāvila izteikumu dēļ Rom.7:15-21 viņi ierindo Pāvilu „neglābjamo” skaitā. Šie panti nekādā ziņā nesaskan ar viņu apgalvojumiem.

Bībele neatstāj nekādas ilūzijas, izsakoties par cilvēces būtībā ļauno dabu. Ja mēs to izprotam, tad nav nekādas vajadzības izgudrot kādu iedomātu, ārpus cilvēka pastāvošu būtni, kas būtu atbildīga par mūsu grēkiem. Jer.17:9 saka, ka sirds ir ļaunprātīgi lokana pret visu, tā ir tik viltīga, ka mēs pat nevaram aptvert tās grēcīguma apjomu. Vai to var vēl skaidrāk pateikt, nekā teikts Sal.māc.9:3: „Cilvēku bērnu sirdis ir pilnas ļaunuma”. Efez.4:18 skaidro, ka cilvēks atsvešinās no Dieva „savas nezināšanas dēļ un sirds apcietinātības dēļ”. Tieši mūsu garīgi aklās un neizglītotās sirdis, mūsu domāšanas veids, kas ir mūsos, attālina mūs no Dieva. Saskaņā ar to Gal.5:19 nosauc mūsu grēkus par „miesas darbiem”; tā ir mūsu pašu miesa (negarīgā daba), kas vilina mūs uz grēku.

Neviens no šiem pantiem neizskaidro grēka izcelsmi nākam no Sātana; grēcīgas dziņas dzīvo mūsos kopš dzimšanas; tās ir cilvēka būtības neatņemama sastāvdaļa.

Taču neskatoties uz to, ka sirds patiešām ir ļaunuma avots, mums ir jācenšas to savaldīt. Mēs nedrīkstam mūsu morālajos pārkāpumos vainot mūsu dabu. „Sirds, kas staigā apkārt ar ļaunu viltu sevī” ir tas, ko Dievs neieredz cilvēkā (Sal.pam.6:18). Dievu noliegušais Izraēls atbild Dievam: „Velti nepūlies! Mēs sekosim paši savām domām un saviem ieskatiem un rīkosimies ikviens pēc savas ļaunās un stūrgalvīgās sirds!” (Jer.18:12). Konteksts mums atkal atgādina, ka sirds ir ļaunprātīga (Jer.17:9). Grēks ir pieņemumā, ka tādēļ mums arī nav nepieciešamības censties valdīt pār sevi, ka mūsu sirds vājība attaisnos mūsu pastrādātos grēkus. Mums ir jāatzīst un pat jāanalizē mūsu dabas vājības [kā mēs to cenšamies darīt šajā nodaļā] un uz šo zināšanu pamata censties tās kaut kā ierobežot. „Pāri visam, kas jāsargā, sargi savu sirdi, jo no turienes rosās dzīvība!” (Sal.pam.4:23). Ananija varēja arī neļaut „sātanam” piepildīt viņa sirdi, un viņš tika sodīts par to, ka to nedarīja (Ap.d.5:3). Ja mēs uzskatām, ka kāda būtne, vārdā Sātans, neatvairāmi iespaido mūs grēka darbiem, piepildot mūs ar vēlēšanos grēkot pretēji mūsu gribai, tad mēs pieļaujam to pašu kļūdu, kuru pieļāva Izraēls un Ananija.

Piezīmes

- (1) Plaši dokumentēts Edwin M.Yamachi grāmatā, *Persia and the Bible* (Grand Rapids: Baker, 1990), p.438 ff.
- (2) No J. Martin Evans „*Paradise Lost*” and the Genesis Tradition (Oxford: Clarendon, 1968), p.88.

Otrā atkāpe: Vēstule romiešiem un *Salamana gudrība*

Tā kā Vēstule romiešiem 1-8 ir iedvests grēka dabas un evaņģēlija skaidrojums, ir patiesi jābrīnās, ka Pāvils tajā nemin ne sātanu, nedz velnu, nerunājot jau par ‘kritušo eņģeli’. Viņš visu vainu par grēku uzliek uz mums pašiem un uz mūsu nespēju pretoties iekšējam kārdinājumam. Un, atsaucoties uz 1.Mozus grāmatas pierakstiem par Ādama un Ievas grēkā krišanu, viņš tos izklāsta tā, kā ir rakstīts – viņš nemēģina stāstīt, ka čūska bija Lucifers vai kritušais eņģelis. Faktiski, sīkāka analīze parāda, ka Pāvils apzināti atspēko tā laika ebreju uzskatus, kā tie attēloti *Salamana gudrībā* un citos darbos. Ebreju apokrifiskās literatūras pieplūdumā pirmajā gadsimtā un neilgi pirms tā daudz runāts par Ādama grēku (piemēram, „Baruha apokalipsē” un „Ābrahāma apokalipsē”), un es domāju, ka Pāvils raksta par Ādama grēku, lai sagrautu šīs maldīgās interpretācijas. „Salamana gudrība” 2:24 apgalvoja: „Sātana skaudības dēļ pasaulē ienāca nāve, un tie, kas pieder viņa kompānijai, to piedzīvo”. Patiesībā tā ir pirmā reize, kad parādās doma par sātanisku būtni, kas izjuta skaudību pret Ādamu un Ievu un izraisīja viņu kārdināšanu un grēkā krišanu. Pāvils atspēko to, sakot, ka „viena cilvēka (Ādama – nevis ‘Sātana’) vainas dēļ pasaulē ienācis grēks un ar grēku – nāve, tā visu cilvēku dzīvē ienākusi nāve, jo visi viņi ir grēkojuši” (Rom.5:12). Tā acīmredzot ir Pāvila atsaukšanās uz šo maldīgo ideju – un viņš labo to. Šī atsaukšanās ir jo saprotamāka, ja mēs izprotam, ka faktiski visa Pāvila vēstule romiešiem ir rakstīta kā komentējot „Salamana gudrību”, kas glorificēja ebreju tautu, attēlojot to kā taisnprātīgu, noveļot vainu uz Sātanu un neebrejiem. Atsaucoties uz to, Pāvils parāda, kā ebreji samazina grēka nozīmi, neatzīstot, ka visa cilvēce ir grēka un nāves lāsta varā un tādējādi visiem ir nepieciešama pestīšana Kristū. Arī šodien ir tikpat svarīgi ikkatram apzināties savu personīgo atbildību, nenoveļot vainu par saviem grēkiem uz citiem,

neuzskatot sevi par šķīstiem un visus citus par problēmu, jo arī šodien mums visapkārt ir maldīgas baznīcas mācības sludinātāji, kas liek mums uzskatīt sevi par pamatā šķīstiem, noveļot visu vainu uz pašu izgudroto ‘Sātanu’. Jāatzīmē, ka visiem Bībeles pierakstiem ir raksturīga atsaukšanās uz tā laika literatūru, lai labotu tās ieviestos maldīgos jēdzienus. Citviet es esmu citējis piemērus, kur Jūda un Pēteris dara to attiecībā uz Ēnoha grāmatu un kā 1.Mozus grāmata dara to attiecībā uz domām par radīšanu un izcelsmi, kas bija izplatītas tai laikā, kad tapa šī grāmata.

Atsaukšanās uz Salamana gudrību Pāvila Vēstulē romiešiem

Salamana gudrība	Romiešiem	Komentārs
Gudr.4:5 Vājie zari tiks izlauzti, jo to augļi ir neienesīgi, nav derīgi ēšanai, nekam nederīgi [attiecībā uz neebrejiem un grēkojušiem Izraēlā]	Rom.11:17-20	Izraēla kā nācija bija izlauzti zari; ticīgie neebreji varēja kļūt par iepotētajiem zariem caur ticību Kristum.
Gudr.1:13 Jo Dievs nav radījis nāvi; dzīvo iznīcināšana viņu neiepriecina.	Rom.1:32; Rom.5,7	Nāve ir „Dieva sods” – tā nāk no Dieva. Tā nenāk no „sātana”. Tas bija Dievs 1.Moz., kas ‘radīja’ nāvi. Nāve ir mūsu grēku rezultāts, tas ir Pāvila atkārtots vēstījums – nāve nav ‘sātana’ radīta ļaunajiem.
Gudr.1:14 Jo viņš ir radījis visas lietas, lai tās pastāvētu: un pasaules paaudzes bija veselas un tajās nav iznīcības indes, nav arī nāves ķēniņvalsts virs zemes [kontekstā zeme / Izraēlas zeme]	Rom.1,5,7	Pāvils vairākkārt atsauca uz šiem vārdiem. Viņš parāda, ka visa cilvēce, Izraēlu ieskaitot, zemes / Izraēlas zemes iedzīvotāji ir pakļauti grēkam un nāvei. Pāvils uzstājas pret to, ka Dievs radījis cilvēku labu, bet sātans ir visu sabojājis – pēc viņa domām, vainīgs ir katra personīgais grēks.
Gudr.8:20 Es biju atjautīgs bērns ar labu dvēseli un, būdams labs, es iegāju tīrā miesā.	Rom.3,7	Ādama grēka dēļ mūsu miesa nav „tīra” – mēs mirsim, mēs esam dzimuši ar nāves lāstu pār mums. „Nav neviena, kas dara labu” (Rom.3:12); „manā dabīgajā miesā nemīt nekas labs” (Rom.7:18).
Gudr.10:15 Viņa (gudrība) atbrīvoja taisno tautu un šķīsto sēklu no tautas, kas tos apspieda.	Rom.9-11	Izraēls nebija taisna tauta; „Nav neviena taisna, it neviena” (Rom.3:10).
Gudr.12:10 Maz pamazām nosodot tos, tu devi tiem vietu grēku nožēlai.	Rom.2:4	„Jeb tu pārproti Viņa neizsmeļamo laipnību, pacietību un lēnību, nesajēgdams, ka Dieva laipnība tevi vada uz atgriešanos?” (Rom.2:4). Pāvils argumentē, ka Dieva žēlastība ir tajā, ka Viņš uzreiz mūs nesoda, kā mēs to esam pelnījuši, bet vada mūs uz grēka nožēlu.
Gudr.12 nolād kānaāniešus par viņu ļaunumu un uzsver izraēliešu taisnumu – piem.,	Rom.1,2,9-11	Pāvils lieto tos pašus vārdus attiecinot tos uz izraēliešu ļaunumu.

<p>Gudr.12:11: Jo tā bija nolādēta sēkla no paša sākuma un ne jau no bailēm kāda cilvēka priekšā tu piedevi to pastrādātos grēkus.</p>		
<p>Gudr.12:12 Jo kas gan teiks, Ko tu esi izdarījis? Vai kas gan izturēs tavu nosodījumu? Vai kas apsūdzēs tevi par to tautu iznīcināšanu, kuras tu esi radījis? Vai kas nostāsies pret tevi, lai atriebtos par netaisniem ļaudīm?</p>	<p>Rom.8:30-39; 9:19</p>	<p>Gudrība apbrīno to, kā Dievs soda ļaunos kānaāniešus. Bet Pāvils lieto šos izteicienus, lai apbrīnotu Dieva žēlastību, glābjot Izraēla ticīgo pārpalikumu. Pāvila atbilde uz jautājumu „Kas vēl apsūdzēs Dieva izredzētos (Izraēlu)?” ir, ka tikai tie, kas ir Kristū netiks apsūdzēti (Rom.8:34).</p>
<p>Gudr.12:13 par kānaāniešu nosodišanu teikts: „sods, kas nāks pār tevi dienā, kad parādīsies Dieva taisnā tiesa”.</p>	<p>Rom.2:5</p>	<p>Pāvils pasvītro, ka Izraēls tiks nosodīts „dienā, kad parādīsies Dieva dusmība un Viņa taisnā tiesa” (Rom.2:5).</p>
<p>Gudr.12:22 Tādēļ kaut gan tu pārmāci mūs, tu sodi mūsu ienaidniekus daudzkārt stiprāk, lai mēs, tiesādami, domātu par tavu labestību un, būdami tiesāti, cerētu uz žēlastību.</p>	<p>Rom.2:1-4; 11:28; 14:4</p>	<p>Pāvils saka, ka Izraēls ir „ienaidnieki” (Rom.11:28); un tie, kas paši ir grēcinieki, nedrīkst tiesāt citus. Pāvila doma ir, ka mēs saņemam žēlastību tiesas dienā, jo mēs ar žēlastību esam izturējušies pret citiem tā vietā, lai tiesātu.</p>
<p>Gudr.13:1 Visi cilvēki, kas nepazīst Dievu un nav bijuši spējīgi no redzamajām lietām atpazīt Viņu, bez šaubām, ir iedomīgi pēc dabas.</p>	<p>Rom.1,10</p>	<p>Gudrības doma ir, ka neebreji ir iedomīgi pēc dabas, taču Izraēls tāds nav, jo viņi saredz Dievu, kas atspoguļojas Viņa radības „redzamajās lietās”. Pāvils iebilst pret to. Viņš saka, ka visa cilvēce ir kritusi ‘nīcības gūstā’; Izraēls ir bez Dieva izpratnes (Rom.10:2); un tikai tie, kas tic Kristum, saredz Dievu Viņa darbos. Patiesi, Izraēlam „nav ar ko aizbildināties”, jo tie atsakās redzēt Radītāju Viņa darbos (Rom.1:20-30).</p>
<p>Gudr.12:26,27 Bet tos, kuru dēļ Dieva pārmācība bija velti šķiests laiks, ķers Dieva cienīgs sods. Jo lūk tās lietas, kuras tie atteicās atzīt, kad tos pārmācīja, proti, par tiem, kurus viņi uzskatīja par dieviem; tagad, kad tos sodīja viņos, to redzēdami, viņi atzina Dievu, kuru pirms tam bija</p>	<p>Rom.1</p>	<p>Tieši <i>Izraēls</i> un visi, kas turpina dzīvot grēkā, ir pelnījuši nāvi (Rom.1:32). Tieši <i>Izraēls</i> apmainījis „neiznīcīgā Dieva godību pret iznīcīgam cilvēkam un putniem, lopiem un rāpuļiem līdzīgiem tēliem” (Rom. 1:20-26).</p>

nolieguši, kā dēļ arī saņēma galējo nosodījumu.		
Gudr.13:5-8 Jo pēc radījumu varenuma un skaistuma vērtē arī to radītāju. Taču par to tie būtu mazāk vainojami, jo iespējams tie kļūdās, meklēdami Dievu un vēlēdamies to atrast. Jo labi pazīdami viņa darbus, viņi to uzcītīgi meklē, un uzticas redzamajam: jo redzamās lietas ir skaistas. Taču tiem nav dodama grēku atlaide.	Rom.1,2	Kristieši-neebreji bija tie, kas „atrada” Dievu (Rom.10:20). Viņi bija tie, kuriem Dieva radītās pasaules skaistums lika pakļauties Dieva bauslībai (Rom.2:14,15). Tieši Izraēls nesaredzēja Dieva taisnību Viņa darbos (Rom.1:20).
Gudr.14:8 Roku darinātais ir nolādēts tāpat kā arī tas, kas to darinājis: viņš par to, ka to darinājis; un tas par to, ka iznīcīgs būdams, tika nosaukts par dievu.	Rom.1:23	Izraēls bija tas, kas apmainīja neiznīcīgā Dieva godību pret iznīcīgiem roku darinātiem tēliem un nosauca tos par dieviem (Rom.1:23).
Gudr.14:9 Jo bezdievīgais un viņa bezdievība ir vienādi pretīgi Dievam.	Rom.4:5; 5:6	Pāvils iebilst, ka Kristus par bezdievīgiem ir miris vēl pirms tie viņu atzina (Rom.5:6); Dievs taisno bezdievīgo ne pēc darba, bet pēc ticības (Rom.4:5). Pāvils iebilst, ka cilvēka pārkāpumus Dievs sedz ar žēlastību Kristū, neatriebjoties grēciniekiem.
Gudr.14:31 Jo tas nav to spēkā, pie kuriem tie zvēr: tā ir taisnīga atriebība grēciniekiem, kas vienmēr nāk pār bezdievīgajiem to pārkāpumu dēļ.	Rom.5	Ādama pārkāpumu Dieva žēlastība izmanto, lai bruģētu ceļu cilvēces glābšanai (Rom.5:15-20). Pārkāpumiem pieaugot, auga arī Dieva žēlastība (Rom.5:20).
Gudr.15:2 Ja mēs grēkojam, mēs esam tavi, apzinoties savu varu: bet mēs negrēkosim, zinādami, ka esam pieskaitīti tavējiem. Gudr.15:3 Jo zināt tevi ir īstenā taisnība: jā, tavas varas apzināšanās ir nemirstības sakne.	Rom.3	Pāvila iebildums ir, ka mēs <i>visi</i> esam grēcīgi – mēs nevaram apgalvot, ka ‘mēs negrēkojam tāpēc, ka esam Dieva tauta’ (Rom.3:23). Un zināšana nav nemirstības pamatā, mūžīgā dzīvība ir Dieva žēlastības dāvana (Rom.6:23).
Gudr.15:7 Jo podnieks, mīcīdams mīkstos mālus, uzcītīgi veido katru trauku mūsu lietošanai: jā, no tiem pašiem māliem viņš veido	Rom.9:21-30	„Gudrība” izsmej podnieku par elku darināšanu – Pāvils rāda, ka Dievs ir podnieks un Izraēls ir māls, un tie tiks atmesti tāpat kā elka veidojums. Jo viņi pārvēršas par to, ko viņi pielūdz. Pāvils

vienu trauku godam un otru negodam: bet kā tos lietot, ir paša podnieka ziņā.		lieto to pašu valodu, ko Gudrība – viņš runā par dievišķo podnieku, kas „no tā paša māla” veido dažādi lietojamus traukus.
Gudrība 15 bieži izteic nožēlu par to, ka pagāni dievina radību daudz vairāk par radītāju.	Rom.1 un 2	Romiešiem 1 un 2 uzsver, lietojot tos pašus vārdus, ka Izraēls tāpat kā pagāni ir vainīgs pie radības dievināšanas daudz vairāk par Radītāju.
Gudr.18:8 Jo līdz ar mūsu ienaidnieku sodīšanu tu esi mūs godinājis, kurus tu esi aicinājis.	Salīdz.ar Rom.8:30	Tie, kuri ir „aicināti” un tiks „pagodināti”, ir tie, kas ir Kristū. Ar to vien, ka tu esi dzimis ebrejs nepietiek.
Gudr.18:13 Jo kaut gan tie neticēja nekam, ko varēja izsaukt ar burvības palīdzību, pēc pirmdzimto nogalināšanas viņi atzina, ka šie ļaudis ir Dieva dēli.	Salīdz. ar Rom.8:14	Patiesie „Dieva dēli” ir tie, kas ir Kristū, Dieva Dēlā; jo tie, kas tikai sauc sevi par Izraēlam piederīgiem, nav Dieva dēli, kā maldīgi apgalvo Gudrība (Rom.9:6).
Bet, kas attiecas uz bezdievīgajiem, dusmas un bardzība nāca pār tiem līdz galam: jo viņš jau iepriekš paredzēja, ko tie darīs... jo liktenis, kuru viņi bija pelnījuši, noveda viņus līdz šim galam un lika tiem aizmirst to, kas bija jau noticis, lai tie saņemtu pelnīto ciešanu sodu (Gudrība 19:1,4)		Ko Gudrība saka par pagānu pasauli un Ēģipti, Pāvils attiecina uz Izraēlu tā grēcīgumā. Un viņš vairākkārt uzsver, ka grēka alga ir nāve (Rom.6:23), nevis „ciešanas”, kā ebreji to izprata. „Dusmas un bardzība” ir tie vārdi, ko Pāvils lieto, runājot par to ebreju nākamo nosodīšanu, kas atteicās pieņemt Kristu (Rom.1:18; 2:5,8). Pāvils izmanto Gudrībā izteikto domu par paredzējumu Rom.9 un 11, lai parādītu, ka tas ir Dieva žēlastības pret Viņa patiesās tautas pestīšanas iepriekš nolemtību sastāvdaļa. Ebreji, kuri noliedz Kristu, ir nāvi pelnījuši (Rom.1:32) – nevis pagānu pasaule. Nav brīnums, ka ebreji ienīda Pāvilu!

Citas Pāvila atsauces uz Salamana gudrību

Pastāstījusi par to, kā „maitātājs” nomaitāja ēģiptiešu pirmdzimtos, Gudrība 18 tālāk runā par to, kā tas pats „maitātājs” gribēja iznīcināt Izraēlu tuksnesī, taču Mozus apturēja ļauno „maitātāju”: „Jo tad nevainojamais cilvēks pasteidzās, nostājoties to priekšā, lai aizsargātu tos ar savas kalpošanas vairogu, lūgšanu, vīraka kūpināšanu un novērsa katastrofu, pasludinot sevi par tavu kalpu. Tādējādi, viņš uzvarēja maitātāju ne ar fizisku spēku, ne ar ieročiem, bet ar vārdu pakļāva to, kas soda, atsaucoties uz zvērestiem un ar tēviem noslēgtajām derībām (Gudrība 18:21,22). Pāvils 1.Kor.10 atsauca uz to – parādot, ka Dievs sūtīja „maitātāju”, lai sodītu Izraēlu par tā grēkiem. Gudrības autors runā par „maitātāju” kā par kādu ļaunu būtni, kas vajā Izraēlu – un Pāvils šķiet labojam to, parādot, ka tas ir tas pats „maitātājs” eņģelis, kas aizstāvēja Izraēlu Ēģiptē, kas vēlāk iznīcināja ļaunos viņu vidū. Gudrība 19 visos tuksnesī pastrādātajos grēkos vaino pagānus, kas ceļoja līdz ar ebrejiem, taču Pāvils 1.Kor.10 Izraēlas vēstures izklāstā skaidri parāda, ka *Izraēls* grēkoja un tika sodīts.

Starp citu ir jāatzīmē, ka 1.Kor.10:1-4 ir atsauce arī uz ebreju leģendu par to, ka klints, kas deva ūdeni 4.Moz.20:11, gāja tiem līdzīgu tuksnesī, nodrošinot tos ar ūdeni. Pāvils nekautrējas atsaukties vai citēt ebreju leģendas, pat ja tās bija tālu no objektīvās patiesības, lai pasvītrotu kādu domu [kā arī lai parādītu, cik tā aplama]. Arī Dievs pats nav tik primitīvs, lai 'slēptos' tikai aiz faktiem savos Rakstos. Viņš tik ļoti vēlas dialoga ar Savu tautu, ka šķiet laimīgs Savos Rakstos atsaukties uz tās maldīgajām idejām, lai veicinātu sarunu un saskarsmi ar tiem tai valodā, kas tiem ir pazīstama. Vēl viens atsaukšanās piemērs uz ebreju leģendu ir Atkl.2:17, kur Kungs Jēzus sola dot Savai tautai „no apslēptās mannas”. Mīts vēsta, ka 586.gadā pirms m.ē. tempļa sagraušanas laikā Jeremija paslēpis zelta trauku ar mannu Vissvētākajā vietā un tas vēlāk pacēlās debesīs, lai Kristus to atnestu atpakaļ Savas atgriešanās laikā. Jēzus nesaka, ka tas ir mīts, Viņš izmanto šo leģendu kā simbolu, solidarizējoties ar to, lai aprakstītu to balvu, kuru Viņš atnesīs. Viņš neielaižas skaidrojumos, ka tas ir mīts, ka šis trauks patiesībā nemaz nav pacēlies debesīs un nenolaidiesies no tām. Iespējams tāpēc Jaunajā Derībā bieži citēts Septuagints (ebreju Bībeles tulkojums grieķu valodā), pat ja tas nepareizi tulko ebreju oriģinālu – jo Dievs nav slimīgi pārņemts ar vēlmi, lai viņa vārdi atspoguļotu tikai un vienīgi burtisko patiesību. Ja pirmā gadsimta ļaudis zināja Septuagintu, kaut arī vietām tulkojums nesaskanēja ar ebreju oriģinālo tekstu, Dievs bija gatavs to pieņemt, lai *runātu ar cilvēkiem tiem saprotamā valodā*. Un šī pieeja ļoti palīdz saprast dažas no Bībeles atsaucēm uz maldīgajām idejām par Sātānu un ļaunajiem gariem, bet sīkāk par to 4. un 5.nodaļās.

Trešā atkāpe: 1.Mozus grāmatas 1-3 nolūks un konteksts

1.Mozus grāmatas nolūks

Jādomā, ka, iedvesmas vadīts, Mozus rakstīja 1.grāmatu tuksneša ceļojuma gados. Viņš to rakstīja, vienlaicīgi skaidrodams Izraēlam, kas kludams gāja pa tuksnesi un kavējās domās par to, kas viņi tādi ir, no kurienes viņi nāk un kurp dodas. Ar to izskaidrojams, kāpēc piecās Mozus grāmatās ir tik daudz līdzīgu izteicienu – piem., Dieva Gars „lidinājās” pār ūdeņiem 1.Moz.1:2 un Dievs kā ērglis [Gara simbols] „lidinājās” pāri Izraēlam, veidodams ebreju nāciju (5.Moz.32:11). Būtība ir tajā, ka to, ko Dievs darīja radīšanas laikā, Viņš var darīt jebkurā laikā. Tāpat kā Viņš lika ūdeņiem „mudžēt” 1.Moz.20, tā Viņš lika upei „mudžēt” no vardēm (2.Moz.7:28), lai izglābtu Savu tautu no bezcerīga, haotiska, nesakārtota, bezizejas stāvokļa.

Pavēle valdīt pār visu dzīvu radību Ēdenē [Ābrahāmam apsolītajā zemē?] saskan ar vēlāk izteiktajām pavēlēm pakļaut sev tai zemē, dzīvojošās ciltis (1.Moz.1:28 = 4.Moz.32:22,29; Joz.18:1). „Bailes un izbīšanās” no cilvēkiem, kas bija uznākušas zvēriem pēc plūdiem, sasauca ar „bailēm un izbīšanos”, kas nāca pār Kānaānas iedzīvotājiem no izraēliešiem (1.Moz.9:2 = 5.Moz.2:25; 11:25). Kad Mozus „pabeidza visu darbu”, Saiešanas telts celšanas darbu (2.Moz.40:33), sasauca ar 1.Moz.2:2: „Dievs pabeidza septītajā dienā Savu darbu”, Savu radīšanas darbu (1.Moz.2:2).

Visa frāze „Redzi, es jums esmu devis...” (1.Moz.1:29) sastopama vēlāk, kad priesteriem saka, ko Dievs tiem ir devis (2.Moz.31:6; 3.Moz.6:10; 4.Moz.18:8,21; 5.Moz.11:14). Atsauce uz Kainu kā pilsētu cēlēju Kānaānā bruģēja ceļu Mozus vēlākajām pavēlēm tās izpostīt. Mozus pieraksta Lameha lielības dziesmu, ko viņš dziedāja savu sievu klātbūtnē, kā brīdinājumu par to, kas noticis cilvēces attīstības gaitā tai vietā, kura bija jāieņem Izraēlam un jāveido tur sabiedrība – brīdinājums, ka jebkuras sabiedrības attīstības gaitā rodas kārdinājums pieprasīt atmaksu par mazāko

aizvainojumu un izvirzīt pārmērīgas pretenzijas tā vietā lai paļautos uz Dievu (1.Moz.4:17-26). Acīmredzami arī tas, ka septītā diena tika paziņota kā svēta diena, jo septītajā dienā Dievs ‘atdusējās’ pēc visa radīšanas darba pabeigšanas. Vēlāk izteiktā baušļa ‘neiekārot to, kas acīm tīkams’, pamatā ir brīdinājums nekrist Ievas grēkā, kad tā redzēja augli un padevās kārdinājumam (2.Moz.20:17 = 1.Moz.3:6).

Atkārtoto atsaukšanās uz tautas „pārgājieniem” pa tuksnesi pamatā ir Ābrahama pārgājiena pa tuksnesi apraksts, kad viņš devās uz apsolīto zemi (1.Moz.13:3); tie paši divi vārdi, kursīvā iespiesti, atkārtojas pavēlē Izraēlam ‘doties ceļā’ (5.Moz.10:11) sava ciltstēva Ābrahāma pēdās. Mozus grāmatas palīdzēja tuksneša paaudzei apzināties savu vēsturisko izcelsmi. Tagad it īpaši vietā ir atcerēties 1.Moz.12:6: „bet tolaik tai zemē dzīvoja kānaānieši”. Mozus to teica tajā laikā, kad viņa tauta bija gatava ieiet zemē, kurā arī dzīvoja kānaānieši. Viņš gribēja, lai tauta saskatītu saikni ar savu ciltstēvu Ābrahāmu, kas tolaik dzīvoja ar kānaāniešiem arī tai pašā zemē.

Plūdi

Plūdu mīti min pamatā divus plūdu izcelšanās iemeslus – pasaules pārapsdzīvotība [it īpaši saskaņā ar *Enuma Elis*] un dievu cīņu, kas izsauca plūdus virs zemes. Mozus skaidrojums radikāli atšķīrās – iedzīvotāju skaita pieaugums bija Dieva svētības rezultāts un plūdu iemesli ir meklējami cilvēku grēcīgumā. Un nav runas ne par kādu kosmisku cīņu, kas būtu izraisījusi zemes iedzīvotāju ciešanas. Atkal un atkal apkārtnes mīti bija vērsti uz grēka nozīmes mazināšanu, tai laikā, kad Mozus pieraksti ceļ tos gaismā. Diemžēl, ebreju interpretācijas sakrīta ar mītos vēstīto, Ēnoha grāmata arī pierakstīja plūdus un cilvēku likstas eņģeļu dumpim. Atkal un atkal atšķirība starp Mozus vēstures atainojumu un apkārtņē klejojošajiem mītiem ir tajā, ka Mozus uzsver cilvēces grēcīguma lomu. Tuvajos austrumos senatnē bija izplatīts ticējums par Azazeli, tuksneša garu, kas pēc izskata līdzinājās āzim. Iespējams, ka tas Mozum bija padomā, kad viņš nosauca Salīdzināšanas dienas rituāla grēkāzi, kas bija jāizdzen tuksnesī, par Azazelu (3.Moz.16:21) – it kā sakot: ‘Izraēls netic tam Azazelam – mums Azazels ir parasts āzis, kas simboliski nes mūsu grēkus, kuru mēs aizdzenam tuksnesī’(1). Atkal un atkal Mozus cenšas novērst tautas uzmanību no apkārtējo tautu mītiem, lai tie pievērstos praktiskajām, burtiskajām, konkrētajām lietām.

Tauta nobijās no „milžiem”, kurus tie satika Kānaāna zemē (4.Moz.13:33), iespējams noturot tos par pārcilvēciskām būtnēm. Šo *nephilim* [LXX *gigantes*] izcelsmi Mozus apraksta 1.Moz.6 – taisnie apprecējās ar ļaunajiem un to bērni bija *nephilim*, „varoņi, vīri ar vārdu”. Starp citu ievērojiet, kā Ecēh. 32:27 LXX izmanto to pašu vārdu *gigantes*, lai aprakstītu senlaiku neapgraizītos kritušos varoņus bez jēlkādiem mājieniem uz to, ka tie būtu pārcilvēki vai eņģeļi. Sīkāk mēs to apskatām nodaļā 5-3.

1.Moz.1-3 kontekstā

Pirmās Mozus grāmatas sākotnējo nodaļu nolūks bija parādīt Izraēlam tā saknes, viņu izcelsmi, it kā sēklu dobi. Radīšanas pieraksti tādēļ bija domāti pirmām kārtām tieši viņiem. Līdzīgi arī mums no tā ir jāmacās, ka to, ko Dievs darīja radīšanas laikā, Viņš būtībā var darīt arī mūsu dzīvēs un pieredzē. No šī aspekta raugoties, 1.Moz.1-3 pieraksti it īpaši paveras jaunā gaismā. Grūti izprotamās pieraksta daļas šķiet iekļaujamos savā vietā. 1.Moz.2:5 teikts „vēl neviena lauku zāle nezēla” [Ābrahāmam apsolītajā] zemē. Krūmi un zāles, kuras Izraēls pazina bija Dieva radītas un kaut kā iedēstītas vai pārnestas zemē, kā to dara stādot dārzus. Mozus izpratnē, Dievs iedēstīs tur

Izraēlu (2.Moz.15:17, 4.Moz.24:6) tieši tāpat kā Dievs dēstīja dārzu Ēdenē (1.Moz.2:8). Un kad mēs lasām, ka Ieva bija „visu dzīvo māte” (1.Moz.3:20), tas sākotnēji bija skaidrojums izraēliešiem tuksnesī, no kurienes tie ir cēlušies. Izraēlam bija jāskaita sava izcelsme ne tikai no Ābrahāma, bet no Ādama un Ievas. 4.Moz. 35:3 ebreju valodā lietots vārds, kas apraksta ‘visu dzīvo’ no Izraēla draudzes; patiesi šo ebreju vārdu tulko kā „draudze” („tavs pulks”, latviešu tulkojumā), attiecinot to uz Izraēla draudzi (Ps.68:11; 74:19).

Pavērojiet, kā šī doma par ‘visu dzīvo’ atkārtojas pierakstos par plūdiem (1.Moz.6:19; 8:1,17) – kas, kā mēs vēlāk postulēsim, piemeklēja tikai to apgabalu, kas bija zināms ebrejiem un bija beigās apsolīts Ābrahāmam. Visa dzīvā radība, kas bija savākta šķirstā, tādēļ neattiecas burtiski uz visas planētas dzīvo radību, bet gan tikai uz tām sugām, kas dzīvoja applūdinātajā apgabalā, zemē / *eretz*, kas bija apsolīta Ābrahāmam. Citviet es skaidroju, ka Ēdenes dārzu varētu uzskatīt kā Ābrahāmam apsolīto zemi, iespējams visapkārt Jeruzalemei, kā Dieva tautas cerību un tieksmju centru nevis visu planētu. Faktiski, Mozus bauslība vairākkārt atsaucas uz visiem Ādama un Ievas pierakstiem Ēdenē. Tāpat kā tiem bija pavēlēts neēst, tā arī Izraēls nedrīkstēja ēst noteiktas lietas. Tāpat kā Ēdenes ‘zemē’ bija čūska, tā arī starp izraēliešiem bija viltus mācītāji, ciltis, kas bija palikušas, „pīšļos līdējas čūskas” (5.Moz.32:24 – nepārprotama atsauce uz Ēdenes dārza čūsku) un tml. zemē / Ēdenes dārzā. Kā Ādamam un Ievai bija teikts „Augļojieties un vairojieties!” zemē / Ēdenes dārzā (1.Moz.1:28), tā arī Noasam un viņa dēliem bija tas pats jādara tai pašā zemē pēc plūdiem (1.Moz.9:7); un Ābrahāma bērniem tika apsolīts, ka viņi darīs tāpat tai pašā zemē (1.Moz.35:11).

Apsolītās zemes apraksti, zemes, kurā auga labi koki, kuru augļus bija brīv ēst, bija līdzīgi Ēdenes dārza aprakstiem. Izraēlam bija jāieiet šai zemē un jākopj tā, kā tas būtu bijis jādara Ādamam; viņiem bija jāmacās no Ādama un Ievas kļūdām, kad tie bija Ēdenē. Bet tāpat kā Ieva iekāroja augli, tā arī Izraēls kāroja pēc Ēģiptes augļiem. Tāpat kā Ādamam un Ievai neizdevās „pakļaut” sev Ēdenes zemi (1.Moz.1:28), tā arī Izraēlam neizdevās pilnībā „pakļaut” sev zemes ciltis (4.Moz.32:22). Viņi pakļāva sev dažas no vietējām ciltīm; taču viņi nespēja aptvert reāli tiem apsolīto iespēju pakļaut sev visu Ābrahāmam apsolīto zemi. Un tā, 4.Moz.26 un 5.Moz.28 lasām par sodu, kam bija jānāk pār Izraēla zemei [Ēdenē / Izraēlam] par nepaklausību, tāpat kā tas notika ar Ādamu un Ievu; un beigu beigās tie, protams, tika padzīti no zemes tāpat kā Izraēla paši pirmie vecāki. Tā kā *eretz* / zeme bija sākumā „neiztaisīta un tukša”, tāpat tā tiek aprakstīta arī pēc tautas padzīšanas no tās (Jer.4:23). Tāpat kā ērkšķus un dadžus zeme deva [un šie augi nav zināmi citās planētas vietās], tā tas notika arī pēc Izraēla padzīšanas no zemes (1.Moz.3:18; Hoz.10:8). Tāpat kā Ādams pārvērtās pīšļos pēc nosodījuma, tā arī Izraēls pārvērtīsies pīšļos (5.Moz.28:24).

Piezīmes

- (1) Vairāk par to var lasīt P.D. Hanson, „Rebellion in Heaven: Azazel and Euhemeristic Heroes”, *Journal of Biblical Literature* Vol.96 (1977), pp.195-233.

2-3 Sātans un velns

Dažreiz Bībeles oriģinālā lietotie teksta vārdi netiek tulkoti. ‘Satan’ ir ebreju vārds, kura tulkojums ir ‘pretinieks’ un latviešu valodas ‘velns’ ir grieķu vārda ‘diabolos’ tulkojums, kura nozīme savukārt ir melis, ienaidnieks vai apmelotājs. Sātans ir pārņests no ebreju

valodas bez tulkojuma tieši tāpat kā ‘Cebaots’ (Jēkaba 5:4), ‘Harmagedons’ (Atkl.16:16) un ‘Alelujā!’ (Atkl.19:1-6). Ja mums jātic, ka Sātans un Velns ir kāda būtne, kas nav mūsos, kas liek mums grēkot, tad, redzot šos vārdus Bībelē, mums tie būtu jāattiecinā uz šo ļauno būtni. Taču Bībeles lietojumā šie vārdi ir vienkārši lietvārdi, kas apraksta parastus cilvēkus. Tātad mēs nevaram teikt, ka Bībeles lietojumā šie vārdi paši par sevi attiektos uz kādu atsevišķi pastāvošu varenu ļaunu būtni.

Voltona (J.H.Walton) komentārs par vārdu „Sātans”: „Mums būtu jāsecina..., ka sākotnēji šis vārds neasociējās ar ļaunuma iedabu”. Vārda negatīvās asociācijas parādījās vēlāk kā ‘palīgīdzeklis’, ‘termina veida lietojums’. Tās parādījās drīzāk cilvēku interpretācijās, nekā pašā Bībeles tekstā. Viņš turpina: „pamatojoties uz „Sātana” lietojumu Vecajā Derībā, mums būtu jāsecina, ka Vecās Derības laikā Izraēlam nebija ne jausmas par kādu būtni vārdā Sātans, vai Velnu kā nešķīsto garu pavēlnieku” (1). Tas, protams, izgaismo to faktu, ka Velna idejas popularitāte ar laiku pieauga un radās nepieciešamība to ‘ielasīt’ Vecās Derības tekstos. Vecās Derības tekstos vienkārši nav atrodama nekāda mācība par Sātanu kā atsevišķu būtni. Kā tas var būt, ka tie tiktu atstāti neziņā par to, ja tāda būtne eksistētu un jādōmā, ka Dievs gribētu mūs informēt par to un izglābt mūs no tās. Kā gan Dievs ir centies izglābt Savu tautu no Sātana, ja Vecās Derības tekstos Viņš nekad par to nav pat ieminējies?

Džordžs Lamsa uzaudzis attālā Kurdistanas provincē, kuras valoda ir līdzīga Jēzus laika aramiešu valodai, kas tā arī saglabājusies praktiski nemainīga. Viņš pārcēlās uz dzīvi Amerikā un kļuva par akadēmiķi, kurš uzrakstījis pāri par 20 grāmatām, pētot Bībeli un lingvistiku. Zīmīgi, ka viņš ir nonācis pie secinājuma, ka Bībeles rakstītājiem nebija pazīstama doma par atsevišķu Sātana būtni, ka rietumu kristieši ir radījuši šo jēdzienu nopietni sagrozot Bībeles fragmentus, neizprotot vārda „sātans” sākotnējo nozīmi un ar to saistītos idiomātiskos izteicienus. Aplūkojiet dažus no viņa secinājumiem šai sakarā: vārds „sātans” aramiešu un arābu valodās ir ļoti plaši lietots vārds. Brīžiem tēvs var nosaukt savu dēlu par sātanu bez kāda ļaunprātīga nodoma. Vēl jo vairāk, atjautīgu cilvēku arī sauc par „sātanu” (arābu val. – *shitan*) (2). ”Austrumniekus nereti var dzirdēt sakām: ‘Viņš man bija par sātanu’, kas nozīmē, ka viņš ir licis man kļūdīties, vai maldinājis mani” (3).

Vārds ‘Sātans’ Bībelē

1.Ķēn.11:14 teikts: „Tas Kungs lika *celties pret* Salamanu edomietim Hadadam” (tas pats ebreju vārds citviet tulkots kā „Sātans”). „Tad Dievs lika *celties pret* Salamanu Rešonam...Viņš bija Izraēla *ienaidnieks* (vēl viens Sātans) (1.Ķēn.11:23,25). Tas nenozīmē, ka Dievs nostatīja pret Salamanu kādu pārcilvēcisku būtni vai eņģeli kā viņa pretinieku; runa ir par parastiem cilvēkiem. Mt.16:22,23 sniedz vēl vienu piemēru. Pēteris centās atrunāt Jēzu no došanās uz Jeruzalemi, lai mirtu krustā. Jēzus, pagriezies pret *Pēteri* saka: „Atkāpies no Manis, Sātān... jo tu nedomā, kas Dievam, bet kas cilvēkam patīk”. Tā Pēteris tika nosaukts par Sātanu. Šeit nu ir skaidrāks par skaidru, ka šie vārdi nebija vērsti nedz uz Eņģeli, nedz uz kādu monsturu; Viņš tos teica Pēterim, paskaidrodams arī, kāpēc Viņš tā saka.

Jo vārds ‘Sātans’ vienkārši nozīmē pretinieku; labu cilvēku, pat Dievu Pašu var nosaukt par ‘Sātanu’. Šis vārds nav obligāti saistāms ar grēku. Šī vārda saistība ar grēku izriet daļēji no tā, ka mūsu pašu grēcīgā daba ir mūsu lielākais ‘sātans’ vai pretinieks, kā arī no šī vārda pasaulē pieņemtā lietojuma, kas to saista ar grēku. Dievs arī var būt mūsu

pretinieks (sātans), kad Viņš ienes mūsu dzīvēs pārbaudījumus, vai arī kad Viņš pretojas mūsu uzņemtajam nepareizajam rīcības plānam. Bet tas, ka Viņu varētu nosaukt par sātanu, nenozīmē, ka Viņš būtu Pats grēcīgs. Negodīgā Bileāma priekšā nostājās Tā Kunga eņģelis kā pretinieks, kā *sātans*, tā, ka viņa ēzelis nevarēja pāriet tam garām (4.Moz.22:22). Tas parāda, ka laba būtne var kādam būt par sātanu = pretinieku. Interesanti, ka Septuaginta tulkojumā šeit lietots vārds *endiaballein* – ‘novietot kaut ko cita ceļā’; un tas, kas to dara, ir *diabolos*. Tā pati doma atkārtojas Jaunajā Derībā, kur Jēzus nosauc Pēteri par klupšanas akmeni Viņa ceļā, tātad par ‘sātanu’ (Mt.16:23).

Samuēla grāmatas un Laiku grāmatas ir to pašu notikumu atstāsti tāpat kā četri evaņģēliji ir to pašu notikumu pieraksti no cita redzes viedokļa un citiem vārdiem. 2.Sam.24:1 teikts: „Tā Kunga dusmas iedegās pret Izraēlu, un Viņš skubināja Dāvidu pret tiem, sacīdams”, lai tas saskaita Izraēlu un Jūdu. Par tā paša laika notikumiem 1.Laiku 21:1 teikts: „Un cēlās sātans pret Izraēlu un pāvedināja Dāvidu saskaitīt Izraēlu”. Pirmajā pierakstā Dievs ir ‘skubinātājs’ un otrajā tas ir sātans. Vienīgais secinājums ir, ka Dievs rīkojās kā Dāvida pretinieks, vai sātans. Tāpat Viņš rīkojās, arī ienesot pārbaudījumus Ījaba dzīvē, tā ka Ījabs teica par Dievu: „Tu esi pārvērties un kļuvis man par ienaidnieku (sātanu), kas nepazīst žēlastības. Tu mani apkaro ar Savas rokas spēku” (Ījaba 30:21). ‘Tu pret mani darbojies kā sātans’, tāda bija Ījaba vārdu būtība. Vai arī, atkal runājot par Dievu: „man nāktos no Viņa [mana apsūdzētāja] izlūgties...žēlastību” (Ījaba 9:15). Grieķu Septuaginta Vecās Derības tulkojums lieto grieķu vārdu *diabolos*, tulkojot ebreju vārdu ‘sātans’. Tādējādi, Velns un Sātans ir vārdi ar to pašu nozīmi. Tā, Septuaginta 1.Sam.29:4 tulkojumā mēs lasām, ka Dāvids ir pretinieks [ebreju *satan*, grieķu *diabolos*]; Cerujas dēli (2.Sam.19:23), Hadads, Rešons un citi ir Salamana pretinieki (1.Ķēn.5:4; 11:14,23,25). Mēs esam nostādīti izvēles priekšā – ja mēs ticam, ka ikreiz, kad ir pieminēts Velns vai Sātans, runa ir par ļaunu kosmisku būtni, tad mums ir jāpieņem, ka augstāk minētie nemaz nav cilvēki un, ka pat labi cilvēki, kā Dāvids, piemēram, ir ļauni. Daudz pamatotāks šo rindu lasījums ir, ka ‘Sātans’ ir vienkārši pretinieks (kā tulkots latviešu Bībeles variantā) un šo vārdu var attiecināt uz cilvēkiem [kā labiem, tā sliktiem], un pat uz Dievu pašu – kā vārdam tam nepiemīt nievājoša vai ļauna nozīme. To dažreiz lieto, lai apzīmētu mūsu lielāko pretinieku, proti, mūsu pašu grēku, un brīžiem veselās sistēmas vai impērijas, kas ir Dieva tautas pretinieki un personificē grēcīgumu un ļaunumu. Bet patiesi dīvaini būtu apgalvot, ka, lasot šos vārdus Bībelē, mums būtu uzreiz jādomā par kādām pārcilvēciskām būtnēm.

Pārskatot atsauces uz *ha-satan* („pretinieks”) Vecajā Derībā, zīmīgi, ka to ir ļoti daudz Dāvida dzīves aprakstā. Incidentā ar filistiešiem, kad Dāvids rīkojās nodevīgi ar tiem, pie kuriem bija kādu laiku dzīvojis, viņš ir aprakstīts kā „sātans”, jeb pretinieks. (1.Sam.29:4). Tas ir vēl viens piemērs, kur vārds ‘sātans’ nav lietots ļaunuma nozīmē – labs cilvēks var būt kādam pretinieks, tāpat kā Pēteris (Mt.16:21-23) un arī Pats Dievs (2.Sam.22:4). Bet Dāvidam un viņa dinastijai kopš tā laika bija ne mazums sātanu un pretinieku. Šo vārdu lieto, runājot par cilvēkiem, kas cēlās pret tiem 2.Sam.19:23; 1.Ķēn.5:4; 11:14-22,25; Ps.109:6 („Iecel viņam bezdievi par tiesnesi, un sātans lai stāv viņam pie viņa labās rokas”). Ievērojiet, ka ir teikts, ka Dievs mudināja šos cilvēkus būt ‘sātaniem’ pret Dāvidu un Salamanu – tātad, lai kādam uzskatam par ‘sātanu’ mēs pievienotos, skaidrs ir tas, ka viņš ir Dieva varā un pakļautībā.

Vārds 'Velns' Bībelē

Vārds 'velns' arī nav īpašvārds. Taču atšķirībā no 'sātana' to parasti lieto sliktā nozīmē. Jēzus teica: „Vai Es neesmu izredzējis jūs divpadsmit? Bet viens no jums ir velns.” Un Viņš domāja Jūdu, Sīmaņa Iskariota dēlu” (Jņ.6:70), kas bija parasts mirstīgais. Viņš nerunāja par būtņi ar ragiem vai tā saucamo 'gara parādību'. Vārds 'velns' šeit vienkārši lietots, runājot par sliktu cilvēku. Vēl viens piemērs ir 1.Tim.3:11. Diakonu sievietēm nav jābūt 'mēlnesēm'; attiecīgais vārds grieķu oriģinālā ir *diabolos*, kuru citviet tulko kā 'velns'. Līdzīgi viņš rakstīja arī Titam, ka vecākām sievietēm „nav jānododas ļaunām valodām” (Titam 2:3). Un arī Timotejam viņš rakstīja, ka pēdējās dienās iestāsies grūti laiki, kad cilvēki uzvedīsies nepiedienīgi kā „apmelotāji” (velni). Tas nenozīmē, ka cilvēki pārvērtīsies par pārcilvēciskām būtņēm, bet ka pieaugs to ļaunums. Tas viss pietiekami skaidri parāda, ka vārdi 'velns' un 'sātans' neattiecas uz kritušiem eņģeļiem vai pārdabiskām būtņēm, kas vedina mūs grēkot.

Grēks, sātans un velns

Vārdus 'sātans' un 'velns' lieto pārnēstā nozīmē, lai tēlaini aprakstītu mūsu dabiskās grēcīgās tieksmes, kā mēs par to jau runājam iepriekšējā nodaļā. Tās ir mūsu galvenais 'sātans' vai pretinieks. Mūsu kārības ir viltīgas (Ef.4:22), tādēļ velns vai viltnieks ir piemērots veids, kā tās aprakstīt. Tās tiek personificētas un kā tādas tās var nosaukt par 'Velnu' – mūsu ienaidnieku, patiesības apmelotāju. Tāds ir mūsu dabīgais 'cilvēks' – 'pats Velns'. Velna saistība ar mūsu ļaunajām tieksmēm – grēku mūsos – ir skaidri parādīta vairākās vietās: „Bet tā kā bērniem ir asinis un miesa, tad arī Viņš tāpat to ir pieņēmis, lai ar nāvi iznīcinātu to, kam nāves vara, tas ir, velnu” (Ebr.2:14). Šeit velns ir aprakstīts kā tas, kas nes nāvi. Bet „grēka alga ir nāve” (Rom.6:23). Tādēļ grēks un velns ir viens un tas pats. Līdzīgi, Jēkaba 1:14 teikts, ka „katru kārdina viņa paša kārība, to vilinādama un valdzinādama. Pēc tam kārība, kad tā ieņēmusies, dzemdē grēku, bet grēks padarīts dzemdē nāvi”; bet Ebr.2:14 teikts, ka Velns ir tas, kam nāves vara. Tas pats pants saka, ka Jēzum bija mūsu daba, lai iznīcinātu Velnu. Un Rom.8:3 lasām: „Dievs: sūtīdams Savu paša Dēlu grēcīgās miesas veidā un grēka dēļ, Viņš grēku, kas bija miesā, pazudinājis uz nāvi”. Tātad, velns un cilvēka dabā mītošās grēcīgās tieksmes ir praktiski viens un tas pats. Ir būtiski svarīgi izprast, ka Jēzus tika kārdināts tāpat kā mēs. Ja mēs nepareizi saprotam mācību par Velnu, mēs nevaram attiecīgi novērtēt arī Jēzus dabu un darbu. Tikai tāpēc, ka Jēzum bija mūsu, cilvēka daba – Velns viņā – mēs varam cerēt uz pestīšanu (Ebr.2:14-18; 4:15). Tikai pārvarot savas dabiskās tieksmes, Jēzus spēja iznīcināt Velnu krustā (Ebr.2:14). Ebr.9:26 teikts, ka Kristus „ir parādījies, lai iznīcinātu grēku, Sevi upurējot”; un Ebr.2:14 tāpat, ka Viņš iznīcina Velnu sevī. Ar Jēzus Kristus nāvi krustā tika „iznīcināta grēkam pakļautā miesa...lai mēs vairs nekalpotu grēkam” (Rom.6:6).

„Kas dara grēku, ir no velna” (1.Jņ.3:8), jo grēks ir pakļaušanās mūsu dabiskajām, ļaunajām tieksmēm (Jēkaba 1:14,15), kuras Bībele sauc par 'velnu'. „Tamdēļ Dieva Dēls atnācis, lai Viņš iznīcinātu velna darbus” (1.Jņ.3:8). Ja mēs nekļūdāmies, nosaucot par velnu mūsu ļaunās tieksmes, tad mūsu ļauno tieksmju pastrādātie darbi, to rezultāti ir mūsu grēki. To apstiprina 1.Jņ.3:5: „Viņš ir atklājies, lai grēkus atņemtu”. Tas apstiprina, ka „mūsu grēki” un „velna darbi” ir viens un tas pats. Ap.d.5:3 ir vēl viens apstiprinājums saistībai starp velnu un mūsu grēkiem. Pēteris saka Ananijam: „Kāpēc sātans piepildījis tavu sirdi?” Tad 4.pantā Pēteris saka: „Kāpēc tu esi *ieņēmis tādu lietu savā sirdī?*” Ieņemt kaut ko savā sirdī ir tas pats, kas „sātans piepildījis tavu sirdi”. Ja mēs paši ieņemam kaut ko sirdī, kādu grēcīgu domu, tad tā sākas *mūsos*. Jes.59:13

teikts, ka mēs paužam melus no „*visas savas sirds*”. Ja sieviete ieņem bērnu, tas ir viņā. Jēkaba 1:14,15 tēlaini apraksta, kā „kārtība, kad tā ieņēmusies, dzemdē grēku, bet grēks padarīts dzemdē nāvi”. Ps.109:6 identificē grēcīgu cilvēku ar Sātanu: „Iecel viņam bezdievi par tiesnesi, un sātans lai stāv viņam pie viņa labās rokas!”, proti, tas lai valda pār viņu (salīdz. ar Ps.110:1).

Visas Vecās Derības pamatā ir viens un tas pats vēstījums – tieši cilvēka sirdī rodas nepaklausība Dievam. Salamana pamācības it īpaši uzsver nepieciešamību pievērst nopietnu uzmanību cilvēka sirds stāvoklim. Cilvēka prāts ir garīgo konfliktu cīņas lauks. Dāvida psalmā (36:1) „grēks čukst bezdievīgajam viņa sirdī: nav jākautrējas Dieva vaiga priekšā”. Jaunā Derība attīsta šo domu, nosaucot bezdievīgo elementu cilvēka sirdī par mūsu ienaidnieku / pretinieku / oponentu. Angļu populārais dziedātājs Klifs Ričards attēlo šo saistību starp velnu un cilvēka prātu vienā no savām dziesmām: „Viņa ir velna sieviete ar ļaunumu sirdī”. Es aprakstītu ‘velnu’ kā ‘atbalsi’, kas atskan man prātā, un es esmu pārliecināts, ka arī jums ir bijusi tāda pieredze. „Es ticu Dievam”, mēs domājam, un tad ieskanas tāda kā atbalss: ‘Jā, bet vai Viņš *patiešām* ir tur augšā? Vai tik tās nav gadiem ieaudzinātās iedomas...?’ Vai arī, „Labi, man jābūt devīgam un jāziedo šīs lietas labā.” Un tad nāk atbalss: ‘Jā, bet ja nu viņi nav godprātīgi? Vai tu to vari atļauties? Ar naudu jārikojas apdomīgi...’. Šī ‘atbalss’ tad arī ir šis bibliskais ‘velns’.

Personifikācija

Taču jūs varat pamatoti iebilst: bet tas jau izklausās it kā velns būtu kāda būtne! Pilnīgi pareizi; Ebr.2:14 runā par „to, kam nāves vara, tas ir, velnu”. Pat nedaudz palasot Bībeli, mēs pārliecināties, ka Bībelē ļoti bieži sastopama personifikācija – proti, cilvēka īpašību piešķiršana kādai abstraktai idejai. Tā, Sal.pam.9:1 runa ir par sievieti vārdā ‘Gudrība’, kas cēla sev namu; Sal.pam.20:1 vīnu nosauc par zobgali un Rom.6:23 pielīdzina grēku nāves algas maksātājam. Mūsu velns, *diabolos* ir mūsu ļaunās tieksmes. Taču nav tādas abstraktas velnišķības; cilvēka sirds ļaunās tieksmes nevar pastāvēt neatkarīgi no cilvēka, tādēļ ‘velns’ tiek personificēts. Grēku bieži personificē kā valdnieku (piem., Rom.5:21; 6:6,17; 7:13-14). Tādēļ ir saprotama arī Sātana personifikācija, jo arī ‘Sātans’ attiecināms uz grēku. Tāpat arī Pāvils runā par it kā diviem cilvēkiem mūsu miesā (Rom.7:15-21): miesas cilvēks, ‘velns’, cīnās ar iekšējo garīgo cilvēku. Taču, skaidrs, ka mūsos nav divu cilvēku. Šī mūsu dabas grēcīgā tieksme ir personificēta kā „manī mītošais *grēks*” (6:17) – bibliskais Velns. Tas pats grieķu valodas izteiciens, kas šeit tulkots kā grēks, 1.Kor.5:13 tulkots kā „ļaunais”, parādot, ka, nododamies grēkam, cilvēks pats kļūst par „ļauo” vai „velnu”.

Pat Vecajā Derībā grēku personifikācija bija Belials (1.Sam.2:12, latv.1998.g. izdotajā Bībelē – bezgodīgi vīri = angļu val.: Beliala dēli). Ir patiešām jāpieņem, ka ‘velns’ un ‘sātans’ ir grēka personifikācija, jo, ja mēs tos uztveram kā burtiskas būtnes, mēs nonākam nopietnās pretrunās. Tā, velns ir kā lauva (1.Pēt.5:8), gūstītājs - mednieks (2.Tim.2:26) un čūska (Atkl.12:9); to personificē visdažādākā veidā. Kā secina Dž. B. Rasels: „Velns ir ļaunuma principa personifikācija” (4). Ļaunums un grēks nekad nav abstrakti. Tie ir jāsaprot cilvēku rīcības un ciešanu izpratnē – tādēļ arī ir dabīgi, ka grēku personificē. Kā Ivans saka Aļošam romānā „Brāļi Karamzovi”: „Es domāju, ja velna nav, bet cilvēks to ir radījis, tad viņš to ir radījis pēc sava ģimja un līdzības” (5).

Vecā Derība un arī Jaunā Derība personificē ļaunumu un grēku. Taču Edersheims ieskicē pamatu ticībai, ka rabīniskajam jūdaismam attīstoties trimdas gados Bābelē šī

Ļaunuma personifikācija ebreju rakstos izplatījās tik lielā mērā, ka ļaunumu un grēku sāka uztvert kā patstāvīgas būtnes. Un mēs varam saprast, kāpēc tas tā notika – lai mazinātu atšķirību starp jūdaismu un apkārtējo babiloniešu ticību šādu būtņu pastāvēšanai. Edersheims parāda, kā bibliskā izpratne par *yetzer ha'ra*, cilvēces grēcīgajām tieksmēm pamazām pārvērtās izpratnē par atsevišķu ļaunu būtni, kurai tika dots 'kārdinātāja' nosaukums (6). Nodaļā 1-1-1 mēs jau parādījām, kā ebreji nokļuva pagānu ideju ietekmē Bābeles gūsta laikā.

Vēl viens grēka un ļaunuma personifikācijas iemesls ir tajā, ka ļaunuma kopsumma virs zemes pārsniedz visu tā sastāvdaļu lielumu. Tieši tāpat kā kāda kompānija, institūcija, valdība kā 'personība' ir lielāka par visām tajā ietilpstošajām personībām, tā tas ir arī ar cilvēces grēku un ļaunumu. Raugoties uz nacisma holokausta šausmām, mums ir grūti izprast, kā atsevišķu cilvēku grēks var būt par to atbildīgs... jo kopējais nodarītā ļaunuma apjoms tajā šķiet daudzkārtīgi pārsniedzam ļaunuma daudzumu visos Eiropas trīsdesmito un četrdesmito gadu iedzīvotājos kopumā. Šī novērojuma būtība nav kāda ārēja velna pastāvēšanas, kas to visu orķestrē, atzīšanā. Tieši pretēji, jebkuras cilvēku grupas, dzīvības un pastāvēšanas gars kopsummā krietni pārsniedz individuālo sastāvdaļu kopumu. N. T. Raitis (Wright) arī atzīmē: ļaunums ir reāls un varens. Tas nav kaut kur 'ārpus' mums, citos cilvēkos, tas pastāv un ir aktīvs katrā no mums. Turklāt, 'ļaunums' ir kas vairāk, kā tikai visu ļauno impulsu un rīcību kopsumma. Kad cilvēki pielūdz to, kas nav Dievs, tie dod varu iznīcības un ļaunprātības spēkiem; un, kopā ņemot, šie spēki gūst tādu varu, kas kristiešu pieredzes gadsimtu gaitā ir licis gudriem cilvēkiem to personificēt, nosaukt to sātana, jeb pretinieka vārdā" (7).

'Velns' un 'sātans' politiskajā kontekstā

Šos vārdus 'velns' un 'sātans' lieto arī, lai aprakstītu ļauno un grēcīgo pasaules iekārtu, kurā mēs dzīvojam. Cilvēces sociālās, politiskās un pseidoreliģiskās hierarhijas arī var būt saistāmas ar 'velna' vārdu. Jaunās Derības velns un sātans bieži attiecas uz ebreju un romiešu politiskajām un sociālajām sistēmām. Tā, mēs lasām, ka velns metīs ticīgos cietumā (Atkl.2:10), kas attiecas uz romiešu valstsvīriem, kas vajā ticīgos. Tajā pat kontekstā mēs lasām par Pergamas draudzi, kas dzīvo tur, kur sātana tronis, proti, kur dzīvo šīs romiešu kolonijas gubernators.

1. Jņ.3:4 grēks definēts kā netaisnība, proti, Dieva bauslības pārkāpums. Taču kolektīvs grēks kā politisks un sociāls pret Dieva gribu vērstis spēks ir daudz stiprāks par indivīda spēku; tieši šo kolektīvo spēku bieži personificē, saucot to par Sātanu. Šajā nozīmē Irāna un citas islāma valstis ir nosaukušas ASV par 'lielo Sātanu' – proti, viņu lielo politisko un reliģisko pretinieku. Tieši tādā nozīmē vārdi 'velns' un 'sātans' tiek bieži lietoti Bībelē. Tiem, kuriem mūsu secinājumu pieņemšana liekas problemātiska, būtu jāuzdod sev sekojoši jautājumi: (1) Vai grēks ir personificēts? Skaidrs, ka ir. (2) Vai vārdu 'sātans' var lietot kā vienkāršu lietvārdu? Jā, var. Kur tad ir problēma, lai pieņemtu to, ka grēks tiek personificēts kā mūsu ienaidnieks / sātans? Jāņa vēstulēs un evaņģēlijos pasaule tiek bieži personificēta; vai jūs varētu piedāvāt labāku vārdu par 'sātanu' vai 'velnu' šādai personifikācijai?

Daudzi domājošie prāti ir atzinuši, ka pasaules kopējais ļaunums tik tiešām šķiet daudz lielāks par visu indivīdu pastrādāto un katrā indivīdā snaudošo grēku. Šajā kontekstā atkal Toma Raita izteiktās domas: „Visiem korporatīviem uzņēmumiem piemīt sava

veida korporatīvā dvēsele, identitāte, kas ir lielāka par to veidojošajām sastāvdaļām... industriālās kompānijas, valdības vai pat (nedod Dievs!) baznīcas var būt tik lielā mērā ļaunuma pārņēmtas, ka „apsēstība” korporatīvā līmenī ir vienīgais šīs parādības izskaidrojuma veids” (8).

Tāpat kā cilvēku kolektīvā identitāte kaut kādā veidā pārsniedz katras atsevišķas personas ieguldījuma kopējo lielumu, tā arī, es domāju, pasaules kopējais, korporatīvais grēks / ļaunums ir lielāks par katras atsevišķas personas sasummēto ieguldījumu tajā. Bet tāpat kā nepastāv burtisks ‘rēgs mašīnā’, tā arī šī parādība nenozīmē, ka patiesi eksistē pārcilvēciska atsevišķa būtne, vārdā „Sātans”. Taču lai apzīmētu šo globāli aptverošo ‘grēka’ korporāciju, kurai mēs esam liecinieki, būtu pilnīgi taisnīgi lietot vārdu „Sātans”, mūsu pretinieks. Jo mūsu lielais ienaidnieks ir ne tikai mūsu pašu personīgais grēcīgums, bet arī pasaulē pastāvošais korporatīvais grēks. Faktiski, Artura Kestlera darbs „Rēgs mašīnā” analizē vēstures gaitā progresējošo cilvēces pašiznīcināšanās darbu un pievēršas jautājumam par to, cik neizsakāmi milzīgs ir pasaules totālais ļaunums (9). Viņš nesaskata tajā kāda Sātana vainu, bet gan cilvēka ļaunprātības progresējošo attīstību, kuras rezultātā naida, dusmu un tml. dziņas uzveic – progresējoši uzveic – to, ko viņš sauc par „kognitīvo loģiku”, tas ir, mēs apzināti darām to, kas nav prātīgi, kas ir neloģiski un nepareizi.

Noslēgumā jāsaka, ka šajā jautājumā, vairāk nekā jebkurā citā, ir būtiski pamatoties uz visas Bībeles kopēju izvērtējumu, nevis pamatot savu mācību uz dažiem pantiem, kuros sastopami modes vārdi, kas šķietami apstiprina vispārpieņemtus ticējumus par Sātanu. Šeit paustā nostāja ir vienīgais veids kā izprotami visi fragmenti, kas attiecas uz velnu un sātanu. Jums ir dota atslēga, kas atver visas durvis. Daži no visbiežāk pārprastajiem fragmentiem, kurus citē populāro ideju atbalstam, tiek apskatīti 5.nodaļā.

Piezīmes

- (1) J.H. Walton, ‘Serpent’, in T.D. Alexander and D.W. Baker, eds, *Dictionary of the Old Testament and Pentateuch* (Leicester: IVP, 2003), p.738.
- (2) George Lamsa, *New Testament Light* (San Francisco: Harper & Row, 1968), p.24.
- (3) George Lamsa, *New Testament Commentary* (Philadelphia: A.J.Holman, 1945), p.604.
- (4) J.B. Russell, *Satan: The Early Christian Tradition* (New York: Cornell University Press, 1987), p.23.
- (5) Feodyor Dostoevsky, *The Brothers Karamazov*, translated by Richard Pevear and Larissa Volokhonsky (New York: Farrar, Strauss and Giroux, 1990), p.283.
- (6) Alfred Edersheim, *The Life and Times of Jesus the Messiah* (London: Longmans, 1899) Vol.2, Appendices 13 and 16.
- (7) N.T. Wright, *The Lord and His Prayer* (Grand Rapids: Eerdmans, 1997), p.71.
- (8) N.T. Wright, *Evil and the Justice of God* (Downers Grove: Inter Varsity Press, 2006), p.38.
- (9) Arthur Koestler, *The Ghost in the Machine* (Harmondsworth: Penguin, 1990 ed.).

2-4 „Šīs pasaules valdnieks”: Jūdu Sātans

Interpretējot katru Jaunās Derības atsauci uz velnu vai sātanu kā atšķirīgu ‘pretinieku’ vai ‘apmelotāju’, mēs viegli varam tikt apsūdzēti nekonekvencē. Šīs nodaļas mērķis ir noskaidrot sarežģīto „šīs pasaules valdnieka” problēmu un parādīt, ka daudzas atsauces uz velnu un sātanu attiecas uz pirmajā gadsimtā valdošo ebreju sistēmu, tā ka visas citas Jaunās Derības atsauces uz tiem attiecas vai nu uz romiešu pārvaldes sistēmu vai uz mūsu iedzimto grēku.

„Šīs pasaules valdnieku” apraksta kā „izstumtu ārā”, nākošu pie Jēzus, pār kuru gan viņš „nenieka nespēj” un dabūjušu savu spriedumu, un tas viss tajās dažās stundās pirms Kristus nāves (Jņ.12:31; 14:30; 16:11). Visi šie apraksti šķiet saskan ar ebreju sistēmu, kā tā izpaužas tās dažādajos pārstāvjos, kā bauslībā, torā, augstajā priesterī Kajafā, Jūdā un ebrejos – visos, kas vēlējās Kristus nāvi. Sākumam atzīmēsim, ka „šīs pasaules valdnieks” 1.Kor.2:6,8 attiecas uz romiešu un ebreju pārvaldniekiem.

Kristus nāve atceļ Mozus bauslību (Kol.2:14-17); „kalpone”, kas alegoriski pārstāvēja Bauslību, bija „padzīta” (Gal.4:30) – tie paši vārdi lietoti arī attiecībā uz „valdnieku”. „Pasaule” Jāņa evaņģēlijā attiecas pirmām kārtām uz ebreju pasauli; tās „valdnieks” varētu būt tās personifikācija vai arī atsaucē uz Kajafu, augsto priesteri, kura vārds ebreju valodā netieši norāda uz ‘izstumšanu’ un kurš saplēsa savas priestera drēbes Kristus sodīšanas laikā, kas nozīmēja viņa „izstumšanu” no priesteru kārtas (skat 3.Moz.10:6; 21:10). Jāņa evaņģēlijā „šī pasaule” un „valdnieks” lietoti paralēli – tāpat kā Jēzus, Valstības valdnieks, var tādēļ tikt saukts arī par „Valstību” (Lk.17:21). Kol.2:15 apraksta Kristus uzvaru krustā, kā „visu pretvaru” atbrūošanu, kas bija līdzvērtīgi ebreju pasaules „valdnieka” „izstumšanai”. Ebreji „ņēma” Jēzu un izmeta Viņu no vīnadārza (Mt.21:39), bet to darot, viņi paši tika izmesti no vīnadārza. Ja „šīs pasaules valdnieks” ir atsaucē uz Kajafu, tad mums ir jārēķinās ar faktu, ka šo individu Kungs ir izvēlējis īpašam nosodījumam kā Sātana iemiesojumu, grēka un tā tieksmju iemiesojumu; visa, kas tolaik pretojās Dievam. To apstiprina Kunga vārdi Pilātam: „Tam, kas Mani tev nodevis, ir lielāks grēks” (Jņ.19:11 grieķu vārds ‘lielāks’ tulkots kā ‘lielākais’ 1.Kor.13:13; Mk.9:34; Mt.13:32; 18:1,4; 23:11; Lk.9:46; Lk.22:24; Lk.22:26). Tieši Kajafa un ebreji bija tie, kas „nodeva” Jēzu Pilātam krustā sišanai (Mt.27:2; Jņ.18:30,35). Bet Kungs runā tā it kā viena persona starp tiem īpaši ir nodevusi Viņu Pilātam – un šī viena persona ir Kajafa. Ja Kajafa pastrādāja „lielāko grēku”, nododot Dieva Dēlu krustā sišanai, tad var saprast, kāpēc Kungs Jēzus viņu izdala citu starpā, apzīmējot to kā „šīs pasaules valdnieku”. Patiešām, tādu Bībeles skaidrotāju kā Džims Granters, Pets Breidijs un Harijs Vitakers [darbā „Pats Velns”] interpretācijā „velns, kam nāves vara” no Ebr.2:14-17, attiecināms uz Kajafu.

Kad Jūda iziet no istabas, mums rodas iespaids, ka Jēzus sāk runāt nopietnāk un dedzīgāk. Tiklīdz viņš bija izgājis, Jēzus teica: „*Tagad Cilvēka Dēls ir paaugstināts...Bērniņi, Es vēl mazu brīdi esmu pie jums...Es vairs daudz nerunāšu ar jums, jo nāk šīs pasaules valdnieks; pār Mani viņš gan nenieka nespēj*” (Jņ.13:31 & 33; 14:30). Tā kā Jēzus zināja, ka Jūda drīz atgriezīsies ar viņa vīriem, Viņš gribēja pēc iespējas vairāk informācijas sniegt Saviem mācekļiem atlikušajā laika sprīdī. Tāpēc šo Jāņa evaņģēlija nodaļu (14.-17.) vārdi tik pilni dedzības un tik ārkārtīgi spilgti un saturīgi.

Kad Viņš bija beidzis: „Tad nu Jūda, paņēmis kareivju nodaļu un augsto priesteru un farizeju sulaiņus, *ierodas...*” (Jņ.18:3); Jēzus bija pravietojis: „*Nāk* šīs pasaules valdnieks”, iemiesots Jūdas personā un attiecībās. Kristus bija teicis mācekļiem, ka pār Viņu „valdnieks... gan nenieka nespēj” (Jņ.14:30). Līdz pat Jūdas ierašanās brīdim ar kareivjiem, mācekļi nebija sapratuši, ka viņš ir nodevējs (skat Jņ.18:3-5). Jēzus zināja, ka tas viņus šokēs un liks arī tiem aizdomāties, vai viņi arī ir Kristū; tādēļ Viņš tos brīdināja, ka Jūda, kā „šīs pasaules valdnieka” iemiesojums pār Viņu nenieka nespēj, jo nav vairs Viņā, nav Viņa daļa. Jo ebreju varas institūcijas un sistēmas „velns” bija Jūdām „sirdī iedevis Kungu nodot” (Jņ.13:2). Visa ebreju augstākā vara bija Jēzus „nodevēji” (Ap.d.7:52) šajā Jūdā, vienā vienīgajā nodevējā, kas iemiesoja sevī visu ebreju sistēmu.

Tas, ka valdniekam nav nenieka Kristū, atgādina atsauci uz Dan.9:26: „Un pēc tām sešdesmit divām nedēļām tas svaidītais tiks nogalināts, gan ne viņa vainas dēļ; pilsētu un svētnīcu izpostīs kāda valdnieka (romiešu) karaspēks”. Līdz ar to kā ebreju pasaule, tā arī Jūda nebija Kristū un to pārstāvētā sistēma bija lemta nopostīšanai no cita (romiešu) valdnieka rokas, kurš „ieradīsies”, lai ieņemtu (ebreju) „šīs pasaules valdnieka” vietu. „Valdnieka” pieminēšana Dan.9:26 un Jņ.14:30 liek domāt par to, ka jābūt saistībai starp šiem diviem pantiem.

To, ka Jūda bija „viens no divpadsmit”, kas ēda pēdējo vakarēdienu, uzsver visi evaņģēliju rakstītāji – šie vārdi sastopami Mt.26:14; Mk.14:20; Lk.22:47; Jņ.13:21. Tādēļ arī Pēteris vēlāk atzīmē, ka „tas bija mums pieskaitīts (salīdz. ar „viens no divpadsmit”) un saņēmis to pašu kalpošanu” (Ap.d.1:17), atsaucoties uz Kristus apgalvojumu, ka beigu beigās „šīs pasaules valdniekam” *nav* Viņā daļas (latv. tulkojumā „pār Mani viņš gan nenieka nespēj”). Līdzīgi, 1.Jņ.2:19 droši vien attiecas uz Jūdu kā vienu no tiem, kas atgriežas pasaulē: „No mums viņi ir izgājuši, bet viņi nav bijuši mūsējie” (salīdz. ar „Jūda, viens no divpadsmit”). Jēzus nosauc Jūdu par velnu (Jņ.6:70) un viņa izešana no istabas Kunga prātā varētu asociēties ar „šīs pasaules valdnieka” izstumšanu. Tie, kas „no mums ir izgājuši” 1.Jņ.2:19 bija pirmām kārtām tie, kas atstāja ebreju eklēzijas (kurām galvenokārt bija adresētas Jāņa vēstules), lai atgrieztos jūdaismā, un Jūda bija to, kas aizgājuši, iemiesojums. 2.Pēt.2:13 & 15 pielīdzina tos, kas atgriežas jūdaismā Bileāmam, „kas dzinās pēc netaisnās algas”. Vēl vienu reizi šis izteiciens „netaisnības alga” ir lietots Ap.d.1:18, runājot par Jūdu.

„Izdzīt / izstumt” Vecajā Derībā parasti attiecas uz Izraēlas izdzīšanu no zemes par nepaklausību (salīdz. ar Lk.19:45). Tam bija jānotiek ar pirmā gadsimta ebrejiem. Bauslībai pašai bija jātop „padzītai” (Gal.4:30). Šie vārdi atgādina Hagaras un Ismaēla padzīšanu. Sakarā ar Mozus bauslības galu Kungs teica: „Vergs nepaliek visu mūžu mājās; Dēls gan paliek visu mūžu” (Jņ.8:35). Aprakstam par Izraēla atkritējiem, kurus bez žēlastības „izmeta laukā” un tikai Dievs iežēlojas par tiem ir droši vien jāattiecas uz Ismaēlu (Ecēh.16:5). Gal.4:29-30 Mozus bauslība ir tieši sasaistīta ar Hagari un šī fragmenta saturs pamatojas Jes.54:1-7, kur Kungs sauc atpakaļ atstātu laulātu draudzeni, kurai bija vairāk bērnu nekā precētai sievai. Tas sasaucas ar 1.Moz.16 aprakstīto Hagares atgriešanos pie Ābrahāma. Pēc Hagares galīgās padzīšanas 1.Moz.21 viņa klejoja Parana tuksnesī, nesdama rokās Ismaēlu – tāpat kā Dievs vadāja Izraēlu pa tuksnesi. Brīnumainā kārtā Izraēlam sniegtais ūdens šajā vietā ir vēl viena līdzība, kā arī Ismaēla vārds, kas nozīmē ‘Dievs uzklausā žēlabas’ – kā Viņš uzklausīja Izraēla tautas

žēlabas Ēģiptē. Tā, Hagara ar Ismaēlu pārstāv Izraēla atkritējus un abi tika ‘padzīti’. Romiešiem 9:6-8 ir tam vēl viens apstiprinājums: „Jo ne visi, kas cēlušies no Israēla, ir patiesi izraēlieši... Pēc Īzāka tavs dzimums tiks noteikts. Tas jāsaprot tā: nevis miesīgie bērni ir Dieva bērni, bet apsolījuma bērni.” Pāvila atgādinājums, ka dzimums tiks noteikts pēc Īzāka, un pirmā gadsimta no Dieva atkritušais Izraēls nav Dieva tauta, bet gan miesas bērni, liek mums identificēt tos ar Ismaēlu, kas ir visu miesas bērnu pirmtēls. Tieši tāpat Jeremija apraksta nomaldījušos Izraēlu kā meža ēzeļu māti (Jer.2:24), iespējams atgādinot Ismaēla aprakstu kā „savvaļas vīru” (1.Moz.16:12).

Izraēla atkritēju valoda

Viscaur Vecajā Derībā Izraēls, Dieva tauta, aprakstīta Dievu tautas pretinieku / sātanu valodā. Padomājiet par visām tām reizēm, kad Dieva atkritēju tauta rīkojas vai tiek aprakstīta, ka rīkojas savu arābu radinieku veidā, kā turpinot tēmu par to, ka ebreju sistēma bija „jāpadzen” tāpat kā tika padzīts Ismaēls:

- Jeruzālemes apraksts kā Oholiba Ecēh.23:4 atgādina Ēsava sievas vārdu Oholibama (1.Moz.36:2), kas atkal asociējas ar atraidītajām arābu tautām.
- Ir saistība arī starp Izraēla atkritēju ķēniņu Saulu un horieti Cibeonu, kuru arī vajadzēja „padzīt” no zemes (salīdz. 1.Moz.36:24 un 1.Sam.9:3).
- Dāvidu vajāja atkritēji Izraēlā un viņš lūdz Dievu sodīt visas (pagānu) tautas (Ps.59:6).
- „Sukotas vadoņi atbildēja: ‘Vai tad Zeba un Calmunnas dūres ir jau tavā rokā, ka mums būs dot tavam karapulkam maizi?’” (Soģu 8:6). Tieši tādā garā rīkojās Izraēla aizdomīgie radinieki, kad Izraēls bija ceļā no Ēģiptes uz Kānaānu.
- „Bet Kānaānam ir rokā nepareizi sviri, un viņš labprāt mīl krāpt” (Hoz.12:7) izsaka visu. Izraēls rīkojās tāpat kānaānieši – jo viņi ļāva pārāk stipri izpausties šai Jēkaba rakstura īpašībai.
- Hoz.2:22 izteiktais pravietojums attiecībā uz pagāniem citēts Rom.9:24-26 attiecībā uz Izraēla atkritējiem.
- „Ēģipti un Jūdu, Edomu, Amona bērnus un Moābu... visas citas tautas ir neapgraizītas, bet visam Izraēla namam ir neapgraizīta sirds!” (Jer.9:25) jo skaidri pasaka, ka apgraizīšana ir daudz vairāk sirds, nekā miesas lieta; un tādēļ nav būtiskas atšķirības starp garīgi neapgraizīto Izraēlu un to radiniekiem – atkritējiem.
- Dažus pantus agrāk, Jer.9:3 par Izraēlu runāts kā par Ēsavu, brīdinot par brāļa Jēkaba viltību: „Sargaities ikviens no sava drauga un nepaļaujaties uz brāļiem! Jo katrs brālis krāpj un māna, un katrs draugs aprunā un apmelo”. Atkal ir skaidri parādīts, ka abi brāļi nerīkojas pareizi un Dieva attieksme pret Jēkabu ir tāda pati kā pret Ēsavu.
- Atkritējam Izraēlam bija jāklūst kā Sodomai (Jes.1:10; 5.Moz.29:23); bet tāds bija arī Moāba un Amona liktenis (Cef.2:9). Pār abiem nāk tas pats nosodījums, jo abu rīcība bija netaisna.
- Kad ebreji lepni teica: „Mūsu tēvs ir Ābrahāms!” (Jņ.8:39), viņos izpaudās tas pats gars, kas Ismaēlā, kad tas vajāja Īzāku / Jēzu.
- Kungs Jēzus veidoja savu līdzību par Sātana valstību, kas ceļas pret sevi un savā starpā sanāk naidā (Mk.3:23-26), runājot tiem pašiem vārdiem kā

par Izraēlas valsts sadalīšanos ar Jeroboāma sacelšanos (1.Ķēn.12:21; 2.Laiku 13:6) – it kā Izraēla valsts būtu Sātana valstība.

- Runājis par to laiku, kad Izraēla nekrietnībām būs pielikts punkts, Ecēhiēls turpina tiem pašiem vārdiem aprakstīt arī Amona grēkus un nosodījumu (Ecēh.21:25,29); zobens ir trīts un asināts abu tautu asins izliešanai (Ecēh.21:10,28), tas neatgriezīsies makstī (Ecēh.21:5,30); abiem tiks atmaksāts to izcelsmes zemē (Ecēh.21:30 salīdz. ar 16:3).
- Ebreji aizliedza un traucēja apustuļiem sludināt pagāniem. „Tā viņi aizvien piepilda savu grēku mēru. Bet dusmība jau nākusi pār viņiem galīgi” (1.Tes.2:16). Tas praktiski citē 1.Moz.15:16, kur runāts par amoriešiem.

„Šīs pasaules dievs”

Ja raksti interpretē rakstus, tad „šīs pasaules dievs (*aion*)” 2.Kor.4:4 ir līdzīgs „šīs pasaules valdniekam (*kosmos*)”. Atzīmējiet sev, ka ebreju laikmeta un kosmosa beigas datējamas ar m.ē.70.gadu. Šajā kontekstā Pāvils 2.Kor.3 runā par to, ka Mozus vaiga spožums izraēliešus darīja tik aklus, ka tie nespēja saredzēt bauslības patieso garu, ka viss tajā norādīja uz Kristu. Līdzīgi, viņš argumentē 4.nodaļā, ka pirmā gadsimta ebreji nespēja saredzēt „Kristus godības evaņģēlija gaišumu (salīdz. ar Mozus vaiga spožumu)”, jo viņi vēl aizvien bija „šīs pasaules dieva” – jūdu laikmeta valdnieka, proti Mozus, apžilbināti. Tādējādi, atkal „šīs pasaules valdnieks” vai „dievs” bija jūdaisms, ebreju sistēma, kuras tā laika izpausme bija Mozus un viņa bauslība. Atcerieties, kā ebreji lepojās ar Dievu un bauslību (Rom.2:17,23) – Mozus bauslība tiem bija kļuvusi par viņu pasaules dievu. Kaut gan saikne nav skaidri izteikta, nav iemesla apšaubīt to, ka „šīs pasaules valdnieks” un „Sātans” ir saistīti jēdzieni. No Apustuļu darbiem (9:23-25. 29-30; 13:50-51; 14:5 & 19; 17:5 & 13; 18:12; 20:3) ir skaidri redzams, ka agrīno kristiešu, un it īpaši Pāvila galvenie pretinieki (sātani) bija jūdi. Skaidrs, ka ir jāatceras, ka nevar likt vienlīdzības zīmi starp Mozus personīgajām īpašībām un viņa ieviesto bauslību; šī atšķirība tiek pastāvīgi uzsvērtā Vēstulē ebrejiem. Līdzīgā veidā, bauslība bija „svēta, taisna un laba”, bet cilvēka miesīgo īpašību dēļ tā ierosināja grēku – bet „kamēr mēs dzīvojam miesā, bauslības modinātās grēcīgās kaisles darbojās mūsos”, tas arī ir izskaidrojums tam, kāpēc sātana / grēka jēdziens ir saistīts ar bauslību. Šī iemesla dēļ tā bija nosodīšanas kalpošana un tādēļ arī ievērojams pretinieks / sātans cilvēkam, jo „grēcīgās kaisles” bija „bauslības modinātas” (Rom.7:5).

Jūdaisma piekritēji sātana lomā

Ir apbrīnojami daudzskaitlīgas atsauces uz jūdaisma sistēmu un tās sludinātājiem kā velnu vai sātanu:

- Lk.6:7 lasām, ka rakstu mācītāji un farizeji centās atrast iemeslus, lai apsūdzētu Kungu Jēzu. Tie patiesi bija ‘velni’ – apmelotāji.
- 1.Tes.2:14-16 stāstīts, ka jūdi ir vajājuši Pāvilu un viņa palīgus par sludināšanu pagāniem. Kad 18.pantā viņš saka; „mēs... esam gribējuši ne vienu reizi vien jūs apmeklēt, bet sātans mūs aizkavēja”, šis sātans attiecas uz ebreju pretošanos evaņģēlijam un Pāvila ieplānotajam Tesaloniku apmeklējumam.
- „Viltus apustuļi un viltīgi strādnieki, izlikdamies par Kristus apustuļiem... pats sātans izliekas par gaismas eņģeli” (2.Kor.11:13-14) iespējams attiecas uz jūdaistu viltīgu iefiltrēšanos eklēsijās divkosīgu aģentu lomā (skat 2.Kor.2:11; Gal.2:4-6; Jūdas 4.p.).

- Viltus skolotāji ir „iezagušies” kā iezogas čūska (Jūdas 4).
- Par tiem pašiem cilvēkiem, iespējams, domāja arī Kristus Savā līdzībā par nezālēm, kuras ienaidnieks, *laudīm guļot*, bija iesējis (ebreju pasaules laukā (salīdz. ar „viltus brāļiem”, kas „iezagušies”, Gal.2:4).
- Sējēja līdzība saista sātanu ar putniem, kas aiznes vārdu no potenciālajiem ticīgajiem, tā apstādinot to garīgo izaugsmi. Tas labi saskan ar tiem jūdaisma piekritējiem, kas virzīja jaundibinātās eklēsisas prom no Dieva vārda un tiem ebrejiem, kas „aizslēdz Debesu Valstību cilvēkiem... jūs paši neejat iekšā un neļaujat tiem, kas vēlas tur ieiet” (Mt.23:13); velns nāk un aiznes Dieva vārdu no sirdīm, „lai tie netic un netop glābti” (Lk.8:12).
- Jēzus saka ebrejiem: „Jūs esat no sava tēva – velna” un tāpēc mani nesaprotat (Jņ.8:44), arī Jūdu Kristus nosauc par velnu (Jņ.6:70), jo viņā ieperinājies jūdu velns un ieņēmis to, padara viņu par velnu. Ja jau ebreju tēvs ir velns, tad šis vārds der arī viņu aprakstam. Viņi bija „odžu dzimums”, kas sasauca ar čūsku Ēdenē, kas iemiesoja „velnu”, to „veco čūsku”, ko sauc par „velnu un sātanu” (Atkl.12:9). Tāpat kā Jūda kļuva par velnu, tas pats liktenis piemeklēja arī „viltus pravieti, jūdu, vārdā Barjēsus”, kuru Pāvils nosauc par „velna bērnu” (Ap.d.13:6 & 10), kas padara viņu par ebreju pretestības evaņģēlijiem iemiesojumu. Ir daudz citu saikņu starp čūsku un jūdiem; visnepārprotamākā ir Jes.1:4 „Bēdas šai grēcīgajai tautai... šim ļaundaru dzimumam, šiem sabojātiem bērniem!” šeit Izraēla tauta aprakstīta tiem pašiem vārdiem, ar kuriem aprakstīta čūska 1.Moz.3:15. 140. psalma 3. un 10. panti izklāsta Kristus domas par Viņa ebreju vajātājiem, kas „trin savu mēli ka čūskas, odžu inde un dzelonis ir zem viņu lūpām... Lai krīt uz viņiem kvēlojošas ogles. Lai Viņš met viņus ugunī (vai tas attiektos uz degošajiem mūriem m.ē.70.gadā?). Pilnīgi iespējams, ka, teikdams šos vārdus septiņdesmit mācekļiem: „Es jums esmu devis spēku, ka varat staigāt pāri čuskām un skorpioniem un katram ienaidnieka spēkam”, Kristus pirmām kārtām attiecināja tos uz viņu spējām pārvarēt jūdu pretestību viņu kalpošanas ceļojuma laikā.
- 109.psalms ir pravietojs par Kristus nodevību un nāvi (8.p. = Ap.d.1:20). Jēzus sātani („pretinieki”), par kuriem runāts psalmā (4.,20.,21. pp.), bija jūdaisti un īpašais 6.panta sātans bija Jūda.
- Virsēngelis Miķelis, kuram bija vārdu cīņa ar velnu Mozus miesas dēļ, varētu attiekties uz eņģeli, kas vadīja Izraēlu pa tuksnesi, cīnīdamies ar grupu neapmierināto ebreju (Jūdas 9.p.).
- „Sātana sinagoga”, kas vajāja eklēsisas (Atkl.2:9; 3:9) jau runā pati par sevi.

Jūda, sātans un ebreji

Psalmi, kas pravieto par to, ka Jūda nodos Kristu, runā par Jūdu vienskaitlī, bet par to, ko viņš padarījis kā par grupas darbu – jūdaistu darbu: „Tas esi tu – cilvēks man līdzīgs – mans draugs un uzticīgais biedrs; ar kuru mīļi satikāties... Lai nāve viņus (daudzskaitlī) aizrauj, ka viņi dzīvi nobrauc ellē! (Ps.55:14-16). „Mans labākais draugs, kam es cieši uzticējos, kas manu maizi ēda (kam Jēzus, kumosu iemērcis, dod), paceļ pret mani kāju spērienam. Bet Tu, Kungs, esi Man žēlīgs un uzcel Mani, lai es viņiem atmaksāju” (Ps.41:10-11). Tā, Jūda, kopā ar ebrejiem, kas alka viņu nogalināt, arī tiek

saukts par velnu, līdz ar to parādot, ka Jēzus redz šo saikni starp tiem. Kā Jūda, tā arī ebreji bija klasiskie velni, jo viņi pakļāvās miesas kārtībām. To apstiprina arī 69.psalma 23.panta citāts Vēstulē romiešiem 11:9-10 attiecībā uz ebrejiem: „Lai viņu galds kļūst viņiem par cilpu... Lai viņu acis tiek aptumšotas”. Fragmenta turpinājums ir Ps.69:26: „Viņu nometnes lai top par kailu tukšumu, viņu teltis lai neviens nedzīvo”, kas Apustuļu darbos 1:16 & 20 tiek iedvesmā citēts tieši par Jūdu, attiecīgi izmainot vietniekvārdus: „Bija jāpiepildās rakstiem, ko Svētais Gars runājis ar Dāvida muti par Jūdu... viņa (viensk.) māja lai paliek par postažu, lai neviens tur nedzīvo; un lai cits dabū viņa uzrauga pilnvaras”.

Sējēja līdzībā „velns” ir Kristus – vārda sējēja / evaņģēlija sludinātāja ienaidnieks – un Viņa sākotnējie ienaidnieki bija ebreji. Tie bija tās nezāles, kas bija iesētas kviešu starpā, lietas, kas „apgrēcina” – un Pāvils brīdina pret jūdaistiem, kas nesa *apgrēcības*, radīja šķelšanos, lai sagrautu eklēsiju (Rom.16:17; 14:13; Mt.13:38, 39, 25, 41). To visu apstiprina Jēzus Mt.15:12-13, kad viņš nosauc farizejus par dēstiem, „ko Mans Debesu Tēvs nav dēstījis” un kas „tiks izrauti ar saknēm” tiesas dienā. Tieši viņi bija tas ‘velns’, kas iedvesa Jūdam domu nodot Jēzu; tā Lūkas 22:2-3 lasām, ka „augstie priesteri un rakstu mācītāji prātoja, kā Viņu nonāvēt...bet sātans bija iegājis Jūdā”. Ebreju idejas par tūlītēju Valstību un romiešu jūga nomešanu burvīga, varonīga Mesijas vadībā bija pārņēmušas Jūdu un izsauca viņā tādu rūgtumu pret Kristus kalpošanu, ka viņš to nodeva. Ebreju Sātans, ebreju un to ideoloģijas veidolā iedarbojās arī uz citiem mācekļiem: „sātanam ļoti iegribējies jūs (daudzskaitlī) sijāt ka kviešus”, Jēzus brīdina tos. Augstais priesteris it īpaši cerēja uz Pēteri. „Es esmu lūdzis par tevi, lai tava ticība nemitētos,” Jēzus saka Pēterim (Lk.22:31-32). Vai Jēzus varēja paredzēt, ka Sātans – Augstais priesteris vēlāk apcietinās Pēteri un tam sekojošo tiesas prāvu cietumā? Visa pirmā gadsimta laikā ebreju un romiešu velns meklē, „ko tas varētu aprīt” (1.Pēt.5:8). Iespējams, ka 1.Jņ. 2:14 attiecas uz ebreju Sātanu vai „ļauno”, kas cenšas sagraut jaunpievērsto ticību un garīgo briedumu gadsimta beigās tāpat kā tas centās to sagraut Kristus mācekļos Viņa kalpošanas laikā: „Es esmu jums rakstījis, bērni, jo jūs esat Tēvu atzinuši. Es esmu jums rakstījis, tēvi, jo jūs esat atzinuši Viņu, kas ir no sākuma. Es esmu jums rakstījis, jaunekļi, jo jūs esat stipri, un Dieva vārds paliek jūsos, un jūs ļauno esat uzvarējuši”. Ievērojiet, kā ar vārda palīdzību, ja tas ir jūsos, var uzvarēt „ļauno”. Psalm 119:11 un Kristus tuksneša kārdinājumi rāda, ka vārds mūsos palīdz pārvarēt mūsu ļauno sirdi, līdz ar to parādot, ka „ļaunais” attiecas uz mūsu pašu ļaunajām vēlmēm, kas rada izpaušmi jūdaismā.

Mozus bauslība kā pretinieks

Kad Pēteris skaidroja, kā Kristus bija pavēris neebrejiem ceļu uz pestīšanu bez Bauslības, viņš tiem atgādināja, kā Jēzus bija dziedinājis „visus velna nomāktos” (Ap.d.10:38). ‘Nomāktie’ burtiski nozīmē ‘valdnieku varai pakļautie’ – vai tas būtu mājiens, ka ļaudis, kuriem Jēzus palīdzēja, bija bezcerīgi pakļauti jūdaisma sistēmai? „To, kam nāves vara, tas ir, velnu” (Ebr.2:14) varētu attiekties uz to, ka nāves dzelonis (vara) ir grēks; bet grēka spēks ir (jūdu) bauslība” (1.Kor.15:56; skat arī Rom.4:15; 5:13; 7:8, kur ‘bauslība’, kas dod spēku grēkam nepārprotami attiecas uz jūdaisma bauslību). Tā kā ‘velns’ bieži attiecas uz grēku un miesu, šķiet zīmīgi, ka ‘miesa’ un ‘grēks’ bieži asociējas ar Mozus bauslību. Visu Ebr.2:14 pantu var lasīt attiecībā uz atsvabināšanos no bauslības caur Kristus nāvi [„lai ar nāvi iznīcinātu to, kam nāves vara”]. Velns turēja ļaudis verdzībā tāpat kā bauslība (Gal.4:9; 5:1; Ap.d.15:10; Rom.7:6-11). Bauslība bija sūdzības uzrādītājs (Rom.2:19,20; 7:7) tieši tāpat kā velns.

Viena no galvenajām Vēstules galatiešiem tēmām ir nepieciešamība atteikties no bauslības. „Jūs esat svabadībai aicināti... jo visa bauslība ir vienā vārdā izpildīta, proti, tanī: tev būs savu tuvāku mīlēt kā sevi pašu... es saku: staigājiet Garā, tad jūs miesas kārtību savaldīsiet. Jo miesas tieksmes ir pret Garu... ka jūs nedarāt to, ko gribat”. Bauslības neizpildāmības dēļ nebija iespējams darīt visu tā, kā tas tajā bija noteikts. ”Bet, ja Gars jūs vada, tad jūs vairs neesat padoti bauslībai”. Tas šķiet pilnībā izšķir jautājumu par bauslības saistību ar miesu (Gal.5:13-18). Tas pats kontrasts starp garu un bauslību / miesu ir redzams Rom.8:2-3: „Jo dzīvības Gara bauslība Kristū Jēzū tevi ir atsvabinājusi no grēka un nāves bauslības. Jo, ko bauslība nespēja, nevarīga būdama mūsu miesas dēļ...”. Bauslība netieši mudināja uz „miesas darbiem”, kas uzskaitīti Gal.5:19-21, un praksē ebreji kļuva pat morāli samaitātāki par kānaāniešu tautām, kādēļ arī Pāvils bija spiests atmāskot Izraēla pagrimumu Vēstulē romiešiem 1.

Burta kalpība eklēsijā arī dod rezultātā līdzīgu vājību uzskaitījumu. Droši vien ir iespējama savstarpēja saistība starp burta kalpību eklēsijās un nopietnu nodarījumu skaitu, proti, padošanos ‘sātana’ varai. Gal.5:24-25 šai kontekstā netieši norāda, ka tāpat kā Jēzus ar savu nāvi krustā sitis arī bauslību, tā arī agrīnajai baznīcai ir jāsit krustā bauslība ar tās specifiskajām norādēm uz tik daudzām miesas iekārēm: „Tie, kas Kristum pieder, ir savu miesu krustā situši līdz ar kaislībām un iekārošanām”. Tas šķiet saistāms arī ar Rom.7:5: „Kamēr mēs dzīvojam miesā (bauslības varā – Pāvils ar to norāda, ka tagad viņš vairs nedzīvo ‘miesā’, kur ‘miesa’ attiecas uz cilvēka dabu), bauslības modinātās grēcīgās kaisles spēcīgi darbojās mūsu locekļos”.

Ebr.2:14 teikts, ka Kristus nāve iznīcināja velnu. Tas pats grieķu vārds, kas Ebr.2:14 tulkots kā ‘iznīcināt’, Ef.2:15 tulkots kā ‘atcelt’: „atceldams pats savā miesā bauslību ar viņas daudzajiem priekšrakstiem”. Tas pielīdzina velnu naidīgumam Dievam vai pakļautībai miesai (Rom.8:7), kuru modina bauslība; jāatceras, ka Vēstule ebrejiem bija domāta tieši ebreju ticīgajiem. Bauslība pati par sevi bija ideāla, tā nekalpoja grēkam, bet tās iespaids uz cilvēku bija ‘velna’ stimulēšana cilvēkā viņa nepaklausības dēļ. „Grēka spēks ir bauslība” (1.Kor.15:56). „Grēks, baušļa aizlieguma ierosināts, pievīla mani un ar to man atnesa nāvi” (Rom.7:8,11). „Tātad (bauslības ierosinātā) grēka alga ir nāve” (Rom.6:23). Pilnīgi iespējams, ka grēkam Vēstulē romiešiem 6, kuram mums nav jākalpo, varētu būt kāda saistība ar Mozus bauslību. Vairāk kā iespējams, ka jūdaisma piekritēji bija daudz lielāks viltus mācības avots agrīnajā baznīcā nekā tīrs gnosticisms ar tā mācību, ka grēks nav nekas ļauns. Iespējams, ka šīs idejas pauda arī jūdaisma piekritēji ar piebildi, ka grēks nav pārāk nopietni ņemams, jo bauslība deva noteiktas receptes, kā šķīstīties no tā. Bauslība izpaudās arī pie „miesas”, nerunājot jau par apgraizīšanos (Rom.2:28).

Vēstulē romiešiem ļoti bieži sastopama saistība starp grēku (velnu) un Mozus bauslību (ar to nav teikts, ka bauslība būtu grēcīga – tā veda pie grēka tikai cilvēka vājuma dēļ). Rom.6 skaidri teikts, ka miruši grēkam, mēs kalpojam taisnībai un Rom.7 tieši tāpat izsakās par bauslību; jo „kas nomiris, tas ir taisnots no grēka... jūs... esat miruši grēkam (Rom.6:7 & 11) salīdz. ar „Tāpat arī jūs esat nonāvēti bauslībai” (Rom.7:4). Un vēl daži līdzīgi piemēri:

Romiešiem 6 (par grēku)	Romiešiem 7 (par bauslību)
„Tad grēks vairs nebūs jūsu kungs; jo jūs neesat padoti bauslībai” (14.p.)	„Bauslībai pār cilvēku ir noteikšana vienīgi tik ilgi, kamēr tas ir dzīvs” (1.p.)
„miruši grēkam” (11.p.)	„kļūst brīva no bauslības” (2.p.)

„no grēka atsvabināti” (18.p.)	„viņa ir brīva no bauslības saistībām” (3.p.)
„Kā tādi, kas no mirušiem kļuvuši dzīvi... jūs esat atsvabināti no grēka un... jūsu ieguvums ir svētāpšana” (13.un 22.pp.)	„Jūs... piederat citam, Tam, kas uzmodināts no mirušiem. Tāpēc nesīsim augļus Dievam” (4.p.), brīvi tapuši no bauslības saitēm.
„Nenododiet arī savus locekļus par netaisnības ieročiem grēkam” (kas notiek, kad jūsu kungs ir grēks), (13.un 14.pp.)	„Kamēr mēs dzīvojām miesā, bauslības modinātās grēcīgās kaisles spēcīgi darbojās mūsu locekļos... tagad turpretim bauslība zaudējusi savu spēku pār mums” (5.un 6.pp.).
„Lai...arī mēs dzīvotu atjaunotā dzīvē” (4.p.)	„Nu varam kalpot jaunā garā un nevis pēc vecā (bauslības) burta” (6.p.).

„Jo, ko bauslība nespēja, nevarīga būdama mūsu miesas dēļ, to ir darījis Dievs: sūtīdams Savu paša Dēlu grēcīgās miesas veidā un grēka dēļ. Viņš grēku, kas bija miesā, pazudinājis uz nāvi (Rom.8:3) – salīdz. ar Gal.4:4-5: „dzimušu no sievas, noliktu zem bauslības (salīdz. ar „grēcīgo miesu”), lai izpirktu tos, pār kuriem valdīja bauslība”. Pāvila argumentu galvenais mērķis sākotnējā kontekstā ir iedibināt ticīgajos ebrejos pārlicību, ka pēc kristībām tiem jāatstāj bauslība, kas saistīta ar grēku, no kura kristība tos paglābj – tā ieved tos pestīšanā no tīras Kristus žēlastības. Vēstules ebrejiem rakstītājs turēja šo saistību prātā, rakstot par „miesīgiem likumiem” (Ebr.9:10; 7:16). Būt attaisnotam bauslībā būtu „kļūt pilnīgiem miesā”, tik cieša ir saikne starp bauslību un miesu. „Garā iesākuši, jūs tagad miesā gribat pabeigt?” (Gal.3:2,3). „Kas kalpo Dievam garā... neuzticas miesai (proti, bauslībai), lai gan es varētu arī uzticēties miesai...” (Fil.3:3-4) un tad Pāvils turpina, uzskaitot visu to, kas dod viņam augstu stāvokli bauslības un jūdaisma sistēmā. Šīs lietas viņš saista ar „miesu”.

Šos argumentus Pāvils apkopo Vēstulē kolosiešiem 2, kur kristību kontekstā un brīdinot ticīgos, lai tie neatgrieztos bauslībā, viņš saka: „Ja nu jūs esat ar Kristu (kristībās) nomiruši (jūdaisma) pasaules pirmspēkiem, ko tad jūs, it kā vēl dzīvodami (jūdaisma) pasaulē, uzņematies (Mozus bauslības) priekšrakstu jūgu...?” (20.p.). Bauslība bija „pret mums vērsta parādu raksts” (Kol.2:14) – mūsu pretinieks / sātans. Jūdi, kas dzīvo pēc Mozus bauslības pretēji Ābrahāmam dotajai derībai par Kristu, ir „miesīgie bērni” (Rom.9:8). Līdzīgā veidā, tie, kas ir zem bauslības, ir pielīdzināti kalpones bērniem, „dabīgi dzimušiem” (Gal.4:23). Argumentējot, Pāvils jautā: „Vai... Garā iesākuši, jūs tagad miesā gribat pabeigt?” (Gal.3:3,2) – it kā „miesā” ir tas pats, kas „ar bauslības darbiem”.

Tagad mēs saprotam, kāpēc Ebr.7:16 & 18 runā par bauslību kā par cilvēku pavēles likumu, kas atceļama „tās nespēcības un nederības dēļ”. Bauslības „nespēcība” asociējas ar Mt.26:41 pausto: „gars ir gan labprātīgs, bet *miesa ir vāja*”. Rom.8:3 tādēļ apraksta bauslību kā „nevarīgu... mūsu miesas dēļ”.

Jūdaisms kā „sātans” Vēstulē romiešiem 16

Jūdaisma sistēma pārstāja būt par nopietnu pretinieku vai sātanu kristiešiem pēc tās sagraušanas m.ē. 70.gadā, kā to paredzēja Pāvils Rom.16:20: „Miera Dievs drīzumā samīs sātanu apakš jūsu kājām”. Konteksta sīkāka analīze precīzāk ataino jūdaistu sātana

mentalitāti. Sātana samīšana apakš jūsu kājām ir atsauce uz čūskas sēklu (kas ir īpaši svarīga ebrejiem – Jņ.8:44) no 1.Moz.3:15: sievas dzimums „tev sadragās galvu”. Tādēļ jūdi tiek pielīdzināti čūskai-sātanam 1.Mozus grāmatā par to, ka viņi „rada šķelšanos un pretestību tai mācībai, ko esat mācījušies” (Rom.16:17). Arī citas detaļas Vēstulē romiešiem 16 tagad sakrīt ar 1.Moz.3:15 kontekstu: „Tādi cilvēki, kas nekalpo mūsu Kungam, bet savam vēderam un ar saviem saldajiem vārdiem un skaistajām runām pieviļ vientiesīgo sirdis” (18.p.). Jūdaistu skaistās runas līdzinājās čūskas teiktajam. Tā vietā, lai jautātu: ‘Kāpēc gan neēst no šī koka?’ tie vaicā: ‘Kāpēc gan neturēt bauslību?’ Jau daudz agrāk Jesaja teicis, ka priesteru grēku dēļ „lāsts grauž un māc zemi”, „tiem ir tāds niknums kā čūskas dzelonis” (Ps 58:5).

Ļauna un laba atzīšanas koks tad kļūst par bauslības simbolu – jo „bauslība dod grēka atziņu (Rom.3:20). Ādama un Ievas vīģes lapu apsēji arī reprezentēja bauslību, jo tos nomainīja nonāvētais jērs. Viņu sākotnējais spīdīgais izskats labi tipizē grēka redzamo pārklājumu ar bauslības palīdzību, kas laika gaitā izplēnē. Vīģes koks ir labi pazīstams Izraēla simbols. Ir pamats domāt, ka apēduši laba un ļauna atzīšanas koka augli, viņi pagatavoja apsējus no tā lapām, tā padarot vīģes koku par laba un ļauna atzīšanas koku. Kā koks, tā arī lapas tādējādi pārstāv bauslību un jūdaisma sistēmu; tādēļ arī lapām bija jābūt tā paša koka lapām. Zīmīgi ir arī tas, ka Kristus farizeju aprakstā, „kas no ārpuses izskatās *jauki*”, lietotais vārds ir tas pats kas Septuaginta tulkojumā attiecas uz laba un ļauna atziņas koku, it kā tie būtu kaut kādā veidā saistīti (Mt.23:27). Tas viss izskatījās tā it kā jūdaisti teiktu: ‘Vai tad Dievs patiesi teicis, ka nav jāturas pie bauslības? Kāpēc tad Viņš to ir mums devis? Tā nāks jums par labu, tā dos jums lielāku garīguma atziņu.’ Kol.2:3-4 redzams, ka tāda argumentācija tika lietota: „Kristū aplēptas *visas* gudrības un atziņas bagātības. To es saku, lai neviens jūs nemaldinātu skaistiem vārdiem”. Tā ir vēl viena atsauce uz čūsku. Tāpēc ka visas garīgās atziņas bagātības ir Kristū, Pāvils saka, neļaujieties maldinājumam, kad kāds jums piedāvā dziļākas zināšanas.

Tā Ādama un Ievas attiecības ar Dievu Ēdenē, kuras čūska apskauda un pārtrauca, var salīdzināt ar mūsu esību „Kristū” ar visu garīgo atziņu, kas tajā ir, tādēļ Pāvils brīdina Korintu: „Bet es baidos, ka čūska, kas ar savu viltību piekrāpa Ievu, tāpat nesamaitā arī jūsu domas un nenovērš no vienkāršības un skaidrības, kas ir Kristū” (2.Kor.11:3). Vienkāršība Kristū tādēļ bija tāda pati kā cilvēka attiecības ar Dievu Ēdenē. Un tā mēs atkal redzam, ka jūdaisti tiek pielīdzināti 1.Mozus grāmatas sātanam-čūskai. Titam 1:10 un 2.Pēt.2:1 & 3 tieši runā par pļāpām un maldinātājiem „visvairāk no apgraizītajiem”. 2.Pēt.2 tie aprakstīti kā droši pārgalvji, kas zaimo godības eņģeļus (10.p. salīdz. ar Jūdas 8.p.) – tieši tāpat kā čūska zaimoja Dieva dotās pavēles Ēdenē.

Atgriežoties pie Rom.16, par jūdaistu Sātanu teikts, ka tas kalpo „savam vēderam” (18.p.) kā to darīja čūska. Varbūt čūskai patika šo augļu izskats un tā gribēja attaisnot pašas iekāri pēc tiem; tādēļ viņa pierunāja Ievu to nobaudīt. Par kalpošanu vēderam uz sava vēdera tai „būs līst”. Līdzīgi, arī jūdaisti gribēja attaisnoties par to, ka viņi turpina turēties pie bauslības, un tādēļ pierunāja Ievu, Kristus jaunavu (2.Kor.11:1-3), darīt to pašu. Es „tikai vēlos, lai jūs būtu gudri uz labu, bet vientiesīgi uz ļaunu” (Rom.16:19) – „esiet gudri kā čūskas (sākotnēji attiecās uz farizejiem?) un bez viltus kā baloži”, Jēzus teica (Mt.10:16). Mums ir jāizprot jūdaistu un miesas gudrība un viltība, tai pat laikā saglabājot gara skaidrību.

Secinājumi

Jūdaisma pielīdzināšana čūscai dod atbildi uz kādu sarežģītu jautājumu: Ir teikts, ka viena cilvēka vainas dēļ pasaulē ienācis grēks; „viena cilvēka pārkāpuma dēļ pār visiem nākusi pazudināšana” (Rom.5:12,18,19); bet vai tad ne čūskas dēļ? Tā kā Pāvils saka, „viena cilvēka vainas dēļ pasaulē ienācis grēks”, tad jāatbild noliedzoši. Tas iznīcina izplatīto domu par čūsku kā kādas ļaunas varas sūtītu aģentu; čūska nav vainīga pie grēka, cilvēka vainas dēļ grēks ienāca pasaulē. Čūska bija dzīvnieks, tātad nebija spējīga izprast Dieva vārdu. Tā runāja no sava, dzīvnieka redzes viedokļa, Dieva Vārds tās domāšanu nevarēja iespaidot. Un šeit ir līdzība ar jūdaisma sistēmu, kuru čūska pārstāv. Šo ļaužu sirdis bija kļuvušas nejūtīgas un ausis Dieva Vārda nedzirdīgas (Mt.13:15; Ap.d.28:27), un tādēļ tie sita mūsu Kungu krustā nezināšanas dēļ (Ap.d.3:17 salīdz. ar 1.Pēt.1:14, kas adresēta ebreju lasītājiem); taču tos tomēr bija jāsoda, tāpat kā tika sodīta čūska; tā vietā lai būtu tautu galva, ebreji kļuva par asti (5.Moz.28:44), tāpat kā čūska, kas kādreiz bija par gudrāko dzīvnieku, tagad ir kļuvusi par nicināmāko.

Starp citu, daudzas detaļas Atklāsmes 12 šķiet attiecamies uz jūdaisma sistēmu. „Lielais pūķis, vecā čūska, to sauc par velnu un sātānu”, šiem vārdiem ir izteikts jūdaisma skanējums. Pūķis tapa gāzts kā „šīs pasaules valdnieks” un bauslība tika uzvarēta ar „Jēra asinīm” (Atkl.12:11). Jūdu Sātans un viņa eņģeļi-vēstneši no Mateja 13 un 2.Kor.11:14 noteikti kaut kādā mērā ir saistīti ar „sātānu... un...tā eņģeļiem” no Atkl.12:9, tādējādi Atklāsmes 12 ir viens no vairākiem piemēriem, kas norāda uz velna un sātāna saistību ar kā jūdu, tā arī romiešu sistēmām.

Noslēgumā, pamudinājums cieši turēties pie „vienkāršības un skaidrības, kas ir Kristū” ir jo sevišķi aktuāls mūsdienās. Pazemīga pakļaušanās Dieva vārdam ir vienīgais veids kā uzveikt sātānu visās tā izpausmēs. Ir tik kārdinoši tiekties uz to, kas šķiet lielāka gudrība, bet nenāk no Dieva vārda; taču tas noved pie atteikšanās no vienkāršības, kas ir Kristū. To, cik spēcīga bija jūdaisma pretošanās Kristus evaņģēlijam, skaidri nolasāms Jaunās Derības tekstā, pat ja ‘jālasa starp rindām’, lai to apjaustu. Tieši vai netieši (1) jūdi ir norādīti kā kristietības lielais ‘Sātans’ vai pretinieks pirmajā gadu simtenī.

Piezīmes

- (1) Kā netiešu norādījumu var minēt Pāvila vēstuli jūdu samulsinātajiem galatiešiem, kur viņš tos uzrunā kā tāds, kas kļuvis to ienaidnieks tāpēc, ka paudis tiem patiesību. Ar to viņš domāja Jēzus vārdus Viņa jūdu pretiniekiem: „Jūs Mani meklējat nokaut... kas jums patiesību esmu runājis” (Jņ.8:40).

2-5 Elle

Tautā izplatītie priekšstati par elli ir kā par soda vietu ļaunām „nemirstīgām dvēselēm” uzreiz pēc nāves vai ciešanu vieta tiem, kas top noraidīti tiesas dienā. Mēs esam pārliecināti, ka Bībeles mācība ir, ka elle ir kaps, kur cilvēki nonāk pēc nāves.

Ja analizējam ebreju vārda ‘sheol’, kuru tulko kā ‘elle’, nozīmi, tad tā ir vienkārši ‘apklāta vieta’. Bibliski šī ‘apklātā vieta’ vai elle ir ‘kaps’ un nekas vairāk. Patiesi, daži modernāki Bībeles tulkojumi reti lieto vārdu ‘elle’, dodot priekšroku precīzākam tulkojumam, proti, ‘kaps’. Daži piemēri, kur ‘sheol’ tulkots kā ‘kaps’ (latviešu tulkojumā – ‘pazeme’= ‘apklāta vieta’) sagrauj plaši izplatīto pieņēmumu par elli kā uguns pekli ļauno mocīšanai:

- „Lai kaunā paliek bezdievīgie, lai viņi apklust un aiziet pazemē” (sheol [Ps.31:18]) – tie nebrēks agonijā.

- „Taču manu dvēseli atpestīs Dievs, no pazemes varas” (sheol [Ps.49:16])
– proti, Dāvida dvēsele tiks augšām celta no kapa vai ‘elles’.

Tas nav samierināms ar ticību, ka elle ir soda vieta ļaunajiem, no kuras tiem nav glābiņa; taisnais var noiet ellē (kapā) un atkal iziet no tā. To apstiprina Hoz.13:14: „Es gribu atsvabināt viņus (Dieva tautu) no pazemes (sheol) valsts varas un izglābt no nāves”. Tas citēts 1.Kor.15:55 un attiecināts uz augšāmcelšanos Kristus atgriešanās laikā. Tāpat arī otrās augšāmcelšanās vīzijā: „Jūra atdeva savus mirušos, nāve un viņas valstība atdeva savus mirušos” (Atkl.20:13). Pievērsiet uzmanību paralēlei starp nāvi, proti, kapu un Aīdu (skat arī Ps. 6:6). Annas vārdi 1.Sam.2:6 ir skaidrāki par skaidru: „Tas Kungs nokauj, un Viņš dara dzīvu (caur augšāmcelšanos), Viņš nogrūž lejā ellē (sheol) un atkal uzved augšā”.

Tā kā „elle” ir kaps, tad taisnie no tā tiks paglābti caur augšāmcelšanos mūžīgai dzīvei. Tātad ir iespējams noiet „ellē” vai kapā un vēlāk iziet no tā caur augšāmcelšanos. Visaugstākais tam piemērs ir Jēzus, kurš „nepalika pazemē, un Viņa miesa neredzēja satrūdēšanu” (Ap.d.2:31), jo Viņš tika augšāmcelts. „Viņš nepalika pazemē” nozīmē, ka Viņš tur bija kādu laiku, proti, tās trīs dienas, kad Viņa ķermenis bija kapā. Tas, ka Kristus nogāja ‘ellē’ ir pietiekams pierādījums tam, ka tā nav vieta, kur ļaunie noiet.

Kā labi, tā arī ļauni cilvēki noiet ‘ellē’, proti, kapā. Tā, „kapu viņam (Jēzum) ierādīja ar bezdievjiem” (Jes.53:9). Ir arī citi piemēri tam, ka taisnie noiet ellē, proti, kapā. Jēkabs sacīja: „Sērodams es sekošu savam dēlam (Jāzepam) uz pazemi!” (1.Moz.37:35).

Tas ir viens no Dieva principiem, ka grēka alga ir nāve (Rom.6:23; 8:13; Jēkaba 1:15). Mēs jau iepriekš parādījām, ka nāve ir pilnīgas nomaņas stāvoklis. Nāve ir iznīcināšana nevis mūžīgas mokas (Mt.21:41; 22:7; Mk.12:9; Jēkaba 4:12) – tā tas notika plūdu laikā (Lk.17:27,29), tā Izraēla kurnētāji tika „maitātāja nomaitāti” tuksnesī (1.Kor.10:10). Abos augstāk minētajos gadījumos grēcinieki *nomira* nevis bija lemti mūžīgām mokām un ciešanām. Tātad, Dieva sods nav mūžīgas apzinātas mokas un ciešanas.

Mēs arī redzējam, ka Dievs nepielīdzina grēku – nepieskaita to – ja mēs nezinām Viņa vārdu, ja nav bauslības (Rom.5:13). Tie, kas ir tādā stāvoklī, paliks miruši. Tie, kas zināja Dieva vārdu, tiks augšāmcelti un tiesāti, kad Kristus atgriezīsies. Ļaunie mirst, jo grēka alga ir nāve. Tātad pēc nonākšanas Kristus tiesas priekšā tie tiks sodīti un atkal nomirst uz mūžīgiem laikiem. Tā būs „otrā nāve”, par ko lasām Atkl.2:11; 20:6. Tie cilvēki būs vienreiz miruši, bijuši pilnīgas nomaņas stāvoklī. Tie tiks augšāmcelti un tiesāti Kristus atgriešanās laikā un tad notiesāti otrai nāvei, kas tāpat kā pirmā būs pilnīga nomaņa, un tā būs mūžīga.

Sods par grēku būs mūžīgs tieši tajā ziņā, ka viņu nāvei nebūs gala. Būt mirušiem uz mūžu arī ir mūžīgais sods. Līdzīgs piemērs Bībelē atrodams 5.Moz.11:4. Šis pants apraksta Ēģiptes karaspēka iznīcināšanu Sarkanajā jūrā kā iznīcināšanu uz mūžu, lai šis karaspēks nekad vairs neapdraudētu Izraēlu: „Viņš lika ūdeņiem Niedru jūrā pāri tiem gāzties... Tas Kungs tos izdeldējis līdz šai dienai”.

Viena no līdzībām par Kristus atgriešanos un tiesu runā par ienaidnieku „nokaušanu” Viņa priekšā (Lk.19:27). Tas nesaskan ar domu, ka ļaunie tiks pastāvīgi mocīti, būdami pie samaņas. Jebkurā gadījumā šāds sods būtu diezgan nesamērīgs – *mūžīgas* mocības par 70 gados nodarīto. Dievam nesagādā prieku ļauno cilvēku mocīšana; tādēļ nav

jādomā, ka Viņš tiem sagādās mūžīgas ciešanas (Ecēh.18:23,32; 33:11 salīdz. ar 2.Pēt.3:9).

Maldu ceļus ejošās kristietības uzskatos „elle” bieži asociējas ar uguni un elles mokām. Tas krasi atšķiras no Bībeles mācības par elli (kapu). „Nāve tos gana kā avis...viņu augums sairst. Pazeme (kaps) kļūst viņiem par mājokli” (Ps.49:14). Šīs rindas zīmē kapu kā mierīgas aizmirstības vietu. Neskatoties uz to, ka Kristus dvēsele vai miesa bija pazemē (ellē) trīs dienas, Viņa miesa neredzēja satrūdēšanu (Ap.d.2:31). Tas nebūtu iespējams, ja elle būtu ugunīga pekle. Ecēh.32:26-30 zīmē apkārtējo nāciju varoņu kapus, kas krituši kaujā un „nogrimuši pazemē ar visām savām bruņām, kam viņu zobeni likti zem galvas un viņu vairogi uz viņu kauliem”. Tas attiecas uz rituālu, kad kritušos kareivjus apbedīja kopā ar to ieročiem. Bet tas is „elles” - kapa apraksts. Šie varoņi, kas guļ „nogrimuši bedrē” (kapā), nekādā ziņā neuzvedina uz domu par ugunīgu pekli.

Arī Jonas grāmatā aprakstītā pieredze ir pretrunā ar šo domu. Kad liela zivs viņu dzīvu bija norijusi, „Jona no zivs vēdera raidīja pie Tā Kunga, sava Dieva, lūgšanu pēc palīdzības un sacīja: ‘Es piesaucu To Kungu... es kliežu no pazemes (sheol) dziļumiem’” (Jonas 2:2,3). Pazemes dziļumi šeit ir zivs vēdera dziļumi. Zivs vēders patiesi bija ‘apklāta vieta’, un tā arī ir vārda ‘sheol’ pamata nozīme. Tā nebija ugunīga pekle un Jona izkļuva no „pazemes dziļumiem”, kad zivs izspļāva viņu malā. Tas bija tēlainis pravietojums par Kristus augšāmcelšanos no ‘elles’ (kapa) – skat Mt.12:40.

Tēlainā uguns

Taču Bībelē nereti lietots mūžīgās uguns tēls, kas pārstāv Dieva dusmas par grēku, kura rezultāts būs totāla grēcinieka iznīcināšana kapā. Sodoma bija nolikta „par atbaidošu piemēru mūžīga uguns soda izciešanai” (Jūdas 7.p.), proti, tā bija totāli iznīcināta tās iedzīvotāju netiklības dēļ. Šodien šī pilsēta ir drupās Nāves jūras ūdeņos iegremdēta; tagad tā nav uguns liesmās, kā tam būtu jābūt, ja „mūžīgā uguns” būtu jāsaprot burtiski. Līdzīgi, arī Jeruzalemei draudēja Dieva dusmības mūžīgā uguns Izraēla grēku dēļ: „Tad Es iededzināšu uguni pilsētas vārtos, tā aprīs Jeruzālemes skaistos namus un neizdzīsīs!” (Jer.17:27). Tā kā saskaņā ar pravietojumu, Jeruzāleme būs nākamās Valstības galvaspilsēta, Dievs to nedomāja burtiski. Jeruzālemes valdnieku nami ar liesmām tika pārvērsti pelnos (2.Ķēn.25:9), bet šī uguns nedega mūžīgi. Uguns pārstāv Dieva dusmas / sodu par grēku, bet Viņa dusmas nav mūžīgas (Jer.3:12). Uguns pārvērš visu, kas deg, pīšļos; un mēs zinām, ka grēka alga ir nāve, pārvēršanās atkal pīšļos. Iespējams tādēļ uguns tēls tiek lietots grēka nosodīšanai.

Līdzīgi Dievs ar uguni sodīja Edomas zemi: „ne dienu, ne nakti tā neizdzīsīs, mūžīgi kūpēs tās dūmi, tā paliks tukša uz radu radiem... tur mājās pūces un kraukļi...tās pilīs augs ērkšķi” (Jes.34:9-15). Tā kā dzīvnieki un augi paliek izpostītajā Edomas zemē, mūžīgā uguns attiecas uz Dieva dusmām un šīs vietas pilnīgu iznīcināšanu no Viņa puses, bet tā nav jāuztver burtiski.

Ebreju un grieķu izteicieni, kurus tulko „uz mūžīgiem laikiem”, precīzāk attiecas uz „šo laika posmu”. Dažreiz tas attiecas burtiski uz mūžību, piemēram valstības laiku, bet ne vienmēr. Jes. 32:14,15, piemēram, teikts: „pils pakalni un izlūktorņi kļuvuši par... mitekli meža ēzeļiem [angļu autorizētajā variantā – „uz mūžīgiem laikiem”]... *līdz kamēr* pār mums taps izliets Gars no augšienes”. Tas ir vēl viens šī izteiciena izpratnes

veids. Dieva dusmas par Izraēla grēkiem atkal un atkal tiek pielīdzinātas ugunij: „Manas dusmas un Mana bardzība izgāzīsies pār šo vietu (Jeruzalemi)... tā degs un neizdzīsīs!” (Jer.7:20; skat arī Raudu 4:11 un 2.Ķēn.22:17).

Uguns asociējas arī ar Dieva sodu par grēku, it īpaši Kristus atgriešanās laikā: „Jo redzi, nāks diena, kas kvēlos kā karsti nokurināta krāsns; tad visi pārgalvīgie nievātāji un ļaundari būs kā rugāji, un šī nākamā diena tiem pielaidīs uguni... un neatstās no viņiem pāri ne saknes, ne stiebrus!” (Mal.4:1). Kad rugāji, vai pat cilvēka ķermenis sadeg, tas pārvēršas pīšļos. Neviena viela, ķermeni ieskaitot, nevar burtiski degt mūžīgi. Tādēļ „mūžīgā uguns” nevar burtiski attiekties uz mūžīgām mocībām. Uguns nevar degt mūžīgi, ja nav vairs kam degt. Jāatzīmē, ka arī „nāves valstību iemeta uguns jūrā” (Atkl.20:14). Tas nozīmē, ka „nāves valstība” nav tas pats, kas „uguns jūra”; tās nozīme ir pilnīga iznīcināšana. Atklāsmes grāmatas tēlainajā valodā mums pasaka, ka kops būs pilnīgi iznīcināts, jo Tūkstošgades beigās beigs pastāvēt arī nāve.

Gehenna

Jaunajā Derībā ir divi vārdi, kurus tulko kā ‘elle’. *Hades* ir tas pats, kas ebreju *sheol*, par ko mēs jau runājām agrāk. *Gehenna* ir atkritumu izgāztuves nosaukums Ben-Hinomas ielejā Jeruzalemes pievārtē, kur sadedzināja atkritumus. Tādas atkritumu izgāztuves atrodamas daudzās šodien augošās pilsētās (piem. ‘Dūmojošais kalns’ Manilas pievārtē Filipīnās). Kā īpašvārdu – vietas nosaukumu – to vajadzētu atstāt netulkotu, to nevajadzētu tulkot kā ‘elle’. *Gehenna* ir aramiešu valodā tas pats, kas ebreju valodā *Ge-ben Hinnon* (Ben-Hinomas ieleja, latviskajā Vecās Derības tulkojumā). Tā bija vieta netālu no Jeruzalemes (Jozuas 15:8) un Kristus laikā tā bija pilsētas atkritumu izgāztuve. Noziedznieku liķus meta tur vienmēr degošajās liesmās un tādēļ šī vieta kļuva par pilnīgas iznīcināšanas un noraidīšanas simbolu.

Un atkal ir jāatzīmē, ka viss, ko iemeta liesmās, nepalika tur mūžīgi – liķi pārvērtās pīšļos. „Mūsu Dievs ir uguns, kas iznīcina” (Ebr.12:29) tiesas dienā; Viņa dusmu uguns pilnībā iznīcinās grēciniekus, tie nepaliks tur svilt mūžīgās ciešanās. Agrākajos laikos, kad Dievs sūtīja babiloniešus sodīt Savu tautu Izraēlu, Ben-Hinomas ieleja bija no Dieva tautas nākušu grēcinieku liķu pilna (Jer.7:32,33).

Kungs Jēzus apvienoja visas šīs Vecās Derības idejas, lietojot vārdu *Gehenna* (‘neizdzēšamā uguns’, latviešu Bībeles tulkojumā). Viņš bieži atkātoja, ka tie, kuri tiks noraidīti tiesas dienā Viņa atgriešanās laikā, noies ellē, „neizdzēšamā ugunī, kur viņu tārps nemirst” (Mk.9:43,44). Gehennai ebreju iztēlē būtu jāuzbur noraidīšanas un ķermeņu iznīcināšanas doma un mēs redzējām, ka neizdzēšamā uguns ir pret grēku vērstās Dieva dusmas un grēcinieku mūžīga iznīcināšana nāvē.

Vārdi „kur viņu tārps nemirst”, droši vien ir tā paša totālās iznīcināšanas idiomātiskā teiciena sastāvdaļa – nav iedomājami burtiski tārpi, kas nekad nemirtu. Tas, ka Gehenna bija agrākā ļauno Dieva tautas cilvēku nosodījuma vieta, arī parāda, cik atbilstīgi Kristus lieto šo vārdu. Šeit, tāpat kā daudzos gadījumos, atkal vērojama pagānu ideju ietekme. Ēģiptiešu ticējumos pazeme bija uguns pekle – un tas to kristiešu apziņā, kas ietekmējās no pagāniem, lika pārprast Kristus tēlaino Gehennas liesmu kā pilnīgas iznīcības simbolu. Ēģiptes koptu ticējumos pazemes dievi mocīja mirušos, lietojot trijzari. Arī šī ideja ieceļoja kristietībā un sātanu „ellē” sāka iztēlot ar trijzari rokā. Trijzaris nekur

Bībelē netiek minēts, nav arī ne miņas no ļauno mocīšanas uzreiz pēc nāves – drīzāk ir atkārtoti runāts par soda atlikšanu līdz pēdējai tiesas dienai.

Džoakims Jeremias skaidro, kā burtisko Gehennas ieleju sāka lietot kā ugunīgās ‘elles’ simbolu: „[*Gehenna*]...kopš senseniem laikiem tā sauca ieleju uz rietumiem un dienvidiem no Jeruzalemes... pēc praviešu izteiktajiem lāstiem (Jer.7:32 = 19:6; salīdz. ar Jes.31:9; 66:24), jo tur tika upurēti bērni Moloham (2.Ķēn.16:3; 21:6) un otrajā gadsimtā pirms Kristus Ben-Hinomas ieleju sāka dēvēt par nedziestošās uguns elli (Eth. Enoch 26; 90.26) ...tā nav tas pats, kas *sheol*” (2).

Piezīmes

- (1) „Indoeiropiešu vārda **kel* nozīme ir „apvalks” vai „paslēptuve”, kas sakrīt ar angļu vārdiem „hole” (caurums), „helmet” (aizsargcepure) un vācu *hohl* (tukšs), *Hohle* (ala), *Halle* (zāle, mājoklis) un *Holle* (elle)” – J.B. Russell, *The Devil* (Ithaca: Cornell University Press, 1977), p.62. Alva Huffer grāmatas *Systematic Theology* (Oregon, IL: The Restitution Herald, 1960) 160.lappusē raksta: „Rakstu valodā runājot, elle ir kaps. *Hell* (elle) ir angļu vārds, kas atvasināts no angļu-sakšu vārda *helan*, kura nozīme ir ‘apklāt’ vai ‘apslēpt skatam’”. Pastāv arī cits uzskats, kurš nebūt nav pretrunā ar šo, ka „’Hell’ ir ģermāņu cilmes vārds, cēlies no pazemes dievietes vārda („Hel”)” – skat T.J. Wray and Gregory Mobley, *The Birth of Satan* (New York: Palgrave Macmillan, 2005), p.151. Šai gadījumā mums būs piemērs, kur vārda lietošana nenozīmē, ka mēs solidarizējamies arī ar tā sākotnējo mitoloģisko fonu. Ar to es domāju, piemēram, ka es neticu, ka tāda dieviete Hel pastāvējusi, manā izpratnē *hell* ir vienkārši kaps. Bet es tomēr lietoju vārdu *hell*, jo tas ir iegājis angļu valodas aprītē. Līdzīgi, mēs vairākkārt parādām 4. un 5.nodaļās, ka kļūdainās un mītiskās idejas ir lietotas Rakstos, kas nenozīmē, ka Bībele un tās rakstītāji ticēja šo vārdu sākotnējai mitoloģiskai nozīmei.
- (2) Joachim Jeremias, *New Testament Theology* (London: SCM, 1972), p.129.

Ceturtais atkāpe: Kristus un „gari cietumā”

”Jo arī Kristus ir vienreiz grēku dēļ miris, taisnais par netaisniem, lai jūs pievestu Dievam, nonāvēts gan miesā, bet dzīvs darīts garā. Tanī Viņš ir nogājis un arī sludinājis gariem cietumā, kas kādreiz bija nepaklausīgi, kad Dieva pacietība nogaidīja Noas dienās, kad taisīja šķirstu, kurā izglābās nedaudzas, proti, astoņas, dvēseles cauri ūdenim. Tas attēlo kristību, kura tagad arī jūs glābj. Tā nav miesas netīrības mazgāšana, bet ir labas sirdsapziņas izlūgšanās Dievā caur Jēzus Kristus augšāmcelšanos” (1.Pēt.3:18-21).

„Viņš ir nogājis”

Pirmām kārtām mums ir jānovērš jēlkādi pārpratumi, kas rodas no izteiciena „Viņš ir nogājis”. To laiku grieķu literatūrā tādi izteicieni nereti tika liekvārdīgi lietoti. Ef.2:17 teikts: „Un *atnācis* pasludināja mieru jums, kas bijāt tālu, un tiem, kas bija tuvu”. Tas nenozīmē, ka Viņš personīgi bija mums klāt pienācis un sludinājis. Darbības vārdi, kas apzīmē kustību, tādi kā iet, nākt un pārvietoties nereti tiek lietoti sludināšanas nozīmē – piemēram Mt.9:13: „Bet jūs *eita* un mācaities, ko tas nozīmē”. Kungs nedomāja to burtiski, lai viņi ietu kaut kur projām. Tāpat arī Dan.12:4 un Hab.2:2 (latviskajā variantā tas nemaz nav pārtulkots), kur darbības vārds „skriet / steigties” attiecas uz Dieva vārda

momentānu uztveri (Hab.2:2: „lai to ikviens viegli var lasīt” un Dan.12:4: „Daudzi to tad izpētīs un atziņas vairošies”). Arī „Tas Kungs nonāca”, „nokāpa zemē”, lai ‘sludinātu’ cilvēkiem (piem., 1.Moz.11:5; 2.Moz.19:20; 4.Moz.11:25; 2.Sam.22:10).

Sludināt garā

Pacentīsimies saprast, kā Kristus varēja sludināt garā. Viņš tika „nonāvēts miesā, bet dzīvs darīts garā”. Mūsu Kungs Jēzus Kristus „ar Savu augšamcelšanos no mirušiem Svētajā Garā atklājies kā Dieva Dēls spēkā” (Rom.1:4). Kāpēc Kristus ir augšamcēlies, „dzīvs darīts garā”? Sava nevainojamā rakstura un bezgrēcīgās dzīves dēļ, proti, Viņa svētās dzīves „gara” dēļ. Tajā arī ir saistība starp Tēvu, Dēlu, Svēto Garu un Jēzus augšamcelšanos. Viņš tika Tēva augšamcelts, jo Viņa gars bija svēts, Viņa dzīves svētā gara dēļ. Arī mēs tiksim augšamcelti mūsu dzīves gara dēļ, kuru mēs tagad atīstam sevī: „Un, ja jūsos mājō Tā Gars, kas Jēzu uzmodinājis no miroņiem, tad Viņš, kas Kristu Jēzu uzmodinājis no miroņiem, arī jūsu mirstīgās miesas darīs dzīvas ar Savu Garu, kas ir jūsos.” (Rom.8:11).

Šis pants parāda, ka Kristus gars ir tas pats gars, kuram jādzīvo mūsos. Tas nenozīmē to, ka mēs būtu bezmiesīgi gari, bet gan to, ka mūsu dzīves veidam, dzīves garam ir jābūt tādām kā Jēzum. Arī 1.Pēt.4:1 uzsvērts, ka mums ir jāapbruņojas ar to pašu prātu / garu, kas bija Kristū, kad Viņš cieta krustā. Ja mūsu gars ir tas pats, kas Kristus Gars, tad „šis pats Gars apliecina mūsu garam, ka esam Dieva bērni” (Rom.8:16). Tieši caur šo pašu garu Kristus liecināja tumsībā ieslēgtai cilvēcei, it īpaši Noas laikā, kā to parāda Pēteris. Kristus gars bija visos praviešos un tajā arī bija viņu liecības būtība. „Jēzus liecība (sludināšana) ir praviešu gars” tajā nozīmē, ka praviešu sludināšana bija būtībā Jēzus sludināšana, jo praviešu sludināšanā bija Viņa Gars.

Pētera 1.vēstules 3. un 4.nodaļu tēma nepārprotami ir „miesas” (ārējā izskata) un „gara” (iekšējās, no Dieva nākušas būtības) pretstatījums.

Miris grēkam	Lai mēs dzīvotu taisnībai (1.Pēt.2:24)
Ne ārišķīga rota	Bet apslēptais sirds cilvēks...savā lēnajā un klusajā garā (1.Pēt.3:3,4)
Nonāvēts miesā	Bet dzīvs darīts garā (1.Pēt.3:18)
Kristība nav miesas netīrības mazgāšana	Bet ir labas sirdsapziņas izlūgšanās Dievā (1.Pēt.3:21)
Nedzīvo miesā	Bet Dieva gribai (1.Pēt.4:2)
Kā cilvēki tiesāti miesā	Bet dievišķā veidā dzīvotu garā (1.Pēt.4:6)

Gars, kurā Jēzus dzīvs darīts, ir tas gars, kurā mums jādzīvo taisnībai, klusā garā ar labu sirdsapziņu. Viņa Garam ir jābūt mūsu garam – mums ir jāapbruņojas ar to pašu prātu, kāds Viņam bija it īpaši Viņa ciešanu laikā krustā (1.Pēt.4:1). Un tieši to pauž arī Fil.2:5: „Savā starpā turiet tādu pat prātu, kāds ir arī Kristū Jēzū” krustā. Ievērojiet, ka Jēzus Gars visspilgtāk izpaudās krustā. Mums ir jādzīvo tādā pat garā, tādā jūtu tonkārtā, kādas bija Jēzum, kad Viņam bija jācieš krustā. Tādēļ tieši šajā ziņā Kungs Jēzus *caur Savu nāvi* krustā sludināja ‘garā’ tiem, kurus Viņš nekad nav satīcis.

Un šajā ziņā garīgi noskaņotais Noas prāts un dzīves veids sludināja tā laika pasaulei. Pēteris saka 1.Pēt.3:20, ka Kristus caur Savu garu sludinājis ļaudīm Noas dienās. 2.Pēt.2:5 teikts, ka Noa bija taisnības sludinātājs apkārtējiem ļaudīm. Taču 1.Pēt.3:19 Pēteris saka, ka Kristus Savā Garā sludinājis tiem pašiem ļaudīm. Tātad secinājums ir,

ka lai gan Noa nekad nebija saticis Kungu Jēzu, viņš dzīvoja tai pašā dievišķā Garā kā Jēzus, un tāda bija viņa liecība viņa pasaulei. Jo galu galā ir tikai viens Gars (Ef.4:4). Tas pats svētais Gars, kas bija Jēzū, bija arī Noā. Rom.8:9 liek vienlīdzības zīmi starp Dieva Garu un Kristus Garu.

„Gari cietumā”

Bībele identificē jebkuru vīrieti vai sievieti ar garu, kurā viņi dzīvo, proti ar viņu domu virzību vai dzīves veidu. Ebr.12:23 runāts par pilnību sasniegušo taisno gariem, kuriem ticīgajiem ir jācenšas līdzināties. Tas nozīmē, ka mums ir jācenšas sekot pagātnes praviešu dzīves veidam, pašam dzīves garam. Dievs ir „gars visās miesās”, „visu radīto dzīvību Dievs” (4.Moz.16:22; 27:16). Tādējādi, „gari cietumā” var attiekties uz cilvēkiem, kuru garīgās dzīves mīt tumsībā. Atmiņā momentāni uzaust Jes.42:2,7, kur runāts par Jēsus sludināšanas darbu, ka Viņš atsvabinās „apcietinātos no cietuma” – ne tik daudz ar tiešām pamācībām kā ar Savas personības garu un piemēru. Tātad, „cietums” ir vienkārši cilvēku gara tumsība, kuru Jēzus Gara piemērs var kliedēt.

Pats par sevi rodas jautājums, *kādēļ* parastie cilvēki šai pantā nosaukti par „gariem”. No konteksta redzams, ka Jēzus sludina ļaudīm Savā Garā vai dzīves veidā, kā tas izpaužas Viņa ļaudīs. Viņa ļaužu gars runā uz klausītāju apcietināto *garu* vai sirdi ar savu liecību, tas neiedarbojas vien uz cilvēku prātu. Kristus gars mūsos uzrunā apcietināto garu citos.

„Gari cietumā” kādreiz bija nepaklausīgi (1. Pēt.3:20). Tos pašus divus grieķu vārdus, kas tulkoti „kādreiz” un „nepaklausīgi”, lasām arī Rom.11:30 par mums visiem, kas kādreiz bija „nepaklausīgi”, neticīgi. Tas ir viens no tiem daudzajiem gadījumiem, kad Pētera runas veids ir tik līdzīgs Pāvila runas veidam, ka mēs to saprotam, kā atsauci uz Pāvilu, tādējādi Pēteris uzsver, ka Kristus gars liecināja caur Nou viņa paaudzei, bet tā ir arī liecība, kuru mēs jebkurā laikā saņemam no tiem, kuros ir Kristus gars. Pēteris runā par to, kā nepaklausīgie cilvēki pievēršas ticībai, būdami garīgi skaidras, uz Kristu vērstas dzīves liecinieki.

Pēteris raksta uz „pēdējo dienu” fona, un Noas paaudze ir šo dienu nepārprotams prototips. Tāpat kā Kristus gars Noā liecināja tai paaudzei, tā arī pēdējo dienu paaudzei būs līdzīgs liecinieks. „Dieva pacietība nogaidīja Noas dienās”; Dievs gaidīja un cerēja uz to, ka cilvēki atsauksies uz Noas liecību un tas liecina par Dieva optimismu. Viņš pacietīgi gaidīja un cerēja, taču cilvēku atsauksme izpalika. Kristus un Dieva Gars ir vienmēr bijis Viņa liecinieks visām paaudzēm. Jautājums paceļas, kāpēc Pēteris no visām paaudzēm izvēlējās tieši Noas paaudzes piemēru. Iespējams, tieši tāpēc ka Noas paaudze ir pēdējo dienu pirmtēls un Pēteris bija pārliecināts, ka viņš dzīvo tieši pēdējo dienu laikā. Un šī iemesla pēc tieši to dienu izpēte ir tik būtiska mūsdienās, kad mums ir izšķiroši jāliecina Kristus garā tumsībā arvien dziļāk grimstošajai pasaulei.

TREŠĀ NODAĻA DAŽI PRAKTISKI SECINĀJUMI

3-1 Daži praktiski secinājumi

Cīņa par prātiem, neuzveļot vainu citiem

Mēs tagad uz laiku atslēgsimies no teoloģijas, lai palūkotos, kurp tas viss mūs ved dzīvē. Mēs runājam par vēsturi, idejām, teoloģiju, Bībeles interpretācijām. Taču ja mēs to visu atstājam vienīgi ideju līmenī, kaut kur smadzeņu ķīmijas dziļumos, mēs esam palaiduši garām būtiskāko. Šīm ‘idejām’ ir jāatstāj iespaids uz mūsu personībām. Ar to es gribu teikt, ka Bībeles lasīšanai, vai kādu grāmatu par Bībeles tēmām lasīšanai, braucot uz darbu vai pirms gulētiešanas ir jānogulsnējas mūsu dvēselē, sirdī. Tai ir jāveido mūsu pasaules uzskati, liekot mums atslēgties no mūsu sīkajām ikdienas rūpēm un aizdomāties par visbūtiskākajiem cilvēces pastāvēšanas jautājumiem uz šīs vienreizēji skaistās planētas. Ja mēs pareizi izpratīsim visus šos jautājumus, tad mūsu pārdomu rezultāts gala beigās būs mīlestība un pazemīga kalpošana Dievam. Un tagad mums būtu jāapdomā, kāda ir šo ideju tīri praktiska nozīme mūsu dzīvē. Es lūdzu jūs ļoti nopietni uztvert šīs pārdomas, jo es esmu pārliecināts, ka tīri akadēmiska Dieva vārda studēšana, kas neatstāj iespaidu uz praktisko dzīvi, ir pat bīstama. Neskatoties uz to, ka viņš ir Romas katoļu baznīcas mācītājs, Raimundo Panikkars ir to ļoti trāpīgi formulējis: „Ja prāta darbība atdalās no dzīves, tā kļūst ne tikai neauglīga un atsvešinoša, bet arī kaitīga un pat noziedzīga [jo]... Es esmu pārliecināts, ka mēs dzīvojam kritiskā laika posmā, kas nepieļauj mums izklaidēties izklaidēšanās dēļ” (1).

Parasti uzskata, ka ‘Sātans’ cenšas atturēt cilvēkus no taisnprātīgas rīcības un izmanto ikkatru iespēju, lai kārdinātu cilvēkus, bet viņš ir apturams ar garīgumu un Rakstu vārdiem. Ja Sātans būtu dzīva būtne, tad tieši *kāpēc* un *kā* šī būtne būtu apturama ar garīgumu? Tieši *kāpēc* šī šķietami varenā būtne būtu aizbaidāma ar garīgumu un iedrošināma ar garīguma un tikumības trūkumu? Man nav apmierinošas atbildes uz šiem jautājumiem. Ja mēs vienkārši teiktu: ‘Tāds nu viņš ir’, tas tikai liktu mums uzdot nākamo jautājumu – kāpēc viņš tāds ir? Kā viņš tāds kļuvis? Ef.4:27 teikts, ka dusmas un nespēja piedot dod vietu velnam; 1.Tim.5:14 brīdina, ja jaunākās atraitnes neapprecas, tās paver ceļu Sātana rīcībai. Kad mums saka: „Stājieties pretim velnam, un viņš bēgs no jums” (Jēkaba 4:7), diez vai mēs iztēlojamies cīņu ar burtisku zvēru, kurš bēg no mums, kad mēs stājamies tam pretim. Kad sākam izprast šo vārdu nozīmi, kas ar tiem domāts mūsu ikdienas dzīvē, tad kļūst skaidrs, ka Jēkabs runā par nepieciešamību pretoties grēkam *mūsu apziņā* un šis pretošanās process tiks kārdinājumam atkāpties.

Šie panti kļūst daudz skaidrāki, kad mēs beidzot nonākam pie secinājuma, ka mūsu patiesais pretinieks / Sātans ir mūsu pašu vājās apziņas radītie kārdinājumi. Mēs apzināmies, ka dusmas un cietsirdība noved pie grēka. Nav grūti iedomāties, kā pirmā gadsimta neprecētās jaunās atraitnes varētu padoties dažādiem kārdinājumiem. Taču tie visi būtu radušies viņu iekšējā apziņas stāvokļa rezultātā [kā piem., seksuālā neapmierinātība, neapmierinātība ar sociālo stāvokli sabiedrībā, ekonomiskās grūtības, bērnu trūkums un tml.]. Neprecētas jaunas atraitnes stāvoklis viņas apziņā varēja izsaukt visdažādākos kārdinājumus.

Tas, ka Kungs Jēzus patiesi uzvarēja Velnu, nozīmē, ka arī mēs gala beigās, cīnoties ar grēku, to noteikti uzvarēsīm. Ja mēs to aptveram, mēs ikdienā cīnīsimies, lai valdītu pār mūsu prātu, centīsimies to pildīt ar Dieva vārdu, ar neuzticību uztversim mūsu motīvus, pārbaudot sevi, paturot prātā cilvēces dabīgo noslieci uz grēku. Mēs neuztversim citu cilvēku vājības kā vērstas personīgi pret mums; mēs redzēsīm tajās viņu iekšējo ‘sātānu’. Ticība Velnam ir tik izplatīta tāpēc, ka tā noņem no mums atbildību par cīņu ar mūsu iekšējām dabiskajām tieksmēm un domām. Taču, ja mēs arī neticam Velna kā atsevišķas būtnes pastāvēšanai, mēs varam domās radīt kaut ko līdzīgu ārējam Velnam, piemēram, TV vai katolicisma veidolā, un visus savus garīgos pūliņus pievērst šo lietu apkarošanai, tā vietā lai cīnītos ar savu iekšējo pretinieku. Nepienācīgs pašu grēcīguma un nepieciešamības pēc šķīstīšanās un pašattīstības, ar no tā izrietošo pazemību, novērtējums ļoti viegli noved pie koncentrēšanās uz kādu ārēju pretinieku (2). Tikai tad kad mēs līdz galam izprotam ‘Velna’ būtību, mēs varam konkrēti vērsties pret to. Albera Kamī romāna „Dumpinieks” tēma ir, ka „cilvēks nekad nav tik varens kā saceļoties pret kaut ko, kad viņš pilnībā nododas cīņai pret netaisnu varu un ir gatavs ziedot savu paša dzīvību, lai atbrīvotu apspiestos”. Reiz mēs esam skaidri noteikuši, kas ir mūsu ienaidnieks, mēs varam pacelties līdz tādiem pat ziedošanās augstumiem. Cilvēks patiesi nekad nav tik varens kā brīdī, kad viņš ir gatavs sacelties pret savu ienaidnieku un ziedot savu dzīvi šim gala mērķim.

Mums nevajadzētu vainot mūsu dabu par mūsu vājībām tā, kā to dara ortodoksālie kristieši, vainojot ārēju Velnu. Mums ir pazemībā jānoliec galva par katru pastrādāto grēku un nepadarīto taisno darbu. Tikai tā mēs spēsim novērtēt mums parādīto žēlastību un rast stimulu pazemīgai kalpošanai, kā arī patiesai un sirsnīgai Dieva slavēšanas vēlmei dziļā un izjustā pazemībā. Doroteja Sejersa pareizi atzīmē: „Cilvēka psiholoģiskā uzbūve valda pār viņu, bet tikai tādā pašā veidā kā mākslinieka materiāls valda pār mākslinieku”. Mēs patiesi *esam spējīgi* valdīt pār sevi; nevar būt, ka Dievs dusmotos uz mums tikai tāpēc, ka mēs esam cilvēki. Nevar būt, ka mūsu daba liktu mums grēkot un mēs tam nevarētu pretoties. Ja tas tā būtu, tad Dieva dusmas vērstos pret Viņa nevainojamo Dēlu, kuram bija tieši tāda pati daba kā mums. Kungam bija mūsu daba, bet Viņš negrēkoja un šajā ziņā Viņš ir mūsu piemērs, mūsu ceļa zvaigzne. Mums vajadzētu uzdot sev jautājumu, ko Jēzus darītu vienā vai otrā situācijā, atceroties, ka Jēzus, kas kārdināts tāpat kā mēs, spēja uzveikt Sevī velnu krustā, neskatoties uz to, ka Viņam bija mūsu daba. Ļaudis nereti mēdz atkārtot „Es esmu grēcinieks”, „nonākt debesīs”, „Sātans” un tml., neaizdomājoties par šo vārdu patieso nozīmi. Un mēs nereti darām tieši tāpat, mēs runājam par ‘grēku’, būtībā neapzinoties, kā tas ir jāsaprot un kā pret to jāizturas.

Šveiciešu psihiatrs Pols Terners ir uzrakstījis spīdošu pēc savas iedziļināšanās cilvēka psihē darbu ar nosaukumu „Vardarbības impērija” (3). Viņa bagātīgā psihiatra darba pieredze, pētot dažādu neirožu rašanās iemeslus, ļāva viņam saskatīt to milzīgo cīņu, kas norisinās katrā cilvēkā starp pareizo un nepareizo, labu un ļaunu, kārdinājumu un pretošanos kārdinājumam. Šī cīņa norisinās ik brīdī, visniecīgākās izvēles dēļ – piemēram, vai izrādīt acumirkliņu nepatiku pret kādu cilvēku, vai saniknoties līdz agresijas izrādīšanai, tāpēc ka jūtam kādu smejamies par mums restorānā un tml. Vairums cilvēku virs zemes nepiekritīs tiem reliģiskiem / teoloģiskiem secinājumiem, pie kuriem mēs esam nonākuši – ka Velns nav ne ‘kritušais eņģelis’, nedz arī kāda pārcilvēciska būtne, bet gan mūsu pašu iekšējie kārdinājumi, kas cīnās mūsos, Pētera vārdiem sakot, kā rēcošs lauva. Taču dzīvē cilvēka psihes analīze atklāj, ka ‘vardarbība

mūsos', vai mēs to vēlamies saskatīt vai ne, ir ne tikai reāla, bet pat būtiska mūsu ikbrīža garīgās pieredzes sastāvdaļa. Pie tiem pašiem secinājumiem kā Terners, nonācis arī franču sociologs Klods Levī-Strauss savā klasiskajā darbā „Mežonīgais prāts”, kura virsraksts jau runā pats par sevi (4). Ar to es gribu teikt, ka mūsu Bībelē balstītos secinājumus apstiprina psihoterapija un cilvēku psihes pētījumi. Tos apstiprina pati dzīve, pat ja cilvēki negrib pieņemt mūsu Bībelē balstītos secinājumus, nevēloties atteikties no tradicionālajiem ticējumiem, ka problēma nav vis mūsos, bet gan ārpus mums esoša pārcilvēciska ‘Velna’ šķietami pastrādātajā vardarbībā. Un šeit mācība pieņem tīri praktisku nozīmi – jo ja mēs patiesi saprotam un ticam, ka Jēzū ‘Velns’ un viņa vara ir iznīcināti; ja mēs bijībā uzlūkojam brīnumaino krustu, kurā Velna varai bija darīts gals Kunga Jēzus cēlajā prātā, kad Viņš karājās krustā, un saprotam ka šī uzvara ir arī mūsu uzvara, to uzvara, kas ir Viņā... tad atklājas, ka galvenajam daudzo neirožu un disfunkciju cēlonim nav vairs varas pār mums. Jo mēs, kas esam padevušies un padodamies kārdinājumam, kas pārāk bieži pakļaujamies vardarbībai, kas ir mūsos, kas brīžiem zaudējam šai cīņā, esam paglābti no sakāves žēlastībā un piedošanā, jo žēlastības Dievs piedēvē mums Kristus taisnību. Kungs Jēzus bija tas, kurš ik brīdī pārvarēja sevī esošo ‘vardarbību’, kas it īpaši uzsvērti izpaužas cīņā ar iekšējo ‘vardarbību’ tuksneša pārbaudījuma laikā un krustā. Un Dievs Savā žēlastībā pieņem mūs Viņā. Nav brīnums, ka lai to sasniegtu, Viņam bija jābūt cilvēka dabai, lai Viņā būtu šī iekšējā ‘vardarbība’, kas bija jāpārvar. Tā, pēc manām domām, viena Bībeles aspekta pareiza izpratne ved pie otra aspekta pareizas izpratnes, kļūstot par pamatu praktiskai dzīves pārveidošanai. Tā izpaužas Dieva darba nesalīdzināmais, nepārspējamais skaistums Viņa cilvēces glābšanas lietā.

Saruna ar sevi

Pareiza sātana izpratne liek mums vairāk ieklausīties sevī, uzmanīgāk tvert mūsu pašu domu gājumu, saprotot, cik liela nozīme ir mūsu pašu personībai un raksturam. Tā vietā lai baiļotos no kāda ārēja velna uzbrukuma, mēs visu uzmanību pievēršam paškontrolei un mūsu garīguma pilnveidošanai. Jo mums ir jābūt dzīvā personīgā saskarsmē ar Tēvu un Dēlu, atsaucoties tiem abiem pilnīgi unikālā veidā. Jo ir tik daudz atsaukšanās veidu Jēzum, cik ir cilvēku pirkstu nospiedumu. Un tieši šī dziļi personiskā atsaukšanās izpalielē, ja mēs esam tikai vērotāji no malas kādai kosmiskai cīņai debesīs.

Jāsaka, ka bibliskais velns attiecas uz mūsu sarunu ar sevi, kas ir tiešā pretrunā ar domu par ārējās Velna būtnes pastāvēšanu. Jēzus līdzībā par bagātnieku, kurš sprieda pie sevis un teica savai dvēselei, ka viņam ir tik daudz bagātības, ka jāceļ lielāki šķūņi, uzsver, cik liela nozīme ir sarunai ar sevi (Lk.12:17-19). Ja mēs saprotam, ka mūsu saruna ar sevi ir potenciāli mūsu lielākais pretinieks [‘Sātans’], tad mēs radīsim sevī spēku meklēt patiesu garīgumu, pakļaujot visas savas domas Kristus gribai. Pāvilaprāt, ne visas domas ir paklausīgas Dieva gribai, un tā arī ir bibliskā ‘velna’ būtība.

5.Moz.15:9 Mozus brīdina Izraēlu: „Sargies, ka tavā sirdī nav blēdības un ka tu nespriestu: septītais gads – atlaides gads ir tuvu.” Nespried pie sevis, ka nedosi brālim aizdevumu, zinādams, ka atlaides gadā tev tas būs jāatlaiz. Šeit mēs redzam Vecajā Derībā Jaunās Derības ‘Velna’ līdzinieku. Mēs *spējam* valdīt pār saviem spriedumiem, mums tikai jāapzinās, ka tāda saruna manī notiek. Būtībā Mozus brīdina, ka mums jāieklausās mūsu sirds viltībās, kas saka priekšā par atlaides gada tuvošanos, kam var sekot necienīga rīcība.

Pareizi izprotot 'Velna' būtību, mēs pilnībā apzināsimies mūsu iekšējās sarunas ar sevi realitāti un varu pār mums. Ps.36:1 brīdina: „Grēks čukst bezdievīgajam viņa sirdī”. Kaina ceļš ir zaimot visu, ko viņš nesaprata (Jūdas 10,11). Viņš nesaprata un negribēja saprast upurēšanas principu būtību un, zaimojot savu brāli un Dieva pavēles, viņš kļuva par bibliskā Velna bērnu – jo viņš *nesaprata*.

Mūsu saruna pašiem ar sevi, mūsu spriestspēja faktiski nosaka mūsu savstarpējās attiecības. Ja mūsu sarunās pašam ar sevi ir izveidojies ne visai labvēlīgs priekšstats par kādu cilvēku, taču mēs runājam un izturamies labi pret viņu, agri vai vēl mūsu patiesās domas liks sevi manīt. Es atceros, cik lielu iespaidu uz mani atstāja viena Sorena Kierkegarda frāze, kas bija tik skaudri patiesa un īsi un skaidri izteikta: „Neapzinātas attiecības ir daudz spēcīgākas par apzinātām”. Tas visu izsaka. Ko tu pats sev saki par savu sievu, kā tu savā prātā analizē bērna rīcību... tam visam ir daudz lielāks svars par vārdos izteikto un ārējo attieksmi, kuru tu demonstrē. Diemžēl šai pasaulē par svarīgu uzskata to, *kā* tu izsakies; tā ir bēgšana no savas patiesās esības svarīguma izpratnes. Un tas ir vēl viens iemesls, kāpēc saruna pašam ar sevi ir tik izšķiroša mūsu dzīvē un mūsu garīgajā attīstībā. Un tas viss izriet no pareizas sātana kā mūsu iekšējā pretinieka izpratnes. Sātans ir mūsu grēcīgās domas un nevis kāds čalis, kas izkritis no 99.stāva loga Ēdenes dārzā.

Raksti atzīst mūsu iekšējo cīņu psiholoģisko spraigumu. Tā, 2.Moz.23:5 teikts: „Ja tu redzi sava ienaidnieka ēzeli guļam zem viņa nastas, tad neatstāj to, bet palīdzi tam to pacelt”. Šis dievišķais likums paredzēja, ka šāds gadījums izraisīs iekšēju kārdinājumu ‘atstāt’ to guļam, taču, nē – „palīdzi tam to pacelt”. Pat ebreju bibliskās valodas uzbūve dod norādījumu uz to, kā Dievs vēlas, lai tiktu uztvertas lietas. Bibliskajā ebreju valodā nav atsevišķa vārda ar nozīmi ‘domāt’, tā vietā ir ‘spriest savā sirdī’. Un dažreiz šo vārdu nepareizi tulko kā ‘teikt’ (piem., 1.Sam 16:6 – latv. Bībele dod pareizo tulkojumu: ‘domāt’). Tas palīdz izprast bieži atkārtoto mācību par to, ka Dievs uzskata cilvēku domas kā izteiktu vārdu vai rīcību. Bet ar to es gribu uzsvērt, ka ebreju Bībele pastāvīgi pievērš uzmanību mūsu iekšējiem spriešanas, domāšanas procesiem – jo tajos ir īstenais ‘Sātans’, īstenais patiesa garīguma ienaidnieks.

Grēka lomas mazināšana

Cilvēka rakstura vispārārtāta iezīme ir nereti ‘projicēt’ noteiktas attieksmes un rīcības, kas tos nomāc, uz citiem. Man šķiet, ka sātana jēdzienu var minēt kā šādas attieksmes klasisku piemēru. Mēs apkopojam visus Dieva personības aspektus, kuri mums nav saprotami – no kuriem tas, ka Viņš ienes ļaunumu mūsu dzīvēs, nav mazākais; un mēs ņemam arī mūsu pašu personības iezīmes, kuras mūs neapmierina, mūsu grēkus, mūsu neglītumus... un projicējam tos uz būtni vārdā Sātans. Tas viss ne tikai mazina mūsu pašu grēku; tas ir mēģinājums radīt ‘Dievu’ pēc mūsu līdzības; tādu, kādam tam būtu jābūt pēc mūsu domām. Tā ir Dieva zaimošana, tas Viņu pazemo un atspoguļo mūsu nespēju pieņemt to, ka mēs neesam dievi, ka mēs esam grēcinieki, ka mums ir jāstrādā pie sevis pilnveidošanas nevis jānovirza mūsu vājības kaut kur tālāk, projicējot tās uz kādu citu.

Attiecībās ar pilnīgo Dievu mūs, grēcīgās cilvēku būtnes, pārņem nepārvarama tieksme attaisnot, loģiski pamatot un mazināt mūsu grēkus. Tieši tā jau arī ir bibliskā ‘Sātana’ būtība, sātana kā Dieva apmelotāja, Viņa ‘zaimotāja’ mūsu apziņas dzelmēs, mūsu pašuztverē. Brīža karstumā mēs it bieži attaisnojam grēku, tikai daudz vēlāk nonākot pie

atziņas, cik viegli mēs esam ļāvusies pašapmānam. Ja sakām, ka neesam grēkojuši, tad darām Dievu par meli (1.Jņ.1:10). Ja mēs Viņam neticam, mēs tāpat „darām Viņu par meli”, mēs zaimojam vai nepatiesi apsūdzam Viņu (1.Jņ.5:10). Šie vārdi var likt mums nepatikā novērsties. Bet tā tas patiesi ir – noliegt mūsu grēcīgumu, neticēt tam, ko Dievs par to saka, nozīmē zaimot Dievu. Mēs to darām ne tikai savā prātā, savā uztverē un atziņā. Daudz formālāk un racionālāk mēs to darām, cenšoties sagrozīt Bībeles mācību, lai kaut kādā veidā mazinātu grēka nozīmi. Un tieši tas ir noticis, nemitīgi attīstoties cilvēku domai par grēku un Sātānu. Es negribu teikt, ka Dievs vēlas, lai mēs justos kā nožēlojami grēcinieki, kas pastāvīgi izraisa Dieva dusmību; pozitīvā nozīmē mūsu grēcīguma apzināšanās izsauc prieku un apbrīnu par Dieva lielo žēlastību, kā arī spēka pieplūdumu Dieva kalpošanas darbā ar mīlestību priekos un bēdās, kuru daudzi kristieši privātās sarunās atzīstas nejūtam.

Ādama un Ievas grēka mazināšana

Nesim Bībeles pierakstus par Ādama un Ievas grēku. Ebreju apokrifiskai Ēnoha grāmatai ir bijusi liela loma nepareizā uzskata par Sātānu kā par atsevišķu būtni nostiprināšanā. Šī grāmata novel cilvēces vainu uz sātānisku būtni vārdā Azazels: „Visu zemi samaitāja Azazela darbu mācība: viņam jāpiedēvē visi grēkii” (1. Ēnoha 9:6; 10:8). Atšķirība starp šo un Bībeles pierakstu nešķiet pārāk liela, taču tā ir ļoti nozīmīga. 1.Moz.6:11 teikts, ka zeme bija samaitāta Dieva priekšā *cilvēku varas darbu dēļ*. Bībeles pieraksti necenšas novelt vainu uz kādu citu būtni – cilvēce tika sodīta *savu* grēku dēļ. Jebkurā gadījumā no Dieva puses nebūtu ētiski sodīt cilvēkus kāda Azazela grēku dēļ.

Kristiešu dogma laika gaitā pamazām sāka dot citu skaidrojumu pierakstiem par Ādamu un Ievu, sākotnēji ebreju uzskatu iespaidā, ka patiesais ļaundaris ir Velns, kas domājams izlietoja čūsku, vai pārvērtās par čūsku, lai piemānītu Ievu; un to var vērst par labu, ar gavilēm sveicot Kristus cīņu Debesīs ar šo briesmoni ‘Velnu’. Taču, kā mēs jau vairākkārt esam uzsvēruši, Bībele runā par čūsku kā par čūsku, vienu no „lauku zvēriem”, ko Dievs Tas Kungs bija radījis (1.Moz.3:1). Radīšanas grāmatas pierakstos nav sastopamas domas par Sātānu, Luciferu, kritušiem eņģeļiem vai sacelšanos Debesīs. Problēma ir tajā, ka *viens* cilvēka vainas dēļ pasaulē ienācis grēks un tādējādi nāves lāsts ir nācis pār mums visiem, jo mēs visi esam līdzīgi grēkojuši (Rom.5:12). Nils Forsits parāda, kā Miltons „Zaudētajā paradīzē” mazina Ievas grēku. Sātāna pārspēka klātbūtne it kā mazinot viņas grēkā krišanu. Un Milтона tēlojumā Ievu iekārdināja Velna izteiktā doma, ka viņa varētu kļūt par dievieti: „9.grāmatā Velns apelē pie Ievas vēlmes līdzināties dievieteī, pacelties augstāk par viņai nosprausto likteni un [Miltons] ignorē kristiešu epikā doto viņas nodarītā būtību kā vienkāršu nepaklausību” (5). Būtībā, Ādama un Ievas vietā mēs būtu izdarījuši to pašu nepareizo izvēli, kā mēs arī rīkojamies ikdienā. Tādēļ Raksti vienmēr atsaucas uz Ādama grēku kā tās pieredzes pirmtēlu, kuru mēs atkārtojam, kad vien mēs grēkojam. Ādams ir jebkurš no mums, katrā no mums no jauna atkārtojas viņa grēkā krišana un pestīšana no žēlastības; tas atspoguļojas arī ebreju valodā, kur ‘cilvēks’ un ‘cilvēce’ ir *adam*. Kādā privātā sarunā mans analītiskais draugs Alans Faulers reiz teica, ka Ādams Rakstos ir mūsu (cilvēku) pārstāvis un Kungs Jēzus ir Dieva pārstāvis mūsu priekšā.

To, ka Ādams ir jebkurš no mums pauž katra Rakstu lappuse. Tā Izebele mudina Ahabu grēkā krišanai tiem pašiem vārdiem kā Ādama un Ievas kārdināšana aprakstīta Bībelē; Izraēla „kā Ādams ir pārkāpuši derību” (Hoz.6:7). Jānis runā par „miesas kārtību, acu kārtību un dzīves lepniecību” kā mūsu kārdinājumiem (1.Jņ.2:16), atsaucoties uz tām pašām

lietām, kas bija par kārdinājumu Ādamam un Ievai Ēdenē. Pāvils nojauta, ka tāpat kā čūska piekrāpa Ievu ar savu viltību, tā arī Korintas kristiešu prātus sajauca maldīgi uzskati (2.Kor.11:3 = 1.Moz.3:13). Grēcinieks izvēlas vai pieņem „viltnieku valodu” (Ījaba 15:5 – tas pats vārds lietots 1.Moz.3:1). Bieži atkārtotais bauslis: „Tev nebūs iekārot” (2.Moz.20:17 un citur) satur to pašu vārdu, kas tulkots kā ‘kārtība’, un 1.Moz.3:6 runā par augli, kas Ievai likās „iekārojams”, un Izraēlam tik „mīļi” nepareizie augļi (Jes.1:29). Šie piemēri [un līdzīgi tiem ir atrodami gandrīz katrā Bībeles nodaļā] parāda, ka cilvēku grēks būtībā ir Ādama un Ievas grēka atkārtojums. Un uzsvars tiek likts uz to, ka mums ir jāceļas augstāk pār tiem, ka mums *nav* jālīdzinās viņiem. Taču šo aicinājumu personīgi cīnīties pašam ar sevi, lai pārvarētu grēku, klusina un nepareizā gultnē novirza uzsvars uz šķietamo Velnu, kas Ievu kārdina, noveļot vainu uz to un līdz ar to mazinot mūsu lomu grēka pārvarēšanā mūsos. Un tā mēs redzam, ka šie skaļie Velna pulgotāji pilnīgi ‘nesaprot’ to, cik svarīga ir paškontroles nepieciešamība un garīgums ikdienas dzīvē un katra cilvēka raksturā.

Es nebūt neesmu pirmais no tiem, kas pievērsuši uzmanību tam, ka ticība Sātana pastāvēšanai mazīna grēka nozīmi. C.F. Evansa vienā no vispazīstamākajiem komentāriem par Tēvreizi 20.gadsimtā kategoriski apgalvoja: „Tieši pseido-ticība kāda gara būtnei, kas daudzus gadus ir bijusi nekas vairāk kā komiska būtne, ticība, kas var mazināt grēka nozīmi... tieši kristiešu Evaņģēlijs... norāda garīgā ļaunuma kalngalu cilvēkā... radība, kas būtu caurcaurēm ļauna nav nekam līdzīga, jo kā tāda tā ir nelabojama un Dievam nebūtu nekāda iemesla ļaut tai pastāvēt, nu vienīgi ja Viņš nebūtu spējīgs tikt ar to galā” (6).

Jo mēs noliedzam

Lai palīdzētu saprast mūsu grēcīguma apjomu, atļaujiet man uzdot jautājumu tiem, kas tic Velna eksistencei: vai mēs grēkotu, vai arī vai mēs varētu grēkot, ja Velna nebūtu? Ja nē, tad mēs noteikti ciešam un tiekam netaisni sodīti par mūsu grēkiem? Un ja jā, tad cik lielā mērā Velns ir atbildīgs par mūsu grēkiem, kā tiek visnotaļ apgalvots, ja jau mēs tik un tā grēkotu? Saskaņā ar Bībeli, loģiku un dzīves īstenību, problēma ir un paliek mūsos un mēs vienkārši nevaram to uztiept kādam atsevišķi pastāvošam Velnam. Arī Jēzus uzvara un sasniegums bija Viņa dabīgās grēcīgās dabas apvaldīšanā, nekad negrēkojot, nekad neatsakoties no taisna darba darīšanas – un tādējādi paverot ceļu mūsu galējai uzvarai pār grēku ar visām no tā izrietošajām sekām. Bet tādi cilvēki kā Origenis iztēloja visu Kristus kalpošanu kā cīņu ar velnišķu būtni. Viņš atkārtoti identificēja nāvi ar Velnu, ignorējot atkārtoti paustu Bībeles mācību, ka mēs mirstam mūsu grēku dēļ, nevis kāda Velna dēļ. (Rom.5:12,21; 6:16,23; 7:13; 8:2; 1.Kor.15:56; Jēkaba 1:15). Tertulians mācīja, ka kristībā mums ir jānoliedz Sātans un [šķietami] grēcīgie eņģeļi: „Tie ir eņģeļi, kurus mēs kristībā noliedzam”. Bībelē nav neviena panta, kur kaut kas tāds būtu pieminēts – kristībā ir drīzāk jāatsakās un jānožēlo mūsu personīgie grēki.

Reliģiska rakstura viduslaiku lugās Sātans un nešķīstie gari tika iztēloti skatītājiem kā radības, par kurām skatītāji varēja smieties, apsmiet un priecāties par to krišanu no Kristus rokas. Taču tāda pieeja nenoveda līdz skatītājam apziņu, ka patiesā cīņa nav vis uz skatuves, vai kaut kur visumā – bet gan cilvēka sirdī. Un tad paceļas jautājums: Kāpēc psiholoģiskajā līmenī Dante un citi tīksminājās attēlojot Sātanu tik ārkārtīgi groteskā veidā? Es teiktu, ka viņi tā darīja, jo viņi apzinājās šausmīga un radikāla ļaunuma / grēka pastāvēšanu un dedzīgi novēlā to no mums pašiem uz kādu citu, kas būtu ārpus mums. Ļaudis labprāt aplūkoja gleznas, skatījās lugas... jo tās kaut kā

iedrošināja tos, ka grēks un ļaunums ir kaut kas ārēji pastāvošs. Nopietna un godīga pašpārbaude vispārliciecināšāk atklāj, ka mēs vadāmies no vēlēšanās noliegt mūsu grēku nopietnību.

Es ļoti ilgi nevarēju samierināties ar domu, ka grēks sakņojas *vienīgi* katra atsevišķa cilvēka sirdī. Es biju gatavs piebiedroties Džefrija Rasela paustajam uzskatam: „Tas ir pareizi, ka katrā no mums ir ļaunums, taču pat saliekot kopā lielus daudzumus individuālā ļaunuma, neviens nav spējīgs izskaidrot to, kas notika Osvencimā” (7). Tāpat kā jūs es redzēju pasaules ļaunumu un iesakņojušos grēku, un es intuitīvi jutu, ka ir jābūt vēl kaut kam, kas to izraisa. Kāpēc [līdz ar daudziem citiem] man radās tāds iespaids un kāpēc tas bija tik spēcīgs un tik intuitīvs? Tas bija tāpēc, ka es vienkārši nespēju uzlūkot to, ko Pāvils sauc par „grēka ārkārtīgo grēcīgumu” (Rom.7:13, angļu autorizētās Bībeles tulkojumā). Šajā nodaļā Pāvils runā par to, kā pat viņa dzīvē Dievam bija jāatklāj viņam grēka pārmērīgais grēcīgums. Šis process norisinās katrā no mums. Tā vietā lai domātu, ka grēks ir laiku pa laikam notiekošs kļūdainais atgadījums, mēs sākam to patiesi saprast kā radikālu problēmu, kā to attēlo Bībele. Un tad mēs vairs nedarbojamies tai iespaidā, ka noteikti ir jābūt kādam grēka / ļaunuma avotam, kas inficē pasauli, taču nesakņojas cilvēcē. Augstāk minētais Osvencimas piemērs man ir īpaši nozīmīgs. Sešpadsmit gadus dzīvodams Austrumeiropā, es esmu četras reizes apmeklējis Osvencimu. Tikai ceturtnā apmeklējuma laikā es sapratu, ka vairs nevaru piebiedroties Dž.Rasela uzskatam. Gluži vienkārši – mēs visi esam grēka pārņemti un šī iemesla pēc visā nopietnībā *bīstami* nepietiekami novērtējam grēka varu pār mums un to milzīgo ietekmi, kādu mūsu grēcīgā rīcība, domas un lēmumi var atstāt uz citiem. Mana intuitīvā vēlme atrast kādu lielāku ļaunuma avotu Holokausta izskaidrošanai ir tipiski cilvēcisks mēģinājums mazināt mūsu pašu grēkus, kā arī cilvēces un citu cilvēku grēkus. Tieši tāpēc iedziļināšanās grēka un lielā ļaunuma problēmās, kas ir šīs grāmatas mērķis, vienkārši nav populāra. Šķiet, ka pastāv uzskats, reiz šīs problēmas nav zinātniski risināmas, tad vispār nav vērts tās risināt. Taču pēc manām domām, tā ir tā pati psiholoģiski izskaidrojamā vēlēšanās novirzīt uzmanību no mums pašiem un no cilvēku grēcīguma apzināšanās svarīguma. 'Velns' paliek lielā kristietības daļā, kā arī vairumā sabiedrības un citu reliģiju, kā neizpētīts pieņēmums. Neizpētītu pieņēmumu klātbūtne mūsu dzīvē un sirdīs, kā arī sabiedrībā būtu jāuztver kā briesmu signāls. Kādēļ šai šķietami bezbailīgo skaidrojumu meklēšanas gadsimtā, vispārpieņemto paradigmu gāšanas gadsimtā, visa pārvērtēšanas, rūpīgu pētījumu, tradīciju atmešanas laikā... uzskats par Velnu tā arī paliek pieņēmuma statusā? Es domāju, ka šīs tradīcijas [jo tā ir tikai un vienīgi tradīcija] atmešana, lai dzīvotu pēc Bībeles noteiktajiem standartiem par Velnu, prasa pārāk daudz. Ir grūti pieņemt visas dzīves negācijas kā žēlastības Dieva pieļautas un pat uzsūtītas; ir tik pazemojoši apjaust, ka mēs esam vien mazi bērni, kuru laba un ļauna uzskati nesaskan pilnībā ar mūsu Tēva uzskatiem. Un ir nepieciešama visa mūsu dzīve, lai beidzot saprastu, ka mūsu dabiskās tieksmes un vēlmes patiesībā ir mūsu lielais Sātans / pretinieks. Ir viegli pierādāms, ka mūsu uzskati par to, kas ir 'labs' un 'pareizs' ir bieži maldīgi – padomājiet par visām tām reizēm, kad ticīgais lūdz Dievu par kaut ko, bet Dievs neuzklausa, un vēlāk viņš saprot, ka ir lūdzis to, ko nevajadzēja lūgt, un ir pateicīgs Dievam, ka Dievs nav viņu tobrīd uzklājis. Ījaba lūgums Dievam pārgriezt viņa dzīvības pavedienu varētu kalpot kā piemērs no Bībeles (Ījaba 6:9).

Vispārpieņemtais uzskats par Velnu mazina arī Jēzus uzvaru pār grēku krustā. Tā nebija varonīga cilvēka cīņa ar pūķi Georgija Uzvarētāja garā. Mēs esam pestīti, jo Kungs Jēzus Savā prātā nonāvēja katru grēcīgu tieksmi un beidzot atdeva Savu dzīvi par mums,

lai atsvabinātu mūs no grēka un nāves. Ebr.2:14 uzsvērts, ka tikai tāpēc, ka Jēzum bija tāpat kā mums asinis un miesa, Viņš varēja iznīcināt Velnu. Un tā bija Viņa *nāve*, kas iznīcināja Velnu. Šie Bībeles fakti neko neizsaka teoloģijai, kas apgalvo, ka Jēzus un Velns ir iesaistīti visuma konfliktā, līdz Jēzus uzvarēs un nonāvēs Velnu. Taču Ebr.2:14, kā arī visā Jaunajā Derībā teikts, ka grēku / Velnu iznīcināja *Jēzus nāve* krustā. Nebija nekādas cīņas uz dzīvību vai nāvi ar Velnu kā dzīvu būtni, līdz tas tika iznīcināts. Jēzus *nāve* bija tā, kas nogalināja Velnu. Tas nekādi nesaskan ar domu par kosmisku konfliktu starp Jēzu un Velnu. Tieši tāpēc, ka Jēzum bija mūsu daba, Velns tika iznīcināts – un tam, ka Viņam bija cilvēka daba nebūtu nekādas nozīmes, ja Jēzus būtu cīnījies ar burtiski dzīvu būtni.

Personību vērtība

Grēka nozīmes mazināšana, noveļot vainu par to uz dzīva Sātana personību, rezultātā mazina arī cilvēku pestīšanas brīnuma nozīmi. Dieva labvēlība ikkatram no mums neko daudz neizsaka, ja mūsu pestīšana patiesībā ir bijusi abstrakts darījums, kas noslēgts starp Dievu un Sātanu kaut kur visumā. Bībeles zīmētā aina ir daudz skaudrāka katram no mums – pestīšana bija viena *cilvēka*, Dieva Dēla Jēzus sasniegums, šeit uz zemes, krustā Jeruzalemes tuvumā. Viņš mira mīlestībā pret *mums*, lai mūsu grēki taptu piedoti, nevis lai samaksātu kādai visuma būtnei vārdā Sātans. Būtiskākie notikumi nerisinās kaut kur visumā, bet gan mūsu sirdīs, kurās trūkst atsaucības Dieva mīlestībai un labvēlībai.

Tāpat kā vispārpieņemtais uzskats par Sātanu mazina grēka nozīmi, tā tas mazina arī indivīda personības nozīmi. Mūsdienu pasaulē arvien lielākas cilvēku masas kļūst par radikāla ļaunuma upuriem – masveidīgas cilvēku iznīcināšanas, terorisma akti, kari un tml. Bet katras personas nāve izraisa daudzu dvēseļu nāvi to cīņā ar šī radikālā ļaunuma pieredzi. Solžeņicins raksta par to NKVD upuru bērnu nāvi, kuru sirdis neizturēja un arī par tiem, kas ieslēgušies sevī, knapi vilka dzīvību, ļaunuma pieredzes nomākti: „Kad mēs minam miljonus, kas gāja bojā nometnēs, mēs aizmirstam, ka to skaits ir daudzkārt jādubulto”.

Tas attiecas uz mums visiem. Mums visiem ir mīļi cilvēki, kas cieš no ļaunuma un to ciešanas daudzkārtīgi atbalsojas mūsu sirdīs. Mums trūkst vārdu, lai aprakstītu katra pieredzēto ļaunuma daudzumu. Man šķiet, ka mūsu mēģinājumi tikt ar to kaut kādā galā ir noveduši mūs pie mēģinājuma to visu abstrahēt, izsakot to metafiziski kā kosmisku konfliktu starp Dievu un Sātanu, atsakoties no domas par individuālu grēka un ļaunuma pieredzi. Tas viss mazina indivīda ciešanas un vērtību. Piemēram, mēs runājam par Holokaustu iznīcinātajiem 6 miljoniem ebreju. Taču šis skaitlis slēpj ļaunuma realitāti. Mēs varam iejusties viena ebreja ciešanās, bet ne miljonu ciešanās. Ortodoksālā Sātana ideja cenšas novest ļaunumu un grēku līdz abstraktam jēdzienam, kaut kur visumā, kaut kur prātā... un līdz ar to zūd Bībeles liktais uzsvars uz indivīdu. Mēs vairs pilnībā nenododamies bēdām līdz ar mūsu ciešanām pakļauto brāli, droši nenostājamies pret grēku mūsu pašu un citu dzīvēs... no mums prasītā piepūle ir par lielu un mēs nogrūžam to uz šo ērto pārcilvēciskā Sātana ideju.

Grēks – tas ir nopietni

Bibliskais sātana jēdziens liek mums saprast, ka mūsos ir pamatā tās pašas grēcīgās tieksmes, kas ir vissamaitātākajā izvarotajā vai sadistā. Dievbijība nenozīmē tikai atdalīšanos no grēcīgiem cilvēkiem; tā ir atteikšanās no grēcīgām kaislēm mūsu pašu

sirdīs. Solžeņicins vairāk par citiem ir pieredzējis un domājis par ļaunumu; un viņa slēdziens ir tieši tāds pats: „Ja tas būtu bijis tik viegli! Ja tikai... būtu nepieciešams atdalīt [ļaunos cilvēkus] no pārējiem un iznīcināt tos! Taču robežšķirtne starp labu un ļaunu iet caur katra cilvēka sirdi. Un kas ir gatavs iznīcināt kādu paša sirds daļu?” (8). Lai izprastu cilvēka postīšanas tendences avotus, Ēriks Froms ņēma talkā loģiku, socioloģiju, psiholoģiju un filosofiju; un viņš nonāca pie tiem pašiem slēdzieniem, pie kuriem mēs nonācām, studējot Bībeli un Solžeņicins no personīgās pieredzes. Arī viņš nonāca pie slēdziena, ka pārcilvēciskā Sātana uzskatam nav nekāda pamatojuma, ka ļaunums nāk no *visas* cilvēces dziļumiem, nevis no dažiem no mums: „Ļaunums ir dzīve, kas vērsas pati pret sevi... mūsu iekšējais pievilksnās spēks tam, kas ir miris” (9). Froma slēdziens ir, ka tieši mūsu valdzinājumi un dzīves veids ir cilvēka ļaunuma avoti – un tas ir saskaņā ar biblisko atklāsmi. Pārcilvēciskajam Sātanam nav nekādas lomas nedz Bībeles skaidrojumos, nedz zinātniskajā pieejā, nedz dzīves pieredzes vērojumos. Tas viss liek mums saprast, ka risinājums nav tajā, lai mēs atdalītu labos no ļaunajiem cilvēkiem, vai iznīcinātu ļaunos karā vai nāves spriedumos; risinājums ir sapratnē, ka pamatā tās pašas tendences, kas ir visļaunākajos cilvēkos, ir arī katrā no mums. Mums ir jāielūkojas sevī, lai saredzētu, ka katrā no mums mīt ir Hitlers, ir Staļins un tml. Der tikai ieskatīties Roberta Saimona grāmatā „Ļaunie dara to, par ko sapņo labie” – un nopietni un godprātīgi ielūkoties savā sirdī – un mēs redzēsim, ka mēs visi esam pakļauti tiem kārdinājumiem, kuriem padodas tie briesmīgie noziedznieki (10). Es zinu, ka dažiem no lasītājiem būs iebildumi pret to... bet es varu tikai lūgt jūs būt godīgiem pašiem pret sevi attiecībā uz tām domām un vēlmēm, kas dažbrīd ienāk mums prātā.

Atbildība par rīcību

Sapratne, ka grēks nāk no mums, liek mums uzņemties daudz augstāku atbildību par mūsu pašu rīcību – kā arī māca mums prasīt lielāku atbildību no citiem par viņu rīcību. Mūsdienu pasaulē atbildība diemžēl ir arvien retāk sastopama īpašība. Mēs attaisnojam kā savu, tā arī citu cilvēku rīcību tik lielā mērā, ka patiesa nožēla, pazemība, prieka sajūta, piedzīvojot piedošanu, reāli un veiksmīgi pašpildnīgošanās centieni šķiet maz pazīstamas jūtas ļoti daudzu cilvēku dzīvēs šodien. Iekšēja grēka apziņa liks mums prasīt atbildību arī no citiem, nevis nostāties post moderniskā bezjūtīgā plecu paraustīšanas pozā, redzot citu cilvēku nepiedienīgu rīcību, un pasīvi attaisnojot to. Andrejs Grīlijs raksta: „Kāpēc dusmoties uz cilvēku par ļaunprātīgu rīcību, ja tu nedomā, ka viņš ir par to atbildīgs?” (11). Rolo Mejs bija vēl viens kristiešu psihologs, kas nonāca pie tiem pašiem slēdzieniem, pie kuriem mūs noveda Bībeles mācība: „Parastais personificētais [ļaunuma] vēsturiski lietotais nosaukums, proti, velns, nav pieņemams, jo tas izmet ļaunuma varu ārā no paša... Turklāt, man ir vienmēr licies, ka tā ir sabojāta un izvairīga ļaunuma izpratnes forma” (12). Tā tas patiesi arī ir – vispārpieņemtais velna jēdziens ir izvairīšanās no atbildības par mūsu grēkiem, lūkošanās kaut kur ārpusē tā vietā, lai ieskatītos sevī.

Citu nomelnošana

Mūsu nodarbību laikā es esmu atzīmējis, ka cilvēkiem liekas pievilcīga doma par to, ka mēs, šeit uz zemes, kaut kādā veidā esam Dieva un Jēzus pusē, kas savukārt ir iesaistīti visuma mēroga konfliktā ar Velnu Debesīs. Un tas mums ļauj uzskatīt ikkatru uz zemes, kas ir pret mums, kā „no Velna nākošu” un tādēļ mēs esam tiesīgi tos apkarot un nomelnot, saucot tos par Sātana dzimumu. Viduslaiku raganu medību trakums aiznesa simtiem tūkstošiem nevainīgu cilvēku – tā bija sava veida psiholoģiska epidēmija, kas

izplatījās sabiedrībā. Jebkurā nelaimē un slimībā cilvēki vainoja Sātānu un tādēļ jebkuru, kam kaut kas ir bijis pret cietēju, uzskatīja par ‘Sātāna’ sūtītu. Šķielējošas vecenes, jebkurš, kas kaut kādā veidā atšķīrās no apkārtējā pūļa, kļuva par uzbrukuma upuri. „Šī ticība pieņēma arvien lielākus apmērus, izplatīdamās līdzīgi epidēmijai tajā apvidū, kurā šādi incidenti notika” (13). Nozīmīgi man šķiet tas, ka cilvēki ar lielu gatavību uztvēra ticību par atsevišķas Sātāna būtnes pastāvēšanu. Šī ticība ļauj mums dot vaļu savām dusmām, savai neapmierinātībai un nepatikai pret kādu – Dieva vārdā, it kā piedaloties cīņā pret Sātānu, kurā mēs cēli nostājamies Jēzus pusē. Šeit arī slēpjas šīs ticības bīstamība. Patiesa, bibliska sātāna sapratne ir tik atšķirīga, tā pieprasa no mums paškontroli, sevis pārbaudīšanu, mūsu vājību un Kristus spēka apzināšanos – un tas, savukārt, iespaido mūsu attieksmi pret citiem. Tā vietā lai rīkotu raganu medības un nomelnotu citus, mēs sākam saprast cilvēku vājības un cilvēku dabu un cenšamies, cik vien tas ir mūsu spēkos, stāties pretim sātānam mūsos, lai sasniegtu Kristus izcīnīto uzvaru pār velnu.

Mums labpatīk uzskatīt, ka Dievs nostājas kāda pusē visās uz zemes notiekošajās ķildās un mēs, bez šaubām, domājam, ka Viņš ir *mūsu* pusē, tātad mūsu pretinieki ir Dieva pretinieki un pret tiem ir jāvērs mūsu ienaida spēks. Šekspīra Makdafs atspoguļo mūsu domas šai ziņā: „Vai lai Debesis vienaldzīgi nolūkotos, neiesaistoties šai lietā?”. Šī mūsu iedomība, ka Dievs ir mūsu pusē lielās un mazās lietās, no ķildas ar kaimiņu līdz pasaules kariem, noved pie ienaidnieka nomelnošanas, saistot to ar Sātānu. Un tad ebreju un pagānu mīti par melno ļaunuma dievu, kas ir pretstatā patiesajam Dievam, kļūst tik pievilcīgi cilvēka domāšanai. Mums *gribas* tiem ticēt, jo mums tā gribas nomelnot pretīgo kaimiņu vai kaimiņu valsti, pierakstot tiem ļaunuma kalngalus, saistību ar visuma ļaunajiem spēkiem, ar kuriem mēs varonīgi cīnāmies. Tādēļ nav jābrīnās, ka pārcilvēciskā Sātāna ideja ir tik pievilcīga un tiek likta lietā visās konflikta pusēs. Manā datorā ir datne ar karikatūrām un afišām, kas attēlo cilvēkus Velna veidolā. Abos pasaules karos abas karojošās puses pretiniekus nomelnoja kā sātāna dzimumu. K.S. Lūiss savos darbos atsaucās uz Sātānu uz Otrā pasaules kara fona, kad britu prese par Sātāna dzimumu sauca nacistus un vēlāk arī komunistus. Kopš 1945.gada padomju masu informācijas līdzekļi piedēvēja ienaidniekiem ‘Sātāna’ veidolu, kaut gan oficiāli viņi neticēja ne Dievam, ne velnam; rietumu varas vīri līdzīgā veidā nomelnoja Padomju valstis. Ne tik senā pagātnē rietumu presē parādījās Islama valstu līderu un teroristu karikatūras; un arī islamistu karikatūristi nepalika rietumiem parādā šajā ziņā, attēlojot rietumu un Izraēlas līderus kā ‘lielo Sātānu’. Bosnijas musulmaņi un Serbijas kristieši rīkojās līdzīgi karos, kas noveda pie Dienvidslāvijas valstu apvienības sabrukuma... šo attēlu nomaiz uz datora ekrāna rada nomācošu iespaidu. Katrs cenšas nomelnot otru, un piezīmēt otram ragus un asti, kas ir *tik* viegli un amizanti. Un kaut arī lielākā daļa no mums nav karikatūristi, patiesībā mēs lielos un mazākos konfliktos rīkojamies tieši tādā pat veidā.

Piezīmes

- (1) Raimundo Panikkar, *Worship and Secular Man* (London: Darton, Longman & Todd, 1973, vi.
- (2) David Levin, *Legalism and Faith* (Ann Arbor: Tidings Publishing, 2002), ch.21.
- (3) Paul Tournier, *The Violence Within*, translated by Edwin Hudson (San Francisco: Harper & Row, 1978).
- (4) Claude Levi-Strauss, *The Savage Mind* (Chicago: University of Chicago Press, 1961).

- (5) Neil Forsyth, *The Satanic Epic* (Princeton: Princeton University Press, 2003), p.7.
- (6) C.F. Evans, *The Lord's Prayer* (London: S.C.M., 1997), p.70.
- (7) J.B. Russell, *The Prince of Darkness: Radical Evil and the Power of Good in History* (Ithaca: Cornell University Press, 1992), p.275.
- (8) Alexander Solzhenitsyn, *The Gulag Archipelago* (New York: Monad Press, 1974), pp.431,168.
- (9) Erich Fromm, *The Anatomy of Human Destructiveness* (New York: Rinehart & Winston, 1973), pp.9,10.
- (10) Robert Simon, *Bad Men Do what Good Men Dream of* (Washington: American Psychiatric Press, 1999). Saimons bija tiesu medicīnas psihologs, kura darbi atspoguļo viņa dzīves pieredzi pētot slepkavu un citu lielo noziedznieku psiholoģiju.
- (11) Andrew Greeley, *Unsecular Man* (New York: Schocken Books, 1972), p.212.
- (12) Rollo May, „Reflections and Commentary,” in Clement Reeves, *The Psychology of Rollo May: A Study in Existential Theory and Psychotherapy* (San Francisco: Jossey Bass, 1977), p.304.
- (13) F.G. Jannaway, *Satan's Biography* (London: Maranatha, 1900), p.12.

3-2 VELNS UN SĀTANS: GRŪTIE JAUTĀJUMI

Vispārpieņemtie uzskati par Velnu kā kritušo eņģeli un dzīvu būtni paceļ veselu virkni jautājumu, uz kuriem nav atbildes, vismaz Rakstos. Tas lika Šellijam norādīt, ka Velns vispārpieņemtajos kristiešu uzskatos ir visvājākā vieta. „Velns... ir populārās reliģijas vājākā vieta – krokodīla vārigais vēders... Kristieši izgudroja vai pieņēma Velnu, lai izvairītos no grūtībām [cenšanās saprast laba Dieva pastāvēšanu un ļaunuma realitāti]” (1). Dž.B. Rasels bija līdzīgās domās: „Tā ir vienmēr bijusi traušlākā šuve kristiešu teoloģijā” (2). Pretrunīgo skaidrojumu daudzums, kurus sniedz galvenā virziena kristiešu teoloģija, un to izraisīto neatbildamo jautājumu birums tikai apstiprina šos vērojumus. Runājot par mūsu ticības nozīmi praktiskajā jomā, es vēlētos uzskaitīt šos jautājumus. Es daru to tāpēc, ka pārlicinošas, dinamiskas, noturīgas attiecības ar Dievu nevar dibināt uz tāda ticības pamata, evaņģēlija sapratnes pamata, kurā ir tik daudz kļedzošu pretrunu un neatbilstību. Ar grēka un ļaunuma problēmām mēs sastopamies ikdienas dzīvē; un es no sirds ticu, ka bez pareizas šīs problēmas sapratnes, bez pareiza Bībeles lasījuma šīs pretrunas un šķietami ‘teorētiskas’ grūtības novedīs pie nesakārtotas un nedrošas dzīves. Tik ļoti bieži tieši pārdomas par šāda veida problēmām [Kā gan Dievs varēja kaut ko tādu pieļaut?] noved pie ticības zuduma; bet arī otrādi, tās spēj novest pie grēka un ļaunuma jēgas izpratnes, kas ļauj Dievam stiprināt mūsu ticību šīs negatīvās pieredzes iespaidā. Lūk, daži no jautājumiem, kas rodas kristietībā ieviesto maldīgo ideju par velnu iespaidā – es tos esmu pierakstījis, lai atklāti grieztos pie jums ar nolūku novērst jūs no šī ierastā, taču maldīgā uzskata par Sātana eksistenci:

- Ja Velns ir kritušais eņģelis, tad kas bija par iemeslu viņa krišanai? Kāda bija viņa grēka iedaba? Vai viņš fiziski atstāja Debesis un nogāja kaut kur citur? Un ja tā, tad kur viņš ir tagad? Ellē, virs zemes vai kaut kur gaisā? Ja viņš nonāca uz zemes, tad kur viņš nolaidās? Ēdenes dārzā? Vai tas

bija Kristus vai erceņģelis Miķelis, kurš guva uzvaru pār Velnu? Kurš bija tas, kas viņu nometa no Debesīm?

- Tieši kur ir Velns tagad? Ja jau viņš ir fiziska persona, viņam ir jābūt arī apmešanās vietai? Ja eņģeļi burtiski nokrita no debesīm, kur viņi ir?
- Vai šķietami kritušie eņģeļi nonāca uz zemes, lai kārdinātu cilvēci grēkot, vai tādēļ, ka Dievs tos izraidīja? Ja Dievs tos izraidīja no Debesīm *viņu* grēku dēļ, tad kādēļ cilvēkiem būtu viņu dēļ jācieš? Vai tas neizskatās pēc psihopāta sodīšanas, dodot viņam bisi rokās un iemetot to no tiesas zāles tieši skolas spēļu laukumā? Ja viņi ir nonākuši uz zemes pēc pašu brīvas gribas, lai te grēkotu, tad tas ir pretrunā ar dumpi Debesīs.
- Vai mēs grēkotu, vai mēs spētu grēkot, ja velna nebūtu? Ja nē, tad mēs noteikti ciešam un tiekam netaisni sodīti par mūsu grēkiem? Un ja varētu, tad cik liela ir velna daļa mūsu grēkos, ja jau mēs tik un tā grēkotu?
- Ja Velns ir dzīva būtne, vai viņam ir ķermenis? Kā viņš izskatās? Ja apgalvo, ka viņš ir „gara būtne”, tad kādā nozīmē viņš ir persona? Kur ir atrodama kāda Bībeles liecība ‘garu’ eksistencei vai kādas citas formas būtņu pastāvēšanai?
- Kādas ir attiecības starp Velnu un kritušajiem eņģeļiem / nešķīstajiem gariem? Kāda ir to soda veidu atšķirība? Vai kritušo eņģeļu grēks un Velna grēks bija atšķirīgi?
- Vai Velns un tie eņģeļi var kādreiz nožēlot savus grēkus? Vai viņš var rīkoties pēc brīvas gribas? Vai viņam kādreiz ir bijusi brīva griba? Vai viņam sākotnēji Debesīs bija tāda pat daba kā Kristum? Ja Ādams grēkoja un varēja to nožēlot, kāpēc Velns un šķietami kritušie eņģeļi to nevarēja darīt? Kā Miltons rakstījis „Zaudētajā paradīzē”: „Cilvēks atradīs žēlastību, bet tas otrs [proti, Sātans] gan nemūžam” (3.131)
- Kad krita Velns? Pirms radīšanas? Pirms Ādama radīšanas? Vēlāk? Laikā, par kuru runāts Atkl.12? Noas laikā, kad Dieva dēli apņēma cilvēku meitas (1.Moz.6)?
- Kā radās nešķīstie gari? Jaunā Derība atsaucas uz apkārtējiem ticējumiem par gariem – bet pirmajā gadsimtā par gariem uzskatīja mirušo ‘nemirstīgās dvēseles’. Ļaunas nemirstīgas dvēseles kļūva par nešķīstiem gariem (skat Jāzepa Flavija „Ebreju kari” 6.47). Ja nešķīstie gari ir šķietami ļaunie eņģeļi, kas krita radīšanas laikā vai 1.Moz.6 laikā, kā viņi var tajā pat laikā būt par cilvēku ‘mirušajām dvēselēm’? Kā tam var rast attaisnojumu Bībelē, ja Bībele nepārprotami apgalvo, ka cilvēka dvēsele ir mirstīga.
- Ja mēs izvēlamies ticēt vispārpieņemtajām Ecēh.28:15 interpretācijām: „Nevainojams tu biji savos ceļos... līdz kamēr atrada tevī noziegumu” un Jņ.8:44 „Viņš [Velns] no paša sākuma ir bijis slepkava un nestāv patiesībā, jo patiesības nav viņā”, tad mēs sastopamies ar pretrunu savā ticībā Velnam – vai velns no paša sākuma bija grēcinieks, jebšu sākotnēji viņš bijis nevainojams, bet tad krita?
- Kā lai izskaidro Sātana *pozitīvo* garīgo iespaidu? Cilvēki tika nodoti sātānam, lai viņi pārmācīti vairs nezaimotu Dievu (1.Tim.1:20); nodošana sātānam „miesas samaitāšanai” (1.Kor.5:5) – un „miesa” Jaunajā Derībā parasti attiecas uz miesīgu *domāšanu* (Rom.8.5-9; Ef.2;3; Jņ.8:15). Tam noteikti ir kāda jēga tikai, ja ‘sātans’ attiecas uz pretinieku, bet ne uz kādu visumā mītošu būtni, kas liek mums grēkot.

- Kad Velns tika sodīts, un kā? Kad viņš bija nomests zemē? Jēzus krustā sišanas laikā? Jēzus kalpošanas laikā, kad viņš teica: Es redzēju sātanu kā zibeni no debesīm krītam”? Vai otrajā atnākšanā?
- Kā mēs varam izsargāties no velna? Kāpēc velns baidītos, ja mēs lasām Bībeli, saucam Kristus vārdu, kristāmieš, nēsājam vai pieskaramies krustam, pārmetam krustu, skaitām maģiskos vārdus un darām citas agrīno baznīcas „tēvu” ieteiktās lietas?
- Ja Jēzus iznīcināja velnu krustā (Ebr.2:14), kā tas nāk, ka grēks un ļaunums zemes virsū arvien pieaug – ja jau velns ir tajos vainojams? Un ja velns ir „iznīcināts”, kā tad šī personība turpina dzīvot un darboties? Kā var sodīt Velnu pastarā dienā, ja viņš tika iznīcināts krustā? Skaidrs, ka tam visam ir kaut kāda jēga tikai, ja mēs saprotam, ka visas Bībelē sastopamās atsaucē uz velnu neattiecas uz kādu dzīvu būtni, bet gan uz cilvēka dažādajiem ‘pretiniekiem’ un grēka varu. Piektdienis uzdeva jautājumu Robinsonam Krūzo: „Ja Kunga spēkos ir iznīcināt Velnu un Viņš vēlas to iznīcināt, kāpēc Viņš gaida līdz pasaules galam?”. Un tas ir labs jautājums. Tradicionālie uzskati par Velnu laupa jēgu Bībeles izteikumam, ka Kristus iznīcināja velnu krustā (Ebr.2:14). Ja mēs izprotam, ka velns šajā kontekstā attiecas uz grēka varu, viss nostājas savās vietās. Grēka vara tika iznīcināta; Kristū personīgi velns tika pārvarēts un pilnībā iznīcināts. Mēs tagad izdzīvojam Viņa uzvaru, iznīcinot grēka varu, caur Viņa uzvaru un Viņa spēkā mūsu dzīvēs, būdami droši par galīgo uzvaru Kristū.
- Sakarā ar to visu: Kāpēc Kristum bija jāmirst? Vai Velna tirānijas dēļ, kā to tik bieži apgalvojuši ‘baznīcas tēvi’? Vai mūsu un Ādama grēka dēļ, kā Pāvils to skaidro savā Vēstulē romiešiem?
- Kāda ir Velna vara, ko viņš dara mūsu pasaulē? Vai viņš ir vainojams tā lāsta, kas nāca pār Ādamu pēc viņa grēkā krišanas, rezultātos? Vai viņš to izved dzīvē? Vai viņš rada visas nelaimes? Vai viņš ir vainojams katra atsevišķa cilvēka grēkos?
- Gregorijs Lielais un citi kristiešu autori apgalvo, ka Dievs ir devis Sātanam varu darboties. Kāpēc tad mēs atkārtoti lasām par nelaimi, kam Dievs „licis notikt” un „ļāunu garu no Dieva”, par Dievu, „kas dod svētību, bet arī ļāunu” (Am.3:6; 1.Sam. 18:10; Jes.45:5-7)? Vai Dievs it kā atzītu Sātana ‘tiesības’ valdīt pār mums?
- Vai velns bija čūska, vai viņš tikai izmantoja čūska savu mērķu sasniegšanai? 1.Moz. pierakstos par čūskas sodu teikts; „tev būs... pīšļus ēst visas tavas mūža dienas” – tā norādot uz tās mirstību. Vai Velns burtiski ēd pīšļus? Kādas ir attiecības starp čūskām, kuras mēs šodien pazīstam, kas lien uz sava vēdera, un Sātanu?
- Vai katram grēkam ir savs nešķīstais gars / kritušais eņģelis? Vai Velns ienāk mūsu prātā vai miesā? Kā Velns mūs kārdina? Bībeles skaidrojums par iekšējā kārdinājuma ieņemšanos cilvēkā ir nepārprotams (Jēkaba 1:13-15; Mk.7:15:23); un to apstiprina mūsu pieredze. Bet kā tad tā velnišķā būtne kārdina mūs un noved grēkā?
- Vai velns soda grēciniekus pēc nāves, vai kontrolē sodīšanas procesu? Kā velns sadarbojas ar Dievu, ja vispār sadarbojas?
- Ko velns darīs Tūkstošgades laikā, būdams „sasiets”? Kāpēc fiziskais ķermenis būtu jāsasien, lai to savaldītu, ja viņš ir tik aktīvs garīgi?

- Saskaņā ar 1.Mozus grāmatas pierakstiem, lāsts, kas nāca pār zemi un cilvēci pēc Ādama grēkā krišanas, bija no Dieva, ne no velna. Ko tad velns darīja uz zemes pēc savas šķietamās krišanas? Ja [kā to bieži vien uzskata] no Velna nāk ciešanas un lāsti, kā tad viņa varā ir sodīt dabas radības un dzīvniekus, kas nav grēkojuši?
- Ja mēs pieļaujam domu par sātana kā personības pastāvēšanu, kura varā ir katra cilvēka ievēšana kārdināšanā, tad tam ir jābūt ļoti varenam un zinošam. No kurienes šī vara un tiesības? Dievs ņem dalību miljonu, ja ne miljardu vissīkākajās cilvēku darīšanās visā pasaulē, regulējot Savu plānu, ņemdams vērā tās neskaitāmās nākotnes, kuras pieļauj Viņa dotā izvēles brīvība cilvēkiem. Kā Sātans var stāties pretī mūsu Visuvarenajam Dievam, kura pārraudzībā ir miljardiem visumu, kas seko neskaitāmo vissīkāko atoma daļiņu kustībai neskaitāmajās galaksijās, kur zvaigznēm nav ne gala ne malas... vai šķietamais Sātans *patiesi* būtu tik varens? Vai pati doma par kādu pretspēku Dievam – radītājam visumā nav absurda, pat nožēlojama? Tāpat kā doma par to, ka Dievam būtu jāatpērk no Sātana Dēls un visa cilvēce, piešķir Sātanam pārāk daudz varas – un Bībelē nav ne vārda par to, ka tāda vara viņam būtu jēl kad bijusi.

Es teiktu, ka šis milzīgais būtisku un neatbildamu jautājumu klāsts sagrauj teoloģisku mācību vai nostādni, kura nav spējīga tikt galā ar šiem jautājumiem. Tas fakts, ka vispārpieņemtā kristietība vēstures gaitā ir nākusi klajā ar tik lielu daudzumu pretrunīgu šo jautājumu skaidrojumu, norāda vienīgi uz to, ka šim pieņēmumam nav pamatojuma. Visu šo jautājumu risinājums ir Bībeles skaidrojuma izpratne, ka grēks nāk no cilvēka iekšienes, ka ļaunums un posts gala beigās nāk no Dieva; tas visu nostāda savās vietās. Visi šie grūtie jautājumi patiesībā tikai atspoguļo to, cik neapmierinoši ir tradicionālie Sātana un ļaunuma skaidrojumi. Sūzana Neimane ir veltījusi veselu grāmatu to piemēru izklāstam, kas parāda, kā Eiropas domāšanas, filosofijas un politikas vēsture patiesībā neveiksmīgi cenšas vienoties ļaunuma izcelsmes skaidrojumā (3). No Kanta līdz Hegelim, Marksam, Nīče, pat Hitleram... to visu var saprast kā virkni arvien izmisīgāku centienu apvienot pagātnes ļaunuma piemērus ar ļaunuma pieredzi šobrīd. Sen jau būtu laiks nopietni ielūkoties Dieva dotajā Bībelē. Cilvēku skaidrojuma centieni, vai tie daļēji atsauca uz Bībeli, vai nē, ne pie kāda risinājuma nav nonākuši. Es esmu ievērojis, ka tie, kas neveiksmīgi centušies rast atbildi uz šo jautājumu cilvēku teorijās, nonāk pie Dieva – ja tiem pareizi izklāsta Bībelē doto ļaunuma izcelsmes skaidrojumu. Kā piemēru var minēt M.Skott Peku, klasiski liberālu amerikāņu psihoterapeitu. Savā grāmatā viņš atzīstas, ka centies skaidrot cilvēku ‘grēcīgumu’ vienkārši kā nepareizu ievirzi, disfunkciju un tml., visādi izvairoties minēt ‘ļaunuma’ jēdzienu. Bet tikai galu galā nonākot pie ļaunuma atzīšanas, nevairoties to nosaukt vārdā, kā arī atzīstot to, ka cilvēce dzīvo pašapmāna maldos un ‘sātans’ patiesībā ir ‘apmelotājs’, kas arī ir grieķu vārda *diabolos* burtiskā nozīme, viņš nonāca ne tikai pie Dieva, bet arī pie Kristus un daudz veiksmīgākas cilvēku ārstēšanas.

Piezīmes

- (1) P.B. Shelley, *On the Devil* in *The Complete Works of Percy Bysshe Shelley*, ed. Roger Ingpen and Walter E. Peck (New York: Scribner's, 1965).
- (2) J.B. Russell, *The Devil* (Ithaca: Cornell University Press, 1977), p.222.

- (3) Susan Neiman, *Evil in Modern Thought: An Alternative History of Philosophy* (Princeton: Princeton University Press, 2002).
- (4) M. Scott Peck, *People of the Lie: The Hope for Healing Human Evil* (New York: Simon & Schuster, 1983).

CETURTĀ NODAĻA: NEŠĶĪSTIE GARI

4-1 Velns, Sātans un nešķīstie gari

Iepriekšējās nodaļās mēs noskaidrojām, ka Velns vai Sātans nav kāda atsevišķa būtne vai nezvērs, bet gan tās iekšējās grēcīgās noslieces, kas piemīt cilvēka dabai. Ja mēs pieļaujam, ka nav tādas būtnes, tad no tā izriet, ka nav arī nešķīsto garu, kurus pieņemts uzskatīt par Velna kalpiem. Daudzi cilvēki domā, ka Dievs dod mums visas labās lietas dzīvē un Velns ar saviem gariem nes mums visas sliktās lietas un atņem to labo, ko Dievs mums dod. Bet pirms mēs ķeramies pie nešķīsto garu tēmas, atkārtosim dažus no Bībeles pamatprincipiem, kurus mēs jau apskatījām agrāk.

Bībele nepārprotami māca, ka Dievs ir visa spēka un varas avots, ka Viņš ir atbildīgs kā par labām, tā arī par sliktām lietām mūsu dzīvēs:

„Es kas radu gaismu un veidoju arī tumsību, kas dod svētību, bet arī ļaunu, Es esmu Tas Kungs, kas visu to dara!” (Jes.45:7);

„Briesmas nāca no Tā Kunga un ir aizsniegušās līdz Jeruzālemes vārtiem” (Mihas 1:12);

„Ja pilsētā pūš tauri, vai ļaudis tad lai nesabītos? Vai var gadīties pilsētā kāda nelaime, kam Dievs nebūtu licis notikt?” (Am.3:6).

Tādēļ, kad mūs piemeklē nelaimes, mums tās jāuztver kā Dieva sūtīts pārbaudījums, nevis jāvaino Velnu un viņa garus. Ījabs bija cilvēks, kas zaudēja daudzas lietas, ar kurām Dievs bija viņu svētījis, taču viņš neteica: ‘Šie nešķīsteņi ir atņēmuši man visu, ko Dievs bija devis’. Bet lūk, ko viņš teica:

„Tas Kungs bija devis, Tas Kungs ir ņēmis, Tā Kunga Vārds lai ir slavēts!” (Ījaba 1:21);

„Ja mēs esam no Dieva labu saņēmuši, kā tad lai mēs arī nesaņemam ļaunu?” (Ījaba 2:10).

Kad mēs beidzot nonākam līdz atziņai, ka visas lietas nāk no Dieva, tad, kad mūs piemeklē nelaime, mēs varam griezties pie Dieva ar lūgšanu pēc palīdzības; un, ja Viņš mūs neuzklausa, mēs varam būt droši, ka Dievs to devis mūsu garīgajai pilnveidošanai, kas galu galā nāks mums par labu:

„Mans bērns, nenicini Tā Kunga pārmācību un nepagursti, kad Viņš tevi norāj! Jo, ko Tas Kungs mīl, to Viņš (nevis nešķīstie gari) pārmāca un šauš katru bērnu, ko Viņš pieņem. – Pacietiet pārmācību! Dievs izturas pret jums kā pret bērniem. Jo kur ir bērns, ko tēvs nepārmāca? Bet, ja jūs esat bez pārmācības, ko visi ir saņēmuši, tad jūs esat nelikumīgi bērni un ne īsti bērni” (Ebr.12:5-8).

Dievs: visas varas avots

Dievs ir visas varas avots: „Es esmu Tas Kungs, un cita nav neviena; bez Manis neviena Dieva nav (ebreju vārda ‘dievs’ nozīme būtībā ir ‘vara’)” (Jes.45:5);

„Vai ir bez Manis vēl cits Dievs? Nē, nav nevienas citas klints, Es nezinu nevienas!” Dievs saka (Jes.44:8);

„Tas Kungs ir Dievs, cita nav, vienīgi Viņš” (5.Moz.4:35).

Tādi panti Bībelē sastopami atkal un atkal. Jo Dievs ir visas varas avots un vienīgais Dievs. Tādēļ Viņš ir dusmīgs Dievs, ko Viņš mēdz mums atgādināt (piem., 2.Moz.20:5; 5.Moz.4:24).

Dievs kļūst dusmīgs, kad Viņa tauta sāk ticēt citiem dieviem, kad viņi saka Viņam, ‘Tu esi varens Dievs, liels Dievs, bet es ticu, ka ir arī citi dievi bez Tevis, pat ja viņi nav tik vareni kā Tu’. Tādēļ mēs nevaram ticēt ļauno garu vai Velna pastāvēšanai līdz ar mūsu patieso Dievu. Tā ir vienkārši Izraēla pielaistā kļūda. Liela daļa Vecās Derības pantu parāda, kā Izraēls sadusmoja Dievu ar ticību citiem dieviem līdz ar Viņu. No Bībeles mēs varam izdarīt secinājumu, ka „ļāunie gari”, kuriem ļāudis tic šodien, ir tie paši viltus dievi, kuriem ticēja Izraēls.

Uz Bībeli balstītā kristietība atšķiras no pārējām reliģijām ar to, ka tā nepiedāvā kādu ļauno garu mācību. Daudzi neiedvestie reliģiskie raksti sīki apraksta, kādi ir viņu reliģijas uzskati par ļaunajiem gariem un eņģeļiem, ka pastāv labo un slikto garu hierarhija un tml. Bībele par to zīmīgi klusē. Ja šie tradicionālie uzskati nāktu no Bībeles, kāpēc tad tur tāda mācība nav atrodama? Kāpēc Bībelē nav neviena panta, kas pateiktu, kas tie gari tādi ir? Bībelē nav arī neviena acu liecinieka, kas būtu saticis ļaunos garus. Uz to ir norādījuši neskaitāmi autori (1). Bībele atsaucas uz gariem tāpat kā tā atsaucas uz tajā laikā izplatītajiem uzskatiem par, piemēram, Baalu; bet tāda atsaucē pati par sevi nepierāda, ka Bībele atbalstītu šos tajā laikā pastāvošos uzskatus. Kā tajā laikā, tā arī šodien ir liels daudzums ļauno garu teoloģiju, tāpat kā ir bagātīgs klāsts kultūru un reliģiju: atliek tikai izvēlēties, kuru mēs uzskatām par pareizo.

Pastāv uzskats, ka ļauno garu jēdziena izcelsme saistāma ar to, ka Tuvo austrumu tautas laikā ap pirmo gadsimtu nespēja pieļaut domu, ka dievi varētu nepastarpināti iespaidot cilvēku dzīves – tos uztvēra kā pārāk augstus esam, lai tie nodarbotos ar cilvēku ikdienas lietām. Šis uzskats caurstrāvoja Plutarha darbus par ļaunajiem gariem (2). Tiek atzīmēts arī, ka „doma, ka ļāunie gari ir vainojami visās morāla un fiziska rakstura ļāunestībās, dziļi iespaidās jūdu reliģiskajā domāšanā laikā, kas sekoja Bābeles gūstam, kas liecina par irāņu domāšanas veida iespaidu uz jūdaismu 5.un 4.gadsimtos pirms Kristus” (3). Visa šī premise ir krasā pretrunā ar vienu patieso Dievu, kā Viņš mums atklājas Bībelē – kas redz ne tikai tuvumā, bet arī tālumā (Jer.23:23), ir allaž aktīvs visos cilvēku ikdienas dzīves sīkumos. Plutarha uzskati par ļaunajiem gariem acīmredzot pamatojās Platona maldīgajos uzskatos par ‘nemirstīgajām dvēselēm’ – par gariem tika uzskatīta kāda šo nemirstīgo dvēseļu forma. Šeit redzam garu problēmas nopietnību – jo būtiska ir Bībeles mācība par cilvēces mirstīgumu un it īpaši par „dvēseles” mirstīgumu. Bībeles cerība ir vērsta uz ķermeņa augšāmcelšanos Mesijas galīgajā atnākšanā godībā, lai nodibinātu Dieva Valstību virs zemes. Viena maldīga ideja tik viegli noved pie otras. Pirms Bībeles liecību izskatīšanas mūsu secinājumu īss kopsavilkums: Kungs Jēzus izšķīra šo jautājumu taktiski un izveicīgi, tāpat kā Vecās Derības pravieši rīkojās ar maldīgajiem uzskatiem par drakoniem un monstriem kas it kā esot pazemē, jūrā, gaisā un tml. Kunga nostāja bija rādīt, ka vienīgā reālā vara virs zemes ir Dievs un nav neviena un nekā cita. Un pat ja tauta gribēja turēties pie savas kultūras māņticībām par gariem, tai bija jāatzīst, ka Dieva vara ir nesalīdzināmi lielāka... ka cilvēku dzīvē šiem māņu tēliem nav praktiskas varas un nozīmes. Mūsu dzīves līdz pēdējam sīkumam ir Dieva, „uzticīgā Radītāja” (1.Pēt.4:19), un neviena cita, rokās.

Piezīmes

- (1) Andrew Perry, *Demons, Magic and Medicine* (Sutton, UK: Willow, 1999); H.C. Kee, *Medicine, Miracle and Magic* (Cambridge: C.U.P., 1986).
- (2) See the Introduction to *Plutarch: Selected Essays and Dialogues* ed. D. Russell (Oxford: O.U.P., 1993); and J. Black and A. Green, eds., *Gods, Demons and Symbols of Ancient Mesopotamia* (London: The British Museum Press, 1992).
- (3) Geza Vermes, *Jesus the Jew* (London: S.C.M., 1993), p.61.

4-2 Ļaunie gari un elki

Ļaunie gari attiecas uz elkiem

Pirmajā vēstulē korintiešiem Pāvils skaidro, kāpēc kristiešiem nav jāpielūdz elki un nav jātic tādām lietām. Bībeles laikos cilvēki uzskatīja ļaunos garus par maziem dieviem, kurus var pielūgt, lai tie neļautu nelaimēm ienākt cilvēka dzīvē. Tādēļ tie veidoja ļauno garu tēlus, kas bija tie paši elki, un pielūdza tos. Tas izskaidro to, kāpēc Pāvila vēstulē „ļaunie gari” un „elki” lietoti kā savstarpēji aizstājami vārdi.

„Bet, ko tie upurē, tie upurē ļauniem gariem un ne Dievam. Bet es negribu, ka jums būtu kopība ar ļauniem gariem... ja kas jums saka: tā ir upuru gaļa, - tad neēdiet, viņa dēļ, kas jums to teicis...” (1.Kor.10:20,28). Tādējādi ļaunie gari un elki ir viens un tas pats. Ievērojiet, ka Pāvils teica, ka tie upurē „ļauniem gariem (elkiem) un ne Dievam” – ļaunie gari nav dievi un tā kā „nav cita Dieva kā viens vienīgs”, tas nozīmē, ka ļaunajiem gariem nav nekādas reālas varas, tie nav dievi. Tas skaidri teikts 1.Kor.8:4.

„Attiecībā uz elku upuru gaļas ēšanu mēs zinām, ka *nav neviena elka* (ļaunā gara) *pasaulē un ka nav cita Dieva kā viens vienīgs*”. Elku vai ļauno garu vienkārši nav. Ir tikai viens paties Dievs, vai viena vara pasaulē. Un Pāvils turpina (5.un 6.pp.): „Lai gan ir *tā saucamie* dievi vai debesīs vai zemes virsū – jo dievu un kungu ir daudz, [tāpat kā cilvēki tic, ka ir dažādi gari – viens, kas liek tev zaudēt darbu, otrs, kas liek tavai sievai tevi atstāt un tml.] bet mums ir tik viens Dievs, Tēvs, no kura visas lietas (kā sliktas, tā labas, kā mēs jau agrāk uz to atsaucāmies)”. Gal.4:8,9 teikts tieši tas pats, ja to pareizi pārtulko. Pāvils izaicina galatiešus: „toreiz jūs, Dievu nepazīdami, kalpojāt tiem, kas pēc būtības nav dievi... Kā tad jūs atkal atgriezāties pie nespēcīgajiem un nabadzīgajiem pirmspēkiem un tiem atkal no jauna gribat kalpot?” (Gal.4:8,9). Šeit gari tiek pielīdzināti tiem, kas „pēc būtības nav dievi”. Ievērojiet, kā Pāvils saka [Dieva iedvesmā] – „lai gan ir *tā saucamie* dievi...bet *mums* ir tik viens Dievs”, kuru mēs bijām un kuru pielūdzam. Līdzīga ir arī psalmu rakstītāju attieksme. Laiku pa laikam pagānu tautu dievi tiek uzrunāti *it kā tie pastāvētu*, bet tiem jāzemojas Tā Kunga, Izraēla Dieva priekšā (Ps.95:3; 97:7; 29:1,2,10). Viņu pastāvēšana vai nepastāvēšana nav no svara tādēļ, ka viena patiesā Dieva priekšā tie ir bezspēcīgi un mums ir jāizjūt bijība Viņa priekšā, kurš vienīgais valda pār mūsu dzīvēm mūsu pašu labā.

Vēl viens pierādījums tam, ka Jaunās Derības laikos ļaudis ticēja, ka gari ir elki vai ‘dievi’ ir Apustuļu darbos 17:16-18; kas apraksta Pāvila sludināšanas darbu Atēnās, pilsētā, kas „pilna elku”, kur tauta pielūdza dažnedažādos dievus. Kad tie dzirdēja Pāvila sludinām evaņģēliju, tie teica: „ ‘šis šķiet esam svešu (proti, jaunu) dievu (garu) sludinātājs.’ Jo viņš sludināja Jēzu un augšāmcēlšanos”. Un atēnieši domāja, ka Jēzus un augšāmcēlšanās ir jauni gari vai elki, par kuriem tiem tiek stāstīts. Ja mēs lasām šo nodaļu tālāk, mēs redzam, kā Pāvils māca viņiem patiesību un 22.pantā saka: „Jūs visās lietās esat ļoti dievbijīgi (burtiski: nododaties elku pielūgsmei), un viņš skaidro, ka Dieva nav viņu garos vai elkos. Atceraties, ka Dievs ir vienīgais varas avots. Ja Viņa nav garos, tad gariem nav nekādas varas, jo šai visumā nav citas varas avota, proti, tie vienkārši nepastāv.

Vecās Derības ļaunie gari bija elki

Atgriezoties pie Vecās Derības rakstiem, mēs atrodam citus pierādījumus tam, ka ‘ļāunie gari’ ir tie paši elki. 5.Moz.28:14-28, 59-61 pareģo, ka vājprātība būs viena no slimībām, kas nāks pār tiem, kas pielūgs citus dievus / garus. „Tie upurēja ļāuniem gariem, bet ne Dievam...” (5.Moz.32:17, salīdz. ar Ps.106:37). Tas izskaidro ļāuno garu saistību ar psihiskajām slimībām Jaunajā Derībā. Taču jāatzīmē, ka garu valoda asociējas ar slimību, nevis ar grēku. Mēs nelasām, ka Kristus izdzītu skaudības vai slepkavības vai tml. garus. Jāatzīmē arī, ka Bībelē rakstīts, ka cilvēkiem *ir* garu slimība, nevis ka ļāunie gari to *izraisījuši*. Zīmīgi, ka grieķu Vecās Derības tulkojumā (Septuagintā) elks ir *daimonion*; un Jaunajā Derībā šo vārdu tulko kā ‘ļāunais gars’. Ps.106:36-39 apraksta Izraēla apgrēcības un pielīdzina kānaāniešu elkus ļāunajiem gariem. „Elki” no Ps.96:5 Septuagintā ir „ļāunie gari”; un Septuagintā tas pats vārds lietots, aprakstot Gadu, sīriešu laimes dievu / elku Jes.65:11: „Viņi (Izraēls) kalpoja viņu *elkiem*, un tie kļuva viņiem par slazda valgu. Savus dēlus un savas meitas viņi upurēja *ļāuniem gariem* un izlēja nenoziedzīgas asinis – savu dēlu un savu meitu asinis, ko viņi upurēja Kānaānas *elkiem*: tā tapa zeme negodā likta ar asins grēkiem. Tā viņi kļuva nešķīsti ar saviem darbiem”.

Tā tad ļāunie gari un elki ir viens un tas pats. Par Izraēla ļāuno garu pielūgsmi Dievs saka, ka tie „pielūguši savu roku darinājumus”, jo viņu ticība ļāunajiem gariem bija viņu iztēles rezultāts; tie elki, kurus viņi pielūdza bija viņu „roku darinājums”. Tā tad tie, kas šodien tic ļāunajiem gariem, tic tam, ko paši cilvēki ir izdomājuši, nevis tam, ko Dievs mums ir mācījis. Vārda ‘elks’ burtiskā nozīme ir ‘nekas’, proti runa ir par kaut ko, kā nemaz nav reālajā pasaulē, tas pastāv tikai to cilvēku iztēlē, kas tiem tic.

5.Moz.32:15-24 apraksta, cik dusmīgu Dievu dara Viņa tautas aizgriešanās no Viņa un pievēršanās ticībai ļāunajiem gariem: Izraēls „atstāja Dievu, savu radītāju, un nicināja savas pestīšanas klinti. Tie Viņu dusmoja ar svešiem dieviem, ar savām negantībām tie Viņu kaitināja. Tie upurēja ļāuniem gariem, bet ne Dievam, tiem dieviem, ko tie nepazīna... ko jūsu tēvi nav bijušie... un Viņš (Dievs) teica: Es paslēpšu Savu vaigu no viņiem... jo tā ir netikla tauta, bērni bez ticības. Tie mani dzeldināja ar saviem nedieviem, tie Mani dusmoja ar saviem nīcīgajiem dieviem... Es krāšu ļāunumu pār viņiem...”. Jes.65:2 tikpat skaidri lasām par „stūrgalvīgu tautu, kas seko *pati savām domām* pa nelabu ceļu”. Par citu tautu dievībām 1.Sam.12:21 teikts: „Neatkāpieties no Tā Kunga... sekodami *blēņu dievībām*, kas nedz palīdz, nedz arī izglābj, jo *tie ir nieki*”.

Tā tad Dievs apraksta ļāunos garus kā blēņu dievības, „pašizdomātus savas sirds maldus” (Jer.14:4), kuriem ir muļķīgi ticēt, jo to vienkārši nav. Ticība ļāunajiem gariem pierāda neticību Dievam. Nav viegli ticēt tam, ka no Dieva nāk viss šai dzīvē, kā labais, tā arī sliktais. Vieglāk ir ticēt tam, ka sliktās lietas nāk no kāda cita, jo, ja mēs sakām, ka tās nāk no Dieva, tad mums ir jātic, ka galu galā tās nāks mums par labu, vai Dievs tās novērsīs no mums.

Teoloģiskāk par to izsakās Pāvils Mārtiņsons, komentējot 1.Kor.10:19-21: „Es uzskatu, ka ‘ļāunie gari’ ir funkcionāls, nevis substantīvs [proti, attiecināms uz reālām būtnēm] termins. Galu galā Pāvils jau noliedza elkus kā nepastāvošus („Jeb ka elks ir kas?”)” (1). Vienkāršāk izsakoties: ja ļāunie gari ir tas pats, kas elki un elki nav nekas, tie reāli nepastāv, tie ir tikai koka vai metāla darinājumi – tad nepastāv arī ļāunie gari.

Piezīmes

- (1) Paul Martinson, „People other than Christians pray”, in Paul Sponheim, ed., *A Primer on Prayer* (Philadelphia: Fortress, 1988).

4-3 Ļaunie gari un slimība

Taču Jaunajā Derībā mēs lasām par ļauno garu izdzīšanu, par to, ka ļaunie gari izraisa slimību – Jaunā Derība it kā atzīst par pareizu vispārpieņemto domu par ļaunajiem gariem. Šis paradokss ir atrisināms, ja mēs saprotam, kā Dievs lieto valodu Bībeles izklāstā. Džordžs Lamza raksta Bībeles komentāros, ka aramiešu valodā „izdzīt” nozīmē atgriezt pie saprašanas (1). Augstāk dotie piemēri pārliecinoši pierāda, ka ļauno garu nav. Ja Jaunajā Derībā ir runa par ļauno garu pastāvēšanu, un Bībele pati sev pretī nerunā, tātad atbildei *ir jābūt* tajā, kā Dievs Sevi izklāsta caur Savu vārdu.

Vienam ir jābūt pilnīgi skaidram; Bībele nevar runāt pati sev pretī, tā ir Visuvarenā Dieva Vārds. Ja mums ir nepārprotami izklāstīts, ka Dievs ir mūsu problēmu radītājs un ka Viņš ir visas varas avots, tad Bībele nevar mums stāstīt, ka ļaunie gari – mazie dievi, kas izaicina Visuvareno – būtu tie, kas rada mums problēmas. Šķiet zīmīgi, ka „ļaunie gari” Vecajā Derībā ir sastopami tikai četras reizes un vienmēr sakarā ar elkdievību, taču tie ir daudzkārt minēti evaņģēliju pierakstos. Pēc mūsu domām, tas ir izskaidrojams ar to, ka evaņģēliju pieraksta laikā jebkuru slimību, kurai nebija atrasts izskaidrojums, uztvēra kā ļauno garu izraisītu. Ja ļaunie gari izraisītu mūsu slimības un problēmas, tad mēs par tiem būtu daudz vairāk lasījuši Vecajā Derībā. Taču tādā kontekstā Vecajā Derībā par tiem nav ne vārda.

Ļaunie gari un psihiskas slimības

Izdzīt ļaunos garus nozīmēja izārstēt no psihiskas slimības vai no slimības, kura tolaik nebija izskaidrojama. Pirmā gadsimta ļaudīm bija tendence vainot visā, kas tiem nebija saprotams, iedomātas būtnes, kuras tie sauca par ‘ļaunajiem gariem’. Tā laika medicīnas zinātne nebija pietiekami attīstīta, lai varētu izskaidrot cilvēku psihiskās slimības un par tiem mēdza runāt kā par ļauno garu apsēstiem. Vecās Derības laikos ļauni vai nešķīsti gari attiecās uz ļaunprātību (Soģu 9:23; 1.Sam.16:14; 18:10); un ikvienā Vecās Derības atsaucē uz ļaunajiem gariem, tie bija Dieva nevis tradicionālā ‘velna’ sūtīti. Jaunās Derības laikos apsēstība ar ļaunajiem gariem bija sākusi nozīmēt psihisku slimību. Saistība starp ļaunajiem gariem un slimību ir redzama sekojošajā: „tie atveda pie Viņa (Jēzus) daudzus velna apsēstus, un Viņš (ļaunos) garus izdzina ar vārdu... ka piepildītos Jesajas (Vecajā Derībā) vārdi, kas saka: Viņš uzņēmas mūsu vājības un nesa mūsu sērgas” (Mt.8:16-17). Tātad cilvēku vājības un sērgas ir aprakstītas kā apsēstība ar ‘velnu’ un ‘ļaunajiem gariem’.

Kad Ap.d.8:7 mēs lasām, ka nešķīstie gari iziet laukā, stiprā balsī brēkdami, aramiešu tekstā lasāms: „Daudzi vājprātīgie stiprā balsī brēca”. Tas ir tāpēc, ka, kā to skaidro Džordžs Lamza, „nešķīstie gari’ aramiešu valodā ir vājprātīgie” (2). Jāatzīmē, ka Lamzas dzimtā valoda ir aramiešu valoda un viņš to ļoti labi pārzina. Viņš uzauga attālā Kurdistanas provincē, kurā aramiešu valoda bija saglabājusies gandrīz neskarta kopš Jēzus laikiem. Zīmīgi ir tas, ka Lamzas neskaitāmie darbi pierāda, ka viņš Jēzus un Pāvila mācībā nekur neredzēja kādu atbalstu vispārpieņemtajam jēdzienam par velnu un ļaunajiem gariem – viņš stingri iestājās par to, ka semītu un aramiešu vārdi, kas tos apzīmēja, ir rietumu lasītāju pārprasti, lai atbalstītu savus uzskatus par velnu un nešķīstajiem gariem.

Aleksandrijas Filona un citu rakstnieku liecībās lasām, kā velna apsēstos apsmēja un izsmēja, sevišķi jau bērni, - kas norāda uz to, ka 'velna apsēstība' attiecas uz psihiski, nevis fiziski slimajiem. Kad Leģionu izārstēja no „ļauņiem gariem”, mēs lasām, ka to ierauga „sēžam apģērbtu un pilnā prātā” (Mk.5:15). Un cilvēks „ar nešķīstu garu” Mk.1:23 sēž sinagogā un pēkšņi sāk brēkt kā vājprātīgie to dara. Cilvēki domāja, ka Jēzus „ir prātu zaudējis”, ka „viņā ir velns” (Jņ.10:20; 7:19,20; 8:52). Tātad viņi ticēja, ka nešķīstie gari izraisa vājprātību.

Slimo dziedināšana

Pēc slimo dziedināšanas šie „nešķīsto garu apsēstie” atgriežas pie pilna prāta (Mk.5:15; Lk.8:35). No tā izriet, ka izteiciens „velna apsēsts” nozīmē psihiski nevesels – proti, nav pie pilna prāta. Mēs lasām arī, ka pie Viņa atnesa „velna apsēstus” un Jēzus tos „dziedināja” (Mt.4:24; 12:22; 17:18), kas arī norāda uz to, ka velna apsēstība ir slimības nosaukuma veids. Lk.10:9 Jēzus izsūtīja citus septiņdesmit apustuļus iet un „dziedināt slimniekus”, ko tie arī darīja. Viņi pārņāca un teica 17.pantā: „pat ļaunie gari mums padodas Tavā Vārdā!” – atkal ļaunie gari tiek pielīdzināti slimībai. Dažkārt apustuļi dziedināja ļaudis Jēzus Vārdā un šeit mums ir tas piemērs (skat arī Ap.d.3:6; 9:34). Kristus apsauca ne tikai nešķīstos garus, bet arī vēju un viļņus (Mt.8:26) un drudzi (Lk.4:39) – kas nav dzīvas būtnes. Kad Jēzus ieraudzīja sievu, kuru, pēc ļaužu ieskatiem, „sātans turējis saistītu astoņpadsmit gadus”, Viņš vienkārši teica: „Sieva, topi svabada no savas slimības” (Lk.13:16). Jēzus neielaižas nekādā kosmiskā konfliktā ar 'Sātanu', lai atbrīvotu šo sievu. Viņš neapgāž vispārpieņemtus uzskatus par ļaudīm nesaprotamām parādībām ar skaidrojumu palīdzību, Viņš uzskatāmi parāda, ka Viņš un Viņa vara ir tik spēcīga, ka visas tamlīdzīgas lietas vienkārši nav ņemamas vērā Viņa tautas dzīvēs.

Ir vairākas paralēles valodas lietošanā par ļauno garu 'izdzīšanu' un 'dziedināšanu'. Jēzus ar vārdiem 'apdraudēja' nešķīsto garu Mk.9:25 un Viņš 'apsauca' drudzi (Lk.4:39) un vēju (Mt.8:26). Par ļaunajiem gariem runā, ka tie 'izgāja' no viņa (Mt.17:18), un mēs lasām arī ka spītālība 'nogāja' no tā (Mk.1:42) un slimība tos 'atstāj' (Ap.d.19:12). Es uzdrošinos apgalvot, ka katrs, par ko toreiz runāja kā par ļauno garu apsēstu, bija vienkārši kādas no šodien zināmo slimību upuriem, piemēram, epilepsijas vai šizofrēnijas.

Katram, kurš tic ļauno garu pastāvēšanai, ir jāuzdod sev jautājums: „Kad es saslimstu, vai tas ir ļauno garu darbs?” Ja jūs domājat, ka Jaunās Derības atsauces uz ļaunajiem gariem attiecas uz maziem ļauniem dieviem, kas klīst apkārt, darīdami savus ļaunos darbus, tad jums ir jāatbild apstiprinoši. Tādā gadījumā kā jūs paskaidrosiet to, ka daudzas slimības, vainu par kurām kādreiz uzvēla ļaunajiem gariem, tagad ir ārstējamas ar zāļu palīdzību? Malārija ir tam klasisks piemērs. Daudzi afrikāņi līdz nesenam laikam uzskatīja, ka malāriju izsauc nešķīstie gari, bet tagad mēs zinām, ka to ārstē ar hinīnu un citām zālēm. Vai tad lai mēs ticam, ka ļaunie gari, redzot mūs norijam dzeltenās tabletes, izbīstas un aizlido? Dažas no Jēzus izdziedinātajām slimībām ir identificētas kā tetāns vai epilepsija – tās abas padodas ārstēšanai ar zālēm.

Viens no maniem draugiem nāk no ciemata, kas atrodas netālu no Kampalas Ugandā. Viņš man reiz pastāstīja, kā ciemata ļaudis, kas ticēja, ka malārija ir ļauno garu darbs, redzot zāļu iedarbību uz slimību, pārstāja tajā vainot garus. Taču kad kādam gadījās saslimt ar cerebrālo malāriju (kas izraisa nopietnu psihisku slimību), tie tomēr tajā vainoja nešķīstos garus. Ārsts no tuvējās pilsētas piedāvāja tiem spēcīgu pret-malārijas

medikamentu, taču tie atteicās to pieņemt, sakot, ka tiem ir vajadzīgs līdzeklis cīņai pret ļaunajiem gariem, ne pret malāriju. Nākamreiz ieradies, ārsts teica: „Man ir zāles, kas aizdzīs ļaunos garus”; slimais uzreiz pieņēma zāles un viņam kļuva labāk. Tās bija tās pašas zāles, kuras ārsts bija piedāvājis pirmo reiz. Ārsts neticēja ļaunajiem gariem, taču viņš runāja ar slimnieku viņam ierastajā valodā, lai to pārliecinātu – tieši tāpat kā to darīja „Liels Dziednieks”, Kungs Jēzus pirms divām tūkstošgadēm.

Un es nebūt neesmu vienīgais šādā šīs problēmas izpratnē. Reimonds Brauns apkopo to, ko mēs tikko izklāstījām: „Daži no pacientiem, kas aprakstīti sinoptiskajos evaņģēlijos kā ļauno garu apsēsti, šķiet dabisku slimību atsevišķi piemēri. Marka 9:17,18 aprakstītie simptomi atgādina epilepsijas simptomus, un Marka 5:4 liek domāt par bīstamu vājprāta gadījumu. Gribot negribot rodas iespaids, ka attiecībā uz ļauno garu apsēstību kā evaņģēlisti, tā arī Jēzus atspoguļo tam laikam raksturīgo neprecīzo medicīniski-religiozo izpratni” (3).

Piezīmes

- (1) George Lamsa, *Gospel Light* (Philadelphia: A.J. Holman, 1939), p.64.
- (2) George Lamsa, *New Testament Commentary* (Philadelphia: A.J. Holman, 1945), pp.57,58.
- (3) Raymond Brown, *An Introduction to New Testament Christology* (London: Geoffrey Chapman, 1994), p.41.

4-4 Tā laika valoda

Tā mēs redzam, ka psihiski slimos vai tos, kurus piemeklējusi kāda neizprotama slimība tā laika valodā apraksta kā ļauna gara apsēstus un Jaunā Derība lieto tā laika cilvēkiem saprotamu valodu (1). To laiku romiešu un grieķu kultūrās valdīja uzskats, ka ļaunie gari ir cilvēku psihisko slimību izraisītāji. Tie kristieši, kas tic ļauno garu pastāvēšanai, praktiski atzīst, ka to laiku pagānu uzskati šajā ziņā bija pilnīgi pareizi (2). Pirmā gadsimta ebreji patiesi ticēja, ka ‘ļaunie gari’ ir ‘nemirstīgas dvēseles’ (3). Bet Bībelei nekas nav zināms par ‘nemirstīgām dvēselēm’. Tādēļ mums ir jāsecina, ka Bībelē ir runa par tā laika uzskatiem, kas nesaskan ar Bībeles mācību, taču bez šo ideju maldīguma izgaismošanas.

Maldīgums netiek precīzi formulēts

Jēzus darītie brīnumi atklāja vietējo uzskatu maldīgumu, piemēram, ļauno garu sakarā, netērējot vārdus to izskaidrošanai. Tā, Lk.5:21 ebreji izteica divus maldīgus apgalvojumus: ka Jēzus ir zaimotājs un ka tikai Dievs var piedot grēkus. Jēzus netērēja vārdus, Viņš darīja brīnumu, lai apgāztu šos apgalvojumus. Jēzus turējās pie pārliecības, ka darbi runā skaļāk par vārdiem. Viņš reti kad tieši nosodīja maldīgās idejas, tā piemēram, Viņš neteica, ka Mozus bauslība nav spējīga piedāvāt pestīšanu, bet parādīja taisnību ar darbiem, piemēram, dziedinot sabbatā. Kad Viņu nepamatoti nosauca par samarieti, Jēzus to nenoliedza (Jņ.8:48,49 salīdz. ar 4:7-9), neskatoties uz to, ka Viņa piederība jūdiem, kā Ābrahāma sēklai, bija noteicoša Dieva pestīšanas nodomā (Jņ.4:22). Pat tad, kad jūdi (ar nodomu) izdarīja nepareizus secinājumus, ka Jēzus ‘pielīdzina Sevi Dievam’ (Jņ.5:18), Jēzus to ar vārdiem nenoliedza, tā vietā sakot, ka Viņš dara tikai to, ko redz Dievu darām, bet pats no Sevis neko nevar darīt, jo Viņš NAV līdzīgs Dievam. Tāpat arī Jēzus darītie brīnumi paši par sevi parādīja, ka ticība ļaunajiem gariem ir maldīga. Kad Jēzus darīja veselu slimnieku pie Betzatas dīķa, tas līdz ar to pierādīja arī jūdu mīta maldīgumu par to, ka Pashas laikā eņģelis sakustinot

dīķa ūdeni, piešķirot tam dziednieciskas īpašības. Tieši netiek norādīts uz šī mīta maldīgumu; Kristus brīnuma pieraksts atklāj tā maldīgumu (Jņ.5:4).

Tas, ka Jēzus neizskaidro uzskatu par ļauno garu maldīgumu, ir saskaņā ar citiem kļūdu gadījumiem, kuras arī netiek skaidri un gaiši izlabotas. Jēzus neņem skaidrot, ka ebreju uzskati par „Ābrahāma klēpi” būtu maldīgi, bet Viņa stāstītā līdzība (Lk.16:19-31) ir ironijas caurausta. Izteiciens, ka Jēkabs „nomira un tika piepulcināts savai tautai” (1.Moz.49:33) lietots, neskatoties uz to, ka daudzi Bībeles lasītāji var pārprast to kā piedrošanos kādai bezmiesīgai pastāvēšanai. Valodas izteiciens tiek lietots, nelabojot to. Dievs nedarbojas tik primitīvi, lai censtos ik brīdi izskaidrot, ko Viņš domā, tā teikdams, un kāpēc Viņš izvēlas tādu vai citādu izteiksmes veidu. Viņš runā ar mums tai valodā, kuru mēs saprotam, un dažādos vēstures posmos sarunājas ar cilvēkiem tieši to laiku cilvēku valodā. Tieši tāpat kā cilvēki, vēlot ķēniņam ‘dzīvot mūžīgi’, lieto valodas izteiksmes līdzekļus, skaidri apzinoties, ka reāli tas nav iespējams (Neh.2:3; Dan.2:4; 3:9). Tāpat kā mēs lasām, ka cilvēki spēja mest „akmeņus ar lingu uz mata, ka tie negāja garām” (Soģu 20:16) – vēl viens izteiciens, kuram nevar piedēvēt burtisku realitāti.

Kad cilvēki sauca: „Slavēts, kas nāk, mūsu Ķēniņš, Tā Kunga Vārdā!” (Lk.19:38), viņi domāja ka apsolītā Valstība ir klāt. Un Kungs neapgriezās, lai tos izlabotu, lai teiktu, ka tie nepareizi iztulko Rakstus. Viņš neko neteica un ļāva pūlim noskatīties Viņa nāvē, lai tie mācītos saprast, kas ir nepieciešams Valstības atnākšanai. Un tāda pat attieksme no Viņa puses ir vērojama arī ļauno garu sakarā. Vecākais dēls līdzībā liekulīgi apgalvo tēvam, ka viņš nekad nav pārkāpis viņa bausli, bet kaut arī tā ir acīmredzama nepatiesība, tēvs (kas pārstāv Dievu) nesaka par to ne vārda (Lk.15:29-31). Sīrietis Naamans pieņēma Izraēla Dieva ticību; pēc savas ‘pievēršanās’ viņš lūdz atļauju ņemt līdzī uz Sīriju dažas kravas Izraēlas zemes (2.Ķēn.5:17). Tas norāda, ka apkārtējās mānticības iespaidā, viņš arī ticēja, ka citas valsts Dievu viņš var pielūgt tikai atrodoties uz tās valsts zemes. Un Elīsa, neielaižoties nekādos skaidrojumos, tam atbild: „Ej ar mieru!” Citiem vārdiem sakot, Elīsa vārdi nozīmē, ka miers, kuru Naamans pieredzēja savā ikdienas dzīvē ir tik brīnumains, ka tā pietiks arī bez nepieciešamības pielūgt Dievu uz Izraēla zemes. 1.Moz.29:31 teikts, ka Dievs „atvēra tās *klēpi*”, ne vārda nesakot par olvadiem. Nebija tādas nepieciešamības radīt zinātniski nevainojamu dokumentu, lai agrīnās paaudzes nespētu tikt ar to galā. Patiesībā Dieva atklāsmju skaistums ir tieši tajā, ka Viņš runā uz ļaudīm tādiem, kādi viņi ir, un kur viņi ir, un vada tos uz augstākām patiesībām, nenoslogojot to prātus ar zinātniski pareizām teorijām, kurām tie vēl nemaz nav gatavi.

Leģions domāja, ka viņā ir 100 ļauno garu un viņš gribēja, lai tos sūtītu cūku pulkā; bet cūku pulks, kurš no krasta iegāzās jūrā, bija ap divi tūkstoši liels. Kungs nesāka viņam stāstīt, ka viņš nesaprot lietu būtību, taču vēlāk Leģions droši vien saprata, ka viņa 100 ļaunajiem gariem būtu pieticis 100 cūku, nevis 2 000. Viņš saprata, ka tas bija Kunga brīnumdarbs un nosodījums tiem, kas nelikumīgi turēja nešķīstus dzīvniekus – nevis ļauno garu darbs, kas, pēc viņa domām, bija mājājuši viņā. Doma par to, ka slimība var pāriet no viena cilvēka uz otru, bija plaši izplatīta semītu tautu starpā, un Dievs izmantoja šo domu. Izmantodams šos ļaunu priekšstatus par slimību pārešanu, Dievs Rakstos arī runā par ļaunajiem gariem [jo tā viņi tolaik izprata slimības dabu], kas pāriet no viena otrā. Līdzīgi arī Naamana spītība pielipa Gehazim (2.Ķēn.5:27). Dievs draudēja, ka Viņš uzsūtīs Kānaāna un ēģiptiešu sērgas Izraēlam un tās tam pielips, ja tie

neklausīs Tā Kunga balsij (5.Moz.28:21,60). Arī šeit Dievs izmanto to laiku priekšstatus par slimību pāriešanu no viena uz otru, kas bija izplatīti tautā. Starp citu, pierakstu salīdzinājums liecina par to, ka cilvēka balss tiek pielīdzināta ‘ļauno garu’ balsij – cilvēks sevi nosauca par Leģionu, jo viņš ticēja un runāja tā it kā viņš patiesi būtu simtiem ‘nešķīsto garu’ apsēsts:

„Lūdzu, nemoki mani” (Mk.5:7) = „Vai tu esi nācis priekšlaikus mūs mocīt?” (Mt.8:29). „Un tas [vienskaitlī] Viņu ļoti lūdza” (Mk.5:9) = „un tie [ļunie gari] viņu lūdza” (Mk.5:12). Cilvēka vārdi liek spriest par viņa priekšstatiem: „Vārds man leģions, jo mūsu ir daudz” (Mk.5:9). Tā ir šizofrēniķiem raksturīga uzvešanās un valoda. Tā, Lk.8:30 skaidro, ka Leģions tā izteicās jo [viņš domāja], ka daudz ļaunu garu viņā ir iegājuši.

Padomājiet arī par sekojošiem piemēriem, kur kļūdas cilvēku izpratnē netiek atklāti izskaidrotas:

- Hananju, viltus pravieti, sauc par pravieti (Jer.28:5,10)
- Sieviete domāja, ka eņģeļi zina itin visu, kas uz zemes notiek un tādēļ salīdzināja Dāvidu ar eņģeļiem (2.Sam.14:20). Eņģeļi nezina *visu*. Taču sievietes nepareizais uzskats netiek apgāzts.
- Par neīstajiem dieviem runā tā it kā tie būtu dzīvi un spējīgi ‘ēst’ upurus: Dievs saka, ka Viņš izskaudīs [ebr. val.- nomērdēs] pagānu elkus (Cef.2:11). Tā kā Vecajā Derībā ‘ļunie gari’ attiecas uz neīstajiem dieviem, nav brīnums, ka Bībelē runā par ļunajiem gariem tā *it kā* tie būtu reāli, kad patiesībā to vienkārši nav, tāpat kā neīsto dievu.

Bībele lieto tā laika valodu

Ja līdz šim izklāstītās domas ir pareizas, tad mums ir jāparāda, ka Bībele patiesi (brīžiem) lieto tā laika valodu, kad tā tika iedvesta. Jņ.10:23 lasām, ka „Jēzus staigāja pa Templi Salamana stabu ailē”, taču Bībeles tekstu pētnieki ir atklājuši, ka šī stabu aile tā laika cilvēku domās kļūdaini asociējās ar Salamana laikiem. Taču kļūda netiek labota. Tiek lietota tā laika cilvēku ierastā valoda. Salamana pamācībās 8:28 Dievs „*augšā* nostiprināja padebešus” un konteksts liek domāt, ka Dievs veido debesis apkārt zemei un nosprauž robežas, kas saskan ar tā laika ģeocentriskajiem uzskatiem. Un Ījaba 26:11; 1.Sam.2:8; 2.Sam.22:8 runāts tā it kā debesu pamati balstītos uz zemes kalniem, it kā pasaulei būtu gals (Jes.13:5). Būtība bija tajā, ka *lai kā* arī ļaudis saprastu radīšanas procesa gaitu, Dievs ir visuma viedais Radītājs.

Tas, ka Bībele lieto tautā pieņemtos izteicienus, nenozīmē, ka Dievs, kas to iedvesa, grib, lai mēs ticētu ļunajiem gariem. Tāpat kā angļu valodā vārdu „lunatic” [lunātiķis] lietoja, lai aprakstītu psihiski slimu cilvēku. Burtiska šī vārda nozīme ir mēnessērdzīgais. Agrāk cilvēki ticēja, ja kāds staigā, būdams aizmidzis naktī, kad ir pilns mēness, tad šī slimība ir mēness uzsūtīta un ietekmē viņa psihi. (salīdz. ar Mt.17:15). Šo vārdu arī tagad dažreiz lieto, lai aprakstītu vājprātīgu cilvēku, taču tas nenozīmē, ka mēs saistītu šo slimību ar mēnesi.

Ja šie vārdi būtu uzrakstīti un izlasīti pēc 2 000 gadiem – ja Jēzus vēl nebūtu atgriezies – ļaudis domātu, ka mēs ticam, ka mēness ir vainīgs pie vājprāta izraisīšanas, taču tie kļūdotos, jo mēs vienkārši lietojam šodien pieņemtos izteicienus tāpat kā Jēzus to darījis pirms 2 000 gadu. Līdzīgi kādu iedzimtu slimību medicīnā dēvē par ‘Svētā Vita deju’, kas nav ‘deja’ un pie kuras nav vainojams ‘Svētais Vits’, tas ir šodien pieņemtais

slimības nosaukums. Ir skaidrs, ka Jēzus Kristus nav dzimis 25.decembrī, taču arī šīs grāmatas rakstītājs saista šīs dienas nosaukumu ar Kristu (angļu valodā: Christmas day), kaut gan es neticu, ka mums būtu jāsvin šī diena kā Kristus dzimšanas diena. Nedēļas dienu nosaukumi angļu valodā pamatojas uz pagānu elku pielūgsmi, tā ‘Sunday’ [svētdiena] ir Saules [Sun = saule] pielūgsmes diena; ‘Saturday’ [sestdiena] bija Saturna planētas pielūgsmes diena. ‘Monday’ [pirmdiena] bija mēness [moon] pielūgsmes diena un tml. Ja šie vārdi tiek arvien vēl lietoti, tas tomēr nenozīmē, ka mēs ticam tam, kam ticēja tā laika valodas lietotāji. Kad Daniēlu nosauca par Beltsacaru, kādam pagānu dievam par godu, iedvestie Raksti Dan.4:16 arī sauc viņu par Beltsacaru, nepiemetinot neko par šāda domāšanas veida aplamību. Es runāju par Romas pāvestu, lai identificētu personu, kaut gan, pēc manām domām, nav pareizi viņu saukt par pāvestu, jeb ‘tēvu’ (Mt.23:9).

Bībele ir rakstīta tā, lai apkārtējie ļaudis to saprastu; tādēļ tā dažreiz runā par lietām, kādas tās šķiet esam, tā *it kā* tā tas patiesībā arī būtu. Dievs brīdina negriezties pie pareģiem (‘kuri sazinās ar gariem’ – angļu autorizētajā variantā, nevis, kuri ‘domā, ka sazinās ar gariem’) un netaujāt zīlniekus, „ka jūs ar tiem nesagānieties” (3.Moz.19:31). 1.Moz.18:2 apraksta „trīs vīrus”, kas apmeklē Ābrahāmu; patiesībā tie ir eņģeļi (1.1.Moz.19:1), taču Bībele tos apraksta tā, kā viņi izskatās.

Tāpat mēs lasām, ka Jēzus „iekāpa laivā un apsēdās. Viņš bija uz jūras” (Mk.4:1). Ļaudīm, kas stāvēja jūras malā un no tālienes dzirdēja Jēzus balsi, kas atbalsojās šai dabiskajā amfiteātrī, varēja likties, ka Viņš bija uz jūras. Šajā gadījumā Gars it kā aicina mūs iejusties notikuma atmosfērā, vērojot Jēzu no kāpām uz jūras. Šķiet, ka Rakstu mērķis ir radīt iespaidu, ka ļaudis bija tā pārņemti no Jēzus personības un vārdiem, ka tie neredzēja laivu, bet tikai Jēzu uz jūras, šo harizmātisko cilvēku, kura vārdi spēja piesaistīt visas bez izņēmuma savaldzinātās auditorijas uzmanību. Vēl viens līdzīgs piemērs lasāms Soģu 5:5: „Kalni salīgojās” – skatītājam no tālienes no kalniem plūstošais ūdens varēja radīt tādu iespaidu, kas patiesībā bija tikai iespaids.

„Dievs debesu augstumos”

Kā Vecajā, tā arī Jaunajā Derībā bieži lasām, ka saule ‘lec’ un ‘noriet’ it kā ceļojot pa debess jumu; jo tā runā zemei piesaistītie cilvēki, noraugoties uz saules ceļu debesīs, kaut gan tas nebūt tā nav no zinātnes viedokļa. Mēs lasām par „Dievu debesu augstumos” (Ījaba 31:28; 3;4); bet tā kā zeme griežas ap savu asi, izteiciens nav gluži korekts. Dieva atrašanās vieta tiek fiksēta; taču tā kā zeme griežas ap savu asi, tad Dievs vienlaicīgi nevar atrasties debesu augstumos kā ticīgajiem Austrālijā, tā arī Anglijā. Taču par Dievu runā kā fiziski esošu „debesu izplatījumā” (Ecēh. 1:22,26; 10:19); un Kristus, domājot par Dievu, saka „no augšienes” (Jņ.8:23; 19:11). Ar to es gribu teikt, ka Dievs Sevī atklāj mirstīgajiem viņiem saprotamā valodā. Lielākā Viņa bērnu daļa gadsimtu gaitā ir ticējusi tam, ka zeme ir plakana, un Dievs dzīvo debesīs, virs zemes. Un Rakstu valoda Bībelē pieņem šo cilvēku izpratnes veidu. 1.Mozus grāmatā saule ir nosaukta par lielāko spīdekli debess velvē; taču ir miljoniem sauļu un mūsu saule ir lielākā tikai no mūsu redzes viedokļa. Un Dievs runā ar mums mums pieņemamā valodā arī radīšanas pierakstos. Un mēs nonākam pie tā, ka tieši tāpat Dievs rīkojās arī runājot par ļaunajiem gariem Jaunajā Derībā.

Ir arī citi piemēri, kur Bībelē runāts par lietām tā, kā tās uztver cilvēki; kaut gan jāpiezīmē, ka nav tā, ka Dievs *vienmēr* lietotu cilvēku pieņemtos izteicienus. Kristus

teica mācekļiem: „Jūs Mani vairs neredzēsīt” (Jņ.16:10); bet viņi būs Valstībā, un lielākā daļā no tiem, kas dzirdēja šos vārdus, redzēja Viņu pēc augšamcelšanās. Kristus uzrunāja tos tā, kā tas viņiem šķita patiesi šai dzīvē. Arī Pāvils teica saviem mīļajiem brāļiem, ka tie vairs neredzēs viņa seju. Ar to viņš domāja „šai dzīvē”, jo cilvēks ar viņa ticību nešaubījās par mūžīgu brālību Valstībā. Likās, ka viņi (uz kādu laiku) bija zaudējuši šo nākotnes perspektīvu un Pāvils runāja ar viņiem, pielāgojoties viņu domu gājienam.

Sākotnējie lasītāji

Ir jāatzīmē, ka mūsu Bībele atspoguļo to faktu, ka tā bija sarakstīta sākotnējiem tās lasītājiem (kā arī mums, protams), un tās valoda par to liecina. Pārlasīsim vēlreiz 1.vēstuli korintiešiem, 7.nodaļu. Ir skaidrs, ka tā ir Pāvila atbilde uz pilnīgi konkrētiem jautājumiem, kurus korintiešu ticīgie viņam bija savā vēstulē uzdevuši. Viņš sāk katru rindkopu ar vārdiem: „*Bet attiecībā uz to, ko man rakstījāt... Bet, kas attiecas uz jaunavām...Bet kas attiecas uz elku upuriem...*” (1.Kor.7:1,25; 8:1). Mēs gandrīz varam iztēlēt redzēt Pāvila sēžam ar korintiešu vēstuli acu priekšā un atbildam uz katru no korespondentu uzdotajiem jautājumiem. Taču mēs nezinām, kādi bija šie jautājumi, un tas apgrūtina Pāvila vārdu interpretāciju; kaut gan to studēšana nāk mums tikai par labu. Būtība ir tajā, ka dažas Bībeles daļas tika rakstītas tās sākotnējiem lasītājiem un tas atspoguļojas valodas lietojumā (5.Moz.3:9,11); tas arī ir viens no iemesliem, kāpēc Bībeles interpretācija sagādā grūtības.

Agrīnā baznīca bija saņēmusi brīnumainās Svētā Gara dāvanas, kuras pēc tam tika atņemtas; bet Jaunajā Derībā ir dotas pavēles, kas attiecas uz tām un tātad tikai uz Jaunās Derības baznīcu. Mēs varam uzzināt kopējos principus no šiem pierakstiem, bet šie pieraksti neliecina, ka mēs varam saņemt Svētā Gara dāvanas šodien. Daudzi no Evaņģēliskās baznīcas kristiešiem nesaprot, ka dažas Bībeles daļas rakstītas sākotnējo lasītāju valodā un tā laika kontekstā: tādēļ arī viņu Svētā Gara izpratne ir maldīga. Arī ‘ļauņo garu’ valoda evaņģēlijos ir tam vēl viens klasisks piemērs.

Vecās Derības laika valoda

Dažkārt Bībeles valoda atspoguļo pagānu aizspriedumus, kas ir acīm redzami nepatiesi; akmens klausās (Jozuas 24:27), koki runā (Soģu 9:8-15), mirušie sarunājas (Jes.14:9-11). Tās ir skaidri redzamas blēņas. Taču Gars ir tās uztvēris un lietojis, lai novestu Dieva vārdu līdz cilvēku bērniem tiem saprotamā valodā. Tā, Jesajas 34:1 aicina visas apkārtējās tautas nākt tuvāk un klausīties, kādu sodību Dievs pasludina Edomas zemei. Un nav jābrīnās, ka sekojošais pilnīgas iznīcības apraksts ir dots tai valodā, kas nav sveša apkārtējiem ļaudīm. To laiku cilvēki ticēja, ka ēku drupās un cilvēku pamestās vietās ložņā un uzglūn nešķīstais gars Lilitu [4]. Jes.34:14 tā apraksta nākamo Edomas iznīcību: „Tur sastapsies tuksneša zvēri ar meža vilkiem, tur jodi (ļauņie gari) sasauksies, tur nakts biedēkļi (Lilitu, plīvurpūce, jeb nelaimes putns) apmetīsies uz dusu”. Taču Bībeles mērķis nav mācīt, ka tāds biedēklis reāli pastāv, kaut gan nav arī brīdinājuma par to, ka viņš nepastāv. Acīmredzot, no mums sagaida sapratni pēc daudzajām liecībām un tiešajiem apgalvojumiem, ka Jahve ir viens patiesais Dievs un nekādi nakts biedēkļi (Lilitu) vienkārši nepastāv. Ja mēs uzstājam, ka ir tādi ļauņie gari, jo par tiem raksta Jaunā Derība, tad mums ir jāatzīst arī Nakts biedēkļa (Lilitu) pastāvēšana, kas nakts tumsā spokojas katrā pamestā dzīves vietā.

R.K. Harisons raksta sekojoši: „Vispārējos vilcienos jāatzīmē, ka tādas atsauces uz pagānu mitoloģijas tēliem, kas sastopamas Vecajā Derībā, ir pilnībā nodalītas no kādreizējās pagānu ticības un figurē galvenokārt kā ļaudīm labi pazīstami valodas izteiksmes līdzekļi nevis kā nopietni metafiziski jēdzieni” [5] – proti, ‘Tas, ka vārdi ‘ļāunie gari’ ir sastopami Bībelē nav pierādījums to pastāvēšanai’.

Ecēhiēla laikā cirkulēja mīts par to, ka Izraēla zeme ir vainīga to apdzīvotāju nelaimēs. Un kaut gan tas neatbilda patiesībai, Dievs izmanto šo tolaik izplatīto domu, lai pārliecinātu Izraēlu: „Tā saka Dievs Tas Kungs par šo zemi: tāpēc ka tev pārmet, ka tu esot bijusi cilvēku ēdēja un savas tautas bērnu laupītāja, tad tu turpmāk neēdīsi vairs cilvēkus un nelaupīsi bērnus savai tautai, tā saka Dievs Tas Kungs” (Ecēh.36:13,14). Pagānu tautas uzskatīja jūru par lielu briesmoni, kura vēlēšanās bija aprīt zemi. Neskatoties uz šīs idejas aplamību, Bībele nereti izmanto šo tēlu, lai sākotnējie Bībeles lasītāji vieglāk varētu uztvert galveno domu: skat Ījaba 7:12; Am.9:3; Jer.5:22; Ps.89:10; Hab.3:10; Mt.14:24; Mk.4:37. Asīriešu mitoloģijā šo jūras monsturu sauc par ‘Rahabu’ un Jes.51:9 tāpat nosauc arī Ēģiptes jūras briesmoni.

Tā kā Bībele ir Dieva iedvesta, nav iespējams, ka Bībele vienkārši atspoguļotu pagānu atstāto iespaidu uz tā laika valodu. Dievs, droši vien, ar nodomu atsaucas uz tā laika ticējumiem, lai parādītu, ka Viņš ir absolūtais varas avots; Viņš ir Tas, kurš valda pār jūras ‘briesmoni’, tā ka tas pilda Viņa gribu. Tādējādi Dievs laboja ļaužu būtiskos maldus par to, ka pasaulē pastāv spēki, pār kuriem Dievam nav varas un kuri tādēļ arī ir ļāuni. Taču Bībele necenšas šajā gadījumā nosodīt šo maldīgo ticību par briesmīgo jūras nezvēru, vai to, ka jūra ir briesmonis.

Vēl viens piemērs ir zibens un negaisa mākoņu apraksts kā „bēguļojošais pūķis”, „žiglā un veiklā čūska” (Ījaba 26:13; Jes.27:1). Acīmredzot tā ir atsauce uz pagānu priekšstatiem par to, ka zibens un baismīgie mākoņu veidojumi bija milzīga pūķa vai čūskas vīzijas. Šie panti arī neatmasko šo uzskatu muļķību un nepiedāvā zinātnisku skaidrojumu. Tā vietā tiek iedvests, ka *Dievs* visu kontrolē. Nahuma grāmata 1:3 arī apstiprina šo domu: „Cauri viesuļiem un vētrām ved Tā Kunga ceļš; mākoņi ir putekļi zem Viņa kājām”. Kristus attieksme pret tautā valdošajiem uzskatiem par ļāunajiem gariem arī ir tieši tāda; viņa brīnumi ļoti skaidri demonstrēja, ka Dieva vara ir absolūta un pilnīga, to neiegrožo nekādi cilvēku aizspriedumi – tā saucamo ‘ļāuno garu’ veidolā. Tiem, kas tic, ka Jaunās Derības pieraksti pierāda, ka šādi gari reāli pastāv, jātic arī tam, ka jūra patiesībā ir briesmonis un ka zibens ir milzu čūska. Ir ļoti svarīgi saprast, ka Bībele lieto tā laika valodu, kurā tā bija pierakstīta, neatbalstot tajā laikā dominējošos uzskatus, kuri atspoguļojās tā laika valodā. Mēs jau parādījām, ka arī mēs līdzīgi lietojam iegājušos valodas izteicienus. Bībelē to dara, lai apstiprinātu pamatprincipus, kurus mēs apskatījām otrajā nodaļā – ka Dievs ir Visuvarēns; Viņš ir atbildīgs par mūsu likstām; grēks nāk no mums pašiem – mēs to visu varam sākt apjēgt, tikai pienācīgi novērtējot Dieva pestīšanas spēka diženumu. Tā saucamie ‘augstākie kritiķi’ pastāvīgi atklāj saiknes starp Rakstos lietoto valodu un tā laika, kad Bībele tika iedvesta un pierakstīta, apkārtējo kultūru ticību un uzskatiem. Tās arī ir saprotamas, ja reiz mēs saprotam, ka Bībele izmanto valodu, kas var atsaukties uz vietējiem ticējumiem, bet dara to, lai uzsvērtu, ka Jahve, vienīgais patiesais Dievs, ir daudz varenāks par cilvēkbērnu aprobežotajiem uzskatiem, kuri dominēja to vidū, kuri bija pirmie iedvesto darbu lasītāji, tieši no pravieša mutes.

Tieši tāpat kā runā par saullēktu un saulrietu, tā arī par slimību runā tehniski ‘nepareizā’ ‘ļauņo garu’ valodā. Ap.d.5:3 Pēteris jautā Ananijam, kāpēc tas melojis Svētajam Garam. Patiesībā tas nav iespējams, taču tas, ko Ananija domāja, ka viņš dara, Pēteris izsaka kā faktu, kaut arī īstenībā tas nenotika. Bībelē var atrast daudz tādu izteicienu, kuri bija saprotami Bībeles rakstīšanas brīdī, bet mums tagad nav pazīstami vai arī novecojuši, piemēram, „Ādu pret ādu” (Ījaba 2:4) ir atsauce uz seno laiku praksi, kad ādu lietoja kā naudas ekvivalentu. Ecēhiēla grāmatā iebrukums Izraēla zemē ap Kristus otrās atnākšanas laiku tiek aprakstīts ar tā laika kara darbībai raksturīgo bruņojumu (Ecēh.38:4; 39:3,9,10). Mēs lasām, ka Izraēla pilsētu iedzīvotāji iekurs un kurinās uguni ar stopiem, bultām, šķēpiem pirmos septiņus nākamās Valstības gadus. Burtiski tā tas nevarētu notikt. Tā laika bultu un stopu vietā mums ir jāstādās priekšā raķetes, tanki un tml. Un garu apsēstības vietā mēs šodien runājam par epilepsiju un konkrētām psihiskām slimībām.

Jaunās Derības laika valoda

To visu paturot prātā, Jaunajā Derībā ir brīnumaini daudz tam laikam raksturīgas valodas piemēru bez jebkādiem labojumiem. Lūk dažī piemēri:

- Farizeji apsūdzēja Jēzu, ka Viņš izdzenot garus ar Belcebula, ļauno garu virsnieka, palīdzību. Jēzus sacīja: „Ja Es izdzenu ļaunos garus ar Belcebula palīdzību, ar ko tad jūs bērnī tos izdzen? (Mt.12:27). 2.Ķēn. 1:2 skaidri teikts, ka Baal-Zebubs ir filistiešu viltus dievs. Jēzus neieteica tiem palasīt 2.Ķēn.1:2, kur teikts, ka Belcebuls ir Ekronas viltus dievs, kas atmasko viņu apsūdzības aplamību. Nē, viņš runā tā it kā Belcebuls pastāvētu, jo viņš gribēja, lai apkārtējie ļaudis uztvertu Viņa sludināšanu. Un tieši tāpat Jēzus runāja arī par ļauno garu izdzīšanu – Viņš nemēdza atkārtot, ka tādu garu vispār nav, Viņš sludināja evaņģēliju tā laika valodā.
- Kungs runāja par ‘Mamonu’, sīriešu mantības dievu, nepiezīmējot, ka tāda dieva patiesībā nemaz nav – Viņam bija daudz svarīgāk novest līdz cilvēku apziņai daudz svarīgāko domu, ka jākalpo ir vienam *patiesajam* Dievam.
- Pāvils runā par „apmātajiem” galatiešiem (Gal.3:1) – proti, maldīgu ideju pārņemtajiem, taču nekādu skaidrojumu Pāvils nesniedz.
- Līdzīgi, laiku pa laikam Pāvils citē vai atsaucas uz tai laikā vispārpieņemtajiem ebreju ticējumiem, kas nenožīmē, ka viņš tiem piekristu. Tā kā grieķu valodā iespīestajā Jaunās Derības tekstā tādas pieturzīmes kā pēdiņas netiek lietotas, tad mums pēc tik ilga laika spīža ir grūti stādīties priekšā, kuras ir tās citējuma vietas, taču man šķiet, ka to ir pietiekami daudz viņa rakstītajā. Tā piemēram, viņš lieto izteicienu „jūsu gars, dvēsele un miesa” (1.Tes.5:23), ebreju valodā izplatīto teicienu, kas attīecas uz ‘visu cilvēka personību’, taču no citiem Pāvila rakstiem nepārprotami jāsecina, ka viņa uzskatos dvēsele un miesa nav atdalāmi. Tāpat Kol.1:16 viņš lieto izteicienu „gan troņi, gan kundzības, gan varas” – jūdu rabīnu ievīestu vārdkopu, kas izsaka „eņģeļu garu dažādās gradācijas” (6), taču jāšaubās, vai viņš pats tam ticēja.
- Ap.d. 16:16-18 lasām Lūkam iedvestos vārdus: „Mūs sastapa kāda jauna verdzene, kam bija zīlētājas (Pitona) gars”. Pitons bija pirmajā gadsimtā pieņemtais viltus dievs, iespējams tāds kā Apolons. Saskaņā ar šiem

ticējumiem Pitona 'gars' iemājoja cilvēka 'nemirstīgajā dvēselē'. Tā kā Bībele iestājas pret domu par nemirstīgas dvēseles pastāvēšanu, tad arī Pitona gars nevar nevienā iemiesoties. Tātad Pitona nemaz nebija, taču Lūka neapstrīd zilētājas gara klātbūtni verdzenē, nesaka, ka tas ir viltus dievs... . Tāpat arī evaņģēlijos Jēzus izdzen ļaunos garus, nepiebilstot, ka tādi faktiski nemaz nepastāv, ka tie ir iztēlē radīti un saglabājušies no pagānu ticējumu laikiem tikai valodas izteicienos, lai apzīmētu slimību. No Leģiona izdzītie gari lūdza, lai Jēzus tiem neliek „nobraukt bezdibenī” (Lk.8:31); pagānu uzskati par bezdibeni ir muļķības, taču ja mēs ticam, ka Leģiona dziedināšana māca, ka ļaunie gari pastāv, tad mums ir jātic arī ‘bezdibenim’.

- Lūkas 5:32 Jēzus saka ļaunajiem ebrejiem: „Nevis taisnus esmu nācis aicināt uz atgriešanos...”, ar to domājot, ka Viņš nav nācis aicināt uz atgriešanos tos, kas sevi uzskata par taisniem. Taču Jēzus uzrunāja tos atbilstoši viņu izpratnei, kaut arī formāli šie vārdi neatbilda patiesībai. Lūkas 9:20-23 lasām, ka Jēzus līdzībā lieto vienas minas kalpa izteiktos patiesībai neatbilstošus vārdus, lai diskutētu ar to, bet Viņš nelabo šos vārdus.
- Kristus laika ebreji uzskatīja sevi par taisniem, jo viņi bija Ābrahāma pēcteči. Tādēļ arī Jēzus tos sauc par „taisniem” (Mt.9:12-13) un saka „Es zinu, ka jūs esat Ābrahāma dzimums” (Jņ.8:37). Taču Viņš nedomāja, ka viņi ir taisni, kā Viņš to ne reizi vien ir darījis zināmu; un diskusijā ar tiem Jņ.8:39-44 Viņš skaidri pasaka, ka tie *nav* Ābrahāma dzimums. Tātad Jēzus uztvēra cilvēku vārdus tā, kā viņi tos izteica, momentā neiebilstot, bet tā vietā parādot, kā tas patiesībā ir. Mēs jau parādījām, ka tāda bija Dieva attieksme pret Vecās Derības laikā izplatītajiem pagānu ticējumiem. Kristus attieksme pret ļaunajiem gariem Jaunās Derības laikā bija tāda pati; Viņa Dieva dotie brīnumi atklāja patiesību, ka slimības nenāk no kādas citas varas, bet tikai no Dieva, jo Dieva varā bija arī tās dziedināt.
- Pāvils citēja grieķu dzejniekus, kas bija slavēti ar to, ka viņi sacerēja milzum daudz muļķību, kas nekādi nesaskanēja ar Bībeles patiesību, lai apmulsinātu tos, kas ticēja dzejnieku mācītajam (Tit.1:12; Ap.d.17:28). Mūsu teikto Pāvils īsumā ilustrē savā reakcijā uz Atēnās uzcelto altāri ar uzrakstu: „Nepazīstamam Dievam”, proti jebkuram pagānu dievam, kurš varētu pastāvēt, kuru atēnieši vēl nav atklājuši. Tā vietā lai nosodītu tos par viņu muļķību, Pāvils izmantoja šo viņu neprātu, lai sludinātu tiem vienīgo patieso Dievu, kuru tie vēl nepazīna (Ap.d.17:22-23).
- Vēstulē efeziešiem 2:2 runāts par „pasaules varas nesēju, gaisa valsts valdnieku”. Tā ir nepārprotama atsauce uz mitoloģisko jēdzienu par Zoroastru, kuram Pāvila lasītāji kādreiz bija ticējuši. Pāvils saka, ka tie agrāk ir dzīvojuši „gaisa valsts valdnieka” varā. Tai pašā pantā viņš to nosauc par „garu (prāta attieksmi), kas vēl tagad darbojas nepaklausības bērnos”. Agrāk viņi ticēja pagānu jēdzienam par gaisa valsts valdnieka garu; tagad Pāvils uzsver, ka tā vara, kurai viņi formāli bija pakļauti, bija viņu pašu miesas kārtības. Tādējādi, Pāvils atsauca uz šo pagānu jēdzienu un runā par to, īpaši nenosodot to, bet norādot uz patieso grēku izcelsmi.
- Ap.d.28:3-6 lasām kā odze aptinas ap Pāvila roku. Iezemieši apmainās domām, ka Pāvils ir slepkava, kam „atriebējs liktenis neļauj dzīvot”.

Viņu secinājumi ir pilnīgi aplami, taču Pāvils neielaižas vārdiskos paskaidrojumos; tā vietā viņš vienkārši nokrata rāpuli ugunī, „necietis nekāda ļaunuma”.

- 2.Pēt.2:4 stāsta par ļauno nomešanu „pazemes tumšajās bedrēs” (ko vairumā variantu tulko kā „elli”). Elle ir mītiska vieta pazemē; taču Pēteris nelabo šo jēdzienu, bet lieto to kā pilnīgas iznīcināšanas simbolu, kas nāk pār grēciniekiem. Kristus līdzīgi lieto jēdzienu par elles neizdzēšamo uguni.

N.T. Raits raksta: „Jaunās Derības variantā grieķu valodā nav vārda, kas nozīmētu ‘brīnumu’; kad notika lietas, kas pārsteidza ar savu neatbilstību sagaidāmajam, evaņģēlija rakstītāji lietoja vārdus ‘zīmes’ un ‘lielie darbi’...” (7). Un es ietu vēl tālāk un teiktu, ka tas arī ir par iemeslu tam, ka viņi lieto ‘tā laika valodu’, lai apzīmētu ‘brīnumus’ – proti, „ļauno garu izdzīšanu”. Ļoti labi to izsaka Džoakims Džeremaija: „Visa veida slimībās vainoja ļaunos garus, it īpaši tas attiecas uz dažāda veida psihiskām slimībām... mums būs labāk saprotamas šīs bailes no ļaunajiem gariem, ja mēs ņemsim vērā to, ka slēgtu ārstniecības iestāžu toreiz nebija un šāda veida slimības daudz biežāk nonāca cilvēku acu priekšā nekā tas ir mūsdienās... Tādēļ nav brīnums, ka arī evaņģēliji apraksta psihiskās slimības kā apsēstību ar ļaunajiem gariem. Tie runā sava laika jēdzienos un valodā” (8).

Kāpēc Dievs lieto tā laika valodu?

Dievs atbild nevēlamam pēc viņa nezināšanas (Sal.pam.26:5). Tā Dievs atdzīvināja Samuēlu, kad Sauls lūdza burvi to darīt (1.Sam.28). Burves nav spējīgas sazināties ar mirušajiem, taču Dievs apstiprināja Saulu tā nejēdzībā. Ja cilvēki izvēlas sekot tukšajām miesas filosofijām, Dievs apstiprina viņu maldus (2.Tes.2:11). Attiecīgi, Dievs soda cilvēkus ar to mēru, kas atbilst to padarītajam grēkam (salīdz. ar pravietojumu par iegūtā imūndeficīta sindromu Rom.1:27). Mēs jau runājām, ka Dievs nepārprotami aicināja Izraēlu pārstāt ticēt neesošajiem ļaunajiem gariem, jo Dievs ir viens vienīgs paties Dievs (5.Moz.32:15-24). Diemžēl, Izraēls turpināja ticēt ļaunajiem gariem. Tādēļ Dievs izteica tiem savu nosodījumu, atsaucoties uz ļaunajiem gariem.

Bībelē ļoti bieži sastopamas atsauces uz maldīgajiem apkārtējās pagānu pasaules ticējumiem, lai tādā veidā parādītu patiesā Dieva varenību un izplatītu Viņa mācību. Viens no agrākajiem piemēriem atrodams 1.Moz.4:7: „Ja tu dari ļaunu, tad grēks ir (‘pieplacis pie zemes’ – ebreju izteicienā) tavu durvju priekšā”. Tas šķiet sakām, ka, ja Kains vēlētos nožēlot grēku, piemērots grēka upuris nav tālu jāmeklē, viņš to varētu nokaut un veltīt to Dievam kā pienākas. Taču ebreju valodas izteiksmē šeit ir skaidri saskatāma atsauce uz mezopotāmiešu ticējumu par ļauno (‘pie zemes pieplakušo’) garu Rabisu, kas slepeni uzglūn ienaidniekiem. Šis ticējums bija raksturīgs tam laikam, kad pār Mozu nāca radīšanas pieraksta iedvesma. Ar šo atsauci uz mītisko Rabisu Dievs it kā saka: ‘Neraizējies par Rabisu, tāda nemaz nav; tev ir jābīstas Mani, nevis viņu. Tev ir jāpienes grēka nožēlošanas upuris, lai salīdzinātos ar Dievu, vienīgo patieso Dievu, nevis jādomā par pagānu mītu tēliem, tādiem kā Rabisu’. Ievērojiet, ka Dievam nav raksturīgi gari un plaši Sava diženuma apraksti, pretnostatot sevi neesošajiem viltus dieviem.

Tos izraēliešus, kas pielūdza ļaunos garus tuksnēsī, „sērga pusdienā nomaitāja” (Ps.91:6). Jādomā, ka tas attiecas uz tiem, kuri mira no saules dūriena, un uz ticējumu,

ka pusdienas laika nelabumu izraisa ļauno garu klātbūtne. It kā Dievs ar to gribētu sacīt: 'Ļauno garu nav. Bet ja jūs tik ļoti gribat tiem ticēt, lai tad tie jūs arī iznīcina'. Līdzīgi arī Kristus nosodīs nekrietno „no tavas mutes” tiesas dienā (Lk.19:22), proti, tā, kā viņš to izprot. Jēzus nav cietsirdīgs – taču līdzībā Viņš nesaka, ka cilvēkam nav taisnība, bet spriež tiesu tā, kā cilvēks spriež par Viņu, pat ja šis spriedums neatbilst patiesībai...

„Nakts briesmas” (Ps.91:5) arī ir tās, kas iznīcina Izraēlu, un tā arī varētu būt atsauce uz mītiskajiem gariem, kas nogalina cilvēkus naktī. Neskatoties uz šīm atsaucēm, ir skaidrs, ka Dievs bija Tas, kas sodīja un iznīcināja Izraēlu ar Savu eņģeļu pulka palīdzību (Ps.78:48-49) nevis kaut kādi grēcīgi, patstāvīgi gari, kuriem ticēja apkārtējās tautas. Senajā ļauno garu mācībā bija ticējums, ka ir septiņi galvenie dēmoni, jeb ļaunie gari, kas uzsūta sērgas un postu. Kristus atsaucas uz šo ticējumu, neiebilstot pret to, Savā līdzībā par *septiņiem* gariem, kas atkal atgriežas izārstētajā cilvēkā (Mt.12:45). Iespējams, ka 5.Moz.28:22 arī ir atsauce uz tiem, kad tiek aprakstītas septiņu veidu likstas, kas piemeklēs tos, kas neklausīs Sava Kunga balsij.

Piezīmes

- (1) Tāpat to interpretē arī G.B. Caird, *The Language and Imagery of the Bible* (London: Duckworth, 1980), pp.238,239. Šajā grāmatā ir daudz materiāla, kas attiecas uz jautājumu par to, kā Dievs lieto valodu, kad runa ir par ļaunajiem gariem. Saistību starp ļaunajiem gariem, elkiem un tā laika valodu izklāsta arī John Allfree, *Demon Possession* (Mansfield: Bible Study Publications, 1986). F.G. Jannaway citē pārskatu no *Yates' History of Egypt*, kur autors atstāsta, kā 19.gadsimtā Tuvajos Austrumos viņu lūdza 'izdzīt velnu', ko viņš sapratis kā lūgumu izārstēt cilvēka slimību. Skat F.G. Jannaway, *Satan's Biography* (London: Maranatha, 1900), p.54.
- (2) See Robert Roberts, *Christendom Astray* (Birmingham: CMPA), chapter 7.
- (3) See Flavius Josephus, *Wars of the Jews* 7.156.
- (4) See R.C. Thompson, *The Devils and Evil Spirits of Babylonia* (London: Kuzac & Co., 1904) and R.K. Harrison, *The Interpreter's Dictionary of the Bible* (Grand Rapids: Eerdmans, 1969), vol.1, pp.853,854.
- (5) R.K. Harrison, „*Demonology*” in Merrill Tenney (ed.), *The Zondervan Encyclopedia of the Bible*, vol.2, p.97 (Grand Rapids: Zondervan, 1982).
- (6) See John Simpson, *The Meaning of Satan* (Grammata: Brentwood Bay, B.C., 1999 ed.), p.76.
- (7) N.T. Wright, *Who Was Jesus?* (Grand Rapids: Eerdmans, 1993), p.80.
- (8) Joachim Jeremias, *New Testament Theology* (London: SCM, 1972), p.93.

4-5 Dievs pieņem cilvēka uzskatus

Tāpēc ka Dievs atbild nevēlamam pēc viņa nezināšanas, var minēt daudz piemēru, kur Dievs runā par cilvēku maldīgajām idejām tā it kā tās būtu patiesas. Mēs tikko parādījām, kā Viņš to darīja, runādams ar Izraēlu par ļaunajiem gariem. Bet ir arī citi šī principa īstenošanas piemēri:

- Ahitofels ieteica Absalomam nevilcināties, bet uzbrukt un nogalināt taisno ķēniņu Dāvidu. Absaloms nepieņēma šo padomu. Iedvestais pieraksts skan: „Bet Tas Kungs to tā bija nolīcis, ka Ahitofela *labais*

padoms tiktu atmests” (2.Sam.17:14). Vai tas patiesi bija *labs* padoms? Ne Dieva acīs. Tas bija „labs” no Absaloma miesiskā viedokļa. Taču pieraksti runā no Absaloma redzes viedokļa; par kaut ko, kas ir nepārprotami ļauns, it kā tas būtu „labs” dotajā kontekstā. Tādējādi, šis pieraksts atsaucas uz cilvēku ļaunajām domām tā it kā tās būtu pareizas.

- *Šķita*, ka zobens nejauši izslīdēja no maksts un nokrita zemē, kad Joābs devās pretim Amasam, lai sasveicināties ar to (2.Sam.20:8) – taču tas bija darīts ar nodomu.
- Līdzīgi, Jēkaba āda bija gluda, bet viņš aplika kazlēnu ādas ap rokām, lai liktu Īzākam domāt, ka viņš ir Ēsavs. Īzāks „to nepazīna, jo viņa rokas bija spalvainas, gluži kā viņa brāļa Ēsava rokas” (1.Moz.27:23). Vai Jēkaba rokas bija spalvainas? Nē. Īzākam tās *šķita* spalvainas, un Raksti pieņem cilvēka redzes viedokli, nelabojot to. Raksti nesaka: ‘Īzāks nepazīna Jēkabu, jo viņa rokas *šķita* spalvainas esam’.
- Ļaunus cilvēkus sauc par „taisniem”, jo viņi sevi par tādiem uzskata (Mt.9:13; Ecēh.21:8,9) – iedvesmā Dievs pieņem viņu redzes viedokli.
- Par Jāzepu runā kā par Jēzus „tēvu” (Lk.2:48) – tas tā bija no cilvēku redzes viedokļa.
- 1.Kor.1:21,25 runā par „ģekīgu sludināšanu” – ne tāpēc, ka tā bija muļķīga, bet tāpēc, ka cilvēki to par tādu uztvēra.
- Jēzus, pa jūru staigādams, „gribēja tiem iet garām” (Mk.6:48). To Viņš nebūtu darījis, jo Viņš „pie tiem nāca”, bet tā viņi to uztvēra – un pieraksti to akceptē.
- Vai Jona patiesi gulēja dziļā miegā lielās vētras laikā (Jonas 1:5)? Vai tikai viņš *neizlikās gulam* un tas tā tikai *šķita* kuģa ļaudīm?
- „Jo, kas visu bauslību pildītu [proti, viņš *domā*, ka pilda visu bauslību], bet grēkotu pret vienu bausli...” (Jēkaba 2:10).
- „Padebess viņu uzņēma” (Ap.d.1:9) – tie, protams, bija eņģeļi, kas viņu uzņēma. Bet tā to redzēja tie, kas skatījās no zemes.
- „Uguns” bija tikai „ugunij līdzīga blāzma” (4.Moz.9:15), bet Raksti citviet to sauc par „uguni”, jo tā to redzēja izraēlieši. Rakstos lasām, ka „uguni” Dievs tiem deva tuksnesī par gaismu (Ps.105:39). Kad tas parādījās pirmo reizi, to apraksta kā „ugunij līdzīgu blāzmu” (4.Moz.9:15). Tā nebija uguns, tikai izskatījās kā uguns. Taču vēlāk runa ir vienkārši par „uguni”. Nav nekādas iedvestas zemteksta piezīmes, ka tā patiesībā nav uguns. Tāpat arī Sinaja „kalns dega ugunīs” (5.Moz.9:15). Kalns nedega ugunīs, bet tā tas likās izraēliešiem no tālienes; un tā tas arī tiek aprakstīts.
- Jānis pravietoja, ka mācekļus kristīs ar uguni (Mt.3:11); tas piepildījās, kad „viņiem parādījās it kā uguns mēles, kas sadalījās un nolaidās uz ikvienu no tiem un visi tika piepildīti ar Svēto Garu” (Ap.d.2:3). Acīmredzot, tā nebija reāla uguns. Tātad Mateja evaņģēlijs apraksta to, kā tas *šķita* mācekļiem, nesniedzot faktisko izskaidrojumu.
- Nahuma 3:9 apraksta Ninives spēku kā „bezgalīgu” ar lielo ēģiptiešu atbalstu. Tāds tas likās ebrejam mazajā Izraēlā, no Dieva redzes viedokļa tas nebūt nebija bezgalīgs.
- Jānis Kristītājs „ar liksmību” sāka lēkt mātes miesās (Lk.1:44). Tā viņa to uztvēra. Bet vai iedīglis patiesi saprata...? Taču Raksti pieņem viņas viedokli.

- „Ja viņi Manu acu priekšā paglābtos jūras dibenā, Es pavēlēšu jūras čuskai, lai tā viņus turpat sadzeļ” (Am.9:3). Skaidrs, ka nav neviena, kas varētu paslēpties no Dieva, bet Dievs pieņem tā cilvēka viedokli, kas domā, ka viņš *var* paslēpties no Dieva. Un tad Viņš tam parāda, ka viņš nemaz nav paslēpies. Līdzīgi ir rakstīts arī par Jonas bēgšanu no Tā Kunga vaiga (Jonas 1:3,10) – nav nekādas iedvestas zemteksta piezīmes, kas teiktu: ‘Skaidrs, ka tu nevari aizbēgt no Tā Kunga’, kā Dāvids saka, „Kurp lai es bēgu no Tava vaiga?”
- Ecēhiēla 28:3-4 lasām, ka Tīras valdniekam esot jāsaka: „tu esot gudrāks par Daniēlu, nekāds noslēpums tev neesot svešs; ar savu gudrību un saprātu tu taču esi ieguvis varu un sakrājis zeltu un sudrabu savā dārgumu krātuvē”. Bet šie vārdi patiesībā nozīmē, ka Tīras valdnieks *domā*, ka viņš ir gudrāks par Daniēlu, viņš *domā*, ka viņa saprāts devis viņam bagātību. Tāda bija arī Asūra ķēniņa augstprātība un Dievs skaidri teica, ka viņš ir tikai rīkste Dieva rokā: „Jo tas teica: ‘Ar savu roku spēku un ar savu aso prātu es to paveicu... es piesavinājos viņu mantu” (Jes.10:13). Vēlāk Ecēhiēla 28:13-14 mēs lasām vārdus, kurus bieži pilnīgi nepareizi interpretē, nesaprotot Bībeles valodas lietojuma principu: „Tu biji Ēdenē, Dieva dārzā...tu biji svaidīts ķerubs”. Tā kā šis ir pravietojums par Tīras valdnieku, tad šie vārdi nav jāsaprot burtiski. Tie nozīmē, ka Tīras valdnieka apgalvojumi, ka viņš bijis svaidīts ķerubs, bija zaimi. Par Tīras valdnieku runāts tā, kā viņš sevi uztver, kaut arī tas neatbilst patiesībai. Faktiski Ecēhiēla grāmatas 28.nodaļu caurauž liegi iezīmēta saikne starp Tīras valdnieku un grēcīgo Ādamu Ēdenē – jo tieši tas viņš arī bija Dieva vaiga priekšā (skat. pantus 3,9,13,15,16,17). Dievs runā uz valdnieku par viņa uzskatiem tāpat kā Viņš runā uz Izraēlu par viņu ticību ļaunajiem gariem. Vēl vienu līdzīgu piemēru atrodam Ecēh.13:18-20.
- Faraona burvji atdarināja Dieva pirmos Ēģiptes soda veidus. Mēs varam stādīties priekšā viņu nožēlojamos centienus, piemēram pārvēršot zizli čūskā. Taču pieraksti neataino to, cik nožēlojami tas izskatījās. Kad Dievs pārvērta *visu* Nīlas upes ūdeni asinīs, „ēģiptiešu burvji izdarīja to pašu ar savām burvju mākslām” (2.Moz.7:22). Viņu apgalvojumi bija smieklīgi, jo *visu* ūdens jau bija pārvērsts asinīs; viņiem nemaz nebija kur ņemt ūdeni, lai pārvērstu to asinīs. Taču pieraksti *skaidri un gaiši* to nepasaka. Viņu nepatiesie apgalvojumi ir pierakstīti tā, kā tie izskanējuši, lai (vērtīgais lasītājs) apjaustu Jahves uzvaru pār tiem.
- Kad Kristus reiz jautāja, kāpēc Viņš ēd kopā ar grēciniekiem, Viņš atbildēja: „Veseliem ārsta nevajag, bet slimiem. Nevis taisnus esmu nācis aicināt uz atgriešanos no grēkiem, bet grēciniekus” (Lk.5:31-32). Kristus šeit runā par viltīgajiem farizejiem kā par „taisniem...veseliem”. Taču viņi nebija taisni. Kristus par tiem runāja tā, kādus viņi paši sevi redzēja esam.
- Un nevainīgākā plāksnē, pavērojiet, kā Dieva pieraksti ataino to, kā faraona meita atrod Mozū un (pašai to nezinot) lūdz viņa māti būt tam par zīdītāju: „Un jaunava aizgāja un aicināja bērna māti. Tad faraona meita sacīja viņai: ‘Ņem šo bērnu un zīdī to manā vietā...Tad *sieva* paņēma bērnu un zīdīja to” (2.Moz.2:8-9). Kāpēc nav teikts ‘*Un Mozus māte*’ (nevis „sieva”) paņēma to. Atbilde ir atkal tajā, ka pieraksti ataino

faraona meitas priekšstatus – kaut gan nekur tas nav skaidri un gaiši pateikts.

- Līdzīgi, Kristus gan apsūdz ebrejus par Jāņa Kristītāja nepieņemšanu (Mt.17:12; Lk.7:32-35), gan citos gadījumos komentē, ka viņi pieņēmuši viņa mācību, kā rezultātā viņu garīgais nams ir „tukšs, izmēzts un uzposts” (Mt.12:44; Jņ.5:35). No tā mēs varam secināt, ka par viņiem *šķietamo* Jāņa vēsts pieņemšanu Jēzus runā kā par patiesu pieņemšanu. Līdzīgi, Kristus sauc ebrejus kā par elles bērniem (Mt.23:15), tā arī par Valstības bērniem (Mt.8:12); pēdējais attiecas uz to, kā viņi paši sevi uztvēra. Mateja 13:38 Kristus runā par dievbijīgajiem kā par Valstības bērniem un par viltīgajiem ebrejiem kā par ļaunā bērniem. Bet nekur Jēzus skaidri un gaiši nepaskaidro mums, kāpēc Viņš runā tā un ne savādāk. Mums pie tā ir jānonāk pašiem, salīdzinot Rakstus ar Rakstiem. Tas pats attiecas uz ļaunajiem gariem.

Savā ziņā, ja mēs jūtam, ka kaut kas ir patiess, tad priekš mums tas arī ir patiess. Savā valodas lietojumā Bībele šķiet to attaisnojam. Tā piemēram, kā Dāvids, tā arī Jēzus saka, ka Dievs tos ir atstājis un aizmirsis (Ps.22:2; 42:10). Dievs nebija tos atstājis, bet viņi *jutās* atstāti un aizmirsti, tādēļ savā ziņā varētu teikt, ka Dievs tos bija atstājis. Kas *šķita* patiess, to Gara pieraksti tā arī fiksē, nenorādot uz sajūtu maldīgumu. Tas pats arī ļauno garu sakarā.

Mācekļi maldās, domādami, ka viņu priekšā stāv Kristus rēgs. Bībele māca, ka visas lietas pastāv materiālā formā, rēgu nav. Taču Jēzus nenorāj viņus par nepietiekamu mācības izpratni. Tā vietā Viņš mierīgi demonstrē, cik aplami ir tādi uzskati: „Redziet Manas rokas un Manas kājas! Es pats tas esmu. Aptaustait Mani un apskatai; jo garam nav miesas un kaulu, kā jūs redzat Man esam” (Lk.24:39). Jēzus runā par „garu” it kā tāds varētu pastāvēt, kaut arī viņš pats tam netic. Noteikti atveriet Soģu grāmatu, kur 11:24 dievbijīgais Jefta runā par elkdievību Kamošu *it kā* tas pastāvētu. Tādējādi Kristus attieksme šeit, tāpat kā visā ļauno garu pastāvēšanas problēmā, norāda uz Viņa personību raksturojošām īpašībām: pacietību, lēnprātību un karsta un spēcīga prāta vēlmi iemantot Sev piekritējus bez apsmiešanas un nievāšanas.

4-6 Brīnumi un ļaunie gari

Jēzus brīnumi atmaskoja vietējo uzskatu maldīgumu, piemēram, ļauno garu sakarā, netērējot vārdus kļūdaino uzskatu labošanai. Tā Lūkas 5:21 ebreji pauž divus kļūdainus uzskatus: ka Jēzus ir zaimotājs un ka tikai Dievs var piedot grēkus. Jēzus nesaka ne vārda kļūdas skaidrošanai, taču triekas ķertā dziedināšanas brīnums apgāž abus ebreju izteiktos apgalvojumus.

Jēzus neapšaubāmi uzskatīja, ka darbi ir uzskatāmāks pierādījums par vārdiem. Viņš ļoti reti atmaskoja kļūdainus uzskatus, tā piemēram, Viņš atklāti neapgalvoja, ka Mozus bauslība nav spējīga dot pestīšanu, bet Viņa brīnumu darbi, piemēram dziedināšana sabatā, uzskatāmi rādīja patieso lietu stāvokli. Kad Viņu kļūdaini nosauca par samarieti, Jēzus to nenoliedza (Jņ.8:48-49 salīdz. ar 4:7-9), kaut gan Viņa izcelsme no jūdiem, Ābrahāma dzimumam piederošiem, bija būtiska Dieva pestīšanas plānā (Jņ.4:22).

Pat tad, kad jūdi (apzināti) izdarīja nepareizus secinājumus, ka Jēzus „Dievu sauca par Savu Tēvu, Sevi pielīdzinādams Dievam” (Jņ.5:18), Jēzus to nenoliedza; tā vietā Viņš pamatoti pierādīja, ka Viņš no Sevis neko nevar darīt, ja Viņš neredz Tēvu to darām, tādēļ Viņu *nevar pielīdzināt* Dievam. Kristus brīnumi paši par sevi pierāda arī, cik aplama ir ticība ļaunajiem gariem. Kristus brīnumam slimā dziedināšanā pie Betzatas dīķa bija jāparāda, cik aplama ir ticība ebreju mītam, ka Pashas svinību laikā eņģelis pieskaras dīķa ūdenim, piešķirot tam dziednieciskas īpašības. Mīts ir pierakstīts bez komentāriem par tā maldīgumu; Kristus brīnums ir tā maldīguma atmaskojums (Jņ.5:4). Tas pats attiecas arī uz mītu par nomizotajām rīkstēm, kas veicinot ganāmpulka vaislību; Jēkabs izmisīgi rīkojās saskaņā ar šo pagānu mītu, lai viņa ganāmpulks pieaugtu, un Dievs viņam palīdzēja. Taču tikai daudz vēlāk Jēkabs saprata, ka šie ganāmpulki bija *Dieva* žēlastības dāvana (1.Moz.33:11). Ja Dievs būtu vienkārši pārmetis Jēkabam par ticību mītiem, šī mācība nebūtu bijusi tik iespaidīga.

Tas, kā Dievs attiecas pret viltus reliģiju apgalvojumiem Vecajā Derībā, palīdzēs mums saprast, kā Viņš atsaucas uz ticību ļaunajiem gariem Jaunās Derības laikā, un kāpēc nekur nav skaidri un gaiši pateikts, ka tādu garu vienkārši nav. Mēs gribētu, lai Kristus attieksme pret ļauno garu problēmu tiktu skatīta vēsturiskā plāksnē.

Otrā Mozus grāmata saukta Exodus

Padomājiet par tām sērgām, kas nāca pār Ēģipti; katram no šiem brīnumiem (jo tie bija brīnumi) bija jāparāda, ka ēģiptiešu dievu (elku) pastāvēšana ir blēņas un nekas vairāk. „Pār visiem Ēģiptes dieviem Es spriedīšu tiesu, Es, Tas Kungs” (2.Moz.12:12; 15:11; 4.Moz.33:4). Vienu brīdi par „dieviem” runā kā par reāli pastāvošiem, lai parādītu Tā Kunga absolūto pārākumu par tiem līdz to vispārējai nebūšanai. Ievērojiet, ka tie bija Ēģiptes ļaudis, pār kuriem Dievs sprieda tiesu (1.Moz.15:14); to elki (dievi) Rakstos pārstāv tos, kuri viņiem ticēja. Tāpat arī „ļāunie gari” dažkārt vienkārši pārstāv tos, kas tiem tic (Mk.1:32,34).

Sērga	Ēģiptiešu dievs / elks
Nīlas upes ūdens pārvērsts asinīs	HAPI – Nīlas upes gars
Vardes	HEKOTa – burvju dievs ar vardes galvu
Zemes pīšļi pārvērsti kaitīgos kukaiņos (2.Moz.8:16)	SEB – zemes pīšļu dievs
Vaboļu bari (2.Moz.8:21, ebr.)	RA un BELCEBULA priekšgājējs vaboles izskatā, izplatīta rotas lieta Ēģiptē
Lopu apkrišana	APIS – dievs svētā bulļa izskatā
Augoņi. „Ņemiet pilnām saujām krāsns sodrējus, un Mozus lai tos met <i>pret debesīm</i> ... un tie taps par strutojošiem augoņiem (2.Moz.9:8,9)	NEITa – debesu karaliene
Pērkons un krusa	ŠU – atmosfēras dieviete
Tumsa	RA – saules dievs
Siseņi	SERAJA – Ēģiptes aizstāvis pret siseņiem

Dievs nekur nenoliedz šo dievu pastāvēšanu. Tie tiek parādīti kā nenozīmīgi cilvēku iztēles augļi brīnumu spēka priekšā. Jaunās Derības ļauno garu terminoloģija, lai aprakstītu Jēzus brīnumus, ir vēl viens tam piemērs. Ļauno garu pastāvēšana nekur netiek noliegta, taču brīnumi pierāda, ka to nav. Zīmīgi ir tas, ka par ļauno garu

apsēstību tiek runāts tikai Dieva dziedināšanas spēka izpaušanās kontekstā. Taču, starp citu jāsaprot, ka Izraēls šķiet neguva no tā mācību. Vai jūs kādreiz esat aizdomājušies par to, kādēļ viņi izgatavoja zelta teļu? Kāpēc tie neizvēlējās kādu citu dzīvnieku? Iespējams, ka Izraēls identificēja zelta teļa tēlu ar Ēģiptes dievieti Hatoru. „Ēģiptiešu dieviete Hatora asociējās ar govju tēlu, sievieti ar govju galvu, vai sievieti ar govju ragiem un / vai govju ausīm. Viņai bija arī citi nosaukumi, ieskaitot Zeltītā un Mūzikas pavēlniece. Viņa bija mīlestības, mātes jūtu, pļēgurošanas, deju un mūzikas aizbildne. Hatoras pielūgsmē izvirta netikumībā un dažreiz viņu attēlo situācijās un statujās kā baudkāru jaunu sievieti. Hatora bija aizbildne ceļotājiem no Ēģiptes uz dažādām vietām, ieskaitot Sinaju”. Tas nozīmē, ka Izraēla ļoti ātri aizmirsta tai sniegto mācību, ka Ēģiptes elki / gari ir bezspēcīgi! Sekojošās atsauces uz Hatoru ļauj gūt pilnīgāku ieskatu par to:

Hatorai bija vairāki veidoli, ieskaitot govju veidolu, sievietes ar govju galvu, vai sievietes ar govju ragiem un / vai ausīm (1).

Hatora bija pazīstama arī ar nosaukumu ‘Zeltītā’ (2).

Hatora bija aizbildne ceļotājiem no Ēģiptes uz dažādām vietām, ieskaitot Sinaju (3).

Pļēgurošanas aizbildne (4).

Hatora bija pazīstama kā ‘Mūzikas aizbildne’ (5).

Hatoras pielūgsmē izpaudās mūzikas instrumentu spēlē un dejās (6)

Hatoras pielūgsmē izraisa prieku un baudas sajūtas (7).

Hatora ir arī mīlestības dieviete (8).

Hatoras dievināšana izvirta netikumībā (9).

Pārdomājot Izraēla saistību ar Ēģipti, interesanti, ka faraona sapņi Jāzēpa laikā bija apkārtējo pagāņu ideju tiešs pretatats. Vienam no galvenajiem ēģiptiešu dieviem, Ozirisam, bija septiņas govju; Jāzēpam, droši vien, nemaz nebija tik viegli uzdrošināties apgalvot, ka septiņas kaulainās govju apēdīs septiņas treknās govju (1.Moz.41:20, iespējams, galu galā pārstāvējot Izraēlu, salīdz. ar Hoz.4:15-16; Am.4:1). Ar to mēs šai kontekstā gribam teikt, ka faraona pagāņu idejas netika noraidītas kā nepareizas, bet netieši tika norādīts uz Jahves un Viņa tautas pārkumu par viņiem.

Daudzi autori ir atzīmējuši, ka apkārtējo Tuvo Austrumu kultūrās ir daudz mītisku nostāstu, kuri izklausās pēc atsauces uz Bībeles brīnumiem, kā piemēram, Saules apstāšanās, Sarkanās jūras izžūšana un tml. (10). Viņi pieraksta šos brīnumus saviem dažādajiem dieviem. Pilnīgi iespējams, ka šīs leģendas ir tikai kropļoti Bībeles pierakstos attēloti notikumi pārstāsti, kas parādījās pēc šiem brīnumainajiem notikumiem. Taču precīzu šo mītu rašanās laiku nav iespējams noteikt. Saskaņā ar bagātīgajiem pierādījumiem, ka Dievs veic tādus brīnumus, lai sagrautu apkārtējo tautu mitoloģiju un filosofiju, varētu būt iespējams, ka šīs leģendas pastāvēja *pirms* notika Bībelē aprakstītie brīnumi. Kad Dievs atdalīja Sarkanās jūras ūdeņus vai apturēja zemes riņķošanu, šie fakti varēja būt spēcīga atsauce uz leģendām, kas vēstīja par dažādo dievu (X,Y vai Z) brīnumdarbiem. Bija skaidrs, ka Jahve, Izraēla Dievs, patiesi lika notikt šiem brīnumiem reālajā dzīvē nevis leģendārajās atstāstos.

PIELIKUMS: „Arī ļaunie gari tic un dreb” (Jēkaba 2:19)

„Ļaunie gari” šeit lietoti (šķietami) garu apsēsto cilvēku apzīmēšanai un to ‘trīcēšanai’, kas bija vērojama dziedināšanas laikā. Bet es nedomāju, ka šis pants Jēkaba vēstulē vēstītu mums par ļauno garu pastāvēšanu. Jēkaba vēstules 2.nodaļa ir daļa no iztēlota

dialoga starp „darbu cilvēku” [kas uzskata, ka darbi var glābt] un „ticības cilvēku” [kas domā, ka pietiek pateikt, ka tu tici, un tavam dzīves veidam nav nozīmes]. Abi iedomātie sarunu biedri izsaka ‘nepareizus’ apgalvojumus, tādēļ nav brīnums, ka ‘darbu cilvēks’ noniecina ticību, sakot, ka pat garu apsēstie cilvēki var ticēt un tikt dziedināti. Pats par sevi šis pants nevar būt par pierādījumu tam, ka ļaunie gari ticētu, jo vispārpieņemtais uzskats ir, ka ļaunie gari ir kritušie eņģeļi, kas nevar ticēt, nevar nožēlot grēkus un nevar tapt dziedināti. Šis pants, ja to ņem burtiski, būtu pretrunā ar augstāk minēto uzskatu sistēmu.

Piezīmes

- (1) M.A. Murray, *Egyptian Temples* (London: Duckworth, 1931), pp.53,54.
- (2) *Journal of Egyptian Archaeology*, Vol.5, p.57.
- (3) *Eretz Israel*, Vol.12, p.118.
- (4) Joyce Tyldesley, *Hatchepsut the Female Pharaoh* (London: Penguin, 1998), p.171.
- (5) Joyce Tyldesley, *ibid*, p.171.
- (6) M.A. Murray, *op cit*, p.185.
- (7) *Journal of Egyptian Archaeology*, Vol.5. p.57.
- (8) D.B. Redford, *Egypt, Canaan and Israel in Ancient Times* (Princeton: Princeton University Press, 1992), p.232.
- (9) M.A. Murray, *op cit* p.54
- (10) Vairākās
reliģiskās mācības grāmatās skolām atrodamas dažas atsauces, kas attiecas uz šo tēmu. Visspilgtākie šo atsauču piemēri ir atrodamī Immanuēla Velikovska grāmatās *Worlds in Collision* un *Ages in Chaos* (London: Weidenfeld & Nicholson, 1957 & 1959).

4-7 Kānaāniešu teoloģijas beigas

Agrīno kānaāniešu cilšu, kas dzīvoja ebreju iziešanas no Ēģiptes laikā, reliģisko ticējumu analīze parāda, ka viens patiesais Dievs izvēlējās Sevi atklāt valodā, kas nepārprotami atsaucās uz apkārtējiem teoloģiskajiem ticējumiem. Vienu no visvarenākajiem kānaāniešu dieviem to daudzo dievību pulkā, kuras kānaānieši pielūdza, sauca ‘El’ (1). Tā Kunga, Izraēla Dieva, raksturojums, kā tas dots pirmajās piecās Bībeles grāmatās, ir gandrīz identisks ar kānaāniešu Dieva ‘Ela’ raksturojumu (2). Piemēram, ‘El’ apprecēja prostitūtu Asarti, tāpat arī Jahve apprecēja prostitūtu Izraēlu (Hoz.3:1); un viszīmīgākais ir tas, ka ‘El’ upurēja savu miesīgo dēlu (3). Zīmīgi ir arī tas, ka ‘El’ ir viens no vārdiem, ar kuriem Dievs Sevi sauc Rakstos. Arturs Gibsons norāda, ka vārdam ‘Jahve’ ir līdzība ar amoriešu dieva Ja-Vī vārdu, kā arī ar ugarītu dievu Jahanīnu (4). Tā ir nepārprotama liecība tam, ka Dievs atklāj Sevi tam laikam raksturīgajā valodā, lai ar to parādītu Savu acīmredzamo pārākumu, ka šīs citas dievības, uz kurām Viņš atsaucas, nemaz nepastāv, un Jahve ir vienīgais ‘El’. Šie dievi ar līdzīgiem vārdiem nebija nekas, salīdzinot ar patieso Jahve El.

Apkārtējo reliģiju parodēšana

Londonas Britu muzejā glabājas vislielākais pasaules arheoloģisko izrakumu krājums, kas nāk no Izraēlas un apkārtējām tautām. Pastaiga gar šiem eksponātiem drīz vien atklāj, ka viens patiesais Izraēla Dievs atklāja Sevi reliģiskajos terminos, kuri sasaucās

ar apkārtējo pagānu tautu ticības mācību dažādajām dievībām. Minēšu tikai dažus piemērus, kas to nepārprotami apliecina:

- Bābeles ķēniņa tronim visapkārt bija lauvas; tāpat arī Salamana tronim.
- Bābele un apkārtējās tautas pārvaldīja ķēniņ-priesteri. Dāvids, Mesija un citas Vecās Derības teoloģijas izcilās personības arī aprakstītas kā ķēniņ-priesteri, tāpat kā svētie, kas nākotnē valdīs pār visu zemi (Atkl.5:10).
- Grieķu kultūrā reliģiskās pilsētas tika personificētas; tāpat arī Jeruzaleme.
- Daudzas kānaāniešu reliģijas praktizēja kādas ķermeņa daļas apgraizīšanu par zīmi, ka sastāv derībā ar konkrētu dievu. Apgraizīšanas rituāls jāskata šajā kontekstā.
- Daži no Bābeles elkiem bija aplāti ar acīm; salīdziniet to ar ķerub aprakstiem.
- Vecā Derība nereti apraksta Jahvi kā „visaugsto” vai „augšā debesīs”, lietojot ebreju vārdu *alah*. Arābu ‘Dieva’ vārds ir ‘alah’. Virspusēji varētu likties, ka viņiem ir pamats apgalvot, ka viņu reliģijas (viltus) dievs faktiski ir Vecās Derības Jahve. Šī šķietamā sakritība, ka ‘alah’ ir arābu Dieva nosaukums un šo vārdu lieto attiecībā uz Izraēla Dievu norāda uz to, ka Dievs dod mācību arābiem, ka viņiem ir jāpieņem par Dievu Izraēla Dievs; taču tajā pat laikā šī ‘sakritība’ deva tiem iespēju attaisnot viņu pašu iedomāto reliģiju, pietiekami neiedziļinoties Vecās Derības ‘alah’ lietojumā.

Elija un Elīsa

Tāda veida apkārtējo pagānu ticības elkiem un ļaunajiem gariem sagraušana ir raksturīga Vecajai Derībai. Tā, 1.Ķēniņu 18 pieraksti attēlo sacensību starp ticību Baalam, negaisa un lietus dievam, un Jahvem, Izraēla Dievam. Sacensība acīmredzami pierādīja, ka Baala kā tāda vispār nav; un visa tauta to redzēja un piesauca To Kungu: „Tas Kungs ir Dievs, Tas Kungs ir Dievs!”

2.Ķēniņu 2:19 apraksta cilvēku gaušanos, ka „ūdens te ir nelāgs un zeme neauglīga”. Elīsa nepārmet tiem māņticību un zemes neauglības attiecināšanu uz sievu neauglību; tā vietā viņš ar Kunga vārdu padara ūdeni veselīgu un zemi auglīgu līdz šai dienai „*kā Elīsas vārdi, ko viņš runāja, bija sacījuši*”. Parasti cilvēki būtu griezušies pie burvjiem pēc palīdzības, lai aizdzītu nešķīsto garu, kurš, pēc viņu domām, bija vainīgs nelaimē. Taču Elīsas brīnums skaidri norādīja uz to, ka ūdens ļaunums, tāpat kā tā veselīgums ir Dieva rokās un Viņam nav grūti vērst ļaunu par labu. Tas bija daudz iedarbīgāks līdzeklis pret māņticību nekā vārdisks māņticības nopelums.

Arī spožā zvaigzne (Lūcifers)...

Jesajas 14:12-15 apraksta „spožās zvaigznes, ausekļa dēla”, Bābeles ķēniņa vēlmi pacelties augstāk par debesīm un ieņemt Jahves troni. Faktiski, tas ir citāts (5) no Ugaritu leģendas par dievu Attru (attiecīgais ebreju vārds ir latviskotajā Bībelē tulkots kā „spožā zvaigzne, ausekļa dēls” un angļu variantā – Lūcifers). Attrs vēlējās kļūt par visaugstāko dievu, un tas, apkārtējo tautu mitoloģijās, viņam arī izdevās. Jesaja citē šo leģendas daļu, bet parāda, kā Jahve to nogāzīs mirušo valstībā, visdziļākajā bedrē! Tas jo skaidri parāda, ka Bābele atsaucas uz apkārtējās pasaules leģendām un mītiem ar nolūku iedvest bijību pret Dieva varu, kas padara visus pagānu mītu elkus un dievības absolūti bezspēcīgus un tādēļ vienkārši neesošus.

Daudzi autori ir atzīmējuši, ka Jāņa evaņģēlijs un vēstules ir cauraustas ar atsaucēm uz tolaik izplatīto gnosticisma filosofiju (6), lai parādītu patiesā evaņģēlija pārākumu pār pirmā gadsimta pasaules tukšo filosofiju, kad Jānis iedvesmā rakstīja savu evaņģēliju. Tas ir Jaunās Derības analogs Jesajas 14.nodaļai.

Piezīmes

- (1) J.C.L. Gibson, *Canaanite Myths and Legends* (Edinburgh: T & T Clark, 1978).
- (2) J. Gray, *The Legacy of Canaan* (Leiden: E.J. Brill, 1957); see too F.M. Cross, *Cananite Myth and Hebrew Epic* (Cambridge, Mass.: Harvard University Press, 1973).
- (3) To piemin Werner Keller, *The Bible as History* (London: Hodder & Stoughton, 1957 ed.), p.261.
- (4) Arthur Gibson, *Biblical Semantic Logic* (Cambridge: C.U.P., 1981), pp.35,137.
- (5) Atbilstība ir pārsteidzoša. 1929.gadā Ras Šamrā tika atrasta plāksne ar šīs mītiskās leģendas pierakstu, ieskaitot Jesajas 14 citētos vārdus. Tas ir Ugaritu teksts ar Nr. UM129. Skat C.H. Gordon, *Ugaritic Manual* (Rome: P.I.B., 1955).
- (6) Piemēram, John Carter, *The Gospel of John* (Birmingham: C.M.P.A.,1943). C.H. Dodd parāda, ka tādas vārdkopas Jāņa vēstulēs kā „Mēs dzīvojam gaismā”, Mēs esam Dievu atzinuši”, Mēs esam Viņā” un tml. ir gnostiķu ieviestas un Jānis iedvēš, ka *mēs*, patiesie ticīgie atbilstam šiem izteicieniem, jo mēs esam atzinuši patieso evaņģēliju. Tādējādi Gars atsaucas uz apkārtējās pasaules nepatiesajiem apgalvojumiem un Gara spēkā atmasko šos apgalvojumus kā nepatiesus. Skat C.H. Dodd, *The Johannine Epistles* (London: Hodder & Stoughton, 1953).

4-8 Ļauno garu izdzīšana

Vecās un Jaunās Derības laikos ļaudis ticēja, ka, piesaucot dieva vārdu pār tiem, kam bija ļauni gari, tos var no cilvēka izdzīt (Ap.d. 19:13). Viltus dieva vārdam tika piedēvēts mistisks spēks. Patiesa Jahves pielūgsmē arī piedēvēja lielu nozīmi Izraēla Dieva *Vārdam*, piemēram: „Lai tevi pasargā Jēkaba Dieva vārds!...Dievs, palīdzi man ar Savu Vārdu” (Ps.20:2; 54:3). Būtiskā atšķirība starp Jahves Vārdu un citu dievu vārdiem bija tajā, ka Jahves Vārds bija kā Viņa rakstura paziņojums, tā arī pravietojums par Viņa tautas mūžīgo nākotni; tādēļ tas bija arī patiesas pestīšanas līdzeklis. Taču Jahve acīmredzot neizgudroja Izraēlam pielūgsmes sistēmu, kas vairītos un kautrētos no tā laika valodas lietošanas. Viņš Sevi atklāja, parādot Savu pārākumu pār šiem ticējumiem. Šī fakta izpratne palīdz mums izprast Jaunās Derības valodu ļauno garu sakarā. Kristus runāja tā it kā pagānu garu izdzinēji būtu spējīgi to darīt (Mt.12:27); Viņš deva mācību par Savu pārākumu tikai netiešā veidā. Jaunajā Derībā liels uzsvars tiek likts uz Kristus *vārda* dziednieciskajām spējām; spējām izdzīt ļaunos garus, runājot to laiku valodā (Mk.16:17; Ap.d.3:6; 4:10; 16:18; 19:13-16; Jēkaba 5:14). Tas atgādina to, kā pagāni atkārtoja savu dievu vārdus, lai izdzītu tā saucamos ļaunos garus, kuru pastāvēšanai viņi ticēja. Tādēļ mēs varam secināt, ka demonstrējot Savu spēku, kas pārsniedz visu citu ‘dievu’ un tā saucamo ‘ļauno garu’ spēku, Jahve to nedara tieši, bet atsaucoties uz to valodas lietošanas veidu, kurš bija pieņemts pagānu vidū. Ja mēs nonākam pie šīs patiesības atziņas, tad kļūst skaidrs, ka Jaunās Derības laika izteiksmes veida un valodas lietošana nebūt neliecina par pagānu ticējumu atbalstu.

Noslēgumā gribu atzīmēt, ka Bībele lieto valodu, kas pilna atsaucēm uz apkārtējo pagānu ticējumiem, lai uzskatāmi parādītu Jahves pārākumu pār tiem. Jahve nav vēl viens no dieviem kānaāniešu pielūgto dievu panteonā. Izraēla Dievs ir *vienīgais* patiesais Dievs. Tādēļ Viņš aktīvi iestājas pret citu dievu sludināšanu; tādēļ Viņš pastāvīgi atsauca uz tiem Savā Pašatklāsmē caur Savu Vārdu. Viņš velti netērē vārdus to kritikai, tas būtu pārāk cilvēcīgi, Debesu un zemes Radītājam nepiedienīgi.

4-9 Pētījuma objekts: Rešefs

Visu augstāk teikto gribētos apkopot, aplūkojot plaši izplatīto ticējumu Rešefa nešķīstajam garam. Viņa vārds minēts dokumentos, kas atrasti tādās vietās kā Mari, Ugaritā, Ēģiptē, Kiprā un Kartāgā, kuras atdala ievērojami attālumi. Tas norāda uz šī ticējuma lielo izplatību Izraēla kaimiņu tautās – tautās, kuru ticējumi pastāvīgi likās tik kārdinoši Izraēlam, ka tas bija gatavs tos pieņemt bez pretošanās, tādēļ arī Dievs piemin Rešefu pravietojumos. Viņam pierakstīja atbildību par mēri un varmācīgu nāvi. Vārdnīca viņu apraksta šādi: „Iespējams, kara dievs. Bultu valdnieks. Ar gazeles ragiem uz bruņu cepures. Iznīcina ļaudis masveidā kara un sērgu rezultātā. Viņš ir arī saules dievietes Šepešas (atgādina ebreju Hamaēlu) izpalīgs. Viņu sauc arī par Mekalu (Iznīcinātāju), viņš varētu būt saistīts ar ebreju Mihaēlu (Mikal), kas ir arī Kara Dievs (Ercenģelis)”. Tādējādi viņš tiek it kā pretstatīts kā pagānu līdzinieks Miķelim, eņģeļu valdniekam kas sargāja Izraēlu (Dan.12:1).

Ticība šim ļaunajam garam bija plaši izplatīta Izraēla apkārtējo tautu vidū (1). Tik izplatīts bija šis ticējums, ka mēs varētu sagaidīt no Jahves viņa pastāvēšanas tiešu noliegumu. Taču nē. Mēs lasām par Rešefu ebreju Bībeles tekstā, un Jahve ikreiz, kad sagaida, ka kaut kas ir Rešefam darāms, parāda, ka *Viņš* ir par to atbildīgs. Jahves izraisītos sērgu un iznīcināšanas brīnumus iziešanas no Ēģiptes laikā apkārtējās tautas būtu piedēvējušas ļaunajam Rešefa garam; viņu acīs šīs lietas bija viņa lauciņš. Taču Bībeles pieraksti uzsver, ka tautām bija jāsaprot, ka Jahve, Izraēla Dievs ir to visu darījis, viņi sāka būties *Viņa* Vārda – un līdz ar to pierādīja Rešefa bezspēcību un neesamību. Komentējot iziešanas no Ēģiptes brīnumus Habakuks 3:5 apraksta „Viņam pa priekšu iet mēris, un Viņam pa pēdām seko sērgas karstums”. Būt pie kāda pēdām ir Bībeles ekvivalents pazemojumam un iznīcībai. Tā bija mācība Izraēlam, ka iziešanas laikā Rešefa ticamībai bija darīts gals; lietas (kā piemēram, sērgas), kas *viņam* būtu jādara, nepārprotami izraisīja Jahve, Izraēla Dievs. Dievs izveda Izraēlu no Ēģiptes, tā bija Viņa vara un spēks, kas masveidā iznīcināja ēģiptiešus un kānaāniešu tautas (Hab.3:4).

Pēkšņā iznīcība un mēris Ēģiptē tiktu pirmām kārtām piedēvētas Rešefam. Taču Psalmi 78:48-49 saka: „*Viņš* (jo šeit ir jāliek uzsvars) nogalināja viņu lopus krusas negaisā un viņu ganāmos pulkus ar zibeņiem. *Viņš* uzsūtīja viņiem *Savu* dusmu kvēli, bardzību, postu un bēdas, ļaunu eņģeļu pulku”. Līdz ar to doma, ka Rešefs spētu to darīt no savas brīvas gribas, tiek apsmieta un parādīta kā tīrs fantāzijas auglis.

Garīgi vājākie Izraēlā varētu ticēt Rešefa pastāvēšanai. Pēkšņā Asīrijas armijas iznīcināšana pie Jeruzalemes vārtiem varētu izskatīties pēc Rešefa darba. Bet Psalmi 76:4 saka: „Tur (kara laukā, skat kontekstu) *Viņš* (Dievs) salauza stopu bultas (proti, Rešefu)”.

Piezīmes

- (1) R.K. Harrison „*Demonology*” in Merril Tenney (ed.), *The Zondervan Encyclopedia of the Bible* Vol 2 p.96 (Grand Rapids: Zondervan, 1982).

4-10 Dieva valodas stils

Daudziem lasītājiem minētie argumenti liksies pietiekami. Citi pieprasīs vairāk pierādījumu. Un vēl citus ieinteresēs plašākās mūsu diskusijā skartās problēmas. Mēs minējam daudzus piemērus, kuros Bībele runā no cilvēku redzes viedokļa; taču arī no Dieva redzes viedokļa. Šis acīmredzamais paradokss ir spēcīga liecība tam, ka Bībele ir Dieva iedvesta. Tēvs runā ar dēlu no sava redzes viedokļa, taču arī no bērna redzes viedokļa; un šis meistarīgais maisījums ir Bībeles raksta stils. Tas, kā Dieva vārds apvieno dievišķo un cilvēcisko redzes veidu, var likties nesaprotami virspusējam Bībeles lasītājam, taču tajā pat laikā tas brīnumaini atveras patiesi bērnišķīgajam lasītājam.

Dažkārt Dievs norāda uz to, no kā redzes viedokļa tas rakstīts, citreiz Viņš to nedara. Tā, Mt.3:16 skaidri lasām, ka *Kristus* „redzēja Dieva Garu kā balodi nolaižamies” pēc Viņa kristībām. Bet Lūkas 3:21-22 vienkārši teikts „Svētais Gars redzamā veidā uz Viņu kā balodis nolaidās”. Lūka nesaka, ka tas notika tikai no Kristus redzes viedokļa. Tieši redzes viedokļa problēma ir pamatā ļauno garu valodas pārpratamam evaņģēlijos.

Kā labs Tēvs un Skolotājs Dievs runā ar bērniem tā, lai veicinātu Viņu prāta izaugsmi, lai mēs paceltos līdz Viņa redzes viedoklim. Tā, dažkārt Dievs šķiet lietojam valodu, nedomājot par to, vai cilvēki, pirmo reizi par to dzirdot, to sapratīs. Dievs runāja uz Ījabu par sniegu (Ījaba 37:6), uz Ābrahāmu par smiltīm jūras malā (1.Moz.22:17), uz Nou par lietu (1.Moz.7:4) – par lietām, ar kurām tie nebija līdz tam saskārušies. Un Jaunās Derības žēlastības un *agape* mīlestības, pazemības un tml. jēdzieni nebija izsakāmi pirmā gadsimta grieķu valodā; lai šie jēdzieni ienāktu valodā, bija jāveido jauni vārdi (1). Taču Dievs ir spējīgs runāt arī cilvēkiem ierastā valodā, nolaižoties līdz mūsu valodas lietošanas līmenim. Ir būtiski saprast, ka Dievs lieto valodu dažādi dažādās Bībeles daļās – pretējā gadījumā mūsu interpretācija būs nekonsekvanta un pretrunīga.

Iedvesmas brīnums ir tajā, ka Dievs piemērojas Savu lasītāju saprašanas līmenim, taču runā arī Sev raksturīgā veidā. Ļauno garu problēma ir tam klasisks piemērs. Mēs varam skaidri parādīt, ka ļaunie gari attiecas uz elkiem un nepastāv. Taču Jaunā Derība apraksta Kristus brīnumus ļauno garu apsēstības valodā. Tikai pavirši Bībeles lasītāji minēs šos pantus par pierādījumu ļauno garu pastāvēšanai. Drīzāk būtu jāanalizē Dieva valodas lietošanas veids un jāsaprot šie panti ar Bībeles pamatprincipa izpausmēm par Dieva pārākumu un visu likstu un grēka patieso avotu.

Dievs un valoda

Valoda ir domu izpausme; mūsu vārdi pauž mūsu domas (Mt.12:34). Šajā ziņā Dievs *ir* Viņa Vārds (Jņ.1:1). Mēs zinām, ka Dieva prāta līmenis nav salīdzināms ar mūsējo (Jes.55:9). Tādēļ arī Viņa izteiksmes veids atšķirsies no mūsējā. Ja mēs to stingri paturam prātā, tad mēs nebrīnīsimies, sastopoties ar šķietamiem paradoksiem Bībeles teksta izpētē.

Tādēļ Bībele nav rakstītā tā, kā mēs rakstītu grāmatu, kuras mērķis būtu atklāt cilvēkiem Dievu. Tādēļ tā nav nepārprotams ticības mācības pamatu izklāsts ar skaidri izteiktām pavēlēm, kurām ir jāpakļaujas. Lai saprastu šo mācību, mums ir jāstudē Raksti no sākuma līdz galam, mācoties uztvert Dieva domu un izteiksmes veidu. Tātad, lai saprastu patiesības sistēmu, kas ir evaņģēlija pamatā, ir nepieciešams noteikts domu un

intelekta darbs. Ticība Dievam nāk no Dieva vārda dzirdēšanas vai lasīšanas (Rom.10:17).

Ir skaidri redzams, ka Dievam nav vienaldzīga šī neticīgā pasaule; Viņš pastāvīgi izgāž uz to savas dusmas un aktīvi cenšas samulsināt visus tos, kuriem nav patiesi pazemīgas attieksmes pret Viņa vārdu (Mt.13:10-12; 2.Tes.2:11; Jes.66:4; Ecēh.20:25). Tādēļ Viņa vārds ir rakstīts tā, ka tas mulšina vienus, taču skaidri māca citus, lai cik intelektuāli aprobežoti tie būtu. Ļoti bieži tiek izteikti iebildumi, ka, ja ļauno garu patiesībā nemaz nav, tad Jaunās Derības ļauno garu valoda mulšina ļaudis. Bet tā kā Dievs *patiesi* mulšina ļaudis, tad tas patiesībā nemaz nav iebildums. Dievs attur daudzus no Savas patiesības atziņas; piemēram, daži mirst agrā bērnībā, vai dzīvo laikā vai vietā, kur neviens nekā nezina par Bībeli. Un citus Viņš var atturēt no patiesās vēsts atziņas ar Savu izteiksmes veidu Bībelē. Tas ir Dieva ziņā aicināt vai neaicināt cilvēkus atzīt patieso evaņģēliju, un nav mūsu ziņā iebilst pret veidu, kādā Viņš to izvēlas darīt.

Sekojošie ir tie piemēri, kas liecina par Bībeles mulsināt spēju:

- Ja mēs lasām Atklāsmes 12:7-9 atsevišķi, ārpus konteksta, tad paviršam lasītājam radīsies iespaids, ka velns ir pūķis, kuram ir savi dumpīgi eņģeļi debesīs.
- Mateja 25:41 runā par mūžīgo uguni, kas sataisīta velnam un viņa eņģeļiem. Tikai rūpīgs vārdu „mūžīgā uguns” un „eņģeļi” lasījums vedīs pie šī panta pareizās sapratnes.
- Līdzība Lūkas 16:19-28 paviršajam Bībeles lasītājam liksies atbalstam pagānu idejas par ‘nemirstīgām dvēselēm’ un nonākšanu debesīs pēc nāves; neviena no tām nerod atbalstu Bībelē.
- Ir ļoti rūpīgi jāapdomā pieraksta par ļaundari krustā jēgu, lai nerastos maldīgs iespaids, ka pēc nāves ticīgais nokļūst debesīs.
- Par Kristu Rakstos runāts tā, ka var rasties maldīgs uzskats, ka Viņš ir pasaules radītājs; tikai tad, kad mēs izprotam jaunās radības un Dieva izpausmes jēdzienus, mēs esam uz pareizā ceļa.
- Jāņa labi zināmie vārdi no Jņ.14:1-3 paviršam lasītājam var likties mācām kaut ko par došanos uz Debesīm; līdz kamēr lasītājs nonāk pie atziņas, kas ir domāts ar Dieva Namu un tad izanalizē katru pantu atsevišķi (2).

Tas viss norāda uz nepieciešamību stipri piedomāt pie katra vārda, ko mēs lasām, lai nonāktu pie pareizas Bībeles izpratnes. Vai jūs kādreiz esat aizdomājušies par to, ka lielāko daļu no Kristus teiktā viņa klausītāji saprata pavisam ačgārni. Nikodēms domā, ka viņam jāatgriežas mātes miesās, lai piedzimtu no jauna (Jņ.3:4); kad Jēzus teica „Kurp Es eimu, jūs nevarat līdzī nākt”, cilvēki domāja, ka viņš grib izdarīt pašnāvību (Jņ.8:21-22); kad Viņš runāja par Savu miesu, „kas dota par pasaules dzīvību”, viņi patiesi domāja, ka runa ir par kaut kādu kanibālismu. Un Viņa mācekļi nebija labāki. Viņi itin neko nesaprata, kad Viņš runāja par Savu nāvi un augšāmcelšanos; kad Viņš tos brīdināja sargāties no farizeju rauga, viņi domāja, ka tie nedrīkst pirkt raugu no farizejiem (Mk.8:14-21 salīdz. ar Mt.16:5); kad Viņš saka mācekļiem, ka Lācars ir aizmidzis nāves miegā, viņi domā, ka tas ir iesnaudivs (Jņ.11:12); kad Viņš saka, ka Viņam ir ēdiens, ko tie nepazīst, viņi domā, ka kāds Viņam atnesis ko ēst (Jņ.4:33). Mācekļi atšķīrās no pārējiem Viņa klausītājiem ar to, ka tie pārdomāja Viņa vārdus, atcerējās tos vēlāk, palika pie Viņa pēc prātu mulsinošo līdzību noklausīšanās un jautāja,

ko Viņš ar to ir domājis, kamēr citi klausītāji, netikuši skaidrībā, aizgāja (Mt.13:10-12), kaut gan viņi, bez šaubām, domāja, ka ir itin visu sapratuši. Tādēļ nav arī jābrīnās par to, ka šodien cilvēki pārprot Bībeles valodu, it īpaši jau, kas attiecas uz Kungu Jēzu un ļaunajiem gariem.

Par Dieva mācību tiek runāts kā par noslēpumu, sakramentu; atbilstošais vārds ebreju valodā nozīmē ‘slepens plāns, ko atklāj tuvākiem draugiem’; taču to atklāj patiesi ticīgajiem (Am.3:7-8; Jer.23:18,22; Ps.25:14; Ef.3:3-6). Tādēļ patiesi ticīgo draudzi sauc par „svēto pulku” (Ps.89:8). Šai pasaulē ir neskaitāms daudzums Bībeles grāmatu, taču Dieva mācība savā ziņā paliek apslēpta un daudzu no tiem, kas to lasa, nesaprasta. No tā izriet, ka Bībele ir sarakstīta tā, lai vairākumam lasītāju Patiesība paliktu apslēpta.

Tipoloģija

Liela daļa būtiskas mācības Bībelē tiek sniegta tipoloģiski, dodot vispārinātus modeļus nevis skaidri izteiktus apgalvojumus. Tipoloģija ir Dieva iecienīts atklāsmes veids; tieši ar to Raksti arī atšķiras. Tādēļ tipoloģija ir Bībeles mācības līdzeklis, kas ir jāuztver kā bauslība. Dievs izmanto tipoloģijas paņēmieni, lai parādītu mums, ka Viņš neuztver Savu kalpu dzīves tikai pēc to virspusējās vērtības; viņu dzīves Viņš izstrādā kā modeļus (iespējams vairākos līmeņos) tiem atbilstošajās dzīves situācijās. Plašais tipoloģijas pielietojums norāda uz to, ka Dievs vēlas, lai cilvēki mīlētu Viņa vārdu un pētītu to, pārdomātu to; un tādiem cilvēkiem Viņš atklās Savu Patiesību tās lieliskajā vienkāršībā.

Tipoloģija mums māca dažus būtiskus principus:

- Sievietes vieta baznīcā un laulības dzīvē (Ef.5).
- Mūžīgā uguns kā iznīcības vieta (nevis ortodoksālā elles uguns).
- Daudzi Izraēla valstības apraksti runā par situācijām *tipiskām* nākotnes Valstībai (piem., restaurācijas laiks, Salamana valstība vai Hiskijas valdīšanas pēdējais posms).
- Pat Jēzus no Nācaretes kā Mesijas misiju būtu grūti pierādīt, neizmantojot Vecās Derības tipoloģiju. Pat Jesaja 53 aprakstītas *Hiskijas* ciešanas, kas ir Jēzus pirtēls. Tā, Stefana Jēzus Mesijas misijas aizstāvība galvenokārt pamatojas tipoloģijā – piem., tajā, ka Jāzēpu / Jēzu no sākuma noliedza viņa brāļi (Ap.d.7:13).

Dievs, protams, veido Bībeles pierakstus, lai celtu gaismā noteiktus faktus. Tā, 1.Mozus grāmatā izteikti trūkst informācijas par Melhisedeka tēvu un māti. Gars Vēstulē ebrejiem raksta, ka viņš bija „bez tēva, bez mātes... viņam nav ne dienu sākuma, ne mūža gala” (Ebr.7:3). Burtiski tas tā nav. Dievs dod 1.Moz. grāmatas interpretāciju, uzsverot, ka Melhisedeks *līdzināms* Kristus. Un kaut gan mēs nevaram uztvert Ebr.7:3 burtiski, skaidras norādes uz to nav. Tādēļ iebildums, ka Jaunā Derība nebrīdina, ka „ļauo garu izdzīšana” nav lasāma burtiski, nav pamatots. Ebr.7:3 ir viens no daudzajiem piemēriem, kas parāda, cik būtiski ir pareizi saprast Dieva izteiksmes veidu, kaut arī *Ebr.7:3 nesatur nekāda tieša brīdinājuma par to!*

Metonīmija

Ja mēs drīkstētu izteikties cilvēkiem raksturīgā veidā, tad Dieva prāta ātrums un spēks neprasa vārdus, lai spriestu un nonāktu pie secinājumiem, kā tas ir nepieciešams mums. To sāk apjaust, ievērojot, cik bieži (daudz biežāk nekā daudziem varētu likties) Bībelē sastopama metonīmija, proti priekšmetu vai parādību ciešas saistības izraisīts nozīmes

pārnesums. Dieva prāta asais analītiskums izpaužas šī valodnieciskā izteiksmes līdzekļa daudzkārtējā lietošanā. Dieva metonīmiskais izteiksmes veids bieži vien ir pamatā grēku izpirkšanas mācības pārpratumiem. Citastarp varētu minēt arī Jēkaba 3:6, kur „mēle” nozīmē vārdus, kurus cilvēka mute izrunā; arī 1.Jņ.5:15, kur Dievs „klausā” nozīmē, ka Viņš atbild uz mūsu lūgšanu (skat kontekstu). Ja mēs neuztveram metonīmiju, mēs nonākam pie secinājuma, ka Dieva apgalvojumi nav korekti; piemēram, ka mēle pati par sevi apgāna visu miesu (Jēkaba 3:6).

Dieva valoda: šokējoši atšķirīga

Viss augstāk teiktais liecina par to, ka Dieva valoda nav tieša un burtiski uztverama. Tie, kas visu mūžu ir lasījuši Bībeli, var neapjaust, cik liela mērā tas tā ir. Taču dažkārt Dieva valodas lietojums krasi atšķiras no mūsējā. Lai to novestu līdz apziņai, jāmin daži „šokējoši” piemēri.

Bībeles viltotāji nepierakstītu Dievam arī sarkasmu, taču var minēt dažus piemērus, kur Dieva valoda ir sarkastiska (Ps.2:4; 37:13; Jes.44:14-20). Mūsu valodas lietošanas praksē sarkasms ir „ļaus, dzēlīgs izsmieklis”, bet Dievs tā nedomā. Viņa absolūtā visvarenība ļauj Viņam lietot valodu savādāk neka mēs to darām. Pat vispaviršākais Bībeles un neiedvestas reliģiskas grāmatas salīdzinājums norādīs uz to, ka pats valodas lietošanas veids jau norāda uz Dievu kā Bībeles autoru. Un viens no skaidrākiem piemēriem ir nemākslotais Viņa Paša Dēla nāves un augšāmcelšanās apraksts. Kā Marija satiek augšāmceļušos Kungu un notur to par dārznieku ir nepārspējams Dieva valodas vienkāršības un brīnumainības piemērs.

Jāņa pirmā vēstule sākas ar sarežģītu prologu. Reimonds Brauns raksta: „Daudzi komentētāji atzīmē, ka Prologs ir neparasts vēstules ievads, tā kā tas pārkāpj visas pieņemtās vēstuļu rakstīšanas normas”. Šis ‘pārkāpums’ ir tipisks, jo Raksti tik bieži šķiet ‘pārkāpjam’ vispārpieņemtās valodas lietošanas normas. [Raymond Brown, *The Epistles of John* (Garden City: Doubleday, 1982), p.176].

Un vēl tikai viens piemērs. Mums gribētos drīzāk pārļaut acis šīm rindām nevis analizēt tās: „Lai tev ir vieta ārpus nometnes, kas būtu noejamā vieta, un lai tev kopā ar pārējiem ieročiem būtu arī lāpsta; un ja notiks, ka tu būsi bijis sevis pēc, tad ar to izroc bedri un apraus un apber to, ko tu esi uz lauka atstājis”. Taču nevar būt nekādu šaubu, ka tieši šie vārdi ir iespaidojuši pantu 13:13 Vēstulē ebrejiem: „Tāpēc iziesim pie Viņa ārpus nometnes, Viņa negodu nesdami!” Kad izraēliešu karavīram bija jākārtos savas dabiskās vajadzības, viņš izgāja „ārpus nometnes”, ar saprotamu kautrību nesdams rokās savu ieroci – lāpstu. Visiem bija skaidrs, kas viņam bija darāms. Šo ikdienišķo notikumu Gars izmanto, lai saistītu to ar ebreju kristiešiem, kas iziet ārpus Izraēla nometnes, nesdami Kristus krusta negodu. Un atkal mums jāatzīmē, ka tas *nav* tas veids, kā mēs izteiktos.

Kāpēc Dieva valoda ir tik atšķirīga?

Mēs atkal atgriezīamies pie jautājuma, kāpēc Dieva valoda atšķiras no mūsu valodas:

- Jo Dievam nav laika ierobežojuma, Viņš runā par lietām, kuru vēl nav, tā it kā tās jau būtu, jo Viņš zina, ka tās būs (Rom.4:17). Tas izskaidro arī to, kāpēc Bībele runā par Ābrahāmu tā *it kā* viņš būtu dzīvs, kaut gan viņš ir miris; *it kā* ticīgie jau ir glābti un Dieva Valstībā, kaut gan „kas pastāv līdz galam, tas taps izglābts” (Mt.10:22); *it kā* Izraēls turētu Tā Kunga

derību (Ps.132:14 salīdz. ar 2.Moz.19:5-6), kaut gan tam vēl jānotiek; *it kā* Kristus pastāvētu vēl pirms Savas dzimšanas, kaut gan fiziski Viņš varēja pastāvēt, kad Marija bija Viņu laidusi pasaulē. Vairums tā saukto 'kristiešu' baznīcu kļūdās šajā ziņā, nesaprotot to, ka Bībele ir rakstīta no Dieva, nevis cilvēka redzes viedokļa. Jo skaidrāk mēs izprotam atšķirību Dieva valodas lietojumā, jo mazāk grūtības mums sagādā Dieva vārda izpratne.

- Kad Dievs vēlas kaut ko izcelt, Viņš runā tā it kā nekas cits nebūtu ņemams vērā. Tādēļ par pestīšanu nereti tiek runāts, nepieminot to, ka tā ir atkarīga no konkrētām lietām. Kritiķis varētu uzreiz iebilst: 'Tātad Bībele nesaka patiesību!' Savā ziņā tā varētu teikt, ja jums ir tāda vēlme. Atcerieties piemērus par saules 'lēktu', dzīvo Ābrahāmu, kas sen jau miris, un tml. Var atrast pretrunas jebkura izteikumos, *ja jūs neņemat vērā to, kā viņš lieto valodu.*
- Dievs ir iedvesis Savu vārdu ar nolūku izskaidrot mums noteiktus faktus. Tas ir vēl viens pierādījums tam, ka mums nav vienmēr stingri jāpieturas pie burtiska lasījuma (piemēram par burtisku saules lēktu). Tā, Mateja pierakstā ļaudis sauca „Ozianna”, kad Kristus iejāja Jeruzalemē (Mt.21:9). Tā kā pirmā gadsimta izraēlieši runāja aramiešu valodā, tas nepārprotami arī bija tas vārds, kas nāca pār viņu lūpām. Bet Lūkas evaņģēlijā tie paši ļaudis sauca „Slavēts” (Lk.19:38). Lūkas evaņģēlijs bija domāts grieķu valodā runājošiem, tādēļ viņš lieto 'Oziannai' atbilstošo grieķu vārdu. Arī tas, kā Jaunā Derība citē Veco Derību ar dažām izmaiņām, *nenorādot uz tām*, ir vēl viens piemērs tam, ka Dieva vārds neatdala interpretāciju no tiešas faktu konstatācijas (piem., Ps.32:1-2 salīdz. ar Rom.4:6-7). Tas ir būtiski arī ļauno garu problēmas sakarā. Mēs redzējām, ka pieraksti par ļauno garu izdzīšanu ir veidoti tā, lai parādītu Dieva spēka pārākumu pār nepamatotajiem pirmā gadsimta pasaules uzskatiem.
- Vēl viens iemesls, kāpēc Dievs lieto valodu savādāk, nekā mēs to darām, ir Viņa spējā redzēt darbības motivāciju. Tā, Galatiešiem 5:3 teikts: „Es apliecinu katram cilvēkam, kas tiek apgraizīts, ka viņam jāizpilda visa bauslība”. Pāvils un daudzi citi ebreji kristieši bija apgraizīti, bet Pāvils vēstulē galatiešiem pamato, ka patiesam ebreju ticīgajam *nav* jāizpilda visa bauslība: „Jo Kristū Jēzū nedz apgraizīšana ko spēj, nedz neapgraizīšana (Gal.5:6). Tādēļ „katrs cilvēks, kas tiek apgraizīts” Gal.5:3 attiecas uz tiem, kas grib to veikt ticībā, ka apgraizīšanai ir nozīme. Daži jaunākie tulkojumi to atbalsta, taču tas, ko Dievs saka ir „katram cilvēkam, kas tiek apgraizīts...jāizpilda visa bauslība”. Šie vārdi nav patiesi, ja tie netiek skatīti kontekstā; ir jāatceras, ka Dievs runā, saredzot cilvēku motivāciju.

Dieva uzmanības centrā ir ticīgie

Ir jāatceras arī tas, ka Dievam Viņa tauta nozīmē tik daudz, ka Viņš lieto valodu, kas lielā mērā ir vērsta uz dievticīgajiem, pat *relatīvi nerēķinoties* ar visiem pārējiem. Nereti Jaunās Derības vārdkopas „visi cilvēki” faktiski attiecas uz „visiem dievbijīgajiem” vai tiem, kas ir kļuvuši atbildīgi Dieva priekšā. Ebrejiem 2:14 teikts, ka Kristus krustā iznīcināja velnu (grēka varu); bet tas attiecas tikai uz tiem, kas ir Kristū. Tie, kam nav nekādas atziņas par Dieva Taisnības pestīšanas spēku, paliek grēka varā – Bībeles velna

varā. Atklāsmes 20:5 runā par „mirušiem” kā par tiem, kas tiks augšāmcelti, taču daudzi citi Bībeles panti teic, ka visi mirušie netiks augšāmcelti. Tikai tie, kas ir dzirdējuši Evaņģēliju, celsies tiesas dienā. Tātad „mirušie” Dieva valodas lietojumā neattiecas uz visiem, kas jēkad ir miruši. 1.Kor.15:21-22 „mironu” augšāmcelšanās attiecas uz tiem, kas ir Kristū. Mateja 25:32 „visas tautas” tiks sapulcētas Kristus priekšā tiesas dienā. Tas norāda uz to, ka Dieva acīs „visa pasaule” ir tā, kas ir Viņam atbildīga; burtiski „visas tautas” nestāsies Kristus priekšā, bet gan tikai visi, kas ir Viņam atbildīgi.

Tas viss jau ir saskatāms Vecajā Derībā pēc tā, kā Dievs redzēja pasauli tikai kā Izraēlu, kā tos, kas Viņam ir atbildīgi. Tas atspoguļojas Viņa valodā: tā ebreju vārda *eretz* nozīme ir visa zeme kā Izraēla zeme. Dieva acīs visa planēta bija Viņa tauta – Izraēls. Ebreju valodā dienvidi ir *negev*, tā sauc Izraēlas dienvidu daļu. ‘Dienvidi’ pirmām kārtām attiecas uz Izraēlas dienvidiem. Tāpat arī vārds ‘rietumi’ ir tas pats, kuru mēs tulkotu kā ‘jūra’, domājot par Vidusjūru, kas bija Izraēla rietumu robeža. Tātad Bībele ir rakstīta no ebreju redzes viedokļa; neebreju lasītājam jāsaprot, ka Ben –Hinomas ieleja un „mūžīgā uguns” jēdzieni ir ebreju idiomās ar nozīmi totāla iznīcināšana (Jer,17:27; Jūdas 7). Un atkal ir jāsaprot, ka ‘kristiešu’ aprindās liela daļa pārpratumu elles jēdziena sakarā ir izcēlušies tādēļ, ka tie nav aptvēruši, ka Dievs raksta ebreju valodas lietojuma gaismā. Jaunā Derība ir burtiski pilna ar valodas izteicieniem, kuri nav saprotami, ja tos nesaista ar Veco Derību (piem., kāpēc Kristus sauc Sevi par „dzīvības maizi”). Taču nekur Jaunajā Derībā nav minēts, ka Jaunās Derības valoda ir saprotama, kad mēs to sasaistām ar Veco Derību. Tas viss ir jāpatur prātā arī tad, kad mēs lasām par ļaunajiem gariem.

Vēl viens piemērs, kas liecina par to, ka Bībele rakstīta no ebreju redzes viedokļa, ir Daniēla pravietojums par vairākām valstīm, kas „valdīs pār visu zemi”. Bābele, Persija un Roma to darīja no *Izraēlas zemes viedokļa*. Ja mēs to nesaprotam, tad pravietojums ir vienkārši nepareizs. Kad Izraēls ienāca Kānaānā, Dievs iedvesa „bailes un izbīšanas visām tautām...kas zem debesīm” (5.Moz.2:25). Pats par sevi saprotams, ka Austrālijas aborigēni nepamirkšķināja ne ar aci par to; un, kas attiecas uz dienvidamerikas tautām, ‘Izraēls’ tiem varēja būt kāda kumeļa iesauka. Taču pasaule, kas bija visapkārt Izraēlam, bija pasaule, „kas zem debesīm” no Dieva redzes viedokļa; tā bija tā zeme, uz kuru Viņš raudzījās no debesīm.

Daži ir minējuši diezgan pārliecinošus argumentus, kas liek domāt, ka plūdi nebija vispasaules plūdi [3]; taču 1.Moz. pierakstos tie ir minēti kā tādi. Tam tā bija jāšķīst no Izraēlas zemes viedokļa. Zīmīgi ir Roberta Roberts komentāri Dieva valodas sakarā, runājot par šo notikumu: „Stāstījuma valoda visu attēlo tā, kā to uztvēra Noasa šķirstā paglābušies. Viss Bībeles stāstījums tika rakstīts zemes iedzīvotājiem, tādēļ tas arī viscaur pieņem viņu redzes viedokli...aprakstot kaut ko bērniem, jūs instinktīvi piemērojat savu stāstījuma veidu viņu uztveres spējām...cilvēki ir bērni: viņi var saprast notiekošo tikai no sava, mirstīga cilvēka redzes viedokļa un tādēļ dievišķais attēlojums stāstījumā saistāms ar redzes viedokļiem, nevis ar *faktiski notiekošo*. Un to nevar saukt par kļūdu patiesības izklāstā...” (4).

Tieši tāpat kā Bībeles valoda sliecas vērsties tikai pie tiem, kas ir Dievam atbildīgi, šai valodai ir citkārt raksturīga tieksme nostādīt stāstījuma centrā kādu noteiktu personu vai perspektīvu, ignorējot visu pārējo, lai izceltu vienu noteiktu aspektu vai arī vienu konkrētu indivīdu. Piemēram, Dan.5 aprakstīts kā Dievs brīdina Bābeles ķēniņu

Belsacaru un, sodot viņu, nodod valsts varu persiešu rokās. Pieraksti uzsver viņa lepnību un to, kā Dievs viņu soda par to. „Ķēniņš Belsacars...tava valsts ir...atdota mēdiešiem un persiešiem...tanī pašā naktī kaldeju ķēniņš Belsacars tika nogalināts” (Dan.5:1,28,30). Šeit šķiet ar nolūku netiek minēts, ka Belsacars tajā laikā bija pavaldonis, otrs pēc Nabonida; pierakstos viņš ir saukts par ķēniņu it kā viņš būtu vienīgais pie varas. Roberts Robertss saka: „Tā nav patiesības piedēvēšana kļūdai”; tā ir viena patiesības aspekta izcelšana, varbūt daudz lielākā mērā nekā to būtu darījis cilvēku kārtas vēsturnieks, lai atainotu Dieva viedokli par tā laika Bābeles pārvaldīšanu.

Nosacīta valoda

Izejot no visa tā, mēs nonākam pie slēdziena, ka dažkārt Dieva valodas lietojumu nosaka vēlēšanās stipri izcelt kaut ko. Piemēram, mēs lasām, ka daudzi tiks glābti (1.Moz.22:17), bet no otras puses – maz ir izredzēto (Mt.7:14; 20:16; Lk.13:23). Attiecībā uz pestīšanas brīnumu, daudzi tiks glābti; taču skaitliskajā izteiksmē, to būs maz, skatoties no pasaules redzes viedokļa. Ceļš uz Valstību ir viegls, ja ņem vērā to, kas sagaida uzticīgos (Mt.11:30; 2.Kor.4:17); taču no cilvēciskā redzes viedokļa tas ir patiešām grūts, kas ved caur lielām bēdām (Ap.d.14:22; Atkl.7:14). Mūsu grūtības ir acumirkļīgas salīdzinājumā ar Valstības mūžīgo godību (Ps.37:10; 2.Kor.4:17), un tomēr Bībeles valoda parāda arī Dieva atziņu, ka no mūsu redzes viedokļa mūsu pārbaudes laiks ir „ilgs” (Mt.25:19). „Daudzus” – nosacīti – Jānis Kristītājs atgriezīs pie Tā Kunga (Lk.1:16), kaut arī skaitliskajā ziņā vairums to, kas dzirdēja Jāņa vēsti beigu beigās aizgriezās no tās, kas arī noveda pie Mesijas krustā sišanas.

Apdomājiet to, kas teikts Hozejas 1:6-7: „Es turpmāk vairs neiežēlošos par Israēla namu...Bet par Jūdas namu Es gribu apžēloties”. Taču mēs lasām, ka Jūda patiesībā grēkojis vēl vairāk nekā Izraēls (Ecēh.23:4-11; Jer.3:11); un tikai dažus pantus tālāk mēs uzzinām, ka Dievs galu galā tomēr apžēlosies par Izraēlu: „Tomēr Izraēla bērnu skaits reiz būs kā smiltis jūrmalā...Un notiks, ka tai vietā, kur viņiem reiz sacīja: jūs neesat Mana tauta, - viņiem atkal no jauna sacīs: jūs tā dzīvā Dieva bērni...un apžēlošos par to, kas bija nežēlastībā...un teikšu tam, kas nebija Manas tautas...: tu esi Mana tauta! – un viņš teiks Man: Tu esi mans Dievs!” (Hoz.1:10; 2:25) [5]. Tas pierāda, ka, sacīdams Izraēlam, ka viņš nav Dieva tauta, Dievs runāja nosacīti. Dievs dusmās noraida Izraēlu kā Savu tautu uz visiem laikiem un daži maldīgi secina, ka Dievs nekad arī vairs neapžēlosies par Izraēlu. Arī šajā gadījumā viņi vienkārši nespēj saprast, kā Dievs lieto valodu.

Ortodoksālie ebreji un dažas ‘kristiešu’ sektas dzīvo tai pārliecībā, ka ir jāievēro Sabats, jo Sabats ir aprakstīts kā mūžīga zīme starp Dievu un Viņa tautu (2.Moz.31:17). Taču Jaunajā Derībā mēs lasām, ka Vecā Derība ir atcelta; un Vecajā Derībā bija desmit baušļi (5.Moz.4:13), viens no kuriem attiecās uz Sabatu. Šī iemesla dēļ Jaunā Derība skaidro, ka Dieva tautai tagad nav jāievēro Sabats (Kol.2:14-17; Rom.14:1-3). Patiesi visa Mozus bauslība aprakstīta kā derība uz mūžīgiem laikiem (Jes.24:5; 5.Moz.29:29), bet tagad tā ir atcelta (Ebr.8:13). Pashā svētki un Salīdzināšanas diena tika pasludināti kā „mūžīgs likums” (3.Moz.16:34; 2.Moz.12:14); bet tagad Mozus bauslības svētki ir atcelti Kristū (Kol.2:14-17y; 1.Kor.5:7). Levītiem tika piešķirts priesteru amats „uz audžu audzēm” (2.Moz.40:15; 4.Moz.25:13), bet „priestera amatam mainoties (Kristus darba rezultātā), jāmainās arī bauslībai” (Ebr.7:12). Ik Sabata dienā Tā Kunga priekšā bija kārtojami 12 plāceņi Tā Kunga priekšā no Izraēla bērniem „par mūžīgu derību” (3.Moz.24:8). Šī „mūžīgā derība” acīmredzot beidzās līdz ar Mozus bauslības beigām.

Taču tie paši vārdi „mūžīga derība” lietoti 2.Samuēla 23:5 attiecībā uz Kristus mūžīgo valdīšanu Dāvida tronī Valstībā.

Kādā nozīmē tad Dievs lieto vārdu *olahm*, kuru Vecajā Derībā tulko kā „mūžīgs”, „pastāvīgs”, „nebeidzams”? Džeimsa Stronga definīcijā *olahm* burtiski nozīmē „beigu punkts; laiks, kuru nav iespējams atcerēties; *praktiski mūžība*”. Dieva mērķis bija lai Mozus bauslība un attiecīgi arī Sabats turpinātos gadsimtiem ilgi. Agrīnajam izraēliešiem tas nozīmēja beigu punktu tik tālā nākotnē, kas nebija aptverama; tādēļ viņam teica, ka Bauslība turpināsies mūžīgi, proti „praktiski mūžīgi”. Nevienam no mums nepiemīt spēja aptvert galīgo mūžību. Mēs varam veikli runāt par Dieva mūžību un pārļaičīgumu, par mūžīgās dzīves brīnumu. Bet kad mēs apstājamies, lai patiesi to visu aptvertu, mums pietrūkst intelektuālo līdzekļu un valodas paradigmu, kas palīdzētu mums tikt ar to galā. Tādēļ Bībeles pierakstos nav ebreju vai grieķu vārdu, kas atbilstu absolūtai mūžībai. Mēs zinām, ka nāves vara ir iznīcināta tiem, kas ir Kristū, tādēļ mēs ceram uz mūžīgu dzīvi Valstībā. Bet Dieva valoda tver mūžību no cilvēka redzes punkta.

Kā Dievs vēlas, lai mēs uztvertu lietas

Rakstos bieži lasām, ka Dievs maina Savu nodomu atkarībā no apstākļiem, kurus, kā Raksti liek mums domāt, Viņš nebija paredzējis. Tā Jaunās Derības apustuļu iedvestie vārdi liek domāt, ka viņi gaidīja otro atnākšanu savas dzīves laikā. Bet Dievs no iesākuma pasludina gala iznākumu (Jes.46:10). Viņš nepieņem lēmumus tā, kā mēs to darām mūsu neparedzamās dzīves līkloču gaitā. Viņa mērķis bija stingri nosprausts kopš pasaules sākuma. Vienīgais secinājums, kas mums no tā ir jāizdara, ka Dievs vēlas, lai mēs Viņu tieši tā uztvertu, lasot Viņa pašatklāsmi. Viņš gribēja, lai pirmā gadsimta apustuļi uztvertu otro atnākšanu kā teju teju notiekošu. Viņš vēlas, lai mēs Viņu uztvertu kā mīlošu Tēvu, kā mītošu tepat padebešos (5.Moz.4:39; 5:8 un 4:36 salīdz. ar 5:22; un arī Kristus uzņemšanu pie Tēva Ap.d.1:9-11). Burtiskā nozīmē Viņš nav mūsu tēvs un Viņš nedzīvo tepat debesīs, virs mākoņiem; Viņš ir „augstāk par visām debesīm” (Ef.4:10) kā burtiski, tā arī simboliski. Dāvids bieži runā par Dievu „debesu augstumos” (Ps.8:1; 50:4;57:5; 108:5; 113:4). Mēs tikai varam teikt, ka Dievs vēlas, lai mirstīgie virs zemes uztvertu Viņu kā mītošu tepat netālu padebešos virs mākoņiem. Tādēļ ir acīmredzami, ka Dievs var lietot ‘neprecīzu’ valodu arī par gariem Jaunajā Derībā, nebūt nebūdam nekonsekvents ar to, kā Viņš lietoja valodu arī pagātnē.

Dieva vārdā mēs lasām, ka Viņš pieņem lēmumus, vadoties pēc apstākļiem, kādos Viņš ‘nonāk’. Tā līdzībā par kāzu mielastu Dievs attēlots kā ķēniņš, kas ielūdz viesus uz mielastu. Līdzībā attēlots, ka Dievs izbrīnā par to, ka Izraēls nepieņēma Viņa aicinājumu, steigšus lika vest pagānus uz kāzu mielastu (Lk.14:21-24).

Līdzībā par ļaunajiem dārzniekiem vīnadārza īpašnieks (kas pārstāv Dievu) šķiet izmisumā sakām: „Ko man *darīt*? Es sūtīšu savu mīlo dēlu, varbūt tie viņu bīsies” (Lk.20:13; Mt.21:37). Izrādījās, ka viņš kļūdījās; tie viņu nokāva. Skaidrs, ka Dievs to zināja jau kopš pasaules radīšanas (Atkl.13:8); bet Viņš vēlas, lai mēs uztvertu Kristus sūtīšanu uz Izraēlu tieši tādā veidā.

Tiesas dienu attēlo tā it kā burtiski katras mūsu dienas darbu saraksts būtu fiksēts grāmatā, kuru Dievs atvērs pēdējā dienā, lai lemtu, vai mēs esam cienīgi saņemt Valstības atalgojumu. Ja mēs skatām Dieva atklāsmi kopumā, ir pilnīgi skaidrs, ka tas nav jāuztver burtiski. Tiesas diena būs un tās iznākums būs atkarīgs no tā, kā mēs esam

dzīvojuši mūsu ikdienas dzīvi. Taču Dievam (caur Kungu Jēzu) nebūs nekādas vajadzības izsvērt kaut kādas liecības. Šīs grāmatas tika sarakstītas pirms pasaules radīšanas tai nozīmē, ka Dievs jau tad zināja, kas būs Valstībā. Ir gandrīz neiespējami iedomāties, ka tiks atritināti burtiski vīstokļi. Domas par vīstokļiem lietojums skaidrojams ar to, ka tā būtu saprotama tiem, kam šie Dieva vārdi tika pierakstiem iedvesti. Tā Dievs atklāj mums tiesas dienas norisi, cilvēkiem saprotamā veidā. Mums tieši nesaka, ka nekādu burtisku vīstokļu nebūs, ka Dievam nav nekādas nepieciešamības izsvērt liecības, lai lemtu par mūsu atbilstību Valstībai. Mozus (2.Moz.32:32) un Nehemija (Neh.13:14) iespējams redzēja tiesas dienu tik burtiski notiekam, bet tas nebūt nenozīmē, ka patiesi tiks atvērta kāda grāmata, atritināti kādi vīstokļi.

Tātad ir jātiek skaidrībā par to, ka Dievs parasti runā par lietām tā, lai mēs tās vieglāk varētu uztvert, kaut arī, strikti runājot, tas pilnībā neatbilst patiesībai. Tieši tādēļ arī Kristus brīnumi tika pierakstīti tā, kā Dievs gribēja, lai cilvēki tos uztvertu: kā pierādījumu tam, ka nekādu ļauno garu nav. Dievs būtu varējis izvēlēties (ja mēs runājam cilvēkiem ierastā valodā) medicīniski izskaidrot, ka psihiskas slimības nav ļauno garu vaina vai arī tieši nosodīt muļķīgo ticību pagānu aizspriedumiem. Jāšaubās vai tas veicinātu Kristus brīnumiem rādīt Dieva godību. Jo tieši tas bija brīnumu mērķis (Lk.17:18; Jņ.11:4; 2:11 salīdz. ar 17:22). Jebkurā gadījumā, visuma Valdniekam nav vajadzības pierādīt cilvēkiem Savu visvarenību. Tas, ka brīnumi attēloti ļauno garu valodā ir daudz lielāks pierādījums tam, ka Dievs ir tik varens, ka ļaunajiem gariem šeit vienkārši neatliek vietas.

Slēdzieni

- Dievs ir visas varas avots; nekāda negatīva pieredze nav iespējama bez Viņa ziņas.
- Ļaunie gari, kuriem daudzi tic, nevar pastāvēt, tāpēc ka Dievs ir visuvarens un Viņš ir tas, kas rada nelaiμες.
- Ļaunie gari ir tas pats kas elki.
- Ticība ļaunajiem gariem noliedz Jahves pārākumu.
- Bībeles valoda ir pilna ar atsaucēm uz tā laika reliģiskajiem ticējumiem, tieši nenorādot uz to neatbilstību patiesībai.
- Tas tiek darīts, lai parādītu Jahves pārākumu un ļauno garu pastāvēšanas fikciju. Daudzi Vecās Derības brīnumi bija tieši domāti kā atsauce uz apkārtējiem ticējumiem un demonstrēja to maldīgumu.
- Bībele pieraksta notikumus un ticējumus tā, kā tos uztver cilvēki, nelabojot cilvēku uztveres maldīgumu. Tas dažreiz apgrūtina Bībeles sapratni, it īpaši, neiedziļinoties tajā. Tā Ījaba draugu runas izvirza maldīgus apgalvojumus par Ījabu, kuri netiek laboti. Salamans grāmatā „Salamans mācītājs” izsaka maldīgus apgalvojumus par dzīves baudīšanu drīzāk nekā par cerību uz nākamo Valstību, taču šie apgalvojumi netiek laboti. Tādēļ nav jābrīnās arī par to, ka ļauno garu jēdziens arī netiek tieši labots.
- Tāpēc ka pirmā gadsimta Izraēls uzskatīja psihiskās slimības par ļauno garu apsēstību un to dziedināšanu par ļauno garu izdzīšanu, tieši tā Kristus brīnumi arī tika pierakstīti.
- Brīdinājumu trūkums par to, ka pierakstos lietotā valoda ir to laiku cilvēkiem saprotamā valoda, pilnīgi saskan arī ar valodas lietojumu Vecajā Derībā.

- Tāpat kā daudzi citi lielie brīnumi, Kristus brīnumi uzskatāmi parādīja, ka tādu ļauno garu nemaz nav un runa par tiem ir tikai nodeva tā laika terminoloģijai.
- Tie paši principi, kas jāpielieto, lai nepārprastu ļauno garu valodu Jaunajā Derībā, ir jāpielieto arī citās pamata mācības sfērās. Tā iemesla dēļ, ka 'kristieši' nespēj saprast Dieva valodas principus Viņa vārdā, viņi ir nonākuši pie maldīgiem secinājumiem attiecībā uz daudzām citām mācības jomām, piem., nāves daba, Svētais Gars, Dieva un Kunga Jēzus daba un tml. Mēs esam norādījuši uz tām mūsu pētījumā. Mēs uzskatām, ka tie Dieva vārda uztveres principi, kurus mēs īsumā izklāstījām šajā darbā, ir visas patiesas Evaņģēlija mācības sistēmas izpratnes pamatā.

Piezīmes

- (1) See „Newness of life”, *Gospel News* Vol.7 No.5, May 1994.
- (2) Visi šie šķietami 'problemātiskie' panti tiek analizēti saistībā ar pārējo Bībeles mācību Rona Abela grāmatā *Wrested Scriptures* (South Croydon: C.A.T., 2005).
- (3) See Robert Roberts, *The Visible Hand of God* pp.41-50 (London: The Dawn Book Supply, 1969 ed.); Alan Hayward, *God's Truth* pp.206-208 (London: Marshall, Morgan and Scott, 1973).
- (4) Robert Roberts, *ibid* p.48. Līdzīga pieeja ir arī P.J. Wiseman, *Creation Revealed in Six Days* (London: Marshall, Morgan and Scott, 1948).
- (5) Tas notiks, kad Izraēls pieņems Jauno Derību; tā kā nebreji to jau ir pieņēmuši šodien, šie vārdi attiecas arī uz viņiem (Rom.9:25).

4-11 Kristus mācīšanas stils

Lēnprātīga vadība

Kungs Jēzus vārdu uz cilvēkiem „runāja tā, kā tie to varēja klausīties”, nevis kā Viņš to varēja izklāstīt. Viņš necentās atklāt cilvēkiem maksimālo sapratnes līmeni, kas bija Viņā. Dažiem Bībeles komentētājiem ir tendence katru domstarpību Bībeles interpretācijā traktēt kā pareizu un nepareizu, patiesu un maldīgu. Tāda attieksme attaisnojama, kad runa ir par pamata mācību. Taču katra Bībeles panta interpretācijas pārvēršana konflikta zonā ir katastrofa eklēsijas dzīvē. Tādas debates bieži izvēršas personālā sadursmē, kad viens brālis ir pārliecināts savā taisnībā un par katru cenu grib parādīt, ka otrs ir uz nepareiza ceļa. Tas neizbēgami noved pie lepnības un iespējas, ka otrs ir pazemots un jūtas apvainots. Mums ir vienkārši jāpieņem, ka liela daļa Rakstu pieļauj dažādu līmeņu interpretāciju, kas salīdzinājumā varētu likties pretrunīgas. Padomājiet, piemēram, par to, cik dažādi JD pielāgo Psalmus 2 un 110.

Iespējams, ka tieši tāpēc Kungs šķiet atstājam dažas problēmas bez komentāriem – viņa ļauno garu valoda ir tam spilgtākais piemērs. Viņš zaudēja vienu cīņu, lai gūtu uzvaru karā - parādot cilvēkiem, ka Dieva spēka diženums neatstāj vietas ticībai ļaunajiem gariem. Taču ceļā uz šo mērķi Viņš pavēlēja 'ļaunajiem gariem' atstāt cilvēkus, kas lika klātesošiem pārsteigumā iesaukties: 'Pat nešķīstie gari Viņam paklausā!' Viņš tieši nenosodīja maldīgo uzskatu, uz īsu brīdi pat ļaudams šim uzskatam dzīvot. Taču Viņa kalpošanas laika ritumā, un visā JD, atsaucies uz ļaunajiem gariem kļūst aizvien retākas un Viņa Patiesības sludināšana ar piemēriem un brīnumiem uzskatāmi pierādīja, ka patiesībā to nemaz nav. Tāpat arī Ēģiptes dievu pastāvēšana netika nekur tieši noliegta, taču izešanas no Ēģiptes brīnumu rezultātā kļuva pilnīgi skaidrs, ka Jahvem nav līdzīgu

visu šo 'dievu' starpā, par kuru eksistenci nez vai vispār ir vērts runāt (2.Moz.15:11; 18:11). Kad Viņu apvainoja sadarbībā ar 'Sātanu', Kungs nesāka tiem lasīt morāli par zaimošanu. Tā vietā Viņš runāja līdzībās, sakot, ka zaglis nevar aplaupīt stipru vīru, iepriekš to nesaistījis, tāpat kā Viņš nevar saistīt 'Sātanu', ja Viņš nav stiprāks par Sātanu (Mk.3:23-27). Viņš neizvēlas runāt par to, ka 'Sātana' / Belcebula / ļauno garu vienkārši nav; tā vietā Viņš parāda, ka Viņš ir neapšaubāmi stiprāks par jebkuru tādu būtņi vai spēku, tā ka ticība tādiem ir absolūti bez pamata. Ir jātic vienīgi Viņam.

Mums ir jārunā Dieva vārds tā, lai citi būtu spējīgi to uztvert, izsakot Kristus Patiesību valodā un terminos, kas nonāks līdz viņu apziņai. Evaņģēliju līdzību pierakstos ir dažas atšķirības. Dažādi evaņģēlisti, rakstot iedvesmā, varēja dažādi atstāstīt grieķu mēlē Kunga aramiešu valodā teikto. Jāņem vērā arī to, kam šis evaņģēlijs bija domāts. Marks runā par četriem nakts sardzes laikiem, kā ierasts romiešiem (Mk.13:35 salīdz. ar 6:48), bet Lūka runā par ebreju nakts sardzes sadali trijās daļās (salīdz. ar Soģu 7:19). Taču Lūka šķiet tulkojam palestīniešu stilu terminos, kas saprotami arī romiešiem. Tā Lk.6:47; 11:33 runāts par mājām ar pagrabiem, kas nebija raksturīgi Palestīnai; un Lk.8:16; 11:33 par mājām ar ieeju, no kuras spīd gaisma. Palestīnā sinepju audzēšana sakņu dārzos bija aizliegta, taču Lk.13:19 runāts par dārzā iedēstītu sinepju graudiņu, kas būtu raksturīgi tikai romiešiem. Šajos gadījumos iedvesma lika Lūkam pārnest Kunga vārdus terminos, kas būtu saprotami romiešiem. Pat Mt.5:25 mēs lasām par mešanu cietumā par parādu nemaksāšanu, kas nebija raksturīgi ebreju tiesas praksei. Būtība ir tajā, ka jāreķinās ar to cilvēku loku, kam domāta sludināšana, valoda ir jāpiemēro auditorijas izpratnei.

Lēnprātīga mācīšana

Sludināšanas darbā vai sarunā ar brāļiem nav prātīgi vērsties uzreiz pret visām novirzēm no Dieva Patiesības. Pret tām ir jāvērsas, bet es runāju par to, kā to darīt. Tu nekur tālu netiksi piecdesmitnieka pievēršanas darbā, ja tu vienā laidā tam izteiksi, ka trīsvienības jēdziens, pēc tavām domām, ir zaimojošs; ka viņu apgalvojumi par tiem dotajām Gara dāvanām ir smieklīgi, ka velna nav un ka mēs nenonākam debesīs...daudz prātīgāk ir koncentrēti pievērsties vienai jomai, ignorējot (pagaidām) visu, ko viņš teiktu attiecībā uz citām jomām. Ar to es nesaku, ka jāignorē arī Kristus vārda necienīga uzvedība vai viltus mācība. Mums ir jāpārmet un jānorāj ar iedvestā vārda palīdzību, atceroties to, ka arī mums piemīt cilvēku trūkumi, un jāturas tālāk no skaidri redzamiem maldu ceļu mācītājiem. Bet šobrīd runa nav par tiem. Vēstulē filipiešiem Pāvils izklāsta savu kristieša pārliecību ar ieteikumu: „Visi, kas esam pilnīgi, turēsim tādas domas, un, ja jums kādā lietā ir citas domas, tad arī to Dievs jums atklās; tikai, ko esam sasnieguši, pie tā turēsimies” (3:15,16). Proti, es esmu pārliecināts, ka mans uzskats ir pilnīgs patiesa kristieša uzskats un es esmu pārliecināts, ka laika gaitā jūs arī pie tā nonāksiet. Bet galvenais ir turēties pie tā, ko jūs jau esat sasnieguši (1). Šī gudrība, es vēlētos uzsvērt, neattiecas uz pamatmācības jēdzieniem, bet to var labi piemērot daudzos mūsu mazāko nesaskaņu gadījumos.

Iecietība un lēnība ir tās rakstura īpašības, kas jāizkopj attiecībās ar citiem (Ef.4:2; Fil.4:5). Pāvils apzinājās, ka dažās lietās brāļiem var būt dažādi uzskati (Rom.14:5,6). Taču ir starpība starp iecietību un vienaldzību. Iecietība, kas ir gara auglis, ir grūti kultivējama un to var izraisīt tikai mīlestība. Nav tā, ka mēs domātu, ka tas nav tik svarīgi...drīzāk, izjutot simpātiju pret cilvēku, mēs cenšamies izprast, kāpēc viņš domā un dara tā vai citādi. Ir sava taisnība parunā: zināt visu nozīmē piedot visu. Un ja mums

ir jānoliedz maldus mācība, tad taisnība ir jāizteic mīlestībā (Ef.4:15). Pretinieki ir jāpamāca „ar lēnprātību” (2.Tim.2:23-25; 1.Pēt.3:15). Ir pārāk viegli, zinot patiesību, pierādīt savu taisnību, bet līdz ar to zaudēt cilvēku. Un es pārāk bieži esmu pielaidis šo kļūdu.

Iecietība

Mēs lasām, ka ļaudis pulkiem ticēja Filipa evaņģēlija sludināšanai un vienprātīgi likās kristīties (Ap.d.8:6). Acīmredzot tas bija pūļa instinkts – katrs atsevišķs cilvēks pūlī jutās tieši tāpat, klausoties Filipa sludināšanā. Man liekas, ka mēs tādu acumirkliņu masu atsaucību uztvertu kā pārejošu jūtu uzplūdu. Taču Dievs ir daudz pozitīvāks – Viņa iedvestie pieraksti to uzskata par īstu ticību; tāpat arī pūlim, kas sekoja Kungam, tiek piedēvēta ticība, kaut gan drīz pēc tam tie sāka šaubīties par Viņu. Tajā es redzu ne tikai Dieva cerību uz ļaužu atsaucību Viņa žēlastībai, bet arī karstu vēlēšanos pieņemt ļaudis. Vai padomājiet arī par Caharijas dziesmu Lūkas 1. Viņa domās Mesija bija pestītājs, kas nāks un atbrīvos ebrejus no romiešu okupācijas varas. Viņš bija pārpratis, tāpat kā daudzi ebreji arī šodien, Vecās Derības pravietojumus un pirmtēlus, kas paredzēja divas Mesijas atnākšanas un to, ka Viņam vispirms ir jāmirst atraidītā nāvē. Bet neskatoties uz to, nav nekāda mājiņa uz viņa nosodījumu, drīzāk uzslava šim dievbijīgajam cilvēkam.

1.Kor.1:2 var lasīt dažādi: „Jēzū Kristū svētītiem, aicinātiem svētajiem un visiem, kas piesauc mūsu Kunga Jēzus Kristus Vārdu visās vietās, tiklab pie viņiem, kā pie mums”. Pāvils varētu būt teicis, ka Jēzus Kristus ir mūsu Kungs, kā arī visu ticīgo draudžu Kungs. Bet viņš varētu būt domājis arī (un grieķiskais variants sliecas uz to), ka tas pats Jēzus, kuru dažādi ticīgie „visās vietās” izprot un interpretē dažādi, faktiski ir visu mūsu Kungs. Tāpēc ka tava Kunga Jēzus interpretācija un manējā neizbēgami atšķirsies kādos punktos. Taču šeit ir jāatrod līdzsvars ar Jāņa skaidro mācību, ka tie, kas noliedz Kristus atnākšanu miesā, ir patiesībā antikristi.

Tas, ka lielais vairums agrīno kristiešu bija lasītnepratēji, noteikti nozīmē, ka viņu Kristus izpratne bija lielā mērā atkarīga no viņu pašu pārdomām, atceroties iedvesto sludinātāju vēstījumu par Jēzus vārdiem. Taču mutvārdu kultūrā ir milzum daudz pārpratumu iespēju, it īpaši jau mazāk svarīgos jautājumos. Maz ticams, ka neizglītotiem cilvēkiem būtu bijis kāds priekšstats par detalizētiem ticības priekšrakstiem, kas ir spēkā šodien – taču viņi bija sadraudzībā ar Tēvu un Dēlu, kopā ar mums būdami cerībā uz Dieva godību. Tādēļ jāprasa: kā mēs varam atļauties teikt, ka tie, kuru domas kaut kādās detaļās nesakrīt ar mūsējām, nav sadraudzībā ar Dievu?

Ef.4:12,13 runā par Kristus miesas veidošanu, „līdz kamēr mēs visi sasniegsim vienību Dieva Dēla ticībā un atziņā, īsto vīra briedumu, Kristus diženuma pilnības mēru”. Es to saprotu aprakstām visu ticīgo pakāpenisku izglītošanās, attīstības procesu līdz pilnīgai vienotībai Kristū, kad mēs zināsim Viņu pilnībā un „sasniegsim vienību Dieva Dēla ticībā”. Un tā ir arī netieša norāde uz to, ka nav sasniedzama pilnīga vienprātība mūsu starpā ikkatrā ticības punktā līdz pat Kunga atgriešanās brīdim.

Jēzus iecietība

Jņ.8:31 tiek atzīts, ka daži jūdi sākuši ticēt Jēzum – un Kungs uz tiem saka: „Ja jūs paliekat Manos vārdos, jūs patiesi esat Mani mācekļi”, taču turpmākie panti parāda, ka viņi nepaliek „Viņa vārdos” un īstenībā nav Viņa mācekļi, kā arī īstenībā nav Ābrahāma

dzimums. Taču šķiet, ka Dievs ir tik gribošs atzīt jebkuru ticības pakāpi Dēlā, ka arī viņi tiek atzīti par ‘ticīgajiem’, kaut arī tiem ir vēl tāls ceļš ejams. Kungu kritizēja par to, ka Viņš pieņem grēciniekus un ēd ar tiem (Lk.15:2). Parasti šeit sagaidāmā grieķu vārda *dechomai* vietā lietots grieķu vārds *prosdechomai* – Viņš uzņēma tos sadraudzībā, ko simbolizēja ēšana kopā ar tiem. Pirmā gadsimta Palestīnā ēšanai kopā pie viena galda bija reliģiska nokrāsa. Ievērojiet, ka Pāvils lieto *prosdechomai*, uzņemot brāli vai māsu garīgajā sadraudzībā (Rom.16:2; Fil.2:29). Kungs biedrojās ar cilvēkiem ticībā, ka tas vedīs tos pie grēku nožēlošanas, sekojot Sava Tēva žēlastības izrādīšanas piemēram, lai vestu ļaudis uz atgriešanos (Rom.2:4). Viņš negaidīja, kamēr cilvēki darīs visu pareizi un nožēlos grēkus par zīmi tam, ka viņi ir sasnieguši atzinības līmeni, pirms biedrošanās ar tiem.

Kungs kritizēja ļaudis par atteikšanos ticēt, neredzot zīmes un brīnumus (Jņ.4:48). Tāpat Kungs kritizē arī Nikodēmu par to, ka viņš tic zīmju dēļ, un saka, ka cilvēkam ir jāpiedzimst no jauna, ja viņš grib redzēt Dieva Valstību (Jņ.3:2,3). Bet vēlāk Viņš saka, ka mācekļiem tika dotas brīnumu zīmes pat lielākas par dziedināšanu, lai tie ticētu (Jņ.11:15). Viņš lūdz cilvēkus ticēt viņam vismaz Viņa darbu dēļ, ja viņš pats neatstāj uz tiem nekādu iespaidu (Jņ.5:20;10:37; 14:11). Skaidrs ir tas, ka Kungs izmisīgi vēlējās, lai ļaudis Viņam ticētu, lai nonāktu līdz kaut mazākajai ticībai – pat ja šīs ticības pamatā arī nebija tas, ko Viņš būtu vēlējis saskatīt. Un iespējams, ka laika gaitā Viņa sākotnējās augstās prasības nedaudz atslāba, jo sākotnējā prasība, ka ticībai nav jāsakņojas zīmēs un brīnumos, ir lasāma Jņ.3 un 4, bet Jāņa evaņģēlija vēlākajās nodaļās jau lasāmi aicinājumi ticēt Viņa darītajiem brīnumiem.

Jēzus mācīšanas stils

Kungs un evaņģēlisti šķiet atzina, ka cilvēks var ticēt Kristum un viņu var nosaukt par ‘ticīgo’, kaut arī viņš pilnībā nav nācis pie ‘patiesības’ atziņas: „Tad Jēzus sacīja jūdiem, kas bija sākuši ticēt Viņam: Ja jūs paliekat Manos vārdos, jūs patiesi esat Mani mācekļi, un jūs atzīsiet patiesību” (Jņ.8:31,32). Skaidrs, ka Kungs saskatīja posmus un līmeņus patiesības atziņas gaitā arī mācekļu vidū. Visa Jēzus dzīve bija veltīta žēlastības sniegšanai un cilvēku pestīšanas misijai tāpat kā viņa pirmtēla Jāzēpa dzīve bija veltīta brāļu labklājībai. Pat tad, kad viņš maldījās (ebreju tekstā „murgoja drudzī” 1.Moz.37:15), viņš teica svešiniekam, ka viņš meklē brāļus (kas viņu ienīda); viņa karstākā vēlēšanās bija tos atrast. Un tā tas bija arī Kunga dzīvē. Tāpat kā Viņa Tēvs, Viņš bija ārkārtīgi pacietīgs savā vēlmē iekarot cilvēku prātus. Atcerieties kā Vecās Derības laikos Dievs dāvāja piedošanu par asins izliešanu. Viņš atļāva priesterim šķīstīt cilvēkus no viņu grēkiem. Taču Vēstule ebrejiem skaidri pasaka, ka vēršu un āžu asinīm nav varas atņemt grēkus. Taču Dievs it kā piedēvēja ticību un sapratni upuru pienesējiem, kuru tiem patiesībā nebija. Padomājiet par dažiem piemēriem no Viņa Dēla dzīves:

Ļauno garu problēma

Virsnieks šķiet arī ticēja ļauno garu apsēstībai. Viņš teica, ka viņa kalps cieš lielas mokas šo garu dēļ. Viņš ticēja, ka Kungs var to dziedināt tieši tāpat kā viņš var pavēlēt saviem karavīriem: - ‘Ej! Un tas iet’ (Mt.8:6-10). Ar to viņš it kā domāja, ka Jēzus varētu teikt ļaunajiem gariem: ‘Ejat!’, un tie aizies; tieši tāpat kā ‘nešķīstie gari’ no garu apsēstā geraziešu zemē. Kungs neapstājās, lai lasītu viņam lekciju par to, ka tādu ļauno garu nemaz nav (kaut gan to tiešām nav un to ir svarīgi saprast). Viņš saprata, ka šim cilvēkam bija ticība, ka Viņam kā Dieva Dēlam ir vara pār šiem ‘gariem’ un tādēļ „Viņš

brīnījās un sacīja... 'Patiesi...ne pie viena Israēlā Es tādu ticību neesmu atradis'''. Viņš koncentrējās uz to ticību un sapratni, kas šim cilvēkam bija. Ar visu Savu augsto garīgumu un ar to, ka Viņam bija visi iemesli vilties cilvēkos, Kungs brīnījās par šī cilvēka ticību. Tas ir piemērs tam, kā Viņš pieķērās patiesai ticībai, kuru Viņš saskatīja, un centās to stiprināt, pat ja tajā bija kāda daļa maldīgu uzskatu.

Mk.9:23 slimā bērna tēvam jautā, vai viņš spēj ticēt [proti, ka Jēzus var izdzīt ļauno garu]. Cilvēks iesaucās, ka var, kaut gan viņa ticība nebija tik stipra. Jēzus pirmām kārtām visos gadījumos uzsvēra ticības nepieciešamību, uz to tika koncentrēta visa Viņa uzmanība.

Leģions ticēja, ka viņu ir apsēduši nešķīstie gari. Bet Kungs pirms dziedināšanas nesāka viņu mācīt, ka viņš maldās; patiesībā ir jāpieņem, ka iespējams šim cilvēkam tomēr bija ticība, ka brīnums ir iespējams (Mt.13:58). Lk.8:29 saka, ka „Jēzus bija nešķīstam garam pavēlējis atstāt šo cilvēku”. Cilvēkam vēlāk noteikti bija jādomā par notikušo un jāsaprot, ka viņa agrākā ticība gariem neko nenožīmēja salīdzinājumā ar Kunga Gara diženumu. Taču Kungs it kā 'piekrita' viņa lūgumam par garu, kuri bija viņu apsēduši, izdzīšanu, kas sakrita ar apkārtējiem uzskatiem, ka ļaunie gari un grēcinieki tiks iemesti bezdibenī. Tādi tolaik bija dziedināšanas paņēmieni cilvēku uzskatos – piemēram, Josifa Flavija darbā lasām, kā Ēleāzars izdzina nešķīstos garus no cilvēkiem, to tuvumā vispirms novietojot ūdens krūzi, kuru gari pēc to izdzīšanas apgāza [*Antiquities of the Jews* 8.46-48]. Man šķiet, ka Kungs arī redzēja tāda apstiprinājuma nepieciešamību slimajam un tādēļ lika cūku barām nogāzties no kalna ezerā par zīmi tam, ka slimība ir viņu atstājusi.

Kunga vārdi: „Caur ko tad jūsu bērni tos [nešķīstos garus] izdzen?” (Lk.11:19) parāda, ka Kungs uz brīdi pieņem, ka nešķīstie gari pastāv un ebreji tos varēja izdzīt. Viņš nelasa tiem lekciju par to, ka garu nav, ka tie ir maldīgi uzskati; par viņu pārspilētajām atskaitēm par dziedināšanas gadījumiem. Viņš runā ar tiem viņiem saprotamā valodā un cenšas vest tos pie patiesības atziņas.

Tamlīdzīgu piemēru Jaunajā Derībā, droši vien, ir daudz vairāk nekā mēs varam lasīt Bībelēs, kas ir tulkotas no oriģinālās valodas. Brīdinājums, ka ļaunie cilvēki tiks iemesti „mūžīgā ugunī, kas sataisīta velnam un viņa eņģeļiem” (Mt.25:41), ir atsauce uz apokrifos pareģoto šķietamo „ļauno eņģeļu” likteni, kā lasāms 1.Ēnoha 54. 2.Pētera un Jūdas vēstulēs lasāmie vārdi par „pazemes tumšajām bedrēm” un grēcīgajiem eņģeļiem arī ir atsauces uz maldīgajiem ticējumiem, kas aprakstīti ebreju apokrifiskajos darbos. Šīs maldīgās idejas (un tās ir maldīgas!) netiek tiešā veidā labotas, taču tās tiek dotas kā morāles mācība, kas no tiem ir jāuztver. Tāds ir to pieminēšanas iemesls, taču mītu tiešs noliegums netiek dots. Kunga līdzības par bagāto vīru un Lācaru (Lk.16) atveidojums ir pierādījums tam, ka Viņš Pats arī atsaucās uz maldīgajām idejām, nelabojot tās, bet izlietojot tās, lai sniegtu morāli ētisku mācību to maldīgo uzskatu ietvaros, kas bija labi zināmi un saprotami Viņa klausītājiem. Patiesībā Bībelē ir ļoti daudz gadījumu, kad formāli 'kļūdainas' idejas tiek izmantotas, nelabojot tās, lai sniegtu mācību par kādu augstāku principu. Tā piemēram, ērglis nenes savus mazuļus uz spārniem; tas planē gaisā virs tiem. Bet „raugoties no zemes, izskatās it kā viņš nestu tos uz spārniem. Dievs piemērojas mūsu, zemes iedzīvotāju, redzes lokam, lai mācītu mūs debešķīgajām lietām. Viņš necenšas katru reizi atspēkot ikkatru maldīgo ideju, jo tad Viņš nerasnīgs Savu mērķi.

Citi Jēzus mācības piemēri

- Farizeji aizrādīja Jēzum, ka Viņa mācekļi sabbatā „kuļ”, jo viņi plūca vārpas un berzēja tās rokās (Mk.2:23-28). Kungs būtu varējis atbildēt, ka tā nav strādāšana sabbatā pēc Bībeles kanoniem. Bet nē. Tā vietā Viņš argumentēja: ‘Labi, pieņemsim, ka jums ir taisnība, bet Dāvids un viņa vīri pārkāpa likumu, jo viņi darbojās Dieva uzdevumā, un tas deva viņiem tiesības neievērot formālas paklausības prasības.’ Kungs Jēzus nenodarbojās ar stāstīšanu par uzskatu maldīgumu. Viņš darbojās pēc daudz augstākiem principiem, lai novestu līdz apziņai daudz būtiskākas, praktiskas, noderīgas atziņas.
- Kunga kvēlā vēlēšanās iedvest ticību saskatāma tajā, ka Viņš paredz iespējamo domu gājumu cilvēkā. „Nesāciet pie sevis sacīt...” (Lk.3:8), Viņš saka odžu paaudzei; un Viņš dedzīgi stiprināja virsnieka ticību, kad citi viņam teica, ka ticībai nav pamata, ka meita jau ir mirusi. Un mēs jūtam Viņa vēlmi rast atbalsi, kad Viņš saka sievai: „Tici Man, sieva...” (Jņ.4:21). Neskatoties uz viņas skaidri saskatāmo antagonismu un rūgtumu pret ebrejiem, un, iespējams, [kā uzskata daži komentētāji] sieviešu tiesību aizstāvību...Kungs centās iedvest viņai ticību, necenšoties labot viņas uzskatus šais jomās. Arī Dievs tiecās pēc ticības un dažas no „pēkšņām” uzvarām, kuras Viņš piešķīra Vecajā Derībā, tika dotas cilvēkiem, kas bija tāli no garīguma, taču izmisumā kaujas laukā bija piesaukuši Viņu. Viņš ļāvās pielūgties, tik ļoti Viņš cienīja ticību (piem., 1.Laiku 5:10-20).
- Kad ebreji Viņu izsmēja par vārdiem, ka Viņš redzējis Ābrahāmu, Kungs neatteica, ka Viņš, protams, to nebija tā domājis; tā vietā Viņš pagriezās sarunas tēmu, sakot „pirms Ābrahāms tapa, esmu Es”.
- Mācekļu ticība nebija tik liela, lai izārstētu slimo zēnu. Jēzus tiem saka: tas ir „jūsu mazticības dēļ...ja jums ticība ir kā sinepju graudiņš, tad jūs sacīsit šim kalnam: pārceļies...” (Mt.17:20). Padomājiet par to, kas šeit notiek. Viņu ticība nebija pat tik liela kā sinepju graudiņš; viņiem nepietika ticības, lai izārstētu zēnu. Taču Jēzus tos sauc par „mazticīgiem”. Viņš atzina viņos pat to kriptiņu ticības, kas viņiem bija. Viņa vēlme saskatīt ticību cilvēkos bija tik liela, ka Viņu priecēja pat tās mazākie iedīgļi. Mums arī jābūt spējīgiem ar prieku saskatīt ticību tajos, kuriem mēs sludinām un kurus tiecamies garīgi izglītot. Līdzīgā veidā Dievs bija vīlies Savā tautā, ka tā nebija Viņam paklausīga, ka tā bija nepaklausīga arī saviem iekarotājiem (Ecēh.5:7). Paklausībai ir liela nozīme Dieva acīs un Viņš vēlējās redzēt, vai viņi to izrādīs jel kādam, pat tad, kad tie bija nolieguši Viņu.
- Kungs runāja par to, ka nevajaga likt ortodoksālajiem jūdiem apgrēkoties, nemaksājot nodokli; taču Viņš turpina, sakot, ka jāsargās apgrēcināt vienu no vismazākajiem, kas tic (Mt.17:27; 18:6). Varbūt Viņš jau ortodoksālajos ebrejos saredzēja ticības iedīgļus... ticības, kura vēlāk novestu pie lielas priesteru daļas paklausības ticībā Viņam? Nevienam no mums nebūtu šāda jutīguma, tik lielas cerības, tāda centības gara. Mums jātiecas sekot šim piemēram.
- Kad mācekļi savā neprātā tiecās pēc labākajām vietām pie Kunga labās un kreisās rokas, Kungs būtu varējis atbildēt: ‘Ak jūs nevēģas! Tie, kas

būs pie manas kreisās rokas, tiks nolādēti!'. Taču Viņš Savā žēlastībā nenorādīja uz šo kļedzošo kļūdu. Viņš norādīja uz to, ka nav jācenšas sevi paaugstināt, jo Dieva ziņā ir izlemt par katra vietu Valstībā. (Mt.20:23). Diemžēl mūsu sludināšanas darbā mēs galvenokārt norādām uz citu kļūdām, necenšoties saskatīt to ticību un sapratni, kas viņiem ir, lai cik maza tā būtu, un censties stiprināt to.

- Kad ļaudis jautāja: „Kādu zīmi Tu rādi, lai mēs, to redzēdami, Tev ticam?” (Jņ.6:30), Kungs būtu varējis tiem atbildēt apmēram tā, kā mēs lasām Ebr.11:1 – Viņš varētu teikt, ka ticība ir pārliecība par neredzamām lietām. Jo redzēt un ticēt patiesībā nav tas pats, kas patiesi ticēt. Taču Kungs tā nesaka. Viņš atbild, ka Viņš ir Dieva maize no debesīm dota. Un viņu attieksme brīnumaini mainās, tie sauc: „Kungs, dod mums vienmēr šo maizi” (:34). No tā mums būs mācīties – necensties obligāti norādīt uz visām kļūdām, kad mēs tās redzam, bet pieķerties kaut kam no otra cilvēka teiktā un attīstot to, pievest cilvēku pie patiesības.
- Kāda sieviete domāja, ka pieskaroties Viņa drēbēm, Viņa izveseļosies. Arī šodien daudzi pareizticīgie un katoļi pieturas pie šiem maldīgajiem uzskatiem, ka kāda materiāla lieta var dziedināt. Kungs uzsver, ka viņai ir palīdzējusi viņas ticība, nevis pieskaršanās drēbēm (Mt.9:21,22). Atkal mēs redzam, ka Kungs uzsver to pozitīvo, kas viņā bija, nevis negatīvo. Mēs zinām, ka parasti pirms cilvēka dziedināšanas Kungs gribēja saskatīt viņā ticību. Taču pēc šī notikuma tiek minēti piemēri, kad tie, kas pieskārs Viņa drēbēm, tika dziedināti (Mk.6:56; Lk.6:19). Iespējams, ka tie vienkārši cerēja, ka viņu pieredze būs līdzīga tās sievietes pieredzei. Kāds varētu bilst, ka tie vienkārši cerēja, ka arī viņiem paveiksies, tāpat arī tie radnieki, kas centās slimnieku pievīrīt tuvāk Jēzus drēbēm. Un pilnīgi iespējams, ka tā arī bija. Taču Kungs tajā visā saskatīja to kripatiņu ticības un atsaucās uz to. Iespējams, ka tā nav nejaušība, ka Marks atzīmē saistību starp ticību un Jēzus lēmumu dziedināt vienā un tai pašā nodaļā (Mk.6:5). Kad mūsos rodas šaubas, ka mūsu sludināšanā klausās tikai kādu materiālu guvumu dēļ, mums ir jāatceras Jēzus piemērs. Kad mēs saskatām nepareizo motivāciju, mums nav jāaizgriežas; mums jāskatās dziļāk un jācer stiprāk.
- Vēl viena sieviete bija acīmredzama grēciniece un Kungs lika viņai noprast, ka Viņam ir viss zināms par viņas pieciem vīriem. Bet Viņš tam neveltīja daudz uzmanības; Viņš saprata, ka pamatā viņa ir izslāpusi un Viņam ir ūdens, ko piedāvāt tai. Viņš saredzēja, kas viņai bija nepieciešams daudz vairāk par runām par viņas morālo problēmu; un Viņam bija atbilde uz to. Kad viņa teica, ka viņai nav vīra, Viņš būtu varējis atbildēt: ‘Tu melo! Pus patiesība ir tas pats, kas meli!’. Bet nē. Viņš teica liegi un taktiski: „Tu pareizi esi sacījusi: man nav vīra, - jo pieci vīri tev ir bijuši, bet, kas tev tagad ir, tas nav tavs vīrs. Šai ziņā tu esi runājusi patiesību” (Jņ.4:16-18). Viņš būtu varējis pazemot viņu. Bet viņš to nedara. Un mums, kas „esam patiesībā”, būs mācīties no tā. Viņu iedvesmoja saruna ar šo sievu, kaut arī viņas vārdi „Vai tikai Tas nav Kristus?” (Jņ.4:29) liecina par to, ka viņa vēl nav droša par to. Reimonds Brauns komentē: „Grieķu valodā jautājums ar *meti* norāda uz neticamību” (*The Gospel According to John*, Vol.1, p.173). Un jāsaprot, ka samariete neteica patiesību, sakot, ka viņai nav vīra (Jņ.4:17). Kungs būtu varējis

atbildēt: ‘Nemelo. Tu dzīvo ar vīrieti un tev ir bijuši pieci vīri’. Tā vietā Kungs uztver viņas atbildi pozitīvi, piekrītot tam, ka viņas tagadējās attiecības ar vīrieti nav tādas, kādas labpatiktu Dievam. Viņa labvēlīgā attieksme ir vienkārši izcila.

- Kungs zināja, ka Pēterim Ģetzemanes darzā bija līdz drēbēs apslēpts zobens. Bet Viņš neko neteica; Viņš nekritizēja Pētera vājumu. Viņš zināja, ka daudz labāk ir atstāt visu, kā ir un tad Malhusa dziedināšanas brīnumam bija vairāk kā jāpārlicina Pēteri, ka Kunga vīriem nav jālieto zobens. Jo viņu Kungs dziedēja nevis slepkavoja vienu no tiem, kas bija sūtīti, lai Viņu sagūstītu.
- „Jūs esat izsūtījuši pie Jāņa, un viņš patiesībai ir devis liecību [proti, ka Jēzus apgalvojumi ir patiesi]. Tomēr Es nepieņemu liecību no cilvēka [proti, Jāņa], bet to pieminu, lai jūs tiktu izglābti...Bet Man ir lielāka liecība nekā Jāņa: tie darbi, ko Tēvs Man ir devis...liecina par Mani, ka Tēvs Mani ir sūtījis”. Es gribētu vērst jūsu uzmanību uz Kunga vārdiem: „Bet to pieminu, lai jūs tiktu glābti”. Kungs gribēja, lai cilvēki pieņemtu Viņa Tēva liecību; bet Viņš bija gatavs arī ļaut viņiem pieņemt Jāņa liecību, kaut arī tas ir daudz zemāks uztveres līmenis, kad cilvēka liecībai tic vairāk nekā Dieva liecībai, taču Kungs to pieļāva cilvēku glābšanas labad.
- Pieraksti neliecina par to, ka Kungs būtu labojis mācekļu pārpratumu, kad tie domāja, ka Jēzus taisās izdarīt pašnāvību, sakot „iesim pie viņa”, paziņojis par Lācara nāvi (Jņ.11:16). Viņš ļāva notikumiem attīstīties, lai mācekļi domātu par notikušo un mācītos pareizi izprast Viņa vārdus.
- Skatoties uz augšāmcēlušos Kristu, mācekļi domāja, ka tas ir Viņa gars, spoks. Viņi bija atgriezušies pie vecās māņticības. Taču Viņš nesāka tiem stāstīt par nāves stāvokli vai par to, ka viss pastāvošais ir materiāls, ko Viņš būtu varējis darīt. Taču uz šo brīdi Viņš pieņēma viņu uzskatu un argumentēja saskaņā ar to, sakot: „Garam nav miesas un kaulu, kā jūs redzat Man esam” (Lk.24:39). Viņa galvenā rūpe bija par to, ka viņi nevar noticēt tam, ka Viņš ir augšāmcēlies, nevis par māņticību noturīgumu.
- Pieraksti uzsver cik neatbilstošs un nepiedienīgs ir cilvēku paštaisnums: „Tas atbildēja: ‘To visu es esmu turējis no mazotnes’. Viņš bija jauns cilvēks un viņš teica, ka turējis visus baušļus no mazotnes. Kungs nelasa viņam lekciju par paštaisnumu, Viņš arī nenorāda, ka jaunais cilvēks pārāk augstu vērtē savu garīgumu un paklausību. Tā vietā Skolotājs koncentrējas uz pozitīvo – it kā sakot ‘Tu pretendē uz pilnību? Lieliski! „Pārdod visu, kas tev pieder, un izdali to starp nabagiem.” Vai tu to vari izdarīt?!’
- Farizeji bija pielīdzinājuši vārpu plūkšanu sabbatā, pa labību ejot, labības novākšanas darbiem. Kad Kungam uzdeva šo jautājumu, Viņš neatbildēja tā, kā vairums no mums būtu darījuši: uzbrūkot šim smieklīgajam apgalvojumam par ‘darbu sabbatā’. Viņa mācība bija galvenā principa paušanā, ka Viņš, līdz ar Viņa sekotājiem, ir kungs arī pār sabbatu un var darīt, ko vien vēlas.
- Kungs skaidroja, ka tas, „kas atmet kādu no vismazākajiem baušļiem un tā māca ļaudis, tas būs vismazākais Debesu valstībā (Mt.5:19); Taču „mazākais Debesu valstībā” ir frāze, kuru Viņš citviet lieto par tiem, kas

faktiski būs Valstībā (Mt.11:11). Šeit skaidri redzama Viņa vēlēšanās glābt cilvēkus un Viņa žēlsirdība, kas ignorē nespēju saprast, pārpratumus un dogmatismu ('un tā māca ļaudis').

- Kā Dieva Dēlam, kas svabadi staigā Sava Tēva namā, Jēzum nevajadzēja maksāt tempļa nodokli (Mt.17:26,27). Viņš būtu varējis pastāvēt uz to, ka Viņam tas nav jādara, tas būtu tikai taisnīgi. Bet tas bieži izskatās savtīgi, kā sevis aizstāvēšana nevis tiekšanās pēc Tēva godības. Un Viņš teica Pēterim, ka nodoklis ir jāmaksā, „lai mēs tiem nedotu apgrēcību”. Viņš tā cerēja uz viņu pestīšanu, ka bažījās, lai neapvainotu šos nožēlojamus cilvēkus, kas nebija cienīgi elpot to pašu gaisu ar Viņu. Mēs būtu atmetuši tiem ar roku, bet Viņš baidījās aizskart to kripatiņu ticības, kas tiem varēja būt.
- Farizeji negribēja maksāt nodevas romiešiem tāpēc, ka uz monētām bija attēlots Tiberijs, kurš pretendēja saukties par Dievu. Kungs, rādīdams uz ķeizara attēlu uz monētas, atteica, ka ķeizaram jādod, kas viņam pieder; taču cilvēks, kas radīts pēc Dieva tēla un līdzības, pilnībā nododams Dievam. Viņš neteica 'Nepieskarieties monētām, tās nes nepatiesu mācību, nodevu maksāšana varētu nozīmēt, ka jūs piekrītat šim patieso Dievu zaimojošajām pretenzijām'. Daži varētu teikt, ka mums ir jāvairās aiztikt jebko, kas izskatās nepatiess vai kas var novest pie nepatiesiem secinājumiem [mūsu bezgalīgie strīdi par Bībeles pantu un psalmu interpretāciju ir tam pierādījums – kaut gan mani uzskati šai ziņā ir drīzāk ļoti konservatīvi]. Kungs tāds nebija. Viņš dzīvoja dzīvi tādu, kāda tā bija, un centās vērst cilvēku uzmanību uz to, kas ir būtisks, nepievēršot uzmanību sīkumiem. Mūsu ķermenis ir radīts pēc Dieva tēla un līdzības un tieši tajā izpaužas visizteismīgākā pavēle nodot šo ķermeni Dievam. Taču Dieva tauta izvēlējās to ignorēt un spriest par to, pie kā varētu novest nodokļu maksāšana ķeizaram, kura monēta nesa viltus dieva attēlu. Kā no morālā, tā arī no dialektiskā viedokļa Kungs bija uzvarējis jautātājus; taču tie tomēr nespēja saredzēt lielāko un būtiskāko pasaules ainu, kuru Viņš tiem piedāvāja.
- Neskatoties uz savu žēlsirdīgo attieksmi pret cilvēkiem, Kungs nebija naivs. Viņš atklāti teica mācekļiem, ka viņi ir „mzticīgi” un nevar darīt brīnumus, kurus Viņš sagaidīja no tiem, jo tie nelūdza un negavēja (Mt.17:19-21). Taču kad farizeji Viņam jautāja, kādēļ Viņa mācekļi negavē, Viņš atteica, ka tie bija laimīgi būt ar Viņu, ar līgavaini (Mt.9:15). Šajā gadījumā Viņš saredz mācekļos to labāko. Viņi atnāca pie Viņa - samulsuši, apjukuši ļaudis, kas cerēja uz Valstību šeit un tagad un bija neapmierināti ar to, ka Kungs nesteidzas to nodibināt. Taču Viņš redzēja, ka tie atzina Viņā līgavaini, Mesiju un Viņš bija sajūsmā par to; un viņu atteikšanos gavēt viņš attaisnoja ar to dziļi iekšējo prieku, kuru Viņš izjuta viņos strāvojam šī iemesla dēļ.
- Tāpat arī Viņa līdzība par sējēju noslēdzās ar dziļa sarūgtinājuma vārdiem par to, ka lielāka daļa Viņa klausītāju- ebreju nesaprot Viņa līdzības un Viņš runā līdzības, zinot, ka tie tās nesapratīs. Un Viņš uzsvēra, ka labā zeme ir tā, kur Viņa vārdu saprot. Šajā ziņā Kungs uzteic mācekļus, jo tie redz un dzird, proti saprot (Mt.13:13,15,16,23). Bet acīmredzami viņi nesaprata. Taču Kungs bija sajūsmā jau par to, ka viņi

saprata kaut mazu daļu no teiktā un Viņš dēvēja tos par labu zemi, kas saprot.

- Kāzu mielasts Kānā turpinājās, līdz vīri bija dzēruši tik daudz, ka vairs nespēja noteikt vīna kvalitāti. Kungs neteica, kā es to būtu darījis, ‘Nu jau būs gana dzert, puisi’. Viņš saprata, ka kaut gan vīna bija bijis pietiekami, tas nu ir beidzies. Un Viņš radīja vēl vīnu. Viņš nāca pretī cilvēciskajām vēlmēm, lai dotu mācību tiem, kas vēroja, kas patiesībā notiek (Jņ.2:10).
- Kungs acīmredzot zināja, ka Jūda ņēma naudu no kopējā katla. Dieva Dēls būdams, Viņš bija apveltīts ar nepārspējami asu prātu un uztveres jūtīgumu, kādu mums ir grūti stādīties priekšā. Viņš to ievēroja, bet neteica neko. Viņš gribēja glābt Jūdu un Viņš saprata, ka uzklupt viņam par acīmredzamu vājību nebūtu tas labākais risinājums. Kaut mūsu brāļi būtu tik labi cilvēku pazinēji.
- Kad Jānis Kristītājs izjuta ticības krīzi un sūtīja savus mācekļus jautāt Jēzum, vai Viņš patiesi ir Mesija, Kungs uzteica Jāni ļaudīm kā pravieti, ne niedri, ko vējš šurpu turpu šaubā. Un tomēr Viņš neapslēpa Jāņa šaubas un neaizmirsā par tām, izliekoties, ka neko nav manījis. Atbilde, kuru Viņš sūtīja Jānim, mudināja pēdējo pārlasīt Jesajas pravietojumus par Mesiju un it īpaši atcerēties, ka vājie un šaubu pārņemtie tiks stipri darīti. Acīmredzot Kungs vēlējās stiprināt Jāņa ticību, atsaucoties uz šiem pantiem.
- Iespaidīga ir Kunga attieksme pret Jāņa mācekļiem. Viņš uzskatīja, ka tie, kas „neturas pie mums...ir ar mums”, ka tiem viņu alga nezudīs, jo tie ir no tiem mazajiem, kas Viņam tic, jo „gudrību attaisnojuši visi viņas bērni”; kā Viņa paša, tā arī Jāņa mācekļi (Mk.9:38-41; Lk.7:35). Jāņa mācekļiem bija nepareiza attieksme pret sadraudzību – viņiem būtu vajadzējis „turēties pie” Jēzus mācekļiem; un šķiet, ka viņiem nebija sapratnes un viņi neko nezināja par Svēto Garu (Ap.d.19:1-5). Un tomēr viņus sauc par „mācekļiem”, kas Lūkas pierakstos ir sinonīms visiem ticīgajiem. Un arī Kungs tieši tāpat runāja par viņiem. Nav brīnums, ka Viņa mācekļiem bija grūti aptvert šo Kunga vēlmi ieskaitīt pēc iespējas vairāk cilvēku sadraudzībā un glābt tos.
- Šis uzsvars uz pozitīvo parādās arī tajā, kā Kungs citē Ījaba 22:7 līdzībā par avīm un āžiem. „Tu netiki izslāpušo ar ūdeni dzirdinājis, tu atrāvi maizes kumosu izsalkušam”. Šie vārdi ir Ēlifasa pret Ījabu vērstie nepatiesie apgalvojumi – jo Ījabs bija taisns un nebija vainojams šādos grēkos. Taču Kungs atrod šajos vārdos patiesības graudu tā vietā lai nonicinātu tos. Līdzīgi Ījaba 22:25 runāts par Dievu, kas jātur kā „visdārgākais zelts”. Tas noteikti bija Kunga prātā, kad Viņš teica: „krājiet sev mantas debesīs”, proti pie Dieva (jo Viņš nereti, runājot par ‘debesīm’ domā par ‘Dievu’). Un Jēkabs tāpat, sekojot Kunga pēdās, pozitīvā gaismā citē Ījaba 22:29 par to, ka pazemīgajiem Dievs palīdz tikt uz kājām (Jēkaba 4:6).

Ar šo piemēru palīdzību es nebūt nesaku, ka mācība nav svarīga. Es gribu teikt, ka mums ir jāšadredz citos labais un tāpat kā Kunga attieksmē pret nešķīstajiem gariem, jāšadzīvo ar tiem un jāatpazīst ticība, kur vien tā parādās. Dievs izmantoja Lābana māņticību par lāsainajiem lopiem, kā arī Raheles un Leas māņticību par bērniem... lai celtu Izraēla namu. Viņš nesarāva attiecības ar cilvēkiem, saskatot pirmās nepareizas

sapratnes vai vājākas ticības pazīmes, vai arī divējādas intereses. Kad Mozus lūdza Dievu neiznīcināt Izraēlu, lai citas tautas nesmiotos par Jahvi, viņš acīmredzot turējās pie primitīvas pārliecības, ka dievs ceļas vai grimst savā godībā atkarībā no savu pielūdzēju labklājības. Dievs būtu varējis atbildēt, ka tas ir primitīvs un aprobežots uzskats. Bet nē, Viņš uzklausa Mozu un rīkojas pēc viņa lūguma.

Jānis Kristītājs arī parāda to pašu piekāpšanos cilvēku vājību priekšā savā sludināšanā. Muitniekiem viņš saka: „Neņemiet vairāk, kā jums nolikts” (Lk.3:13). Viņš klusībā pieņēma, ka šie cilvēki ir pakļauti tādām kārdinājumiem, taču atklāti viņš tos nenosodīja. Līdzīgi, arī kareivjiem viņš ieteica būt mierā ar savu algu – nevis aiziet no darba. Atcerieties arī kā mācekļi reaģēja uz Augstā priestera rājienu par sludināšanu Jēzus vārdā ar nodomu, lai Jēzus asinis nāktu pār tiem (Ap.d.5:28). Loģiski no viņu puses būtu atteikt: ‘Bet jūs jau arī bijāt tie, kas sauca tikai pirms pāris nedēļām: ‘Lai Viņa asinis nāk pār mums!’ Pēteris to nesaka. Viņš pat neatsaucas uz šo acīmredzamo pretrunu. Tā vietā viņš norāda uz patiesās piedošanas iespēju tieši tāpēc, ka Jēzus tagad ir augšāmcēlies. Un no tā mums būs mācīties, ka patiesajam lieciniekam nav jānorāda uz otra pretrunām, uz tā loģikas trūkumu... jo runa nav par uzvaru debatēs, bet gan par cilvēku nākšanu pie grēku nožēlas un patiesas pārveidošanās.

Vēl viens piemērs, kad Bībeles pieraksti iet roku rokā ar ticīgo nepareizajiem uzskatiem, ir atrodamš tajā, ka apustuļi dod Jāzepam iesauku ‘Barnaba’, domādami, ka tas nozīmē ‘iepriecināšanas dēls’ (Ap.d.4:36). Taču etimoloģiski tam nav nekāda pamatojuma un tagad šī vārda nozīme ir... Naba dēls (2). Taču pieraksti to skaidro tā, kā tas šķita apustuļiem. Turklāt, cilvēkiem dāsni tiek piedēvēta taisnprātība, kas atspoguļojas Rakstos. Dievs pārbaudīja viņus, viņu sirdis un bija gatavs nepievērst uzmanību viņu aklai nezināšanai un pārpratumiem. Atcerieties, kā labo ķēniņu Josiju apraksta kā taisnīgu esam, kas vienmēr staigāja Dāvida ceļus un nenovērsās ne pa labi, ne pa kreisi – kaut gan tikai 18. viņa valdīšanas gadā tika atrasta agrāk nozaudētā bauslības grāmata, par kuru līdz tam brīdim viņam nebija ne jausmas (2.Ķēn.22:2,11).

Piezīmes

- (1) Iespējams, ka kaut kādā mērā Tēvs attaisno morālos un nezināšanas dēļ izdarītos Savu bērnu pārkāpumus, neskatoties uz to, ka nezināšanas grēki tomēr prasa nožēlošanu un tiek uzskatīti par grēkiem. Tas varētu izskaidrot to, ka hronoloģiskajā ziņā Ieva bija pirmā, kas grēkoja, taču viņa to darīja tāpēc, ka čūska bija viņu ‘piemānījusi’; taču Ādams to pašu grēku veica apzināti un tādēļ tiek uzskatīts par pirmo grēcinieku, par to cilvēku, kura dēļ grēks ir ienācis pasaulē.
- (2) Margaret Williams, „Palestinian Personal Names in Acts” in Richard Bauckham, ed. *The Book of Acts*, Vol.4., p.101 (Carlisle: Paternoster, 1995).

4-12 Nešķīstie gari: kāpēc Jēzus nelaboja cilvēku nepareizos uzskatus?

Dievs nav tik paranoisks un primitīvs, lai visu laiku runājot, pievērstu uzmanību tam, lai kāds viņu nepārprastu, bezgalīgi lietotu it kā zemteksta piezīmes, dodot tajās Sava vārda pareizo interpretāciju. Viņš mierīgi runā un raksta tā laika cilvēku valodā. Nāves kā ‘piepulcināšanas savai tautai’ apraksts (piem., 1.Moz. 49:33) ir grūti saskaņojams ar Bībeles pamatmācību par nāvi kā nesamaņu. Šī idioma nepārprotami balstās uz uzskatu, ka mirušais pēc nāves nonāk pie saviem senčiem. Šis uzskats netiek labots, lietojot šo

idiomu. Arī Dieva Dēls neielaidās debatēs par katru vārdu, kā to dara Jehovas liecinieki un adventisti. Viņš ar Savu personību un brīnumu zīmēm parādīja, ka Dieva Patiesība ir daudz pārāka par cilvēku tradicionālajiem ticējumiem un aizspriedumiem.

Kad mācekļi domāja, ka Viņa vietā tie redz spoku, uz brīdi atgriezušies savās agrākajās mānticībās, Kungs nesāka lasīt lekciju par nāves stāvokli un to, ka mums nav nemirstīgu dvēseļu. Viņš norāja tos par mazticību un atgādināja, ka visos VD pravietojumos stāv rakstīts, ka Kristus bija ciest un augšāmcelties (Lk.24:37-45). Kad tas bija nonācis līdz viņu apziņai, ka augšāmceltais Kristus reāli stāv viņu vidū, tad visa ticība gariem un tml. izzuda kā nebijusi. Ir jāatzīmē, ka Matejs, Marks un Lūka lieto ‘nešķīsto garu’ terminoloģiju, jo šie pieraksti ir viņu sludināšanas mācības pieraksti neticīgajiem. Jāņa evaņģēlijā, kas šķiet vairāk vērsts uz ticīgajiem un radies jūdaistu un gnostiķu mācību atspēkošanai, tie gandrīz nemaz netiek pieminēti. Kungs lieto ļauno garu terminoloģiju, ārstējot Galilejas lauku apvidū, bet ne izglītotāko ļaužu vidū Jeruzalemes apkārtnē, jo mānticības saknes bija daudz dziļākas lauku apvidū, kur tieši izteikts garu noliegums nerastu atsaucību. Garu apsēstība evaņģēliju pierakstos nav ģeogrāfiski vienota parādība. Specifiski ļauno garu apsēstības gadījumi parasti vērojami ziemeļu pusē, visbiežāk Galilejā, nevis visos Kristus apceļotajos apvidos, kur Viņš ārstēja cilvēkus. Turpretī nevienā no četriem evaņģēliju pierakstiem nav ļauno garu apsēstības aprakstu, kas attiektos uz Jūdeju vai Jeruzalemi. Ļauno garu apsēstības parādība bija parasta un raksturīga tieši Galilejai un ziemeļu rajoniem. Līdzīga veida apraksti, kas attiektos uz Jūdejas apvidu, evaņģēlijos nav sastopami. Un visbeidzot tādas fiziskas patoloģijas kā aklums un kurlmēmums dažreiz tiek piedēvētas ļauno garu apsēstībai ziemeļos, taču nekad netiek tā raksturotas dienvidos, kaut gan šo slimību apraksti ir sastopami arī Jēzus kalpošanā Jūdejā. Tas skaidri norāda uz to, ka Bībeles pieraksti atspoguļo to cilvēku uzskatus, par kuriem tiek rakstīts. Rakstot par galilejiešiem, tie runā par ļauno garu izdzīšanu psihiskas slimības ārstēšanas gaitā; taču šīs idiomas nelieto, kad tas notiek Jeruzalemē.

Reliģijas un ētikas enciklopēdija skaidro: „Galileja bija Palestīnas demonoloģijas centrs un galilejiešu skolotāji allaž atzina, turpretī Jūdejas skolotāji noliedza ļauno garu esamību” (1).

2.Ķēn. 17:9 teikts, ka „Israēla bērni darīja slepenībā tādas lietas, kas nebija labas”. Pilnīgas slepenības nebija, jo Dievs zināja viņu ceļus un viņu rīcība bija redzama „uz ikviena augstāka pakalna un zem ikviena kupla, zaļojoša koka” (:10). ‘Slepenība’ bija viņu domās, ka kaut kas var būt paslēpts no Dieva. Un pieraksti fiksē šo viņu maldīgo uzskatu bez komentāriem. Mums tas ir jāuztver. Un tas pats attiecas arī uz ļaunajiem gariem. Tas ir viens no iemesliem, kāpēc nepareizie uzskati netiek laboti.

Dievam ir tik liela vēlme rast kontaktu ar neticīgajiem un maldīgi ticīgajiem, ka Viņa vārds atsaucas uz viņu ticējumiem, īpaši nekritizējot un nelabojot tos – lai sniegtu tiem pārlicību, ka ir labākas iespējas. Ņemsim Jēzus dzimtas koku, kā tas dots Lūkas evaņģēlijā. Viņš nosauc 77 dzimtas līdz Kristus – un Ēnohu kā septīto pēc Ādama. Taču neiedvestā Ēnoha gramata apgalvo, ka galīgajai tiesai jānāk 70 paaudzes pēc Ēnoha (1.Ēnoha 10:12-14). Lūkas doma, vai drīzāk Dieva iedvestā doma Lūkam, bija, ka tiem, kam nav svešs Ēnoha vārds, tas atgādinās kaut ko par to, kam bija jānotiek 70 paaudzes vēlāk. Un lasot Lūkas doto ģealoģiju, tie atradīs šo atbildi – ka galīgo tiesu iemieso Jēzus.

Daudzās līdzībās Kungs „uz tiem vārdu runāja tā, ka tie varēja to klausīties” (Mk.4:33); tāpat kā Pāvils Viņš visiem bija tapis viss, „lai katrā gadījumā kādus izglābtu” (1.Kor.9:22). Kungs Jēzus Savā kalpošanā lietoja labi zināmus ārstnieciskus paņēmienus (Mk.7:33; Jņ.9:6); ne tāpēc, ka tas Viņam būtu nepieciešams, bet lai cilvēkiem būtu vieglāk to uztvert. Un tas pats attiecas arī uz ļauno garu terminoloģijas lietošanu. Viņš sarunājās ar ļaudīm tā, lai viņi to varētu viegli uztvert. Pāvila gadījumā, kad viņš „visiem bija tapis viss”, tas dažkārt nozīmēja, ka viņš upurēja augstāku principu, lai cilvēki varētu viņu labāk saprast; viņš nedeklarēja mācības patiesību, atstājot klausītājus neziņā: pieņemt to vai nepieņemt. Viņš centās pārliecināt cilvēkus. Viņš turēja godā savu sludināšanas darbu pagāniem, viņš uzsvēra pagānu glābšanas iespējas, „cerēdams mudināt uz sacensību savus ciltsbrāļus un dažus viņu starpā glābt” (Rom.11:13,14). No augstāko principu viedokļa tā varbūt nav labākā metode, bet Pāvils to lietoja. Tāpat Pāvils pierunā korintiešus ziedot naudu nabaga svētajiem Jeruzalemē, jo viņš esot citiem uzteicis to dāsnumu (2.Kor.9:2), un šie vārdi esot likuši arī citiem būt tikpat dāsniem; tā kā tagad viņiem būtu jāattaisno viņa vārdi un jāziedo naudā. Ja kāds būtu solījis ziedot naudu labdarībai un tad nedotu to, mēs neuzstātu. Un mēs nemudinātu kādu eklēsiju ziedot naudu uz tā pamata, ka cita eklēsija devusi dāsnus solījumus, tāad arī viņiem tā būtu jādara. Taču Pāvils nevairījās lietot šos tīri cilvēcīgos paņēmienus. Viņš runāja „cilvēcīgi” viņu „cilvēcīgās vājības dēļ” (Rom.6:19); jo galvenais bija, lai viņš tiktu saprasts. Un kad viņš saka vīriem mīlēt savas sievas, viņš lieto citu cilvēcīgu iemeslu: ‘Sieva un vīrs ir viena miesa un „kas mīl savu sievu, tas mīl sevi pašu”. „Jo neviens nekad vēl nav ienīdis pats savu miesu”, tad nu – mīli savu sievu!’ Ciniķis teiktu, ka tas ir tīrais egoisms (Ef.5:29); un Pāvils šķiet saprotam, ka augstākajā sapratnes līmenī vīram ir jāmīl sava sieva tāpēc, ka viņam ir jāizpauž Kristus mīlestība pret nereti vienaldzīgu un nepateicīgu draudzi (5:32,33). Taču Pāvils nevairās lietot arī zemāka līmeņa argumentāciju.

Dievs Pats nereti rīkojas tāpat: Viņš nolaižas līdz cilvēku terminoloģijai un izteiksmes formai Savā vēlmē glābt cilvēkus. Dievs aicina ebrejus Viņu pārbaudīt: ja viņi atnesīs katrs savu desmito tiesu, Viņš liks svētībai pārpilnībā nolīt pār tiem (Mal.3:10). Taču visa Dieva atklāsmes vēsts ir, ka mums būs pakļauties Viņam mūsu dzīves laikā, ka paklausība nenozīmē automātisku svētību šeit un tagad, ka mēs nedrīkstam savu Dievu kārdināt (5.Moz.6:16 salīdz. ar Mt.4:7), bet mums ir jāpaļaujas uz to, ka Viņš un nākamā Valstība atrisinās visas mūsu problēmas. Taču Maleahijas laikā Jahve šķiet atstājam malā šos augstos principus, lai pārliecinātu tos, ka ir tikai loģiski paklausīt Viņam. Un vēl personiskāk, Jahve Pats ir noteicis Savā likumā, ka šķirties no sievas un tad atkal ņemt to par sievu, pēc tam kad tā ir kļuvusi „nešķīsta”, ir negantība Viņa priekšā un zemes apgānīšana (5.Moz.24:4). Taču, neskatoties uz to, un pat atsaucoties uz to, Jahve lūdz Savu nešķīsto šķirto sievu Izraēlu atgriezties pie Viņa (Jer.4:1), kaut arī zeme tās dēļ tika apgānīta (Jer.3:9; 16:18). Te mēs redzam Jahves, Izraēlas Dieva, pilnīgu pašuzpurēšanos Savas tautas glābšanas labā.

Un Kunga tā laika valodas lietošana ļauno garu sakarā ir vēl viens piemērs Tēva un Dēla dedzīgajai vēlmei sazināties ar cilvēkiem. Arī mums, tāpat kā Pāvils to darīja, ir jāuztur šī vēlme. Mums jāmacās svešvalodu gramatika, pacietīgi jāmaca un jāatbild uz to jautājumiem, kas vēl ir tumsībā, jādara tā, lai mēs kļūtu viss visiem, lai ko tas mums pašiem maksātu, lai kādas barjēras mūsu pašu pasaules uzskatos mums būtu jāpārvar, *nekad neupurējot patiesību vai principu*, bet allaž cenšoties novest līdz cilvēku apziņai Dieva vēlmi glābt vīrus un sievas, runājot vārdu tā, ka tie spētu to klausīties.

Dievs sazinās ar cilvēkiem, kādi viņi ir; un tā dara arī Dēls. Viņš runā ar cilvēkiem viņu valodā, lietodams jēdzienus, kas tiem ir pazīstami, pat ja tie ir maldīgi. Tieši tāpēc ka ebreji uzskatīja pašu tempļa pastāvēšanu par zīmi Dieva klātbūtnei viņu vidū, „tāpēc tieši jūsu dēļ Ciānu uzars kā tīrumu un Jeruzālemi pārvērtīs par drupu kaudzi” (Mihās 3:13). Un iespējams, ka kaut kas tamlīdzīgs notiek arī JD dēmonu valodas lietošanā. To uzskatus, kas iedomājas, ka Dievs ir tik nespēcīgs, ka viņam ir jācīnās ar citiem pusdieviem, Viņš arī apstiprina. Viņš pieņem Viņus tāds, kādi tie ir, taču jūtīgākajiem Viņš atklājas kā patiesi Visuvarenais. Fil.2:10 teikts, ka Jēzus vārdā locīsies „visi ceļi debesīs un zemes virsū un pazemē”. Romieši uzskatīja, ka pasaule ir sadalīta trīs visuma sfērās. Un šie panti balstās uz Jes.45:23, kur uzsvērts Dieva absolūts pārākums pār visu – un tas tiek piešķirts Viņa Dēlam. Kā es to saprotu, Pāvils argumentē, ka Jēzum Dieva piešķirtais pārākums pār visu, dod pārākumu arī pār jebkurām būtnēm, kas pastāv cilvēku uzskatos, lai tās būtu pazemē vai kur citur, Jēzum arī pār tām ir vara. Tas pats attiecas arī uz nešķīstajiem gariem. Ja tie pastāv, būtība ir tāda, ka tie visi ir Kunga varā un būtībā bezspēcīgi. Pāvils neizsmej domu par pazemes pasauli, viņš uzskata, tāpat kā Jēzus nešķīsto garu sakarā, ka Dieva vara ir tik liela, ka par to pastāvēšanu vai nepastāvēšanu vispār nav jārunā.

Pirmajā gadsimtā un pirms tam ļaudis ticēja, ka ļaunie gari un Sātans ir kaut kādā veidā saistīti ar ūdeni – tādēļ, pēc viņu domām, ūdens pastāvīgi un neizdibināmi kustas un brīžiem izceļas vētras. Kad mēs lasām, ka Dievs ‘apsauc’ ūdeņus un nomierina tos, likdams tiem darīt Viņa gribu (Ps.18:16; 104:7; 106:9), līdz ar to mums ir pateikts, ka Izraēla Dievs ir tik nesalīdzināmi pārāks par šiem tā saucamajiem dēmoniem un jūras briesmoņiem, ka Dieva tautai tie vienkārši nepastāv. Kungs Jēzus dod to pašu mācību, ‘apsaukdams’ jūru un vēju vētras laikā uz ezera (Mt.8:26). Tas pats grieķu vārds lietots, aprakstot kā Viņš ‘apsauca’ nešķīstos garus (Mt.17:18 un tml.). Es esmu pārliecināts, ka Kungs Jēzus neticēja, ka Galilejās ezerā dzīvotu kāds Lohnesas tipa briesmonis, kurš Viņam būtu jāapsauc, lai glābtu apustuļus no vētras; un līdzīgi Viņš runāja par nešķīsto garu ‘apdraudēšanu’, tādā veidā pamācot tos, ka, lai ko viņi domātu par dēmoniem, Viņš ir daudz pārāks un ir spējīgs tos ‘apsaukt’. Viņš iedvesa Saviem ļaudīm pārliecību, ka tie var „staiģāt pāri čūskām un skorpioniem un katram ienaidnieka spēkam” (Lk.10:17-20). Apkārtējās kultūrās izplatītais Dieva-uzvarētāja tēls, kas sabradā čūskas un ienaidniekus, bija ienācis arī jūdaismā. Kungs dod mācību šiem bailīgajiem vīriem: ja jūs tā uztverat lietas, lai tā arī būtu, bet atcerieties, ka Manā vārdā darbojoties, jūs uzvarēsiet.

Jāņa evaņģēlija situācija

Plaši izplatīts ir uzskats, ka Jāņa evaņģēlijs bieži attiecas uz tām pašām tēmām, kas pirmajos trijos evaņģēlijos (Sinoptikā), taču atšķirība ir valodā un skatījumā no cita redzes loka. Viens no piemēriem ir stāsts par to, kā nevainīgas jaunavas miesās Vārds tapa miesa. Otrs ir lielās misijas vēstījums citiem vārdiem. Un vēl viens ir par kristībām kā atdzimšanu ūdenī un Garā (Jņ.3:3-5). Ļauno garu izdzīšanas apraksti, kas atrodami sinoptiskajos evaņģēlijos, nav Jāņa evaņģēlijā – tie nav tik sīki aprakstīti. Taču to būtība ir arī Jāņa aprakstā. Bieži tiek pieminēta Jēzus cīņa ar ‘velnu’. Viņu apsūdz sadarbībā ar velnu (Jņ.7:20; 8:48; 10:20); taču Viņš savus kritiķus sauc nākam „no sava tēva – velna” (Jņ.8:44). Un tajā pat pantā Viņš raksturo „velnu” kā gribu piepildīt miesas „kārtības”. Jūda ir nosaukts par velnu (Jņ.6:70,71; 13:2,27). Jānis runā par episko cīņu starp dzīvi un nāvi, gaismu un tumsu, patiesību un maldiem, ticību un neticību, Dievu un ļaunumu /

grēku. Šajā cīņā ļaunuma spēkiem nav varas pār Kungu Jēzu; Viņš ir daudz pārāks par tiem un pārspēj tos tādā mērā, ka tiem, kas ir Viņā, šie spēki vienkārši nepastāv. Sinoptiskie evaņģēliji runā par pretestību Jēzum no rakstu mācītāju un farizeju puses. Jānis apraksta šo pretestību nākam no ebreju ‘Sātana’ vai Kunga pretinieka. Jāņa atstāstā ebreju pretestība Jēzum simbolizē ļaunumu un grēku pašus par sevi.

Burtiskākie sinoptisko evaņģēliju atstāstījumi faktiski vēsta to pašu – Kungs parāda, ka Dieva vara ir tik liela, ka ļauniem gariem nav vietas kā reālai varai kā Jēzus, tā arī Viņa tautas dzīvēs. Jānis to pašu izsaka episkākā un simboliskā valodā – ļaunuma spēki tika pārvarēti un parādīti bezspēcīgi esam Kunga Jēzus priekšā, ko beigu beigās simbolizēja arī Kunga nāve. Iespējams tāpēc arī Jāņa evaņģēlijs nerunā par ļauno garu izdzīšanu – jo viņa pieraksti skaidri parāda, ka tādu garu nemaz nav (2).

Viss Jāņa evaņģēlijā dotais krustā sišanas pieraksts parāda, ka Kungs atdeva Savu dzīvi Pats; ebrejiem un romiešiem nebija varas pār Viņa dzīvi un visi Kunga pārbaudījumu un krustā sišanas pieraksti parāda, ka Kungs un nevis Viņa pretinieki pilnībā kontrolē situāciju. Neskatoties uz to, ka ‘velns’ Jūdas personā nodod Jēzu (Jņ.13:27,30), top skaidrs, ka „Dievs (Jēzu) pēc Sava lēmuma un paredzes nodevis” (Ap.d.2:23). Tā nebija Dieva sakāve cīņā par Dēla dzīvi no Sātana puses. Kunga vārdi Pilātam „Tev nebūtu nekādas varas pār Mani, ja tā tev nebūtu dota no augšienes” parāda, ka Kungs Jēzus pilnībā kontrolē situāciju, kas risinās pēc Dieva nodoma. Viņa ‘paaugstināšana’ krustā tiek attēlota kā Kunga un Kēniņa „paaugstināšana” godībā (3). Var minēt vēl citus piemērus, kur Jānis paceļ šo pašu tēmu, ka Kungs kontrolē situāciju: kā Jēzus sagaida Savus gūstītājus (Jņ.18:4), izjautā Savus pratinātājus (Jņ.18:20,21,23; 19:11), panāk, ka Viņa sekotāji tiek atlaisti (Jņ.18:8) un liek tiem, kas nāca Viņu gūstīt, nokrist pie zemes (Jņ.18:6).

Piezīmes

- (1) Article “Demons and Spirits (Jewish)” *Encyclopedia of Religion and Ethics* ed. James Hastings (Edinburgh: T. & T. Clark, 1911) Vol.4, pp.612, 613.
- (2) To sīkāk apraksta S. Garrett, *The Demise of the Devil* (Minneapolis: Fortress, 1898).
- (3) Skat I.de la Potterie, ‘Jesus King and Judge according to John 19:13’, *Scripture*, Vol.13 (1961), pp.97-111 and Wayne Meeks, *The Prophet-King* (Leiden: Brill, 1967), pp.73-76.

4-13 Ļaunie gari: kopsavilkums

Ļaunie gari – elki

Pirmajā vēstulē korintiešiem Pāvils skaidro, kāpēc kristiešiem nedrīkst būt nekā kopīga ar elku pielūgsmi vai ticību tādām lietām. Bībeles laikos ļaudis ticēja, ka ļaunie gari ir mazi dievi, kurus pielūdzot var izvairīties no dzīves nepatikšanām. Tādēļ viņi izgatavoja ļauno garu tēlus, kas bija tie paši elki, un pielūdza tos. Šī iemesla dēļ Pāvila vēstulē ‘ļaunie gari’ ir tas pats, kas ‘elki’.

“Bet, ko tie upurē, tie upurē ļauniem gariem un ne Dievam. Bet es negribu, ka jums būtu kopība ar ļauniem gariem...ja kas jums saka: tā ir upuru gaļa, - tad neēdiet, viņa dēļ...” (1.Kor.10:20 &28). Tātad elki un ļaunie gari ir viens un tas pats. Ievērojiet, ka Pāvils saka, tie upurē “ļauniem gariem (elkiem) un ne Dievam” – ļaunie gari nav dievi un tā kā

ir tikai viens Dievs, no tā izriet, ka ļaunajiem gariem nav nekādas varas, tie nav dievi. Skaidri un gaiši tas ir pateikts 1.Kor.8:4:

“Attiecībā uz elku upuru gaļas ēšanu mēs zinām, ka *nav neviena elka* (ļaunā gara) *pasaulē un ka nav cita Dieva kā viens vienīgs*. Elku vai ļauno garu vispār nemaz nav pasaulē. Ir tikai viens paties Dievs, vai viena vara pasaulē. Un Pāvils turpina (5-6.panti):

“Lai gan ir *tā saucamie* dievi... jo dievu un kungu ir daudz [cilvēki šodien tic visādiem ļauniem gariem – viens ir vainīgs pie jūsu darba zaudēšanas, cits pie sievas aiziešanas pie cita un tml.], bet mums ir tikai *viens* Dievs, Tēvs, no kura *visas* lietas (kā labas, tā sliktas, kā mēs redzējam no augstāk minētām atsaucēm)”.

Korintiešu elkdievība

Vēl viens pierādījums tam, ka Jaunās Derības laikā cilvēki ticēja, ka ļaunie gari ir elki vai ‘dievi’ ir atrodams Ap.d.17:16-18; kur aprakstīts Pāvila sludināšanas darbs Atēnās, pilsētā, kas pilna visdažādāko elku tēlu. Noklausījušies Pāvila evaņģēlija vēsti, cilvēki teica: “šis šķiet esam svešu (proti, jaunu) dievu sludinātājs” Jo viņš sludināja Jēzu un augšāmcelšanos”. Un cilvēki domāja, ka “Jēzus” un “augšāmcelšanās” ir jauni ļauni gari vai elki, kurus tiem sludina. Lasot šo nodaļu tālāk, redzēsim, kā Pāvils turpina iegālvot patiesību šiem ļaudīm un 22.pantā saka, “Jūs visās lietās esat ļoti dievbijīgi (nodevušies elkdievībai) un skaidro, ka viņu garos vai elkos dieva nav. Atcerieties, ka Dievs ir vienīgais varas avots. Ja Viņa nav ļaunajos garos, tad gariem nav nekādas varas, jo šai pasaulē nav cita varas avota; proti, to vispār nav.

Vecās Derības ļaunie gari bija elki

Atgriežoties pie Vecās Derības, mēs atradīsim vēl vairāk piemēru tam, ka “ļaunie gari” ir tie paši elki. Psalmis 106:36-39 apraksta Izraēla maldu ceļus un nosauc ļaunos garus par elkiem:

“Viņi (Izraēls)...kalpoja viņu elkiem, un tie kļuva viņiem par slazda valgu. Savus dēlus un savas meitas viņi upurēja *ļauniem gariem* un izlēja nenoziedzīgas asinis – savu dēlu un savu meitu asinis, ko viņi upurēja Kānaānas *elkiem*...Tā viņi kļuva nešķīsti ar saviem darbiem un atkrita no Tā Kunga ar savu dzīves veidu”.

Pilnīgi skaidrs, ka ļaunie gari ir vienkārši vēl viens elku nosaukums. Dieva aprakstā ļauno garu pielūgsmē ir viņu pašu iztēles darbs, viņu izgudrojums. Tātad tie, kas šodien tic ļaunajiem gariem, tic cilvēku izgudrotām lietām, nevis tam, ko māca mums Dievs.

5.Moz.32:15-24 apraksta, cik ļoti Izraēls sadusmoja Dievu, pielūdzot ļaunos garus: Izraēls “nicināja savas pestīšanas klinti. Tie Viņu dusmoja ar svešiem dieviem, ar savām negantībām tie Viņu kaitināja. Tie upurēja ļauniem gariem, bet ne Dievam, tiem dieviem, ko tie nepazīna...ko jūsu tēvi nav bijušie...un Viņš teica: Es paslēpšu Savu Vaigu no viņiem...jo tā ir netikla tauta, bērni bez ticības. Tie Mani dzeldināja ar saviem nedieviem, tie Mani dusmoja ar saviem nīcīgajiem dieviem...Es krāšu ļaunumu pret viņiem”.

Tādējādi, Dievs apraksta ļaunos garus kā elkus, nedievis un nīcīgos dievus – kuriem ir muļķīgi ticēt, tāpēc ka to nemaz nav. Ticēt ļaunajiem gariem nozīmē neticēt Dievam. Nav viegli ticēt tam, ka Dievs ir kā labo, tā arī ļauno lietu avots mūsu dzīvē. Vieglāk ir ticēt, ka sliktās lietas nāk no kāda cita avota, jo, ja mēs ticam, ka tās nāk no Dieva, tad

mums ir jātic, ka Dievs tās atvairīs no mums vai arī, ka galu galā tās mums nāks par labu.

Jaunās Derības ļaunie gari

Bet jūs varat atteikt: „Kā tad visi tie panti Jaunajā Derībā, kas runā par ļaunajiem gariem?”

Ir jātiek skaidrībā par vienu lietu: Bībele nevar runāt pati sev pretī, tā ir Visuvarenā Dieva Vārds. Ja mums ir skaidri pateikts, ka visas mūsu problēmas nāk no Dieva un, ka Viņš ir vienīgais varas avots, tad Bībele nevar mums arī teikt, ka ļaunie gari – mazi dievi pretstatā Dievam – nes mums visādas nelaimes. Šķiet zīmīgi, ka „ļaunie gari” Vecajā Derībā ir pieminēti tikai četras reizes un vienmēr aprakstot elku pielūgsmi, bet tie ir vairākkārt minēti Jaunajā Derībā. Mēs uzskatām, ka tas ir tāpēc, ka evaņģēliju rakstīšanas laikā uzskati par ļaunajiem gariem, kas izraisa jebkuru neizskaidrojamu slimību, bija iegājuši valodā (1). Ja ļaunie gari pastāvētu un būtu vainojami mūsu slimībās un likstās, tad mēs par tiem būtu lasījuši Vecajā Derībā. Bet šādā kontekstā Vecā Derība par tiem nesaka ne vārda.

Interesanti ir tas, ka mēs neesam vienīgie, kas nākuši pie tāda slēdziena ļauno garu sakarā. Pazīstams teologs Joakims Džeremija saka: „Visāda veida slimības tika piedēvētas ļauno garu darbībai, it īpaši tas attiecās uz garīgajām slimībām...mums būs labāk izprotamas šīs lielās bailes no ļaunajiem gariem, ja mēs aptversim, ka tajā laikā vēl nebija aizvērta tipa psihisko slimnīcu, līdz ar ko šīs slimības daudz biežāk bija visu cilvēku acu priekšā nekā tas ir mūsu laikos...tādēļ nav jābrīnās, ka arī evaņģēliji saista psihiskās slimības ar apsēstību ar ļaunajiem gariem. Evaņģēliji runā sava laika valodā un jēdzienos” (2).

Interesanti šķiet Bulindžera komentāri par sievu, kurai bija „nespēka gars” (Lk.13:11) un kura tādēļ nevarēja pilnīgi taisni atliekties. „Negācija bija subjektīvas dabas. Viņa *jutās tā it kā* viņa nevarētu to darīt...tādēļ šķiet, ka pie vainas bija *garīga slimība*, kas saistāma ar viņas garu, dvēseli jeb prātu (3). Taču to apraksta kā Sātana saistītu. Sātans, jebšu tās pretinieks, kas neļāva viņai atliekties, bija viņas pašas prāta ievirze. Un tieši no šī „nespēka gara” Kungs viņu atbrīvoja. Šeit ir skaidri redzama saikne starp'garu' un garīgu, jeb psihisku slimību, jo 'gars' Rakstos nereti attiecas uz cilvēka prāta stāvokli.

Beidzot atzīmēsim, ka Bībele nekur neapraksta ļaunos garus, kas censtos kārdināt vai pavest ļaudis; ļaunie gari, kad runa ir par ļauno garu apsēstajiem, nereti pauž ticību Kristum. Tas ir krasā pretrunā ar pieņēmumu, ka ļaunie gari ir kritušie eņģeļi, kas cenšas pievērst cilvēkus grēkam – piecdesmitnieku draudzēs runā par iepirkšanās garu, smēķēšanas garu, ātruma pārsniegšanas garu un tml. Jaunajā Derībā nav runas par kaut ko tamlīdzīgu. Bībele runā par elkiem, kas izgatavoti, lai attēlotu ļaunos garus; un tiek uzsvērts, ka šie elki attēlo reāli neeksistējošas būtnes. Un tādēļ „Nebīstaities no viņiem, jo tie nevar kaitēt”, tie nevar vispār neko, jo to nav (Jer.10:3-6; Ps.115:2-9).

Secinājumi:

- (1) Dieva visaugstākās varas nozīme ir, ka plaši izplatītais ļauno garu jēdziens vienkārši nevar atbilst patiesībai.

- (2) Kā Vecā Derība, tā arī Jaunā Derība norāda uz to, ka „nešķīstie gari” bija elki, kuri reāli nepastāv un kuriem nav nekādas varas, kā vien tā, kas pastāv cilvēku iztēlē.

Pielikums: ticības ļaunajiem gariem psiholoģiskais pamatojums

Psiholoģija skaidro, ka ticība ļaunajiem gariem sakņojas cilvēku vēlmē piešķirt formu mūsu iekšējām problēmām, novelt mūsu iekšējās bailes un dusmas uz kādu mītisku, mūsu pašu iztēles radītu būtni. Es neesmu liels Freida cienītājs, taču uz dažiem no viņa secinājumiem ir vērts atsaukties. Viņš noliedza ļauno garu burtisku pastāvēšanu, bet pievērsās jautājumam par to, kādēļ cilvēki ir gatavi tiem ticēt. Viņš apgalvoja, ka šo ticību izraisa „apspiesti naidīgi un cietsirdīgi impulsi. Lielākā māņticības daļa ir bailes no nenovēršamā ļaunuma un cilvēkam, kurš ir bieži vēlējis ļaunu citiem, bet labas audzināšanas iespaidā ir apspiedis un novirzījis šīs domas zemapziņā, būs īpaši liela nosliece sagaidīt nosodījumu par šo zemapziņā mītošo ļaunumu no kaut kāda ārēja apdraudējuma” (4). Un tālāk viņš raksta: „pilnīgi iespējams, ka viss ļauno garu jēdziens ir radies no ļoti svarīgas saistības ar mirušajiem...nekas tik stipri neliecina par sēru iespaidu uz ticību gariem kā tas, ka par ļaunajiem gariem parasti uzskata to cilvēku garus, kas nesē miruši” (5).

Tādēļ dusmas, vainas apziņa un bailes, kas ir sēru procesa sastāvdaļas, tika noveltas uz iedomātajiem ‘ļaunajiem gariem’. Džeralds van der Leo, teologs, tālāk attīsta šo domu: „Šausmas un šausmu drebuļi, pēkšņas izbailes un izmisīgs baiļu neprāts – tas viss iegūst formu ļaunajā garā; tas pārstāv pasaules absolūto šaušalīgumu, to neapreķināmo spēku, kas apvij tīklu mums visapkārt un draud mūs sagrābt. No tā izriet ļaunā gara dabas neapreķināmība un divdomība...Ļauno garu darbība ir untumaina, bezmērķīga, pat neveikla un smieklīga, taču neskatoties uz to tā ir tikpat šaušalīga” (6). Es neesmu pārliecināts, ka varētu piekrist visam, kas šiem autoriem sakāms, taču tie šķiet psiholoģiski pamatojami šo plaši izplatīto ticību ļaunajiem gariem. Mūsu dusmas, bailes, izbaiļu drebuļi, bailes no nezināmā, pat no mums pašiem kaut kā transformējas ticībā, ka tas viss pastāv taustāmā konkrētā ‘ļauno garu’ veidolā, kas pastāv ārpus mums. Mēs it kā atbrīvojamies no mūsu iekšējiem tirdītājiem, piešķirot tiem ļauno garu formu... kā parasti, lai mēs paši neizskatītos tik ievainojami, tik bailīgi un tik grēcīgi.

Piezīmes

- (1) Nesteidzaties noraidīt šo ‘tā laika valodas’ argumentu. Pat tad, kad zināšanu apjoms mainās, vecais runāšanas veids par lietām vēl paliek. Kaut vai vēl viens piemērs no Bībeles teksta. Skaidrs, ka Bībeles rakstītājiem bija pazīstams ūdens riņķojums virs zemes. Bet pirms Bībeles laikiem pastāvēja uzskats, ka debesis ir blīvas un satur ūdeni virs tām, kas brīžiem caur „debesu logiem” nolīst kā lietus. Bībelē skaidri teikts, ka lietus nāk no mākoņiem, kas rodas miglāi paceļoties no zemes (Ījaba 36:27; Ps.135:7; Jer.10:13). Bet Bībele *lieto arī valodu, kas saistīta ar iepriekšējiem uzskatiem, ka lietus nolīst caur atvērtajiem debesu logiem* (1.Moz.7:11; 2.Ķēn.7:2,19; Jes.24:18).
- (2) Joachim Jeremias, *New Testament Theology* (London: S.C.M., 1972), p.93.
- (3) E.W. Bullinger, *Word Studies on the Holy Spirit* (Grand Rapids: Kregel, 1985 ed.), p.63 [formerly published as *The Giver and his Gifts*].
- (4) Sigmund Freud, „Psychopathology of Everyday Life,” in *The Basic Writings of Sigmund Freud*, ed. A.A. Brill (New York: The Modern Library, 1938), p.165.
- (5) Sigmund Freud, „Totem and Taboo,” in *The Basic Writings of Sigmund Freud*, op.cit., pp.857-858.
- (6) G. van der Leeuw, *Religion in Essence and Manifestation* (Princeton: Princeton University Press, 1986), pp.134-135.

PIEKTĀ NODAĻA

TO BĪBELES PANTU APSKATS, KUR MINĒTI VĀRDI VELNS UN SĀTANS

5-1 IEVADS

PĀRPRASTIE BĪBELES PANTI

Sarunājoties ar citiem ticīgajiem par velnu un sātanu, mums pašiem nereti pietrūkst skaidrības par to, kāda tad ir apspriežamā panta patiesā nozīme, kaut arī mēs skaidri zinām, ko tas nekādā ziņā nenozīmē. Šīs nodaļas argumentācija balstās uz pareizo velna interpretāciju kā saistību ar grēku un grēcīgajām nosliecēm, bet šim grēkam ir jāizpaužas caur kaut ko. Abstrakts ļaunums nevar pastāvēt, tam ir jāizpaužas personā vai lietu sistēmā. Tādēļ Velns tiek personificēts, jo grēks (Velns) nevar būt abstrakts, tas var atrasties cilvēka sirdī vai personā.

Dažos fragmentos, it īpaši Atklāsmē, Velns attiecas uz grēku, kas izpaužas politiskajā sistēmā, sevišķi Romas impērijā. Šīs nodarbības argumentācija pierāda, ka grēks sevišķi stipri izpaudās ebreju pirmā gadsimta sistēmā un domāšanā. Ebreju sistēma bija vislielākais agrīnās baznīcas ‘Sātans’ vai pretinieks. Tāpēc ka šis fakts šķiet netiek plašā mērogā atzīts, mēs tam pievēršam īpašu uzmanību, kaut gan tam nav jānovirza mūsu uzmanība no tā, ka Velna pamatsaistība ir ar grēku, kaut arī tā dažādajās izpausmēs. Jūda ir minams kā trāpīgs piemērs; ‘Sātana’ iespaidots viņš nodeva Kristu. Tas attiecas uz viņa paša miesas kārībām, proti, naudu; bet viņu iespaidoja arī Ebreju Sātans, pirmā gadsimta ebreju pasaules mērķi ar to vēlmi nekavējoši nodibināt Mesiānisko Valstību.

Pārdomājot šos Bībeles fragmentus, pamēģiniet uzdot tiem, kas tic tradicionālajam Velna tēlam, sekojošu jautājumu: ‘Vai jūs varat dot īsu bibliisku Velna vēsturi saskaņā ar jūsu Bībeles fragmentu interpretāciju?’ Atbildes ir ļoti pretrunīgas. Saskaņā ar tradicionālo interpretāciju, atbildes būs apmēram tādas:

- a) Velns bija eņģelis debesīs, kas tika nomests Ēdenes dārzā. 1.Moz.1 viņš tika nomests uz zemes.
- b) Uzskata, ka viņš nonāca virs zemes un apprecējās 1.Moz.6.
- c) Ījaba laikā viņam esot bijusi pieeja kā debesīm, tā arī zemei.
- d) Uz Jes.14 laiku viņš tiek nomests no debesīm uz zemes.
- e) Cah.3 viņš ir atkal debesīs.
- f) Mt.4 viņš ir atkal uz zemes.
- g) Jēzus nāves laikā viņš ‘tapa gāzts’ saskaņā ar plaši izplatīto uzskatu, ka ‘šīs pasaules valdnieks’ tiek ‘gāzts’ tajā laikā.
- h) Atkl.12 ir pravietojums, ka Velns ‘tapa gāzts’.
- i) Velns tiek ‘sasiets’ Atkl.20, bet viņš un viņa eņģeļi bija sasiesti 1.Moz. laikā, kā tas teikts Jūdas 6., ka viņš tika ‘mūžīgās saitēs saistīts’. Kā tad viņš atkal tiek saistīts Atkl.20?

Tas viss ir pretrunu pilns – vēl jo vairāk, Ebr.2:14 apgalvots, ka Kungs Jēzus ‘iznīcināja’ velnu savā nāvē krustā. Un ja Velns tika nomests no debesīm Ēdenes dārzā, kā tad viņš tik brīvi sarunājas ar Dievu vēlāk? Ļoti vienkārši, šis tradicionālais stāsts neturas kopā. Tā burtiskums tiek uzsvērts dažādu politisku un sociālu iemeslu dēļ.

5-2 ČŪSKA ĒDENĒ

1.Moz.3:4-5: „Tad čūska teica sievai: ‘Jūs mirt nemirsit, bet Dievs zina, ka tanī dienā, kad jūs no tā ēdīsiet, jūsu acis atvērsies un jūs būsit kā Dievs, zinādami labu un ļaunu’.

Tradicionālā interpretācija

Tiek pieņemts, ka čūska šeit ir eņģelis, kurš ir grēkojis un kura vārds ir Sātans. Tā kā grēku dēļ viņš tika nomests no debesīm, viņš nonāca zemes virsū un mudināja Ievu grēkot.

Komentāri

1. Šajos pantos ir minēta „čūska”. 1.Mozus grāmatā vārdi „Sātans” un „Velns” ne reizi netiek pieminēti.
2. Čūska nekur netiek pieminēta kā eņģelis.
3. Tādēļ nav jābrīnās, ka 1.Mozus grāmatā neviens netiek nomests no debesīm.
4. Grēka alga ir nāve (Rom.6:23). Eņģeļi ir nemirstīgi (Lk.20:35-36), tādēļ eņģeļi nevar grēkot. Taisnie pēc nāves kļūs līdzīgi eņģeļiem un vairs nemirs (Lk.20:35-36). Ja eņģeļi var grēkot, tad arī taisnie varēs grēkot un varēs mirt, tas nozīmē, ka viņiem nebūs mūžīgās dzīves.
5. Grēkā krišanas pierakstā 1.Mozus grāmatā ir iesaistītas sekojošas darbojošās personas: Dievs, Ādams, Ieva un čūska. Neviens cits nav minēts. Nav nekādu liecību par to, ka kāds būtu iegājis čūskā, lai liktu tai darīt to, ko tā darīja. Pāvils saka, ka „čūska ar savu viltību piekrāpa Ievu” (2.Kor.11:3). Dievs teica čūskai: „Tādēļ ka tu to esi darījusi...” (1.Moz.3:14). Ja „Sātans” būtu iegājis čūskā, kāpēc tad tas nav minēts un kāpēc viņš arī netika sodīts?
6. Ādams vainoja Ievu grēka: „Tā sieva, ko Tu man devi...tā man deva no tā koka” (1.Moz.3:12).
7. Ieva vainoja čūsku: „Čūska mani pievīla, un es ēdu” (1.Moz.3:13). Čūska nevainoja Velnu – viņa netaisnojās.
8. Ja kāds iebilst, ka čūskas šodien nerunā un nestrīdās, kā to darīja čūska Ēdenē, tad atcerieties, ka:
 - a) ēzelis runāja un taisnojās, runājot ar Balaamu; „bez valodas lops, sākdams runāt cilvēka valodā, aizkavēja pravieša neprātīgo nodomu” (2.Pēt.2:16) un
 - b) čūska bija visviltīgākā no visiem lauku zvēriem (1.Moz.3:1). Nolādējums, droši vien, laupīja tās spēju sarunāties ar Ādamu un Ievu.
9. Dievs radīja čūsku (1.Moz.3:1); cita būtne vārdā „Satans” nebija pārvērtusies čūskā; ja mēs tam ticam, tad mēs apgalvojam, ka viena būtne var ieiet kādas citas personas dzīvē un kontrolēt to. Tā ir pagānu doma, tā nav Bībeles patiesība. Ja kāds bilst, ka Dievs nebūtu radījis čūsku, tādēļ ka tā iekārdināja Ādamu un Ievu krist grēkā, tad atcerieties, ka „cilvēka vainas dēļ pasaulē ienācis grēks” (Rom.5:12); tādējādi čūska bija amorāla un klāstīja savus novērojumus un nebija atbildīga Dieva priekšā, tātad tā negrēkoja.

Čūska bija Dieva radīts lauku zvērs (1.Moz.3:1). No zemes [ebr. *adamah* – zeme] Dievs radīja visus lauku zvērus, ieskaitot čūsku – tā nebija iepriekš pastāvošs ļaunuma faktors. Atzīmējiet sev, ka čūska, kā viens no Dieva radītajiem lauku zvēriem, bija „ļoti laba” (1.Moz.1:31) – tradicionālo uzskatu gaismā nez vai kāds viņu tā raksturotu.

Iespējamie paskaidrojumi

1. Pēc manām domām, nav nekāda iemesla šaubīties par to, ka viss radīšanas un grēkā krišanas stāsts 1. Mozus grāmatā ir jāuztver burtiski. „Čūska” bija patiesi čūska. Tas, ka šodien mēs redzam čūskas lienam uz vēdera kā Dieva lāsta piepildījumu (1.Moz.3:14), ir tam pierādījums. Tāpat mēs redzam vīrus un sievas ciešam no lāsta, kas tiem tika uzlikts tajā pat laikā. Arī Ādams un Ieva bija reāli vīrs un sieva, kādi tie ir arī šodien, taču tie baudīja labāku pastāvēšanas formu, tādēļ pirmatnējā čūska bija reāla čūska, kaut gan daudz prātīgāka par šodienas čūskām.
2. Sekojošais arī norāda uz to, ka 1.Mozus grāmatas pirmās nodaļas lasāmas burtiski: -
 - Jēzus atsaucas uz Ādama un Ievas radīšanas pierakstu ka pamatu savai mācībai par laulībām un šķiršanos (Mt.19:5-6); nav nekādu mājienu uz to, ka Viņš to būtu uztvēris tēlaini.
 - „Jo Ādams ir pirmais radīts, pēc tam Ieva. Un Ādams netika pievilts, bet sieva tika pievilta un krita pārkāpumā” (1.Tim.2:13,14) – tatad arī Pāvils lasīja radīšanas pierakstus burtiski. Un vēl jo svarīgāk, pirms tam viņš rakstīja par to, kā čūska „ar savu viltību piekrāpa Ievu” (2.Kor.11:3) – ievērojiet, ka Pāvils neraksta, ka „velns” būtu piekrāpis Ievu.
 - Vai vispār ir kāds pierādījums tam, ka radīšanas un grēkā krišanas pieraksti nebūtu lasāmi burtiski? Saskaņā ar 1.Mozus grāmatas pierakstiem, pasaule tika radīta sešās dienās. Par to, ka tās burtiski bija sešas dienas, kas sastāv no 24 stundām, liecina tas fakts, ka dažādās lietas, kas radītas dažādās dienās, nevarētu pastāvēt cita bez citas to tagadējā formā vairāk kā tikai dažas dienas. Ka tie nebija tūkstošgadīgi laika posmi pierāda tas, ka Ādams tika radīts sestajā dienā, bet mira pēc septītās dienas 930 gadu vecumā (1.Moz.5:5). Ja septītā diena ilgtu vienu tūkstošgadi, tad Ādamam būtu pāri tūkstošiem viņa miršanas dienā.
3. Tā kā saskaņā ar lāstu čūskai bija jālien uz vēdera (1.Moz.3:14), tas varētu norādīt uz to, ka agrāk tai bija kājas; un tā kā tā bija ar prātu apveltīts zvērs, tad tai bija jābūt zvēra formai, kas stāvētu vistuvāk cilvēkam, būdama tomēr viena no Dieva radītajiem lauku zvēriem (1.Moz.3:1 & 14). Tā tika „nolādēta visu lopu un lauku zvēru vidū” (1.Moz.3:14), kas izklausās it kā visi zvēri būtu nolādēti, bet čūska it īpaši.
4. Varbūt čūska bija ēdusi no laba un ļauna atzīšanas koka, kas arī izskaidrotu tās viltību. Ieva „redzēja, ka koks ir labs...un iekārojams, ka dara gudru” (1.Moz.3:6). Kā viņa to varēja redzēt, ja viņa nebūtu redzējusi šo augļu ēšanas rezultātu? Iespējams, ka Ievai bija bijušas vairākas sarunas ar čūsku pirms tās, kas ir dota pierakstā 1.Mozus grāmatā 3. Pirmie vārdi, ko čūska pierakstā saka Ievai ir: „Vai tad tiešām Dievs ir teicis...”, kas liek domāt, ka tie turpina sarunu, kuras pieraksts nav dots.
5. Es jau citur esmu norādījis uz to, ka visas piecas Mozus grāmatas ir pilnas ar atsaucēm uz dažādiem radīšanas un izcelsmes mītiem, lai parādītu patieso ainu. Mozus centās atbrīvot Izraēlu no ticības visiem tiem mītiem, kurus tie dzirdēja Ēģiptē, ar kuriem viņi bija uzauguši – un pirmās grāmatas trešajā nodaļā viņš deva ļaudīm tās zināšanas, kuras Dievs gribēja tiem iedvest. Apkārtējās kultūrās čūskai bija ārkārtīgi liela

nozīme. To uzskatīja par dievu pārstāvi, sava veida dēmonu, džinu. Taču radīšanas pierakstu mērķis ir parādīt, ka čūska Ēdenē nebija nekas tamlīdzīgs – tā bija viens no „lauku zvēriem”. Nekāda slēpta identitāte tai netiek piedēvēta radīšanas pierakstos. Dž.H. Waltons raksta: „Izraēlieši necentās saistīt čūsku ar kādu būtni, kas būtu ļaunuma izraisītājs vai iemesls. Faktiski šķiet ka stāstījuma autors ar nodomu mazina čūskas lomas vai identifikācijas nozīmi...Kānaāniešu literatūrā haosa lomu spēlēja čūskveidīgais Leviatāns / Lotans. Pretēji tam Bībele apgalvo, ka visi lielie jūras radījumi bija vienkārši Dieva radīti zvēri (1.Moz.1:21). Šī mītus atmaskojošā polemika iespējams ir izvairīšanās pamatā no jebkādam slepenām sacelšanās teorijām ļaunuma pastāvēšanai...VD nav ne miņas par to, ka čūska varētu būt identificēta kā Sātans vai arī darbotos Sātana uzdevumā. Patī agrākā pieejamā atsauce uz jebkādu saistību ir atrodamā „Salamana gudrībās” 2:24 (pirmajā gadsimtā pirms Kristus)...visagrākā atsauce uz Sātanu kā kārdinātāju čūskas veidolā ir „Mozus apokalipsē” 16-19, kas sarakstīta JD laikos...baznīctēvu rakstos viena no agrākajām atsaucēm, kas sasaista čūsku un Sātanu ir atrodamā Justīna Martīra darbos” (2).

Piezīmes

- (1) Skat: Trešā atkāpe: 1.Mozus grāmatas 1-3 nolūks un konteksts.
- (2) J.H. Walton, ‘Serpent’, in T.D. Alexander and D.W. Baker, eds, *Dictionary of the Old Testament and Pentateuch* (Leicester: I.V.P., 2003), pp.737/8.

5-3 Dieva dēli un cilvēku meitas

I.Moz.6:2-4: „...Dieva dēli vēroja, ka cilvēku meitas bija skaistas, un tie ņēma tās sev par sievām, kas tiem labāk patika. Tad Dievs sacīja: „Mans Gars nevar mūžīgi būt ar cilvēku, jo tas ir miesa. Viņa mūžs lai ir simts divdesmit gadi.” Tanīs dienās milži bija zemes virsū, arī pēc tam, kad Dieva dēli bija gājuši pie cilvēku meitām un tās bija dzemdējušas bērnus. Tie bija varoņi, kas bija senlaikos, vīri ar vārdu”.

Komentāri

- (1) Itin nekur nav teikts, ka „Dieva dēli” būtu nonākuši zemē no debesīm.
- (2) Kāpēc būtu jādomā, ka šie „Dieva dēli” ir eņģeļi? Šo vārdkopu lieto, runājot par cilvēkiem, it īpaši par tiem, kas pazīst patieso Dievu (5.Moz.14:1; Hoz.2:1; Lk.3:38; Jņ.1:12; 1.Jņ.3:1).
- (3) Ja ticīgie tiks darīti eņģeļiem līdzīgi (Lk.20:35,36), vai tie izjutīs tās pašas miesas kārtības, kas tolaik motivēja Dieva dēlus, vai varēs tām nodoties? Skaidrs, ka nē.
- (4) Lk.20:35-36 nepārprotami teikts, ka eņģeļi neprecās: „Kas tiks atrasti par cienīgiem ieiet viņā dzīvē un uzcelties no nāves, ne tie precēs, ne tiks precēti...jo viņi ir līdzīgi eņģeļiem”.
- (5) Vispārpieņemtais ticējums ir, ka eņģeļi, kas it kā grēkojuši, nonāca uz zemes Ēdenes dārza notikumu laikā, bet 1.Moz.6 attiecas uz plūdu laiku, kas notika daudz vēlāk.

- (6) Ebreju vārds ar nozīmi „milži” 1.Moz.6:4 tiek lietots, lai aprakstītu cilvēka Anaka dēlus 4.Moz.13:34. Neparasti liela auguma cilvēki dažreiz dzimst arī tagad, bet tas nenozīmē, ka to vecāki bijuši eņģeļi.
- (7) Mums arī nav teikts, ka milži bija bērni, kas dzimuši no „Dieva dēliem”. „Tanīs dienās milži bija zemes virsū, arī *pēc tam*, kad Dieva dēli bija gājuši pie cilvēku meitām” (:4).

Iespējamie paskaidrojumi

1. Mēs parādījām, ka „Dieva dēli” var attiekties uz tiem, kam ir patiesā Dieva izpratne. Katras paaudzes „Dieva dēli” ir turējušies atsevišķi no pasaulīgajiem ļaudīm un Dievs tos ir brīdinājis neprecēties ar tiem, jo viņu iespaidā tie aizgriezīsies no patiesā Dieva (2.Moz.34:12,15,16; Jozua 23:12,13; Ezra 9:12; 1.Kor.7:39; 2.Kor.6:14-16). 1.Moz.3:15 teikts, ka starp čūska dzimumu (pēcnācēji) un sievas dzimumu būs pastāvīgs ienaidis (salīdz. ar Gal.4:29). Pašā pirmās Mozus grāmatas sākumā ir izgaismots tas fakts, ka bija divu veidu ļaudis; Seta pēcnācēji, kas „sāka piesaukt Dieva Vārdu” (1.Moz.4:26) un bija patiesi „Dieva dēli”, sievas dzimums. Turpretī Kaina pēcnācējus apraksta saistībā ar slepkavībām un poligāmijas ieviešanu (1.Moz.4:23 & 19), ieroču izgatavošanas mākslu (1.Moz.4:22) un izklaidi (1.Moz.4:21). Šo ļaužu vārdi liecina par to, ka tajā laikā viņi ieviesa alternatīvu, nodevīgu pielūgsmes sistēmu patiesā Dieva pielūgsmes vietā, kas izraisīja Dieva dusmību; piem., Kains nosauca pilsētu sava dēla vārdā par Ēnohu, kas nozīmē „uzticīgs”; Irads nozīmē „mūžīgā pilsēta”; Mehujaēls nozīmē „Dievs apkaro”; Lamehs nozīmē „apgāzējs” (patiesības?). Dieva dēlu precības ar cilvēku meitām varētu būt šo divu dažādo veidu ļaužu saradošanās, tādējādi tikai Noa un viņa ģimene plūdu laikā piederēja „sievietes dzimumam”.
2. Rūpīgs 1.Moz.6 lasījums norāda uz to, ka „Dieva dēli” bija cilvēki:
 - „Tie ņēma tās sev par sievietēm, kas tiem labāk patika”. Cilvēkiem ir raksturīgi izvēlēties starp sievietēm to, kura tiem labāk patīk. Ievērojiet arī ka „Dieva dēli” iespējams ņēma vairākas sievas „kas tiem labāk patika”. Tas raksturoja čūska dzimumu (1.Moz.4:19), norādot uz abu šo pēcnācēju sajaukšanos. Tāpēc ka Dieva dēli apprecēja cilvēku meitas, Dievs teica, ka pēc 120 gadiem Viņš iznīcinās cilvēku (1.Moz.6:3) plūdus. Kāpēc gan Dievam iznīcināt cilvēku, ja grēkojuši eņģeļi? Tā kā eņģeļi nemirst (Lk.20:35), nebūtu nekādas jēgas iznīcināt zemi plūdus, lai mēģinātu tos iznīcināt. Daudz loģiskāk tas skan, ja „Dieva dēli” attiecas uz cilvēkiem. Tādēļ Dievs teica: „Ikvienas radības gals nāk Manā priekšā; jo zeme ir pilna varas darbu, ko tie dara; tādēļ Es viņus izdeldēšu kopā ar zemi” (1.Moz.6:13). Varas darbi uz zemes, kuri minēti 3.-5.pantos, saistāmi ar „Dieva dēlu” maldu ceļiem, kuros tie uzsāka staigāt cilvēku dēļ – cilvēku, ne eņģeļu ļaunums „augtin auga zemes virsū”: - un vēl viens iemesls, kāpēc Dievs uzsūtīja plūdus, bija tas, ka zeme bija samaitāta Dieva priekšā. Kāpēc tā notika? Tā bija samaitāta, „jo ikviena radība savu ceļu samaitāja uz zemes” (1.Moz.6:11 & 12). Cilvēks bija samaitājis Dieva patieso ceļu – jo Dieva dēli, kas saprata šo „ceļu” bija sajaukušies ar miesas cilvēkiem. „Ceļš” tiek lietots, aprakstot patiesu Dieva sapratni (piem., 1.Moz.3:24; 18:19; Ps.27:11; 119:32-33; Ap.d.16:17; 18:25; 19:9 & 23; 2.Pēt.2:2). Šī „ceļa” samaitāšana no „Dieva dēlu” puses 1.Moz.6 ir pieminēta Jūdas vēstules 11.pantā, kur

- 1.gadsimta maldu ceļus ejošie kristieši tiek pielīdzināti tiem, kas „staigājuši Kaina ceļu” – nevis patieso ceļu. Kains bija tēvs čūskas dzimuma līnijai;
- 1.Moz.6:2 aprakstīto „Dieva dēlu” rīcību piektajā pantā Dievs nosauc par cilvēku ļaunumu, kurš „augtin auga zemes virsū un ka viņu sirdsprāta tieksmes ik dienas vērsās uz ļaunu”;
 - Jēzus teica, ka pasaule pēdējās dienās līdzināsies Noas dienu pasaulei. Ar to Viņš domāja, ka vīriem pēdējās dienās pirms Viņa atgriešanās būs tikpat nepareiza nostāja precību ziņā kā Noas laikā (Lk.17:26-27). Vienīgā atsauce uz precībām Noas dienās ir 1.Moz.6:2, tādējādi atkal norāde uz to, ka „Dieva dēli”, kuru attieksme pret precībām bija nepareiza, bija cilvēki.
3. „Tanīs dienās milži bija zemes virsū”. Nav teikts, ka milži būtu „Dieva dēlu” un cilvēku meitu pēcnācēji. Vārdam, kurš tulkots „milži” ebreju valodā ir divas nozīmes: ‘kritušie’ (kas varētu attiekties uz „Dieva dēliem”, kas bija atkrituši no ticības) un ‘pretinieki, cirtēji, tirāni’ – Martina Lutera un H.C. Leupolda dotajā definīcijā (1). Šī ebreju vārda sakne lietota arī 2.Ķēn. 3:19 & 25, kur aprakstīts Izraēla nežēlīgais uzbrukums moābiešiem. Rodas iespaids, ka bija fiziski ļoti lieli un spēcīgi cilvēki, kas nežēlīgi uzbruka citiem. Tie bija slaveni (vai bēdīgi slaveni) „vīri ar vārdu”. Ījaba 22:15-17 par tiem teikts: „Vai tu gribi turēties pie agrākās pasaules ceļiem, pa kuriem ļauni ļaudis reiz staigājuši? Tie, kas priekšlaikus bojā gājuši, kuru dzīves pamatus aizskalojuši plūdi, kas mēdza atkārtoti sacīt uz stipro Dievu: nost no mums”. Ievērojiet, ka tas attiecas uz cilvēkiem, nevis eņģeļiem. Starp citu, šķiet ka šie cilvēki atgādina mūsdienu bandu karus un attiecīgi līdzīgo prāta ievirzi. Trešajā atkāpē mēs parādījām, ka Mozus 1.grāmatas nolūks bija paskaidrot izraēliešiem apkārtējo pasauli un sagraut nepareizos uzskatus, kuri veidojušies no apkārtējo tautu mītiem. Cilvēki bija nobijušies no „milžiem”, kurus viņi sastapa Kānaāna zemē (4.Moz.13:33).
4. Doma par kosmisko būtņu nonākšanu zemes virsū un pārošanos ar cilvēku meitām ir plaši izplatīts pagānu mīts; un ebreji to pielietoja 1.Moz.6 interpretācijā, piem., Ēnoha grāmatā. Josifs Flāvijš atzīmējis šo līdzību: „Dieva eņģeļi apvienojās ar sievietēm...viņu rīcība, ko mūsu tradīcijas tiem pieraksta [ievērojiet – „mūsu tradīcijas”, ne Raksti!] atgādina asiņainās izdarības grieķu nostāstos par milžiem” (2). Skaidrs, ka ebreju domāšanas veidā bija iesakņojušies šie pagānu mīti.
5. Izraēlieši zināja, ka ir neparasti liela auguma cilvēku tautas – zamzumieši, refajieši, emieši un anakieši (5.Moz.1:28; 2:10-11, 20-21; 3:11). Oga, Basanas ķēniņa no refajiešu dzimtas, atdusas vieta bija deviņas olektis gara un četras olektis plata (5.Moz.3:11). Kānaāniešu mitoloģija vēsta, ka šie milži dzima cilvēku un dievu laulību rezultātā; taču Mozus 1.Moz.6 nepārprotami atsaucas uz šo mītu, labojot to. Viņš netieši norāda, ka tas tā nenotika, ka laulības notika starp patiesā Dieva pielūdzējiem un ļaunā dzimuma pēcnācējiem. Un jā, tanīs dienās bija milži zemes virsū, bet tie tika nosodīti un plūdos iznīcināti un tas netieši norādīja uz to, ka izraēlieši, kas bija pirmie Mozum iedvestās vēstures klausītāji, var būt droši, ka milžus Kānaāna zemē sagaida līdzīgs liktenis no Dieva rokas.

Piezīmes

- (1) H.C. Leupold, *Exposition of Genesis*, vol.1 (Ann Arbor, MI: Wartburg Press, 1942), p.250.
- (2) *Antiquities of the Jews* 1.3.1.

5-4 Ījaba sātans

Ījaba 1:6: „Un notika, kādu dienu kad Dieva dēli nāca, lai nostātos Tā Kunga priekšā, tad arīdzan sātans atnāca viņu vidū”.

Tradicionālā interpretācija

Sātans Ījaba grāmatā ir eņģelis, kas eņģeļu klātbutnē debesīs kritizēja Ījabu, kuru viņš bija novērojis, klejojot pa zemes virsu un domājot, kādus nedarbus viņš var izdarīt. Tad viņš sagādā Ījabam milzu problēmas, cenšoties novērst viņu no Dieva.

Komentāri

1. Sātans minēts tikai divās pirmajās Ījaba grāmatas nodaļās un nekur nav teikts, ka viņš būtu eņģelis.
2. No mūsu komentāriem par 1.Moz.6:2 redzams, ka „Dieva dēli” var attiekties uz tiem, kam ir patiesā Dieva atziņa (Rom.8:14; 2.Kor.6:17-18; 1.Jņ.3:1). Eņģeļi neapmelo ticīgos „Dieva priekšā” (2.Pet.2:11).
3. Nevar ar pārliecību apgalvot, ka Sātans bija Dieva dēls – viņš atnāca „viņu vidū”.
4. Sātans aprakstīts ceļojam un klejojam pa zemes virsu. Nav nekādu norādījumu uz to, ka viņš pastrādātu kādas apgrēcības. No Caharijas vārdiem var noprast, ka šis izteiciens ebreju valodā tiek lietots ar nozīmi novērot.
5. Kā sātans varēja būt debesīs un arī virs zemes Ījaba laikā, ja, saskaņā ar populāro uzskatu, viņu nometa zemē Ādama laikā, vai 1914.gadā, kā rakstīts izdevumā „Watchtower” (Sargtornis)?
6. Atcerieties, ka debesīs nevar būt grēka vai sacelšanās pret Dievu (Ps.5:5-6; Hab.1:13; Mt.6:10; Ps.103:19-21).
7. Ījaba grāmatas galvenā tēma ir, ka *Dievs* ienesa problēmas Ījaba dzīvē un tās galu galā padarīja viņu par vēl taisnāku cilvēku (Ījaba 2:10; 16:11; 19:21; 23:16; 42:11). Ievērojiet, ka Ījabs neticēja, ka tikai labas lietas nāk no Dieva; viņš nekur nevaino sātanu savās problēmās. Ījabs saprata, ka viņa ciešanas likušas viņam iepazīt Dievu vairāk praksē nekā teorijā – „Līdz šim es tikai no ļaudīm biju dzirdējis par Tevi, tagad arī mana acs Tevi skatījusi!” (42:5). Tā kā problēmas dara mūs taisnākus, ja mēs uz tām pareizi reaģējam (Ebr.12:5-11), tad kamdēļ gan grēcīga, ļauna būtne, kas grib, lai mēs aizgrieztos no Dieva, nestu tās mūsu dzīvē, kad tās mūs dara taisnākus un tuvina mūs Dievam?
8. Tas, ka sātans un Dieva dēli bija „Tā Kunga priekšā”, pie Tā Kunga (1:6; 2:7), nenozīmē, ka tas obligāti notika debesīs. Dieva pārstāvji nes Dieva vārdu, piem., eņģeli, kurš veda Izraēlu cauri tuksnesim, sauca par „To Kungu”, jo viņā mājāja Dieva Vārds (2.Moz.23:20-21), bet tas nebija Pats Dievs personīgi (2.Moz.33:20 salīdz. ar 12.p.). Līdzīgi, arī priesteri pārstāv Dievu (2.Laiku 19:6) un nonākt viņu priekšā nozīmēja nonākt Tā Kunga priekšā (5.Moz.19:17). Kains „aizgāja no Dieva acīm” (1.Moz.4:16) – nevis no debesīm, bet droši vien prom no eņģeļa –ķeruba klātbūtnes. Jēzu kā bērniņu nesa uz Jeruzalemi, „lai to stādītu Tam Kungam priekšā” (Lk.2:22) – tas ir, priestera priekšā.
9. Pievērsiet uzmanību tam, ka sātanam bija jāsaņem vara no Dieva (Ījaba 2:3-6); viņam pašam tādas varas nebija un patiesībā tas bija Dievs, kas pievērsa sātana uzmanību Ījabam (1:8). Ījabs atzīst, ka Dievs ir viņa ciešanu avots: „Ja Viņš to nedara, kas tad ir tas, kas to dara?” (Ījaba 9:24). Ījabs neticēja, ka kāds cits būtu vainojams, ne Dievs.

10. Nav nekādas norādes uz to, ka sātans būtu darījis kādu grēka darbu. Sātans neko nepareizi nedara un nesaka; viņš tikai izsaka pieņēmumu, ka Ījaba kalpošana Dievam varētu būt saistīta ar to, ka Dievs viņu ir materiāli un visādi svētījis. Tad dievs dod viņam varu izstiept roku un pieskarties tam, kas Ījabam pieder. Atkal un atkal ir uzsvērts, tieši uzsvērts, ka Dieva ziņā bija radīt problēmas Ījaba dzīvē, sātanam pašam tādas varas nebija (1:12,16; 2:3,10; 6:4; 8:4; 19:21; 42:18).
11. Pat ja sātans Ījaba grāmatā būtu eņģelis, nav nekāda pamata domāt, ka tas būtu grēcīgs. Eņģelis teica Ābrahāmam upurēt Īzāku, lai parbaudītu cik paklausīgs būs Ābrahāms, tad viņš teica: „Es zinu, ka tu bīsties Dieva un neesi taupījis savu vienīgo dēlu Manis labad” (1.Moz.22:12). Līdzīgi arī eņģelis izveda Izraēlu no Ēģiptes un „tevi ir vadījis tuksnesī visus šos četrdesmit gadus, lai tevi pazemotu un lai tevi pārbaudītu, lai Viņš zinātu, kas ir tavā sirdsprātā, vai tu Viņa baušļus turēsi vai ne” (5.Moz.8:2). Dievs pats zina visas lietas, bet eņģeļi ienes problēmas padoto dzīvēs, lai redzētu kā tie reaģēs. Varētu arī tā saprast Ījaba sātanu. Aterieties, ka 4.Moz.22:22 Tā Kunga eņģelis nosaukts par Bileāma pretinieku (sātanu).
12. Daudz ir runāts arī par to, ka Ījaba 1 un Cah.3:1,2 mēs lasām par *Sātanu*, *ha Satan*, pretinieku ar noteikto artikulu. Angļu valodā noteiktais artikuls ir zīmīgs. Ja es runāju par sevi kā par personu, indivīdu es saku „Dankans”. Ja pirms īpašvārda liek noteikto artikulu, tad mans vārds ir drīzāk saistāms ar manas darbības veidu. Restorānā, pievēršot kāda noteikta oficianta uzmanību, jūs varat saukt: „Oficiant!” (Waiter!). Jūs lietosit šo vārdu ar noteikto artikulu tikai runājot par viņa funkciju izpildi – piem., „Šis oficiants (*the waiter*) mani slikti apkalpoja”. Šajā gadījumā ebreju un angļu valodas operē līdzīgi. Tātad, kad mēs Ījaba 1 un Caharijas 3 lasām par Sātanu *ha Satan*, mēs nelasām par kādu būtņi, kuras vārds ir Sātans, bet gan par personu, kas *darbojas* kā sātans vai pretinieks. Dianne Bergera uzskata par svarīgu ka: „Vārds ‘Sātans’ ir lietots ar noteikto artikulu, norādot uz tā lietošanu kā titulu vai aprakstu, bet ne īpašvārdu” (1). Citiem vārdiem, ‘Sātans’ nav kādas būtnes īpašvārds, tas ir raksturojums, norādot uz darbības veidu, šajā gadījumā – pretinieks.
13. Mēs lasām un uztveram Ījaba grāmatas rakstības stilu daudz savādāk nekā to uztvēra tās sākotnējie lasītāji. Turpinot 12.punktā uzsvērtu domu, krievu literatūras kritiķis Vladimirs Props norāda, ka visus tā laika stāstus un folkloru raksturo personāži ar stingri noteiktu funkciju – varonis, varoņa līdzgaitnieks, draugi / skatītāji un *pretinieks* (2). Es pieņemu, ka Ījabs bija vēsturiska persona, taču viņa grāmata ir rakstīta ebreju dzejas formātā kā balāde. Tadējādi sākotnējie lasītāji neuztvertu Sātanu, *ha Satan*, kā kādu kosmisku ļaunuma iemiesojumu. Personāžs, kas darbojas kā „pretinieks”, raksturotu dabīgu tā laika poētiska darba uztveri.

Iespējamie paskaidrojumi

1. Kā mēs jau redzējām, nākt „Dieva priekšā” nozīmē nākt Dieva pārstāvja priekšā, piemēram, priestera vai eņģeļa priekšā. „Dieva dēli” – tā laika ticīgie nāca priestera vai eņģeļa priekšā, iespējams, reliģisku svētku laikā. Kāds no tiem, svētku mielasta laikā varētu būt bildis, ka nebūt jābrīnās par Ījaba lielo uzticību Dievam, jo Dievs viņu ir tik bagātīgi svētījis kā reti kuru. Un Dievs deva tam varu likt Ījabam ciest, lai parādītu, ka Ījaba Dieva mīlestība nav proporcionāla svētībai, ko Dievs tam devis.

2. Iespējams, ka par pretiniekiem varētu nosaukt arī trīs Ījaba „draugus” – jo grāmatas beigās Dieva „dusmu kvēle ir iedegusies” pret tiem (bet Sātana vārds netiek nosaukts). Viņu teiktais Ījabam parāda viņu šaubas par Ījaba godīgumu un aizdomas, ka viņa ticība ir mazinājusies līdz ar Dieva svētības noņemšanu – „Bet tagad, kad tev pašam tas ir uznācis, tad tu esi nokāris galvu, kad tevi pašu tas skar, tad tu esi iztrūcinājies...kas tad, nevainīgs būdams, ir aizgājis bojā (jo izskatījās, ka Ījabs teju teju aizies bojā)?” Tā bilda Ēlifass (Ījaba 4:5 & 7).
3. Ir izteikti pieņēmumi, ka Ījaba grāmatas prologs ir faktiski literārs paņēmieni, lai nostādītu mūs teoloģiskas problēmas priekšā, piemēram, saistība starp kalpošanu Dievam un Dieva svētības saņemšanu un grēku un ciešanām. Bet mums ir jāatceras, ka vēlāk Raksti attēlo Ījaba dzīves stāstu kā burtiski notiekošu un pašu Ījabu kā reālu vēsturisku personu. Taču ir pilnīgi iespējams, ka saruna starp Dievu un Sātanu nav burtiska notikuma atainojums, bet vienkārši priekšvārds, kas uzstāda apspriežamās problēmas vēsturiska satura stāstījuma ievadā. Par to ir vērts padomāt. Taču mani šī doma pārāk neaizrauj, jo vairāk tāpēc ka Rakstos līdzīgu piemēru vairs gandrīz nav.
4. Draugi uzstāj, ka „iznīcinātājs” [ar ko viņi noteikti domājuši kādu no agrīnajiem mūsdienu ‘velna’ paveidiem] viņam uzbrucis – taču Ījabs ir pārliecināts, ka tā ir Dieva roka, kas viņu piemeklējusi (Ījaba 15:21 salīdz. ar 19:10; 13:21). Savā ziņā Ījaba grāmata sagrauj persiešu un kānaāniešu mītus par ‘Sātana’ tēlu. Ījaba grāmata kā stāstā par viņa ciešanām, tā arī specifiskajā stāstījuma veidā tiecas parādīt, ka būtiskākie dzīves jautājumi ir būt „godīgiem pret Dievu” un nedomāt, vai tik mūs nav piemeklējusi kāda ļauna būtne; jo Dieva roka, kas sita Ījabu (Ījaba 19:21) ir ‘Sātana’ roka, kura varā Dievs ir Ījabu uz laiku nodevis (Ījaba 1:12). Ījabs saka, ka draugi maldās savos uzskatos – viņiem būtu jāieskatās sevī nevis jāfantazē par kāda neredzama iedomāta ļaunuma darbību: „Kad jūs sakāt: kā mēs to vajāsim un ka tā vaina meklējama manī pašā, - tad bīstieties jūs paši no zobena, jo tamlīdzīgi apvainojumi pelna sodu ar zobenu, lai jūs atzītu, ka vēl pastāv tiesa!” (Ījaba 19:28,29).

Piezīmes

- (1) Dianne Bergant, *Job, Ecclesiastes* (Wilmington: Michael Glazier, 1982), p.27.
- (2) Vladimir Propp, *Theory and History of Folklore*, ed. Anatoly Liberman (Minneapolis: University of Minnesota Press, 1984); *Morphology of the Folktale* (Austin: University of Texas Press, 1968).

5-4-1 Sātans Ījaba grāmatā: kāds no viņa draudzes locekļiem?

Ir diezgan daudz pierādījumu tam, ka Sātans varētu būt viens no Ījaba draudzes locekļiem. „Un notika kādu dienu kad Dieva dēli [ticīgie – 1.Jņ.3:1; Mt.5:9] nāca, lai nostātos Tā Kunga priekšā [priestera vai cita Jahves pārstāvja priekšā, iespējams, altāra priekšā, 5.Moz.19:17; Ps. 42:2], tad arīdzan sātans atnāca viņu vidū”. Tā varētu būt agrīnās eklēsiijas sanāksšana kopā; atsevišķi ticīgie sanāk kopā speciāli, lai satiktos; mūsu maizes laušanas rituāla pirmtēls. Kad mēs nākam, braucam ar tramvaju vai vilcienu vai autobusu uz mūsu Jēzus piemiņas sapulcēm, mēs faktiski atkārtojam to, ko Dieva dēli ir darījuši kopš sen-seniem laikiem. Sātans saka, ka viņš nāk no ceļojuma un no klejojuma pa visu zemes virsu” (1:7). Ir pamats domāt kā lingvistiski, tā arī teoloģiski, ka Ījaba grāmatas notikumi risinājās agrīnos garīgās vēstures laikos (salīdziniet ar „Jobaba” un dažu viņa draugu pieminēšanu 1.Laiku 5). Tur ir arī saistība ar 1.Mozus grāmatas

pirmajām nodaļām. Mēs varētu saistīt Sātana klejojumu ar 1.Moz.4:12-14, kad Kains dēļ savas rūgtās skaudības pret savu taisno brāli kļūst par tekuli virs zemes. Tā arī Sātans varētu būt kāds cits ticīgais, kas kaut kādā ziņā bija izslēgts no draudzes, taču nāca uz ticīgo sapulcēm, lai paustu savu skaudību pret Ījabu. Atsauce uz Dieva dēlu sanāksšanu kopā, lai svētītos priestera vai altāra priekšā, seko uzreiz pēc Ījaba bērnu dzīru apraksta (1:4). „Allažiņ” arī Ījabs pēc šīm dzīrēm upurēja dedzināmos upurus atbilstoši viņu skaitam (1:5); bet tad „kādu dienu” Dieva dēli nāca, lai nostātos Dieva priekšā. Varbūt mums jāsasaista šīs dienas. Vai Dieva dēli nevarētu būt Ījaba bērni? Viņi sanāk kopā dzīrot un tad atkal lai upurētu kaujamos upurus; bet starpība ir tajā, ka tad viņi atļāva arī Sātanam nākt viņu vidū. Jaunie sludinātāji, no tā jums būs mācīties!

Jāatzīmē, ka Sātans vairs ne reizes grāmatā neparādās. Patiesie Ījaba pretinieki bija viņa „draugi”; un Dieva gala vārdā viņi arī tiek nosodīti, ne ‘Sātans’. Tādēļ ir pamats saistībai starp Sātanu un Ījaba ‘draugiem’; arī viņi ceļoja un klejoja pa zemes virsu pirms nākšanas pie viņa, tāpat kā Sātans grāmatas ievadā. Un te mums ir jāpiepauzē, lai saņemtu vēl vienu mācību. Par Ījaba lielo pretinieku / Sātanu izrādījās tie, kurus viņš uzskatīja par draugiem savā eklēsijā. Tā arī mūsu pieredze mums māca, ka mūsu lielākie pārbaudījumi nāk no mūsu brāļu teiktajiem vārdiem. Nenovērtējot par zemu Ījaba fiziskās ciešanas, jāatzīst, ka viņa patiesie pretinieki izrādījās viņa brāļi. Tā vietā lai apraudātu savas fiziskās likstas, viņš apraud to, ka tie, kurus viņš ir mīlējis, ir kļuvuši viņam (pretinieki / sātani) naidīgi (19:19). Un tā tas notika arī ar Jēzu, kura tiešs prototips ir Ījabs. Atkal nemazinot Viņa fiziskās ciešanas, visskaudrākās bija noraidījuma sāpes no to pusēs, kuru dēļ Viņš gāja nāvē.

Apsveriet sekojošos mājienus, ka viņa draugi faktiski arī bija tas Sātans:

- Ir vairāki panti, kuros Ījaba teiktais skan tā it kā viņa draugi būtu atbildīgi par viņa ciešanām un vajāšanu (piem., 19:22,28); it kā viņi būtu tie, kuru dēļ viņam uzbruka visas nelaimes, kurās ievada nodaļa vaino Sātanu. Viņš salīdzina savus viltus draugus ar Temas karavānām un Sabas ceļotāju pulkiem... (6:19). Ījabs zināja, ka viņa draugiem ir vara pār viņa ienaidniekiem (6:24). Viņi, Ījabs saka, ir vainīgi viņa nelaimēs un gatavi savus draugus pārdot par naudu (6:27). Viņi, tāpat kā Sātans, domāja, ka Ījaba garīgums ir tikai izlikšanās, ka tas ir neīsts (6:28).
- Ījabs vairākas reizes atsaucas uz Sātana argumentiem savās atbildēs draugiem; it kā tie arī būtu Sātans, it kā viņš ļoti labi zinātu, ko viņi bija teikuši Tam Kungam. Tā piemēram, viņš saka saviem draugiem, ka tiem, kas Dievu izaicinājuši, klājas labi (12:6), ievērojot to, ka Sātans bija izteicis pieņēmumu, ka Ījabs uzstāsies pret Dievu, kad Dieva svētība tam tiks atņemta. Ījabs saka, ka tas, kas izaicina Dievu, jūtas tā, itin kā Dievs būtu ielikts viņa paša rokās; un ir grūti nesaredzēt šajos vārdos atsauci uz Sātanu, kura rokās ir nodots Ījabs. Tas izklausās tā, it kā Ījabs tiem teiktu: ‘Jūs esat tie, kas izaicinājuši Dievu, un kuru rokās Dievs mani ir nodevis; tāpat faktiski jūs esat tie ļaunie, ne es’.
- Draugu vārdi, savukārt, liek domāt, ka viņu domas sakrīt ar ievadā paustajām Sātana domām. Sātanam kremta tas, ka Dievs teica Ījabu sirdsskaidru un taisnu esam (1:8). Un Bildads līdzīgi šķiet atsaukamies uz to, runājot par Ījaba krišanu: „Ja esi šķīsts un taisns, tad tādā brīdī Viņš atkal atvērs pār tevi Savas acis” (8:6).

- Ir pamats domāt, ka Ēlifass, draugu līderis, varētu būt tas indivīds, kurš prologā minēts kā ‘Sātans’. Dievs viņu izdala no pārējiem pašās beigās, īpaši nosodot to (42:7). Pēc vienas no viņa runām Ījabs atbild ar vārdiem, kas drīzāk adresējami viņam, ne Dievam: „Viņš mani līdz pagurumam izmocījis ar slimību, un Tu esi izputinājis visu manu iedzīvi un visu manu tuvāko draugu pulku... Viņa dusmas mani saplošījušas un padarījušas mani nīstamu (šeit Ījabs domā par Ēlifasu, ne Dievu)...kā mans pretinieks (Sātans) Viņš met ar Savām acīm bultas uz mani. Platām mutēm viņi (izbrīnītie draugi?) mani izsmej, nievās tie man sit pa maniem vaigiem; tie visi arvien sapulcējas atkal (kā ievada daļā) vienkopus pret mani” (16:7-10). Ēlifass bija temanietis, no kurienes nāca Ījaba nelaiemes (6:19).

5-4-2 Ījaba Sātans: Sātans-ēngelis?

Iespējama arī pavisam cita interpretācija, kurai arī ir ticamības pazīmes tāpat kā tai, ka Sātans ir viens no Ījaba draudzes ticīgajiem, iespējams Ēlifass, kurš iefiltrējies Ījaba draudzes pulkā viņa bērnu vājību dēļ. Nav nekas nepareizs tajā, ka ēngeli nosauc par sātanu – tādi piemēri ir 4.Moz.22:22 un 1.Laiku 21:1. Mēs zinām, ka ēngēļi nevar grēkot: taču viņu zināšanas ir aprobežotas (piem., Mt.24:36). Ēngelis sacīja, ka tagad viņš zina, ka Ābrahāms bīstas Dieva, kad viņš bija gatavs upurēt savu vienīgo dēlu (1.Moz.22:12); un ēngelis vadīja Izraēla tautu pa tuksnesi, lai pārbaudītu tās garīgumu (5.Moz.8:2,3). Dievs Pats, bez šaubām, jau zināja, kas ir cilvēku sirdīs. „Dieva dēli” Ījaba grāmatas kontekstā attiecas uz ēngēļiem (38:7). Dieva dēli, kas nāk Dieva priekšā, atgādina ainu Debesu tiesas zālē, kā mēs lasām 2.Laiku 18:19-21, kur ēngēļi sapulcēti pie Dieva, lai apspriestu Ahaba gadījumu; un tad Dievs pilnvaro vienu no ēngēļiem izpildīt to, ko tas iesaka. Sātans, kuru Dievs pilnvarojis vērsties pret Ījabu, sasauca ar citām atsaucēm uz ēngēļiem, kas pilda Dieva gribu (Ps.81:5; Cah.5:5, Ebr.1:14). Sātans saka par sevi, ka viņš pārstaigā zemi, klejodams pa to, lietodams to pašu valodu, ko Cah.1:11 lieto ēngēļu sakarā. Tas, ka ēngelis piemeklēja Ījabu ar ļaundabīgiem augoņiem (2:7), norāda uz to, ka tas nebija cilvēks; jautājums atrisinās, ja mēs pieņemam ēngēļa-sātana iespējamību. Neviens cilvēks otrā nevar izraisīt ādas saslimšanu, kā tas bija Ījaba gadījumā. Ja Sātans attiecināms uz ēngēli, tad arī saprotams kāpēc visas Sātana nestās nelaiemes aprakstītas kā Dieva izraisītas (it īpaši ja Ījabs iedomājās Dievu ēngēļa veidolā). Un tad kļūst saprotams arī Sātana nosodījuma trūkums grāmatas beigās.

Sātans – ēngelis

Moz.22:22,26 apraksta Tā Kunga ēngeli nostājamies kādā šaurā spraugā starp mūriem Bileāma priekšā, tā ka ēzeļa māte pakrita ceļos zem Bileāma. Šo ēngeli apraksta kā Bileāma „sātanu”, pretinieku. Ījabs saka, ka viņa ciešanas, kuras ‘Sātans’ tam ir uzkrāvis, ir šķēršļi, kurus Dievs tam ir uzlicis, lai viņš netiktu tālāk (Ījaba 19:8). Šeit ir ļoti skaidra sasaiste, kas noteikti norāda uz to, ka Ījaba sātans bija sātans – ēngelis, kurš nostājās Ījaba ceļā tāpat kā ēngelis bija nostājies Bileāma ceļā. Starp Ījabu un Bileāmu ir noteikta līdzība – abi bija pravieši (Ījaba gadījumā skat 4:4; 23:12; 29:4 salīdz. ar 15:8; Amosa 3:7; Jēkaba 5:10,11); abiem bija grūti izprast Dieva ceļus, taču tie dažādā mērā apzināti sacēlās pret to, ko tie saprata; abi sadusmojās uz Dievu (ēngēļa veidolā) un abus Dievs strostēja, liekot tiem saprast, ka visas Dieva radības ir pakļautas ēngēļu kontrolei. Jādomā, ka varētu atrast arī citus saskares punktus.

Ījaba 2:5 Sātans lūdz Dievu „izstiept Savu roku” pret Ījabu. Šo izteicienu bieži lieto attiecībā uz darbiem, kurus Dievs dara ar eņģeļu palīdzību. Dievs ir ar mieru un saka „Viņš ir tavā varā” (:6). Tādējādi, Sātana roka ir Dieva roka. Un tas pierāda, ka Sātans nekādā ziņā neiestājas pret Dievu – viņi strādā roku rokā. Ījabs šķiet uzsveram Dieva rokas klātbūtni visās viņa likstās – 2:5,6,10; 6:9; 10:7; 13:21; 19:21; 27:11; 28:9. Ījaba 12:9 izteikta doma, ka tāpat kā Tā Kunga roka ir radījusi visu šai pasaulē – un izpilde bijusi eņģeļu rokās – tā arī viņa likstas ir eņģeļa roku darbs. „Ar Viņa dvesmu (Dievs padara Savus eņģeļus par gariem) debesis kļūst spoži tīras, Viņa roka ir tā, kas nodūra bēguļojošo pūķi” (26:13). Tā, Ījabs sasaista Dieva dvesmu / garu ar Viņa roku, kas ir Sātana roka. Šķiet, ka daudz pamatotāk ir domāt, ka šī roka un dvesma ir eņģeļa nevis cilvēka roka. Jo tas bija eņģeļu roku darbs, kas radīja Debesis. Ījabs atzina, ka viņa ciešanas nāk no Dieva rokas, bet viņš zināja, ka Viņa roka to nenogalinās – „Tu mani apkaro ar Savas rokas spēku... (30:21,24). Tieši tas bija pieteikts Sātanam – pārbaudi Ījabu, „tikai neizstiepi roku pret viņu pašu” (1:12). Dieva roka, kas dara ļaunu (2:10), bez šaubām, attiecas uz „ļaunu eņģeļu pulku” (Ps.78:49) nevis uz cilvēku – Kīram bija jādod mācība, ka nevienam citam nav dota vara darīt ļaunu kā tikai Dievam (Jes.45:5-7).

„Vai tu esi ievērojis Manu kalpu Ījabu...?” (2:3) Dievs vaicā Sātanam ievadā. Vēlāk Ījabs sūrojas Dievam „Kas ir cilvēks, ka Tu to tik augstu cel un ka tu viņam esi pievērsis Savu sirdsprātu un Savu acu zīles?” (7:17). Tātad Ījabs redz Dievu, kuru viņš iespējams uztver kā eņģeli, pievērsšam viņam uzmanību, kamēr pirms tam mēs lasām, ka sātanam / pretiniekam bija teikts, lai viņš pievērstu savu sirdsprātu Ījabam. Ja sātans būtu bijis cilvēks, viņš nevarētu pats piemeklēt Ījabu ar visām tām likstām; un Ījabs nebūtu tik skaudri sūrojis par to, ka kāds cilvēks viņu ievēro.

Eņģeļa acis

Atsauces uz ‘ceļojumiem pa zemes virsu’ atgādina Persijas impērijas izlūku apraksta valodu, kurus sauca „ķēniņa acs” – sava veida ķēniņa aģents, kas klejoja apkārt, savākdams informāciju, lai nodotu to ķēniņam. Bet „ķēniņa acs”, protams, bija ķēniņa pusē un nedarbojās pretēji viņa gribai. (1). Tādā veidā Sātans, kas ceļo un klejo pa zemes virsu un tad ziņo Dievam par kādu, sasauca ar persiešu ķēniņa „ļāunās acs” ideju, „ķēniņa acs”, sava veida aģents-provokators, slepenpolicijas tipa aģents, kas ceļo pa ķēniņvalsti un ziņo ķēniņam par aizdomīgiem indivīdiem. Te ir arī nepārprotama saistība ar Caharijas pantiem, kuros stāstīts par eņģeļiem izsūtījuma laikos un atjaunošanās no Persijas jūga dienās, kad eņģeļi Dieva uzdevumā pārstaigāja zemi (Cah.1:10,11; 4:10). Tas viss bija mājieni uz to, ka Dievs un Viņa eņģeļi, nevis Persijas ķēniņš un tā aģenti, bija tie, kas valdīja pār zemi. Varētu būt zīmīgi, ka Septuaginta tulkojumā „ceļojumus un klejotumus” (Ījaba 1:7) atveido vārds *peripatei* – un to pašu vārdu mēs sastopam 1.Pēt.5:8 attiecībā uz agrīno kristiešu pretiniekiem, kas „staigā apkārt”, meklējot tos – atsauce uz Romas un ebreju sistēmas aģentiem. Es jau citviet esmu parādījis, ka liela daļa ebreju Bībeles tika pārrakstīta (Dieva iedvesmā) Bābelē, lai izgaismotu svarīgas problēmas ebreju trimdniekiem Bābelē (2). Tas attiecas arī uz Ījaba grāmatu. To var saprast arī kā alegoriju – Ījabs, ciešanu mocītais Dieva kalps, kā Izraēla atveids, Jesajas vēlāko pravietojumu ciešanu piemeklētais kalps (3). Par Jesajas pravietojumu saistību ar Ījaba grāmatu var pārliecināties jebkurā Bībeles rokas grāmatā, kurās parasti šīs saistības tiek uzrādītas. Tāpat kā no trimdas atgriezušies ebreji sastapās ar ‘Sātanu’ vietējo arābu pretestības veidā, tā arī Ījabs. Caharijas 3:1,2 vārds ‘Sātans’ ir no trimdas atgriezušos ebreju pretinieku apzīmējums. Ievērojiet, ka Caharijas 3 un Ījaba

grāmatā darbība notiek Debesu tiesas priekšā. Tāpat kā Dievs bija uzcēlis aizsargžogu ap visu, kas Ījabam bija piederējis (Ījaba 1:10), tā arī Viņš pats teicās būt par „ugunīgu mūri” visapkārt Jeruzālemei, kur bija atgriezušies trimdinieki no Persijas (Cah.2:5). Un viņa beigu triumfs un Dieva svētības atjaunošanās bija domāti kā pirmtēls Jūdai Persijas gūstā. D.B. Rasels min Bābeles dokumentu ar cietēja un viņa drauga sarunas pierakstu (4). Iespējams, ka Ījaba grāmatas pārrakstīšana Jūdas gūsta laikā Persijā bija kā pretspars tam, izskaidrojot Tā Kunga perspektīvo skatienu uz ciešanām.

Papildus ieskati

5:7 „Cilvēks pats rada ciešanas, un kā dzirkstis tās uzlido jo augstu” [„Jo cilvēks mokām dzimst, kā dzirkstis šķiļas augšup skriet” - U. Bērziņa atdzejojumā tuvāk angļu tekstam] lietota eņģeļu –ķerubu valoda, lai teiktu, ka eņģeļiem neizbēgami jāienes pārbaudījumi mūsu dzīvēs.

14-3 „Un pār tādu Tu turi vaļā atvērtas Savas acis, un tādu Tu mani sauc Sava tiesneša krēsla priekšā!” Šķiet, ka Ījabs ir spējīgs sajust, kad eņģeļi ir bijuši pie viņa viņa dzīves laikā – šķiet, ka viņš vaicā Dievam, kāpēc Viņš liek Savu eņģeļu acīm vērot viņu tik uzmanīgi; kāpēc Dievs jautāja Savam eņģelim, vai tas ir „ievērojis Manu kalpu Ījabu”.

16:9 „Viņa dusmas...man rāda savus zobus; kā mans pretinieks Viņš met ar Savām acīm bultas uz mani” . Šajā kontekstā Ījabs šķiet uzskatām Dievu par savu ienaidnieku, un mēs jau esam minējuši, ka Dieva acis bieži attiecas uz Viņa eņģeļiem.

6:9,10 „Kaut vai Dievam labpatiktu mani sadragāt vai kaut Viņš paceltu Savu roku, lai pārgrieztu manas dzīvības pavedienu!...es neesmu aizliedzis Svētā vārdus”. Mēs jau minējām, ka Dieva roka bija Sātana roka un ka Sātanam-eņģelim bija liegts atņemt viņam dzīvību, kā to prasīja pats Ījabs un eņģelis. Ījabs saista Sātanu ar Svēto, kas arī ir eņģeļu valoda. Tā kā Ījabs bija pravietis (skat piezīmes par 19:8), viņam būtu jāsaņem atklāsme no eņģeļa. Viņš neslēpa „Svētā vārdu”.

1:14 „Tad kāds vēstnesis (ebr. ‘malak’) atsteidzās pie Ījaba”, lai pavēstītu par jaunām Sātana-eņģeļa sagādātām likstām. Būtu saprotams, ja vārdu ‘malak’ tulkotu kā ‘eņģelis’, jo šeit ir tik daudz eņģeļu valodas.

1:16,19 Ījaba dēli gāja bojā ugunī un vējā – tas viss saistāms ar eņģeļu parādībām.

Iespējams, ka Ījaba Sātans-eņģelis pārstāvēja šos trīs Ījaba (sātanus) draugus. Sātans-eņģelis tik cieši identificējās ar tiem, ka izteica viņu domas kā savējās, piemēram, salīdziniet Ēlifasa domas 4:5 ar Sātana vārdiem 1:9,10.

Taču paceļas jautājums: kura interpretācija ir pareiza? Vai eņģelis bija šaubīgais ticīgais vai taisnais eņģelis? Šīs divas pieejas nav nesavienojamas. Tieši tāpat kā zemes svētnīca bija patiesās debesu svētnīcas attēls (Ebr.9:24), tā arī katram no mums varētu būt eņģelis, kas pārstāv mūs debesīs Tā Kunga priekšā Debesu tiesas zālē. Eņģeļi var pārstāvēt arī veselu grupu – piem., eklēsiju (Atkl.1:20). Šie eņģeļi tik ļoti identificējas ar saviem aizbilstamajiem, ka arī tos pašus var strōstēt (piem., Atkl.2:5) – ne tāpēc, ka tie būtu grēkojuši, bet tāpēc ka tie pārstāv šīs eklēsijas Debesu tiesas zālē.

Piezīmes

- (1) Vairāk par to var lasīt: Rivkah Kluger, *The Satan of the Old Testament* (Evanston: Northwestern University Press, 1967). To pašu uzskatu apstiprina arī cits pētījums: Harry Torczyner, *The Book of Job* (Jerusalem: Kiryat-Sefer, 1981), pp.38-45. Arī Torkziners interpretē Sātanu kā Dieva kalpu nevis pretinieku: „Sātana tēls un loma

aizgūta no Persijas slepenā dienesta... mēs tagad saprotam, ka Dieva kalpībā, tieši tāpat kā zemes ķēniņu kalpībā, ir slepeni ceļojoši darbinieki, kas atstāta Valdniekam par Viņa kalpu gaitām”.

- (2) Skat manu grāmatu *Bible Lives*, chapter 11.
- (3) Es esmu uzskaitījis līdzību starp Ījabu un Izraēlu un Ījabu un „cietēju kalpu” grāmatā *Bible Lives*, nodaļās 3-1-3, 3-1-5 un 3-3-7.
- (4) J.B. Russell, *The Devil* (Ithaca: Cornell University Press, 1977), p.87.

5-5 Spožā zvaigzne, Bābeles ķēniņš

Jesajas 14:12-14: „Kā tu esi kritis no debesīm, tu spožā zvaigzne (*Lucifer*), tu ausekļa dēls! Kā tu esi nogāzts pie zemes, tu, kas tautas locīji! Tu gan domāji savā prātā: es kāpšu debesīs un uzcelšu savu troni augstu pār Dieva zvaigznēm, es nometīšos uz saiešanas kalna pašos ziemeļos! Es uzkāpšu augstumos, es būšu kā pats Visaugstākais!”

Parastā interpretācija

Uzskata, ka Lucifers kādreiz bija spēcīgs eņģelis, kurš Ādama laikā grēkoja un tika nomests no debesīm uz zemes, kur viņš gādā nepatikšanas Dieva tautai.

Komentāri

1. Tādi vārdi kā „Velns”, „Sātans” un „eņģelis” šajā nodaļā nemaz neparādās. Rakstos šī ir vienīgā vieta, kur parādās vārds „Lucifers” (latv. Bībelē – „spožā zvaigzne”)
2. Nav nekāda pamatojuma uzskatīt, ka Jesajas 14 aprakstīti kādi Ēdenes dārza notikumi; ja tas tā būtu, tad kāpēc šie notikumi tiktu aprakstīti 3 000 gadu pēc tā laika, kas aprakstīts 1.Mozus grāmatā?
3. Luciferu apraksta tārpjiem aplātu (11.p.) un cilvēku apsmietu (16.p.), jo viņam vairs nav nekādas varas pēc viņa nogāšanas pie zemes (12.p.); tātad nav nekāda pamata domāt, ka viņš varētu pavest ticīgos uz zemes.
4. Kāpēc Lucifers būtu jāsoda par vārdiem: „Es kāpšu debesīs” (13,14.pp.), ja viņš jau bija tur?
5. Luciferam ir jāstrūdi kapā: „Nogrimusi tava godība...tārpi tava sega” (11.p.). Tā kā eņģeļi ir nemirstīgi (Lk.20:35-36), Lucifers nevar būt eņģelis; šī valoda ir piemērotāka, runājot par cilvēku.
6. 13. un 14.pantiem ir saistība ar 2.Tes.2:3-4, kur minēts „grēka cilvēks” – tātad Lucifers ir pirmtēls citam cilvēkam, varbūt vēlāko dienu Bābeles ķēniņam, bet tas neattiecas uz kādu eņģeli.
7. Jāatzīmē, ka doma tulkot ‘rīta zvaigzni’ kā Luciferu ienākusi prātā latīņu valodas Bībeles (*Vulgate*) tulkotājam Džeromam. Zīmīgi ir tas, ka viņš lieto vārdu ‘Lucifers’, aprakstot Kristu kā ‘rīta zvaigzni’, kas minēts Atklāsmes grāmatā. Patiešām, daži agrīnie kristieši pieņēma vārdu ‘Lucifers’, lai identificētos ar Jēzu (1). Līdz Origena laikiem vārds ‘Lucifers’ neizraisīja nekādas asociācijas ar ‘Sātanu’ vai ļaunu varu; un arī tad tas tika popularizēts tikai daudz vēlāk Miltons „Zaudētajā paradīzē”. Vārdā ‘Lucifers’ tā sākotnējā ‘gaismas nesēja’ nozīmē dēvēja agrīnās kristiešu draudzes, piemēram, Lucifera sekotājus Kaljāri dēvēja par ‘luciferiešiem’. Starp citu ir vērts atzīmēt, ka tā bija viena no draudzēm, kas uzstāja, ka Velns nav atsevišķa persona un pieturējās Bībelē dotajam grēka un Velna aprakstam (2).

Iespējamie paskaidrojumi

1. Angļu valodas vēlākajos tulkojumos Jesajas 13.-23. nodaļas dotas kā „spriedumi” par dažādām valstīm, piemēram, Bābeli, Tīru, Ēģipti. Jesajas 14:4 nosaka mūsu apspriežamo pantu kontekstu: „tad tu dziedāsi izsmieklam šādu dziesmu par Bābeles ķēniņu...”. Tādējādi pravietojums ir par cilvēku – Bābeles ķēniņu, kuru apraksta kā Luciferu (angļu tekstā, latviešu tekstā –, „spožā zvaigzne”). Un pēc viņa krišanas: „Kas tevi redzējuši, tie tevi uzlūkos un domās sevī: vai tad šis ir tas vīrs, kura priekšā trīcēja zeme...?” (16.p.). Tā ir visnotaļ nepārprotama norāde, ka ar Luciferu ir domāts cilvēks.
2. Tāpēc ka Lucifers bija ķēniņš – cilvēks, „mirušo valsts pazemē...saceļ kājās visus, kas bijuši vadoņi virs zemes...Tie visi runā un sauc tev pretī: arī tu esi palicis nevarīgs, kā mēs visi, tu esi mums līdzīgs!” (9-10.panti). Lucifers, tāpat, bija ķēniņš, tāds pats kā visi citi.
3. 20.pants runā par Lucifera dzimuma iznīcināšanu un 22.pants par Bābeles vārda izdeldēšanu, tā liekot vienlīdzības zīmi starp tiem.
4. Atcerieties, ka tā ir „izsmiekla dziesma par Bābeles ķēniņu” (4.p.). ‘Lucifers’ nozīmē ‘rīta zvaigzni’, kas ir spožākā no zvaigznēm. Šajā līdzībā šī zvaigzne lepnī nodomā ‘Kāpšu debesīs un uzcelšu savu troni augstu pār Dieva zvaigznēm’ (13.p.). Šī iemesla dēļ šī spožā zvaigzne top nomesta zemē. Spožā zvaigzne ir Bābeles ķēniņš. Daniēls savas grāmatas 4.nodaļā izskaidro, kā Nebukadnēcars, Bābeles ķēniņš lepnī pārlūkoja lielo ķēniņvalsti, ko viņš bija radījis, domājot savā prātā, ka viņš pakļāvis citas valstis pats saviem spēkiem bez Dieva palīdzības. Viņa „varenība (lepnība) tā pieaugusi, ka tā sniedzas līdz debesīm” (19.p.). Šī iemesla dēļ „viņu izstūma no cilvēku sabiedrības, viņš ēda zāli kā lopī laukā, debess rasa slacināja viņa miesu, viņam izauga mati tik gari kā ērgļa spalvas, un viņa nagi bija kā putna nagi” (33.p.). Šī pasaulē viena no varenākajiem cilvēkiem pēkšņā pazemošana līdz lopa stāvoklim bija tik dramatisks notikums, ka tas izsauca prātā šo līdzību starp spožās zvaigznes nomešanu no debesīm. Zvaigznes simbolizē izcilus cilvēkus, piem., 1.Moz.37:9; Jes.13:10 (par Bābeles varenajiem); Ecēh.32:7 (par Ēģiptes valdniekiem); Dan.8:10 salīdz. ar 24.p. Pacelšanās debesīs un krišana no debesīm ir bibliskas idiomas, kas simbolizē pārmērīgu lepnību un par to pelnīto pazemojumu – skat Ījaba 20:6; Jer.51:53 (par Bābeli); Raudu 2:1; Mt. 11:23 (par Kapernaumu): „Un tu, Kapernauma, vai nebiji līdz debesīm paaugstināta? Tu līdz ellei (kapam) tiks nogāzta”.
5. 17.pantā Luciferu vaino par to, ka viņš „pasauli padarīja par tuksnesi un tās pilsētas izpostīja, kas savus gūstekņus nekad neatlaida mājās”. Tas ir Bābeles iekarotāju politikas apraksts – nopostīt pilsētas līdz pamatiem (kā tas bija ar Jeruzalemi), izsūtīt iedzīvotājus uz citām vietām un neļaut tiem atgriezties mājās (ebreju gadījumā), celt jaunas pilsētas un ņemt nodevas zeltā no apspiestajām tautām. Šeit pat tiek uzsvērts, ka Lucifers netiks apbedīts ka citi ķēniņi (18-19.pp.), kas atkal norāda uz viņa cilvēka dabu, uz to, ka viņa ķermenis arī ir jāapglabā kapā. Jes.14:8 attēlo to atvieglojuma sajūtu, ka tagad kritušais Lucifera tēls vairs neapdraudēs cipreses un ciedru kokus Libānā. Tā ir Nebukadnēcara valoda: „Es esmu sasniedzis, ko neviens ķēniņš pirms manis nav varējis sasniegt: es esmu izcirties caur stāviem kalniem, sašķēlis klintis, pavēris un uzcēlis taisnu ceļu ciedru koku pārvadāšanai... Mardukam, manam ķēniņam, varenos ciedru kokus...Libānas bagātīgo ražu” (3). Ļoti skaidri redzams, ka Jes.14 ir runa par Nebukadnēcaru.

6. 12.pants runā par Luciferu, kas „nogāzts zemē” kā koks. Tas sasaucas ar Dan.4:8-16, kur Nebukadnēcars un Bābele tiek pielīdzināti kokam, kas jānocērt.
7. Bābele un Asurs praviešos tiek lietoti kā vienādas nozīmes vārdi. Tā pēc vārdiem par Bābeles izdeldēšanu 25.pants saka: „Es satriekšu Asuru...”. Jesajas 47 izteiktie pravietojumi par Bābeli atkārtoti izteikti attiecībā uz Asīriju Nahuma 3:4,5 & 18, kā arī Cef.2:13 & 15; un 2.Laiku 33:11 saka, ka Asīrijas ķēniņš sagūstīja Manasi un aizveda viņu uz Bābeli, apstiprinot šo vārdu savstarpējo aizstājamību. Amosa 5:27 teikts, ka Izraēls tiks aizvests „tālu viņpus Damaskas”, proti Asīrijā, bet Stefans to citē „viņpus Bābeles” (Ap.d.7:43). Ezras 6:1 apraksta Bābeles ķēniņa Dārija pavēles izdošanu par Dieva nama atjaunošanu Jeruzalemē. Ebreji slavēja To Kungu par to, ka Viņš bija „piegriezis Asīrijas ķēniņa sirdi viņiem”, kas atkal apstiprina to, ka šie divi vārdi ir savstarpēji aizstājami. Jesajas 14 pravietojums līdz ar citiem viņa pravietojumiem iederas kontekstā ar Asīrijas ķēniņa Sanheriba iebrukumu Izraēlā Hiskijas laikā, un 25.pants runā par Asura satriekšanu. 13.pants ir labāk izprotams, ja runa ir par zaimotājiem asīriešiem, kas ielenc Jeruzalemi ar nolūku to ieņemt un sagrābt templi priekš saviem dieviem. Pirms tam Asīrijas ķēniņš Tilgat-Pilmesers droši vien bija iecerējis darīt to pašu (2.Laiku 28:20-21). Jesajas 14:13: „Tu gan domāji savā prātā: es kāpšu debesīs... (simbolizē templi un šķirstu – 1.Ķēn.8:30; 2.Laiku 30:27; Ps.20:2 & 6; 11:4; Ebr.7:26)...es nometīšos uz saiešanas kalna (Sinajas kalnā, kur bija templis) pašos ziemeļos” (Jeruzalemē – Ps.48:1-2).
8. Ir ļoti labs pamatojums tam, ka Bābeles ķēniņš tiek aprakstīts kā „spožā zvaigzne” vai Venēra. Babilonieši ticēja, ka viņu ķēniņš ir dievu Berla un Ištaras dēls, kurus arī saista ar planētām – pēc viņu domām, viņu ķēniņš bija planēta Venēra.
9. Lucifera ķēniņam bija jābūt kritušam (Jes.14:8) iznīcībā – un šis ebreju vārds vēlāk parādās Jesajas grāmatā, runājot par Bābeles ķēniņu un viņa karapulkiem, kas guļ un necelsies vairs (Jes.43:17).
10. Ievērojiet arī, ka „zvaigznes” var attiekties arī uz Izraēla vadoņiem (1.Moz.37:9; Joēla 3:15; Dan.8:10), pār kuriem Bābeles ķēniņš gribēja valdīt.

Piezīmes

- (1) Nick Lunn, *Alpha and Omega* (Sutton, UK: Willow, 1992), p.254.
- (2) W.H.C. Frend, *The Donatist Church: A Movement of Protest in Roman North Africa* (Oxford: O.U.P., 1952).
- (3) J.B. Pritchard, ed., *Ancient Near Eastern Texts Relating to the Old Testament* (Princeton: Princeton University Press, 3rd ed., 1969), p.307.

5-6 Svaidīts ķerubs

Ecēhiēla 28:13-15: „Tu biji Ēdenē, Dieva dārzā, visādi dārgakmeņi rotāja tavu tērpu: sardions, topāzs, jaspiss, hrizolīts, berils, onikss, safīrs, rubīns un smaragds, no zelta bija tava tērpa apmales un izgreznojumi, kas bija darināti tai dienā, kad tevi iecēla. Tu biji svaidīts ķerubs, kas sargā, Es biju tevi iecēlis, svētajā Dieva kalnā tu staigāji degošu akmeņu vidū. Nevainojams tu biji savos ceļos no tās dienas, kad tevi iecēla par ķēniņu, līdz kamēr atrada tevī noziegumu”.

Parastā interpretācija

Pieņemts domāt, ka tas attiecas uz Sātanu, kurš kādreiz būdams Ēdenē pilnīgi nevainojams, savas lepnības dēļ tika izraidīts.

Komentāri

1. Vārdi „velns”, „sātans” un „eņģelis” nav sastopami šajā nodaļā, nedz arī citās Ecēhiēla grāmatas nodaļās.
2. Parastais uzskats ir, ka Sātanu izraidīja no debesīm uz Ēdeni, vai ka viņš ielavījās Ēdenē, lai kārdinātu Ādamu un Ievu, taču šis fragments vēsta, ka šī persona bija Ēdenē pirms grēkā krišanas un pēc tam tika izraidīta. Ēdenes dārzs bija uz zemes, ne debesīs (tā robežas ir novilkta 1.Moz.2:8-14), tādēļ nav pamata runāt par izraidīšanu no debesīm.
3. Šai personai bija mirt „neapgraizīto nāvē” (Ecēh. 28:10), taču eņģeļi nemirst (Lk.20:35-36). Ka runa ir par cilvēku, apstiprina 9.pants: „savu slepkavu priekšā...tu esi tikai cilvēks”. Otrajā pantā viņš ir nosaukts par „Tiras valdnieku”.
4. „Nevainojams tu biji savos ceļos” nav pierādījums tam, ka runa ir par pārcilvēku, jo šis apzīmējums lietots runājot par Nou, Ābrahāmu, Ījabu un Dāvidu (1.Moz.6:9, 17:1; Ījaba 1:1; Ps.18:23 & 25).
5. „Nevainojams tu biji savos ceļos no tās dienas, kad tevi iecēla” attiecas uz šī cilvēka nevainojamību no viņa garīgās dzimšanas dienas – kā šis vārds lietots Ps.102:18 (salīdz. ar 2.Kor.5:17).
6. „Tu biji Ēdenē” attiecas uz to, kur Tiras valdnieks bija vietas, bet ne laika nozīmē. Faraonu un Asīriju līdzīgi apraksta kā „ciedru koku Libānā”, „neviens koks Dieva dārzā nevarēja ar to mēroties skaistuma ziņā...visi Ēdenes koki...to apskauda...Arī tu nogrimsi ar Ēdenes kokiem pazemē un tur gulēsi neapgraizītu, zobena nokautu vidū” (Ecēh.31:3,8,9,18). Tādējādi, „Tu biji Ēdenē” atgādina Ecēhiēla pravietojumu par Ēģipti Ecēh.31. Ēģipte šeit pielīdzināta kokiem Ēdenes dārzā; kuru saknēm bija ūdens papildam – un tad tie tika nocirsti. Kā beidza pastāvēt Ēdenes dārzs, tā būs arī ar Ēģipti. Koki Ēdenē nav jāuztver burtiski. Tie pārstāv faraona un Asīrijas pakļautās tautas, iespējams ar atsauci uz to, ka tās atradās bijušā Ēdenes dārza robežās. Tā kā faraons bija visdziņākais no Ēdenes kokiem un varbūt visskaistākais, varētu domāt, ka tas sasauca ar laba un ļauna atziņas koku Ēdenes dārza vidū, kura augu pievilcība likās Ievai tik kārdinoša. Līdzībā Faraons pats gribēja līdzināties šim kokam. Un tāpat arī šajā līdzībā Tiras valdnieks tiek pielīdzināts ķerubam Ēdenē.
7. Pastāv vairākas paralēles starp Jesajas 14 un Ecēhiēla 28. Mēs jau parādījām, ka Jesajas 14 nav runa par Sātanu, bet par cilvēku-ķēniņu. Ecēhiēla 28 un Ecēhiēla 31 arī ir runa par ķēniņiem – cilvēkiem, katru no kuriem Dievs izmantoja Savu mērķu sasniegšanai, bet kuru lepnība par Dieva dotajiem sasniegumiem pieauga līdz Izraēla Dieva zaimošanai, kā dēļ tie arī tika attiecīgi sodīti.
8. Tāpat kā Jesajas 14 arī Ecēhiēla 28 ir pravietojumi par dažādām tautām, šajā gadījumā par Tīru.
9. „Tu esot gudrāks par Daniēlu” (Ecēh.28:3) nebūt nenorāda uz to, ka atsauce būtu uz kādu pārcilvēcisku būtni; tā ir ilustrācija teiktajam Lk.16:8: „Un kungs uzteica netaisno namu pārvaldnieku, ka tas gudri bija darījis, jo šīs pasaules bērni savās lietās ir gudrāki par gaismas bērniem”.
10. „Tu biji svaidīts ķerubs...Es biju tevi iecēlis” (Ecēh.28:14) parāda, ka Dievs valdīja pār ķerubu.
11. Salīdzināsim Ecēh. 28:15 „Nevainojams tu biji savos ceļos...līdz kamēr atrada tevī noziegumu” un Jņ.8:44 „Jūs esat no sava tēva – velna...Viņš no paša sākuma ir bijis slepkava un nestāv patiesībā, jo patiesības nav viņā”. Jautājums tiem, kas tic

atsevišķas velna būtnes esamībai: kā tad ir ar velnu, vai viņš no sākta gala ir grēcinieks, vai arī viņš kādreiz bijis nevainojams un tad krita?

Iespējamie paskaidrojumi

1. Mēs jau redzējām, ka pravietojums attiecas uz „Tiras ķēniņu” (12.p.). Ceturtais un piektais pants saka, ka bagātību viņš ir vairojis, tirgodamies ar zeltu un sudrabu, un līdz ar to auga viņa lepnība, kas ir daudz raksturīgāk cilvēkam nekā eņģelim.
2. Tira atradās privilēģētā stāvoklī attiecībā ar Izraēlu. Dāvids un Hīrāms bija draugi (2.Sam.5:11; 1.Ķēn.5:1), un Hīrāms un Salamans bija noslēguši līgumu, saskaņā ar kuru Hīrāms piegādāja materiālus tempļa celtniecībai (1.Ķēn.5:20-25). Ecēhiēla 28:13-18 vārdi ir izraēliešu lūgšanu vārdi, kas simboliski ataino Izraēlas un Tiras attiecības (netieši norādot uz dievišķo labvēlību, kas sniedzās pār Tiru tās labo attiecību ar Izraēlu dēļ). Padomājiet par sekojošo:

- a) „Visādi
dārgakmeņi rotāja tavu tērpu” (13.p.); „tu staigāji degošu akmeņu vidū” (14.p.). Tā ir atsauce uz akmeņiem, kas iedarināti Izraēlas augstā priestera krūšu zīmē (2.Moz.39:10-14). Tie bija „degoši akmeņi”, jo tāds bija to spožums, ieejot svētvietas godībā. Šie akmeņi simbolizēja Izraēla bērnu vārdus (2.Moz.39:14). Tiras ķēniņš staigāja šo degošo akmeņu vidū, kad viņš atradās Izraēla bērnu vidū (gādājot materiālus tempļa celtniecībai). Izraēla stāvoklis dievišķajā nodomā deva ‘aizsardzību’ Tirai saskaņā ar 1.Moz.12:3 pausto: „Es svētīšu tos, kas tevi svētī, un nolādēšu tos, kas tevi nolād”. Dievs svētīja Potifara namu Jāzēpa dēļ: „Tas Kungs Jāzēpa dēļ svētīja ēģiptieša namu, un Tā Kunga svētība bija pār visu, kas tam piederēja gan namā, gan tūrumā” (1.Moz.39:5). Līdzīgā veidā Tira tika svētīta Izraēla dēļ.
- b) „Tu biji svaidīts
ķerubs, kas sargā” (14.p.). Ķerubi bija zeltā kalti tēli abos salīdzināšanas vāka galos (2.Moz.37:7-9). To spārni bija izplesti pāri vākam, pie kura tie bija piestiprināti (2.Moz.25:19-20). Kaut gan nav pilnīgas pārliecības par tulkojuma precizitāti, varētu domāt, ka Tira kā liela tirgotāju valsts bija domāta arī kā sargs Izraēlam, lai tā izplestu savus ‘spārnus’ pār Izraēlu. Tieši šīs funkcijas pārgalvīga izmantošana kļuva par iemeslu Tiras bojā ejai (4-5.pp.)
- c) „Tu
biji...svētajā Dieva kalnā” (14.p.). Šis svētais kalns ir Sinaja kalns, nākamā visu tautu Dieva lūgšanu nama vieta (Jes.2:2-3; 56:7). Šis „svētais Dieva kalns” ir uz zemes, nevis simboliski debesīs, kā to apgalvo J.L. (Skat Ecēh.20:40).
- d) „Ar saviem
daudzajiem noziegumiem un ar negodīgo tirgošanos tu esi licis negodā savus svētumus” (Ecēh.28:18). Šis pants varētu norādīt uz to, ka Tira bija ieviesusi Izraēlai līdzīgus pielūgsmes veidus. Hīrāms vienmēr bijis draugos ar Dāvidu un līdz ar Salamanu priecājās par tempļa celšanas gaitu (1.Ķēn.5:1-12). No abiem šiem ķēniņiem Tiras valdnieks noteikti būs dzirdējis par Dieva Valstību Izraēlā. Vai arī šo pantu varētu interpretēt tā: Tiras svētnīcas bija Izraēlā, kur dievišķā klātbūtne un labvēlība bija skaidri izteiktas. Taču Tira nespēja novērtēt savu privilēģēto stāvokli saistībā ar Izraēlu. Kad Nebukadnēcars ienāca Izraēlā (586.g.pirms Kristus), Tiras valdnieks teica: „Tad nu sagrauti ir tautu vārti, man tie atdarījās, man būs visa kā pilnībā, jo tā ir izpostīta” (Ecēh.26:2). Šie vārdi izteica Tiras likteni saskaņā ar Dieva teikto 1.Moz.12:3: „nolādēšu tos, kas tevi nolād”. Tira savos savtīgajos, merkantilajos nolūkos bija zaimojusi svētnīcas un to gaidīja sagraušana pīšļos.

e) „Es liku izšauties ugunij no tevis paša, kas tevi aprija, un daru tevi par pelniem uz zemes visu to acu priekšā, kas tevi redzējušas” (18.p.). Tira nedrīkstēja nesodīti zaimojoši izteikties par Izraēlu. Kad Nadabs un Abijs nesa svešu uguni Dieva priekšā, pasaulīgi attiecoties pret svētumu, „uguns izgāja no TĀ KUNGA un tā aprija viņus, un tie nomira TĀ KUNGA priekšā (3.Moz.10:2). Arī Tira nespēja atšķirt svēto no laicīgā. Tādēļ tā tika sagrauta pīšļos – izpostīta kā Sodoma un Gomora (1.Moz.19:24-25).” Augstāk minētie punkti ir ņemti no Rona Abela grāmatas „Sagrozītie Raksti” [*Wrested Scriptures*, (South Croydon: C.A.T., 2005ed.), pp.171-173, Section 8.

3. Vēl atliek atbildēt uz jautājumu, kāpēc šajā nodaļā ir tik daudz atsauču uz Ēdeni. Šķiet, ka Tiras krišanas pravietojums tiek ar nodomu pasniegts kā cilvēka grēkā krišanas spoguļattēls, piem., 9.p.: „tu esi tikai cilvēks”; cilvēks ebreju valodā ir *Adam*, it kā Dievs teiktu Tiras valdniekam: ‘Tu šajā līdzībā esi kā Ādams’. 17.pants saka, ka viņš ir nogāzts pie zemes, un 18.pantā pārvērsts par pelniem, kā Ādams par pīšļiem palicis.
4. Vēl vienu interpretāciju saka priekšā nesenie arheoloģiskie izrakumi Tirā, kas atklāja ķeruba – sfinksa tēlu ar ķēniņa galvu un dzīvnieka ķermeni, kura pamatā ir skulpturāli veidoti kalni, kas liecina par Tiras ķēniņa pielīdzināšanu dievībai. Tā kā Hīrāmam bija zināms patiesais Dievs, skaidrs, ka viņš sevi bija nostādījis Dieva stāvoklī starp ķerubiem Sinaja kalnā. Arī Asīrijas ķēniņam bija tādas pat vēlmes – tika atrasti fenīkiešu uzraksti, kas sauca Tiras valdnieku par „Debesu Kungu”. Vēl jo brīnumaināk, 13.pantā minētie dārgakmeņi visi tika atrasti iegremdēti šī sfinksa-ķeruba ķermenī. Tie trīs dārgakmeņi, kas nav minēti Bībelē, nebija atrodami arī šai sfinksā. Šie atklātie uzraksti apraksta Tiru kā „Dieva dārzu”. Tika atrasti arī bareljefi ar ķerubiem, kas sargā Tiru, kā Ēdenes dārza aprakstā Bībelē. Tādējādi, Tiras ķēniņš bija radījis zaimojošu pielūgsmes sistēmu, kas kopēja templi un Ēdeni un sevi attēloja kā Dievu tā visa vidū. Harijs Vitakers uzskata, ka jāatšķir „Tiras valdnieks” (Ecēh.28:2) no „Tiras ķēniņa” (Ecēh.28:12), kurā viņš saskata atsauci uz Tiras dievu Melkartu (pilsētas ķēniņš). Pēc viņa domām, Tirā bija iedibināta Jahves pielūgsmes sistēma pēc Jeruzalemes parauga (iespējams Hīrāma draudzīgo attiecību ar Salamanu, kā arī tempļa celšanas palīdzības rezultātā) – bet tā sajaucās ar Melkarta pielūgsmi (1). „Tu, pilnības paraugs” (12.p.). Ebreju valodā vārds, kas šeit tulkots kā pilnības paraugs nozīmē arī ‘imitāciju / atdarināšanu’ – it kā Dievs teiktu, ka Tiras valdnieks ir gājis par tālu Dieva pielūgsmes sistēmas atdarināšanā. Nav brīnums, kas Ecēhiēla 28.nodaļas pravietojums bija nepieciešams, lai atmaskotu šo grēku!

Piezīmes

- (1) H.A. Whittaker, *The Very Devil* (Wigan: Biblia, 1991), p.33.

5-7 Sātans Caharijas 3.nodaļā

Šīs nodaļas komentārs atrodams iedaļā 5-30. Arī iedaļa 5-4-3 to apskata saistībā ar Sātanu Debesu tiesas priekšā Ījaba 1.nodaļā.

Caharijas 3.nodaļa rakstīta ebreju Bābeles gūsta kontekstā. Babiloniešu ticībā katram cilvēkam ir dievs, kas to apsūdz (1). Tāpat kā citviet, Caharija un pravieši atsauca uz tā laika ticējumiem un sagrauj tos; tas ir, parāda lietas to īstajā gaismā tā, kā Jahve gribēja, lai cilvēki tās izprastu; tāpat kā Mozus atsaucās uz radīšanas mītiem, lai parādītu, kas tajos aplams, un izskaidrotu patieso lietu stāvokli attiecība uz pieminētajiem ticējumiem.

Šajā nodaļā Caharija attēlo, kas patiesībā norisinās Debesu tiesā. Eņģeļi pārstāv cilvēkus un organizācijas un to nostādnes un apsūdzības, kas tiek izvirzītas pret Dieva tautu; Dievs ir tas, kas iztiesā šīs apsūdzības un nosūta Savus eņģeļus, lai tie īstenotu Viņa norādījumus attiecībā uz zemes lietām. Iespējams, ka tieši tas bija Pāvila prātā, kad viņš gavilē, sakot, ka mums nevar būt apsūdzētāju, ja Dievs un Kristus ir mūsu pusē – jo tikai viņi ir tie, kas var izvirzīt pret mums pamatotas apsūdzības. Pat ja mūs kāds apsūdz, tad tas fakts, ka *viņi* ir mūsu taisnotāji, nozīmē, ka šīm apsūdzībām nav varas pār mums (Rom.8:33,34).

Piezīmes

(1) Rivkah Scharf Kluger, *Satan in the Old Testament* (Evanston: Northwestern University Press, 1967), pp.134, 135.

5-8 Jēzus kārdināšana

Mateja 4:1-11: „Tad Gars Jēzu aizveda tuksnesī, ka Tas taptu velna kārdināts. Un kad Viņš četrdesmit dienas un četrdesmit naktis bija gavējis, tad Tam gribējās ēst. Un kārdinātājs piestājās pie Viņa un sacīja: ‘Ja Tu esi Dieva Dēls, tad saki, lai šie akmeņi top par maizi.’ Bet Viņš atbildēja un sacīja: ‘Stāv rakstīts: cilvēks nedzīvo no maizes vien, bet no ikkatra vārda, kas iziet no Dieva mutes.’ Tad velns noveda Viņu sev līdzī uz svēto pilsētu, uzcēla Viņu pašā Dieva nama jumta galā un saka: ‘Ja Tu esi Dieva Dēls, tad nolaidies zemē, jo stāv rakstīts: Viņš Saviem eņģeļiem par Tevi pavēlēs, un tie Tevi nesīs uz rokām, ka Tu Savu kāju pie akmens nepiedauzi.’ Tad Jēzus tam sacīja: ‘Atkal stāv rakstīts: Dievu, savu Kungu, tev nebūs kārdināt.’ Atkal velns To ved sev līdzī uz ļoti augstu kalnu un rāda Viņam visas pasaules valstis un viņu godību, un Viņam saka: ‘To visu es Tev gribu dot, ja Tu, zemē mezdami, mani pielūgsi.’ Tad Jēzus viņam saka: ‘Atkāpies, sātan! Jo stāv rakstīts: tev būs Dievu, savu Kungu, pielūgt un Viņam vien kalpot.’ Tad velns Viņu atstāja. Un redzi, eņģeļi pie Viņa piestājās un Viņam kalpoja.”

Parastā interpretācija

Parastais uzskats ir, ka šis fragments liecina par atsevišķas būtnes, vārdā Sātans, esamību, kurš kārdinājis Jēzu grēkot, liekot Viņam priekšā dažādas lietas, cenšoties ievest Viņu kārdināšanā.

Komentāri

1. Jēzus „tāpat kārdināts visās lietās” (Ebr.4:15), un: „katru kārdina viņa paša kārība, to vilinādama un valdzinādama” (Jēkaba 1:14). Mūs kārdina mūsu pašu kārību un ļauno iedomu „Sātans”, tāpat kā arī Jēzu. Mūs nebūt nekārdina kāda ļauna būtne, kas pēkšņi nostājas mums blakus un iesaka mums grēkot – grēks un iekāre nāk „no iekšienes, no cilvēka sirds (Mk.7:21). Tie „iziet” no cilvēka sirds it kā uzsverot, ka patiesībā sirds ir to avots. Jēzus tāpat kā mēs kārdināts visās lietās (Ebr.4:15,16), un šajā ziņā Viņš kļūst mums par īstenu paraugu. Pāvils aizņemas šo „kārdinātāja” tēlu, kas nāk pie Jēzus un pielieto to „kārdinātājam”, kas nāk pie kristiešiem (1.Tes.3:5). Un mēs varam atzīmēt, ka tikai Mateja evaņģēlijā lasāms, kā Jēzus gavēja kārdināšanas laikā – un tikai Matejs dod *mums* norādījumus par gavēšanu (Mt.6:16-18 salīdz. ar Mt.9:14,15). Tā kā mūsu pārbaudījumu laikos mums blakus nestāv nekāda reāla Sātana būtne, kas mūs kūdītu, no tā nepārprotami izriet, ka tās nebija arī blakus Jēzum, mūsu paraugam.

2. Acīmredzot kārdinājumi nav jāuztver burtiski: -
- Mateja 4:8 lasām, ka velns ved Jēzu uz ļoti augstu kalnu, no kura redzamas visas pasaules valstis un viņu godība. Pasaulē nav neviena tik augsta kalna, no kura būtu redzamas visas pasaules valstis. Tā kā zeme ir apaļa, tad nav tādas vietas, no kuras to visu varētu pārredzēt.
 - Ja mēs salīdzinām Mateja 4 un Lūkas 4 aprakstītos kārdinājumus, mēs redzam, ka to apraksta secība abos evaņģēlijos ir atšķirīga. Marka 1:13 teikts, ka „Viņš bija tuksnesī četrdesmit dienas, un Sātans Viņu kārdināja”, bet Mt.4:2-3 lasām:”Kad Viņš četrdesmit dienas un četrdesmit naktis bija gavējis...kārdinātājs (Sātans) piestājās pie Viņa...”. Tā kā Raksti nevar būt pretrunīgi, mēs varam secināt, ka tie paši kārdinājumi pastāvīgi atkārtojās. Kārdinājums pārvērst akmeņus maizē ir tam acīmredzams piemērs. Šie kārdinājumi pilnīgi dabīgi varēja izraisīties Jēzus prātā. Tā kā Viņam bija mūsu daba, bads varēju Viņu ietekmēt kā fiziski, tā arī garīgi, izraisot iedomu tēlus. Dažas dienas bez ēdiena var izraisīt halucinācijas (salīdz. ar 1.Sam.30:12). Akmens un maizes klaipu līdzību Jēzus piemin Mt.7:9, un šie tēli, protams, uzausa Viņa bada izraisītajā iztēles spēlē – taču ikreiz Viņš pārņēma kontroli pār tiem, atceroties Dieva Vārdu.
 - Droši vien Jēzus Pats bija stāstījis evaņģēlistiem par Saviem pārdzīvojumiem tuksnesī, tēlaini aprakstot šo izjūtu spraigumu, kā mēs to lasām Mateja 4. un Lūkas 4.nodaļās.
 - Nevar būt, ka velns būtu vadījis Jēzu pa tuksnesi un Jeruzalemes ielām, uzcēlis Dieva nama jumta galā ziņkārīgo ebreju acu priekšā. Josifam Flavijam nekas nav teikts par ko tamlīdzīgu – tam būtu vajadzējis sacelt vispārēju kņadu. Ja šie kārdinājumi radās vairākas reizes šo četrdesmit dienu laikā un šī perioda beigās (vai vismaz divas reizes, secinot no tā, ka Mateja un Lūkas pierakstos to secība atšķiras), Jēzum nepietiktu laika, lai aizietu (ievērojiet, ka velns Viņu „veda” un „uzcēla” tur) uz augstāko kalnu (iespējams Hermona kalnu Izraēlas pašā ziemeļu galā), uzkāptu augšā un lejā un atgrieztos tuksnesī un atkārtotu to atkal visu no gala. Visi Viņa kārdinājumi notika tuksnesī – Viņš tur bija četrdesmit dienas, visu laiku tapa velna kārdināts (viņš To atstāja tikai pašās beigās – Mt.4:11). Ja velns Jēzu visu šo laiku kārdināja un tas notika tuksnesī, tad Jēzus nevarēja doties uz Jeruzalemi vai uz augsto kalnu. Šīs lietas varēja notikt tikai iztēlē.
 - Ja velns ir materiāla būtne, kura neizjūt cieņu pret Dieva Vārdu un cenšas pievērst ļaudis grēkam, tad kāpēc gan Jēzus citē Rakstus, lai uzvarētu to? Saskaņā ar plaši izplatīto uzskatu, tas nebūt neiedarbotos uz velnu. Ievērojiet, ka katru reizi Jēzus citē Bībelē teikto. Ja velns ir ļaunās tieksmes Jēzus sirdī, tad ir skaidrs, ka Dieva Vārds Viņa sirdī ieskanas līdz ar šo ļauno tieksmju parādīšanos. Tik piemērots šim gadījumam ir Psalms 119:11, ka tas varētu būt pravietojums par Kristus pieredzi tuksnesī: „Es turu Tavus vārdus savā sirdī, lai negrēkotu pret Tevi”.
 - Uz to ka kārdinājumi bija iekšēji norāda arī to virzība Mateja pierakstā: no tuksneša uz tempļa virsotni, tad uz augstu kalnu – kā savveidīga sniegšanās pēc Debesīm. Iespējams, ka Pāvilam tas bija prātā, kad viņš komentē, ka Jēzus „neturēja par laupījumu līdzināties Dievam”. Viņš atmeta šo kārdinājumu un tā vietā Viņš *pazemojās*, kļūdams paklausīgs līdz pat krusta nāvei (Fil.2:6-8).
3. Velns Viņu uz kādu laiku atstāja, lai atgrieztos vēlāk. Šie kārdinājumi atgriezās, kad ebreju tauta, farizeji un Hērods pieprasīja no Viņa kādu zīmi (Lk.23:6-9; Mk.6:1-6; 8:11-13; 15:31; Mt.12:38-42). Tas bija tas pats kārdinājums, kuru Viņš pārvarēja Mt.4:5-7. Taču citur Rakstos nekur nav minēta kāda burtiska būtne, kas Viņam uzmāktos Viņa kalpošanas laikā. Taču šie trīs kārdinājumi būtībā uzmācās Viņam arī

vēlāk un visaugstāko pakāpi sasniedza Jēzus krusta pieredzē. Tā, „nolaidies zemē” var salīdzināt ar ebreju teikto, kad tie kārdināja Jēzu kāpt no krusta zemē [atkal ebreju sistēmas asociācija ar velnu]. Visai pieraksta struktūrai pirmā gadsimta kontekstā bija jāskan kā debatēm starp jūdu rabīniem un viņu mācekli: „Mateja un Lūkas stāstiem ir trīsdaļīgas sarunas forma, kas stipri līdzinās rakstu mācītāju debatēm, kas pierādījumiem izmanto Rakstu tekstus” (1).

Jāņa evaņģēlijs izlaiž daudzus notikumus un sinoptiskajos evaņģēlijos atstāstīto Kristus mācību, taču pauž tās būtību citādā veidā (2). Šķiet ka Jāņa evaņģēlijā līdzvērtīgs kārdināšanas piemēram ir viņa stāstījums Jņ.6:1-14 par ebreju vēlēšanos, lai Jēzus rādītu zīmes par pierādījumu, ka Viņš ir Mesija, lai viņš gādātu par mannu tuksnesī. Šajā gadījumā Jānis tēlo ebrejus un viņu domu gājumu līdzīgi Sātanam tuksneša kārdinājumos. Sekojošās paralēles starp tuksneša kārdinājumiem un Kunga pieredzi, kā tā attēlota Jāņa 6, parāda kā kārdinātājs ‘velns’ atgriežas pie Kunga Jēzus – un starp citu atzīmējiet savā prātā, ka ‘Sātana’ ekvivalents šeit ir ebreji:

Jānis	Tuksneša kārdinājumi
Ebreju pūlis gribēja celt Viņu par ķēniņu (Jņ.6:15)	Sātans piedāvā Viņam (ebreju?) pasaules ķēniņvalsti
Ebreji pieprasa brīnumu ar maizi (Jņ.6:31)	Sātans piedāvā Viņam pārvērst akmeņus maizē
Mācekļi (no jūdiem) gribēja, lai Jēzus dotos uz Jeruzalemi un parādītu Savu spēku (Jņ.7:3)	Sātans ved Jēzu uz Jeruzalemi un mudina Viņu parādīt Savu spēku.

Sinoptiskie evaņģēliji runā par to, ka Sātans „piestājas” un kārdina un izaicina Kungu Jēzu, piedāvājot Viņam pasaules politisko varu (Mt.4:8,9). Jānis to pašu apraksta kā ļauzu ‘piestāšanos’ Viņam, lai darītu Viņu par ķēniņu – taču Jēzus atraida šo kārdinājumu (Jņ.6:15). Tāpat arī tuksnesī ‘Velns’ ir kārdinātājs, kas piedāvā vērst akmeņus maizē. Bet Jņ.6:30,31 mēs lasām, ka tie ir ebreji, kas izsauc to pašu kārdinājumu. Tuksnesī Kungs uz to atsaucās ar vārdiem, ka „cilvēks dzīvo no ikkatra vārda, kas iziet no Dieva mutes”. Un arī Jņ.6:32 Viņš runā par Dieva doto maizi no debesīm. ‘Velna’ mudinājums, lai Viņš parādītu Savu dievišķo spēku visa Izraēla acu priekšā no Jeruzalemes tempļa (Mt.4:5,6; Lk.4:9-12) atkārtoti parādās Jāņa evaņģēlijā no Kunga brāļu mutes, kas mudina Viņu doties uz Jūdeju un „rādīties pasaulei” (Jņ.7:1-5).

Jebkurā gadījumā kārdinājums radīt mannu tuksnesī bija kārdinājums spēlēt Mesijas lomu tā kā ebreji to būtu no Viņa gaidījuši – un tieši šo kārdinājumu Jēzus pārvarēja. Līdzīgi, arī kārdinājums mesties lejā no Dieva nama jumta visa Izraēla acu priekšā bija tas, ko ļaudis no Viņa gaidīja, bet ne tāda bija Viena Dieva griba; jo, saskaņā ar rabīnu rakstiem (*Pesiqta Rabbati* 36): „Kad ķēniņš, Mesija, sevi atklās, viņš nāks un nostāsies uz Dievnama jumta”. Šie kārdinājumi atkārtojās, jo „velns atstāja Viņu līdz turpmākam laikam”, lai atkal atgrieztos – proti, Viņa brāļu veidolā, kas mudināja To doties uz Jūdeju un darīt zīmes, lai pierādītu Savu identitāti. Tieši ebreji nemitīgi kārdināja Jēzu, prasot kādu „zīmi no debesīm” (Mt.16:1; 22:18,35; Mk.8:11; 10:2; 12:15; Lk.11:16). Viņi ir tie, kas pastāvīgi kārdina Jēzu, kā mēs to pirmo reizi lasām Viņa tuksneša kārdinājumu aprakstā. Tādējādi, pamatoti veidojas saikne starp tuksneša „velnu” un ebrejiem / ebreju domāšanas veidu un kārdinājumu apmierināt *viņu* nevis Dieva vēlmes.

4. Lk.11:21,22 Kungs Jēzus runā par to, ka Viņš jau ir uzvarējis ‘velnu’ un izdala viņam atņemto laupījumu mācekļu starpā. Tas varētu būt pravietojuums par Kunga ticību, ka Viņš gūs uzvaru pār velnu krustā. Bet tā varētu būt arī atsauce uz Viņa sekmīgo cīņu ar ‘velnu’ tuksneša kārdinājumu laikā. Ja tas tā ir, tad tas atspoguļo to, kā Viņš izprata ‘velnu’, ne kā stipro, kas sargā savu māju, jo Jēzus necīnījās ar kādu stiprinieku tuksnesī, bet gan kā simbolisku grēka varu, ar kuru Viņš cīnījās un uzveica to (3).
5. Ir acīmredzama saistība starp Jēzus kārdināšanu / pārbaudīšanu tuksnesī un Izraēla kārdināšanu / pārbaudīšanu, arī tuksnesī. Tādēļ katru reizi Kungs, atbildot uz kārdināšanu, citē 5.Mozus attiecībā uz Izraēla tuksneša kārdinājumiem. Būtība ir tajā, ka tieši *Dievs* pārbaudīja Izraēlu. Grieķu vārdi *peirazo* un *peirasmos*, kurus tulko kā „kārdināt” tuksneša kārdinājumu kontekstā lietoti attiecībā uz *Dievu*, kas pārbauda Savu tautu (1.Moz.22:1; 2.Moz.15:25; 17:7; 3.Moz.14:22; 5.Moz.4:34; 8:2; 9:22; 33:8; Ps.95:8). Gluži vienkārši, lai kas tas būtu par ‘velnu’ Kunga kārdinājumos, tas bija Dieva kontrolē. Mēs jau iepriekš norādījām uz to, kā *Dievs* pārbaudīja Izraēlu 2.Sam.24:1, bet tas pats gadījums 1.Laiku jau min „Sātanu” kā vaininieku.
6. Kungs Jēzus pārvarēja kārdinājumus, citējot Rakstus. Tas ir saprotams cilvēka prātā radušos kārdinājumu pārvarēšanas veids; bet nav nekāda loģiska vai bibliska iemesla kādēļ kāda ļauna būtne, kāds Sātans būtu atvairāms ar Bībeles citātu palīdzību. Kad kāds ļauns cilvēks tevi kārdina vai draud tev, nerunājot jau par „Sātanu”, Bībeles citēšana neliktu tai doties prom. Bet ja tu saproti, ka patiesais ‘Sātans’ ir mūsu pašu iekšējie kārdinājumi un domas, kas ir mūsu pretinieki, tad viss kļūst skaidrs.
7. Tas, ka Kungs gara spēkā tiek aizrauts un redz Sevi stāvam augstā kalnā vai tempļa smailē, atgādina Ecēhiēla pieredzi. Arī viņš Gara spēkā tika pacelts un nonāca pie trimdiniekiem pie Ķebaras upes. Gara spēks „viņu pacēla un aiznesa...parādībā”, bet es nedomāju, ka viņš tur burtiski nonāca (Ecēh.1:4-28; 3:11-15; 11:1,24,25). Šķiet, ka tas pats notika ar Kungu Jēzu, „cilvēka dēlu”, kura pirmtēls Ecēhiēls bija daudzējādā ziņā.

Iespējamie paskaidrojumi

- (1) Kad Jēzus tika Jāņa kristīts Jordānas upē, Viņš saņēma Svētā Gara spēku (Mt.3:16). Tiklīdz Viņš izkāpa no ūdens, Gars Viņu aizveda tuksnesī, ka Tas taptu velna kārdināts. Tā atziņa, ka Gara spēkā Viņš var vērst akmeņus maizē, neskarts nolēkt no celtnēm un tml., droši vien, sacēla Viņa prātā milzum daudz kārdinājumu. Ja kāda persona būtu mudinājusi Jēzu to darīt, un Jēzus zinātu, ka šī persona ir grēcīga, tad šie kārdinājumi nebūtu tik vilinoši kā kad tie nāktu no Jēzus paša prāta.
- (2) Kārdinājums pārņemt Savā varā visas pasaules valstis būtu daudz spēcīgāks, ja tas būtu radies Kristus prātā. Jēzus prātam bija jābūt Rakstu pārņemtam un, gavēšanas nomocītam, Tam būtu kārdinoši interpretēt Rakstus tā, lai attaisnotu Viņa lēmumu rast vieglāko izeju no radušās situācijas. Stāvēšana uz augsta kalna atgādina Ecēhiēlu, kad tam tika rādīta nākamā Valstība (Ecēh.40:2), un Jāni, kuram no „liela augsta kalna” rādīta „svētā pilsēta Jeruzāleme” (Atkl.21:10). Jēzus redzēja pasaules valstis, kādas tās būs nākamībā (Lk.4:5), proti, Valstībā, kad „Pasaules valstība ir nākusi rokā mūsu Kungam un Viņa Svaidītajam” (Atkl.11:15). Viņš varētu būt iedomājies Mozu pēc četrdesmit klejošanas gadiem tuksnesī (salīdz. ar Viņa četrdesmit dienām) skatāties uz

Apsolīto zemi (Valstību) no Nebo kalna. Daniēla grāmatā ir uzsvērts (Dan.3:17; 4:31,32; 5:21), ka „cilvēku valstis pieder visuaugstajam Dievam un Viņš ieceļ tajās par valdnieku, kuru gribēdams”; Jēzum bija jāzina, ka tikai Dievam ir vara iecelt pasaules valdnieku. Tādēļ tas nebūtu nekāds liels kārdinājums, ja kāds ļauns monstros apgalvotu, ka viņš var dot Jēzum varu pār Valstību, kad Viņš zināja, ka tāda vara pieder vienīgi Dievam. Taču Jēzus zināja, ka Dievs vēlas piešķirt Valstību Jēzum, un „velns” Jēzus prātā varētu Viņam iedvest, ka Viņš to var saņemt nekavējoši. Galu galā, Viņš varētu spriest, Dievs ir paredzējis dot Man varu (Jņ.5:26-27) tādā mērā, ka Man ir vara atdot Savu dzīvību un vara to atkal ņemt (Jņ.10:18), kaut gan galu galā visa vara debesīs un virs zemes tika Viņam dota tikai pēc nāves un augšāmcelšanās (Mt.28:18).

- (3) Perfektā Rakstu pārzināšana būtu likusi Jēzum saskatīt līdzību starp Viņu un Eliju, kad to tuksnesī bija pārņēmis izmisums (1.Ķēn.19:4,8), un Mozu, kurš zaudēja tiesības iemantot apsolīto zemi pēc četrdesmit gadu klejošanas tuksnesī. Arī Jēzus pēc četrdesmit dienām bija nonācis līdzīgā situācijā – patiesas zaudējuma iespējas priekšā. Mozus un Elija cieta neveiksmi cilvēciskas vājības rezultātā – nevis kādas velnišķas būtnes kūdīti. Tā pati cilvēciskā vājība, „Sātans” vai pretinieks bija tā, kas kārdināja arī Jēzu.
- (4) „Tad velns Viņu uzrunāja: „Ja Tu esi Dieva Dēls...” (Lk.4:3). Tas, droši vien, bija pastāvīgi Kristus prātā skanošais jautājums, vai patiesi Viņš ir Dieva Dēls, kad visi citi domāja, ka Viņš ir Jāzēpa dēls (Lk.3:23; Jņ.6:42) vai ārlaulībā dzimis (kā netieši norāda Jņ.9:29), un oficiālajos tempļa pierakstos Viņš ir Jāzēpa dēls (Mt.1:1,16; Lk.3:23, kur „kā mēdza domāt” nozīmē ‘skaitās pēc likuma’). Viņš bija vienīgais cilvēks, kura tēvs nav cilvēks. Filipiešiem 2:8 netieši norāda, ka Jēzus pakāpeniski nāca pie atziņas, ka Viņš patiesi ir tāds pats cilvēks kā mēs, kas arī liek secināt, ka Viņš izjuta kārdinājumu jautāt Sev, vai Viņš ir Dieva Dēls un kāda tad ir Viņa daba.
- (5) Visi šie kārdinājumi bija Dieva kontrolē un to mērķis bija Kristus garīgā izglītība. Jēzus citētie panti Sevis stiprināšanai pret Viņa („velna”) vēlmēm ir no 5.Mozus grāmatas par Izraēla pieredzi tuksneša klejojumos. Jēzus nepārprotami saredzēja paralēli starp Savu un viņu pieredzi:

5.Moz.8:2: „Tas Kungs, tavs Dievs, tevi ir vadījis tuksnesī visus šos četrdesmit gadus, lai tevi pazemotu un lai tevi pārbaudītu, lai Viņš zinātu, kas ir tavā sirdsprātā, vai tu Viņa baušļus turēsi vai ne.”	Mateja 4 / Lūkas 4 „Jēzus garā tapa pa tuksnesi vadīts četrdesmit dienas”. Jēzu pārbaudīja ar kārdinājumiem. Jēzus pārvarēja tos, citējot Rakstus, kas bija Viņa sirdī (Ps.119:11), tā parādot, ka Dieva Vārds ir Viņa sirdsprātā.
5.Moz.8:3: „Un Viņš tevi pazemoja, lika tev badu ciest un ēdināja tevi ar mannu...lai liktu tev atzīt, ka cilvēks nedzīvo no maizes vien, bet...no visa tā, kas iziet no Tā Kunga mutes.”	„Viņam gribējās ēst”. Jāņa 6 Jēzus interpretē mannu kā Dieva vārdu, no kura Jēzus dzīvoja tuksnesī. Jēzus atzina, ka garīgi Viņš dzīvo no Dieva Vārda. “Viņš atbildēja...stāv rakstīts: cilvēks nedzīvo no maizes vien, bet no ikkatra vārda, kas iziet no Dieva mutes.”
5.Moz.8:5: „Tad nu atzīsti savā sirdsprātā,	Jēzus, bez šaubām, pārdomāja savu

ka Tas Kungs, tavš Dievs, tevi pārmāca tā, kā tēvs pārmāca savu dēlu”.	pieredzi. Dievs pārmāca Savu Dēlu, Jēzu – 2.Sam. 7:14; Ps.89:32,33.
--	---

Tādā veidā Jēzus parādīja mums, kā ir jālasa un jāmacās no Dieva Vārda – Viņš iedomājās Sevi esam Izraēla vietā tuksnesī un mācījās no viņu pieredzes Savos tuksneša pārbaudījumos. Jēzus apraksts tuksnesī pie zvēriem un eņģeļiem (Mk.1:13) ir vēl viena saikne ar Izraēla pieredzi tuksnesī – Dievs sūtīja pret tiem zvērus viņu nepaklausības dēļ (5.Moz.32:19-24 un konteksts).

Piezīmes

- (1) G.H. Twelfree, ‘Temptation of Jesus’, in I.H. Marshall, ed., *Dictionary of Jesus and the Gospels* (Leicester: IVP, 1992), p.822. Ernsts Lohmeijers arī atzīmē, ka tuksneša kārdinājumi stipri līdzinās disputam starp diviem rabīniem – it kā Jēzus apstrīdētu ebreju domu gājienu Rakstu interpretācijā. Skat Ernst Lohmeyer, *The Lord’s Prayer* (London: Collins, 1965), p.224.

(2)

Sinoptiskie evaņģēliji	Jāņa evaņģēlijs
Mt.16:19 Valstības evaņģēlija atslēgas	Jņ.20:21,23
Precīzāki Jēzus dzimšanas atstāsti	Jņ.1:1-14
Lielā kalpošanas misija	Jņ.14:12; 17:18; 20:21; Jņ.15:8,16; Jņ.17:23
Sinoptiskie evaņģēliji visi dod Kunga Eļļas kalna sprediķi kā ievadu maizes laušanas pierakstam un krustā sišanai	Jāņa evaņģēlijā šī pravietojuma pieraksts nav iekļauts un tā vietā ir dotas Kunga pārrunas augšistabā. „Cilvēka Dēla diena” Jāņa pierakstā ir „stunda, kad Cilvēka Dēls top pagodināts” (Jņ.12:23). „Nāk”, „šīs pasaules tiesas stunda” ir vārdi, kurus Jānis lieto un kas iederas mūsu Kunga pieredzē tieši šodien. Šie vārdi liek mums izjust Kunga klātbūtni jau šodien. Nākamā tiesa faktiski ir jau sākusies šodien.
Visi trīs sinoptiskie evaņģēliji dod Pētera ticības apliecinājumu īsi pirms Jēzus apskaidrības kalnā.	Jāņa evaņģēlijā nav apskaidrības pieraksta. Vai mums būtu jāuzskata, ka tā vietā ir dots Toma ticības apliecinājums 20.nodaļā?
Ūdens kristību nepieciešamība	Jņ.3:3-5
Maizes laušanas pieraksts	Jāņa versija ir Jņ.6:48-58. Viņš uzsver, ka, lai dzīvotu mūžīgi, ir jāuzņem Kristus sevī, jo maize un asinis ir mūžīgās dzīves simbols. Šķiet, ka Jānis to saka kā pretargumentu tiem, kas uzskata, ka maizes laušanas rituāls pats par sevi jau garantē ticīgajiem mūžīgu dzīvību.
Tiek parādīts, ka daudzie citāti no Vecās Derības piepildās Kungā Jēzū.	Jānis to izsaka abstraktākā veidā: „Un Vārds tapa miesa” (Jņ.1:14).
Visi sinoptiskie evaņģēliji dod Jēzus izcelšanās genealoģiju vai atsauci uz to.	Jāņa evaņģēlijs runā par Jēzu tā it kā Viņš Dieva nodomā bija jau no paša sākuma, bet „tapa miesa”, kad Marija to dzemdēja.

- (3) Tas patiesībā ir uzskats, ko pauž Joachim Jeremias, *New Testament Theology* (New York: Scribners, 1971), p.73.

5-8-1 Jēzus tuksnesī: pieraksta valodas un kārdinājuma dabas izpēte

Pamatots būtu iebildums, ka tuksneša kārdinājumu pieraksta valoda norāda uz notiekošo kustību, piemēram, kārdinātājs piestājās pie Viņa un aizveda Viņu. Mēs tagad aplūkojam, kā šāda valoda piemērojama, kad runājam par ļaunajām vēlmēm, kas rodas mūsu prātā.

„Un kārdinātājs piestājās pie Viņa...”

Mūsu Kunga kārdinājumu pieraksti šķiet norādam, ka Viņa kārdinātājs / velns bija Viņa pašā urdošās domas nevis kāds ārējs kārdinātājs. Taču dažiem šķiet grūti to saprast, jo vairāk tāpēc ka kārdinātājs „piestājas” pie Viņa un ved Viņu. Šis nodarbības mērķis ir parādīt, ka kārdinājumus un vēlmes nereti apraksta fizisku kustību veidā, jo tas ir vizuāli daudz uzskatāmāk par abstrakti izteiktu apgalvojumu.

Mēs zinām, ka mūsu Kungs „tāpat kārdināts visās lietās” kā mēs (Ebr.4:15); un „katru kārdina viņa paša kārība, to vilinādama un valdzinādama” (Jēkaba 1:14). Lai Jēzus tāpat tiktu kārdināts kā mēs, Viņam bija jāpiedzīvo tāds pat kārdināšanas process kā mums. Tātad kaut kādā mērā arī Viņu „vilināja” paša kārība – ‘velns’ – kas bija Viņā pašā. Tas izskaidrotu, kādēļ velnu apraksta vedam Jēzu uz Jeruzalemi un augstajā kalnā. Šī ‘vešana’ ir tā pati ‘kārdināšana’, kā lasām Jēkaba 1:14. Jaunajā Derībā it bieži ļaunās vēlmes tiek saistītas ar fizisku kustību, tās ved mūs un nosaka mūsu uzvedību. „Un neieved mūs kārdināšanā” (Mt.6:13) ir viens no piemēriem. Mūsu ļaunie nodomi „ved” mūs tāpat kā tie centās vest Jēzu tuksnesī; taču šeit arī parādās, ka Dievs kontrolē visas šīs lietas. Viņš stāv pāri mūsu ļaunajām domām un ir spējīgs atturēt mūs no grēkā krišanas (ievērojiet, ka arī šī vārdkopa saistās ar kustību). Pasaule parasti nepretojas velna pavešanai – „maldu līdzī aizraušanai” (2.Pēt.3:17). Jēzus nepadevās Velna – Savu kārību, kuras Viņam bija tāpat kā mums – varai. Taču tā pati pamatdoma par grēku, kas mūs vada, lai kārdinātu, attiecās arī uz Viņu. Grieķu vārds, kas Mateja 4 tulkots kā „noveda” Jēzu uz svēto pilsētu, tiek lietots kā burtiski, tā arī metaforiski. Kā, piemēram, sekojošos pantos, kur tas lietots tēlaini:

„vecaju likumus turēdami...ko tie uzņēmušies turēt” (Mk.7:4)

„Viņš nāca pie savējiem, bet tie Viņu neuzņēma” (Jņ.1:14)

„Tad nu Kristu pieņēmuši, dzīvojiet Viņā” (Kol.2:6).

Līdzīgi, velns, kas „piestājās” pie Jēzus arī var būt lietots subjektīvi; jo arī šis grieķu valodas vārds tiek lietots kā burtiski, tā arī tēlaini. 1. Timotejam 6:3 to tulko „piegriezies” – „un nepiegriežas mūsu Kunga Jēzus Kristus veselīgajiem vārdiem”. Ebrejiem 12:1 runā par „grēku, kas ap mums tinās”, it kā grēks –velns – piestāj un tinās ap mums. Atklāsmes 20.nodaļā lietotā valoda attiecībā uz velnu un sātanu, kas brīvi staigā pa pasauli, tagad ieņem pareizo vietu, kad mēs beidzot saprotam, ka velnišķība – mūsu ļaunās vēlmes – tiek tēlotas kā piestājušās pie cilvēkiem. Mēs bieži atkārtojam, ka Jēzus atbild uz katru kārdinājumu ar vārdiem no Rakstiem, it kā visa šī pieredze būtu Psalmā 119:11 spilgta ilustrācija: „Es turu Tavus vārdus savā sirdī, lai negrēkotu pret Tevi”. Kaut gan Jēzus turēja Rakstu vārdus Savā sirdī, tomēr Viņam piemita arī mūsu kārības un uz īsu brīdi tās varēja iespieties Viņa sirdī un censties apspiest šos vārdus Viņa sirdī (Mk.4:17). Bet lai tās varētu censties to darīt tām ir jāpiestājas pie mums; un tā arī velns – šīs kārības – piestājās pie Jēzus. Līdzība par sējēju nosauc visus iespējamus iemeslus, kas noslāpē iespēju radīt augļus, kas padara vārdu neauglīgu. Sātans, kas nāk un noņem viņu sirdīs sēto vārdu, ir tās pašas „kārības”, kas „iemetas un noslāpē vārdu, un tas kļūst neauglīgs” (Mk.4:15 & 19). Šīs kārības ir mūsu dabas radītas – to iespiešanās sirdī ir tas pats kā ‘sātana piestāšanās’.

Vēl daži piemēri, kur mūsu iekšējo kārību attēlojums ir dots kustībā, it kā tās ienāktu mūsos (1):

- (4) Nātāna līdzība par Dāvida grēku ar Batsebu uzliek vainu par to viesim, kas nāk pie Dāvida un prasa pēc apmierinājuma. Viesis šajā līdzībā pārstāv Dāvida kārtības, kas noveda pie laulības pārkāpuma un slepkavības (2.Sam.12:4), kaut gan kā viens, tā otrs nāk „no cilvēka sirds” (Mk.7:20-23).
- (5) „Ikviens, kas ir dzimis „no dzīvā un paliekamā Dieva vārda” (1.Pēt.1:23), „pasargā sevi, un ļaunais neaizskar viņu” (1.Jņ.5:18) – Vārds mūsu sirdīs pasargā mūs no mūsu iekšējā velna pieskārieniem. Man šķiet, ka precīzs Lk.4:13 tulkojums vislabāk atbalsta ‘iekšējā kārdinātāja’ domu. „Un velns...atstāja Viņu”. Grieķu vārds, kas šeit tulkots „atstāja” nozīmē arī „apvaldīt” – un tā velns apvaldīja sevi, proti Jēzus apvaldīja sevī grēcīgās domas. Jebkurā gadījumā velns, kas atstāj Jēzu līdz turpmākam laikam parāda, ka Jēzus izjuta to pašu, ko jebkurš kristietis – ka kādreiz velns šķita stiprāks esam. Var paiet dienas un nedēļas, kad mēs jūtamies spējīgi apvaldīt grēcīgās tieksmes, un tad, ne no šā ne no tā velns pēkšņi ņem virsroku. Galvenais secinājums no tā visa ir, ka Jēzus bija daudz tuvāk neveiksmei nekā mēs varam to iedomāties. Jēkaba 1:14 teikts: „katru kārdina viņa paša kārtība, to vilinādama un valdzinādama.” Tā ir zvēru medišanas valoda – vilinot tos un tad apmetot tiem valgu ap kaklu. 1.Timotejam 3:7 runā par iekrišanu „velna valgā” – mūsu neapvaldīto tieksmju valgā. Tādējādi, Jēzus kārdināšanai bija jāizvilina Viņš no Viņa garīguma stiprajām bruņām kā peli izvilina no alas ar siera gabalu slazdā; un tikai Viņa ārkārtīgā paškontrole un pašsavaldīšanās bija spējīga atgriezt Viņu atpakaļ.

Piezīmes

- (1) Šos un citus šajā nodaļā dotos novērojumus apstiprina Wayne E. Oates, *Temptation: A Biblical and Psychological Approach* (Louisville: John Knox Press, 1991).

5-8-2 Tuksneša kārdinājumi: iespēja ielūkoties Jēzus domu gājumā

Mēs parādījām, ka mūsu Kunga pieredze atgādināja Izraēla pieredzi tuksneša klejojumu laikā, kā arī, ka tā liecināja par to, cik lielā mērā Viņa domas bija saaugušas ar Dieva vārdu, kā arī to, kāda bija Viņa attiecība ar eņģeļiem būtība. Sekojošie komentāri ļauj sīkāk ieskatīties mūsu Kunga kārdinājumu būtībā:

- (1)Kungs saprata, ka Viņa pieredze tuksnesī ir līdzīga Izraēla pieredzei tuksnesī un attiecināja 5.Mozus grāmatā rakstīto šajā sakarībā uz sevi. Līdzīgs piemērs atrodams arī citātā no Mal.3:1: „Es sūtīšu Savu sūtņi, kam būs sataisīt Manu ceļu Manā priekšā” kā „Es sūtu Savu eņģeli Tavā priekšā, kam būs Tev ceļu sataisīt” (Mt.11:10).
- (2) Kunga grēcīgo tieksmju iemiesojums velnišķajā būtībā parāda vien to, cik skaidri Viņš saprata Sava prāta dalījumu miesiskajā un garīgajā – Viņam bija sveša mūsu prātam, kam trūkst pilnīga garīguma, tik raksturīga miglainā neskaidrība starp miesisko un garīgo. Iespējams, ka tas bija Viņa prātā, kad Svētajā Vakarēdienā Viņš pārlauza maizi, kas simbolizēja Viņa miesu, uz pusēm, lai parādītu šo dalījumu Viņa pašā (Mt.26:26). 1.Kor.1:13 izgaismo dalījumu miesiskajā un garīgajā, kas tik uzskatāmi parādījās krustā,

salīdzinot domas par dalījumu un krustā sišanu: „Vai tad Kristus ir dalīts? Vai tad Pāvils ir par jums krustā sist?”.

(3)Viņš, droši vien, citēja 5.Moz.6:13: „Tev būs To Kungu, savu Dievu, bīties”, paturēdams prātā 5.Moz.6:14: „Nesekojiet citiem dieviem”, ar to likdams saprast, ka Savas sirds ķecerīgās domas Viņš pielīdzināja pagānu elkiem. Pirms tam 5.Moz.6:7,8 brīdināja, ka baušļu neievērošana izvērtīsies elku pielūgsmē – un Jēzus redzēja, ka Dieva vārda ignorēšana novedīs pie ļauno tieksmju apmierināšanas. Tādējādi, kārdinājumu mērķis bija pierādīt, ka Kristus turēs Dieva vārdu un likumus Savā sirdī (5.Moz.8:2), kā tas bija arī Izraēla tuksneša klejojums.

(4)Vien Dievam ir vara piešķirt Valstību (Dan.4:32). Jēzus kārdinājums pašam to paņemt (Mt.4:9) norāda uz kārdinājumu līdzināties Dievam. Fil.2:6 komentē, ka neskatoties uz to, ka Viņa prāts bija tikpat pilnīgs kā Dieva prāts, Viņš pat nepielaida tādu domu, ka varētu līdzināties Dievam. Tas (atkal) parāda, cik labi Kristus apzinājās Sava prāta bezgrēcību un cik kārdinoši būtu lepni pieļaut vienlīdzību ar Dievu. Tas varētu būt bijis Viņa domās, kad Viņš teica Jņ.10:34-36, ka Vecajā Derībā cilvēki saukti par dieviem, taču Viņš nepieņem šo nosaukumu un sauc Sevi tikai par Dieva Dēlu. Tas, ka daudzās Vecās Derības vietās Viņu sauc Jahve, varētu likt Viņam arī pieņemt šo vārdu, jo Viņš arī bija Dieva iemiesojums. Jēzus domāja, ka Viņam ir vara piešķirt Valstību, kam Viņš vēlas (Lk.4:6) – un Viņš domāja piešķirt to sev. Taču vēlāk Viņš solīja nodot Valstības pilsētas mums, no kā būtu jāsaprot, ka Viņa pilnības apziņa kārdināja Viņu nedalīties varā ar mums grēcīgajiem.

(5)Tas pats kārdinājums ir Viņa miesīgā prāta pamatā, kurš citē Ps.91:11,12 (Mt.4:6): „Viņš Saviem eņģeļiem par Tevi pavēlēs, un tie Tevi nesīs uz rokām”. Šis psalms sākotnēji attiecās uz Jozuu, kuru eņģeļi aizstāvēja tuksneša klejojumu laikos, kad maitātājs eņģelis nomaitāja izraēliešus-atkritējus. Šis speciālās aizstāvības iemesls dots Ps.91: 1; jo viņš bija palicis teltī, bez šaubām, gribēdams dzirdēt Dieva vārdus, kurus eņģelis teica viņa kungam Mozum (2.Moz.33:11). Mūsu Kungs atradās līdzīgā situācijā – Viņš bija uzticīgs vārdam tai laikā, kad pārējais Izraēls bija atkāpies. Tas būtu bijis liels kārdinājums ļaunprātīgi izmantot šo eņģeļu varu, kura Viņa garīguma dēļ tika Viņam piešķirta.

(6)Netieši tiek norādīts uz to, ka velna pārvarēšanai Kungam bija nepieciešamas 40 dienas, pēc kurām velns atkāpās no Viņa. To ir daudz vieglāk saprast kā iekšēji notiekošu cīņu, nevis kā cīņu ar kādu pārcilvēcisku būtni. Un četrdesmit dienu ilgs laiks parāda, cik grūti Kungam bija izcīnīt šo uzvaru.

(7)Kungs stāv augstā kalnā un skatās uz Dieva Valstību (1), kas pravietiski norāda uz līdzīgu ainu Atkl.21:10. Ir arī citi saskarsmes punkti ar Atklāsmes grāmatu – „Pasaules valstība” = Atkl.11:15; pp.9.,10. = Atkl.22:8,9; p.5. = Atkl.21:2. Tas šķiet gandrīz it kā Kungs, dodot Atklāsmi, atskatītos atpakaļ uz Saviem tuksneša kārdinājumiem, priedājoties par to, ka kādreiz kārotais tagad likumīgi pieder Viņam un mums. Tuksneša kārdinājums bija pārņemt Valstību un valdīt tur bez Dieva, nevis būt Dieva iemiesojumam, pat ja ārēji nebūtu nekādas starpības vai Viņš iemieso Dievu pieņemamā garā vai ne. Lai šie kārdinājumi būtu reāli, bija jābūt iespējai, ka Dievs atļautu Kristum pārņemt Valstību; kā arī atļautu Kungam izmantot eņģeļu palīdzību, kas

izglābtu Viņu no ciešanām dārzā. Tam, ka Dievs bija gatavs pieņemt arī Kristus brīvo izvēli pestīšanas plāna izpildes gaitā bija jābūt ne tikai milzīgam kārdinājumam Jēzum, bet arī izaicinājumam pildīt Dieva gribu. No tā izriet arī Dieva sajūsma par Kristus uzvaru, kā tā aprakstīta, piemēram, Jes.49:5-9.

(8)Nez vai būtu jāšaubās par to, ka stāvot augsta kalna galā un skatoties uz Dieva Valstību, Jēzus atcerējās Mozu stāvam Nebo kalnā, kuram vienas kļūdas dēļ tika liegta ieeja apsolītajā zemē. Šīm atmiņām bija jāiedarbojas atskurbinoši (5.Moz.34:1). Un nocitējis Sev 5.Moz.8:3, ka cilvēks dzīvo no Dieva vārda, Viņa prāts novirzījās uz 5.Moz.8:9 ar tās zemes aprakstu, kur maizes būs gana un nekā netrūks, Valstībā – garīgajā pilnībā.

(9)Kunga kārdinājums ticēt, ka Viņš brīnumainā veidā paglābsies no nāves un neuzkritīs akmeņiem pamatojas Salamana pamācību 3:23, pantā ar solījumu, ka Tēvs neļaus Sava mīļotā Dēla kājai aizmesties vai piedauzīties. Salamana pamācību pants (3:4) speciāli tiek attiecināts uz Kungu Jēzu Lk.2:52. Bet ‘kājas aizmešanās’ Sal.pam.3 kontekstā attiecas uz grēkā krišanu un nepieciešamību turēties stingri uz kājām, pielietojot savā ikdienas dzīvē dievišķo gudrību. Vai mēs līdz ar to negūstam dziļāku ieskatu Kunga prātā? Vai tas netieši nenorāda uz Viņa pārliecību, ka Dievs kaut kādā veidā atturēs Savu Dēlu no grēkā krišanas un ka līdz ar to Viņš var darīt, ko vien Viņš vēlas? Paldies Dievam un Kungam, ka Viņš atmeta šo domu pēc iespējas tālāk.

„Kārdināts visās lietās”

Ja tas attiecas uz mūsu Kungu, no tā izriet, ka katrs no mums tiek tāpat kārdināts visās lietās, tātad katram no mums ir jālūkojas uz Kunga piemēru un jāsadūšojas turēties tāpat kā Viņš. Kārdinājumu daudzveidība ir neapraķstāma. Labs piemērs ir Ps.71:9,18, kas apraksta Kristu krustā jūtamiem vecuma bezspēkā nicinātam un nīstam. Tam būtu jāuzmundrina vientuļo sirmo brāli, kurš nespēj iedomāties, ka Kungs varētu saprast viņa jūtas, jo Viņš taču mira tikai 33 gadu vecs. Mēs jau agrāk komentējām netiešos norādījumus uz to, ka Kristus varētu just kārdinājumu ielaisties nelikumīgās attiecībās ar Mariju Magdalēnu. Tas kļūst jo iespējamāk, ja mēs saprotam, ka Viņš, tāpat kā Viņa brāļi, ticis kārdināts visās lietās.

Attiecības ar pūli

Pūļa pastāvīgā uzmākšanās varētu būt vēl viens iemesls neiecietībai, it īpaši ņemot vērā to, ka pūļa domas bija ar ‘maizes baudišanu un ēšanu’.

Aizvainojuma jūtām, vēlmei Savas personīgās fiziskās un garīgās vajadzības izcelt pāri pūļa prasībām pēc mācības būtu pamazām jāpieaug. Taču Viņa cilvēces mīlestība bija daudz lielāka par rūpēm par sevi – kaut arī Viņam izdevās pievērst tik maz cilvēku, ka tas lika Viņam domāt, ka Viņa kalpošana ir neveiksmīga (Jes.49:6). Redzot ļaužu pūļus, Viņš allaž sajūsminājās, kaut arī apzinājās, ka to motivācija nereti bija apšaubāma. Kā tas kontrastē ar mūsu zibenīgo izmisuma sajūtu par mūsu klausītāju pulku brīvdabas uzrunās vai tajās atbildēs uz sludinājumiem avīzēs, kuras mēs saņemam. Mēs alkstam uzzināt, kāda ir viņu motivācija. Mūsu Kungam neatlika tam laika, viņš bija sludināšanas prieka pārņemts. „Kad Viņš ļaužu pulkus redzēja, sirds Viņam par tiem ieželojās” (Mt.9:36). Konteksts neatstāj iespēju domāt par kaut kādiem „bet” – lasītājs var tikai pats stādīties priekšā Viņa nogurumu un vēlēšanos aiziet projām no ļaužu pūļiem. Droši vien, arī Viņam nereti būs radies kārdinājums atteikties no Saviem

pienākumiem, sludināšanas vai ciešanu ziņā. Tomēr Savas dzīves nobeigumā Viņš varēja ar gandarījumu domāt: „Tas Kungs (Eņģeļi? Jahve Elohim) atvēra Man ausis, un Es neatteicos un neatkāpos” (Jes.50:5), kas liek nojaust, ka tāds kārdinājums tomēr pastāvēja.

Viņa attiecības ar ebrejiem Kungam, droši vien, bija lielākais piedauzības akmens. Viņa pieķersšanās ebreju dzīves veidam droši vien bija par iemeslu kārdinājumam tagad un tūlīt nodibināt Valstību un atbrīvot ļaudis no romiešu virskundzības; kaut gan Viņa paša perfektās Likuma burta un gara zināšanas Viņam norādīja, ka tas būtu Likuma pārkāpums. Tā, Jes.56:2 teic „svētīgs tas cilvēks (Jēzus)...kas ietur sabatu un to nepārkāpj”, kaut arī Viņš bija Kungs pār sabatu. Nokāpt no krusta, lai pierādītu, ka Viņš patiešām ir viņu Kēniņš (Mt.27:42), darīt iespaidīgus brīnumus Nacaretē Savu mīļoto brāļu priekšā (Jņ.7:5) būs bijuši reāli kārdinājumi, jo, virspusēji skatoties, tādas zīmes varētu vest pie ļaužu patiesas pievēršanās. Viņa jūtas pret ebrejiem ir skaidri izteiktas Ps.109:4: „Uz Manu mīlestību tie atbild ar naidu, kaut Es par tiem lūdzu Dievu” – lai viņi nožēlotu grēkus? Taču daudz dedzīgākā vēlme pēc Dieva godības būs likusi Viņam labāk sagādāt sarūgtinājumu ebrejiem nekā izsaukt Dieva taisnās dusmas pret Sevi. Viņa spēcīgais farizeju nosodījums Lk.11:42-52 nepārprotami paaugstināja adrenalīna līmeni Viņa asinīs – un tikai Viņa absolūtā kontrole pār sevi neļāva Viņam uzķerties uz ebreju sekojošajiem mēģinājumiem provocēt Viņu ar jautājumiem, lai varētu „Viņu noķert kādos vārdos” (Lk.11:53,54) un izvirzīt apsūdzību pret Viņu. Viņa uzbudinātā iesaukšanās pirms tam „Cik ilgi Es vēl pie jums būšu un jūs panesīšu?” (Lk.9:41) varētu arī netieši izteikt to, cik grūti Viņam bija noturēties garīguma augstumos un nepaklupt, sastopoties ar viņu lēno saprašanu.

Viens no Kunga lielākajiem kārdinājumiem, lai cik skaidri Viņš apzinājās, ka viena vienīga kļūme noliegtu visas pasaules pestīšanu, bija sava personīgā garīguma aizsardzību nostādīt augstāk par apkārtējo vajadzībām. Mēs gandrīz izjūtam, ka Viņam tas nebūtu piedēvēts par grēku, ja Viņš būtu palicis Nacaretē, lai pilnveidotu pats Savu raksturu, un tad pašās beigās devies uz Jeruzalemi nāvē, tādējādi izvairoties no visām trīs gadu ilgās publiskās kalpošanas papildus grūtībām. Taču Viņš ar prieku uzņēmas šo risku, jo Viņš bija mīlestības pārņemts pret saviem līdzcilvēkiem. Pārdomas par dažām Kunga līdzību neapsprietām detaļām nereti atklāj papildus nozīmi, kuru Viņš bija tajās ielicis. Tā, labais samarietis noteikti uzņēmas daudz lielāku risku, iedams kājām pa bīstamo ceļa posmu tā vietā, lai brauktu, pie tam arī viņa neaizsargātā nasta darītu uzbrukumu daudz iespējamāku. Labais, nicinātais samarietis, kas sniedza palīdzību piekautajam cilvēkam, kuru nespēja sniegt Bauslība (priesteris, levīts un tml.), nepārprotami bija Kristus. Vai arī atcerieties ganu, kurš viens pats naktī devās meklēt savu pazudušo avi, rāpdamies vientulīgajās, tālākajās klintīs, riskēdams lauzt kāju, cīnīdamies ar bailēm no tumsas tā vietā lai baudītu tonakti pilnīto atpūtu pie ugunsкура ar paklausīgajām aitām visapkārt. Līdzīgi arī Jņ.10:12: „Derētais gans...redzēdams vilku nākam, atstāj avis un bēg”, jo viņš nav īstais gans. Tāpat kā daudzās citās līdzībās, arī šajā ir saskatāms nerealitātes elements, lai izgaismotu galveno. Gans nebūtu bēdzis, ja runa būtu vienkārši par vilku (kāpēc Kristus nelietoja daudz iespaidīgāko lauvas tēlu?). Taču vilkam raksturīgā viltība izsauc asociācijas ar cilvēka dabas velnišķību, no kuras Kungs vēlētos aizbēgt, atstājot mūs likteņa varā.

Un beidzot, ir jāatceras Kunga mērķis, kura dēļ Viņš pārvarēja kārdinājumus. Ebr.2:17 saka, ka Viņam bija jātop mums līdzīgam, izturot šos kārdinājumus. Šis pants netieši

izsaka, ka Viņš bija citāds, bet Viņam bija jātop mums līdzīgam, kas acīmredzot nebija viņa dabai raksturīgi. Ebr.2:18 uzsver, ka „tāpēc, ka Viņš pats kārdināts un cietis”, Viņš tapa mums līdzīgs, nevis tāpēc ka Viņam ir mūsu daba, Viņš var būt mums par Augsto Priesteri. Šī tapšana mums līdzīgam ar kārdināšanu izciešanu atsākās līdz ar Viņa publiskās kalpošanas sākumu.

Piezīmes

(1)Tas, ka Kristus redzēja „vienā acūmirklī...visas pasaules valstis” noteikti attiecas uz Valstību – pasaules valstību, kāda tā būs nākamībā (salīdz. ar Atkl.11:15).

5-9 Nešķīstie gari

Mateja 12:43-45: „Kad nešķīstais gars no cilvēka ir izgājis, tad tas pārstaigā izkaltušas vietas, meklē dusu un to neatrod. Tad tas saka: es atgriezīšos savā namā, no kurienes es izgāju. Un, kad viņš nāk, tad viņš to atrod tukšu, izmēztu un uzpostu. Tad tas noiet un ņem līdzīgi septiņus citus garus, kas ļaunāki par viņu, un viņi ieiet tur un dzīvo; un pēc tam ar tādu cilvēku top sliktāk, nekā papriekšu bija. Tāpat arī notiks šai ļaunajai ciltij.”

Izplatītā interpretācija

Nešķīstie gari esot Sātana kalpi, kas ieiet cilvēkā un liek tiem grēkot.

Komentāri

1. Ne Velns, nedz Sātans nav minēti kā valdnieki pār nešķīstajiem gariem.
2. „Nekas cilvēku nevar apgānīt, kas no ārienes tanī ieiet, bet, kas no cilvēka iziet, tas apgāna cilvēku” (Mk.7:15).
3. 45.pants noslēdzas ar vārdiem: „Tāpat arī notiks šai ļaunajai ciltij”, kas ļauj secināt, ka šis fragments ir uztverams kā līdzība. „Nešķīstais gars” ir frāze, kas evaņģēlijos lietota vienlīdz ar „dēmoniem”. Citviet mēs jau runājam par to, ka Jēzus lieto tā laika valodu, runājot par dēmoni, un tas attiecas arī uz šo fragmentu. Ar to Viņš faktiski saka: ‘Tāpat kā jūs ticat tam, ka nešķīstie gari var iziet no cilvēka un atkal no jauna ieiet viņā, tā arī šī paaudze tika reiz iztīrīta, bet drīz vien tā kļūs vēl sliktāka, nekā papriekšu bija’.
4. Šis fragments ir Mateja 12:22-28 kontekstā, kur Jēzus lieto pašu farizeju idejas, lai pierādītu šo ideju nepamatotību: „Ikviena valsts, kurā iekšējs naid...nevar pastāvēt. *Ja* nu sātans izdzen sātanu, tad viņš ir naidā pats ar sevi. Kā tad viņa valsts var pastāvēt?” Jēzus nesaka, ka Viņš tic sātanam vai Belcebulam – 2.Ķēn. 1:3 pēdējais ir skaidri nosaukts par pagānu elku – Viņš lietoja to laiku valodu, lai satriektu viņu uzskatus. Tādēļ nav brīnums, ka dažus pantus vēlāk Viņš atkal piemin nešķīstos garus. Tāpat kā Viņš neticēja Belcebulam, Viņš neticēja arī nešķīstajiem gariem.
5. Ka šis fragments ir alegorisks, norādīts Mateja 13:10, kur „mācekļi piegāja pie Viņa un sacīja: ‘Kāpēc tu uz tiem runā līdzībās?’” Jēzus runāja līdzību par Belcebulu un nešķīstajiem gariem tai pašā dienā, kad Viņš tiem stāstīja līdzību par sējēju (Mt.12:46; 13:1). Mācekļi uzdeva šo jautājumu tāpēc, ka todien Viņš bija tiem stāstījis ļoti daudz līdzību.
6. Uzmanīgi lasot, atklājas, ka „nešķīstais gars” attiecas uz cilvēku. „Kad nešķīstais gars no cilvēka ir izgājis, tad tas pārstaigā izkaltušas vietas...” Pastaiga pa tuksnesi un lēmums atgriezties mājās – tā runā par cilvēku.

7. „Gars” nereti attiecās uz cilvēka noskaņojumu (piem., 5.Moz.2:30; Sal.pam.25:28; Jes.54:6; 61:3; Ecēh.18:31; Mk.14:38; Lk.2:40; 2.Kor.2:12; 12:17; Ef.4:23). „Nešķīstais gars” varētu attiekties uz ļauniem nodomiem, kas iederētos 34-36. pantu kontekstā. Jo kā cilvēks domā „savos dvēseles dziļumos”, tāds viņš arī ir (Sal.pam.23:7), tad gars un cilvēks ir sinonīmi. Tātad līdzībā runāts par cilvēka dvēseli, kas attīrās, bet vēlāk nonāk vēl sliktākā stāvoklī nekā pirms attīrīšanās, kā tas notika ar Saula „ļauņo garu”, kurš atstājās no Saula, kad Dāvids ņēma cītaru un spēlēja, bet pēc tam atgriezās vēl daudz ļaunāks. Ievērojiet arī, ka „viņam uzbruka ļauns gars, kas bija Tā Kunga sūfīts” (1.Sam.16:14); šis dvēseles noskaņojums bija Tā Kunga sūfīts, tas nenāca no kādas pārcilvēciskas ļaunas būtnes.

Iespējamie skaidrojumi

- (1) Jānis Kristītājs noteiktā mērā attīrīja ebreju tautu; viņš centās mainīt ebreju ļauno sirdsprātu (garu) (Mal.3:19 & 24 salīdz. ar Mt.11:10 & 14). Cilvēks, kas staigā tukšnesī („izkaltušas vietas”) ir pielīdzināms ebrejiem, kas dodas uz tukšnesi klausīties Jāņa sprediķi. Un visa šī saruna sākās pēc tam, kad Jēzus bija dziedinājis „ļauņa gara apsēstu, kas bija akls un mēms” (Mt.12:22). Izārstētais droši vien atradās turpat tuvumā. Tā bija spēcīga argumentācija, kas netieši norādīja uz tagad veselo cilvēku. ‘Cik brīnišķīgi tas bija! Un cik traģiski būtu, ja viņam kļūtu vēl septiņas reizes sliktāk, nekā bija līdz šim. Bet tik traģiski būs jums, ja jūs aizgriezīsities no Jāņa dotās garīgās attīrīšanās.’
- (2) Mēs redzējam ka Jēzus atsaucas uz pantiem 9.-12. Salamana pamācībās, pielīdzinot neprātīgo izsmējēju tiem, kas tagad noliedz „Kristu...(kas ir) Dieva spēks un Dieva gudrība” (1.Kor.1:24), Kristu, „kas mums kļuvis par Dieva gudrību” (1.Kor.1:30). Arī citi Salamana pamācību panti sasaucas ar šo pieeju: „Gudrība ...nokāva savus kaujamus lopus...un saklāja galdu, tā izsūtīja savas kalpones, lai viņas sauc no pilsētas augstajām vietām: ‘Kas nejēga, lai pošas šurp?’” (Sal.pam.9:1-4). Tas ir pamatā kāzu mielasta līdzībai, kur ebreji atsakās pieņemt Kristus gudrības aicinājumu (Lk.14). Gudrība, kas sauc no pilsētas augstajām vietām, atgādina Jēzus aicinājumu templī Ciāna kalnā (Jņ.7:37). „Dod sapratīgajam, tad viņš kļūs savās atziņās vēl dziļāks; pamāci taisnīgo, tad viņš vēl vairāk pieņemsies mācībā” (Sal.pam.9:9) attiektos uz tiem, kas mācījās no Jāņa un turpināja uzņemt mācību no Kristus. „Nāciet, ēdiet no manas maizes un dzeriet vīnu, ko es esmu ielējusi!” (Sal.pam.9:5) atgādina Kristus aicinājumu ēst Viņa miesu un dzert Viņa asinis kā simbolu Svētajā Vakarēdienā (Mt.26:26-28). „Gudrība darīja sev namu” (Sal. pam.9:1) varētu attiekties uz Kristus nama uzpošanu Mt.12:44. Tādējādi divas Salamana pamācību sievietes, netikle un gudrība attiecīgi pārstāvētu ebreju sistēmas mācību un Kristu. Izraēla atkritējs Ecēhiēla grāmatā pielīdzināts netiklei (16:28,29 & 31), kā arī Hozejas grāmatā (1.un 2.nodaļās); skat arī Jeremijas 3:1,6,8.
- (3) Tagad mēs jau varam dziļāk ielūkoties šī fragmenta tēlainībā. Cilvēks, kas pārstāv ebrejus, kuri nevēlas ieklausīties Kristus mācībā, staigāja pa „izkaltušām vietām”. Tas varētu atgādināt Izraēla atkritējus tukšnesī, kuri arī „kārdināja To Kungu” (1.Kor.10:9), atsakoties no Mozus mācības, kurš pārstāvēja Kristu (5.Moz.18:18). Dievs vadīja Izraēlu „tukšnesī cauri tukšai, klajai un aizu pārklātai zemei, cauri tumsai un sausumam, cauri zemei, kur nestaigā neviens ceļinieks un kur neviens arī nedzīvo” (Jer.2:6). Izraēls tukšnesī alka Valstības

„atdusas”, taču to neatrada (Ebr.3:11). Līdzīgi arī cilvēks Mateja 12:43 pārstaigā izkaltušās vietas, „meklē dusu un to neatrod”.

- (4) Cilvēks nolemj atgriezties savās mājās. Tam jābūt saistītam ar iepriekš 29.pantā teikto, ka stiprā nama saimnieka mantas nevar paņemt, vispirms nesasaistot saimnieku. Lk.11:22 piebilst, ka to var izdarīt kāds, kas ir stiprāks par to. Šis stiprais cilvēks ir Sātans, un tikai Jēzum pietiek spēka to pārvarēt. Tāpēc ka Jēzus sasaistīja Sātanu – grēku – Viņš spēja darīt brīnumus un dalīties ar mums šīs mājas laupījumā. Evaņģēlijos ir dots mājiens, ka cilvēkiem, kurus Jēzus izdziedināja, tika piedoti viņu grēki un ka to slimības nereti bija tieši viņu grēku rezultāts (Lk.5:20; Jņ.5:14). Pirms Jēzus to izdziedināja, sātans bija turējis sievieti saistītu astoņpadsmit gadu (Lk.13:16). Jēzus varēja teikt, ka vienlīdz iedarbīgi ir teikt „Tavi grēki tev piedoti” un „Celies un staigā” (Lk.5:23). Velns – grēks – turēja mūs verdzībā savā mājā, kamēr Jēzus to neiznīcināja (Ebr. 2:14-18). Jēzus bija sācis saistīt stipro grēka vīru jau Savas dzīves laikā un šī iemesla dēļ Viņš bija varējis noteiktā mērā dalīties ar mums laupījumā, kaut gan pilnībā Viņš to sasaistīja ar Savu nāvi krustā. Tādējādi, māja, kur cilvēks atgriezās, bija tukša – visas stiprā vīra mantas (29.p.) bija aizvāktas. Tēlaini to var sasaistīt ar Jēzu templī, kad Viņš iztīrīja to no naudas mijēju galdiem un baložu pārdevēju soliem (Mk11:15-17). Templī Viņš ebrejiem nosauc par „jūsu namu” (Mt.23:38). Cilvēks, kurš simbolizēja atkritušo Izraēlu, nosauktu templi par ‘savu māju’. Tas, ka Kristus pirms Pashā svētkiem iztīrīja templi, sasauca ar ebreju paražu, kas pieprasa (2. Moz.12:19) iztīrīt namu no raudzētā, kas parasti ir pirmdzimtā uzdevums. Jēzus iztīrīja templi, Sava „Tēva namu” (Jņ.2:16).

Perspektīvā Izraēla garīgais nams bija izmēzts un iztīrīts no visām sliktajām lietām, ko grēks bija tajā ienesis. Nams bija „uzposts”, savests „kosmosa” kārtībā (grieķu *kosmeo*). Vārds „Kosmos” apraksta lietu kārtību. Jēzus iedibināja jaunu Kosmosu Izraēla namā, atmetot bauslību, kura nesa grēka atziņu, stipro vīru, Sātanu (Rom.7:7-11; 4:15). Sīkākam izklāstam skat 2-4 „Jūdu Sātans”.

Tādēļ septiņi citi gari, kas ieiet cilvēkā, pārstāv ebreju dedzīgo Evaņģēlija noliegumu pēc tā noklausīšanās. Pēteris šķiet atsauca uz vārdiem „un pēc tam ar tādu cilvēku top sliktāk, nekā papriekšu bija” (Mt.12:45), runājot pirmām kārtām par ebreju kristiešiem, kas tad bija novērsušies no Kristus. Pēteris argumentē: „Jo, ja tie, kas pasaules gānekļiem mūsu Kunga un Pestītāja Jēzus Kristus atziņā izbēguši, bet tanīs atkal iepīti, zaudē cīņu, tad viņu gals ir kļuvis ļaunāks nekā viņu sākums” (2.Pēt.2:20). Tādējādi, iespējams, ka Pēteris interpretē septiņus garus, kas ieiet cilvēkā, proti, viņa namā kā pareģojumu par tiem daudziem ebreju kristiešiem, kas aizgriezušies no ticības jūdaisma sludinātāju ietekmē, kas tos mudināja atgriezties pie bauslības. 21.un 22.panti pievēršas tai pašai tēmai: „Jo labāk viņiem būtu bijis, kad tie nebūtu atzinuši taisnības ceļu, nekā, pie atziņas nākušiem, nogriezties no viņiem uzticētā svētā baušļa. Bet viņiem ir noticis pēc sakāmā vārda patiesības: suns atgriežas pie sava paša vēmekļa, kā arī: cūka mazgājusies atkal vārtās dubļos”.

5-10 Velns un viņa eņģeļi

Mateja 25:41: „Tad Viņš arī sacīs tiem, kas pa kreiso roku: eita nost no Manis, jūs nolādētie, mūžīgā ugunī, kas sataisīta velnam un viņa eņģeļiem”.

Vispārpieņemtā interpretācija

To pieņem par pamatojumu Velna kā būtnes, kas valda pār grēcīgajiem eņģeļiem, pastāvēšanai.

Komentārijs

1. Velns un viņa eņģeļi lemti iznīcībai. Mūžīgā uguns ir totālas iznīcināšanas simbols (Jer.17:27; Jūda 7.p.) – starp citu ievērojiet, ka šīs atsaucēs parāda, ka „mūžīgā uguns” nav jāuztver burtiski un eņģeļi ir nemirstīgi – (Lk.20:35-36).
2. Debatēs bija minēts, ka eņģeļi var attiekties uz cilvēkiem (piem., Jānis Kristītājs, Mt.11:10; Jāņa mācekļi, Lk.7:24; divi izlūki, Jēkaba 2:25), jo sākotnēji vārds *aggelos* tulkots un apzīmē vēstnesi, vai vēlāk arī sekotāju.
3. Šajā pantā aprakstīta tiesas diena Jēzus otrās atnākšanas laikā (pp.31 & 32). Ja Velns ir atsevišķi eksistējoša būtne, tad viņš tajā laikā tiek iznīcināts, bet Atklāsmes 20:10 apraksta velna iemešanu uguns un sēra jūrā Kristus tūkstošgadu valdīšanas beigās, kas būs sākusies Viņa atgriešanās dienā. Ja Velns ir dzīva būtne, to var iznīcināt tikai vienu reizi – vai nu tūkstošgades sākumā vai beigās. Tā kā Raksti saka, ka Velns tiek iznīcināts abas reizes, tad tas nav atsevišķs radījums, bet gan kaut kā vai kādas cilvēku grupas pārstāvis.
4. Mateja 25:32 pausts, ka tiesas dienas mērķis ir sodīt visu tautu ļaunos cilvēkus, „āžus”. Kāpēc tad 41.pantā teikts, ka velns tiks nosodīts, ja jau, saskaņā ar tautas ticējumiem, viņš nav vienkāršs cilvēks?

Iespējamie paskaidrojumi

1. Mūžīgā uguns ir sataisīta velnam un viņa eņģeļiem; tie, kas pa kreiso roku, tiek tur iemesti. Liktos, ka velna eņģeļi ir āži, kas pa kreiso roku, kas ir parasti cilvēki, kas grēkojuši saskaņā ar pp.42-45, nav apmeklējuši slimos, nav devuši nabagajiem un tml. Cilvēki, kas seko velnam – savām ļaunajām kārtībām – tiek vainoti tādās lietās, tādēļ tos var saukt par velna „eņģeļiem” vai sekotājiem.
2. Mēs jau parādījām, ka „mūžīgā uguns” nozīmē mūžīgu nosodījumu. Velns un viņa eņģeļi tiek iemesti mūžīgajā ugunī. 46.pants saka, ka „tie (42.-45.pantos minētie nevienu nemīlošie vīri un sievas; 32.panta pasaules tautu „āži”) ieies mūžīgā sodībā”. Tādējādi, velna eņģeļi ir tie paši miesas ļaudis, kas ir savu miesīgo ļauno kārtību „*aggelos*” (vēstneši, proti, kalpi).
3. Mateja 13:38-42 saka, ka tie cilvēki, kas ir grēcinieki un vēl arvien ir ebreju pasaulē (pp.38 & 41) ir velna iesētās „nezāles” un tie tiks iemesti mūžīgajā ugunī” (nosodījumā). Nezāles ir augi, kas līdzinās kviešiem – ticīgajiem – bet tiesas dienā labie kristieši tiek atdalīti no sliktajiem. Salīdzinot Mateja 13 ar Mateja 25, mēs redzam, ka velna bērni vai „eņģeļi” ir tie paši ļaunie cilvēki:

Labā sēkla, Vārds, kvieši	Nezāles
Jēzus iesēti	Velna iesētas
Valstības bērni	Ļaunā bērni
Aitas	Āži
Taisnie	Ļaunie
Ieiet Valstībā	Ieiet mūžīgā nosodījumā (nāvē)
Mīloši ļaudis	Savtīgi ļaudis
(Mt.25:35-36)	(Mt.25:42-44) Netaisnajiem
	Kaušana un zobu trīcēšana

5-11 Sātans noņem Vārdu

Marka 4:15: „Bet šie ir tie, kas ceļmalā, kur vārds top sēts, pie kuriem, kad tie to ir dzirdējuši, tūdaļ nāk sātans un noņem viņu sirdīs sēto vārdu”.

Vispārpieņemtā interpretācija

Sātans ir persona, kas nedod mums būt taisniem.

Komentāri

1. Ja tas tā būtu, tad mēs neko nevaram darīt, lai apturētu sātana darbību; „tad esam visnožēlojamākie cilvēki” (1.Kor.15:19).
2. (Ps.119:11). Jēzus parādīja vārda spēku, pārvarot velnu tuksneša kārdinājumu laikā. Neviena būtne nevar sacensties spēkā ar Dieva vārdu, jo citādi jau Dievs mums nebūtu devis Savu vārdu par stiprinājumu – „bruņojieties ar visiem Dieva ieročiem (piem., „Gara zobenu, tas ir, Dieva vārdu”), lai jūs varētu pretī stāties velna viltībām” (Ef.6:11 & 17)
3. „Nāk” sātans nenožīmē, ka ierodas kāda būtne: 19.pantā teikts „citas kārtības – proti, īstenais nelabais – iemetas un noslāpē vārdu” (Ef.6:11 & 17).

Piedāvātie skaidrojumi

1. Tikai mūsu pašu pakļaušanās mūsu ļaunā sirdsprāta kārtībām var noslāpēt vārda iedarbību uz mums. Mūsu „sātans” ir mūsu pašu nevēlēšanās rīkoties saskaņā ar Dieva vārdu, kuru izraisa mūsu ļaunās iekāres. Mēs paši esam mūsu sātani (pretinieki).
2. Mateja 13:19 teikts, ka sātans noņem to sirdīs sēto vārdu, kas to nesaprot (Mt.13:14-15). Tātad tikai dzirdēt Bībeles vēstījumu un nepiedomāt pie tā ir parastais sātana – mūsu ļauno kārtību – darbības veids.
3. Skat 2-4 „Jūdu Sātans”, kur dota vēl viena šīs līdzības interpretācija.

5-12 Sātans kā zibens

Lūkas 10:18: „Viņš sacīja: ‘Es redzēju sātanu kā zibeni no debesīm krītam!’”

Parastā interpretācija

Tas norāda, ka sātans kādreiz bijis debesīs.

Komentāri

1. Mēs jau runājām par to, ka neviena ļauna būtne nevar atrasties Dieva tuvumā debesīs (Ps.5:5,6; Hab.1:13).
2. Jēzus runā tēlainajā līdzību valodā – „kā zibeni no debesīm krītam” – tā varēja raksturot ‘sātana’ kritienu. Zibens nāk no debesīm kā no augstākas vietas virs zemes, nevis no Dieva mitekļa.
3. Ir grūti saistīt šo vietu ar pasaules valdnieka izraidīšanu, jo tas notika Kristus nāves brīdī (pievērsiet uzmanību vārdam „tagad” Jņ.12:31), un šis sātana kritiens attiecas uz Jēzus kalpošanas laiku.

4. Saskaņā ar vispārpieņemto uzskatu, sātans nokritis no debesīm Ēdenes dārzā, tā kā viņš jau Ījaba laikā atradās uz zemes, taču Jēzus redz viņu krītam Savā laikā.
5. Ja ļauna būtne ar savu sekotāju pulku burtiski nokrita uz zemes, kāpēc to redzēja tikai Jēzus un mācekļi neko neredzēja? Kāpēc nav vairāk nekādu ziņu par šo dīvaino atgadījumu?
6. Tēlaini izsakoties, 'krist no debesīm' nozīmē zaudēt autoritāti, piemēram, Jes.14 to lieto, runājot par Bābeles ķēniņa likteni. Skat arī Raudu dziesmu 2:1 un Jeremijas 51:53.

Iespējamie paskaidrojumi

1. Mācekļi atgriezās, priecīgi stāstot cik daudz cilvēku tie ir izdziedinājuši (Lk.10:17), viņi bija pārņemti no tās varas pār slimībām, kas viņiem bija dota Jēzus vārdā (20.p.). Patiesais slimību iemesls ir mūsu grēkiem pakļautā daba. Ka grēks ir slimības pirmcēlonis ir uzsvērts Mt. 9:12 un 12:11, kur noklīdusi avs, nepārprotams grēcinieka simbols, (Mt.18:13) ir pielīdzināta slimniekam. Šis princips ir rezumēts Mateja 9:5 „Kas ir vieglāk – vai sacīt: tev tavi grēki piedoti, - vai sacīt: celies un staigā?” Un tā, Jēzus teica: „Es redzēju Sātānu krītam”, proti, ‘pēc Manām domām, vissvarīgākais ir tas, ka grēka vara tiek pārvarēta”.
2. Tam jābūt saistītam ar 15.pantu: „Un tu, Kapernauma, kas līdz debesīm esi paaugstināta, tu tiksī līdz ellei nogāzta”. Vai ar to Jēzus domā, ka ‘sātans’, miesīgā dzīve, kura tik spilgti izpaudās Kapernaumā, tiek pārvarēta? Ievērojiet, ka Kapernauma bija „paaugstināta” ebreju acīs. Tā kā „sātans” nereti tiek attiecināts uz jūdaisma sistēmu (2-4 „Jūdu sātans”), varbūt Jēzus pielīdzina Kapernaumu ‘sātānam’ un, komentējot kā grēks šīs sistēmas pamatā tiek pārvarēts, sludinot evaņģēliju.

5-13 Sātans iegāja Jūdā

Lūkas 22:3: „Bet sātans bija iegājis Jūdā, kuru sauca par Iskariotu un kurš bija viens no tiem divpadsmit”.

Skat 2-4 „Jūdu sātans”

Pie viena pievērsiet uzmanību tam, ka vārds „ieiet” ir lietots pārnestā nozīmē Mt.25:21 „Ieej sava kunga priekā”, „ieeita pa šaurajiem vārtiem” (Mt.7:13), ienākt citu darbā (Jņ.4:38). ‘Sātans’ ieiet cilvēka sirdī tai nozīmē, ka „kārības iemetas” viņa sirdī (Mk.4:19); šajā nozīmē mēs varam „krist kārdināšanā” (Lk.22:46).

Saistība starp Jūdu un ‘Sātānu’ izgaismojas, pārdomājot Lūkas komentāru, ka Jūda „sāka meklēt izdevību [*eukairan*], lai Viņu nodotu” (Lk.22:6). Bet Lūka pirms tam lieto to pašu vārdu Lk.4:13, aprakstot, kā ‘velns’ tuksneša kārdinājumu laikā atstāja Kungu „līdz turpmākam (izdevīgam) laikam” [*achri kairou*]. Kunga uzvara tuksnesī sagatavoja Viņu uzvarai pār ‘velnu’, kuru Viņš sasniedza krusta ciešanu rezultātā. Kārdinājums ‘nokāpt no krusta’ bija kārdinājuma mesties lejā no tempļa jumta atkārtojums. Jāņa evaņģēlijs atkārtos citos evaņģēlijos atstāstīto, taču citiem vārdiem. Mt.26:46 Kungs komentē Jūdas atnākšanu ar vārdiem: „Celieties, ejam! Redzi, kas Mani nodod, ir klāt.” Bet Jņ.14:30,31 teikts: „nāk šīs pasaules valdnieks [ar nozīmi: ļaunais, velns]...celieties, iesim no šejienes!”. Jānis izvēlas mitoloģisko sātāna tēlu attiecināt uz reālu personu ar

reālām attieksmēm un grēcīgiem nodomiem – proti, uz Jūdu, kas ir ‘Sātana’ / ‘Velna’ / ‘šīs pasaules valdnieka’ iemiesojums.

Mēs varam arī nepievērst pienācīgu uzmanību zīmīgajiem Kunga vārdiem, kas doti Mk.14:21 pierakstā un skaidri runā par to, ka Jūda personīgi ir tas, kas vainīgs Viņa nodevībā un ka viņš saņems attiecīgu sodu – neskatoties uz to, ka Lk.22:3 teikts, ka viņš to darīja, jo sātans [jūdaisms] bija ‘viņā iegājis’. Lai ko tas arī nozīmētu, tas nenozīmē, ka cilvēku nevar vainot nodarītajā, cilvēkam ir personīgi jāatbild par saviem darbiem.

Jņ.13:2 tulkojums no grieķu valodas ir problemātisks. „Kad jau velns Jūdam...bija sirdī iedevs” nav gluži tas pats, kas teikts grieķu tekstā. Ievērojamais Bībeles pētnieks un grieķu valodas zinātnis C.K. Barrats uzstājīgi apgalvo, ka ‘velns iedvesis savai sirdij [proti, velna sirdij], ka Jūdam ir jānodod Jēzus’ (1). Ja mēs pieturamies pie parastā uzskata par velnu kā atsevišķu būtni, tad šis tulkojums nemaz nav saprotams. Tādēļ vairums vispārpieņemto tulkojumu ignorē šo acīmredzamo grūtību un atļaujas nepieturēties pie oriģinālā teksta. Taču viss top skaidrs, ja mēs ‘velnu’ saprotam kā iekšēju cilvēka sirdsprāta kārdinājumu. Doma par Jēzus nodošanu radās Jūdas velnišķīgajā prātā; viņš pats iedvesa sev šo domu it kā pasvītrojot, ka viņš pats no sevis par to iedomājās tieši tāpat kā vēlāk [analoģiskā incidentā] par Ananiju un Sappiru simboliski teikts, ka sātans piepildīja to sirdis.

Tāpat precīzais Jņ.13:2 tulkojums atbalsta mūsu pamattēzi par velnu – tas pasvītro, ka Jūdas sirds bija pie vainas, tā viņam iedvesa domu par Jēzus nodošanu, un neviens cits pie tā nav vainojams. Ievērojiet, kā Kungs uzrunā Jūdu: „Ko tu dari, to dari drīz”, ar pārliecību, ka Jūda rīkojas, skaidri apzinādams, ko viņš dara. Un arī Mk.14:21: „Bet vai tam cilvēkam, kas Cilvēka Dēlu nodod! Šim cilvēkam būtu labāk, ka tas nemaz nebūtu dzimis.” Šie divi panti vien jau liek saprast, ka Jūda nav nekāds robots, nedz marionete, kuru sātans dancina. Viņš bija pilnībā atbildīgs par savu rīcību, viņam bija izvēles brīvība, tādēļ arī Kungs viņu tā uzrunāja.

Piezīmes

- (1) C.K. Barratt, *The Gospel According to St. John* (Philadelphia: Westminster, 1978) p.365. Šo Barata uzskatu atbalsta arī D.A. Carson, *Divine Sovereignty and Human Responsibility* (London: Marshall, Morgan & Scott, 1981), p.131.

5-14 Pēteris un sātans

Lūka 22:31: „Sīmani, Sīmani, redzi, sātanam ļoti iegribēties jūs sijāt kā kviešus.”

Skat 2-4 „Jūdu sātans”.

Līdz ar komentāriem par šo pantu jāpievērš uzmanība Kunga jau iepriekš izteiktajam brīdinājumam, ka jūdu sātans aktīvi darbosies, lai aizgrieztu mācekļus no Patiesības ceļa: „Vai pasaulei (evanģēlijos nereti attiecībā uz jūdaisma pasauli) apgrēcības dēļ!...Bet vai tam cilvēkam, caur ko nāk apgrēcība!...bet, kas apgrēcina vienu no šiem vismazākiem (mācekļiem – Cah.13:7 salīdz. ar Mt.26:31), kas tic uz Mani, tam būtu labāk, ka tam piesietu dzirnu akmeni pie kakla un to noslīcinātu jūras dziļumā” (Mt.18:6,7). Tas atsauc salīdzinājumu ar „vai tam cilvēkam, kas nodod Cilvēka

Dēlu!... Tam būtu labāk, ka nemaz nebūtu dzimis” (Mt.26:24). Ievērojiet, ka šī mācekļu apgrēcība jūdaisma pasaules un tās kalpa Jūdas iespaidā notika ap Kristus sagūstīšanas laiku (Mt.26:31); tieši par to izskan Lk.22:31 brīdinājums visiem mācekļiem, kurš izrādījās tik pravietisks attiecībā uz Pēteri tikai dažas stundas pēc Kunga sagūstīšanas. Un vēl viens pierādījums tam, ka „pasaule”, kas izraisīs šīs apgrēcības, ir jūdaisma pasaule ir atrodams, kad salīdzinām Mt.13:38 & 41 (un salīdz. piezīmes par šiem pantiem nodaļā „Jūdu Sātans”).

5:15 Jūsu tēvs velns

Jāņa 8:44: „Jūs esat no sava tēva – velna, un jums gribas piepildīt sava tēva kārības. Viņš no paša sākuma ir bijis slepkava un nestāv patiesībā, jo patiesības nav viņā. Melus runādams, viņš runā pēc savas dabas, jo viņš ir melis un melu tēvs”.

Vispārpieņemtā interpretācija

Velns ir būtne, kurai ir bērni, un tie ir grēcīgie cilvēki. Tie klausā tam, ko viņš tiem liek darīt. „No paša sākuma” pieņem kā atsauci uz čūsku Ēdenē.

Komentāri

1. Vietniekvārda „viņš” lietojums nenorāda uz to, ka velns būtu dzīva būtne. „Gudrība” tiek personificēta kā sieviete – mājas cēlēja (Sal.pam.9:1). Cilvēka kārības tiek personificētas kā cilvēks – kārdinātājs. Ja cilvēka kārības tiek personificētas, tad nav grūti iedomāties arī kādu personu – sātanu mūsu pretinieka lomā.
2. Šeit nav nekādas speciālas atsauces uz čūsku Ēdenē.
3. Mūsu grēki iziet no iekšienes, kur rodas visādas kārības (Mk.7:21-23; Jēkaba 1:14; Jer.17:9). Mūsu viltīgā sirds – īstenais nelabais – ir mūsu grēku un kārību tēvs. Jūsu „tēva (velna) kārības” tādējādi ir jūsu viltīgās sirds kārības – īstenais velns.
4. Velns ir slepkava. Un „neviens slepkava nepatur sevī mūžīgo dzīvību” (1.Jņ.3:15). Tādēļ velnam ir jāmirst – bet tā kā eņģeļi nemirst (Lk.20:35-36), tie ir nemirstīgi un tie patur sevī mūžīgo dzīvību, tad runa nav par eņģeļi.
5. Komentējot Marka 4:15, mēs secinājām, ka Velna bērni ir tie, kas iet savu kārību pavadā – proti, īstenā nelabā pavadā.
6. „Jūs darāt, ko esat dzirdējuši no sava tēva” (velna), 38.p. Ebreji nekad nebija redzējuši burtisku būtni vārdā Velns, kas norāda uz to, ka Jēzus atkal runāja līdzībās, nosaucot jūdaiistus par velna bērniem.
7. Kā velna bērni viņi arī darbojās, darīdami sava tēva darbus (41.p.), proti, turpinādami ģimenes tradīcijas.
8. Ja velns ir slepkava, viņš nav nemirstīgs, jo komentējot šo pantu, Jānis vēlāk paskaidro [it kā jau tolaik būtu radušās domstarpības starp Jāņa evaņģēliju un viņa vēstuļu periodu]: „Neviens slepkava nepatur mūžīgo dzīvību” (1.Jņ.3:15). Eņģeļi ir nemirstīgi (Lk.20:36), tāpat šis „slepkava” nebija ‘kritušais eņģelis’.

Iespējamie paskaidrojumi

1. Rakstos it bieži tiek izmantoti jau agrāk Bībelē dotie raksturojumi, lai aprakstītu kādu cilvēku grupu. Tā, „nāves dzelonis ir grēks” (1.Kor.15:56) atsaucas uz

- čūskas dzeloni Ēdenē, tacu tas nenožīmē, ka nāve ir burtiska čūska – tās raksturīga īpašība ir dzelonis. Atklāsmes 12:9 lielo pūķi sauc par „veco čūsku”. Pūķis nevar būt vienā un tai pašā laikā arī čūska; bet tam bija raksturīgas tās īpašības, kas bija arī čūskai 1.Mozus grāmatā.
2. Līdzīgi, velnu, jeb mūsu sirds kārtības, kas izraisa un stimulē ļaunos nodomus, arī varētu raksturot kā čūsku, bet tas nenožīmē, ka čūska ir pats velns. Čūska bija „visviltīgākā” (1.Moz.3:1; 2.Kor.11:3); tas varētu būt jūdaistu raksturojuma pamatā, kad tie apspriedās, „kā Jēzu ar viltu saņemt un nokaut” (Mt.26:4). Čūska Ēdenē bija jūdaisma sistēmas pirmtēls; tas, ka viņi noslepkavoja Jēzu bija 1.Mozus grāmatā dotā pravietojuma izpildījums, ka čūskas dzimums (jūdaisma pārstāvētais grēks, Mt.12:34; Lk.3:7) iekodīs sievietes dzimumam, Kristum, papēdī (1.Moz.3:15).
 3. Jāņa 8:44 ir atsauce arī uz Kainu, pirmo slepkavu – „viņš no paša sākuma ir bijis slepkava”(1.Moz.4:8-9). Viņš „nestāv patiesībā”, jo viņš bija čūskas dzimuma tēvs, kurš izkropļoja patieso Dieva pielūgsmi (skat 1.Moz.6:2 interpretāciju: iespējamie paskaidrojumi, 4.punkts). Jāņa vēstulēs ir atsauces uz Jāņa evaņģēliju, un viens no piemēriem ir 1.Jāņa 3:12 & 15; tas apstiprina šo interpretāciju: „ne kā Kains, kas bija no ļaunā (proti, velna – Mt.13-19 salīdz. ar Mk.4:15) un nokāva savu brāli...Katrš, kas savu brāli ienīst (kā Kains), ir slepkava”. Taču taisnība, ka Jāņa 8:44 ir atsauce arī uz čūsku. Čūska bija pirmā, kas meloja, sakot „jūs mirt nemirsit” (1.Moz.3:4); čūska nestāvēja patiesībā; viņa bija slepkava tai ziņā, ka caur viņu nāve ienāca Ādama un Ievas dzīvē. „Viņš ir melis un melu tēvs”. Bet tāpat kā Kains nebija pārcilvēks, nebija velns, bet gan parasts cilvēks ar čūskai piemītošām rakstura īpašībām, kurš skaidri parādīja velnu – mūsu ļaunās kārtības – tā arī velnam – mūsu ļaunajām kārtībām piemīt čūskas rakstura īpašības (skat 1.Moz.3 sakarā agrāk dotos skaidrojumus). To, ka Dieva uguns aprija Ābela, bet ne Kaina upuri var salīdzināt ar to, kā uguns aprija Elijas upuri, tai laikā kad atkritēju Baala pielūdzēju upuris palika neskarts (1.Ķēn.18:19-40). Tas sasaista Kainu ar jūdu atkritējiem, proti ar Jūdu velnu.
 4. Pievērsiet uzmanību vārdiem „...viņš ir melis un melu tēvs”. Jēzus nesaka ‘viņš bija melis’. Kad mēs melojam, tas nāk no velna, tajā ziņā, ka mūsu ļaunās kārtības ir tās, kas mudina mūs to darīt, nevis kāds spēks, kas būtu ārpus mums. Meli ir viena no tām lietām, kuras Jēzus nosauc (Mk.7:15, 21-23) izejam no cilvēka, nevis ieejam viņā no ārienes, viena no tām lietām, kas dzimst viņā. Velns ir „melu tēvs” tāpēc, ka tie rodas mūsos – un tieši tur arī ir atrodams bibliskais velns.
 5. „Melus runādams” – kad kāds runā melus, viņu uz to nekūda nekāda ārpusē stāvoša velnišķa būtne, tas velns, kas viņu kūda, īstenais nelabais ir viņā pašā dzimstošās ļaunās kārtības. „Viltība”- proti, meli – iziet „no iekšienes, no cilvēka sirds” (Mk.7:21-22).
 6. Jāņa evaņģēlija 8.nodaļā Jēzus uzsver, ja jūdi patiesi paliktu Dieva vārdos, tad tie nemeklētu Viņu nokaut. Ir vērojams krass pretstats starp tiem, kas ir no Dieva un dzird Dieva vārdus un tiem, kas ir no velna, no ļaunā sirdsprāta. Cilvēka sirdsprāta tieksmes ik dienas vērsas uz ļaunu (1.Moz.6:5) un tikai turot Dieva vārdu sirdī, mēs varam apturēt tur dzimstošās ļaunās kārtības – velnu – kas mūs vedina uz grēku. (Ps.119:11; Jēkaba 1:13-15):
- (2) Tādējādi, Jēzus teica, ka jūdi ir slepkavas (tas ir, no velna – 44.p.), jo Jēzus vārdiem viņu starpā „nav vietas” (Jņ.8:37);

- (3) „Kādēļ jūs Manu runu nesaprotat? Tāpēc, ka jūs neesat spējīgi klausīties Manos vārdos. Jūs esat no sava tēva – velna (43-44.pp.);
- (4) Tāpēc ka Jēzus turēja Dieva vārdu sirdī, Viņš nebija melis, tāds kā jūdi, jo tie bija no velna (44.p.);
- (5) „Patiesības nav viņā” (velnā – 44.p.), jo „Tavi vārdi ir patiesība” (Jņ.17:17). Tādēļ velns ir pretstatā Dieva vārdam. Jēzus teica: „Ja jūs paliekat Manos vārdos...jūs atzīsiet patiesību” (Jņ.8:31-32);
- (6) „Kas no Dieva ir, dzird Dieva vārdus. Tāpēc jūs nedzirdat, ka neesat no Dieva” (47.p.), proti viņi bija no velna (44.p.);
- (7) „Man jūs neticāt (45.p.), tāpēc ka Es runāju patiesību (Dieva vārdi ir patiesība – Jņ.17:17), jo (44.p.) „jūs esat no velna”, kas „nedzird Dieva vārdus”;
- (8) Tādēļ velna dzimums ir mūsu kārības, kas rada grēku (Jēkaba 1:13-15; Mt.13:39). Ticīgie ir „atdzimuši ne no iznīcīgās sēklas, bet no neiznīcīgas, no dzīvā un paliekamā Dieva vārda” (1.Pēt.1:23; Jēkaba 1:18), no tā vārda sēklas, ko sludināja Kristus (Lk.8:11).

Tā iemesla pēc, ka mūsu ļaunās tieksmes tiek pārvarētas ar Dieva vārda palīdzību, tie, kas tāpat kā jūdi noliedz Dieva vārdu, dzīvos un rīkosies savu kārību iespaidā, tie patiesi būs „no sava tēva – velna”.

5-16 Velna nomāktie

Apustuļu darbi 10:38: „Dievs ar Svēto Garu un spēku svaidījis nacarieti Jēzu, kas gājis apkārt, labu darīdams un dziedinādams visus velna nomāktos, jo Dievs bija ar Viņu”.

Skat komentārus par Mt.12:43-45, „Iespējamie paskaidrojumi”, 4.punkts.

5-17 Velna bērns

Apustuļu darbi 13:10: „Ak tu velna bērns, visas viltības un blēdības pilns, visas taisnības ienaidnieks, vai tu nemitēies sagrozīt Tā Kunga taisnos ceļus?”

Skat paskaidrojumus par Jāņa 8:44 un nodaļu 2-4 „Jūdu Sātans”.

5-18 Sātana vara

Apustuļu darbi 26:18: „atvērt viņu acis, lai tie atgriežas no tumsas gaismā, no sātana varas pie Dieva, un ticībā uz Mani dabū grēku piedošanu un mantojumu svēto pulkā”.

Vispārpieņemtā interpretācija

Šo pantu citē, lai „pierādītu”, ka velnišķā būtne, vārdā Sātans, tur visu pasauli neziņā par evaņģēliju.

Komentāri

1. 17.pants rāda, ka ar „tiem” ir domāti pagāni. Vai tāpēc mums būtu jādomā, ka ebreji nebija „sātana apspiesti”? Tanī laikā, kad Pāvils

rakstīja, bija daudz grēcīgu ebreju, kuri apzināti vajāja kristiešus. Tātad šis pants nevar attiekties uz visu pasauli.

- Šeit nav nekādas speciālas norādes uz to, ka „sātans” būtu dzīva būtne.

Iespējamie paskaidrojumi

1. Šis pants iezīmē skaidrus kontrastus:

Atvērt viņu acis	(Viņi bija akli)
Lai tie atgriežas no tumsas	Gaismā
No sātana (grēka) varas	pie Dieva (salīdz. ar 1.Jņ.1:5)
(nav saņēmēši piedošanu)	dabū grēku piedošanu
(Pagāniem nav mantojuma ticībā uz „Izraēla cerību”)	(ebreji) ticībā dabū mantojumu svēto pulkā.

Dieva vārds ir gaisma (Ps.119:105) un saistīts ar atvērtām acīm (Ps.119:148). Mēs esam svētīti Dieva vārda patiesībā (Jņ.17:17). Apspriežot Jāņa 8:44, mēs parādījām, ka Dieva vārdam ir spēks pārvarēt sātana varu; proti, to varu, kāda ir mūsu ļaunajām tieksmēm pār mūsu grēcīgo sirdi. Tādēļ ‘sātans’ ir pretstats Dieva vārda gaismai – tas attiecas uz miesu, kas pretojas Vārda Garam.

2. Efeziešiem 4:17-20 šķiet tieši atsaucas uz šo fragmentu Ap.d.26:18; Efeziešiem 4:17-20: „Tad nu es jums piekodu – Tas Kungs ir mans liecinieks – vairs nedzīvot tā, kā pagāni dzīvo sava sirdsprāta tukšībā savas nezināšanas dēļ, aptumšojušies savā sapratnē un atsvešinājušies dzīvībai, kas no Dieva, zaudējuši kauna jūtas un sākuši nodoties izvirtībai, sagandēdami savu dzīvi ar visādiem netiklības darbiem un mantkārību. Bet tā jūs Kristu neesat mācījušies...”. Tātad, sātana vara ir sirdsprāta tukšība, miesīgās tieksmes, kas valda pār mums nesaprašanas dēļ. Mateja 13:19 teikts, ka sātans (salīdz. ar Mk.4:15) valda pār cilvēku, jo viņš nesaprot Dieva vārdu. Efeziešiem 4:17-20 saka to pašu, kas teikts Ap.d.26:18. „Atvērt viņu acis” nozīmē sniegt viņiem sapratni (salīdz. ar Ef.1:18).

3. Ap.d.26:18 netieši norāda uz „sātana varu”, kas neļauj pagāniem līdz ar ebrejiem ņemt dalību tiem apsolītajā (Gal.3:8; Jņ.4:22) evaņģēlija mantojumā. Mēs jau esam runājuši (nodaļā 2-4 „Jūdu sātans”), ka „sātans” it bieži ir saistāms ar Bauslību un jūdaisma sistēmu. Šis varētu būt vēl viens tam piemērs. Ievērojiet arī šī panta atsauces uz Jesajas 42:6-7: „Es...tevi iecēlu par derību tautai un par gaismu citām tautām, lai atvērtu acis akliem un atsvabinātu apcietinātos no cietuma, tos, kas sēd tumsībā”. Tas pielīdzina sātana varu cietumam un bauslība ir pielīdzināta cietumam Galatiešiem 3:23 un 4:3.

Ap.d.26:18 ir atsauce uz jūdu pastrādāto Jēzus krustā sišanu – „šī ir jūsu stunda un tumsības vara” (Lk.22:53); „sātānam (jūdiem) ļoti iegribējies jūs sijāt kā kviešus” (Lk.22:31), Jēzus brīdina mācekļus pēdējā Vakarēdiena laikā.

Iepriekšējais pants (Ap.d.26:17) parāda Jēzu iedrošinām Pāvilu smelties drosmi kalpošanai pagāniem, jo Jēzus ir parādījis Pāvilam, „lai izglābtu to „no šīs tautas un pagāniem”. Jēzu pašu jūdi nodeva „pagānu rokās” (skat Lk.18:32-33) krustā sišanai un Marka 15:15 arī netieši norāda, ka Jēzus tika nodots arī „ļaužu” rokās. Krustā sišanas pierakstos bieži minēti „ļaudis”. Tas ir tā it kā Jēzus teiktu ‘Mani nodeva pagānu un (ebreju) ļaužu rokās Manas sludināšanas dēļ; un tagad es nododu šo sludināšanas darbu jūsu rokās, lai jūs stātos pretī (jūdu) sātānam un ļaužu aklumam attiecībā uz Dieva vārdu miesas kārtību mīlestības dēļ, taču Es izglābšu jūs no pagāniem un ļaudīm, nevis nodošu

jūs tiem, kā Es tiku nodots. Jums būs jāizcieš tā pati pieredze, kas piemeklēja Mani pēdējās stundās'. Tādējādi, mums kļūst saprotamāki Pāvila vārdi Gal.2:20: „Līdz ar Kristu es esmu krustā sists”. Šo interpretāciju atbalsta arī mūsu ieteiktie paskaidrojumi (3.punkts) attiecībā uz 2. vēstuli korintiešiem 12:7).

5-19 Nododam sātānam

1.vēstule korintiešiem 5:5: „un viņu nododam ar mūsu Kunga Jēzus spēku, sātānam miesas samaitāšanai, lai gars tiktu izglābts Tā Kunga dienā”.

Vispārpieņemtā interpretācija

Uzskata, ja ticīgais atkrīt no Dieva svētības, viņu atkal pārņem sātans.

Komentāri

1. Šīs nodošanas mērķis ir, „lai gars tiktu izglābts”. Ja sātans cenšas likt cilvēkiem grēkot un atsvešina tos no Dieva, kāpēc gan tas, ko viņš ar tiem dara, lai novestu pie gara glābšanas? Ar dzīves pieredzes palīdzību Dievs panāk mūsu garīgo attīstību (Ebr.12:5-11).
2. Kā gan Korintas draudze varēja nodod grēkā kritušo brāli sātānam, ja neviens nezina viņa atrašanās vietu?
3. „Iznīcināt” nozīmē arī „sodīt” (piem., 2.Tes.1:9). Vai lai mēs domātu, ka Dievs strādā kopā ar eņģeli, kas saceļas pret Viņu?
4. Pievērsiet uzmanību arī tam, ka sātānu nezīmē nepacietībā degošu ieiet cilvēkā, kā tas būtu sagaidāms no tāda, kas pastāvīgi cenšas likt visiem cilvēkiem grēkot un aizgriezties no Dieva. Baznīcai tiek ieteikts (4.p.) nodot cilvēku sātānam.

Iespējamie paskaidrojumi

1. Viens no lielākajiem agrīnās baznīcas pretiniekiem – „sātāniem” – bija tā laika romiešu valdība, kas pirmā gadsimta gaitā izrādīja arvien augošu pretestību kristietībai. Grieķu vārds „nodot” ir citviet lietots nereti ar juridisku pieskaņu, nodot kādu varas iestādēm, piem.:

Kāds var tevi „nodot soģim” (Mt.5:25).

„Tie jūs nodos savās tiesās” (Mt.10:17).

„Cilvēka Dēlu nodos augstiem priesteriem...nodos pagāniem” (Mt.20:18-19).

„Jūdi...nodos (Pāvilu) pagānu rokās” (Ap.d.21:11).

„un tomēr esmu...nodots romiešu rokās” (Ap.d.28:17).

Vai Pāvils iesaka tiem nodot grēcīgo brāli romiešu varas iestādēm soda izciešanai? Asinsgrēks, kurā tas bija vainojams, bija sodāms pēc romiešu likumiem. Atcerieties, ka „iznīcināt” nozīmē arī „sodīt”. Leanders Keks liecina, ka asinsgrēks bija nosodāms kā pēc jūdu, tā arī pēc romiešu likumiem (1).

2. „Sātāns” šeit var vienkārši nozīmēt atsauci uz cilvēka grēcīgajām tieksmēm. Viņš bija tām pakļāvies, izejot uz asinsgrēku, un Pāvils, iespējams, iesaka baznīcai attālināties no viņa, lai viņš dzīvo savu miesīgo dzīvi kādu laiku, varbūt viņš beigu beigās nonāks pie grēku nožēlas, tā kā gala beigās viņa gars tiks pestīts tiesas dienā. Tieši tas notika ar pazudušo dēlu (Lk.15); dzīvodams šķirti no savas garīgās ģimenes un sekodams sātānam – savām ļaunajām iekārēm – viņš galu galā nāca pie grēku nožēlas. Jeremijas 2:19 rezumē: „Tavs paša ļaunums tev

kļuvis par nelaimi, un tava neuzticība ievēd tevi sodā. Tādēļ tev jāatzīst un jāsaprot, cik ļauni un bēdīgi ir tas, ka tu esi atstājis To Kungu”.

3. „Miesa” neapzīmē tikai ķermeni. Tā var attiekties uz dzīves veidu, kas centrēts uz miesas kārtību (proti, sātana) apmierināšanu. Ticīgie nav „miesā, bet garā”, viņos mīt Dieva gars (Rom.8:9). Tas nebūt nenozīmē, ka tiem nebūtu ķermeņa, bet gan to, ka tie nedzīvo miesīgu dzīvi. Pirms pievēršanās Dievam „mēs dzīvojam miesā” (Rom.7:5). Galatiešiem 5:19 netiklība, kurā bija vainojams korintietis, nosaukta par „miesas darbu”. 1.Jāņa 3:8 grēks nosaukts par „velna darbu”, kas, varētu teikt, liek vienlīdzības zīmi starp miesu un velnu. Tā, 1.Kor.5:5 lasām: „viņu nododam...sātanam miesas samaitāšanai”, tādējādi sātans iznīcina sātanu. To nevar saprast, ja mēs pieturamies pie vispārpieņemtās interpretācijas par sātanu. Taču, ja par pirmo sātanu mēs uzskatām romiešu varu un par otro – miesu, jebšu mūsu grēcīgo tieksmju izpausmi – tad viss top skaidrs.
4. No piezīmēm Lūkas 10:18 sakarā mēs redzējam, ka dažkārt sātans tiek pieminēts kā atgādinājums tam, ka fiziska slimība gala beigās ir mūsu grēku izraisīta. Varētu būt arī, ka pirmā gadsimta ar Gara spēku apveltītie apustuļi bija spējīgi sodīt grēcīgos brāļus ar fizisku slimību vai nāvi – piemēram, Pēteris varēja sodīt Ananiju un Sappīru ar nāvi (Ap.d.5); daži Korintā bija „vāji un neveseli” par necienīgu izturēšanos vakarēdiena laikā (1.Kor.11:30); Jēzus varēja draudēt viltus mācītājiem Tiatīras draudzē ar nāvi vai nopietnu slimību, ja tie nenožēlos savus grēkus (Atkl.2:22-23) un Jēkabs 5:14-16 netieši norāda uz to, ka dažu draudzes locekļu slimības izcelsme meklējama to grēkos un ticīga lūgšana uzcels slimo. Ja tā būtu bijusi parasta slimība, tad lūgšana to automātiski neizdziedinātu, piem., Ījabs bija apveltīts ar slimību kā pārbaudījumu no Dieva, nevis tāpēc ka viņš būtu grēkojis. Iespējams, ka agrīnajā baznīcā dziedināšanas spējas bija nepieciešamas tieši tāpēc, lai dziedinātu grēkus nožēlojušos ticīgos (1.Kor.12:9). Tātad, grēcīgā brāļa nodošana sātanam, kā arī Himeneja un Aleksandra nodošana sātanam, „lai viņi pārmācīti vairs nezaimotu Dievu” varētu nozīmēt, ka Pāvils tiem uzsūtīja kādu fizisku slimību kā sodu par sekošanu savām ļaunajām tieksmēm – sātanam. Vēlāk Pāvils atzīmē, ka Aleksandrs „ir ļoti lielā mērā pretojies mūsu vārdiem” (2.Tim.4:14-15). Cik lielā mērā viņš tiem ir pretojies, var noprast, ja mēs pieņemam, ka Pāvils bija uzsūtījis Aleksandram slimību pirms pirmās vēstules Timotejam, bet Aleksandrs nebija arī tad vēl labojies, kad Pāvils rakstīja jau otro vēstuli Timotejam. Atkal ievērojiet, ka sātans centīsies mācīt Aleksandru „nezaimot Dievu” (1.Tim.1:20). Ja sātans ir ļauna būtne, melis un Dieva vārda zaimotājs, kā tad viņš var mācīt cilvēku nezaimot Dievu?

Piezīmes

- (1) Leander Keck, *Paul and his Letters* (Philadelphia: Fortress, 1988), p.106.

5-20 Šīs pasaules dievs

2.Kor. 4:4: „Kuriem šīs pasaules dievs ir apstulbojis neticīgo sirdi, ka tiem nespīd Kristus godības evaņģēlija gaišums, kas ir Dieva attēls”.

Skat 2-4 „Jūdu sātans”.

Aramiešu valodas tekstā teikts: „Tiem šai pasaulē, kuru prātus Dievs ir aptumšojis viņu neticības dēļ”. Starp citu, atzīmējiet sev, ka tumsa padara cilvēku neredzīgu (1.Jņ.2:11), proti, viņš nestaigā Dieva gaismas vārdā. Ir tikai *viens* Dievs. Divu dievu nav.

Rom.11:8 teikts, ka *Dievs* (nevis sātans) Izraēlam devis „acis, lai tie neredzētu”; 2.Kor.3:14 teikts, ka „viņu sirdis tika nocietinātas” tāpat kā Faraona sirds. Kas „šīs pasaules dievs” arī nebūtu, Dievs strādāja caur to un tādējādi ir varenāks par to.

Lai kādu nosauktu par „šīs pasaules dievu”, tam nav obligāti jābūt „šīs pasaules dievam”, tas varētu nozīmēt ‘spēku, kuru šī pasaule uzskata par dievu’. Tā piemēram, Ap.d.19:27 runāts par augsto dievi Artemīdu, nedzīvu elku, „ko pielūdz visa Āzija un visa pasaule”. Tas nenozīmē, ka koka vai akmens gabals, ko sauc par Artemīdu, patiesi ir pasaules dieviete.

Ja tomēr kāds uzstājīgi apgalvo, ka sātans ir dzīva būtne, tad būtu jāatbild uz jautājumu: Kas radīja sātanu? Vai viņa vara pakļaujas Dieva varai, vai ne? Atkal un atkal tie Bībeles fragmenti, kas min sātana un velna vārdu, norāda, lai kā arī mēs saprastu šos vārdus, ka Dievs stāv pāri tiem, Dievs visu pārvalda. Ījaba grāmata parāda, ka tur minētajam sātanam vara tika dota *no Dieva*. Kunga Jēzus vara pār ‘ļaujumiem gariem’ liecina par to pašu. Un šajā kontekstā pievērsiet uzmanību tam, kā 2.Moz.4:11 Dievs apgalvo, ka Viņš ir tas, kas dara cilvēku mēmu vai aklu, bet Lk.11:14 min „ļauņu garu”, kas dara cilvēku mēmu. Skaidrs, ka Dievs valda pār visu. Šī pasaule, ar visām tās negatīvajām pieredzēm, nav kādas nekontrolējamas būtnes varā. Drīzāk, „šīs pasaules dievs” [*aion*] „varētu būt visu šo *aiona* spēku, kas kavē evaņģēlija izplatību, personifikācija” (1).

Tas, ka ‘sātana’ vārds lietots, aprakstot kā indivīda grēku, tā arī sabiedrības, kuras vadās pēc grēcīgiem principiem, saskan ar pirmā gadsimta sabiedrības tēlu, kas bija vairāk balstīts uz kopienas, nevis individuālisma principiem. Sabiedrība bija persona. Sociologi un psihologi ir vairākkārt apstiprinājuši Bībeles mācību, ka cilvēkus motivē to ego, savtīgās intereses – tas, ko Bībele dēvē par ‘Sātanu’. Tas ir kā atsevišķa cilvēka, tā arī sabiedrības dzinējspēks (2). Tādēļ ir pilnīgi likumsakarīgi, ka ‘Sātans’ kā cilvēka grēka un savtības iemiesojums tiek piemērots arī runājot par cilvēku ieceltām valdībām un sabiedrībām kopumā. Tieši šajā nozīmē bibliskais Sātans var būt „šīs pasaules dievs”.

Piezīmes

- (1) Neil Forsyth, *Satan and the Combat Myth* (Princeton: Princeton University Press, 1989), p.275.
- (2) See R. Hare, *Personal Being* (Cambridge, Mass: Harvard University Press, 1984) and many others.

5-21 Gaismas eņģelis

2.Kor.11:13-15: „Jo tie ir viltus apustuļi un viltīgi strādnieki, izlikdamies par Kristus apustuļiem. Nav arī brīnums; jo pats sātans izliekas par gaismas eņģeli. Tad arī nav nekas sevišķs, ka viņa kalpi izliekas par taisnības kalpiem; to gals būs tāds kā viņu darbi”.

Vispārpieņemtā interpretācija

Tas nozīmē, ka sātans ir eņģelis, kurš pieviļ kristiešus, izliekoties par pravieti.

Komentāri

- i. Plaši izplatīts ir uzskats, ka sātans sākotnēji bijis gaismas eņģelis, kas vēlāk pārvērties par čūsku vai kļuvis par grēcīgu tumsas eņģeli. Tas ir klajā pretstatā ar šo pantu sniegto mācību. Šī sātana pārvērtība notika Pāvila laikā – nevis Ēdenē un ne 1914.gadā.
- ii. Nodaļā 2-1 mēs jau runājām par to, ka „eņģelis” var attiekties arī uz cilvēku.
- iii. Attiecībā uz sātana kalpiem teikts, ka „to gals būs tāds kā viņu darbi”. Tas atgādina Pāvila vārdus par viltus kristiešiem Fil.3:19: „Viņu gals ir pazušana”, kā arī Atklāsmes 20:12-13, kur teikts, ka mirušie goda krēsla priekšā „tika tiesāti ikviens pēc viņa darbiem”. Ja sātana kalpiem jātiek tiesātiem un iznīcinātiem, tad tie nevar būt eņģeļi, jo eņģeļi nemirst un nav iznīcināmi (Lk.20:35-36).
- iv. Šie panti skan tā it kā ticīgie, kurus Pāvils uzrunā vēstulē, būtu tiešā saskarsmē ar sātana kalpiem. Ticīgos centās pievilt „viltus apustuļi” nevis grēcīgi eņģeļi.

Iespējamie paskaidrojumi

1. 4.pants runā par kādu, kas ienāk baznīcā un sludina citu Jēzu un citu evaņģēliju. Tas arī ir visas nodaļas konteksts. 13.un 15.pantu salīdzinājums skaidri parāda, ka šie „viltus apustuļi” ir „sātana kalpi” – tāpat tie ir cilvēki, bet ne eņģeļi.
2. „Sātans” nereti tiek attiecināts uz visu jūdaisma sistēmu, it īpaši tās cīņā pret kristietību (skat 2.3.2. „Jūdu sātans”). Šie sātana kalpi bija cilvēki, kas infiltrējās kristiešu baznīcās un izplatīja viltus mācību. Bībele nereti atsaucas uz šo cilvēku infiltrēšanos un viņu graužošo darbību:

„No malas ievesto viltus brāļu (salīdz. ar „viltus apustuļi”) dēļ, kas bija iezagušies novērot mūsu brīvību, kas mums dota Jēzū Kristū, ar nolūku mūs darīt atkal par kalpiem” (Gal.2:4). „Par kalpiem” šeit attiecas uz kalpošanu Mozus bauslībai (Gal.3:23; 4:3 & 9). „Es (Pāvils) zinu, ka pēc manas aiziešanas pie jums iebruks plēsīgi vilki, kas nesaudzēs ganāmo pulku” (Ap.d.20:29 – atkritušā Izraēla līderi pielīdzināti vilkiem Ecēh.22:27 un Cef.2:3).

Tāpat kā tuksneša klejojumu laikā Izraēla vidū bija viltus pravieši, tādi bija arī ebreju-kristiešu vidū, kuriem bija adresētas Pētera vēstules (1.Pēt.1:1), „kas paslepen ienesīs aplamas posta mācības” (2.Pēt.2:1).

„Viņi ir kauna traipi jūsu mīlestības mielastos, bez bijības mielodamies līdz ar jums...šie zaimo visu, ko tie nesaprot” (Jūdas 12. & 10.pp.), proti, viņi zaimoja kristietību, par kuru viņi maz ko zināja.

„Viņa (Pāvila) vēstules ir gan svarīgas un spēcīgas, bet viņš pats, personīgi klāt būdams, ir nespēcīgs” (2.Kor.10:10). Tā Pāvils parāda, ka „viņa (sātana) nodomi” (2.Kor.2:11) graut kristietību ir „labi zināmi”.

„Viņa (šī pretinieka) parādīšanās ar visu viņa viltus varu, zīmēm un brīnumiem ir sātana darbs” (2.Tes.2:9) iespējams arī attiecas uz šiem cilvēkiem. Tas, ka viņiem ir spēja darīt zīmes un brīnumus var būt tāpēc ka dažiem ebreju kristiešu atkritējiem vēl bija palikušas Dieva dotās Gara spējas (kā Ebr.6:4-6; 1.Kor.14)

3. Jāņa mācekļi vai kalpi arī tiek saukti par viņa „eņģeļiem” (vēstnešiem) – Lūkas 7:19 & 24 (salīdz. ar 2.Kor.11:14-15). Tā mēs varam saprast paralēli starp Kristus mācekļiem un gaismas eņģeļi (apustuli). Atcerieties arī, ka Kristus ir gaisma (Jņ.1:8; 8:12).

Viltus apustuļi	izliekas par Kristus apustuļiem
Sātans	izliekas par gaismas (Kristus) eņģeļi (apustuli)
Viņa kalpi	izliekas par taisnības (Kristus) kalpiem (eņģeļiem)

4. To, ka šie sātana kalpi attiecas uz jūdiem, kas iezagušies kristiešu vidū, apstiprina Pāvila teiktais 2.Kor.11:22, ka viņš arī bijis jūds tāpat kā viņi.
5. To, ka taisnības kalpi ir jāsaprot kā Kristus kalpi vai apustuļi, Pāvils apstiprina, sakot, ka viņš arī ir Kristus kalps, par kādiem viņi grib, lai tos uzskatītu (23.p.).
6. 14.pantā minētais sātans (vienskaitlī) var attiekties vai nu uz visu jūdaisma sistēmu, kas izliekas par kristiešiem (gaismas eņģelis, proti Kristus kalps, patiesā gaisma) vai arī uz vienu no Jūdaisma sistēmas vadoņiem. Atceroties ka „šīs pasaules valdnieks” tika attiecināts uz Augsto priesteri (skat 2.3.2 „Jūdu sātans”), šeit varētu būt atsauce uz kādu Augstā priestera Rakstos nefiksēto izteikumu attiecībā uz kristietību, kas varētu kalpot kā samierināšanās zīme starp jūdaismu un kristietību.
7. 13.punktā minētie „viltīgie strādnieki” – sātana kalpi – ir tie, par kuriem Pāvils brīdina Vēstulē filipiešiem 3:2 „sargieties no ļauniem strādniekiem, sargieties no sagraizīšanas”, proti, tie mācīja, ka kristiešiem ir jāapgraizās un tādējādi jāsaglabā Mozus bauslība. Šo grupu ticīgo jūdu sauca par „apgraizītajiem” (Gal.2:12).
8. Jāsaprot arī tas, ka Pāvils nereti citē tā laika jūdu un pagānu literatūru, dažkārt vārds vārdā ar nolūku labot tur izteiktās maldīgās idejas. Tā, Pāvils citē dzejnieku Aratu (Ap.d.17:28), Menanderu (1.Kor.15:33) un Epimenīdu (Titam 1:12) – viņš citē atsevišķus izteicienus no šiem neiedvestajiem sacerējumiem, lai ilustrētu izteikto domu. Es jau citviet esmu norādījis, ka tas nav nekas neparasts Bībelē, piemēram, viss Pentateihs ir pilns atsaucēm uz dažādiem mītiem un radīšanas pirmsākumu leģendām, dodot patiesos faktus. Tas, ka 21.gadsimta Pāvila darbu lasītājiem šī literatūra ir pārsvarā sveša, kā arī viņa rabīniskais rakstīšanas stils, kas nelieto pēdiņas, nereti apgrūtina sapratni. Tas attiecas uz visu vēsturisku apcerējumu lasīšanu, kur rakstīšanas konteksta nezināšana rada uztveres grūtības. Kad Pāvils runā, ka sātans izliekas par gaismas eņģeļi, viņš faktiski citē mūsu ēras pirmā gadsimta darbu „Ādama un Ievas dzīve” (12-16), kur ir izteikti pieņēmumi, ka ‘Sātans’ atteicās pielūgt Ādamā Dieva līdzību un tādēļ nolaidās zemē gaismas eņģeļa izskatā, lai pieviltu Ievu. Pāvils citē šo darbu, kaut gan iepriekšējā pantā (2.Kor.11:3) viņš uzsver, ka „čūska ar savu viltību piekrāpa Ievu”. Viņš atkārtoti Rakstos doto, kur nav nekādas runas par sātanu, bet gan tikai par čūsku kā vienu no Dieva radītajiem „lauku zvēriem”. Mēs varētu pārfrazēt Pāvila izteikto domu šādi: ‘Es zinu, ka jūdu rakstos teikts, ka čūska patiesībā nebija čūska, tas bija ‘Sātans’, kas parādījās gaismas eņģeļa tēlā. Tā tas nav – pieturēsimies pie 1.Mozus grāmatas, kur minēta čūska. Taču tāpat kā jūdu mītā Sātans pārvēršas parliecinošā gaismas eņģeļi, šie viltus mācītāji no jūdiem

rādās kā brīnišķīgi garīgi cilvēki – bet sekojot tiem, jūs piedzīvosiet tikpat lielu katastrofu kā čūska pieviltā Ieva’.

Piezīmes

- (1) Skat sekojošas atkāpes „1.Mozus grāmatas 1-3 nolūks un konteksts”, „Vēstule romiešiem un Salamana gudrība”, „Jūdas vēstule un Ēnoha grāmata”.

5-22 Sātana eņģelis

2.Kor.12:7: „Lai es nepaaugstinātos īpašo atklāsmju dēļ, man ir dots dzelonis miesā, sātana eņģelis, lai tas sistu mani, ka netopu iedomīgs”.

Vispārpieņemtā interpretācija

Sātans ienes problēmas mūsu dzīvē. Tā kā vārds ‘eņģelis’ sākotnēji nozīmē ‘vēstnesis’, tad uzskata, ka Sātans šim nolūkam izmanto grēcīgu eņģeli.

Komentāri

- Sātana vēstneša darba rezultātā Pāvila raksturā izveidojās garīgās pazemības pazīmes. Sātans neļāva Pāvilam tapt iedomīgam. Uzpūtība ir velna darbs – 1.Tim.3:6-7. Un tā nu mums rodas situācija, kad sātans neļauj sātānam darīt viņa darbu. Tradicionālā sātana interpretācijā tas skan nejēdzīgi. Mk.7:20-23 teikts, ka lepnība nāk no cilvēka sirds. Tādējādi, pārbaudījumu mērķis, kas uzlikti Pāvilam, bija apturēt viņa jaunās tieksmes – neļaut viņam krist lepnības grēkā.
- Mēs jau redzējām, ka cilvēku var nosaukt par ‘sātānu’ (piem., Mt.16:23) un ka vārds ‘vēstnesis / eņģelis’ arī var attiekties uz cilvēkiem (piem., Mt.11:10; Lk.7:24; Jēkaba 2:25). Sātans var attiekties uz jūdaisma sistēmu, tātad sātana eņģelis visdrīzāk varētu būt cilvēks, kas darbojas jūdu uzdevumā.
- Šo vietu varētu tulkot arī kā „vēstnesis, pretinieks...”.

Iespējamie paskaidrojumi

1. „Sātana eņģelis” iespējams ir tie paši sātana kalpi, kas minēti 2.Kor.11:13-15, kurus mēs interpretējam kā agrīnās baznīcas jūdaistus, kas cēla neslavu Pāvilam un centās mazināt kristietības ietekmi. Šos „sātana eņģeļus” sitienus Pāvils piemin 2.Kor.12:10: „Tādēļ man ir labs prāts vajībās, pārestībās, bēdās, vajāšanās...” (proti, sakarā ar šo dzeloni miesā, no kura Dievs mani neatbrīvo). Pievērsiet uzmanību līdzībai starp dzeloni un to, kas no tā izriet. Pārestības attiecas uz jūdaisma kalpotāju apgalvojumiem, ka „viņš pats, personīgi klāt būdams, ir nespēcīgs” (2.Kor.10:10), kā mēs jau iepriekš minējām. Bēdas un vajāšanas, bez šaubām, attiecas uz pastāvīgajām vajāšanām no jūdaistu puses, kas aprakstītas Apustuļu darbos. Tas attaisno vārda „sist” lietojumu – norādot uz fiziskajām ciešanām, kuras viņu periodiski piemeklēja. Šīs vajības attiecās uz ciešanām, kas radās jūdaistu vajāšanu rezultātā – apmētāšana ar akmeņiem līdz viņš jau likās miris esam (Ap.d.14:19) bez šaubām iedragāja viņa veselību, tāpat kā no jūdiem piecas reizes dabūtie „četrdesmit sitienu bez viena” un trīs reizes dabūtās „rīkstes” (2.Kor.11:24-25). Tādējādi, šim fragmentam jāattiecas uz jūdaistu organizēto vajāšanas kampaņu pret Pāvilu, kas sākās ar 2.Kor.12:1-4

atstāstītajām parādībām, kopš kura laika Pāvils runā par dzeloni miesā. No šī laika Pāvila dedzīgā sludināšana pagāniem izraisīja arvien varmācīgāku pretošanos Pāvilam no jūdaistu puses. Viņu pretenzijās pret Pāvilu izskan doma, ka viņš vājina jūdu reliģiju, sludinot pestīšanas iespēju arī pagāniem.

2. Ir netieša norāde uz vienu jūdu sātana „eņģeli”, kas organizēja Pāvila vajāšanas – Aleksandru (2.Tim.4:14-15; 1.Tim.1:20). Saikne starp sātana eņģeli 2.Kor.12:7 un 2.Kor.11:13-15 norāda uz to, ka šis cilvēks arī bija eklēsijs loceklis. Kamēr pravietojums par „grēka cilvēku” 2.Tes.2:3 nepārprotami attiecas uz pāvesta amatu, tas sākotnēji varēja attiekties uz kādu cilvēku Dieva namā (proti, draudzē – 1.Tim.3:15), „kura parādīšanās ar visu viņa viltus varu, zīmēm un brīnumiem ir (jūdu) sātana darbs” (2.Tes.2:9). Šis cilvēks spēja darīt brīnumus – tāpat kā 9.p. – un jūdu kristieši agrīnajā baznīcā, kas ienesa tajā jūdaistu idejas, arī to varēja (Ebr.6:4-6). Tādā veidā šie jūdi jau otrkārt sīta Dieva Dēlu krustā (Ebr.6:6) – jo jūdi vienreiz to jau bija darījuši. Šis grēka cilvēks ir „pazušanas dēls” (2.Tes.2:3) – šī vārdkopa lietota Jūdas aprakstā (Jņ.17:12). Šī atsauce uz Jūdu norāda, ka grēka cilvēks var nozīmēt kādu cilvēku eklēsijas iekšienē, kas tāpat kā Jūda nodeva Kristu, vēlēdamies jūdaisma nevis Kristus mērķu sasniegšanu. „Tā Kunga diena”, kas minēta 2.Tes.2:2-3, pirms kuras jāparādās grēka cilvēkam, sākotnēji attiecās uz Jeruzalemes iznīcināšanu mūsu ēras 70.gadā – kas atkal norāda uz to, ka sākotnēji „grēka cilvēks” attiecās uz jūdaismu. Pievērsiet uzmanību tam, ka visspēcīgākā jūdaistu pretošanās Pāvila sludināšanas darbam bija Tesalonīkā – Ap.d.17:5-13.
3. „Dzelonis miesā”. Vārds, kas tulkots kā ‘dzelonis’, var nozīmēt arī ‘mietu / stabu’ – kā krustā sišanai. Tam bija jāsit Pāvils, kā Kristus tika sists krustā sišanas dienā (Mt.26:67). Tāpat kā Kristus Savās pēdējās stundās, tā arī Pāvils lūdza, lai dzelonis no viņa atkāptos (2.Kor.12:8 salīdz. ar Lk.22:42). Pāvils teica, ka viņš trīs reizes esot lūdzis Dievu par to un tāpat arī Kristus Ģetzemanes dārzā (Mt.26:39, 42, 44). Kā Kristus, tā arī Pāvila lūgšana netika uzklautā, galvenokārt viņa garīguma labad. Tā ir netieša norāde uz to, ka Pāvila ciešanas no jūdu sātana puses visā viņa dzīves gājumā tiek pielīdzinātas Kristus krustā sišanai, jo viņam bija pastāvīgi jācieš tā kā Kristus cieta savās pēdējās stundās. Tas ir tieši tas, par ko runā Ap.d.26:18 (Skat „Iespējamie paskaidrojumi”, 3.punkts attiecībā uz šo fragmentu).
4. Vecajā Derībā atrodamas vēl dažas atsauces uz domu par „dzeloni miesā”. 4.Moz.33:55, Jozuas 23:13; Soģu 2:3 un Ecēhiēla 28:24 lietoti šie tēlainie izteicieni, lai aprakstītu nācījas, kas bija apkārt Izraēlam un galu galā bija par iemeslu tam, ka Izraēls tapa atraidīts un nespēja pilnībā mantot apsolīto zemi – Izraēls neiznīcināja tās zemes sākotnējās iekarošanas laikā, kā tas tam tika pavēlēts. Šis ir arābu nācījas un arābi ir vienmēr tēlaini pārstāvējuši Izraēlu – atkritēju, kas arvien vēl pieturējās bauslības likumiem (Skat „Jūdu sātanu” sīkākam izklāstam par to, kā Hagara un Ismaēls, arābu senči, ir saistīti ar Izraēlu – atkritēju). Tas izskaidro, kāpēc Pāvils lieto šo ‘dzeloņa miesā’ tēlu, lai aprakstītu jūdus – atkritējus, kas viņu vajāja. Vecajā Derībā šis tēls tiek vienmēr lietots kontekstā at to, kas kavē Dieva tautas iespēju mantot valstību. Tādējādi šis jūdu pretspara dzelonis bija Pāvila kārdinājums, kas centās turēt viņu tālāk no Valstības. Pāvils norāda, ka šis spēcīgais kārdinājums pārtraukt sludināšanu atturētu viņu no ieiešanas Valstībā (1.Kor.9:16; Ef.6:20; Kol.4:4; Ap.d.18:9), tādēļ savas dzīves beigās viņš varēja pateikties Dievam, ka viņš ir beidzis sev uzticēto sludināšanas darbu (Ap.d.20:24; 2.Tim.4:7). Kārdinājumu pārtraukt

sludināt izsauca spēcīgā jūdu opozīcija – jūdu dzelonis miesā. Tātad, Pāvils 2.vēstulē korintiešiem 12:7 lieto Vecās Derības tēlaino izteicienu par dzeloni miesā, kas kārdina cilvēku un kavē cilvēka ieiešanu Valstībā.

5. Jozuas 23:13 apraksta tautas kā „pātagu jūsu sāniem un...dadžiem jūsu acīs” – Septuaginta versijā „naglai jūsu pēdās”. Tā ir atsauce uz 1.Moz.3:15, kur praviēts, ka čūskas dzimums iekodīs sievietes dzimumam papēdī. Tādējādi, „dzelonis miesā” saistīts ar čūskas dzimumu. Vēstule romiešiem 16:17-20 apraksta jūdaistus kā Satanu, kas drīz tiks samīts apakš kristiešu kājām, atkal lietojot 1.Moz.3:15 valodu (par to sīkāk skat „Jūdu sātans” 2-4). Tādēļ nav jābrīnās, ka Pāvils nosauc Jūdu sātana eņģeli par „dzeloni miesā”.

Piezīmes

- (1) Skat manu grāmatu *Bible Lives*, section 3-3-8.

5-23 Gaisa valsts valdnieks

Efeziešiem 2:1-3: „Arī jūs bijāt miruši savos pārkāpumos un grēkos, kuros reiz dzīvojāt, pakļauti šīs pasaules varas nesējam, gaisa valsts valdniekam, garam, kas vēl tagad darbojas nepaklausības bērnos. Kopā ar tiem arī mēs visi reiz dzīvojām savas miesas kārtībās, ļaudamies miesas un miesas prāta iegribām, pēc savas dabas būdami Dieva dusmības bērni kā visi pārējie”.

Vispārpieņemtā interpretācija

Uzskata, ka gaisa valsts valdnieks ir Velns, kas ir gars, kas liek cilvēkiem neklausīt Dievam.

Komentāri

1. Vārdi „sātans” un „velns” šeit nav minēti.
2. „Dzīvojāt, pakļauti šīs pasaules varas nesējam” ir tēlainis izteiciens, kas 3.punktā ir izteikts tieši, proti, „dzīvojām savas miesas kārtībās”. „Miesas kārtības” iziet no iekšienes, no cilvēka sirds (Mk.7:21-23; Jēkaba 1:14) un nevis no kaut kā ārpus mums.
3. „Pasaules varas nesējs, gaisa valsts valdnieks” ir tēlaini izteicieni.
4. „Gaisa valsts valdnieks” ir gars, „kas vēl tagad darbojas nepaklausības bērnos”. Garu nereti attiecina uz domāšanas veidu (piem., 5.Moz.2:30; Sal.pam.25:28; Jes.54:6; 61:3; Ecēh.18:31; Mk.14:38; Lk.2:40; 2.Kor.12:18; Ef.4:23). To apstiprina arī 3.pantā teiktais – šie cilvēki dzīvo, „ļaudamies miesas un miesas prāta iegribām” – Jēkaba 1:14). Miesas cilvēki nepakļaujas kādam „valdniekam” no ārpuses, bet gan sava sirdsprāta kārtībām un iegribām. Fiziska būtne nevar pastāvēt kā „gars”, kā kaut kas netverams. Garam nav ne miesas, ne kaulu, proti, ķermeņa (Lk.24:39); tādēļ ja „gaisa valsts valdnieks” ir „gars”, tad tas ir tēlainis izteiciens, bet ne dzīva būtne.
5. Šie panti (un 11.p.) attiecas uz viņu pagājušajiem pagānu dzīves laikiem. 1.Pēt.4:3 runā par dzīvi pirms pievēršanās: „pagājušajā laikā ir izpildīta pagānu griba, kad esat dzīvojuši baudās, *kārtībās*”. Viņu miesa bija to „valdnieks”. Tātad dzīvot gaisa valsts valdnieka pakļautībā (2.p.) ir dzīvot „pēc miesas” (11.p.).

6. Džordžs Lamsa, kura dzimtā valoda ir aramiešu valoda, uzskata, ka „gaisa valsts valdnieks” ir tas pats, kas arābu / aramiešu valodā *resh sultana*, kas, kā viņš apgalvo, ir jāsaprot vienkārši kā valdnieks, kuram ar burtisko gaisu nav nekāda sakara (1).
7. Afanasijs teica, ka Jēzus nāve attīrījusi gaisu no dēmoniņiem / kritušajiem eņģeļiem un fiziski atvērusi ceļu [šķietamajām] nemirstīgajām dvēselēm uz debesīm (2). Tas ne tikai neatbilst Bībelei, bet atspoguļo burtiskumu, kas attēlo Dieva pakļautību materiālismam. Šis domāšanas veids izriet no ticības trūkuma Visuvarenajam Dievam, kuram nav nekādas vajadzības risināt problēmas, kuras cilvēki ir Viņam sagudrojuši savā sirdsprātā. Jāatzīmē, ka doma novēlēt šķaudītājam „Uz veselību!” (angļu variantā: Lai Dievs tevi svētī!) radusies no Afanasija iedomas, ka dēmoni var kļūt tik niecīgi mazi, ka tie var iekļūt cilvēkā burtiski no gaisa.

Iespējamie paskaidrojumi

1. Pirmais pants saka, ka „jūs” – ticīgie Efezā – bijāt miruši savos grēkos. Tad otrais un trešais panti nosauc iemeslu, kāpēc jūs bijāt miruši, četros vienādas nozīmes veidos:
 - (a) „...dzīvojāt, pakļauti šīs pasaules varas nesējam”
 - (b) „...gaisa valsts valdniekam”
 - (c) „...garam, kas vēl tagad darbojas nepaklausības bērnos”
 - (d) „...pēc savas dabas būdami Dieva dusmības bērni.”

„Visa pasaule ir grimusi ļaunumā” (1.Jņ.5:19), jo pēc dabas mums visiem ir miesas prāts vai gars. „Nepaklausības bērni” to parāda, „ļaudamies miesas un miesas prāta iegribām” (1. & 3.pp.). Tādējādi, „šīs pasaules varas nesējs, gaisa valsts valdnieks” ir mūsu miesas prāts, proti īstenais nelabais.
2. Pastāv daudz saikņu starp Vēstuli efeziešiem un Vēstuli kolosiešiem. Viena no skaidrākajām ir starp šiem pantiem un Kol.3:3-7. Kolosiešiem 3:3 teikts, ka mēs esam miruši grēkam, kā tas teikts Ef.2:1. Kol.5-7 nosauktas „miesas kārības”, kuras darbojas „nepaklausības bērnos”: „Tāpēc nonāvējiet sevī to, kas pieder zemei: netiklību, nešķīstību, kaisli, ļauno iekāri un mantkārtību; tā ir elku kalpība. Viņu dēļ nāk Dieva dusmība pār nepaklausības dēliem, kuru vidū arī jūs kādreiz esat staigājuši, kad jūs vēl tanīs dzīvojāt”. Kol.3-5 nosauc tās „miesas iegribas”, kas minētas Vēstulē galatiešiem 5:19. Visas šīs lietas nāk no iekšienes, nevis no kaut kā ārpus mums (Mk.7:21-23). Tāpēc gaisa valsts valdnieks, kas izsauc visas šīs iekāres, tiek atkal nosaukts kā mūsu pašu ļaunās tieksmes.
3. Runājot par „gaisu”, mēs parasti domājam burtisko gaisu, kuru mēs ieelpojam. Tas nav tas pats vārds, kas grieķu val. lietots Lk.9:58 (putniem *gaisā*, kas latv. tulkojumā skan „putniem apakš *debess*”). Atklāsmes 16 septiņi eņģeļi izlej septiņus kausus pār zemi, gatavojoties Dieva Valstības nodibināšanai. „Septītais izlēja savu kausu gaisā” (Atkl.16:17), jo viņa rīcība iespaidoja visu, kas apakš debess; šī kausa izliešanas rezultātā tiek nodibināta Dieva Valstība virs zemes un cilvēku valstībām ir pienācis gals. Tātad „gaisa valsts valdnieks” tēlaini attiecas uz varu, kas iespaido visus zemes ļaudis – un grēka vara, miesas prāts valda pār visu pasauli.

Piezīmes

- (1) George Lamsa, *New Testament Light* (San Francisco Harper & Row), p.248.
 (2) Nathan K. Ng., *The Spirituality of Athanasius* (Bern:Lang, 2001).

5-24 Nedodiet vietu velnam

Efeziešiem 4:26-27: „Dusmās neapgrēkojieties: lai saule nenoriet, jums dusmojoties, un nedodiet vietu velnam”.

Vispārpieņemtā interpretācija

Velns ir būtne, kas cenšas piekļūt mūsu sirdīm un mums ir tam jāpretojas.

Komentāri

1. Dusmas un niknums ir miesas darbi (Gal.5:19-20) un nāk no mūsu sirdsprāta (Mk.7:21-23).
2. Ļaujot tiem rūgt mūsos līdz pat dienas beigām ir tas pats, kas dot „vietu velnam”. Tas ir velns, kas tās izsauc. Bet pirmajā punktā mēs jau norādījām, ka tie ir miesas darbi, kas nāk no mūsu ļaunās sirds, tātad tie arī ir tas nelabais, tas „velns”.
3. „Dot vietu velnam” it kā norāda, ka velns ieiet mūsos. „Citas (grēcīgas) kārības iemetas mūsos” (Mk.4:19) un liek mums grēkot. Mūsu kārības vairākas reizes tiek attēlotas it kā fiziski ieejam mūsu sirdī no mūsu grēcīgās dabas krātuves (skat nodaļu 5-8-1).
4. 28.pants piekrodina nezagt, jo arī šī vēlēšanās ir ļauno kārību rezultāts, kas diktē mums to, kas nav pareizi. To darīt nozīmē dot vietu velnam, proti, mūsu ļaunajām tieksmēm.
5. Skat komentārus par 1.Timotejam 5:14-15.

5-25 Velna viltības

Efeziešiem 6:11-13: „Bruņojieties ar visiem Dieva ieročiem, lai jūs varētu pretī stāties velna viltībām. Jo ne pret miesu un asinīm mums jācīnās, bet pret valdībām un varām, šīs tumsības pasaules valdniekam un pret ļaunajiem gariem pasaules telpā. Tāpēc satveriet visus Dieva ieročus, lai jūs būtu spēcīgi pretī stāties ļaunajā dienā un, visu uzvarējuši, varētu pastāvēt”.

Vispārpieņemtā interpretācija

Uzskata, ka šie panti norāda uz debesīs mītošajiem ļaunajiem gariem, kas vainojami pasaules grēcīgumā, pret kuriem mums ir jācīnās. Uzskata, ka šiem gariem / eņģeļiem piemīt pārcilvēciska vara.

Komentāri

1. Eņģeļi šeit nav minēti.
2. Šie panti uzskaita vairākas lietas, pret kurām kristieši cīnās – tajos nekas nav teikts par to, ka tās cenšas ieiet cilvēkos, lai liktu tiem grēkot.
3. Pasaule ir Dieva pārvaldībā, nevis kādu ļaunu debesu būtņu ziņā (Dan.4:32). „Visa vara debesīs un virs zemes” ir dota Jēzum (Mt.28:18) no Dieva (Atkl.3:21; Lk.22:29), tātad tā nevar piederēt nekādām ļaunām būtnēm debesīs.
4. Mēs jau redzējām, ka debesīs nevar atrasties nekādas ļaunas būtnes (Ps.5:5 & 6; Hab.1:13; Mt.6:10).

5. 12.pantu „Jo ne pret miesu un asinīm mums jācīnās” jāsaprot, ka mēs necīnāmies pret atsevišķiem cilvēkiem, bet pret sistēmu kā tādu.
6. Visa šo pantu (11-17) valoda ir tēlaina valoda – Dieva ieroči un cīņa, jo „mūsu Kunga kalpam nepienākas ķildoties, bet būt laipnam pret visiem” (2.Tim.2:24); attiecīgi jāsaprot arī 12.pants.
7. Ja, pēc vispārpieņemtās interpretācijas, „velnu” izraidīja no debesīm Ēdenē, kā tad tas varēja atrasties debesīs Pāvila laikā?

Iespējamie paskaidrojumi

1. Konteksts ir iezīmēts 13.pantā. Baznīcai ir jāapbruņojas aizstāvībai „ļaunajā dienā”. Tas attiecas uz īpaši nežēlīgām baznīcas vajāšanām, kam bija jānāk no romiešu puses, jo vienīgi tie bija pietiekami spēcīgi, lai sagādātu kristiešu baznīcai „ļauno dienu” tai laikā, kad Pāvils rakstīja šo vēstuli (1.Pēt.4:12; 5:8-9). Jācīnās bija pret „šīs tumsības pasaules valdniekiem”, kas tajā laikā bija romieši. Ievērojiet, ka cīņa ir garīga cīņa, lai saglabātu ticību (2.Kor.10:3-5). Ļaunās dienas bija jau sākušās, kad Pāvils rakstīja (Ef.5:16) – „šīs dienas ir ļaunas”.
2. „Valdības” Lk.12:11 tulko kā „valdības iestādes”; 1.Kor.15:24 – „valdība”, tāpat arī Lk.20:20 runa ir par romiešu valdību. Tātad šeit nav domāta nekāda vara vai valdība debesīs.
3. „Varas” Lk.20:20 tulko „zemes soģa vara”. Mums ir jāpakļaujas „valdībām un varām” (Titam 3:1), proti zemes varām, tikmēr, kamēr tās neprasa mūs rīkoties pretēji Dieva bauslībai (Ap.d.5:29; 4:19; Mt.19:17). Ja „valdības un varas” ir ļaunas būtnes debesīs, pret kurām mums ir jācīnās, kāpēc tad ir teikts, ka mums tām jāklauza? Bet ja mēs pieņemam, ka tās attiecas uz cilvēku valdībām un varām, tad viss ir skaidri saprotams.
4. „Pret ļaunajiem gariem pasaules telpā” (angļu variantā: augstās vietās, debesīs). Kā mēs jau minējām, to nevar attiecināt uz debesīm. Ef.2:6 teikts, ka patiesi ticīgie Kristū Jēzū ir „paaugstināti debesīs” (augstās vietās). Gari varētu attiekties uz tiem ticīgajiem, kuriem tika dotas gara dāvanas. Pāvils, runājot par to, kā šīs gara dāvanas būtu lietojamas, nobeigumā saka: „Kas sevi tur par pravieti vai gara cilvēku (kuram dotas gara dāvanas), tam jāatzīst, ka tas, ko es jums rakstu, ir Tā Kunga pavēle” (1.Kor.14:37). 1.Kor.14 parāda, ka ticīgo baznīcā bija radušās problēmas tā iemesla dēļ, ka šīs gara dāvanas tika nepareizi pielietotas. Ebr.6:4-6 apraksta dažus pirmā gadsimta jūdus kristiešus, kas baudījuši gara dāvanas un krituši, līdz ar to novēršot citus no patiesās kristietības. Tie varētu būt tie ļaunie gari (augstās vietās) pasaules telpā (baznīcā). Tempļis un šķirsts dažkārt tiek saistīti ar debesīm (2.Sam.15:25 salīdz. ar 1.Ķēn.8:30; 2.Laiku 30:27; Ps.20:3 & 7; 11:5; Ebr.7:26). Baznīca ir jaunais tempļis. Tāpat kā ļauni ļaudis var būt templī, tā tie var būt arī baznīcas augstās vietās. Gara dāvanu baudīšana neliecināja par to, ka to baudītājs ir Dievam pieņemams; piem., Saulam tās kādu laiku bija (1.Sam.10:10), kā arī Izraēla soģiem (4.Moz.11:17), kaut arī tie nebija taisni; tie neticēja Jozuas un Kaleba liecībai un tādēļ bija lemti nāvei tāpat kā citi izraēlieši, neskatoties uz to, ka viņiem bija gara dāvanas – tas pats teikts Psalmā 82:1-7. Kādu laiku Atklāsmes 2.un 3.nodaļā minētās baznīcas arī baudīja gara dāvanas, neskatoties uz to kļūdām, kamēr beidzot to lukturis bija nostumts no vietas (Ap.d.20:28-29; Ef.4:11; Atkl.2:5). Tātad ļaunie gari bija no baznīcas atkritušie kristieši, kas veda baznīcu uz kārdināšanas „ļaunajām dienām”.
5. Tātad apdraudējums baznīcai bija divkāršs: no romiešu / jūdaistu vajāšanām un no (nereti jūdaistu) „viltus apustuļiem” (2.Kor.11:13) baznīcas iekšienē.

Atcerieties, ka Ef.6:11-13 bija vēstule baznīcai Efezā. Pāvils jau agrāk bija tos brīdinājis par šīm briesmām no iekšienes: „Es zinu, ka pēc manas aiziešanas pie jums iebruks plēsīgi vilki, kas nesaudzēs ganāmo pulku. No jūsu pašu vidus celsies vīri, ačgārnības runādami, lai aizrautu mācekļus sev līdzīgi” (Ap.d.20:29-30).

6. Tātad visas šīs lietas ir pieskaitāmas „velna viltībām” (11.p.) tādā nozīmē, ka ļaunās miesas kārtības izpaužas pasaules valdības sistēmās un kristiešos – atkritējos.
7. „Ļaunie gari pasaules telpā (augstās vietās)” var attiekties arī uz laicīgās pasaules valdniekiem. Tā piemēram, Bābeles ķēniņš bija tēlaini aprakstīts kā „zvaigzne” debesīs (Jes.14:12), proti, liels valdnieks. Jēzus ir „saule” (Mal.4:2), svētie ir „zvaigznes” (Dan.12:3) nākotnes iekārtā. Tagadējās cilvēka „debesis” nomainīs jaunas debesis, kad virs zemes tiks nodibināta Valstība (2.Pēt.3:13), proti, valdības vara, kas tagad atrodas grēcīgo rokās, tiks nodota patiesajiem kristiešiem. Visuaugstā svēto tautai tiks nodota ķēniņa valstība, vara un virskundzība pār visām valstīm apakš debesīm (Dan.7:27). Tātad ļaunie gari pasaules telpā varēja attiekties uz ļaunprātīgiem pasaules valdniekiem, kas vajāja kristiešus.
8. 11.punkta velnu varētu attiecināt arī uz „Jūdu sātanu”. 12.punktā minētā pasaules telpa (augstās vietas) varētu attiekties arī uz jūdaistu debesīm. 2.Pētera 3 un 5.Moz.32:1 runāts par jūdaistu debesīm. To apstiprina arī tas fakts, ka „saule, mēness un zvaigznes” dažkārt lieto tēlainam ebreju apzīmējumam (piem., 1.Moz.22:17; 37:9; Dan.8: 9, 10, 24). Mēs parādījām, ka ļaunie gari var attiekties arī uz jūdu kristiešiem, kuri bija saņēmuši gara dāvanas, bet atkrituši no kristietības. Tādā veidā viņus varētu apzīmēt kā pie kristiešu, tā arī pie jūdaistu ‘debesīm’ piederošus. No iekšienes baznīcu apdraudēja tajā iezagušies jūdaisti (skat „Iespējamie paskaidrojumi” – visi punkti – attiecībā uz 2.Kor.11:13-15). „Iespējamie paskaidrojumi” 2.punkts par 1.Tim.5:14-15 norāda, ka „maldu gari” no 1.Tim.4:1 bija jūdu viltus mācītāji. Tādējādi, velns parādījās romiešu valdnieku tēlā *un* jūdus kristiešu baznīcas iekšienē.

„Velna viltību” attieksmi uz jūdu kontekstu atbalsta arī cits šī vārda tulkojums Ef.4:14, kas runā par jūdu viltīgām rīcībām, lai ieviestu maldus mācības baznīcā: kad kristieši kā mazgadīgi bērni „viņu viltīgas rīcības piekrāpti, tiek šurpu turpu svaidīti, padodamies katram mācības vējam”. Ja šīs „augstās vietas” pārstāv arī jūdaisma sistēmu, tad skaidrāki kļūst Ef.3:3.-10. panti: „Dieva noslēpums...ka evaņģēlijam nākot, pagāni Jēzū Kristū līdzī kļuvuši par apsoliņuma mantiniekiem, par vienas miesas locekļiem un dalībniekiem...lai tagad caur draudzi visām varām un spēkiem debesīs Dieva daudzveidīgā gudrība kļūtu zināma”, proti, ka baznīca, demonstrējot vienotību starp jūdiem un pagāniem tās iekšienē, liktu arī jūdu līderiem („valdības un varas”) apjaust „Dieva daudzveidīgo gudrību”. Tas, savukārt, apskaidro Jāņa 17:21: „Lai visi ir viens (jūdi un pagāni)...lai pasaule (šie vārdi Jāņa evaņģēlijā gandrīz visur bez izņēmuma attiecas uz jūdaisma pasauli) ticētu, ka Tu Mani esi sūtījis”.

13.pantā minētā „ļaunā diena” varētu būt jūdaistu izraisīta, kas bija „ļauri cilvēki un krāpnieki” (2.Tim.3:13). Par saistību starp otro un trešo vēstuli Timotejam skat piezīmes par 2.Tim.2:26; un saistību starp jūdaistiem un krāpniekiem skat „Iespējamie paskaidrojumi” par Tim.5:14 (1. & 2.pp.).

5-26 Velna valgs

1.Tim.3:6-7: „Ne jaunatgrieztam, lai viņš neuzpūstos un neiekristu velna tiesā. Bet viņam vajag arī būt labā slavā pie tiem, kas ir ārpusē, lai viņš neiekristu neslavā un velna valgā”.

Vispārpieņemtā interpretācija

Šos pantus citē, apgalvojot, ka velns ir būtne, kas pastāvīgi medī dvēseles.

Komentāri

1. Vārds „dvēsele” šeit nemaz nav minēts.
2. Dieva vārdiem ir spēks pieveikt velnu (mūsu ļaunās tieksmes), kā mēs to redzam no Jēzus tuksneša kārdinājumiem, un tāpēc mums tos jātur mūsu sirdīs (Ps.119:11). Tikai tie, kuriem nav pietiekamas Dieva vārda pieredzes, krīt par upuri velnam – šinī pantā „uzpūšas”, kad „velns” jeb miesas prāta tieksmes, lepņība ņem virsroku.
3. Domu par to, ka velns apzināti medī cilvēkus, jāskata tieši 7.pantā. Taču šeit ir uzsvērts tieši pretējais, ka viņš (bīskaps, 1. & 2.pp.) var „iekrist” velna valgā.
4. „Velna valgs” ir definēts 1.Tim.6:9: „Kas grib tapt bagāts, krīt kārdinājumā un valgā... daudzās bezprātīgās un kaitīgās iegribās”. Tādējādi, velna valgs ir kārdinājums, kas nāk no mūsu iegribām, un tieši tas arī ir teikts Jēkaba 1:13-15.

Iespējamie paskaidrojumi

1. „Velna tiesas” izpildītājs ir velns. Tiesas dienā nebūtu taisnīgi, ja mēs tiktu sodīti par to, ka velns, kāda ārēja būtne, mūs izmantojis. Bet mēs tapsim sodīti par to, ka pakļāvāmies savām ļaunajām tieksmēm, „jo pēc saviem vārdiem tu tiks pazudināts” (Mt.12:37). Kungs mācīja, ka Viņš ir Pestītājs, un Viņš ir nācis drīzāk lai pestītu, nekā tiesātu. Taču diemžēl daži tiks notiesāti. Kāpēc? Kas to darīs? Viņi būs paši sevi notiesājuši dēļ savas grēcīgās uzvedības. Viņi būs iekrituši „velna tiesā”.
2. Mēs jau esam agrāk komentējuši, ka Dieva vārdam ir spēks pārvarēt velnu: „Es turu Tavus vārdus (ebr.v. – apslēptus) savā sirdī, lai negrēkotu pret Tevi” (Ps.119:11). Ebreju vārds „apslēpt” nozīmē „izlikt slazdus”, it kā ļaunās domas iezagtos mūsu apziņā, bet iekļūst Vārda slazdā. Tāpat kā tiek aprakstīta velna virsroka pār cilvēkiem, ar tiem pašiem vārdiem aprakstīta arī cilvēka garīgā uzvara pār velnu. Citi līdzīgi piemēri:
 - Cilvēki „atkāpjas”, jo tie zaudē Dieva vārdu (Lk.8:13). Velns „atstāja” – tas pats vārds oriģinālā – Kristu, jo Viņš turēja Dieva vārdu sirdī (Lk.4:13). Mēs esam vai nu sagūstīti velna valgā (2.Tim.2:26) vai Kristus valgā (Ef.4:8).
 - 2.Tim.2:26 teikts, ka velns sagūsta cilvēkus, lai tie darītu viņa gribu, bet cilvēkus sagūsta („zvejo”) arī Evaņģēlija Vārds. (Lk.5:10). Tā mēs atkal nonākam pie atziņas, cik svētīgi ir studēt Dieva vārdu, caur kuru mēs varam uzvarēt velnu un kļūt „gudri kā čūskas” (Mt.10:16).
 - Mēs redzējam, kā „kārdinātājs piestājās pie Viņa”, pārdomājot Kristus tuksneša kārdinājumus, tāpat kā mūsu ļaunās tieksmes iemetas (ienāk) mūsu sirdī. Tie paši darbības vārdi ar fiziskās kustības nozīmi tiek lietoti,

runājot par Dieva vārda nākšanu pār praviešiem un Kristus nākšanu sludināt Vārdu (Ef.2:17).

3. „Neslavā un velna valgā” var attiekties arī uz jūdu sātanu / velnu, kas nekavējoši izmanto jebkuru ēnu, kas kristu uz kristiešu līderi, lai radītu neuzticību pret kristietību – tie celtu neslavu kristietībai ja bīskapam būtu sliktā slavā „pie tiem, kas ir ārpusē”. Šādi jūdu un jūdaistu taktikas piemēri minēti 1.Pēt.2:12; 3:16; 2.Pēt.2:10 („augstā vara” varētu būt pielīdzināma „bīskapiem” 1.Tim.3); 1.Tim.5:14; 2.Kor.10:10; Ap.d.21:28-29.

Jaunatgrieztais varētu „iekrist (jūdaistu) velna tiesā”, nebūdamas pietiekami pieredzējis, lai atspēkotu jūdaistu maldinātājus, kas „izposta veselās ģimenes” (Titam 1:11) – proti, mājas draudzes – iespējams, pirmām kārtām maldinot bīskapus un baznīcu līderus.

2.Timotejam 2:26: „Un viņi atkal atgūtu skaidru prātu, atraisīdamies no velna valga, ar ko tie sagūstīti, lai darītu viņa gribu”.

Vispārpieņemtā interpretācija

Velns aktīvi darbojas, gūstīdams cilvēkus, lai tie grēkotu pēc viņa gribas.

Komentāri

Ja velns burtiski sagūsta tos, kurus viņš vēlas sagūstīt, tad mēs tur neko nevaram darīt. Tādā gadījumā Dieva vārds nespēs viņu apturēt.

„Atgūt skaidru prātu” patiesībā nozīmē „atmosties”. Tikai tos kristiešus var sagūstīt, kas iegrimuši garīgā miegā; tātad galu galā tā ir viņu pašu vaina.

„Sagūstīt” nozīmē noķert dzīvus kā zivis ķer (Lk.5:10 šis vārds ir tulkots „zvejot”).

Velns ķer cilvēkus savā valgā. Mēs definējam šo „velna valgu” piezīmēs par 1.Tim.3:7, 5.komentārs kā cilvēka ļaunās tieksmes.

Patiesības atziņa (proti, Dieva vārda –Jņ.17:17) un mācības un pamācību uztvere (kas galu galā sakņojas Dieva vārdā) ir līdzeklis kā atmosties no velna valga (2.Tim.2:24-26).

Dieva vārds pārvar mūsu ļaunās tieksmes (Ps.119:11; salīdz. ar Jēzu tuksnesī); šeit Dieva vārds palīdz izvairīties no velna valga, kas, tātad, ir mūsu ļaunās tieksmes. Tādēļ ir jāsecina, ka nevērība pret Dieva vārdu ir tā, kas iemet cilvēkus velna valgā. Tātad gūstīšana velna valgā nav atkarīga no kādas ļaunas būtnes vēlēšanās likt mums grēkot, tā ir cilvēka paša nevērība pret Dieva vārdu.

Vārds „griba” nozīmē „tieksmes”. Vairumā gadījumu, kad runa nav par Dieva vai Jēzus gribu, to lieto, runājot par cilvēka ļauno „gribu” vai tieksmēm:

Pēteris runā par „pagānu gribu” kā dzīvošanu „baudās” un miesas kārībās (1.Pēt.4:3).

Iepriekšējā pantā viņš pretstata Dieva gribu cilvēku kārībām, uz tām norādot kā uz cilvēka gribu;

Skat arī 2.Pēt.1:21; 1.Kor.7:37; Lk.23:25.

Tātad velna griba 2.Timotejam 2:26 attiecas uz ļaunajām tieksmēm mūsu pašu dabā, kas sagūsta mūs, ja mēs nevērīgi izturamies pret Dieva vārdu.

Iespējamie paskaidrojumi

1. Šeit varētu būt domāts ne tikai mūsu ļauno miesas kārību velns, bet arī jūdu velns, kas sagūsta cilvēkus dzīvus (26.p.) tai ziņā, ka viņš tos musina palikt

- draudzē, lai iedragātu kristietību. Par to runā „Iespējamie paskaidrojumi” attiecībā uz „velna valgu” no 1.Tim.3:7.
2. 2.Timotejam 2 konteksts šķiet attiecami uz jūdaistiem draudzē, ko jau minējam augstāk 1.punktā.
 3. „Nesvētām un tukšām runām...aplamās un nemākulīgās prātošanas...tās rada karus” (16.& 23.pp.) – tas izklausās pēc jūdu pasakām un cilvēku priekšrakstiem, kas ierosina prātošanu, par ko Pāvils jau agrāk bija brīdinājis Timoteju (1.Tim.1:4; Titam 1:14).
 4. „Varbūt Dievs kādreiz dotu viņiem atgriezties pie patiesības atziņas” (25. & 26.pp.) norāda uz to, ka šie cilvēki kādreiz ticējuši Patiesībai.
 5. 20.pantā šie cilvēki aprakstīti kā „trauki...negodam”. Tas ir tas pats izteiciens, kas lietots Rom.9:21-25 attiecībā uz jūdiem, kas aizgriezušies no patiesības, kas ir Kristū Jēzū.
 6. „Kas ir nokļīduši no patiesības, sacīdami, ka augšāmcelšanās esot jau notikusi” (18.p.). Jūdaistu teoloģija uzskata par nepieciešamu mazināt nākamās Valstības uz zemes nozīmi. Viņuprāt, galvenais ir nopelnīt Dieva labvēlību šai dzīvē.
 7. Tie „sagroza dažiem ticību” (18.p.). „Sagrozīt” ir tas pats vārds, kuru tulko arī „mazināt”. Gandrīz katru otro reizi tas ir sastopams jūdaistu graužošanas darbības pret kristietību kontekstā – Titam 1:11; 3:9-11; Ap.d.15:24 (jūdaisti „jūs ar vārdiem samulsinājuši”).
 8. Pievērsiet uzmanību tam, ka sludinot evaņģēliju mēs „zvejojam” cilvēkus. Taču Pāvils šeit lieto to pašu izteicienu, aprakstot velna darbus. Cilvēkus „sagūsta” vai nu velns vai arī mūsu Kristus sludināšana.

5-27 Nogriezties neceļos sātānam pakaļ

1.Timotejam 5:14-15: „Tad nu es gribu, lai jaunākās apprecētos, dzemdētu bērnus, valdītu māju, nedotu pretiniekiem nekādu iemeslu nievāšanai, jo dažas ir jau nogriezušās neceļos sātānam pakaļ”.

Vispārpieņemtā interpretācija

Jaunām atraitnēm ir pārāk daudz brīva laika, kas var aizvest tās neceļos.

Komentāri

1. Atraitnes pašas nogriežas neceļos – sātans nemaz necenšas tās gūstīt.
2. 12.un 13.pantos teikts, ka atraitnes „ir lauzušas pirmo uzticību” – proti, pašas ir pie tā vainīgas. „Viņas mācās vēl arī dīkā dzīvot, staigādamas apkārt no mājas uz māju”. Tieši to darot, tās ir „nogriezušās neceļos sātānam (proti, pašu ļaunajām kārbām) pakaļ”.
3. Nepareiza mutes palaišana nāk ļauna sirdsprāta rezultātā – „Jo no sirds pilnības mute runā” (Mt.12:34). To nogriešanās neceļos sātānam pakaļ izpaudās ‘iznēsājot plāpas un jaucoties citu darīšanās, runājot to, kas neklājas’ (13.p.). Tātad sātans attiecas uz to ļaunajām sirdīm.
4. Tukšas plāpāšanas rezultātā un nepieturoties pie Dieva vārda patiesā gara, daži no Efēzas eklēsiņas, kurā bija arī Timotejs, bija „nogriezušies uz tukšu izrunāšanos” (1.Tim.1-6). Šeit Pāvils tagad norāda, ka dažas no eklēsiņas jaunajām atraitnēm tā paša iemesla dēļ ir nogriezušās neceļos „sātānam pakaļ”, jebšu pakaļ savām ļaunajām nosliecēm, kas izpaudās tukšās runāšanās.

5. „Ir *jau* nogriezušās” nozīmē „uzreiz”; Pāvils saka, ka tiklīdz to vīri nomirst, jaunās atraitnes nekavējas doties sātanam pakaļ, pakaļ savām ļaunajām iegribām, tādēļ daudz labāk tām būtu uzreiz no jauna apprecēties.
6. „Prelinieks” šeit nav tas pats, kas sātans, kaut gan tas var attiekties uz jūdiem, kas meklē katru izdevību kritizēt kristiešus (skat piezīmes par 1.Tim.3:6-7, „Iespējamie paskaidrojumi, 3.p.). Tas varētu attiekties arī uz prelinieku tiesas zālē, tai ziņā, ka jūdi varēja sagādāt kristiešiem nepatīkšanas, iesūdzot tos romiešu tiesā.

Iespējamie paskaidrojumi

1. „Staigādamas apkārt no mājas uz māju” šīs sievietes izpelnījās sev neslavu, kas deva iespēju jūdu preniekiem „zaimot” kristiešus. Jūdas 9.un 10.panti norāda uz to, ka jūdaisti „zaimo” kristiešus.
2. „Runājot to, kas neklājas” (13.p.) atgādina Jūdas 10.pantu par jūdaistiem, kas „zaimo visu, ko tie nesaprot”. „Staigādamas apkārt” saistās ar „nomaldījušās zvaigznes” Jūdas vēstulē (13.p.). Diotrefs, viens no jūdaistiem, kurš centās nomelnot apustuļi Jāni, kā arī citus apustuļus (tāpat kā jūdaisti centās apmelot Pāvilu) pieminēts Jāņa 3.vēstulē, kā tāds, kas „ļautiem vārdiem aprunā mūs” (10.p.). Šeit minētie „ļautie vārdi” sasaucas ar „pļāpu iznēsātājām” atraitnēm no 1.Tim.5:13, oriģinālā šie vārdi nāk no tās pašas saknes. „Staigādamas apkārt no mājas uz māju” varētu nozīmēt arī no draudzes uz draudzi, jo tā šis vārds nereti tiek lietots Jaunajā Derībā (jo māju draudzes toreiz bija izplatīta parādība). Tas ir tas, ar ko nodarbojās jūdu viltus mācītāji; 2.Jāņa vēstulē minēti „daudzi maldinātāji”, kas iezagušies kristiešu pasaulē. Ir neskaitāmas atsauces uz šiem „maldu gariem” (1.Tim.4:1) – proti, viltus praviešiem (1.Jņ.4:1) baznīcā, kuru pasakām nav „jāpieķeras” (Titam 1:14). Jaunajā Derībā izskan ne viens vien brīdinājums pret šo jūdu viltus praviešu iezagšanos kristietībā:
 - „Raugait, sargaities no farizeju rauga” (Mk.8:15);
 - „lai tie ticībā kļūst veseli, nevis pieķeras jūdu pasakām” (Titam 1:13,14);
 - „nedz nodoties bezgalīgām pasakām un cilts rakstiem” (1.Tim.1:4) – šo cilts rakstu avots, droši vien, nāca no Vecās Derības, par kuriem jūdaisti mudināja kristiešus debatēt bez kāda pamata.

„Maldu garu” no 1.Timotejam 4:1 „sirdsapziņa bija ar kauna zīmi iededzināta” (2.p.), norādot uz ticīgajiem, kas atkrituši no ticības. Tie aizliedza doties laulībā, pavēlēja „atturēties no barības vielām” (3.p.), kas, it īpaši pēdējais, bija jūdu starpā sevišķi izplatīts strīdus avots pirmajā gadsimtā. Ievērojiet, ka tas, kas teikts par jūdaistiem, attiecas arī uz katoļiem – atbalstot to domu, ka 2.vēstule tesalonīķiešiem 2 attiecināma kā uz jūdiem, tā arī uz katoļiem.

Tātad „maldu gari” no Timoteja 4:1 bija jūdi, kas iezagušies baznīcā, kuri, bez šaubām, bija starp „maldinātājiem”, kas minēti 2.Jņ.10.pantā kā staigājoši no mājas uz māju (no draudzes uz draudzi), izplatot savu mācību, kas mazina Kristus personības nozīmi. Šie jūdaisti „izposta veselās ģimenes” (Titam 1:11). Atgriežoties pie 1.Tim.5:13, tas, ka sievietes arī staigāja no mājas uz māju, ir vēl viena norāde uz to, ka tās faktiski darīja to, kas bija pa prātam jūdaistiem. Tā rodas interesants pieņēmums, ka līdz ar vīra nāvi sievietēm pietrūka garīgās virsvadības un jūdu graužošās darbības iespaidā tās nogriezās pakaļ jūdu sātanam. Šādu no pirmā acu uzmetiena nevainojamu draudzes locekļu izmantošana, lai iezagtos kristietībā, būs bijusi patiesi efektīva. Iespējams, ka 2.Tim.3 arī

atsaucas uz to, kad runā par cilvēkiem draudzē, kas „izrādīdami ārēju svētījību” noliedz tās spēku (5.p.), „uzstājas pret patiesību” (8.p.). „Viņu neprāts būs visiem skaidri redzams” (9.p.) – kad atbildīgajiem būs jāstājas Dieva tiesas priekšā. Tie tiek pielīdzināti Jannem un Jambrem, kas, pēc jūdu tradīcijas, bija jūdi – atkritēji. Šie viltus mācītāji (jūdaisti) „iespiežas namos un gūsta sievas (6.p.). Pievērsiet uzmanību tam, ka arī jūdaisti tiek aprakstīti kā kristiešu gūstītāji, lai iezagtos kristiešu baznīcās 2.Tim.2:26 un 1.Tim.3:7. Šo uzskatu par sievietēm apstiprina divi sekojoši pamatojumi:

- a) Apustuļu darbos 13:50 teikts, ka „jūdi sakūdīja augstas kārtas dievbijīgas sievas un... sacēla vajāšanu pret Pāvilu un Barnabu”.
- b) Pasaules vēsture liecina, ka jūdi iespaidojuši daudzas pagānu sievietes. Tā Josifs Flavijš („Jūdu kari”, II, 20.2) raksta, ka jūdu vajāšanu laikā Damaskā bija uzbrukumi arī tur dzīvojošo pagānu jaunpievērstajām sievietēm. Josifs liecina, ka Damaskas vīriešu sievas „gandrīz visas bija pievērsušās jūdu reliģijai”. Viljams Barklais saka, ka pirmā gadsimta laikā „jūdu reliģijai bija īpaši panākumi sieviešu vidū... apkārt sinagogām pulcējās sievietes, nereti augstas kārtas sievietes, kas atrada jūdu reliģijā tieši to, pēc kā tās bija ilgojušās. Daudzas no šīm sievietēm pievērsās šai reliģijai” (1). Ka sievietes, par kurām teikts Pāvila vēstulēs bija pārtikušas kārtas, liecina tas, ka viņas varēja staigāt no mājas uz māju, tātad tām nevajadzēja strādāt.

Piezīmes

(1) William Barclay, *The Acts of the Apostles* (Louisville: Westminster / John Knox, 2003), p.114.

5-28 Stājieties pretim velnam

Jēkaba 4:7: „Tad nu padodieties Dievam, stājieties pretim velnam, un viņš bēgs no jums”.

1.Pētera 5:8: „Esiet skaidrā prātā, esiet modrīgi! Jūsu pretinieks velns staigā apkārt kā lauva rūkdams un meklē, ko tas varētu aprīt”.

Vispārpieņemtā interpretācija

Uzskata, ka velns ir briesmonis kā lauva, kas aktīvi meklē cilvēkus, ko aprīt, no kura kristietim ir jāargās.

Komentāri

1. Velns ir kā rūcošs lauva. Tie, kas tic, ka velns ir briesmonis ir tendēti uztvert šos pantus burtiski. Taču tādā gadījumā tiem rodas problēma, jo Atklāsmes 12:9 velnu nosauc par pūķi un čūsku; 1.Pētera 5:8 – par lauvu; un Jāņa 6:70 – par cilvēku. Ja to visu uztver burtiski, tad vairs nav skaidrs, kas tas velns patiesībā ir.
2. Grēks nāk no iekšienes (Jer.17:9; Jēkaba 1:14-15). Nav nekā tāda ārpus mums, kas varētu ienākt mūsos un likt mums grēkot (Mk.7:21-23). Šo nepārprotamo apgalvojumu gaismā, augstāk minētais pants nav pierādījums tam, ka ir kāda būtne, kas ieiet mūsos un liek mums grēkot, jo Bībele nerunā pati sev pretim.

3. Ja velns var burtiski staigāt apkārt, rūkdams kā lauva, kāpēc tad neviens nav viņu ne redzējis, ne dzirdējis?
4. Kā cilvēka modrība un pretestība var likt velnam bēgt no mums, ja jau uzskata, ka tam piemīt pārcilvēciskas spējas?
5. Šeit teikts, ka lauva „aprij” cilvēkus; 2.Tim.2:26 teikts, ka tas sagūsta tos dzīvus un ved tos sev līdzī (kā tas jānoprot no 1.Tim.5:15). Tātad aprīt nenozīmē nonāvēt. Kad rūcošs lauva aprij cilvēku, tas burtiski nonāvē to. Tā kā aprīšana nav burtiski jāsaprot, tad tas pats attiecas arī uz lauvu. „Aprīt” un „staigāt apkārt” ir tēlaini izteiksmes līdzekļi. Tādēļ arī velna „darbība” ir tēlainis izteiksmes veids.
6. Lauvām līdzīgi raksturojumi tiek piedēvēti cilvēkiem (piem., Ps.22:13 & 14 attiecībā uz jūdiem, kas sīta Jēzu krustā; Ps.57:5; Sal.pam.28:15). Aprakstot savas pirmās aizstāvības runas labvēlīgo iznākumu, Pāvils saka, ka viņš ir „izrauts no lauvas rīkles” (2.Tim.4:17), proti, no romiešu tiesas, kuru viņš pielīdzina lauvai. Tādēļ velns, kas staigā apkārt, meklēdams, kuru viņš varētu aprīt, varētu attiekties uz romiešiem un jūdiem, kas cenšas atrast ieganstu, lai vērstos pret kristiešiem tiesā; tādēļ Pāvils brīdina kristiešus, lai viņu dzīves veids nedotu velnam iespēju izvīrīt pret tiem apsūdzību tiesā (2.Kor.2:11; 1.Tim.5:14-15; 3:6-7; 2.Tim.2:26; 2.Kor.11:12).

Varētu saistīt 2.Tim.4:17 par Pāvilu, kas „izrauts no lauvas rīkles” ar 2.Tim.3:11-13, kur attiecībā uz visām viņa vajāšanām no jūdu puses Pāvils varēja teikt „Tas Kungs ir mani izrāvis” no ļauniem cilvēkiem un krāpniekiem – skat „Iespējamie paskaidrojumi”, 2.punkts par Tim.5:14-15.

Tātad, atkal ir iespējams interpretēt velnu, un šajā gadījumā arī lauvu, divējādi:
 mūsu ļaunās tieksmes un
 ļaunās tieksmes, kas rod izpausmi romiešu un jūdu sistēmās.

Iespējamie paskaidrojumi

Jēkaba 4-7

1. Iepriekšējie panti raksturo velnu kā mūsu ļaunās iegribas – „uz skaudību nesas tas gars, kas mūsos mājō” (5.p.).
2. Ja mēs esam lepni, mēs nododamies miesas darbiem (Gal.5:19; Mk.7:21-23); mēs esam no velna. Mēs esam „šaubīgie” (Jēkaba 4:8). Ja mēs nepretosimies velnam, tas mums piestāsies pavisam klāt, tai ziņā, ka mūsu ļaunās tieksmes kļūs vēl stiprākas. Bet ja mēs „tuvosimies Dievam” – „Viņš tuvosies mums” (8.p.); ja mēs esam „pazemīgi” (8.p.) un stājamies pretim velnam (8.p.), proti, turam Dieva vārdu sirdī, tad velns bēgs no mums. No personīgās pieredzes mēs zinām, ka, ja mēs apzināti pretojamies ļaunajām tieksmēm (velnam), tās mazināsies – tās bēgs no mums.
3. Efeziešiem 4:27 arī saka – „nedodiet vietu velnam” (skat piezīmes sakarā ar šo pantu).
4. „Tad nu padodieties Dievam, stājieties pretim velnam, un viņš bēgs no jums; tuvojieties Dievam, tad Viņš tuvosies jums. Šķīstījiet rokas, grēcinieki” (Jēkaba 4:7-8). Tas iezīmē ainu, kā cilvēks tuvojas Dievam un Dievs tuvojas viņam. Jo tuvāks viņš ir Dievam, jo tālāk no viņa bēg velns tieši pretējā virzienā. Tātad, jo

lielāki mūsu garīgie centieni tuvoties Dievam, jo lielāks attālums mūs šķir no velna. Ievērojiet arī to, ka Jēkabs norāda, ka šī tuvošanās Dievam ir caur grēku nožēlu – „šķīstījiet rokas”. Tas atgādina Lk.15:20, kur pazudušā dēla tēvs (proti, Dievs) iznāk ārā, lai satiktu viņu – Viņš tuvojas viņam tāpat kā dēls tuvojas Viņam. Roku šķīstīšana un siržu skaidrošana, par ko vēsta 8.pants, kas ir uzvaras pār velnu pamatā, ir „mazgāšana ūdenī caur vārdu” (Ef.5:26) un svētīšanā caur vārdu (Jņ.17:17). Dieva vārds uzvar velnu, proti, mūsu viltīgo sirdi, kā mēs to tik daudzkārt esam pieredzējuši; Vārds iedarbojas uz sirdi.

5. Stāšanās pretim velnam liks viņam bēgt. Tātad pastāv likumsakarība starp stāšanos pretim un bēgšanu – kristiešiem jābēg no velna, lai glābtos no tā un pretotos tam. Jēzus mācīja kristiešus bēgt no jūdu sātana, kas izpaužas kā aktīvas vajāšanas veidā, tā arī centienos tos maldināt mācības jautājumos (Mt.10:23; Ap.d.13:50-51; arī Jņ.10:5). Mateja 24:16 viņš brīdināja tos bēgt no romiešu sātana.
6. Kristieši stājās pretim jūdu sātanam Ap.d.6:10 – „tie nespēja pretoties gudrībai un garam, ar kādu viņš (Stefans) runāja”. Lūkas 21:12 & 15 rāda, ka viņi pretosies kā jūdu tā romiešu velniem: „tie savas rokas pacels pret jums...nododot jūs sinagogās (jūdu velns) un cietumos, vedot jūs ķēniņu un valdnieku priekšā (romiešu velns)...Es jums došu vārdus un gudrību, kam visi jūsu ienaidnieki nevarēs pretī stāvēt”.

Mēs jau izteicām pieņēmumu, ka Ef.6:11-13 attiecas kā uz romiešu, tā arī uz jūdu sistēmām, kas radīja ļaunās vajāšanas dienas kristiešu baznīcai. „Tāpēc satveriet visus Dieva ieročus, lai jūs būtu spēcīgi pretī stāties ļaunajā dienā (Ef.6:13) un, visu uzvarējuši, varētu pastāvēt”, proti, baznīca spēs izcīnīt cīņu kā ar jūdu, tā arī ar romiešu sistēmām.

1.Pētera 5:8

1. Mūsu lielākais pretinieks ir mūsu ļaunās tieksmes.

2. 1.Pētera 5:5-10 ir daudz saskares punktu ar Jēkaba 4:7-9; daži no tiem doti sekojošajā tabulā:

Jēkaba 4:6-11	1.Pētera 5:5-9
„Tad nu padodieties Dievam...”	„apjozieties ar pazemību...”
„Zemojieties Tā Kunga priekšā, tad Viņš jūs paaugstinās.”	„Tad nu pazemojieties apakš Dieva varenās rokas, lai Viņš jūs paaugstinātu savā laikā.”
„Neaprunājiet, brāļi, cits citu.”	„Par visām lietām, lai jums būtu sirsnīga mīlestība citam pret citu.”
„Dievs stājas pretim lepniem, bet pazemīgiem dod žēlastību.”	„Jo Dievs stāv pretim lepniem, bet pazemīgiem Viņš dod žēlastību.”
„Stājieties pretim velnam.”	„Tam (velnam) turieties pretī stipri ticībā.”

Tātad velns, kā tas definēts Jēkaba 4:7, ir tas pats, kas 1.Pētera 5:8, proti, mūsu ļaunās kārtības, kā arī romiešu un jūdu sistēmas.

3. 1.Pēt.5 kontekstā Pēteris piekrodina kristiešiem ganīt Dieva ganāmo pulku „no sirds” (2.p.), būt „pazemīgiem” (5.p.), mest malā zūdīšanos par pasaules lietām (7.p.). Tas viss attiecas uz 8.pantā izteikto brīdinājumu būt modriem attiecībā uz velnu, tas ir, neļaut sirdsprātam ieslīgt lepnībā un padoties miesas kārtībām. Tā mēs atkal redzam, ka velns var attiekties uz ļauno sirdsprātu cilvēkā. Tādēļ

- 9.pants mierina kristiešus, sakot, ka visi brāļi pasaulē pārdzīvo tās pašas ciešanas – visi ticīgie visur pasaulē cieš no mūsu kārtību velna un mūs varētu mierināt tas, ka mūsu kārdinājums ir īpaši stiprs.
4. Stāšanās pretim velnam ir mūsu ticības nelokāmībā, proti, „vienas ticības”, ko pauž Dieva vārda mācība (Ef.4:4-6). Vārds var uzvarēt velnu. Tā kā vārds uzvar arī mūsu ļaunās tieksmes, tad mēs varam secināt, ka runājot par velnu, mēs domājam par šīm ļaunajām tieksmēm. „Viss, kas ir dzimis no Dieva, uzvar pasauli, un šī ir tā uzvara, kas uzvarējusi pasauli – mūsu ticība” (1.Jņ.5:4). Tādā veidā „pasaule” tiek pielīdzināta „velnam”. 1.Jņ.2:16 tiek nosaukts viss, kas ir no pasaules – miesas kārtība, acu kārtība un dzīves lepnība.
 5. Ka velns, kuram kristiešiem jāstājas pretim, ir arī romiešu un jūdu sistēmas, mēs parādījām, apskatot Jēkaba 4:7. Pavērojiet, ka lauva pārstāv ļaunos valdniekus Sal.pam.19:12; 20:2; 28:15; Cef.3:3; Ecēh.22:25. Pāvils romiešu vajāšanas pielīdzina lauvas rīkles tuvumam (2.Tim.4:17).
 6. 1.Pēt.5:9: „Tās pašas ciešanas ir uzliktas jūsu brāļiem pasaulē”. „Pasaule” nereti attiecas uz romiešu pasauli – Romas impērijas velna laikā nepārtraukti turpinājās kristiešu vajāšanas (it īpaši imperatoru Nerona un Diokletiāna valdīšanas laikā). Mēs jau agrāk runājām par velna saistību ar romiešu valdniekiem un to centieniem rast jebkuru iespēju, lai apkaunotu kristiešus. Tas pats attiecas arī uz jūdu sistēmu, lai atceramies, kā jūdi uzmācās Kristum ar jautājumiem, „slepeni glūnēdami, vai neizdosies Viņu noķert kādos vārdos” (Lk.11:54), un jūdaisti vēlējās „pierādījumu” tam, ka Pāvilā runā Kristus (2.Kor.13:3).
 7. Par jūdu sātana locekļiem teikts, ka tie „staigā apkārt”, tāpat kā 1.Pēt.5:8 tas teikts par velnu (piem., Jņ.12:35 un konteksts; Rom.14:15; 2.Kor.4:2).
 8. Šajā fragmentā jābūt atsaucei uz Ecēh.22:25: „Tās valdnieki bijuši kā rūcēji un laupījuma kārtīgi lauvas, tie norijuši cilvēku dzīvības, salaupījuši bagātību un mantu, tie vairojuši tur atraitņu skaitu”. Tas attiecas uz grupu jūdu atkritēju Jeruzalemē, kas zem praviešu maskas nodarbojās ar nācijas morālo iznīcināšanu. Tie patiesi bija jūdaistu pirmā gadsimta velna spoguļattēls rūcoša lauvas veidolā. Ievērojiet, ka tie vēlējās atņemt tās „dārgumus”. Vai tā varētu būt tikai sakritība, ka vārds „dārgumi” un „dārgs” atkārtojas vismaz septiņas reizes Pētera vēstulēs, aprakstot kristiešu ticības dārgumus, kurus jūdaistu velns centās iznīcināt? Šie vārdi sastopami vēl tikai kādas desmit reizes visā Jaunajā Derībā.
 9. Vārds „pretinieks” šajā pantā var nozīmēt „pretinieku tiesā” un tādēļ varētu būt lietots kristiešu apspiešanas Romas tiesas sistēmas (velna) ietvaros kontekstā. Pētera vēstuļu tēma ir brīdināt kristiešus par gaidāmo vajāšanu laiku no romiešu / jūdu sātana puses (1.Pēt.5:9; 4:12;16-19).
 10. Grieķu vārds, kas šeit tulkots kā „pretinieks” nav tas pats vārds, kuru tulko kā „sātans”. Tas sastopams Lk.12:58: „Jo ja tu ar savu pretinieku ej pie priekšnieka (vajāšanu laikā, 53.p.), centies ar viņu vēl ceļā izlīgt, lai viņš tevi nevestu pie soģa un soģis tevi nenodod uzraugam, un uzraugs tevi neiemet cietumā”. Līdzīgi arī Mateja 5:25: „Esi labprātīgs savam pretiniekam bez kavēšanās, kamēr ar viņu vēl esi ceļā, ka pretinieks tevi nenodod soģim un soģis tevi nenodod sulainim, un tevi neiemet cietumā”. Pretinieks šajā gadījumā ir „tavs brālis” (Mt.5:24). Salīdzinot šos pantus Mateja 5:25 un Lūkas 12:58, iznāk, ka pretinieks ir brāļu vidū. Taču 1.Pēt.5:8 pretinieks aprakstīts kā rūcošs lauva, „pretinieks tiesā”. Tas varētu norādīt uz to, ka ārējās vajāšanas no romiešu un jūdu valdniekiem bija saistītas arī ar brāļiem eklēsijā, kas sadarbojās ar tiem, kas sabalsojas ar 1.Pēt.5:8

velnu, kurš meklē, ko tas varētu aprīt, jo jūdaisti eklēsijas vidū meklēja katru iespēju, lai nodotu ticīgos romiešu un jūdu valdītāju rokās.

5-29 Saitēs saistīti tumsā

2.Pētera 2:4: „Jo arī eņģeļus, kas apgrēkojās, Dievs nesaudzēja, bet nometa tos pazemes tumšajās bedrēs, lai glabātu sodam”.

Jūdas 6: „Un eņģeļus, kas savu augsto stāvokli nebija nosargājuši, bet savu mājokli atstājuši, Viņš mūžīgās saitēs saistītus tur ieslēgtus tumsā lielās dienas tiesai”.

Vispārpieņemtā interpretācija

Šos pantus uztver kā pierādījumu tam, ka eņģeļi Ēdenē grēkoja un vēl arvien gaida tiem pienākošos sodu.

Komentāri

1. Mēs parādījām nodaļā 2-1, ka eņģeļi, runājot par pārcilvēciskajām būtnēm, nevar grēkot. Bībele nerunā pati sev pretim.
2. Ja šeit ir runa burtiski par eņģeļiem, tad tie nevar staigāt apkārt un likt cilvēkiem grēkot, jo tos tur ieslēgtus pazemes tumšajās bedrēs, tie nav ne debesīs, ne uz zemes.
3. Jūdas vēstules konteksts netieši norāda uz to, ka Jūdas 6.pants attiecas uz visiem labi zināmu fakti: „Es jums, lai gan jūs jau visu zināt, gribu atgādināt...”. Nekur Bībelē nav rakstīts par eņģeļiem, kas apgrēkojušies Ēdenē; kā tad var to atgādināt šiem kristiešiem? Visi pārējie Jūdas minētie piemēri ir no Vecās Derības, kas bija visiem zināma, un 6.pants nav izņēmums.
4. Nav nekāda norādījuma uz to, ka šīs lietas notika Ēdenē. Nav minētas arī kādas eņģeļu organizētas nekārtības pēc to apgrēkošanās – 6.pants norāda, ka tie tika uzreiz saistīti un ieslēgti pazemē. Radīšanas laikā „visi Dieva dēli (eņģeļi) gavilēja” (Ījaba 38:7) un tie redzēja, ka viss bija „ļoti labs” (1.Moz.1:31); nekā ļauna nekur nebija.
5. Nodaļā 2-1 mēs redzējām, ka „eņģeļi” var attiekties arī uz cilvēkiem.
6. Šos „eņģeļus” tiesās otrās atnākšanas „lielajā dienā”. Necienīgo sods tajā dienā būs pilnīga iznīcināšana (Mt.25:41); taču mēs zinām, ka eņģeļi nemirst un nav iznīcināmi (Lk.20:35-36). Eņģelis brīvi staigāja ar Daniēla draugiem degošajā ceplī (Dan.3:27-28). Mēs lasām, ka eņģelis parādījās Manua un „tiklīdz liesma no altāra pacēlās augšup pret debesīm, tā arī Tā Kunga eņģelis devās augšup altāra liesmā” (Soģu 13:20). Dievs dara „vējus par saviem vēstnešiem un uguns liesmas par saviem kalpiem” (Ps.104:4). Tādēļ šiem iznīcībai nolemtajiem „eņģeļiem” ir jābūt cilvēkiem, jo uguns neiznīcina eņģeļus.
7. Jūdas 7 teikts, ka Sodoma un Gomora „ir noliktas par atbaidošu piemēru mūžīga uguns soda izciešanai” (proti, pilnīgai iznīcināšanai pēc tiesas – Mt.25:41). Tas netieši norāda uz to, ka eņģeļi, kas apgrēkojās, nolikti par piemēru, lai mēs zinātu, kas notiks ar tiem, kas nepakļaujas Dievam. Taču Bībelē nav pierakstu par grēcīgiem eņģeļiem Ēdenē – tad kā var šie 6.panta „eņģeļi” būt „nolikti par piemēru”? Nav arī norādes, ka Ādams un Ieva būtu pieredzējuši kāda nosodījumu. Atcerieties, ka grēks ienāca

pasaulē „viena cilvēka vainas dēļ” – Ādama dēļ (Rom.5:12) – nevis kāda grēcīga eņģeļa dēļ.

8. Ievērojiet, ka šajos pantos nav minēts ne velns, ne sātans.
9. 2.Pēt.2:9-11 teikts, ka „Tas Kungs prot...netaisnus paturēt mokām soda dienā...sevišķi tos, kas seko miesai kārbās, kas viņus apgāna, un nicina augsto varu...nebīstas no godības eņģeļiem, bet zaimo tos...kamēr eņģeļi nenosoda viņus, tos zaimodami Dieva priekšā”. Tas skaidri pasaka, ka apgrēkojušies eņģeļu līdzinieki ir netaisni cilvēki, kas seko miesai kārbās. Ka šie vīri nav eņģeļi parāda arī tas, ka viņi zaimo citus, kamēr eņģeļi to nedara. Pēteris nesaka ‘labie eņģeļi’ nedara, vienkārši „eņģeļi”, kas visi ir labi.
10. „Saitēs saistīti tumsā” Salamana pamācībās 5:22-23 nozīmē nāvi. Tātad eņģeļi tagad ir miruši. Dievs tos „patur” līdz tiesas dienai. „Patur” grieķu valodā nenozīmē „turēt apcietinājumā”, tas drīzāk nozīmē, ka Dievs neaizmirst viņu nodarījumus un tie saņems pelnīto sodu Kristus otrās atnākšanas dienā.
11. 2.Pēt.2:1 iezīmē kontekstu 4.pantam: „Bet ir arī bijuši tautā viltus pravieši (Izraēlā, tuksnesī, salīdz. ar Jūdas 5.p.), kā arī jūsu starpā būs viltus mācītāji”. Tātad eņģeļi, kas apgrēkojās, izrādās attiecas uz viltus mācītājiem Izraēla vidū tuksneša klejojumu laikā. Ka Dievs „nepasargāja” šos grēcīgos „eņģeļus” saistāms ar to, ka Dievs „nepasargāja” no nāves grēcīgos izraēliešus tuksnesī (Ps.78:50). Patiesi, doma par to, ka Dievs „nepasargāja” nereti saistās ar Viņa attieksmi pret atkritēju Izraēlu: 5.Moz.29:20; Jer.13:14; 21:7; Ecēh.7:4,9; 8:18; 9:10. Eņģeļi, kas tiek „paturēti līdz tiesas dienai” saskan ar 2.Pēt.3:7 teikto, ka jūdu pasauli „glabā un uztur...bezdievīgo cilvēku tiesas un pazušanas dienai” mūsu ēras 70.gadā.
12. Tiešais konteksts ir 2.Pēt.2:3 – jūdaistiem bija jāsaņem pēkšņa sodība (m.ē.70.gada holokaustā) – „kas jau sen viņiem nolemta, nekavējas nākt, un viņu posts nesauž”. Un tad Pēteris spriež, ja Dievs nekavējās sodīt eņģeļus, kas apgrēkojās, tad arī uz jūdaistu sodību un postu nebūs ilgi jāgaida.

Ja eņģeļi bija pārcilvēciskas būtnes, kurām vēl arvien ir brīv staigāt apkārt, musinot cilvēkus uz grēku, un tie to ir darījuši kopš Ēdenes dārza laikiem, pirms 6 000 gadu, tad to sodības diena ir stipri aizkavējusies un tādēļ Pētera citētais eņģeļu ātrā soda piemērs 4.pantā šeit nav piemērojams.

Iespējamie paskaidrojumi

1. Mēs jau atzīmējām, ka šis gadījums varētu attiekties uz cilvēku „eņģeļiem” kādā Izraēlas vēstures posmā, iespējams tuksneša klejojumu laikā, un tam būtu jābūt plaši pazīstamam un fiksētam ebreju vēstures dokumentos (proti, Vecās Derības pierakstos). Netaisno sods bija publisks, kas „nolika tos par piemēru” citiem. Divi simti piecdesmit draudzes vadoņu, vīru ar vārdu, sacelšanās pret Mozu tuksnesī Koraha, Datana un Abirāma vadībā, kā tas aprakstīts 4.Mozus grāmatas 16.nodaļā, šeit ļoti labi iederas.
2. „Eņģelis” var nozīmēt „kalps”, „vēstnesis” (kā Jāņa mācekļi bija viņa vēstneši vai kalpi, Lk.7:24). 4.Mozus 16:9 apraksta sacēlušos kā draudzes „kalpus”. Septuagints (Vecā Derība grieķu valodā) lieto vārdu *Aggelos* kalpu vietā, un šo

pašu vārdu tulko kā „eņģeļi” 2.Pēt.2:4. Viņi bija „savu mājokli atstājuši” (Jūdas 6); viņi bija vadoņi, bet vēlējās arī priesteru amatu (4.Moz.16:2 & 10). Tādēļ „zeme atdarīja savu muti un aprija viņus (4.Moz.16:31-33) kā dramatisks piemērs visiem, kas saceļas pret Dieva Vārdu. Tas bija īpaši dramatiski, jo līdz šim nekas tamlīdzīgs nebija noticis (4.Moz.16:30). Un tā, tagad tie ir miruši, „mūžīgās saitēs saistīti...(pazemes) tumsā” līdz „lielās dienas tiesai”. Jūdas 8.pants saka „tāpat arī šie” – jūdaisti „nicina augsto valdnieku, zaimo debess varas, piem., Jēzu un Pāvilu. Dumpinieki zaimoja Mozu un Āronu (4.Moz.16:11-14). „Nometa tos pazemes tumšajās bedrēs” (2.Pēt.2:4). „Pazemes tumšās bedres” šajā pantā grieķu valodā atbilst *tartaroo*, kas tiek lietots tikai vienu reizi Jaunajā Derībā. Šo vārdu lietoja grieķu pagānu mitoloģijā, lai aprakstītu pazemes tumšās bedres, kurās apglabā mirušos. 4.Moz.16:33 turpina traģisko notikumu atstāstu: „un tie dzīvi nogrima ellē (pazemes tumšajās bedrēs)...un zeme atkal aiz tiem aizvērās, un tie aizgāja bojā”.

3. Ka tie aizgāja bojā un nepalika dzīvi uzrāda arī šī notikuma komentārs 73.psalma. Šeit Asafs apraksta, ka viņš „gandrīz būtu paklupis” (2.p.), jo viņam bija licies, ka bezdievjiem pārāk labi klājas. Tad, templī ienācis, „es iedziļinājos Dieva noslēpumos un kļuvu uzmanīgs uz to, kāds gals viņus sagaida” (17.p.). Tas notika tāpēc ka 250 dumpinieku ogļu trauki pēc viņu nāves tika pārkausēti un izkalti skārda plāksnēs, kas pārvilkta pāri altārim – vēl viena norāde uz to, kā apgrēkojušos eņģeļu liktenis bija „nolikts par atbaidošu piemēru” draudzei (Jūdas 7.p.). Asafs, skatoties uz tām, droši vien, atcerējās šo ļauno vīru likteni. Viņš atcerējās dumpiniekus, eņģeļus, kas apgrēkojās, „tiešām, Tu viņus nostāti uz slidena ceļa un liec viņiem gāzties (kad zeme tos aprij), ka viņi iet postā (18.p.) – tādēļ viņi nav dzīvi, bet tāpat kā Sodoma ir iznīcināti mūžīgā ugunī, proti, pilnīgi un pavisam, tieši tāpat kā šie „eņģeļi” (Jūdas 6-7.pp.).
4. Par gāšanos pazemes tumšajās bedrēs runāts arī Ecēh.31:16-18 kā par Ēģiptes ķēniņa sodu. Taču burtiski Ēģipte netika nogāzta no debesīm. Atsauce uz Ēģipti parāda, ka attieksme pret jūdu atkritējiem tuksnesī ir tāda pati kā pret ēģiptiešiem – jo viņu sirdis bija atgriezušās Ēģiptē.

5-30 Mozus miesas

Jūdas 9: „Turpretim virseņģelis Miķelis, kad viņam bija Mozus miesas dēļ cīņa ar velnu, neiedrošinājās par viņu izteikt zaimu spriedumu, bet tikai sacīja: Tas Kungs lai tevi soda!”

Vispārpieņemtā interpretācija

Šo pantu citē kā pierādījumu velna kā atsevišķas būtnes pastāvēšanai, apgalvojot, ka šeit aprakstīts strīds starp velnu, kā vienu no eņģeļiem, ar virseņģeli.

Komentāri

1. Šeit nav nekādas netiešas norādes uz to, ka „velns” būtu eņģelis. Tā kā Bībelē tiek uzsvērts, ka visi eņģeļi ir vienoti un paklausīgi Dieva vārda balsij (Ps.103:19-21; 148:2; Ebr.1:14), nekādi strīdi starp eņģeļiem debesīs nav iespējami.
2. Debatēs mēs jau parādījām, ka vārdi „velns” un „sātans” var attiekties arī uz parastiem cilvēkiem.

3. Šo velnu interesēja Mozus miesas, nevis cilvēku tā saucamā „nemirstīgā dvēsele” (kas vispār neatbilst Bībeles mācībai par dvēseli).
4. Ir izteikta līdzība starp Jūdas vēstuli un 2.Pētera vēstules 2.nodaļu. Tā piemēram, līdzīgi Jūdas 9.pantam 2.Pēt.2:11 teikts: „kamēr eņģeļi, kaut gan tie stiprumā un spēkā lielāki, nenosoda viņus, tos zaimodami Tā Kunga priekšā”. Pēteris „velna” vietā saka „viņi” – ar to norādot, ka runa ir par ļaužu grupu. 2.Pēt.2:10-12 skaidri pasaka, ka „viņi” ir netaisnie cilvēki.
5. Tāpat kā Jūdas 6.pants šis pants lasāms 5.panta kontekstā – „es jums...gribu atgādināt”. Tātad Jūda atgādina tiem notikumus Izraēla vēsturē, no kuriem būtu jāmacās. Tai ir jābūt atsaucei uz Bībelē aprakstītajiem notikumiem. Tāda notikuma atstāsta, ka velns, kuru sauktu par eņģeli, strīdētos ar citu eņģeli, Bībelē nav.
6. Virseņģelis Miķelis teica: „Tas Kungs lai tevi soda”. Ja ir tāda pārcilvēciska būtne, vara vai spēks, kuru sauc par velnu, kas liek cilvēkiem grēkot un darīt, ko nevajaga, tad nav nekādu pierādījumu tam, ka tas būtu bijis kādreiz sodīts, jo grēks un posts aug augumā.

Iespējamie paskaidrojumi

1. Atsauce uz velnu šeit nav būtiski svarīga. Šī fragmenta mērķis ir parādīt, ka eņģeļu runa ir pieklājīga un pazemīga pat tad, kad viņi runā ar cilvēkiem, kurus viņi pazīst kā netaisnus. Viņi neizrāda personisku atriebības kāri, bet saka: „Tas KUNGS lai tevi soda”. Jūdaisti „zaimo debess varas”, taču virseņģelis Miķelis „neiedrošinājās par tiem (velnu) izteikt zaimu spriedumu”, proti, viņš neizteica skarbus vārdus, kā to darīja viņi. Līdzīgi, 2.Moz.33:9-11 teikts, ka eņģelis runāja ar Mozu „vaigu vaigā, kā kāds sarunājas ar savu draugu”, proti, mierīgā un draudzīgā veidā. Jāatceras, ka šī balss deva arī Mozus „bauslības uguni”, un tā nebija skarba balss, kā varētu secināt no dažām stāstījuma detaļām. Tāpat arī Elija dzirdēja eņģeli runājam „lēnā balsī” (1.Ķēn.19:12 salīdz. ar Ījaba 4:16).
2. Šim pantam ir bezgala daudz saskares punktu ar Caharijas 3, tādēļ jādomā, ka Caharijas 3.nodaļa ir šī panta vēsturiskais fons, ko Jūdas vēstules lasītāji pratīs novērtēt:

Caharijas 3:1-2: „Un Tas Kungs man ļāva redzēt augsto priesteri Jozuu stāvam Tā Kunga eņģeļa priekšā, un sātans stāvēja viņam līdzās pa labi, lai viņu apsūdzētu. Un Tā Kunga eņģelis teica sātanam: Tas Kungs lai norāj tevi, sātan! Jā, tiešām, lai liek tev klusēt Tas Kungs, kas izredzējis Jeruzālemi! Vai šis vīrs nav no uguns izrauta apdegusi pagale?”

Vispilgtākās paralēles ir:

Caharijas 3	Jūdas
Tā Kunga eņģelis	Virseņģelis Miķelis
Sātans	Velns
Tas Kungs lai norāj tevi	Tas Kungs lai tevi soda
No uguns izrauta apdegusi pagale (1-2.pp.)	Glābiet, no uguns izraudami (9. & 23.pp.)

Caharijas 3 konteksts bija ebreju atgriešanās Jeruzalemē Ezras un Nehemijas vadībā. Viņi strādāja pie tempļa atjaunošanas, lai atjaunotu Dieva pielūgsmi tajā. Taču „tās zemes iedzīvotāji mēģināja traucēt Jūdas tautas rokas to darbā un iebiedēt viņus, lai viņi

to neceļ” (Ezras 4:4), proti, tie rīkojās kā sātani – Jūdas tautas pretinieki. Ezras 4:1 tā arī teikts: „Jūdas un Benjamīna pretinieki”. Viņi uzrakstīja apsūdzības rakstu Persijas ķēniņam pret (jaunajiem) Jūdas un Jeruzāles iedzīvotājiem” (Ezras 4:6). Ebreju vārds „apsūdzība” ir radniecisks tam, kas tulkots kā „sātans”. Caharijas 3:8 skaidri teikts, ka 1.un 2.pantā minētie ir „vīri, kam priekšvēstījuma nozīme”, proti, mums tie ir jāinterpretē. Tātad, sātani – pretinieki – stāvēja eņģeļa priekšā kopā ar augsto priesteri Jozuu, kam „mugurā bija netīras drēbes” (3.p.) un bez mitras galvā (5.p.).

Ar to ir teikts, ka zemes iedzīvotāji, sātans, sūdzējās Dievam, kas bija eņģeļa veidolā, ka jaunais jūdu augstais priesteris nav patiesi īstais priesteris, viņam nebija attiecīga tērpa (iespējams, tas tika nozaudēts gūsta laikā). Eņģelis saka sātanam: „Lai Dievs tevi soda” un pavēl ietērt viņu priestera drānās un uzlikt cepuri galvā (4. & 5.pp.), parādot ar to, ka Dievs viņu pieņem. Sūdzības pamatā bija doma, ka Dievs nebija vēlējis, lai ebreji atjaunotu Jeruzalemi, ka viņi to darīja bez Dieva ziņas. Taču eņģelis saka, ka Tas Kungs ir „izredzējis Jeruzalemi” tieši tāpat kā Viņš ir izredzējis Jozuu par augsto priesteri. Tādējādi, Jozua pārstāv Jeruzalemi. „Vai šis vīrs nav no uguns izrauta apdegusi pagale?” eņģelis jautā sātanam par Jeruzalemi. Tas citēts Jūdas 23 attiecībā uz grēkus nožēlojušajiem grēciniekiem. Tas, ko eņģelis patiesībā saka ir: ‘Jeruzaleme ir nožēlojusi grēkus, tādēļ Es esmu izrāvis tos no soda uguns un iznīcības, tādēļ jums nav pamata domāt, ka Jeruzaleme un ebreji ir tik grēcīgi, ka nevarētu atgriezties savā zemē ar Manu svētību.

Jūda saka, ka vārdu cīņa starp eņģeli un sātanu – tiem, kas pretojās tempļa atjaunošanai – bija „Mozus miesas dēļ”. Tādēļ šis izteiciens varētu attiekties vai nu uz jūdu tautu vispār, tāpat kā kristiešu baznīca ir „Kristus miesa” (1.Kor.12:27), jo mēs uz to raugāties kā uz piemēru, lai nesekotu „grēkam pakļautai miesai” (Rom.6:6) vai arī uz augsto priesteri Jozuu. Jozua bija „Mozus miesa” tai nozīmē, ka „miesa” var tēlaini attiekties uz „kalpu”, piem., Atklāsmes 18:13; Ebrejiem 10:5; Psalmi 40:6; un 2.Moz.21:2-6, kā arī Rom.6:6, kur „grēkam pakļautā miesa” droši vien nozīmē „grēka kalps”. Tātad par augsto priesteri var teikt, ka tas bija Mozus kalps.

3. Cits pieņēmums varētu būt, ka „Mozus miesa” domāta kā burtiska Mozus miesa. Virseņģelis Miķelis bija Izraēla eņģelis (Dan.12:1), kas tos veda caur tuksnesi uguns un mākoņa stabā (2.Moz.23:20-21). Vārdu cīņa varētu būt bijusi starp eņģeli un jūdu grupu - „velnu” – kas gribēja ņemt līdzī Mozus miesas. Taču eņģelis to apglabāja un nevienam neteica, kur atrodas viņa kapa vieta (5.Moz.34:6). Atcerieties, ka Jāzēpa kaulus Izraēla bērni izveda no Ēģiptes uz Kānaānu (Jozuas 24:32), kā arī Jēkaba un divpadsmit ciltstēvu kaulus (Ap.d.7:15-16). Un mēs zinām, ka Izraēlas ķēniņu mirušās miesas tika lietotas nepiedienīgiem rituāliem (Ecēh.43:7). Tādēļ varētu domāt, ka daži vēlētos arī Mozus miesas ņemt līdzī uz zemi. Ebreji piešķīra lielu nozīmi tam, ka viņu vadoņu mirušās miesas atrodas fiziski pie viņiem – tos pat nosoda par to, ka viņi ievietoja ķēniņu miesas templī (Ecēh.43:7-9).

5-31 Sātana sinagoga

Atklāsmes 2:9-10, 13 & 24-25: „Es zinu tavus grūtumus un nabadzību, bet tu esi bagāts, un ka tevi zaimo tie, kas saucas par jūdiem un nav tādi, bet ir sātana sinagoga. Nebīsties par to, ka tev būs jācieš! Redzi, velns metīs cietumā kādus no jums, lai jūs tiktu pārbaudīti. Jums būs bēdas desmit dienas. Esi uzticīgs līdz nāvei, tad Es tev došu

dzīvības vainagu.” „Es zinu, ka tu dzīvo tur, kur sātana tronis, bet turies pie Mana Vārda un neaizliedz Manu ticību, arī Mana uzticīgā liecinieka Antipas dienās, kurš tika nokauts pie jums, kur sātans mājō”. „Bet Es saku jums visiem, kas esat Tiatīrā, kas neturas pie šīs mācības, kas nav atzinuši sātana dziļumus, kā viņi saka: Es neuzvelšu jums nekādas citas nastas”.

Vispārpieņemtā interpretācija

Šie panti tiek uztverti kā liecība tam, ka ir tāda spēcīga būtne, vārdā Sātans, kas karo ar kristiešiem, brīžiem izmantojot šim nolūkam valsts iestādes.

Komentāri

1. Mēs jau vairākas reizes šajās piezīmēs redzējām, ka „Sātans” nereti attiecas uz pirmā gadsimta baznīcas jūdu un romiešu pretiniekiem. Šeit nav norādes uz kādu pārcilvēcisku būtni, kas darbotos caur romiešu un jūdu sistēmām. Ja kāds apgalvo, ka šīs sistēmas saņēma varu un norādījumus vajāt baznīcu no kādas pārcilvēciskas būtnes, velna, tad jāatceras Jēzus vārdi Romas pārvaldniekam: „Tev nebūtu nekādas varas pār Mani, ja tā tev nebūtu dota no augšienes”, proti, no Dieva (Jņ.19:11). Tas ir Dievs, nevis velns, kas dod cilvēku valsts iestādēm varu vajāt Viņa tautu tāpat kā Viņš deva tām varu vajāt Savu Dēlu.
2. Daniēla 4:32: Visuaugstākais „dara pēc Sava prāta ar debesu pulkiem un ar zemes iedzīvotājiem”. Tātad Dievs bija Tas, kas deva varu romiešu sātanam, jeb sistēmai, kas vajāja kristiešus 1.gadsimtā.
3. Komentāriem par Atklāsmes 2:9 skat nodaļu 2-4 „Jūdu Sātans”.
4. Velns, kura dēļ Smirnas eklēzijai bija „bēdas desmit dienas” nepārprotami bija romieši. Tikai viņi varēja ieslodzīt tos cietumā. Ieslodzīšana cietumā (soda vieta), bēdas un tam sekojošie godi (materiāla atlīdzība), atgādina Jāzepu un Daniēlu, kurus arī vajāja Ēģiptes un Bābeles varas iestādes, tāpat kā eklēsiju Smirnā vajāja romiešu „Velns”. Ir zināmi vairāki desmitgadīgi kristiešu vajāšanu periodi Smirnas apvidū: Domiciāna laikā, m.ē.81.-91.gadi, Trajāna laikā, 107.-117.gadi un Diokletiāna laikā, 303.- 313.gadi.
5. Tas, ka Pergamas draudze dzīvo tur, „kur sātana tronis”, norāda uz to, ka šeit minētais sātans nav pārcilvēciska būtne. Jo tad jau to visi redzētu, reiz tā tronis ir Pergamā. Šeit atradās šī apvidus romiešu pārvaldniecības mītne un Jēzus uzteic eklēsiju par turēšanos pie ticības, neskatoties uz vajātāju mītnes tuvumu. Tātad sātans atkal attiecas uz pārvaldniekiem. Zīmīgi arī, ka šeit tika atrasts milzīgs grieķu dieviem veltīts tronis.
6. „Sātana dziļumus, kā viņi saka” attiecas uz jūdaistu viltus mācību, jūdu sātanu, kas pretendēja uz dziļāku garīguma atziņas piedāvājumu savā viltus doktrīnā. „Šie zaimo visu, ko tie nesaprot” (Jūdas 10), „ar savu muti runā lielus vārdus...sava labuma dēļ” (Jūdas 16). Jūdaistu argumentācija par bauslības turēšanu un eņģeļu pielūgsmi, „pašizdomāta dievkalpošana, pašpazemošanās un miesas mērdēšana...” (Kol.2:23) ir tikai izrādīšanās ar gudrības slavu; patiesībā tie runā par to, ko tie nesaprot (Jūdas 10). Ir daudz tādu piemēru.
7. Zīmīgi, ka Pergama ir vieta, kuru apraksta kā pilsētu ar „sātana troni” (Atkl.2:13). I. T. Bekvits apgalvo, ka Pergama bija pirmā pilsēta Āzijā, kurā tika uzcelts templis imperatora pielūgsmei (1). Taču ir jāatzīmē, ka Pergama bija arī čūskas pielūgsmes centrs, kas asociējas ar Asklēpija svētnīcu (2). Atklāsmē runā par ‘Sātanu’, pretinieku kā par lielo pūķi, veco čūsku, „ko sauc par velnu un

sātānu” (Atkl.12:9; 20:2). „Sātana tronis” varētu attiekties arī uz Zeva *alter ego* Pergamā, vai arī uz speciālu Dionīsija troņvietu pilsētas teātrī.

Piezīmes

- (1) I.T. Beckwith, *The Apocalypse of John* (Grand Rapids: Baker, 1967), p.456.
- (2) J.A.T. Robinson, *Redating the New Testament* (London: SCM, 1976), p.228.

5-32 Miķelis un lielais pūķis

Atklāsmes 12:7-9: „Izcēlās karš debesīs, Miķelis ar saviem eņģeļiem sāka karot ar pūķi. Pūķis un viņa eņģeļi turējās pretim. Bet tie nespēja, un tiem nebija vairs vietas debesīs. Lielais pūķis, vecā čūska, to sauc par velnu un sātānu, kas pieviļ visu pasauli, tapa gāzts; viņš tika nomests uz zemi un līdz ar viņu tā eņģeļi”.

Vispārpieņemtā interpretācija

Šī ir viena no iemīļotākajām vietām Bībelē, ko izmanto, lai stāstītu par eņģeļu sacelšanos debesīs, kuras rezultātā Velns ar saviem eņģeļiem tika nomests uz zemi, kur čūskas veidolā tie sāka nest postu ļaudīm, musinot tos uz grēku.

Komentāri

1. Viss, ko mēs līdz šim esam mācījušies par velnu un sātānu, ir jāliek lietā šī fragmenta sakarā. Mēs redzējam, ka eņģeļi nevar grēkot un debesīs nevar būt nekādas sacelšanās. Tātad šis fragments – kas ir vienīgais tāda veida fragments – ir jāsaprot, neiesaistot tajā apgrēkojušos eņģeļus vai grēcīgus eņģeļus, kas liek cilvēkiem uz zemes grēkot, bet gan apzinoties to, ka grēks nāk no mūsu iekšienes, nevis no ārienes (Mk.7:20-23).
2. Čūska tiek nomesta no debesīm, ar to netieši norādot, ka sākotnēji tā tur atradās. Taču Ēdenes čūsku Dievs radīja no zemes pīšļiem (1.Moz.1:24-25). Nekas neliecina par to, ka velns nonāca zemē no debesīm un ieperinājās čūskā. Izteicieniem „nomest” un „mest” nepiemīt obligāta lejup virziena kustības nozīme. Atklāsmes 18:21 Bābeli „met” jūrā. Vecajā Derībā šis pats vārds tiek tulkots „izdzīt” par tautām, kuras Dievs izdzen Izraēlam pa priekšu. Atklāsmes 12 ir minēta sieva tuksnesī, kas ieiet Valstībā (salīdz. ar Izraēla zemi), kad pūķis ir izdzīts. Daniēla 7:9 zvēra troņi / valstības tiek „gāztas” pirms Valstības nodibināšanas uz zemes tieši tāpat kā zvērs tiek gāzts pirms Valstības nodibināšanas Atklāsmes 12. Gāzts un nomests no debesīm semītu valodās un arī citās kultūrās asociējas ar varas zaudēšanu – tā Cicerons izsakās par Marku Antoniju: „Tu esi nometis savus kolēģus no debesīm”.
3. Uzmaniģi izlasiet un ievērojiet, ka šeit nav runa par eņģeļu sacelšanos pret Dievu, bet tikai par karu debesīs.
4. Pēc dramatisko notikumu apraksta 7.-9.pantos, 10.pants vēsta par „stipru balsi debesīs saucam: „*Tagad* ir atnākusi pestīšana un mūsu Dieva spēks un valstība un Viņa Kristus vara, jo ir gāzts mūsu brāļu apsūdzētājs, kas tos apsūdzēja mūsu Dieva priekšā dienām un naktīm”. Ja 7.-9.pantos aprakstītie notikumi attiektos uz pasaules sākuma posmu pirms Ādama un Ievas, kā tad varētu teikt, ka pēc sātana krišanas atnākusi pestīšana un Dieva Valstība? Pēc Ādama grēkā krišanas sākās cilvēces bēdīgā grēkam un nepatikšanām pakļautā vēsture – stāvoklis, ko nekādi nevar nosaukt par „pestīšanu” un Dieva Valstību. Kādēļ būtu jāpriecājas par velna – apsūdzētāja – gāšanu, ja viņa nonākšana uz zemes bija sākums

- kalpošanai grēkam un cilvēka likstām? Pavisam cita lieta, ja krišana no debesīm uz zemi netiek uztverta burtiski, bet gan tēlaini, kā varas zaudēšana (kā Jes.14:12; Jer.51:53; Raudu 2:1; Mt.11:23). Ja tas viss notika pirms Ādama laika, vai vismaz pirms cilvēka grēkā krišanas, kā tad velns varēja apsūdzēt „mūsu brāļus”, ja to vēl tolaik nemaz nebija?
5. Nav nekādas norādes uz to, ka tas būtu noticis Ēdenes dārzā. Galvenais, kas ir jāatceras, ir izteikts Atklāsmes 1:1 un 4:1 – ka Atklāsmē ir pravietojums par to, „kam jānotiek turpmāk”, „drīzumā”. Tādēļ šeit nav attēloti notikumi Ēdenes dārzā, bet vēstīts par to, kam jānotiek turpmāk, pēc 1. gadsimta, kad Jēzus deva šo atklāsmi Jānim. Un tie, kas pazemīgi uztver Dieva vārdu sapratīs, ka tas vien jau izslēdz katru iespēju saistīt Atklāsmes 12 ar Ēdenes dārzu. Un tad vēl arī neatbildēts paliek jautājums par to, kāpēc gan velna identitāte un informācija par Ēdenes notikumiem netiktu atklāta līdz pašām Bībeles beigām.
 6. „Lielais pūķis, vecā čūska” (Atkl.12:9) ar septiņām galvām un desmit ragiem (3.p.) nevarēja būt burtiska čūska. „Vecā čūska” norāda uz Ēdenes čūskas rakstura īpašībām, tā bija tikpat viltīga kā Ēdenes čūska. Tātad velns, jo tā sauca čūsku, nav burtiskā čūska, jo citādi tad arī pūķis būtu čūska. Bet pūķis ir politiskā vara, kas iemieso grēku (sātanu). Faraonu pielīdzina krokodilam (Ecēh.32:2), bet mēs tāpēc nesakām, ka viņš bija krokodils. Līdzīgi, arī „Nāves dzelonis ir grēks” (1.Kor.15:56), taču tas nenozīmē, ka nāve ir burtiska čūska. Tai piemīt čūskas īpašības, jo tā asociējas ar grēku.
 7. Velns tika nomests uz zemi un bija ļoti dusmīgs, „zinādams, ka tam maz laika atlicis” (12.p.). Ja velns būtu ticis nomests Ēdenes dārzā, tad tas varētu mocīt cilvēku visā garajā cilvēces vēstures gaitā – par ko grūti teikt, ka „maz laika atlicis”, lai to darītu.
 8. Kā velns varētu pievilt „visu pasauli” (9.p.) pirms tā gāšanas no debesīm, ja pirms Ādama pasaulē neviena nebija?
 9. 4.pants saka, ka pūķa „aste noslaucīja trešo daļu zvaigžņu no debesīm”. Ja to lasa burtiski – un Atklāsmes 12 ir jālasa burtiski, lai atbilstītu vispārpieņemto interpretāciju – tad pūķa izmēri ir milzīgi – trešdaļa no visuma (vai vismaz saules sistēmas) varētu izvietoties uz tā astes vien. Zeme nevarētu uzņemt tādu milzoni. Vairums solārās sistēmas zvaigžņu ir lielākas par mūsu zemi – kā viena trešdaļa no tām varēja nolaisties uz zemi? Un atcerieties, ka tas viss notika, vai notiks, pēc mūsu ēras pirmā gadsimta, kad šis pravietojums tika dots.
 10. Ņemot to visu vērā, kā arī daudzas citas lietas Atklāsmes 12.nodaļā (un visā pravietojumā), kas vienkārši nepieļauj burtisku izpildi, nav brīnums, ka pašā pirmajā pantā ir teikts, ka Kristus darījis šo atklāsmi zināmu („signified”) caur zīmēm, proti, izteiktu simbolu valodā (kas nav atspoguļots latviešu tulkojumā). Un it kā lai uzsvērtu to, 12. nodaļas sākumā (12:1) mūsu uzmanība tiek vērsta uz to, ka „pie debesīm parādījās *liela zīme*”.
 11. Lasot par to, ko velns dara uz zemes, nekas neliecina par to, ka viņš liktu cilvēkiem grēkot; patiesībā 12.-16.panti parāda velna neveiksmīgos centienus darīt postu zemei, uz kuru tas nonācis. Tas ir pretrunā ar vispārpieņemto interpretāciju.
 12. Viens no būtiskākajiem jautājumiem šai fragmentā vēstītā kara debesīs izpratnē ir par to, vai „debesis” šeit lietotas burtiskā vai tēlainā nozīmē. Mēs jau runājām, ka „debesis” var tēlaini lietot, izsakoties par varas iestādēm (skat „Iespējamie paskaidrojumi”, 7.p. par Ef.6:11-13). Tā kā visa atklāsmē ir simboliska grāmata, tad tā tam jābūt arī šajā gadījumā.

13. Aizrāvušies ar savu vēlmi parādīt, ka Atkl.12:7-9 attiecas uz kritušajiem eņģeļiem pasaules pirmsākumos, Sātana būtnes apoloģēti nav ņēmuši vērā šī fragmenta kontekstu. Sieva debesīs pirmsdzemdību sāpēs, mēness apakš viņas kājām, redz savā priekšā parādamies pūķi, kura aste noslauka trešo daļu zvaigžņu no debesīm un nomet tās zemē (Atkl.12:4). Viņai piedzimst dēls, kas tiek „aizrauts pie Dieva un pie Viņa troņa” (Atkl.12:5). Vai tad nav skaidrs, ka „debesis”, kur tas viss notiek, nav tās „debesis”, kur dzīvo Dievs un kur ir Viņa tronis. Un nākošajā pantā mēs lasām par karu „debesīs” un pūķis un viņa eņģeļi top „gāzti” (Atkl.12:9). Pūķis nomet trešo daļu zvaigžņu no debesīm zemē – vai tie ir eņģeļi? Ja tā, tad kāpēc pūķis un ne Dievs nomet tos zemē? Tas ir tieši pretēji tam scenārijam, kas uzburt „Zaudētajā paradīzē”. Kā šī fragmenta burtiska lasīšana var izskaidrot *divas* epizodes, kurās eņģeļi tiek nomesti zemē? Šī fragmenta tradicionālajā lasījumā skaidri redzams vērīgas domas un rūpīga izklāsta trūkums. Raksti ne ar vienu vārdu neliecina, ka sieva ir atstājusi „debesis”, kad pēkšņi viņa „bēga tuksnesī” (Atkl.12:6). Kad pūķis tiek nomests uz zemi, tas sāk vajāt sievu, izlaižot no mutes ūdeni sievai pakaļ (Atkl.12:13,15). Zeme atver savu muti un aprij no pūķa mutes izlaisto upi (Atkl.12:16) – kaut gan nav teikts, ka sieva vairs nebūtu debesīs. Tas viss pierāda, ka nav nekāda pamata „debesis” un „zemi” šajā fragmentā lasīt burtiski. Sievas un pūķa parādīšanās „debesīs” ir aprakstīti kā *semeion*, „zīme”, kaut kas, kas ir jāinterpretē, nevis jāuztver kā burtisks fakts (Atkl.12:1,3).
14. Kad mēs lasām, ka zvērs „pievil” cilvēkus, tas ir skaidrāk izteikts Atkl.19:20, attiecinot to uz cilvēku pievilšanu pēdējās dienās ar brīnuma zīmēm, kuras „viltus pravietis” viņu priekšā bija darījis. Tātad pievilšana šeit neattiecas uz pastāvīgu cilvēku musināšanu uz grēka darbiem, bet gan tikai uz pēdējām dienām, neilgi pirms Dieva Valstības nodibināšanas uz zemes.
15. Grieķu vārds *ballo*, kas tulkots „gāzts” nav obligāti jāsaprot kā *nomests* – grieķu valodā ir cits vārds ar šo nozīmi, taču zīmīgi, ka šeit tas nav lietots. Sekojoši ir daži vārda *ballo* tulkojuma varianti, kas rāda, ka tā nozīme faktiski ir izslēgt vai arī mainīt atrašanās vietu:
- „Sacēlās” viesuļvētra (Ap.d.27:14); tie „meta smiltis *gaisā*” (Ap.d.22:23); „Bāz zobenu makstī” (Jņ.18:11), kas liecina par to, ka šo vārdu var tulkot kā „nomest” tā arī „uzmest augšā”.
- „Met” akmeni (Jņ.8:7), „sita” vaigā (Mk.14:65), „lika” savus pirkstus viņa ausīs (Mk.7:33), cilvēki „guļ” gultā (Mt.8:6,14; 9:2; Mk.7:30) – horizontāla darbība.
- „Ja zirgiem ‘liekam’ iemauktus mutē” (Jēkaba3:3) – tā nav vertikāla darbība. Jēzus saka Tomam, lai tas „liek” roku Viņam sānos (Jņ.20:27).
- Ticīgos „iemeta” cietumā (Ap.d.16:24,37; Atkl.2:10) – šeit arī nav vertikāla darbība. Līdzīgi arī, mīlestība „aizdzen” bailes (1.Jņ.4:18).
- Čūska „izlaiž” no savas mutes ūdeni (Atkl.12:15,16) horizontāli. Šeit nav nomešanas no liela augstuma nozīmes un šis pats vārds lietots velna nomešanas no debesīm kontekstā.
- Cilvēki „kaisīja” pelnus uz savām galvām (Atkl.18:19).
16. „Karš debesīs” ir drīzāk jāsaprot kā metafora, nevis burtiski. Kas sākas kā burtisks karš, beidzas kā tiesas prāva, jo metafora pārceļo uz tiesas zāli ar

apsūdzētājiem, tiesnesi un Sātana lieta tiek noraidīta. Ja mēs tiesvedības valodu neuztveram burtiski, tad kādēļ lai mēs tik burtiski uztvertu „kara” valodu?

Hronoloģiskā problēma

Pirmā panta sieva ir „saulē tērpta, mēness apakš viņas kājām un viņai galvā divpadsmit zvaigžņu vainags”. Šie debess ķermeņi, tāpat kā sieva, kas šķiet karājamies gaisā, nav jāuztver burtiski. Tā nevar būt saulē tērpta ar zvaigžņu vainagu galvā, jo zvaigznes ir tikpat lielas kā mūsu zeme.

Otra zīme, kas parādās pie debesīm 3.punktā, ir ugunīgi sarkans pūķis. Tradicionālais pieņēmums ir, ka runa ir burtiski par debesīm, bet kāpēc lai mēs to tā saprotam, ja tās pašas debesis 1.punktā ir nepārprotami tēlainas, figurālas. 4.pantā pūķa „aste noslaucīja trešo daļu zvaigžņu no debesīm”. Mēs jau redzējām, ka zvaigžņu un zemes savstarpējo izmēru dēļ šeit nav runa par burtiskajām zvaigznēm debesīs. Dieva Valstība tiks nodibināta uz zemes (Dan.2:44; Mt.5:5), kas nevarēs notikt, ja zeme tiks iznīcināta (kā tas neizbēgami notiks), ja uz tās uzkrītīs visas šīs lielās zvaigznes.

Sieviete „pie debesīm” dzemdēja bērnu, kas „tika aizrauts pie Dieva un pie Viņa troņa” (5.p.). Dieva tronis ir debesīs. Ja sieva jau bija debesīs, kāpēc tad bērns tika „aizrauts” debesīs? Viņai droši vien bija jāsimbolizē kaut kas uz zemes, kaut arī pārnestā nozīmē „debesīs”. „Tad sieva bēga tuksnesī” (6.p.). Ja viņa patiešām bija debesīs, tas nozīmē, ka debesis ir tuksnesis. Daudz loģiskāk ir pieņemt, ka pārnestā nozīmē ir lietotas debesis un viņa bēga vai nu uz burtisku vai arī tēlainu tuksnesi.

Un tad mēs nonākam pie 7.punkta – „Izcēlās karš debesīs”. Tā kā visas iepriekšējās Atklāsmes 12 atsauces bija uz debesīm pārnestajā nozīmē, tad loģiski ir pieņemt, ka arī karš notiek debesīs, kas lietotas pārnestā nozīmē. Tā tam arī jābūt, jo debesis nav vietas grēkam un sacelšanās iespējām (Mt.6:10; Ps.5:4-5; Hab.1:13). Vispārpieņemtajā interpretācijā ļaunie eņģeļi ir saistīti ellē; taču šeit viņi ir debesīs. Tātad runa nav par eņģeļiem burtiskajā nozīmē.

Es esmu uzdevis tiem, kas tic tradicionālajam priekšstatam par velnu, sekojošu jautājumu: „Vai jūs varētu man īsumā atstāstīt biblisko velna vēsturi saskaņā ar to, kā jūs saprotat attiecīgos Bībeles fragmentus?” Atbildes ir ļoti pretrunīgas. Saskaņā ar ‘tradicionālo’ interpretāciju, atbildēm ir jābūt aptuveni šādām.

1. Velns bija eņģelis debesīs, kas tika nomests uz zemes Ēdenes dārzā. Tas notika 1.Moz.grāmatas notikumu laikā.
2. Uzskata, ka viņš nonāca uz zemes un apprecējās 1.Moz.6.
3. Ījaba laikā viņam esot bijusi pieejama kā zeme, tā arī debesis.
4. Uz Jes.14 laiku viņš ir nomests no debesīm uz zemi.
5. Cah.3 viņš atkal ir debesīs.
6. Mt.4 viņš ir uz zemes.
7. Viņš ir „gāzts” Jēzus nāves brīdī, saskaņā ar vispārpieņemto uzskatu, ka „pasaules valdnieks” tiek gāzts tajā laikā.
8. Atklāsmes 12 ir pravietojums par velna ‘gāšanu’.
9. Velns is „saistīts” Atkl.20, taču viņš un viņa eņģeļi bija saistīti jau radīšanas laika pierakstos (1.Moz.), saskaņā ar ierasto Jūdas 6 interpretāciju. Ja viņš bija saistīts „mūžīgās saitēs”, kā tad viņš atkal tiek saistīts Atkl.20?

No tā visa izriet, ka tradicionālais uzskats, ka velns tika nomests no debesīm par grēkiem nevar būt patiess, jo tas vēl aizvien tiek aprakstīts debesīs notiekošajā pēc katras tā „gāšanas” vai „nomešanas”. Ir svarīgi saprast, ka debesis un velns tiek lietoti pārnestā nozīmē.

„Vecā čūska”

Ļoti izplatīts ir nepareizais uzskats, ka Ēdenes dārza čūska tagad ir pūķis gaisā. Tas liecina tikai par paviršu Bībeles teksta lasīšanu. Tradicionālajā izpratnē velns grēkoja debesīs un tika nomests zemē, kur viņš kārdināja Ievu čūskas veidolā. Bet Atkl.12:9 ir pravietojums par *nākotni*, par to, kas notiks īsi pirms Kristus atgriešanās uz zemi, ka *tad* būs konflikts „debesīs”, kuras mēs saprotam kā tēlainu izteiksmes veidu.

Tradicionālā interpretācija absolūti neņem vērā hronoloģiju un ir oportūniska Bībeles pantu izraušana no konteksta, savirknējot tos tā, lai tie atbalstītu vispārpieņemtās kristietības uzskatus, kas ir pieņēmusi ebreju un pagānu mītus par velna būtnes eksistenci. Starp citu, ievērojiet, kā 1.Moz.3:15 pravieta, ka Dievs *cels* ienaidu starp čūsku un sievu. Tāds izteiciens nebūtu sagaidāms, ja runa patiesi būtu par Kristus un Sātana iepriekš pastāvēšanu. Saskaņā ar tradicionālo uzskatu, ienaidi starp tiem izcēlās debesīs *pirms* Sātana šķietamās nomešanas zemē. Ievērojiet arī to, ka saskaņā ar Bībeles 1.Moz. 3:15 pierakstiem, tieši Dievs cēla šo ienaidu, kamēr tradicionāli šī ienaida celšana pret Dievu tiek piedēvēta Sātanam. Mēs lasām Atkl.12:8, ka pūķim / čūscai un viņa eņģeļiem „nebija vairs vietas debesīs” šīs kara darbības beigās. Tos pašus vārdus lasām Atkl.20:11, kad no soģa krēslā sēdošā Kristus „bēga zeme un debess, un tiem nebija kur palikt”. Skaidrs, ka „zeme un debess” šeit, kā nereti Bībelē, tēlaini attiecas uz lietu iekārtu. Ievērojiet to, ka velns / pūķis / čūska un ‘zeme un debess’ tiek lietoti paralēli. Šī pasaules lietu iekārta pēdējās dienās, pūķa / čūskas vara vairs nepastāvēs pēc Kristus tiesas. Tā visa pirmtēls redzams, kad atstumtais Ēsavs nāca tēva priekšā, tā būs arī ar atmestajiem ļaunajiem pēdējā tiesā, kam nebūs dota iespēja „atgriezties, lai gan ar asarām viņš to meklēja” (Ebr.12:17). Pēdējā tiesā atraidītie *cilvēki* „nevarēs” ieiet Dieva Valstībā (Lk.13:24) – un tas pats vārds lietots Atkl.12:8, ka velna / pūķa pasaules sistēma „nespēja” turēties pretim un „tiem nebija vairs vietas debesīs”.

Atklāsmes 12 nepārprotami attiecas uz pašu pēdējo dienu, kad Kristus atgriežas, lai sēstos soģa krēslā. Un čūskas ‘nespēja turēties pretim’ un tas, ka tai ‘nebija vairs vietas debesīs’, attiecas [to pašu terminu lietošanas gaismā citās Bībeles vietās] uz to, kas notiek tiesas dienā Kristus otrās atnākšanas laikā, un tādēļ tam *nav nekāda* sakara ar Ēdenes notikumiem tālā pagātnē. Zīmīgi arī tas, ka čūska / velns nomests no debesīm un „Vai zemei un jūrai!” (Atkl.12:12, angļu variantā: zemes un jūras iedzīvotājiem). Tas nebūt neizklausās pēc Sātana no „Zaudētās paradīzes”, kas nomests, lai skādētu vien Ādamam un Ievai. Tradicionāli uzskata, ka Sātans tika nomests no debesīm un pārvērtās čūskā, debesīs tas bija Sātans, ne čūska, kā tas jāsaprot no Atkl.12. Jebkurā gadījumā sievu Atkl.12 pūķis vajā nevis vilina un kārdina; un viņa bēg „tuksnesī”, kas izraisa pūķa dusmas (Atkl.12:13-17). Bībeles teksts neliecina par labu tradicionālajai interpretācijai, tas nepārprotami runā tai pretim.

„Vecā čūska” varētu attiekties uz 1.Mozus grāmatā aprakstītās čūskas rakstura īpašībām. Čūskas – Ievas incidents tika izspēlēts vēsturē un tas vēl aizvien turpinās tajā, ka sievas bērni (Dieva tauta) tiek kārdināti un apdraudēti no grēku varas un grēcīgo organizāciju

puses. Un Pāvils varēja teikt, ka tāpat kā čūska kārdināja Ievu, tā jūdu viltus mācītāji agrīnajā baznīcā kārdināja Kristum uzticīgo līgavu (2.Kor. 11:3). Tā tas atkal notika, kad kristiešus vajāja Romas impērijas laikā, uz ko sākotnēji atsaucas Atkl.12; tā tas notika visas vēstures gaitā; un tā tas būs arī pēdējo pārbaudījumu laikā pirms Kristus otrās atnākšanas.

Grieķu *archaios*, kas Atkl.12:9 un Atkl.20:2 tulkots „vecā”, var uztvert vienkārši kā ‘arhaisku / ļoti vecu’ čūsku. Taču *archaios* ir grieķu saknes *arche* forma – pūķa vara no Atkl. 12 ir tā, kas iemieso visļauņākās pūķa varas īpašības. Vecums kā tāds nav galvenā šī vārda atspoguļotā īpašība. Jo čūska, kas kārdināja Ievu, mira no lāsta, kas nāca pār visiem „lauku zvēriem” (1.Moz.3:1). Šodien čūskas ēd pīšļus un lien uz vēdera, dzīvo un mirst kā visas citas radības. Tā *arche* čūska tādēļ nenozīmē, ka ‘tā vecā čūska, kas kārdināja Ievu, ir vēl arvien dzīva. Šis vārds *arche* ir sastopams arī citviet ar nozīmi ‘arhetipisks’, nevis ‘dzīvotājs kopš Bībeles aizsākuma laikiem’: „Kristus *mācības sākums* (grieķu *arche*)” (Ebr.6:1)”; „Dieva vārdu *pirmsākums*” (Ebr.5:12); un ļoti parasts *arche* tulkojums ir „valdnieki”, „pārvaldnieki”, „varas” – sabiedriskās iekārtas pamatprincipi (Lk.12:11; 20:20; Rom.8:38; 1.Kor.15:24; Ef.1:21; 3:10; 6:12; Kol.1:16; 2:10,15; Titam 3:1). Saskaņā ar šo izpratni, mēs varētu citiem vārdiem izteikt Atkl.12:9 kā: „Liels pūķis, klasiski tipiskā čūska, kas atkal izspēlē Ēdenes čūskas domāšanas un uzvešanās stila lomu, pagānu / romiešu velna un jūdu Sātana ļaunā sistēma, kas vērsta pret Dievam uzticīgo tautu”.

Lai aprakstītu, kas notiek Atklāsmes grāmatā, Ostins Farars izveidojis terminu „tēlu atdzimšana” (1). Vecās Derības tēli tiek skatīti citā gaismā; un tieši tas arī ir noticis ar čūskas tēlu. Tā nav atsaucē uz *to pašu* čūsku, kas bija Ēdenē, tā ir šī tēla atdzimšana. G.B. Kairds komentē šo plaši izplatīto Atklāsmes 12 interpretācijas kļūdu: „Vēlākā kristiešu tradīcija, pielaižot pārprasta konkrētuma kļūdu, uzskatīja to par pirmskosmisku notikumu...pilnīgi ignorējot to, ka Jāņa tēlainā valoda simbolizēja uz zemes mītošos” (2). Tas, ko Kairds pauž kompaktā teoloģiskā valodā, nozīmē, ka kristieši pārāk burtiski interpretējuši atsauci uz čūsku, pieņemot, ka Atkl.12 runā par to, kas noticis pirms radīšanas, kad patiesībā šī nodaļa attiecas uz notikumiem Jāņa paaudzes laikā.

Velna viltība (Atkl.12:9)

Pūķa vara asociējas ar „viltus pravieti” un viņa darītajām brīnuma zīmēm (Atkl.13:14; 19:20) – uz to pamata pūķis / Sātans / Dieva tautas pretinieks „pieviļ” visu pasauli (Atkl.12:9). Ir daudzējādas saistības starp Kunga Eļļas kalna pravietojumu un Atklāsmes pravietojumu. Gandrīz ikviens Atklāsmes komentārs to parāda un es tās esmu uzskaitījis grāmatas „Pēdējās dienas” 12.nodaļā. Kungs Jēzus atkārtoti brīdina Savus sekotājus „nepievilties”, lietojot to pašu grieķu vārdu, kurš lietots Atkl.12:9 par pūķi / velnu, kas „pieviļ” visu pasauli. Bet Viņš atkal un atkal brīdina, ka daudzi nāks Viņa vārdā, lai pieviltu pat izredzētos; „viltus pravieši...viltus kristi un viltus pravieši” darīs viltus brīnumus (Mt.24:4,5,11,24). Jēzus nesaka ne vārda par kādu kritušu eņģeli vai ‘Sātanu’, kas to visu organizētu. Viņš vienkārši brīdina Savus sekotājus būt modriem pret viltu sludinošiem *cilvēkiem* – un Atkl.12 papildina šo brīdinājumu, zīmējot šos *cilvēkus* kā daļu no plašas *cilvēku* veidotas sistēmas vārdā Sātans, pretinieks ar visām Ēdenes čūskas rakstura īpašībām, kādas Dieva tautas pretiniekiem allaž ir piemītušas. Šī pretestības sistēma pirmā gadsimta kontekstā bija kā romiešu tā jūdu izcelsmes – tādējādi pūķi Atkl.12:9 sauc „par velnu un sātanu” – jo *diabolos* ir attiecīgi grieķu vārds jūdu Sātana apzīmējumam. Praktiski tie ir vienādas nozīmes vārdi – bet tie abi šeit lietoti, pēc

manām domām, lai parādītu, ka pretestība kristietībai izrietēja no diviem avotiem, kā jūdu, tā arī romiešu. Jaunās Derības autori atkal un atkal brīdina kristiešus no jūdu un romiešu pretiniekiem, *cilvēkiem* [nevis dēmoni, gariem, kritušiem eņģeļiem, sātaniem un tml. – bet *cilvēkiem*] kas „jūs maldina” (1.Jņ.2:26; 3:7; Jēkaba 1:16). „Nepievilieties!” ir Pāvila lozungs (1.Kor.6:9; 15:33; Gal.6:7). Tā ir *pasauļe*, kas tiks ļaunu cilvēku pievilta (2.Tim.3:13; Titam 3:3; 1.Pēt.2:25) – tieši tā kā teikts Atkl.12:9, ka pūķis / Sātana sistēma „pievil visu pasauli”. Šī sistēma sastāv no ļauniem *cilvēkiem*. Visos šajos pantos sastopams tas pats grieķu vārds, kas Atkl.12:9 tulkots „pievil”. Ir atkal un atkal jāuzdod viens un tas pats jautājums – kāpēc Jēzus, Pāvils, Pēteris, Jēkabs un Jānis neteica saviem sekotājiem, ka to kārdinātājs un maldinātājs ir Sātans? Kāpēc tie nemitīgi atgādina, ka kārdinātāji ir *cilvēki* un cilvēka sirds (Ebr.3:10; 1.Jņ.1:8)? Kāpēc mums bija jānonāk līdz Bībeles pašai pēdējai grāmatai, kas pasaka, ka to visu dara Sātans? Kāpēc daudzas baznīcas par tik būtisku uzskata ticību Sātana personībai, ja agrīniem kristiešiem [kas bija tādi pirms Jānim dotās Atklāsmes] netika dota nekāda mācība par kritušiem eņģeļiem, kas vainojami kārdināšanās? Vai tiem bija citāds Evaņģēlijs nekā 21.gadsimta baznīcai?

Čūska Dieva klātbūtnē (Atkl.12:10)

Čūska / velnam, kas „apsūdēja” Dieva tautu „Dieva priekšā”, nebija obligāti jāatrodas burtiski debesīs (Atkl.12:10). Tas pats vārds lietots Jņ.5:45, kur Kungs Jēzus saka, ka sen mirušais Mozus „apsūd” ebrejus Dieva priekšā. Mūsu pašu domas mūs „apsūd” Dieva priekšā (Rom.2:15). Tas viss nozīmē vienīgi to, ka viss, kas notiek uz zemes, pat domas un jūtas kaut kādā veidā nonāk Dieva troņa priekšā, varbūt caur Dievu pārstāvošiem eņģeļiem, un Dievs [attīstot šo tēlu] „izspriež tiesu” šo piestādīto apsūdzību sakarā. Bet tam nav vajadzīga mūsu klātbūtne debesīs. Pirmā gadsimta prātiem, it īpaši ebreju izcelsmes cilvēku prātiem, to nemaz nebūtu grūti tā uztvert; tieši eiropeiskā uzstājība uz burtisko vārdu lasījumu ir novedusi pie tik daudzām problēmām šo pantu interpretācijā. Mums ir jāmēģina atbrīvoties no vilcināšanās un šaubīšanās un beidzot jāpieņem, ka tēli [piem., tiesas zāle ar burtiskajām grāmatām, troni, apsūdzētājiem, lieciniekiem] ir tēli un tikai.

Iespējamie paskaidrojumi

1. Šīs nodaļas satura pilns izklāsts neietilpst šīs grāmatas ietvaros. Lai šie panti iekļautos kontekstā, ir pilnībā jāsaprot visa Atklāsmes grāmata.
2. Karš tēlainajās debesīs – varas iecirkņos – norisinājās starp divām varas grupām, katrai bija savi sekotāji vai eņģeļi. Atcerieties, ka mēs vairākkārt esam identificējuši velnu un Sātanu ar romiešu un jūdu pārvaldes sistēmām.
3. Uz to, ka pūķis-velns pārstāv kādu politisku spēku norāda „kroņi” uz galvām (3.p.). Pašā Atklāsmes 17:9-10 ir komentārs pūķa sakarā: "Šeit vajag gudrības, lai saprastu” – proti, neuztver šo zvēru burtiski – „septiņas galvas ir septiņi kalni...tās ir arī septiņi ķēniņi”. Vienam no ķēniņiem „būs palikt tikai īsu brīdi” varētu attiekties uz velnu-pūķi, kuram Atkl.12:12 atvēlēts tikai „īss brīdis”.

Atklāsmes 12: pagānu mītu nocelšana no pjedestāla

Vairāki pētnieki ir norādījuši, ka šis fragments ir pilns ar atsaucēm uz tā laika mītiem (3). Mēs jau redzējām, ka Bībele atsaucas uz mītiem, lai tos sagrautu. Šīs atsauces būtībā saka: ‘Neiespaidojieties no tā, ko mīti stāsta par notikumiem visumā. Atgriezieties realitātē. Šeit, virs zemes jūs vajās Roma [vai kāds cits pretinieks]. Sagatavojiet tam jūsu sirdis. Īstenais ienaidnieks nav pūķis debesīs. Tā ir Roma’. Citi pētnieki norāda, ka

Atklāsmes 12 un 13 satur daudz atsauču uz tā laika ebreju literatūru – piem., Atkl.12:9; 13:14 runā par to, ka pūķis „pieviļ visu pasauli”, kas ir citāts no *Ābrahāma un Ēnoha Apokalipse* 54.6 par Azazela / Sātana armijām, kas „pieviļ visu pasauli”. Būtībā maldinātāji ir pagānu Roma un Jūdu Sātans, kas tiks sodīts m.ē. 70.gada kataklizmā; un pēdējo dienu kontekstā Sātans / zvērs maldinās daudzus un tiks iznīcināts Kristus otrajā atnākšanā.

Ievērojams Dieva vārda pētnieks Dāvids Pitt-Francis 15 gadus veltīja nopietniem pētījumiem, lai izprastu visu to, ko vēsta Atklāsmes grāmata (4). Secinājumi, kas doti viņa grāmatas 9.nodaļā, nepārprotami liecina, ka Atklāsmes 12 ne tikai nemāca kādas sātana būtnes pastāvēšanu, īstenībā tā ir parodija uz ticību grēcīga Sātana tēlam Debesīs. Viņš seko tai pieejai, ka Atklāsmes 12. nodaļa ir pilna atsauču uz pagānu mītiem par Sātana būtnes eksistenci debesīs un tās pamatdoma ir parādīt, ka līdz ar Kristus uzvaru pār visu ļauno, šīs pagānu idejas vairs nav nekādā veidā pieņemamas. Īstena kristieša uzskatos doma par Sātanu debesīs tika *atmesta*: „Laikos pirms Kristus valdīja iedoma, ka Sātans pārvalda vismaz trešdaļu no Debesīm. Babiloniešu, Zendu un teitoņu uzskatos „Sātanam” vai tā līdziniekam piederēja viena trešdaļa no debesīm. Jūdu atkritēju uzskatos (kā piem.,Ēnoha grāmatā) arī valdīja doma par dumpīgo eņģeļu dominanci pār vienu trešdaļu no debesīm. Vīzija par pūķi, ko sauc par velnu un sātanu, kas valda pār debesu trešdaļu tiek dota šajā vietā ne kā burtisks fakts, bet kā to domu par Sātanu apkopojums, kuras valdīja pagānu uzskatos pirms Kristus atnākšanas, kas bija ieviesušās pat jūdaismā...Sākumā kristietības uzdevums bija parādīt pasaulei, ka ļaunumam nav vietas debesīs, ka tas tur pastāv tikai cilvēces iedomās, ka to var pieveikt ar Kristus žēlastību un Viņa Vārda Liecību... Sātana „gāšana” no debesīm pārliecinoši simbolizē to, kas notiks ar cilvēku uzskatiem par ļaunumu Kristus mācības rezultātā. Sieva un pūķis nevar līdzās pastāvēt debesīs... Vai varētu būt bijis tāds burtisks velns vai pat ‘burtisks’ pūķis, kas paveda trešo daļu no eņģeļiem debesīs un nometa tos uz zemi, kā tam faktiski ticēja jūdu apokalipses autori? Ja mēs pieņemam šo burtisko pieeju, mēs ne tikai pievienojamies to grāmatu maldīgajiem uzskatiem, kuru atspēkošanai dota Atklāsmē, bet neuztveram šīs nodaļas vēstījuma kodolu, ka kristietības atnākšana atspēkoja iedomāto ļaunumu debesīs, ka nekāds velns tur nekad nav bijis”.

Atklāsmes 12: Spriedums par Romu

Šo domu būtu vērts turpināt. Atklāsmē ir zemes notikumu apraksts no debesu notikumu perspektīvas – iedrošinot agrīnos kristiešus, ka Dievs un Viņa Dēls un Viņa eņģeļi ļoti labi saprot to ciešanas un faktiski visi šie notikumi tiek izspēlēti debesu tiesas zālē. Visām zemes varām, personībām un organizācijām ir savi pārstāvji-eņģeļi debesīs un situācija tiek izspriesta Dieva troņa priekšā – kā rezultātā tie, kas ir Kristus pusē, tiek attaisnoti. Valoda, ar kuras palīdzību Jāņa Apokalipse to sasniedz ir caurausta ar atsauču uz zemes realitātēm, kas nereti sagrauj pagānu apgalvojumus. Tā, uz Romas monētām bija attēlota Romas dieviete, THEAN ROMEN, kā dievu ķēniņiene un pasaules pestītāja māte. Jānis runā par to, kas pretendē uz zemes ķēniņienes godu (Atkl.18:7) – un attēlo to vienīgi kā prostitūtu, kurai drīz ir jāiet bojā. Un šī Atklāsmes atsauce uz Romas ķēniņieni nebūt nenozīmē, ka ‘viņa’ patiesi būtu bijusi debesīs. Un tāpat arī Jāņa atsauces uz mītiem par pūķiem un zvēriem nebūt nenozīmē, ka tādi patiesi arī pastāv.

Atklāsmes 12 dotie apraksti savijas tā, ka tie parodē leģendas, mazinot to nozīmi – tā pūķi nogalina nevis Romas imperators, bet gan Kristus uzvara krustā, caur Viņa asinīm tiek sasniegta uzvara pār visiem pretiniekiem virs zemes. Spilgtais paradokss ir tajā, ka vajātā bērna izglābšanās ir caur *nāvi*, caur asinīm, nevis caur kādu spožu uzvaru kaujas laukā. Kad Jeremija salīdzina Bābeli ar pūķi, kas aprij Jeruzalemi, neviens nedomā, ka Bābele ir burtisks pūķis (Jer.51:34); tas pats attiecas arī uz Ecēhiēla teikto par faraonu kā krokodilu, kas guļ upju vidū (Ecēh.29:3). Ar to tika vēstīts, ka patiesais pūķis / haosa briesmonis ir zemes pārvaldītāji – un Dievs tos sagraus. Un tas pats attiecas arī uz Atklāsmes vēsti, kaut gan lielāka uzmanība tiek pievērsta domai par to, ka šiem zemes spēkiem ir pārstāvība eņģeļu vidū debesu tiesā.

Tiesas dienas valoda patiesībā ir ļoti raksturīga Bībelei. Varētu pat teikt, ka tā ir nesamērojami raksturīga Bībelei. Doma par dievišķo debesu tiesu tiek pausta atkal un atkal. Dievs ir tiesnesis, kurš aizstāv zemes tiesas vajātos (1.Sam.24:15; Ps.9:5; 43:1; 140:13; Raudu 3:59; Mihas 7:9); Viņš pat tiek attēlots kā Tas, kas Pats apelē pie taisnības (Ps.74:22). Ja Dievs ir vienīgais un beidzamais tiesnesis, tad Viņa spriedums ir tas, kas galu galā ir no svara, un šajā ziņā cilvēku ‘spriedumus’ vai nosodījumus no cilvēku tiesas zāles Viņš apgriezīs otrādi (Sal.pam.22:22,23). Taču apkārtējo cilvēku nosodījums mums mirstīgajiem sagādā ciešanas; un laiku pa laikam Raksti mums atgādina, ka mums tas nav jāuztver tik sāpīgi, jo no svara ir Dieva spriedums un dievišķā tiesa notiek tieši tagad, kad tie, kas mums apkārt, izspriež savu nenožīmīgo cilvēcīgo spriedumu. Un tā ir galīgā atbilde attiecībā uz ciešanām, kuras mums sagādā apmelojumi un zaimi, nesapratne un neslavas celšana vai sajūta, ka Dievs neredz, kā mēs tiekam vajāti no pasaules spēku puses.

Tradicionālais Atklāsmes 12 lasījums liecina par sacelšanos debesīs, velna nonākšanu zemes virsū un likstas, ko tas ir izraisījis. Bet Atklāsmes „debess” vīziju pamatdoma ir, ka mums tiek dota iespēja ielūkoties debesu ‘troņa zālē’, dievišķajā tiesā...kas atspoguļo to, kas notiek šeit, virs zemes un kādas tam būs sekas nākotnē. Es gribu uzsvērt šo domu, jo tā man šķiet būtiska Atklāsmes izpratnei. Šīs vīzijas nav to notikumu vēsturiski apraksti, kas risinājās pirms radīšanas, pirms cilvēces vēstures sākuma. Tie ir ieskati tajā, kā Dievs tieši pirmajā gadsimtā skatījās uz to, kas notika Tuvajos austrumos uz mūsu planētas zemes, parādot mums Viņa spriedumu par situāciju, tajā iesaistītajām valdībām un personībām un kādas tam būs sekas. Tātad, kad mēs lasām, ka pretinieka spēkiem vairs nebija vietas debesīs (Atkl.12:8), mums ir jāstādās priekšā šo spēku pārstāvju, sava veida advokātu, izraidīšanu no tiesas zāles. Tie vienkārši izzudīs no debesu tiesas zāles, izraidīti no tās, kas varētu atspoguļoties to pārstāvošā eņģeļa iziešanā no zāles. Atklāsmes interpretāciju apgrūtina tekstā vienlaicīgi sastopamās tik daudzu līmeņu atsauces. Tā, Atklāsmē atsauces uz apkārtējiem mītiem, taču tajā pat laikā uz vairākām Vecās Derības tēmām. Atklāsmes 12 vīzijā ir nepārprotama atsauce uz faraonu, kas kā pūķis vajā no Ēģiptes izgājušos izraēliešus (2.Moz.14:8); kā arī uz Izraēlu, ko Dievs pie sevis uz ērgļa spārniem atvedis (2.Moz.19:4), uz faraonu, kas grib iznīcināt Izraēlu, noslīcinot to Nīlas ūdeņos, Dieva gādību par Izraēlu tuksnesī. Un atkal jāatzīmē, ka šīs atsauces attiecas uz reālu vēsturisku situāciju zemes virsū un nevis uz kādu Bībelē neatspoguļotu drāmu kaut kur kosmosā.

Piezīmes

- (1) Austin Farrar, *A Rebirth of Images* (Boston: Beacon Press, 1963).

- (2) G.B. Caird, *The Language and Imagery of the Bible* (London: Duckworth, 1988), p.55.
- (3) Neil Forsyth, *Satan and the Combat Myth* (Princeton: Princeton University Press, 1989), chapter 13. Piemēram, grieķu ticējumos pūķis Pitons plāno nogalināt Zeva jaunpiedzimušo dēlu, bet tas viņam neizdodas, jo māte Leto aizbēg uz Delosa salu; tad ierodas Apolons un nogalina pūķi. Ēģiptiešu ticējumos sarkanais pūķis Sets vajā Aisisu, taču vēlāk viņas dēls Horus to nogalina. Citi mīti vēsta par tumsas pūķi, kas vajā saules dievu un saules dievs to nogalina. Ir arī citi piemēri, kur Atklāsmes grāmata atsaucas uz saules dieva mītu. Ņemsim kaut vai Jēzus aprakstu, kam acis kā uguns liesma, kam kājas līdzīgas mirdzošam varam (2:18). Tas ir adresēts Tiatīras eklēzijai un Tiatīras dievs bija Apolons, saules dievs, kuru vietējie sauca par Tirimnu, kuru tieši tā attēloja uz pilsētas monētām. Atsauces būtība bija tajā, ka tāda saules dieva nemaz nav, ka Tiatīras kristiešiem tas nozīmē Jēzu.
- (4) David Pitt-Francis, *The Most Amazing Message Ever Written* (Irchester, UK: Mark Saunders Books, 1983).

5-33 Velns un sātans saistīti

Atklāsmes 20:2,7 & 10: „Viņš satvēra pūķi, veco čūsku, kas ir velns un sātans, un sasēja to uz tūkstoš gadiem”. „Un kad tūkstoš gadu būs pagājis, sātans tiks atsvabināts no sava cietuma”. „Velnu, kas viņus pievīla, iemeta uguns un sēra jūrā, tur bija arī zvērs un viltus pravietis; tie tiks mocīti dienām un naktīm mūžīgi mūžam”.

Vispārpieņemtā interpretācija

Uzskata, ka šie panti norāda uz to, ka čūska Ēdenē bija velns un ka tā ir dzīva būtne, kas ir vainīga pasaules garīgajā maldināšanā.

Komentāri

1. 10.pants saka, ka sātans tiek iemests sēra jūrā uz mūžu. Mūžīgais uguns nozīmē pilnīgu iznīcināšanu (Jer.17:27; Jūdas 7.p.) – tas nav jāuztver burtiski. Tātad, sātanu sagaida pilnīga iznīcināšana. Eņģeļi nevar mirt vai tikt iznīcināti (Lk.20:35-36), tātad sātans nav eņģelis. Nāve arī tiek iemesta „uguns jūrā” (Atkl.20:14). Nāve nav kāda būtne vai persona, tā ir abstrakts jēdziens. Nāves iemešana mūžīga uguns jūrā nozīmē tās pilnīgu iznīcināšanu. Zvērs un viltus pravietis arī ir tur. No iepriekšējām Atklāsmes nodaļām mēs zinām, ka tie attiecas uz cilvēku organizācijām, un, saskaņā ar šo pantu, arī tās tiks iznīcinātas. Romiešiem 6:23 teikts: „grēka alga ir nāve”; tie, kas grēko, tiks sodīti ar nāvi, nevis mūžīgo uguni; tādēļ uguns jūrai, kurā viņi atrodas, jānozīmē pilnīgu iznīcināšanu un nāvi. Arī Atklāsmes 20:14 teikts: „Šī ir otrā nāve – uguns jūra”.
2. Atklāsmes 12:7-9 komentāru 6.punktā mēs jau lasījām, ka velna nosaukšana par „vecu čūsku” nozīmē, ka lai ko velns arī nepārstāvētu – mūsu ļaunās tieksmes vai politisko sistēmu – tā raksturīgas īpašības ir tās pašas, kas Ēdenes čūskai.
3. Komentāros par Atkl.12:7-9 mēs lasījām, ka čūska nav burtisks pūķis, tādēļ arī čūska nav jāuztver burtiski.
4. Mēs redzējām, ka grēks un garīga maldināšana nāk no mūsu pašu ļaunās sirds (Mk.7:21-23; Jēkaba 1:14-15). Jeremijas 17:9 teikts, ka mūsu sirds ir tik ļaunprātīgi lokana pret visu, ka mēs pat nestādāmies priekšā, cik viltīga tā ir. Mēs

- jau arī esam redzējuši, ka to dažkārt sauc par „sātanu”; un sātans nav nekāda vara ārpus šīs ļaunās sirds – pati sirds ir sātans.
5. Ievērojiet, ka sātans, kas maldina tautas un visas viņa iespējas ir Dieva varā (Atkl.20:2,3 & 7). Sātans nevar darboties pēc saviem ieskatiem, nerēķinoties ar Dievu.
 6. Ja velns dzīvas būtnes veidolā ir satverts un saistīts tūkstošgades sākumā, proti, Kristus atgriešanās laikā, kā tad lai saprot to, ka velns tika „iznīcināts” Kristus nāvē caur to, ka pilnīgajam Jēzum bija cilvēka daba (Ebr.2:14)? Kā tas nāk, ka viņš vēl aizvien skraida apkārt Kristus atgriešanās brīdī? Un Jēzus pravietoja, ka ar Savu nāvi Viņš „saistīs” [tas pats vārds grieķu valodā] „stipro” un dos mums iespēju izlaupt velna namu (Mt.12:29). Velns grēka un grēka varas nozīmē patiesi tika saistīts caur Kunga nāvi. Līdzība par kviešiem un nezālēm palīdz izskaidrot tālāko – nezāles, ļaudis un sistēmas, kas seko velnam grēcīgo vēlmju nozīmē, aug līdz ar kviešiem, līdz atnāk Kungs un eņģeļi salasa nezāli un sasien to kūlīšos, lai to sadedzinātu (Mt.13:30). Šeit, Atkl.20:1,2 mēs redzam eņģeļi satveram velnu un iemetam to bezdibenī. Šeit ir skaidri saredzama saistība. Doma ir tāda, ka šie *ļaudis un sistēmas* tiks atmaskoti, eņģeļu saistīti un iznīcināti tūkstošgades beigās. Kungs lieto to pašu tēlaino izteicienu par „sasiešanu”, runājot par beidzamo tiesu, kad nosodītie tiks eņģeļu saistīti un tad iznīcināti (Mt.22;13).
 7. Es teiktu, ka šeit Raksti atkal atsaucas uz tā laika maldīgajām idejām, lai parādītu to maldīgumu. Līdz 150.gadam pirms Kristus ebreji ticēja, ka Mesija atgriezīsies un nodibinās Savu Valstību uz zemes. Bet romiešu varas pazemojumu iespaidā tie sāka domāt, ka pasaule ir pārāk ļauna, lai Mesija atgrieztos un ka nepieciešama jūdu attīrīšanās tūkstošgade pirms Mesijas atgriešanās. Slāvu Ēnoha grāmata 22-23, kas datēta ar aptuveni m.ē. 50. gadu, to īpaši uzsver. Atklāsmes grāmatas rakstīšana sakrīt ar šīs domas izplatības laiku jūdu pasaulē. Es teiktu, ka šeit ir atsauce uz šo maldīgo domu un tās sagraušanu ar apgalvojumu, ka Mesija nāks tūkstošgades *sākumā* un ‘attīrīs’ pasauli, tēlaini ‘saistot’ velnu. Tādējādi Mesijai ir jānāk un jāattīra pasauli Pašam, nevis ebrejiem jāattīra pasaule tūkstošgades laikā pirms Mesijas atnākšanas.

Iespējamie paskaidrojumi

1. Skaidri saredzama ir saistība starp Atklāsmes 20:2 un Atklāsmes 12:9 – „Lielais pūķis, vecā čūska, to sauc par velnu un sātanu, kas pievil visu pasauli”. Tajā mēs saskatām atsauci uz kādu politisku organizāciju, kas iemieso velnu, proti, cilvēka ļaunās noslieces. Fakts, ka to „sasien” uz Kristus tūkstošgadu valdīšanas laiku (proti, šīs Valstības pirmo daļu, kas iestāsies uz zemes Viņa otrās atnākšanas laikā) parāda, ka šī organizācija būs ļoti aktīva pēdējās dienās pirms Viņa atnākšanas – tātad tagad. Šo organizāciju „sasien” uz Tūkstošgades laiku. Tad tā atkal parādās, ar Dieva atļauju, Tūkstošgades beigās (7.p.) un sapulcina tautu politisku konfederāciju ar nolūku uzbrukt Kristum (8.p.) – sātans „ies pievilt tautas...Gogu un Magogu, un tos sapulcināt karam”. Tas sabalsojas ar daudzām atsaucēm uz sazvērestību pret Kristu pēdējās dienās pirms otrās atnākšanas (salīdz. ar Ecēh.38:2; Atkl.16:14 & 16). Iespējams, ka tādai pat organizācijai tiks atvēlēta darbošanās Tūkstošgades beigās. Taču tā tiks pilnīgi iznīcināta, 10.p.; līdz ar citām politiskajām sistēmām – „zvēru un viltus pravieti” – kas ņem galu Kristus otrās atnākšanas laikā. Visa Atklāsmes grāmata ir pārpilna ar atsaucēm uz Veco Derību. Atklāsmes 20:1-3 nepārprotami balstās uz Jes.24:21,22, kas

pravietoja, ka zemes ķēniņi tiks sapulcināti kopā un iemesti bedrē un pēc ilgāka laika iztiesāti. Tie ir tie paši „zemes ķēniņi”, kurus Atklāsmes grāmata tēlaini sauc par „Sātanu”.

2. No tā, kas mums zināms par apstākļiem Tūkstošgades laikā (Kristus tūkstošgadīgās valdīšanas Dieva Valstības aizsākumā), „velns un sātans” šeit nepārprotami nozīmē arī cilvēkā mītošās ļaunās tieksmes un to izpausmes grēkos. Tūkstošgades laikā lāsts, kas bija zemei uzlikts Ēdenē tiks stipri mazināts. Tuksneši ziedēs (Jes.35:7; Ps.67:7; 72:16), bada vairs nebūs (Jes.35:7; Ps.67:7; 72:16), un tādēļ cilvēkam vairs nebūs tik smagi jāstrādā, lai ēstu maizi (1.Moz.3:17). Tomēr cilvēkam būs jāapstrādā zeme un jāpiepūlas, lai izdzīvotu (Jes.65:21). Kaut gan cilvēki dzīvos ilgāk un laimīgāk, nāve vēl saglabāsies – un tādu, kas mirs 100 gadu vecs, uzskatīs tīri par bērnu (Jes.65:20). Tādēļ Tūkstošgades beigās būs otrā augšāmcelšanās (Atkl.20:5-6) tiem, kas mirs Tūkstošgades laikā.

Grēka alga ir nāve (Rom. 6:23). Zeme tika nolādēta grēku dēļ un šis lāsts turpina darboties kaut kādā mērā mūsu grēkošanas dēļ – „kā viena cilvēka vainas dēļ pasaulē ienācis grēks un ar grēku – nāve, tā visu cilvēku dzīvī ienākusi nāve, jo visi viņi ir grēkojuši” (Rom.5:12). Tādēļ lāsta sekas tiks mazinātas, jo cilvēks grēkos mazāk, kaut gan grēks vēl saglabāsies kaut kādā mērā, jo cilvēki vēl arvien ir Ādama grēcīgie pēcteči. Precīzāk sakot, cilvēks grēko mazāk, jo velns – mūsu ļaunās tieksmes un cilvēku grēcīgums – ir sasiets uz 1 000 gadiem, bet beigās uzbango atkal, novedot pie sacelšanās pret Kristu.

Ja pie vainas būtu kāda ļauna ārpus cilvēka stāvoša būtne, tad tā būtu jāsoda, taču sodīti tiek *tie* (Atkl.20:9), jo tie ir devuši vaļu viņos mītošajam velnam. Kad velns tiek iemests uguns un sēra jūrā, tas pats notiek ar nāvi (Atkl.20:10 salīdz. ar 14.p.), kas norāda uz grēka un nāves ciešo saistību – jo „grēka (velna) alga ir nāve” (Rom.6:23); jo velnam ir „nāves vara” (Ebr.2:14). Tātad velns šeit Atkl.20 ir arī mūsu ļaunās tieksmes; tās pieviļ visu pasauli, jo „visa pasaule ir grimusi ļaunumā” un ir paklausīga miesas kārbām (proti, velna viltībai) – 1.Jņ.5:19; 2:16.

Piektā atkāpe: „Grēka cilvēks” (2.Tes. 2)

Lai kā mēs saprastu „sātana darbu” (*energeian tou Satana*) 2.Tes.2:9, tas bija Dieva ziņā – jo tas bija daļa no „maldu varas” (*energeian planes*), ko sūtīja Dievs (2.Tes.2:11). Vārda *energeian* atkārtojums oriģinālā skaidri norāda uz to, ka ‘sātans’ nestrādā *pret* Dieva gribu, bet Dievs to izmanto, darbojoties citu dzīvēs. Bet mums, protams, gribētos zināt ko vairāk par šo ‘sātanu’; un nodaļā 2-4 mēs analizējam to, kādā veidā jūdu pretestība kristiešu evaņģēlijam pirmajā gadsimtā spēlēja nopietna pretinieka vai ‘sātana’ lomu.

Tāpat kā vairums Jaunās Derības pravietojumu, 2.Tes.2 attiecas kā uz mūsu ēras 70.gadu, tā arī uz pēdējām dienām, un tas neizslēdz arī attieksmi pret pāvesta valdīšanas laiku starplaikā. Šie vārdi tika iedvesti laikā, kad eklēsijā jau bija iezīmējusies atkrišana, galvenokārt jūdaistu ietekmes rezultātā. Mēs varam nešaubīties, ka jūdu pretestība, kas pavadīja Pāvilu viņa pirmajā Tesalonīku apmeklējuma laikā, turpinājās arī ilgu laiku pēc viņa aizbraukšanas. Viņiem bija jācieš no „spaidītājiem” (2.Tes.1:6), kurus Gal.5:11-13

pasludina par jūdaistiem („kas jūs musina”). Pāvils mierina tesaloniķiešus, ka šie musinātāji „kas neklausa mūsu Kunga Jēzus evaņģelijam (dodot priekšroku Mozus bauslībai)...kā sodu saņems mūžīgu pazušanu no Tā Kunga vaiga” (1:9). Tas izklausās pēc atbildīgo sodīšanas pastarā dienā (Jūdas 7) un jūdaisti iederas šai kategorijā. Zīmīgi ir tas, ka vienīgās vietas, kur parādās doma par „grēka cilvēku” Septuaginta tulkojumā, apraksta jūdu atkritējus (Sal. pam.24:22; Jes.57:4).

Šis pravietojums runā par specifisku „grēka cilvēku”, kas parādīsies eklēsijā kā dumpošanās gara pret patiesību iemiesojums. Šķiet, ka pirmajā gadsimtenī varētu būt bijis tāds indivīds:-

„kā jūs esat dzirdējuši, ka nāk antikrists” (1.Jņ.2:18)

„kas [vienskaitlī] jūs ir kavējis paklausīt patiesībai?...Nedaudz rauga sarauzē visu mīklu...tas, kas jūs sajauc...” (Gal.5:7-10)

„tas, kas stājas pretim” (Titam 2:8)

Ebreju pasaule 1.gadsimtenī atradās, Jāņa terminus lietojot, „šīs pasaules valdnieka” varā (Jņ.12:31; 14:30; 1.Jņ.5:19) – vai tas varētu būt Augstais priesteris?

„Svešais” un zaglis nāks lai nomaitātu Jēzus avis (Jņ.10:5,10).

Tāda indivīda pastāvēšana piešķir īpašu nozīmi Kunga lūgšanai, lai Tēvs pasargātu mācekļus „no ļauna” (Jņ.17:15). 1.Jņ.2:13,14 atsaucas uz šo lūgšanu un parāda, ka tā tika uzklusīta 1.gadsimtā – ticīgie bija uzvarējuši „ļauno”. Un šeit parādās arī saikne ar Atkl.3:10 doto solījumu pirms m.ē.70.gada katastrofas pasargāt brāļus „pārbaudīšanas stundā”.

Arī Jānis, iespējams, atsaucas uz šo indivīdu. „Kas ir melis, ja ne tas, kas noliedz, ka Jēzus ir Kristus? Tas ir antikrists” (1.Jņ.2:22). Šie vārdi ir nepārprotami saistīti ar 2.Tes.2:8,9 teikto par „netaisnā” parādīšanos; un šis „maldinātājs” (2.Jņ.7) ir saistībā ar tiem, kas sāks ticēt „meliem” (2.Tes.2:11). Jānis redzēja, ka šī viena antikrista parādīšanos izsauca daudzi antikristi, kas, kā viņš nomanīja, bija jau parādījušies pirmajā gadsimtā. Tie piederēja [ebreju] pasaulei (1.Jņ.4:5) – norāde uz to, ka antikrists ir semīts, vismaz 1.gadsimta kontekstā. Jāņa vārdi, ka „daudz viltus pravieši ir izgājuši pasaulē”, sasaucas ar Mt.24:11, kur m.ē. 70.gada kontekstā pravietots, ka „daudzi viltus pravieši celsies”. Tas man liek ticēt, ka viena antikrista pravietojums kaut kādā veidā piepildījās pirmajā gadsimtā. Un tas pats notiks [notiek?] arī mūsu pēdējās dienās. Tādi kā Sadams Huseins un Hitlers, iespējams, ir antikristi, kas ir priekšvēstneši kāda īpaša pēdējo dienu antikrista atnākšanai. Tiem bija viņam līdzīgas īpašības, bet tie vēl nebija īstais antikrists. Zīmīgi, ka Jānis šķiet saprotam, ka šī persona būs tāds, kas nomināli pieņems Jēzu, taču noliegs, ka Jēzus ir Kristus, svaidītais Mesija (1.Jņ.2:22). Tas daudz vairāk saskan ar musulmaņu nostāju salīdzinājumā ar katoļiem, jo katoļi tic, ka Jēzus ir Kristus. Līdzīgi arī 1.gadsimtā, jūdu antikristi ticēja Jēzus pastāvēšanai, bet noliedza, ka viņš ir Kristus.

Zīmīgi, ka šis indivīds netiek saukts vārdā. Mārtiņš Hengels pareizi komentē: „Viena no ebreju un agrīno kristiešu polemikas mīklām ir tā, ka nekad netiek minēti pretinieku vārdi, tā vietā tiek lietotas nievājošas parafrāzes” (1). Šajā kontekstā mēs varam atcerēties atsaucē uz Bābeli un Ēģipti Vecajā Derībā, kā, piem., „Rahāba”. Arī Pāvils līdzīgā veidā nemin savus pretiniekus vārdā, tā vietā izvēloties drīzāk dzēlīgus apzīmējumus (2.Kor.11:5,13; 12:11; Gal.5:12; Fil.3:2; un skat arī Gal.1:7; 3:1,10; 4:17; 2.Kor.2:17; 4:2; Rom.3:8; 15:31). Atsaucē uz sievieti „Jezabeli” Atkl.2:20 un „Balaama mācību” arī nesauc pretiniekus vārdā, dodot tiem drīzāk segvārdus.

Varētu domāt, kaut arī bez pilnas pārliecības, ka tāds indivīds varētu parādīties starp pēdējo dienu atkritējiem; kaut gan tad tas būs visiem skaidri redzams. Nebūs nekādas vajadzības rīkot raganu medības, lai to atmaskotu. Mēs domājam, ka grēka cilvēkam jābūt saistītam ar pēdējo dienu valstisko un garīgo varu Izraēlā. Tādēļ pravietojums par grēka cilvēku parāda, ka pēdējo dienu spiedienam uz eklēsiju jānāk no divām pusēm: no despotiskās apkārtējās pasaules un no varas spiediena eklēsijas iekšienē. Tieši tādā situācijā eklēsija atradās m.ē. 70.gada pēdējās dienās. Ticīgajiem bija jācīnās pret „valdībām un varām”, kā arī pret ļaunajiem gariem augstās vietās eklēsijā; tas viss ietilpa „ļauano dienu” pārbaudījumos (Ef.6:12,13), tās pašas dienas, par kurām runāts 2.Tes.2:3. Kā „tauta *celsies* pret tautu”, tā arī „daudzi viltus pravieši *celsies*” eklēsijā (Mt.24:7,11). Tādējādi, tie paši spēki darbosies kā pasaulē, tā arī eklēsijā (iespējams, ka to pašu izteiksmes līdzekļu lietojums norāda uz šo spēku pakļautību eņģeļu darbībai?).

Tieši uz šī fona 2.Tes.2 brīdina: „nepadodieties tik ātri neapdomīgam uztraukumam vai bailēm” (salīdz. ar 1:6; Gal.5:12) ne no gara, ne no vārda (no tiem, kas pretendē, ka gara spējas saņēmuši), ne no (it kā) no mums saņemta vēstījuma, ka „Tā Kunga diena būtu klāt” (2:2). Tas viss norāda uz jūdaistu darbošanos; viņi jau bija izmantojuši Pāvila vēstule viltošanas taktiku (Gal.6:11; Ebr.13:22; 1.Kor.16:2; 2.Kor.3:1). Un tā, Pāvils otrās vēstules tesalonīkiešiem beigās raksta: „Šo sveicienu es, Pāvils, rakstu ar savu paša roku. Tā ir pazīšanas zīme katrā vēstulē: tāds ir mans raksts (2.Tes.3:17). Viņi apgalvoja, ka Tā Kunga diena, proti, Valstība jau ir iestājusies. Tāds bija un ir vēl aizvien jūdaistu viedoklis – un tas noveda pie jūdaistu sērgas izplatības Efezā, kur Himenajs un Filēts „ir noklīduši no patiesības, sacīdami, ka augšāmcelšanās esot jau notikusi, un sagroza daži ticību” (2.Tim.2:18).

Rūpīgi apsverot 1.Jņ.2:11,19 ir jānonāk pie secinājuma, ka grēka cilvēks, no kura Pāvils brīdina tesalonīkiešus, būs ebreju izcelsmes: „kas savu brāli ienīst...dzīvo tumsā un nezina, kurp tas iet...no mums viņi ir izgājuši, bet viņi nav bijuši mūsējie”. Tas viss sasaucas ar Kaina piemēru, kas izgāja no Dieva klātbūtnes un maldījās Noda zemē bez kāda mērķa dzīvē. Kains ir jūdaistu un jūdu sistēmas prototips (Jņ.8:44); tādēļ Jāņa vēstules droši vien galvenokārt runā par jūdaistiem. Šie cilvēki 1.Jņ.2:18 aprakstīti kā „antikristi”, kuru klātbūtne priekšvēstīja „antikrista” pilnu izpausmi. Tādēļ Jaunajā Derībā atkārtoti tiek uzsvērts, ka viltus mācītāju un viltus kristu parādīšanās būs zīme par tuvo galu. Ja šie pirmā gadsimta antikristi bija ebreji, tad tādām droši vien jābūt arī „antikristum”. Ir pietiekami daudz pierādījumu tam, ka Jāņa vēstules bija pirmām kārtām adresētas tām eklēsijām, kurās bija jūtamas jūdaistu problēmas. Tas redzams no daudzajām saiknēm ar jūdaismā pamatotu evaņģēliju. Pievērsiet uzmanību arī tam, ka Kumrānas manuskriptos eseņi apraksta no patiesības atkritušo Augsto priesteri kā „melu cilvēku”. Tertuliāna Jāņa vēstule interpretācijā „antikristi” nepārprotami attiecas uz to laiku viltus mācītājiem.

Pāvils brīdina, ka pirms Kunga otrās atnākšanas ir jānāk ievērojamai atkrišanai un pilnībā jāatklājas grēka cilvēkam, kura „netaisnības noslēpumainais spēks” jau klusībā darbojas. Tas atklāsies pilnībā, kad Dieva atturošā pacietība būs sevi izsmēlusi. Šajā posmā grēka cilvēks rādīs „viltus brīnumus”, kas daudzus pievils; taču tas tiks izdeldēts, kad Kungs Jēzus „atnāks godībā”. Mēs ceram parādīt, ka šis „netaisnības noslēpumainais spēks” bija jūdaistu aplamā mācība, kas iedragāja eklēsiju, kuras rezultātā daudzi ticīgie pakļāvās jūdaistu ietekmei, līdz kamēr neilgi pirms Kristus ‘atnākšanas’ m.ē. 70.gadā jūdu sistēma šķita ņēmusi virsroku pār patiesajiem ticīgajiem.

Mēs zinām no Ebr.6 un citviet, ka jūdu vecaji spēja darīt brīnumus. Par viltus mācītāju pēdējās dienās veiktajiem brīnumiem pravietots Eļļas kalna pravietojumā un arī Atklāsmes grāmatā.

Notikumi m.ē. 70.gadā pilnībā iznīcināja jūdaistu sistēmu. Pilnīgi iespējams, ka līdzīgi notikumi gaidāmi arī pēdējās dienās. Atkritušie no eklēsijas vidus apvienosies ar zvēru (ievērojiet līdzību starp zvēru un grēka cilvēku, kas dota zemāk), kas pievils daudzus vājākus ticīgos līdz tam īsajam laika sprīdim, kad zvērs / grēka cilvēks šķitīs visuvarens esam – bet tiks izdeldēts ar Kristus atnākšanu. Ir skaidrs, ka grēka cilvēka parādīšanās templī (atjaunotajā templī vai eklēsijā) būs droša zīme, ka Kristus atnākšana ir tuvu klāt pienākusi; viņš tiks izdeldēts ar Kunga atnākšanu godībā (2.Tes.2:3,8). Tāpat Kungs runāja arī par to, ka viltus mācība eklēsijā būs pirmā Viņa tuvojošās atnākšanas zīme (Mk.13:5). Kad Mk.13:14 lasām Kunga vārdus par postīšanas negantību, to lietojums grieķu valodā norāda, ka tie attiecas uz indivīdu. Tādējādi, lai kādā veidā 2.Tes.2 teiktais attiektos uz pirmo gadsimtu, tas pilnīgi noteikti galvenokārt attiecas uz pēdējām dienām. Tas nozīmē, ka Romas ‘zvēra’ un jūdaistu (Gal.2:4) iezagšanās eklēsijā attiecas arī uz pēdējām dienām. Bet vai mēs nopietni uztversim šo brīdinājumu?

Sekojošais katra panta komentārs tiecas interpretēt 2.Tes.2 no diviem redzes viedokļiem – m.ē. 70.gada un pēdējo dienu kontekstā. Tas, ka „grēka cilvēks” parādījās pirmajā gadsimtā kā jūdaistu viltus mācība eklēsijā, nozīmē, ka „netaisnais”, kas sēž templī, ir jālasa figuratīvi – tas jāattiecina uz eklēsijas templi. Jāatzīst, ka lielāko tiesu Jaunajā Derībā „templis” attiecas tieši uz eklēsiju. Kunga noslēpumainā atsaucē uz postīšanas negantību, kas stāv svētajā vietā pēdējās dienās (uz kuru atsaucas Pāvils) ir jāattiecina uz lielo ļaunumu, kam pēdējās dienās jāparādās eklēsijā.

3.p. „patriekš jānāk atkrišanai un atklāti jāparādās grēka cilvēkam, pazušanas dēlam”.

„Pazušanas dēls” bija Jūda (Jņ.17:12), grēka un Jūdu Sātana iemiesojums (Jņ.6:70,71 salīdz. ar 8:44). Mēs redzēsim, ka 2.vēstules tesalonīkiešiem 2.nodaļa bieži atsaucas uz notikumiem, kas saistīti ar Kunga ciešanām un nāvi; kā arī Atklāsmes fragmenti, kas attiecas uz svēto pēdējām ciešanām. Jūda bija apslēpts mācekļu vidū, kamēr viņš beidzot neatklāja savu īsto seju, nododot Kristu, kas iezīmēja Viņa ciešanu sākumu. Jūdaistu īstā seja atklājās tikai m.ē. 69.-70.gadu pārbaudījumos. Un ja grēka cilvēkam ir pēdējo dienu līdzinieks, šo viltus mācītāju grupa atklāsies tieši pirms otrās atnākšanas, bēdu laiku sākumā, kas pielīdzināmi vien Kristus ciešanām pēc Jūdas nodevības. Tas nozīmē, ka jebkuras šīs grupas raganu medības ir lemtas neveiksmei. Mācekļi centās atmāskot „grēka cilvēku” pirms tam noliktā laika; un rezultātā apvainoja cits citu kā šai lomai piederīgu. Tāda nu ir cilvēka daba, ka viņš nevar dot pareizo spriedumu šai ziņai. Tāpat kā mācekļi neticībā atplēstām mutēm raudzījās Jūdā, kad tie saprata, kas tam padomā, tā arī pēdējo dienu mācekļus var sagaidīt tādi pārsteigumi.

Kopš Jūdas patiesās būtības atklāšanās līdz Kristus ciešanu beigām un augšāmcelšanai bija jāpaiet trim ar pus dienām. Iespējams, ka pēdējo dienu ticīgajiem iestāsies trīs ar pusgadu ilgs pārbaudījumu laiks, kas sāksies līdz ar „grēka cilvēka” atmāskošanu.

Jaunajā (N.I.V. – angļu val.) Bībeles tulkojumā „grēka cilvēks” (pareizi) tulkots kā „netaisnības cilvēks”, izceļot pretrunu, kas pastāv starp jūdaistiem, kas, burtiski sekojot

bauslības garam, patiesībā izrādās tam nepaklausīgi. Pēdējo dienu nepaklausības gars novedīs pie tā, ka daudzos eklēsijā mīlestība izdzīsīs (Mt.24:12). Iespējams, ka netaisnības cilvēks ieviesīs pasaules netaisnību eklēsijā, pieviļot eklēsijas vairākumu. Zvēru iemieso cilvēks – „lai izdibina zvēra skaitli, jo tas ir cilvēka skaitlis” (Atkl.13:18); tieši tāpat kā sistēmu, ko apraksta 2.Tes.2, personificē grēka cilvēks. Atkl.13:5,6 aprakstītais tēls in nepārprotami saistīts ar Vecās Derības ‘grēka cilvēku’ – Goliātu – reālu, vēsturisku personu. Atkl. 11:4,13 zīmē kontrastu starp zemes kungu / Izraēla zemi un Dievu debesīs. „Zemes kunga” priekšā stāv divi eļļas koki un divi lukturi, kas sasaucas ar Cak.4:14; 6:5, kur visas pasaules Kungs / visu zemju Valdnieks šķiet attiecamies uz Bābeles Ķēniņu. Kad mēs lasām, ka zvērs iemiesojas kādā personā, mums jāatceras, ka vairums Rakstos sastopamās personifikācijas nav tikai literāri izteiksmes līdzekļi; tie vienmēr attiecas uz kādu noteiktu lietu vai sistēmu vai arī reāli pastāvošu personu. Ja mēs ņemam par piemēru grēka / kārdināšanas iemiesojumu kā ‘velnu’; grēks nevar pastāvēt abstrakti, tas var iemiesoties personās; tārad personifikācijas pamatā ir reāls cilvēks. Vai ņemsim gudrību, kas personificēta Salamana pamācībās. Gudrība tās reālajā un bibliskajā ziņā pastāv cilvēkos, nevis abstraktā teorijā, tādēļ tā arī ir personificējama. Zvēra sistēmas personifikācija ir iespējama, jo tā tiks iemiesota reālā personā. Tādēļ Atkl.13:8 teikts, ka zvēra skaitlis ir cilvēka skaitlis (2).

Visi šie fragmenti norāda uz iespēju, ka pēdējās dienās būs viens īpašs „grēka cilvēks”. Jūda, „pazušanas dēla” pirmtēls, iespaidoja citus mācekļus. Tā Jāņa 12:4 lasām Jūdas žēlabas par Marijas izlieto eļļu, ar kurām tā svaidīja Jēzus kājas, bet Mt.26:8 teikts, ka visi mācekļi „apskaitās” par tādu „izšķērdību”. Jūdas vēstule ir brīdinājums nepadoties jūdaistu izraisītajai atkrišanai pirmajā gadsimtā. Viņš min Koras „pretošanos” kā tipisku viltus mācības piemēru, kas iezagusies eklēsijās. Viņš būtu varējis minēt Koru, Datanu un Abirāmu, bet viņš koncentrē visu uzmanību uz vienu kā dominējošu ietekmi. Vai līdz ar to Jūda nenorāda uz vienu īpašu individu „pēdējās dienās”, kuram būtu jāturas pretim?

Saikne ar Jūdu varētu norādīt uz grēka cilvēka atrašanos templī, proti, šī indivīda vai sistēmas atrašanos eklēsijas locekļu vidū. Šeit skaidri redzama saikne ar Mt.24:15 attiecībā uz „izpostīšanas negantību stāvam svētā vietā” kā zīmi par Kristus atnākšanas tuvošanos, kā arī ar Pāvila teikto 2.Tes.2:3 par grēka cilvēka parādīšanos templī kā zīmi par otro atnākšanu. Kunga vārdi sasaucas ar Daniēla pravietojumu, ka templī ir jāparādās postītājam, kā arī ar Nebukadnēcara aprakstu kā Dieva tautas un pilsētu ‘postītāju’, kas sasniedz savu mērķi ar viltus līdzekļiem, nākdams no padebešiem kā bija jānāk Jēzum (Jer.4:7,13). Jeremijas valoda šai fragmentā atgādina Ecēhiēla 38 lietoto valodu attiecībā uz „Gogu”. Izpostīšanas negantība ir kāda viena individuāla postītāja – grēka cilvēka no 2.Tes.2 rokās. Neskatoties uz iespējamo saistību ar izpostīšanu eklēsijas vidū, pastāv kārdinājums domāt par burtiska tempļa uzcelšanu Jeruzalemē, lai atvieglotu šī pravietojuma piepildīšanos. Vai nav zīmīgi arī, ka reakcionārā labā spārna rabīni ir pilni entuziasma to darīt un *ir jau sagatavots projekts tā uzcelšanai!* Varētu būt, kā to paredz Atkl.13:14,15, ka grēka cilvēks uzstāda savu paša tēlu templī. Un, kā jau minēts, Kaligula bija pavēlējis uzstādīt viņa tēlu templī, un kaut gan šis plāns netika realizēts, Jaunās Derības lasītāju atmiņā tas noteikti bija palicis. Tas viss atkal norāda uz īpaša indivīda personas kultu svētnīcā.

4.p. „kas sacēlas pret visu...un pat ieņem vietu templī” attiecas uz jūdaistiem un ebrejiem, kas tiek saukti par „pretiniekiem” 2.Tim.2:25, kā arī tajā pat jūdaistu kontekstā

Lk.13:17; 21:15; 1.Kor.16:9; Fil.1:27 un 1.Tim.5:14. Pretinieka iedomība ir ļoti labi aprakstīta ar vārdiem, ka tas „saceļas pret visu, kas saucas Dievs vai svētums...”. Tā Ap.d.17:23 runāts par pagānu dieviem, ko tie „godā”. Tie sevi ceļ „par Dievu”, iespējams, imitējot Mozu, „šīs (ebreju) pasaules dievu” (2.Kor.4:4 un kontekstā); Jēkaba 4:11,12 ir tikai viens piemērs, kas rāda, ka jūdaistu iespaidā vecaji sevi pielīdzina Mozum. Grieķu valodā ir divi vārdi, kurus tulko kā „templis”, viens no tiem attiecas vairāk uz celtni un otrs uz Dieva garīgo dzīves vietu, proti, eklēsiju (1.Tim.3:15). Tieši šis pēdējais ir šeit lietots – grēka cilvēks ‘ieņem vietu’ eklēsijā, ‘demonstrēdams’ sevi kā Dievu. Šo vārdu Ap.d.2:22 tulko kā „apliecinājis” attiecībā uz Jēzu, ko „Dievs jūsu priekšā apliecinājis ar...brīnumiem un zīmēm”. Tas norāda grēka cilvēku kā Kristus imitētāju – patieso antikristu. Viņš lieto viltus zīmes un brīnumus 9.p., lai parādītu, ka viņš ir Dievs – tāpat kā Mozus tika demonstrēts faraonam kā Dievs ar to brīnumu palīdzību, kurus viņš darīja (2.Moz.7:1). Jūdaistu iespaidotie ebreju eklēsiju vecaji šķiet uz neilgu laiku pēc savas atkrišanas vēl saglabāja brīnumdarīšanas spējas (Ebr.6:4-6); ebrejiem arī bija savi viltus brīnumu darītāji (Ap.d.13:6; 19:14).

Atklāsmes zvērs arī dara iespaidīgus brīnumus. Tātad, tāpat kā grēka cilvēks darīja viltus brīnumus pirmajā gadsimtā caur ebreju brīnumdarītājiem un to jūdaistu draugiem eklēsijā, tā arī pēdējo dienu zvēra sistēmā, kā arī eklēsijā pēdējo dienu „grēka cilvēks” darīs viltus brīnumus. Atcerieties, ka pat tie, kuri bija patiesu Gara dāvanu īpašnieki, ne vienmēr bija Dievam pieņemami (salīdz. ar Saulu, Korintas eklēsiju, magu Simonu).

5.,6. pp. „Vai jūs neatceraties, ka es par to jums esmu runājis, vēl pie jums būdams? Un jūs zināt, kas ir tagad tas kavēklis, kura dēļ viņš atklāti parādīsies tikai tad, kad būs pienācis viņa laiks”.

Šeit ir nepārprotama atsauce uz Lk.24:6: „Viņš...ir augšāmcēlies. Pieminiet, ko viņš jums runājis, vēl Galilejā būdams” par viņa ciešanām un augšāmcelšanos. „Par to” no 2.Tes.2:5,6 var attiekties uz mūsu ciešanām sadraudzībā ar Kristu un tām sekojošu pestīšanu pēdējo dienu pārbaudījumos. Saistība ir daudz dziļāka; kad eņģelis runāja šos vārdus Lk.24, mācekļi jau bija gatavi griezties atpakaļ, padoties Jūdu sātānam tādēļ, ka tie nespēja attiecīgi novērtēt agrāk izteikto pravietojumu. Pastāv zināmas paralēles starp m.ē. 70.gada ticīgajiem un pēdējo dienu ticīgajiem ar šo cilvēku stāvokli. Tie bija bieži dzirdējuši par Kunga nākamajām ciešanām, bet nepiegrīzuši tam vērību. Arī mēs varam vienkārši palaist garām šos brīdinājumus par mūsu nākotnes ciešanām.

„Vai jūs neatceraties” atgādina arī Mk.8:18: „Jums ir acis, bet jūs neredzat; jums ir ausis, bet jūs nedzirdat? Jūs neatminaties?” Interesanti, ka Lk.24:6,7 skaita Kristus ciešanas no tā laika, kad viņš tapa „nodots grēcinieku rokās” un to beigas kad tam bija „trešā dienā augšāmcēlies” – tieši trīs ar pus dienas, jo viņu saņēma ciet divpadsmit stundas pirms viņa nāves. Salīdziniet to ar svēto līdzi ciešanām ar Kristu pēdējās dienās, kas ilga trīs ar pus gadus. Mācekļi, kurus norāja Lk.24:6, sagaidīja, ka Valstība nāks bez ciešanām un vienkārši neieklausījās runās par ciešanām vai likstām, kas jāizcieš, lai ieietu Valstībā. Principā tāda pat attieksme skaidri redzama arī mūsdienās.

Tāpat kā Kristus atgādināja mācekļiem, ka Viņš jau runājis ar viņiem par ciešanām, tā arī Pāvils atgādina m.ē. 70.gada ticīgajiem un pēdējo dienu draudzei par jau agrāk minētajām ciešanām, kas tos sagaida pēdējo dienu pārbaudījumos. Šķiet, ka tesalonīķiešiem bija dota lielāka šo pēdējo dienu pravietojumu izpratne. Ir iemesls

domāt, ka mēs varētu būt līdzīgi svētīti (salīdz. ar Dan.12:10). Mēs redzējam, ka tāpat kā grēka cilvēka atklāta parādīšanās, tā arī svēto vajāšanas ir saistītas ar Kristus krustā sišanu. Tātad tam, kas kavēja Kristus pēdējās ciešanas, ir jābūt par kavēkli arī grēka cilvēka atklātai parādīšanai pēdējās dienās. Dievs pēc Sava lēmuma un paredzes bija Kristu nodevis krustā sišanai (Ap.d.2:23), un agrāk Viņš netika nodots, jo Viņa laiks vēl nebija pienācis (Mt.26:18; Jņ.7:6; Lk.9:51). Šī kavēšanās tika dota, lai Izraēls nožēlotu grēkus, kā tas izskaidrots līdzībā par vīģes koku, kuram tika dota vēl viena iespēja nest augļus. Šī šķietamā 'kavēšanās' Kristus krustā sišanas gadījumā salīdzināma ar Kunga 'kavēšanos' nākt un nosodīt Izraēlu m.ē. 70.gadā. Līdzīgā veidā Dieva pacietība nogaidīja (kavējās) Noas dienās, līdz beidzot nāca plūdi (1.Pēt.3:20); šīs dienas un plūdi citviet lietoti kā m.ē. 70. gada simboli un Kunga 'nākšanas' tad. Ievērojiet, ka 'kavējas' var nozīmēt arī „vēl ir atmiņā”, norādot uz Dieva pacietību. Tā ir Dieva vēlēšanās, lai cilvēki nožēlotu savus grēkus, kas lika Viņam kavēties parādīt grēka cilvēku pirmajā gadsimtā un kas aizkavē to arī tagad.

Pāvils saka, ka tas tika paskaidrots tesalonīķiešiem agrāk, iespējams 1.Tes. 5:3-5; tur tiem bija teikts, ka visdrošākā Kunga nākšanas zīme būs eklēsijā pasludinātais „miers un drošība”. 2.Tes.2 Pāvils to pasaka savādāk, ka „*papriekš* jānāk atkrišanai” kā visdrošākajai zīmei. Vārds, kurš tulkots kā „kavēties” nozīmē arī „turēties” un „aizturēt”, nereti kontekstā turēties pretim jūdaistu infiltrācijai, saglabājot patieso mācību. Tas netieši norādītu uz to, ka garīgi spēcīgie eklēsijā kavēja grēka cilvēka atklāšanu un Kunga atgriešanos („ko savā laikā darīs redzami” var attiekties kā uz vienu, tā arī uz otru, salīdz. ar 1.Tim.6:15). Taču tas bija tikai laika jautājums pirms atkrišana kļuva tik izplatīta, ka tiem bija „jāpazūd”; „jo netaisnības noslēpumainais spēks” (burtiski 'likumpārkāpšana', vēl viena vārdu spēle par jūdaistu nostāju) jau ir darbā” (7.p.). Tas kontrastē ar „dievbijības noslēpumu” (1.Tim.3:16) un attiecas uz jūdaistiem, kas apgalvoja, ka viņi ir tik garīgi stipri, ka patiesība ir „noslēpums”, kas zināms vien viņiem (salīdz. ar Jūd.19; Atkl.2:24). Tas, kas kavēja atklāšanu vai atnākšanu (salīdz. ar 1:7, viltus otrā atnākšana) pazudīs. Parasti to tulko 'pazudīs no viņu vidus' – garīgi stiprie eklēsijas biedri tiks izņemti no viņu vidus, lai pār pārējiem nāktu Dieva sods. Pirmajā gadsimtā tas izpaudās pavēlē ticīgajiem iziet ārā no pilsētas (Lk.21:21), iziet no Bābeles (Atkl.18:4), kas ir parasts Izraēlas un ebreju atkritēju simbols praviešu rakstos. Atkl.17:5,7 vārds „noslēpums” lietots negatīvā nozīmē attiecībā uz grēka sievieti zvēra mugurā – norāde uz noteiktu individu, kas būs nominālais zvēra vadītājs.

8.p. „Tikai tad netaisnais parādīsies atklāti, un Kungs Jēzus iznīcinās viņu ar Savas mutes elpu un izdeldēs viņu, kad pats atnāks godībā”.

Tā bija ebreju sistēma, kas tika iznīcināta ar m.ē. 70.gada 'atnākšanu'; pastāv cieša saistība starp „ļauņa”, proti, velnu un ebreju sistēmu, kā tas skaidrots nodaļā 2-4. Viņa atnākšanas Gars un godība ir līdzīga jūdaistu soda aprakstam 1:6-9: „ar Savas varenības eņģeļiem uguns liesmās un turēs tiesu pār tiem...tie kā sodu saņems mūžīgu pazušanu no Tā Kunga vaiga un Viņa godības spēka”. Šis sods nāk pār „spaidītājiem” (6.p.), proti, jūdaistu viltus „brāļiem”, kas pārgroza Kristus evaņģēliju (Gal.1:7). Saistība ar 2:8 rāda, ka šādi viltus brāļi *eklēsijas vidū* (templī) ir „ļauņais”, kas tiks iznīcināts otrās atnākšanas laikā. 2.Tes.1:6-9 atgādina arī Rom.1:18 aprakstīto sodu, kas nāks pār ebreju atkritējiem: „Jo Dieva dusmība no debesīm parādās pār visu cilvēku bezdievību un netaisnību, kas savā netaisnībā aplāpē patiesību”. Pāvila vārdi tesalonīķiešiem sasauca arī ar Jes.11:4: „varamācīgos Viņš (Kristus) sitīs ar savas mutes zizli un bezdievjus

nokaus ar savu lūpu dvašu” pirmām kārtām Izraēlā. Grieķu vārds „ļunais” vēstulē romiešiem tulkots kā „nelikumīgs”, kas atkal vērstis pret jūdaistiem, kas sludina sevi par bauslības turētājiem. Pastāv paralēle starp „netaisnības noslēpumaino spēku” 7.pantā un „netaisno” 8.p. – „netaisnā” atklātā parādīšanās tādēļ ir noslēpuma atklāšana, kas imitē patiesā evaņģēlija noslēpuma atklāšanu (Rom.16:25; Ef.3:3; 6:19; Kol.1:26). „Netaisnajam / ļunajam” bija jābūt „izdeldētam”, ko arī tulko kā „iznīcinātam”, „pazudinātam”, „atceltam” un tas viss kontekstā ar ebreju bauslības un to aizstāvošās sistēmas sagraušānu. Tas tika pilnībā izpildīts m.ē. 70.gadā.

„Savas mutes elpu” sasauca ar Atkl.19:15,21, kur Kristus iznīcina zvēru, kurš ir cieši saistīts ar grēka cilvēku. Uzsvārs uz grēka cilvēka iznīcināšanu eņģeļu ugunī atsauc atmiņā Dan.7:10,11 sakarā ar zvēra izdeldēšanu Kristus atgriešanās laikā. Un atkal ir jāuzsver: grēka cilvēks parādīsies pēdējo dienu eklēsijā, bet viņš būs saistīts ar politisko ‘zvēru’, kas pārvaldīs pasauli. Tas, kā kristīgā sadraudzība pazemina savas prasības, ļaujot pievienoties tai visiem, kas to vēlas, un kavējas izslēgt no sava vidus viltus mācītājus, ir droša zīme, ka mēs ātrā tempā tuvojāmies tam stāvoklim, kad tas viss var viegli atrisināties.

9.p. „Jo viņa (šī pretinieka) parādīšanās ar visu viņa viltus varu, zīmēm un brīnumiem ir sātana darbs”.

‘Sātans’ Jaunajā Derībā bieži attiecināms uz jūdaisma sistēmu. Parādīšanās šeit varētu attiekties uz jūdaistu iezagšanos eklēsijā (Gal.2:4). Kristus atnākšana ar brīnumiem, ko izraisa Svētā Gara izplūdums šeit pretnostatīta ‘sātana’ brīnumiem tā parādīšanās laikā. „Zīmes, brīnumi un vareni darbi” ir vārdkopa, kas attiecas uz Evaņģēlija sludināšanu (Ap.d.2:22,43; 4:30; Rom.15:19; Ebr.2:4); un 2.Kor.12:12 attiecībā uz apustuļu kvalifikāciju. Tas varētu norādīt uz grēka cilvēku kā viltus apustuļi (salīdz. ar 2.Kor.11:13-15), kas rāda viltus zīmes, viltus evaņģēliju sludinot; viņš ir „pazušanas dēls” pēc Jūdas parauga. „Melu” sludināšana attiecībā uz jūdu atkritējiem sastopama Jņ.8:44; Rom.1:25; 1.Jņ.2:21.

Vēl viens šo jūdaistu prototips – Janne un Jambre minēts 2.Tim.3:8. iespējams arī, ka tie burvju mākslinieki, kas imitēja Mozus brīnumus, bija ebreju atkritēji. Mēs jau redzējām, ka Izraēla pieredze Ēģiptē ir kā priekšvēstījums mūsu pieredzei otrās atnākšanas laikā. Iespējams, ka zvēra, simboliskās pēdējo dienu ‘Ēģiptes’, pavadā būs ebreju atkritēju grupa, kas atdarinās pēdējo dienu Mozus veiktos brīnumus. Zīmju un viltus brīnumu rādīšana ir atsauce uz Mt.24:24 kā uz notikumiem pēdējās dienās pirms m.ē. 70.gada un mūsu laikiem. Ja pēdējās dienās dažiem ticīgajiem piemīt spējas darīt brīnumus, piem., Elijas kalpošanas garā, tad atkritēju spējas darīt brīnumus neliksies neiespējamās. Ir daudz saikņu starp 2.Tes.2 un Eļļas kalna pravietojumu.

Mateja 24	2.Tesalonīkiešiem 2
Netaisnība ies vairumā (12.p.)	Grēka cilvēks
Ja tad kas jums sacīs: redzi, še ir Kristus (23.p.)	„Nepadodieties tik ātri neapdomīgam uztraukumam...it kā Tā Kunga diena būtu klāt” (2.p.); grēka cilvēks pārstāv antikrista atnākšanu.
„Tad neticiet” (23.p.)	„Lai neviens (grēka cilvēks) jūs nemaldina” (3.p.)

‘Jo uzstāsies viltus kristi un viltus pravieši un darīs lielas zīmes un brīnumus’ (24.p.)	„ar visu viņa viltus varu, zīmēm un brīnumiem” (9.p.)
„lai pieviltu, ja iespējams, arī izredzētos” (24.p.), netieši norādot uz to, ka neizredzētie tiks pievilti.	„ar visādiem netaisnības līdzekļiem pieviļ tos...bet, Tā Kunga mīļotie brāļi, ...Dievs jūs no paša sākuma izraudzījis pestīšanai” (10., 13.pp.) – proti, <i>tos</i> nav iespējams pievilt.
„Redzi, Es jums to esmu teicis jau iepriekš” (25.p.), kad Kristus pravietoja par Savām ciešanām.	„ka Es par to jums esmu runājis, vēl pie jums būdams” (5.p.)
„Jo kā zibens izšaujas no rīta puses un atspīd līdz vakara pusei, tā būs arī Cilvēka Dēla atnākšana” (27.p.)	„kad pats atnāks godībā” (8.p.)
„Cilvēka Dēlu nākam debess padebešos ar lielu spēku un godību” (30.p.)	„ar Savas varenības eņģeļiem” (2.Tes.1:7 salīdz. ar 2:8)
„tie sakrās Viņa izredzētos” (31.p.)	„mūsu savienošanos ar Viņu” (1.p.)
„Es esmu Kristus, - un tie pievils daudzus” (5.p.)	„Dievs...sūta tiem maldu varu...pieviļ tos, kas pazūd (11., 10.pp.)
„netaisnība ies vairumā” (proti, daudzi tiks pievilti)	„netaisnības noslēpumainais spēks jau ir darbā” (7.p.)
„mīlestība daudzus izdzīsīs” (12.p.)	„tie nav pieņēmuši patieso mīlestību” (10.p.)

Pievilto apraksts 2.Tes.2 vēl pastiprina tiesas aprakstu, kas dots 1:6-9 attiecībā uz atbildīgajiem tiesas dienā, proti, tiem, kas zināja Kristu. Tādēļ mēs varam secināt, ka daudzi, kurus pievils viltus brīnumi, būs eklēsijas locekļi. Tikai izredzētie netiks pievilti. Tas notika īsi pirms m.ē. 70.gada un jādoma, notiks arī mūsu pēdējās dienās. Zvēra varas nodibināšana Jeruzalemē, ko pavadīs vareni brīnumi un atbalstīs daži jūdaistiem līdzīgi brāļi eklēsijā, pārliecinās dažus no sadraudzības, ka Kristus ir atgriezies. Šobrīd mūs nepārliecina nožēlojami pasludinātie ‘brīnumi’ un to cilvēku smieklīgās pretenzijas, kas pasludina sevi par Kristu. Un arī pasaulē nav „daudz” to, kas būtu pievilti, taču saikne starp Mt.24 un 2.Tes.2 norāda, ka daudzi (grieķu val. – vairākums, Mt.24:12) eklēsijā tiks pievilti, kādas izveicīgas viltus kristiešu grupas, pirmā gadsimta jūdaistu līdzinieku, uzskūdīti. Vai arī mūsu tagadējā sadraudzībā „netaisnības noslēpumainais spēks jau [*patiesi*] ir darbā”?

Tādējādi, tiek pielīdzināti zvērs, grēka cilvēks un m.ē. 70. gada likstas. Mēs zinām, ka m.ē. 70.gada notikumi ir pēdējo dienu pirmtēls. Šķiet, ka nebūtu jāšaubās par to, ka mums vēl jāpieredz liela ticīgo atkrišana, par ko šeit norādīts (salīdz. ar 1.Tim.4:1) attiecībā uz „pēdējo laiku” pirms m.ē. 70.gadu un uz šodienu.

10.p. „Ar visādiem netaisnības līdzekļiem (attiecas uz jūdaistiem 2.Pēt.2:13 un ebrejiem kā Rom.1:18,29; 2:8; Ebr.8:12) pieviļ tos, kas pazūd (salīdz. ar 1.Kor.1:18 – par ebrejiem?), tāpēc ka tie nav pieņēmuši patieso mīlestību, kas tos būtu izglābusi”.

Tas norāda uz to, ka tie pieņēma patiesību, bet ne tās mīlestību. Vai tas attiektos arī uz pēdējo dienu svētajiem? Daudzi šīs paaudzes ticīgie ir saņēmuši patiesību kā uz aplātes; taču mīlestības pret to, patiesas dedzības mums diemžēl pietrūkst.

11.p. „Tāpēc Dievs tagad sūta tiem maldu varu, ka tie sāk ticēt meliem”.

Tas pats vārds, kas šajā pantā atbilst ‘meliem’, 9.pantā tulkots ‘viltus’ [„viltus varu”]. Tas norāda uz to, ka zvēram / viltus pravietim / grēka cilvēkam Dievs pieļauj darīt viltus brīnumus, tos Dievs sūtīs, lai mūs pārbaudītu. Dievs maldināja pirmā gadsimta eklēsiju pieņemt viltus mācību un atsvešināšanos no Viņa; un, šķiet, ka mēs pareizi interpretējam, ka Viņš to darīs arī pēdējās dienās.

Kas viņš būs?

Mēs jau redzējām, ka pēdējo dienu grēka cilvēkam būs kāda saistība ar Dieva tautu, tāpat kā tas bija ar Jūdu. Viņš varētu būt daļēji ebreju izcelsmes. Viņam varētu būt pat kāda saistība ar kristiešiem. Vai varbūt arābs un daļēji ebrejs, kas uzņemsies virskundzību pār arābu zvēru un dibinās savu galvaspilsētu un templi Jeruzalemē. Nah.2:1 apraksta Asīrijas iebrucēju valdnieku kā „nekrietno”, kā „visu sagravēju” (2:2). Manā grāmatā „Pēdējās dienas” par pēdējo dienu Bābeles atdzimšanu ir minētas citas liecības tam, ka harismātiskais antikrists varētu būt arābu izcelsmes. Ļoti zīmīgi ir tas, ka grēka cilvēks „saceļas pret visu, kas saucas Dievs vai svētums, un pat ieņem vietu Dieva templī, pats sevi celdams par Dievu” (2.Tes.2:4). Tas tieši iederas islama attieksmē, kuru uzstājīgā ticība vienam Dievam izsauc viņos agresīvu attieksmi pret jebkuru ikonu vai elku vai cita kāda veida svētumu. Tāda nostāja ir krasā kontrastā ar katoļu svētuma objektu pielūgsmi.

Piezīmes

- (1) Martin Hengel, *The Johannine Question* (London: S.C.M., 1996 ed.), p.41.
- (2) Zemāk dotā tabula parāda nepārprotamo saistību starp „grēka cilvēku” 2.Tes.2 un Atklāsmes zvēra sistēmām. Man jāpateicas Filam Edmondsam, kas veidojis šo saistību tabulu:

2. Tesalonīķiešiem 1 & 2	Atklāsmes grāmata
2:3 – pazušanas dēls (skat arī Jņ.17:12)	17:8 – zvērs ies bojā
2:7 – netaisnības noslēpumainais spēks (grieķu <i>anomia</i>) (atsauce uz pazušanas dēlu)	17:7 – Bābele saistībā ar noslēpumu
2:8 – netaisnais (burtiski nelikumīgais, grieķu <i>anomos</i>) parādīsies atklāti (skat arī 7.p.)	1:1 – Jēzus Kristus atklāsme
2:8 – Kungs Jēzus iznīcinās viņu ar Savas mutes elpu (atsauce uz Jes.11:4) (atsauce uz netaisno no 2:8)	19:11,15 – Kristus iznīcina zvēru (atsauce uz Jes.11:4)
1:7 – Kungs Jēzus parādīsies uguns liesmās	19:12 – Kristus acis ir uguns liesma
2:11 – tie, kas pazūd, tic meliem (atsauce uz netaisno no 2:8)	19:20 – viltus (melīgais) pravietis
2:11 – maldu vara (atsauce uz netaisno no 2:8)	13:14 – pieviļ 19:20 – pievīlis (atsauces uz otro zvēru un viltus pravieti)
2:9 – zīmes (grieķu <i>semeion</i>) (atsauce uz netaisno no 2:8)	13:13 – brīnuma zīmes (grieķu <i>semeion</i>) 19:20 – brīnuma zīmes (grieķu <i>semeion</i>) (atsauces uz otro zvēru un viltus pravieti)

2:4 – templis	11:2 – templis

Zvērs un grēka cilvēks

Dažas saiknes starp Mt.24 un 2.Tes.2 rāda, ka „grēka cilvēkam” ir īpaša saistība ar pēdējām dienām, kā tas apgalvots Mt.24:

Mateja 24	2. Tesalonīkiešiem 2
„Tad daudzi apgrēcināsies” 10.p.	„papriekš jānāk atkrišanai” 3.p.
„Mīlestība daudzos izdzisis” 12.p.	„tie nav pieņēmuši patieso mīlestību” 10.p.
„tie daudzus pievils” 11.p.	„visādiem netaisnības līdzekļiem” 10.p. salīdz. ar Atkl.13:4
„netaisnība ies vairumā” 12.p.	„netaisnības noslēpumainais spēks” 7.p.

Šķiet pamatoti pielīdzināt šo „cilvēku” īpašajam „antikristum”, kas minēts 1.Jņ.2:18. Zvēra / ragu sistēma arī ir Kristus imitācija – tā samīs un satrieks druskās visu zemi (Dan.7:23) – tas pats vārds lietots Dan. 2:40,44, aprakstot Kristus atnākšanu, kas satrieks un iznīcinās citas valstis. Mazais rags „centīsies grozīt svētku laikus un bauslību”. Tā ir nepārprotama atsauce uz Dan.2:21, kur rakstīts, ka vienīgi Dievs liek mainīties laikiem un dzīvei. Tādā veidā mazais rags sevi iedomājas dievu esam – grēka cilvēks „ieņem vietu Dieva templī, pats sevi celdams par Dievu” (2.Tes.2:4). Šis grēka cilvēks tiks iznīcināts līdz ar Kristus atgriešanos godībā (2.Tes.2:8). Tātad viņš aktīvi darbosies pēdējās dienās un atklāsies atkrišanas laikā no patiesības neilgi pirms Kristus atgriešanās (2.Tes.2:2,3). Tādējādi, lai kā šī vara izpaustos vēstures gaitā, ir jāpieņem, ka tā jo spēcīgi izpaudīsies pēdējās dienās.

Grēka cilvēks ir „pazušanas dēls”, kas ir skaidra atsauce uz Jūdu (Jņ.17:12) un tas saista šo varu ar atkritušajiem no patiesības eklēsijā. Iezadzies eklēsijā, viņš „pat ieņem vietu Dieva emplī” (2.Tes.2:4), proti eklēsijā. Jūda bija nodevējs; no Eļļas kalna pravietojuma mums ir zināms, ka vajāšanu un bēdu laikos būs nodevēji eklēsijas locekļu vidū. Saikne ar Jūdu pārliecinoši norāda, ka pēdējo dienu eklēsijā būs ‘piektā kolonna’, kas būs saistīta ar pēdējo dienu Bābeli / zvēru / grēka cilvēku.

Taču ir iespējams, ka šie pravietojumi attiecas uz vienu īpašu indivīdu, kas sauc sevi par Kristu – patiesu ‘antikristu’, iespējams, pārbēdzēju kristieti (pēc Jūdas parauga, kurš bija viens no divpadsmit). Varētu pat būt, ka viņš uzceļ sev burtisku templi, izpostīšanas negantību stāvam svētā vietā. Atcerieties, ka rags / zvērs zaimo Dieva mājokli (Atkl.13:6) un savā ziemeļu ķēniņa izpausmē „viņš uzceļ savas pilīm līdzīgās teltis starp Lielo jūru un svētās godības kalnu” Ciānu (Dan.11:45). 2.Tes.2:8,9 iezīmē kontrastu starp Kunga un grēka cilvēka atnākšanu – it kā pēdējā atnākšana būtu pirmās atnākšanas reprodukcija. Šī jaunā vara satrieks visas pretojošās tautas tāpat kā Kristus vara (Dan.7:23 salīdz. ar 2:44); viņš ieviesīs visā pasaulē jaunus likumus it kā viņam piederētu Dieva vara (Dan.7:25 salīdz. ar 2:21).

Daži pievilsies, domādami, ka Kristus ir atgriezies, kad faktiski tā būs zvēra ‘antikrista’ atnākšana. Zvēram atradīsies piekritēji eklēsijā, kas izplatīs šo domu. Zvēra domu paudējs ir otrs zvērs, kas runā kā pūķis – proti, kā zvērs – bet viņam ir ragi kā jēram, proti, viltus kristum. Šis zvērs „dara lielas brīnuma zīmes, uz viņa pavēli pat uguns krīt

no debesīm uz zemi cilvēku acu priekšā (proti, tā ir apzināta izrādīšanās). Tas pieviļ... ar brīnuma zīmēm, kas viņam bija dots darīt” (Atkl.13:11-14). Uguns krišana no debesīm nozīmē apzinātu Elijas imitāciju, kas līdz ar to norāda uz Elijas aktīvo kalpošanu lielo bēdu un likstu laikā. Šai kalpošanai zvēra sistēma pretstata savus reklāmas trikus.

Doma par antikristu kā patiesā Kristus kopiju sastopama arī Salamana pamācībās, kur apzināti dots pretstats starp „gudrību” (kas pārstāv Kristu kā sievietes sēklu, 1.Kor.1:24) un „neprātību”, kas ārēji uzvedas tāpat kā gudrība (piem., Sal.pam.9:1-5 salīdz. ar 9:14-17). Šis antikrista pirmtēls ir prostitūta, kas ir simbols, kas sabalsojas ar pūķi / Bābeli / zvēru no Atklāsmes. Tādējādi pastāv jo cieša saikne starp antikristu un zvēru. Viltus brīnumu dēļ vājais ticīgais pielūgs zvēra veidolu un pievienosies zvēra skaitļa - 666 sistēmai (Atkl.13:14-18). Tā pamatā ir Duras klajumā uzstatītais zelta tēls, kuru daudzi Dieva ļaudis pievīlās un sāka pielūgt. Šķiet, ka tikai trīs draugi atteicās to darīt. Iespējams, ka krāsns, kurās sodīja nepakļāvīgos, bija nacistu koncentrācijas nometņu krāšņu pirmtēls, kuras iespējams sagaidāmas arī nākotnē.

Jēzus, Pēteris un Jānis atkārtoti brīdina par nepieciešamību stāties pretī viltus kristu apgalvojumiem pēdējās dienās. Tie vairāki viltus kristi, kas līdz šim ir parādījušies, patiesajiem ticīgajiem nav bijuši īsts kārdinājums. Taču kārdinājums domāt, ka Kristus ir atgriezies, kad Viņa vēl nebūs, parādīsies. Sevišķi sāpīgs ir Mateja brīdinājums (Mt.24:26) nepadoties kārdinājumam meklēt Kristu uz paša roku tuksnesī (Sinaja tuksnesī, piem.) vai kādos slēptos kambaros (Jeruzalemē), jo „kā zibens izšaujas no rīta puses un atspīd līdz vakara pusei, tā būs arī Cilvēka Dēla atnākšana”. Tāpat kā ērgļus neatvairāmi pievelk maita, tā arī mēs būsīsim tur, kur parādīsies Kristus (Mt.24:28).

„Bēdu laiki”

Mēs jau izteicām pieņēmumus, ka zaimojošā vara no Dan.11:45, kas ceļ savu templi svētajā kalnā, ir grēka cilvēks no 2.Tes.2, kā arī mazā raga spēks. Daniēls 12:2 apraksta laiku pirms otrās atnākšanas un augšāmcelšanās. Tieši „tad nāks bēdu laiki, kādi vēl nav bijuši” Dieva tautai, kā dabīgi tā arī garīgi – Jēkaba bēdu laiks pēc Izraēla atkal sapulcēšanās zemē. „Šī ir liela diena, nav citas tai līdzīgas!” (Jer.30:7). Tie, kas ir ierakstīti grāmatā, to pārdzīvo, bet tie paglābsies. Šī grupa pilnīgi noteikti sastāv no patiesi ticīgajiem. Tā kā tie Dieva tautai ir bēdu laiki, kādi nekad nav bijuši, tad iepriekšējās ebreju ciešanas un likstas otrajā pasaules karā būs nieks, salīdzinot ar šiem. Tie būs tādi, ka šķitīs, ka neviens netiks izglābts.

Taču tiem, kas stingri turēsies pie svēto pacietības un ticības, nāks brīnumainā izglābšanās. Pat eņģelis izbrīnā jautāja, „kad tad būs šiem brīnumiem gals?” Un atbilde bija: „paies viens gads un vēl divi gadi, un viens pusgads (proti, trīs ar pus gadi), un, tiklīdz svētās tautas postītāja vara būs galā un beigsies svētās tautas klīšana, tad viss tas piepildīsies un notiks!” (Dan.12:7,8). Ebreju valodā „svētā tauta” burtiski nozīmē visus tos dabīgā un garīgā Izraēla vidū, kas pieder saviem svētajiem sargeņģeļiem. „Viss tas piepildīsies” Dan.12:8, iespējams, ir atsauce uz vīģes koka līdzību – paaudze, kas redzēs Izraēla atdzimšanu (augļus kokā lapu vietā mūsu sludināšanas rezultātā) šo trīs ar pus gadu beigās, pieredzēs tā visa beigās. Svētā tauta taps izklīdināta (Dan.12:7). Ebreju valodā ‘satriekt druskās’, šis izteiciens lietots arī attiecībā uz zvēru / ragu, kas satrieks druskās visu zemi (Dan.7:23). Taču tas piedzīvos tieši tādu pat attieksmi pret sevi, jo mazais akmens satriec zvēra tēlu.

„Postītāja vara” no Dan.12:7 ir „ziemeļvalsts ķēniņš” no 11:45 – kas liek domāt, ka zvērs / rags attieksies uz pēdējo dienu Ašīriju un Bābeli, vēsturisko / biblisko „ziemeļvalstu ķēniņu”. Ticīgos „pārbaudīs” (Dan.12:10) ar šī iebrucēja palīdzību tāpat kā kādreiz Izraēla tika pārbaudīta Bābeles iebrukuma laikā (Jer.9:7). Tas pats vārds lietots Cah.13:9 un Mal.3:2 attiecībā uz ticīgo pārpalikumu Jeruzalemē, kuriem būs jāpiedzīvo nākamās ciešanas.

Ir vairākas līdzības starp Dan.11 un pravietojumiem par svēto vajāšanām no raga / zvēra / grēka cilvēka puses:

Daniel 11	Pēdējo dienu nelaimes
31.p. „liks negodā svētnīcu”	Zvērs zaimo templi
32.p. „ar glaimu vārdiem...viņš pavedinās tos, kas sliecas pārkāpt derību”	Dažus no tiem, kas sastāv derībā pievils zvēra glaimi (salīdz. ar 8:25)
„kas sliecas pārkāpt derību”	„bezdievīgie paliks bezdievīgi” (12:10)
„bet tie ļaudis, kas pazīst savu Dievu, paliks stipri, pastāvēs un rīkosies pēc savas pārliecības”	Uzticīgo ticīgo dedzīga sludināšana vajāšanu laikā
33.p. „ar zobenu...tos uz laiku nomāks”	Zvērs ņem gūstā un nokauj svētos ar zobenu bēdu dienās (Atkl.13:10). „To nokaus pašu ar zobenu” citēts Lk.21:24 attiecībā uz bēdu dienām.
„ilgs laiks”	1260 dienas
35.p. „Arī no sapratīgiem daži kritīs” (nāvē)	„dažus no jums nonāvēs” (Lk.21:16)
„lai taptu šķīstīti, vētīti un garīgi tīrīti”	Uzticīgo pārpalikumu raksturo pravietojumu sapratne
„līdz dienu beigām, jo Dieva noliktais pēdējais laiks vēl nav klāt”	„Daudzi tiks izraudzīti, šķīstīti un tīrīti un pārbaudīti” (Dan.12:10). Pārbaudījumi turpinās līdz pašām beigām – Kunga atnākšanai. Noliktais laiks – 3,5 gadi no Dan.12:7?
36., 37.pp. „Un ķēniņš...pacelsies iedomībā pāri par visiem”	Kā rags izdarījās ar citiem ragiem. Ja šis pants turpina aprakstīt Antiochus Epiphanes, tad tas nav patiesi. Šķiet, ka šeit ir vienkārši vēl viens lēciens hronoloģiskajā izpildījumā, kā arī citviet Daniēla grāmatā, līdz pat pēdējo dienu antikristum.
„un šķītīs pats sev lielāks esam par visiem dieviem, nostāsies pret dzīvo Dievu”	Grēka cilvēks saceļas pret visu, kas saucas Dievs (2.Tes.2:4); rags zaimo Dievu

Šo līdzību ir pārāk daudz, lai uzskatītu tās par gadījuma rakstura līdzībām. Pirmo reizi Dan.11 pravietojums, šķiet, piepildījās makabeju vajāšanu laikā. Tam postam, kuru tie piedzīvoja, sagatavojot uzticīgo pārpalikumu, kas pieņēma Jēzu kā Mesiju pirmajā atnākšanā, jābūt tikai blāvam atspulgam no tā, kas mums un dabīgajam Izraēlam būs jāpiedzīvo tuvā nākotnē. Ievērojiet, ka Dan.11:33 un 12:10 uzsver, ka tikai sapratīgie

pārdzīvos vajāšanu laikus. Tam būtu jāsniedz mums iedvesma dedzīgi nodoties pravietojumu studēšanai, nepadoties šķietamajām sapratnes grūtībām. Būt brīdinātam nozīmē būt sagatavotam.

Vecās Derības pamati

Meklējot Vecajā Derībā pamatu „ļunajam”, mēs sastopam šī vārda lietojumu Esteres 7:6 attiecībā uz „ļunprātīgo” Hamanu. Arī viņš ‘atklājās’ par to, kas viņš bija – persiešu līderis, kas bija nodomājis pilnībā iznīcināt ebrejus, no kā tos paglāba Dieva žēlastība. Visa Esteres grāmata ir lasāma kā pēdējo dienu Izraēlas vājuma, vajāšanu un Dieva žēlastības dotas izglābšanās pirmtēls. Pamats domai par „grēka cilvēku” Dieva svētnīcā rodams Ecēhiēla grāmatā (Ecēh.8:8-16), kas apraksta „negantības”, kas notika templī neilgi pirms babiloniešu iebrukuma Izraēlā. Šie fragmenti sagatavo Ecēh.40-48 doto vīziju par šķīstīto, pilnīgoto mesianiskās Valstības templi. ‘Grēka cilvēki’, kurus Ecēhiēls redzēja templī, bija „Izraēla nama vecaji”, korumpētie priesteri. Saistība ar 2.Tes.2 liek domāt, ka pēdējās dienās, pirms pēdējā neo-babiloniešu holokausta, jaunās Izraēlas vecaji darīs negantības svētnīcā / Dieva eklēsijā. Nehemijas, Jeruzālemes pārvaldnieka (sava veida Kristus pirmtēls, Mt.2:6), pieredzē ir notikums, kurš uz to visu norāda. Nehemija (salīdz. ar Jēzu) atgriezās pie Imperatora, lai apstiprinātu savu pārvaldību pār Jeruzālemi (salīdz. ar Kristu pie Dieva, Mt.25:19; Lk.19:12,13). Kad viņš atgriezās, viņš atrada, ka Izraēlam nemaz nerūp Dieva nama stāvoklis, ka tie ir aizņemti ar savām ikdienas rūpēm, kā rezultātā Izraēlas vecaji bija ļāvuši iemītināties Dieva nama pagalmos arābam Tobijam (Neh.13:6-9). Nehemija dusmās liek izmest visas viņa mantas ārā, tāpat kā Kristus rīkojās, attīrot templi (Mt.21:12), un iztīrīt telpas. Mozus atgriešanās no Dieva kalna pie korumpētā Izraēla ir pirmtēls tai situācijai, kāda sagaida Kristus atgriešanos.

Ecēh.8:5 runāts par „elka tēlu”, ko ebreji novietojuši templī neilgi pirms babiloniešu iebrukuma. Šis tēls ir pamatā Kunga pravietojumam par izpostīšanas negantību, ko romieši novieto svētajā vietā. Taču Viņa pravietojumam ir nepārprotama saistība arī ar pēdējām dienām. Tas viss norāda uz burtiski tādu pravietojuma piepildīšanos burtiskā pēdējo dienu templī.

Antikrists Daniēla grāmatā

Daniēla pravietojumi nešaubīgi norāda uz kādu īpaši ļaunu individu, kas parādīsies pēdējās dienās. Šie pravietojumi, pēc manām domām, tiek lielā mērā nepareizi interpretēti, attiecinot to piepildīšanos tikai uz Antiohiju vai kādu citu personu, kas vajāja ebrejus *pirms* Kristus. Dan. 7:25 runāts par cilvēku, kurš vajās Kunga tautu trīs ar pus gadus un grozīs „svētku laikus un bauslību” – kā viltus Jēzus Kristus, kas arī mainīja bauslību. Šis cilvēks parādās „pēdējā laikā” (Dan.8:23) – un šis izteiciens Daniēla grāmatā ir vienmēr saistīts ar Kunga atgriešanās laiku. Viņam ir jānāk no Sīrijas valstības, proti, no Aleksandra Lielā sabrukušās impērijas daļas. Viņa parādīšanās laiks būs laiks, kad negantība parādīsies visā tās plaukumā, kas saskan ar pašām pēdējām dienām. Uz to skaidri norādīts Dan.8:17,19: „Šī parādība ir *par laiku beigām*...kas notiks beidzamajā dusmības laikā...*par Dieva paša nolikto pēdējo laiku*”. Ievērojiet, ka Antiochus Epiphanes nebija Sīrijas dinastijas valdnieks tās beigu posmā [kā to dažkārt apgalvo].

Daniēla 9

Daniēla 9 dota sīkāka informācija par šo personu. Tā, Dan.9:26,27: „pilsētu un svētnīcu izpostīs kāda valdnieka karaspēks. Ieradīsies arī pats šis valdnieks, bet tam gals būs plūdos; līdz pašam galam būs karš, un norisināsies iepriekš stingri nolemtā postīšana un zemes noplicināšana. Un viņš ar daudziem slēgs ciešu derību uz vienu nedēļu; un nedēļas vidū tiks atcelts kaujamais un ēdamais upuris; to vietā kā pirmās izvirzīsies postīšanas negantības, un proti – tik ilgi, kamēr iepriekš nolemtā iznīcināšana pārvēlēsies pāri arī pašai postīšanai un postītājiem”. Antikrista iznīcināšana plūdos sakrīt ar Kunga vārdiem par plūdiem kā sodu, kas nāks pār Viņa ienaidniekiem pēdējās dienās (Mt.24:39). Pieminētā persona karos līdz pat savām pēdējām dienām un ies bojā sava kara pret Dieva tautu izskaņā. Tas nekādā ziņā neattiecas uz Titu m.ē. 70.gadā.

Jes.10:23 teiktais sasauca ar Dan.9:26: „Tas Kungs Cebaots liks piepildīties iznīcībai kā stingri noliktam sodam pa visu zemes virsu”. Konteksts ir par „Asuru”. Tā pati pēdējo dienu valoda lasāma arī Jes.28:22: „iznīcināšana nolemta uz visas zemes”. Tādēļ pēdējo dienu antikrists tiek modelēts pēc Vecās Derības „Asura” parauga. Ievērojiet, ka „grēka cilvēks” no 2.Tes.2:8 atsauca uz „varmācīgo” no Jes 11:4, kur runa atkal ir par ‘Asīriju’. Un tas, kas patlaban notiek Irākā un ‘Asīrijas’ teritorijā, pievelk visas pasaules uzmanību. Ievērojiet, kā Jes.30:31-33 aprakstīts Asuram sagatavotais uguns sārts, kurā tas tiks iemests tieši tāpat kā zvērs uguns jūrā (Atkl.19:20).

Daniēla 11,12

Bet Daniēla 11,12 [kas ir viena vīzija, pie kam 12.nodaļa detalizētāk izskaidro 11.nodaļu] dod vēl dziļāku ieskatu. Antikrists vajā Dieva tautu 1290 dienas pēc tam, kad viņš ir uzstājies postīšanas negantību svētajā vietā – līdz kamēr viņš tiek iznīcināts ar Kunga atnākšanu (Dan.11:31, salīdz. ar 12:11). Kungs Jēzus īpaši interpretē postīšanas negantību kā pēdējās dienās notiekošu. Tādēļ Dan.11:31 – pirmajai atsaucei uz to – ir jānotiek *pēc* Kristus 1.gadsimtā. Visi panti no Dan.11:31 līdz Dan.12:11 dod sīkāku šīs „negantības” aprakstu, kā arī personu un varu, kas to tur novieto. Tādēļ viss šis fragments apraksta pēdējo dienu bēdu laikus – kas Dan.12 ir noteikti kā trīs ar pus gadu. Taču ir skaidrs, ka notikumi Dan.11 *pirms* 21.panta attiecas uz Vecās Derības vēstures lietām. Tādēļ, pēc manām domām, tur saskatāms pēkšņs pravietojumu piepildīšanās lēciens, sākot ar Dan.11:21, kas iesniedzas jau pašās pēdējās dienās. Tā ir tā vieta, kur parādās „nīcināms cilvēks”, kas novietos postīšanas negantību svētajā vietā un tad pienāks viņa gals Dan.11:45. Bet tāda veida ‘negaidīti lēcieni’ nav nekas neparasts Vecās Derības pravietojumos; un Daniēla pravietojumiem tie ir īpaši raksturīgi! Dan.2 dod to varu īsu aprakstu, kas valdīs pār Izraēlu, un tad seko lēciens uz pašām pēdējām dienām. Un tālākie Daniēla pravietojumi, kas paskaidro sākotnējo vīziju, seko tam pašam paraugam.

Varmācīgais cilvēks, kas novieto postīšanas negantību, dabū galu karā (Dan.11:45) – tāpat kā tas pats indivīds Dan.8:25. Un tas ved pie augšāmcelšanās un tiesas dienas Kunga atgriešanās laikā (Dan.12:1,2). Līdzīgi Kungs pareģoja, ka pēdējām bēdu dienām, kuras pareģotas Daniēla grāmatā, „tūdaļ” sekos Viņa atgriešanās (Mt.24:29). Tātad arī Kunga interpretācijā Daniēla pareģojums par apgrēcības negantību un tajā vainojamo indivīdu attiecas uz mūsu pēdējām dienām. Jebkura daļēja pareģojuma piepildīšanās Antiochus Epiphanes, Nerona vai Tita laikā padara šos cilvēkus par pēdējā postītāja, kuram vēl jānāk, prototipiem.

Kas tad viņš ir?

Tāpat kā ar tik daudziem pravietojumiem, šī pravietojuma nodoms noteikti ir tāds, ka, kad tas piepildīsies, tad mēs zināsim. Tā mērķis nav tieši norādīt uz šo individu tik daudzus gadus iepriekš. Kas mums top zināms no Dan.11 ir, ka „grēka cilvēku” sauc arī par „ziemeļvalsts ķēniņu” un tā ierasts dēvēt Asīrijas – tagadējās Irānas / Irākas / Kurdistāna / Sīrijas valdnieku. Un augstāk mēs parādījām, ka Vecās Derības panti par Asīrijas valdnieku ir pamatā citiem ‘antikrista’ pravietojumiem Jaunajā Derībā. Vārdkopas „nicināts cilvēks” lietojuma vēsture ir interesanta pati par sevi. Ja uzskatām par zīmīgu pirmo šīs vārdkopas lietojumu, tad 1.Moz. 25:34 tā lietota, runājot par Ēsavu, kas „nicināja” savu pirmdzimtību. Ēsavs ir daudzu arābu cilšu tēvs. Un šī vārdkopa atkal parādās Obadjas 2 Edoma aprakstā, filistieša Goliāta / palestīnieša (1.Sam.17:42), amonieša Tobijas un arāba Gešema (Neh.2:19), Hamana, ebreju vajātāja (Esteres 3:6) aprakstos, kas visi nicināja / nievāja Dieva tautu un tās svētumu. Visi šie cilvēki bija „nicināta cilvēka”, arābu Asīrijas valdnieka prototipi, kurš atkal vajās Dieva tautu.

Šim pēdējo dienu „ziemeļvalsts ķēniņam” „prefī stāsies kuģi no Kitimas”, viņam būs konflikts ar „dienvidvalsts ķēniņu” Izraēlas sakarā, viņš viltīgi sēdēs pie sarunu galda, vajās Dieva tautu un saņems palīdzību no tiem, kas atkāpsies no ticības. Viņš piesavināsies valdību ar viltu „miera” vārdā (Dan.11:21); kas asociējas ar „miera un drošības” saukli, kas skanēs neilgi pirms Kunga atgriešanās saskaņā ar 1.Tes.5:3. Viņš nāks pie varas pēkšņi no vājas un nelielas tautas [Irākas?] (Dan.11:23). Visu šo laiku būs patiesības sludināšanas uzplaukums (Dan.11:33; 12:3). Kā tas viss būtībā izvērtīsies, ir grūti iedomāties. Bet kad tas notiks, tie, kas saprot Daniēlu, kā teica Kungs Jēzus, tie sapratīs. Un tas arī ir šī pētījuma mērķis - „kas to lasa, lai uzmana” bija Kunga komentārs šo pravietojumu pētīšanas sakarā!

SESTĀ NODAĻA

DAŽI SECINĀJUMI

6-1 Daži secinājumi

Bībeles patiesības tīkls

Viena patiesa sapratne noved pie otras, tāpat kā viena maldīga sapratne noved pie otras maldīgas interpretācijas. Ņūtona dzīves pētnieks Stīvens Snobelens secina, ka Īzaka Ņūtona trīsvienības noliegums un stingrā ticība tikai vienam Dievam bija pamatā arī velna personības noliegumam. Es jau citviet esmu rakstījis par trīsvienības maldīgumu, it īpaši grāmatā „Īstenais Kristus”. Abu ķecerību, kā šķietamo triju „personu” trīsvienības, tā arī Sātana būtnes pamatā ir atteikšanās pieņemt vienkāršo Bībeles mācību, ka visam šai pasaulē pastāvošajam ir miesiska forma. Bībele nezina citu pastāvēšanas formu. Ja Dievs patiesi ir viens Dievs, vienīgais varas avots, tad velnam gluži vienkārši šeit nav vietas, vismaz tādā veidā kā vairums ‘viņu’ saprot. Bez tam – mūsu uzskati par velnu ietekmē arī mūsu uzskatus par Dievu daudz praktiskākā veidā.

Pieņēmums, ka Dievs neļauj ciest nevainīgajiem, ir novedis pie nepieciešamības radīt domu par velna būtni, lai izskaidrotu briesmīgo mums visapkārt redzamo ciešanu un netaisnību virkni. Bet lai kā mēs to saprastu, vai censtos to saprast, fakts ir tas, ka Bībeles Dievs *pieļauj* nevainīgo ciešanas – kam visskaidrākais piemērs ir Viņa mīļotā Dēla ārkārtējās garīgās un fiziskās ciešanas. Mēs Dievam esam kā skudras cilvēkam. Mēs nekad nespēsim saprast, tieši kāpēc Viņš pieļauj grēka un ļaunuma pastāvēšanu. Bet galu galā mēs ticam, ka kaut kādā veidā, kādreiz pēc Jēzus Kristus atgriešanās uz zemes Viņa Valstība uzvarēs. Tad mēs beidzot sapratīsim, tad mēs uzliksim visus punktus uz ‘i’ un saskatīsim ainavu visā tās skaistumā – un tieši tas man šķiet skaistākais no Valstības priekiem, kura es ar nepacietību ilgojos. Labā vēsts par Dievu, Viņa Dēlu un Viņa Valstību manos priekšstatos caurauž visu Bībeli; viena patiesība izriet no otras un tā joprojām.

Šim Bībeles patiesību tīklam, diemžēl, ir arī otra puse – maldīgas sapratnes tīkls. Jo tālāk tajā, jo nopietnāki ir neatbildētie jautājumi un pretrunas, kas savukārt daudzus noved pie izmisuma un vilšanās, domājot par grēka un ļaunuma problēmām. Mēs nosauksim dažas no tām:

-Dieva iecerēto pārbaudījumu un problēmu mērķis ir mūsu garīgā attīstība. Taču ja mūsu pārbaudījumi un problēmas ir no velna, vai tad tā viņš cenšas apturēt mūsu garīgo attīstību un nepieļaut pestīšanu?

-Līdzīgi, tiek uzskatīts, ka Jēzus nāvē vainojams velns un daži no agrīnajiem baznīcas ‘tēviem’ apgalvoja, ka ar Kristus asinīm bija jāatpērk dvēseļu pestīšana (kaut gan Bībelē par to nav ne vārda). Taču ir pilnīgi skaidrs, ka mūsu pestīšanas un piedošanas avots ir Kristus nāve; jo patiesi ar nāvi krustā Kristus iznīcināja velnu (Ebr.2:14). Kā tad velns varēja izraisīt Kristus nāvi, ja tieši tā bija nepieciešama cilvēku pestīšanai? Vēl jo vairāk, Jēzus nāve bija Dieva iecerē no paša sākuma, kas Ēdenē tika priekšvēstīta ar dzīvnieku kaušanu, lai sagādātu apģērbu Ādamam un Ievai (salīdz. ar Atkl.13:8). Dievs Jēzu „pēc

Sava lēmuma un paredzes nodevis” (Ap.d.2:23; Ebr.10:9; Gal.1:4). Jautājums paceļas, vai velns pilda Dieva gribu, jebšu nē? Klasiskā atbilde ir, ka nē; ka velns strādā pret Dieva gribu. Kāpēc tad jāapgalvo, ka velns vainojams Jēzus nāvē, pieprasot Viņa asinis? Jo patiesībā Jēzus nāve bija Dieva gribas un nodoma virsotne.

-Doma par velna pieprasīto izpirkuma maksu, proti, Jēzus asinīm, radās no uzskata, ka izpirkuma maksai bija jābūt kam augstākam par vienkārša cilvēka dzīvi, tai bija jābūt dievišķai. No šejienes arī radās tragiski maldīgā doma par Jēzu kā Dievu. Šo domu virzīja Vasilijs un Nisas Gregorijs. Augustins šo ‘grūto jautājumu’ par to, kāpēc Sātans neieredz Kristu, atrisināja, sakot, ka tas bija ‘neizbēgami’, jo Jēzus bija Dievs. Es neredzu nekādas loģiskas neizbēgamības – manuprāt, tas atspoguļo vien to, kā viens maldīgs uzskats [piem., ka Jēzus ir Pats Dievs] noved pie otra [piem., ka tādēļ Sātans neieredz Jēzu].

-Doma [kuru izvirzīja Klements un Origenis un tālāk attīstīja Miltons „Zaudētajā paradīzē”], ka Jēzus un Lucifers bija it kā brāļi, kā daļa no sākotnēji duālā kosmosa, kam raksturīga šķelšanās labajā un ļaunajā, prasīja Jēzus personīgu iepriekšpastāvēšanu – vēl viena doma, kurai nav nekāda atbalsta Bībelē. Jāatzīmē, ka persiešu duālistiskais mīts par laba un ļauna dieva pastāvēšanu arī apgalvoja, ka šie abi dievi sākotnēji bijuši dvīņu brāļi – un tas arī būs iespaidojis baznīcas ‘tēvu’ domas šajā jautājumā.

-Ir jāatzīmē, ka daudzi pagānu mīti par dievu cīņām attēloja dievu-varoni, kas cīnās ar otru dievu un uzvar. Šī domāšanas veida iespaidā klasiskajā kristietībā ieviesās tendence domāt, ka Jēzus arī ir dievs un tādēļ ir pastāvējis laiku pirmsākumos, kad šis konflikts šķietami noticis. Vairākas reizes šajā pētījumā mums būs jāatzīmē, ka Bībelei svešā ideja par trīsvienību iespaidoja, kā arī savukārt iespaidojās no Bībelei neraksturīgās domas par sātanu kā atsevišķu būtni.

-Pirmā gadsimta autors Plutarhs definē uzskatus par dēmoniem, kas dominēja pirmā gadsimta Vidusjūras tautu pasaulē, kā starpniekiem starp dieviem un cilvēkiem, kuri runāja ar orakulu muti un caur saviem priesteru kārtas pārstāvjiem virs zemes. Viņš saka, ka dēmoni ir sava veida cilvēku ‘nemirstīgo dvēseļu’ (1) forma. Ļauno garu apsēstais vīrs geraziešu novadā „dzīvoja kapenēs” – iespējams dēļ pārliecības, ka viņš iemieso kāda mirušā dvēseli. Kad apsēstais tapa Jēzus dziedināts, tas vairs neuzturējās kapenēs. Mācība par dēmoniem un nemirstīgajām dvēselēm ir cieši saistītas; un ‘nemirstīgās dvēseles’ pilnīgi noteikti nav saistītas ar Bībeles atklāsmi. Ja lasot Jaunās Derības atsauces uz apkārtējās pasaules uzskatiem par ‘dēmoniem’, mēs secinām, ka tādēļ šie apkārtējo tautu reliģiskie uzskati ir pareizi un dēmoni / ļaunie gari patiesi pastāv, mēs pievienojamies arī ticībai par nemirstīgajām dvēselēm. Jozefs Flavijs „Jūdu karos” (1.47,82,84; 6.47) arī izseko šo saistību starp ticību dēmoniem un nemirstīgajām dvēselēm. Arī P.G. Bolts izseko šo saistību starp ebreju ticību gariem un dēmoniem (2). Zīmīgi, ka abos gadījumos, kad mācekļi veco uzskatu iespaidā noturēja Jēzu par garu, viņu personīgie šo notikumu pieraksti pārliecina par šo uzskatu maldīgumu – dzīvība var pastāvēt tikai miesiskā veidā nevis bezmiesiska gara veidolā.

-Maldīgie uzskati par sātanu saistās ar maldīgajiem uzskatiem par elli. Ja ļaunajiem ir jācieš elles mocības, kas tad ir to mocītājs? Tieši tādēļ bija jārada doma par velnu un dēmoniem ar dakšām un trijzariem un tml. Taču Bībeles elle nav nekas cits kā kaps; un ļauno sods ir „otra nāve” (Atkl.2:11) – savukārt bibliiska nāve nepārprotami ir nemaņas stāvoklis. Uzskati par elli bija Origena īpašais klupšanas akmens. Tāpēc ka viņš ticēja maldīgajai mācībai par nemirstīgo dvēseli, viņš secināja, ja Sātanam izdodas gūt mūžīgu sodu grēciniekiem, tad Sātans galu galā uzvar. Pamatojoties uz to, viņš sprieda, ka galu galā arī sātanis pieredzēs pestīšanu un būs vispārēja pestīšana visiem. Bībelē tādas

mācības nav – tā vietā ir reāla iespēja, ka grēku dēļ mūžīgo nākotni mēs varam nepieredzēt.

-Man liekas, ka mēs visi intuitīvi sajūtam, cik nepilnīga ir šī pasaule. Zemapziņā mēs visi ilgojamies pēc labākas pasaules, brīvākas dzīves, bez visa tā, kas mūs tagad iegrožo. Mūsu nākotnes vīzija un cerība saistās ar šīs pasaules nepilnību apzināšanos. Ja mēs dzīvojam pārliecībā, ka patiesā problēma ir kosmiskā Sātana pastāvēšana, tad mēs ilgosimies pēc tās dienas, kad Sātans būs miris. Ja mēs dzīvojam pārliecībā, ka patiesā problēma ir cilvēku grēcīgums [mūsu pašu ieskaitot] un tas arī izraisa nāvi, tad mēs cerēsim uz pasauli, kurā vairs nebūs grēka un nāves, kurā mēs nebūsim grēcīgi un nepastāvēs grēka alga – nāve... un šī nav viena no ātri gaistošām cerībām, jo tā saskan ar Bībeles evaņģēlija vēsti par burtisku nākamās Dieva Valstības nodibināšanu virs zemes. Cits redzes viedoklis atspoguļots jūdaistu-atkritēju „Jubileju grāmatā” 19:28. Šajā fragmentā tiek atstāstīti Bībeles pieraksti par Īzākam un Jēkabam dotajiem apsolījumiem, kas ietver burtisku, fizisku, šķīstītas, no grēkiem attīrītas zemes mantojumu. Bet šie bibliskie pieraksti par Dieva Valstības virs zemes apsolījumiem ir sagrozīti apsolījumā atbrīvoties no Sātana: „Mastemas gari, kas novērsa tevi no Kunga, vairs nevaldīs pār tevi un tavu dzimumu”.

Vistraģiskākais ir tas, ka doma par visuma duālismu [laba Dieva un slikta Dieva pastāvēšanu] ir tā iesakņojusies dažu prātos, ka sātana noliegums velk līdzī ar Dieva noliegumu. Populāri kļuvuši Džona Veslija vārdi: „Nav Sātana, nav Dieva”. Tas noteikti ir pamatā daudzu tradicionālo kristiešu *uzstājībai*, ka ticība sātana būtnes pastāvēšanai ir būtiska pestīšanas evaņģēlija sastāvdaļa. Ja nav ļaunā, tad viņuprāt tas noliedz arī patieso Dievu. Tas viss atgādina viduslaiku domāšanu, kad sātana noliedzējus pieskaitīja ateistiem. Tas norāda uz to, cik stiprs ir maldīgo uzskatu tīkls. Dievs *ir* pamatos labs Dievs, kas galu galā ved mūs uz labu; un Viņa Visvarenība un pārākums nepieļauj nekādu nopietnu viņam pretstatītu spēku pastāvēšanu. Tas nav ateisms – tas ir teisms, kādam tam ir jābūt.

Dekorāciju maiņa

2006.gadā veiktā amerikāņu kristiešu aptauja [publiskota www.barna.org] uzrādīja, ka:

- * 55% uzskata Sātanu drīzāk par ļaunuma simbolu nekā par reālu būtni.
- * 45% jaunpievērsto kristiešu netic Sātana kā reālas būtnes eksistencei.
- * 68% katoļu Sātans ir tikai simbols, tie neuzskata, ka Sātans attiektos uz reālu būtni. Jāatzīmē, ka pēdējais „Katoļu enciklopēdijas” izdevums vairs nedefinē Velnu kā „ārēji pastāvošu realitāti”, bet atsaucas uz to kā uz „psiholoģisku spēku simbolu”.

1997.gadā 114. ASV Prezbitēriešu baznīcas Ģenerālā asambleja uzdeva Teoloģijas un kultūras padomei izpētīt „velna būtnes un dēmonu jautājumu” un ziņot par šī pētījuma rezultātiem. Saskaņā ar viņu secinājumiem, Bībele nevar atbalstīt Sātana būtnes pastāvēšanu, kaut gan daži kristieši uzskata, ka šī doma atbalsta viņu pasaules uzskatu. Mūsu kontekstā ir interesanti atzīmēt šīs padomes internetā sniegto komentāru: „Kristiešu teologi ir vienmēr laužījuši galvu par pretrunu starp apgalvojumu no vienas puses, ka viss (kas pastāv) ir Dieva radīts un no otras puses, ka „ir” un „pastāv” ļaunums. Kā var atzīt labu Dievu, kas ir visa pastāvošā radītājs, un tad runāt par ļaunuma un ļaunu būtnu pastāvēšanu?”. Tieši šī sarežģītā jautājuma pētīšana ir mūsu darba mērķis. Šķiet, ka daži jau sāk apjēgt šīs problēmas būtību.

Šo kopējo ainu apstiprina arī cits, no pirmā neatkarīgs pētījums (3). Taču baznīcas kungu nemitīgi piesauc Sātana būtni, izmantojot to kā draudu, lai piedabūtu cilvēkus maksāt desmito tiesu, nākt uz baznīcu utt. Taču tas liecina par viņu atpalcību no reālās cilvēku domāšanas par lietām. Taču es nevaru uztvert šos ciparus kā labu ziņu, ņemot vērā to, cik izplatīta kristiešu sabiedrībā ir pakļaušanās miesiskumam, bibliskajam ‘velnam’. Es redzu, ka cilvēki ir uztvēruši, cik muļķīgi ir ticēt Sātana personībai. Taču tā vietā nav nācis nekas labāks; nerunājot jau par milzīgo izaicinājumu, kas pastāv tās patiesības apziņā, ka mūsu pašu prāts ir mūsu galvenais pretinieks, mūsu Sātans un mums ir jācīnās ar to katru mīļu brīdi Dieva Gara spēkā.

Neskatoties uz to, ka ticība velna personībai un dēmoniem iet mazumā, es esmu pārliecināts, ka tas nenozīmē, ka cilvēkiem ir skaidrība šajās lietās. Mitoloģiskie uzskati turpina dzīvot, tērptoties citās drānās. Mūsdienīgā kultūra ar tās zinātnisko noslieci grēcīgos eņģeļus un dēmonus ir aizvietojusi ar citplanētiešiem, kas ierodas lidojošos šķīvīšos un izvaro sievietes. Tāda veida ‘zinātniskā fantastika’ ir laidusi dziļas saknes sabiedrībā un kultūrā. Un nekad iepriekš nav bijuši tik izplatīti ‘ienaidnieku’ meklējumi citos tā vietā lai pieņemtu kā faktu to, ka vislielākais mūsu ienaidnieks ir mūsu pašu dabiskais grēcīgums. Kristieši saskata ļaunuma perēkli musulmaņos tāpat kā tas bija krusta karu laikos; tāpat kā dažādos laika posmos 20.gadsimtā kristieši to saskatīja krievos, komunistos, melnajos; tajos, kas neatzīst trīsvienību; šķirteņos; tajos, kas košļā gumiju baznīcā un tml. Šķiet, ka mēs allaž tiecamies no jauna definēt šo ārējo ‘ienaidnieku’, ‘Sātanu’, izvairoties atkal un atkal no būtiskās mums piemītošās problēmas – mums dabīgi piemītošā grēka un pašapmāna.

Mēs runājam par milzīgo duālisma ietekmi – domas par labā dieva un sliktā dieva pastāvēšanu. Ja ir Dievs, tad jābūt arī velnam; ja ir eņģeļi, tad jābūt arī dēmoniem / ļaunajiem gariem; ja ir debesis, tad jābūt arī ellei. Un mēs centāmies parādīt, ka duālisms nav Bībeles mācība, tieši pretēji. Pēdējo dažu gadu desmitu patīkamā tendence ir tā, ka daudzi kristieši tagad atzīst, ka ‘elle’ nav nekas cits kā vienkārši kaps; un ka taisno atalgojums un cerība ir Dieva mūžīgā Valstība zemes virsū, nevis došanās debesīs pēc nāves. Man šķiet, ka debesis / elle duālisma noliegumam ir jāiet vēl tālāk, ieskaitot Sātana personas noliegumu un pieņemot Dievu kā ‘visu visā’. Mūsu cilvēciskajam spriešanas veidam duālisms ir ļoti pievilcīgs; tas pieļauj vienkāršotu skatu uz dzīvi no divām pretējām pozīcijām: Mēs un Viņi, kauboji un indiāņi, varoņi un nelieši, draugi un ienaidnieki... visu laiku izvairoties no sapratnes, kas ir būtiska kristietībā, ka vislielākā cīņa, kas cilvēkam ir jāizcīna, ir cīņa sevī.

Psihologi uzskata, ka cilvēka psihei piemīt baiļu nepieciešamība, tā vēlas baidīties. Tas redzams no lielās teroru stāstu, filmu, tēlu, Stīvena Kinga romānu popularitātes; arī no masu informācijas līdzekļu sapratnes, ka to globālie patērētāji kāri uztver terorisma ziņojumu iedvestās bailes un sensācijas. Visiem pagānu domas par ‘Sātana būtnes’ priekštečiem kopīga ir bijusi baiļu un šausmu iedvešana. Patiesas kristietības mērķis ir ‘aizdzīt’ bailes ar ticību visaptverošai Dieva mīlestībai (1.Jņ.4:18). Tik daudzas pakļaušanas sistēmas ir izmantojušas bailes no sātana – lai izaudzinātu bērnus paklausībā, draudzes – priesteru pakļāvībā un tml. Sen jau būtu laiks saprast, ka Dievs tā nestrādā. „Jo bailēm ir mokas” (1.Jņ.4:18) un tieši no tām mūs paglābj patiesa Kristus krusta izpratne. Dievs nenodarbojas ar psiholoģiskām manipulācijām, viņš neizmanto bailes, lai mūs pakļautu. Kaut gan jāsaka, ka cilvēce arvien vairāk nonāk baiļu varā. Cilvēki var smieties par bailēm no Lohnesas monstra, vilkačiem, dīvainām nakts

skaņām...taču mūsos mīt nepieciešamība izjust bailes, kurai šī visnotaļ izplatītā Sātana būtnes doma ir mīļa. Tādēļ ir tik grūti pārvarēt šo domu virzību. Gribētos cerēt, ka šis pētījums jums ir palīdzējis šajā ziņā. Sen jau ir pienācis laiks radikāli jaunai domāšanai par Sātanu un par mums pašiem, 21.gadsimta cilvēces traģēdijai uzšķirot arvien jaunas lappuses.

Pēdējais aicinājums

Šajā grāmatā es esmu tik daudz runājis par nepieciešamību cīnīties pret grēku mūsos, apgūt paškontroles spēju, izprast, ka mūsu lielākais personīgais sātans / pretinieks ir mūsu cilvēka daba un tās grēcīgās tieksmes. To es gribu atkārtot arī grāmatas noslēgumā. Bet līdz ar to es nevaru neizteikt brīdinājumu. Es būtu pievilis lasītājus, ja es aicinātu jūs tikai nomākt jūsu grēcīgās tieksmes bezkaislīgā burta kalpības veidā. Es nepiederu pie K.G. Junga pielūdzējiem, taču viņš līdz ar citiem psihologiem ir pamatoti atzīmējis, ka apspiežot savas kaitīgās vēlmes, mēs varam radīt sevī „ēnu” personību, sava veida negatīvu spēku sevī, kas var brīžiem izlauzties uz āru. Kā piemēru varētu minēt augstas pašsavaldības kristieti, kura agresivitāte brīžiem izlaužas uz āru gaužām nepievilcīgā veidā, reaģējot uz kādu maznozīmīgu problēmu. Šīs apspiestās vēlmes nepazūd tāpēc vien, ka tās tiek apspiestas – tās var novest, sākot no kuņģa čūlas līdz sevis ienīšanai (4). Šī ļaunuma apspiešana individuāli ir saistīta ar lielā pasaules ļaunuma apzināšanās noliegumu un apspiešanu; un tas ir viegli izdarāms, ja mēs to visu norakstām uz kāda pārcilvēciska Sātana rēķina. Solžeņicins par to ir daudz domājis un secinājis: „Klusējot par ļaunumu, apglabājot to tik dziļi mūsos, ka virspusē par to nekas vairs neliecina, mēs to implantējam un nāks laiks, kad tas celsies augšup tūkstoškārtīgi.” (5). Ir jābūt citai izejai, ko Neumanns sauc par „jauno ētiku”, kas izriet no šīs sapratnes. Es domāju, ka šī ‘cita izeja’ ietver sevī pilnīgu pakļāvību Kungam Jēzum Kristum kā mūsu personīgajam Kungam un Saimniekam, kristības Jēzū Kristū ar pilnu iegremdēšanos Viņā, tādu ticību un rīcību it kā mēs būtu „Kristū” un Viņa taisnība un personība tiktu pielīdzināta mums, kā Jaunajā Derībā teikts „ticība tiek pielīdzināta par taisnību”. Mūsu paš-uztvere izmainās un, pat grēkojot, mēs uztveram sevī „esam Kristū”, rīkojoties kā Viņš rīkojās un domājot kā Viņš domāja. Romiešiem 7 Pāvils runā par savu nožēlojamo neveiksmi paškontroles un grēka apspiešanas ziņā, jo grēka vara izrādījās daudz stiprāka...un Romiešiem 8 viņš izsaka pateicību Dievam par Viņa dāvāto izeju, kas mums dota „Kristū”, ka mēs tērpjamies Kristus Garā un Kunga Jēzus personībā. Un tas viss ir kontekstā ar viņa aicinājumu Romiešiem 6 izprast kristības kā personīgu pakļaušanos Kristum, „ka mūsu vecais cilvēks ticis līdz krustā sistis, lai tiktu iznīcināta grēkam pakļautā miesa un lai mēs vairs nekalpotu grēkam, jo, kas nomiris, tas ir taisnots [atbrīvots] no grēka...Tāpat spriediet arī jūs par sevi, ka esat miruši grēkam, bet Jēzū Kristū dzīvojiet Dievam...Tad grēks vairs nebūs jūsu kungs...no grēka atsvabināti, kalpojat taisnībai...Bet tagad, kad jūs esat atsvabināti no grēka un esat kļuvuši par Dieva kalpiem, jūsu ieguvums ir svēttapšana un tās gals – mūžīga dzīvība”.

Es esmu vairākkārt runājis par grēka un ļaunuma rašanās problēmu un cilvēka iekšējās cīņas pret to nepieciešamību. Lai cik svarīgi, pareizi un nepieciešami tas būtu, galvenais ir tas, ka Kungs Jēzus Kristus krustā ir iznīcinājis „velnu”, grēku, ļaunumu visos tā izpausmes veidos, guvis uzvaru pār to (Ebr.2:14-18). Viņa nāves rezultātā gūtā pestīšana nebija kāds abstrakts darījums; tā nebija teorija, bet gan reāla lieliska dzīve un uzvaru nesoša nāve, kas vainagojās ar tikpat reālu augšāmcelšanos. Tas nozīmē, ka personīgi jūs un arī es pats esam brīvi no grēka un ļaunuma varas un pat nāves. Tika pavērts ceļš reālai, daudznozīmīgai, izjustai piedošanai un mūžības cerībai mūžīgā Valstībā bez

ļauņuma. Šo realitāšu priekšā valoda zaudē savu varu un nozīmi; komentāri kļūst bezjēdzīgi. Vienīgā reakcija varētu būt ne kādas citas teorijas pieņemšana, nedz nedaudz mainīta izpratne; bet gan pateicības papildīta dzīve.

Piezīmes

- (1) See Plutarch, *Oracles in Decline* in D. Russell, ed., *Plutarch: Selected Essays and Dialogues* (Oxford: O.U.P., 1993).
- (2) P.G. Bolt, „Jesus, the Daimons and the Dead”, in *The Unseen World*, ed., A.N. Lane (Exeter: Paternoster, 1996).
- (3) Andrew Delbanco, *The Death of Satan: How Americans have Lost the Sense of Evil* (New York: Farrar, 1995).
- (4) Šo parādību ir aprakstījuši un analizējuši daudzi autori, kā arī koncentrācijas nometnes bijušais ieslodzītais Viktor Frankl, *Man's Search for Meaning* (New York: Simon & Schuster, 1963); Erich Neumann, *Depth Psychology and the New Ethic* (New York: Harper Collins, 1973); Antonio Moreno, *Jung, Gods and Modern Man* (Notre Dame: University of Notre Dame Press, 1970) especially p.41.
- (5) Alezander Solzhenitsyn, *The Gulag Archipelago* (New York: Monad Press, 1974), p.178.

Sestā atkāpe: Ciešanas

PAR CIEŠANĀM

Cietējiem Evaņģēlijs patiesi ir prieka vēsts. Visiem reiz pienāk ciešanu laiks un visi ilgojas izkļūt no tā pēc iespējas ātrāk. Mierinātāji nespēj remdēt ciešanas, taču palīdzot cietējiem tie ir kā aizsargtīkla daļa ar Dievu tajā vietā. Dievs svētī tos abus un Viņa vaigs uzlūko tos. Pat ciešanu izraisītā spēku izsīkumā mūsu atlīdzība ir debesīs. „Svētīgi tie, kam bēdas, jo tie tiks iepriecināti”, Mateja 5. Cietēju alga ir liela debesīs tiem, kas cieš Dieva dēļ.

Tiem, kas izraisa ciešanas, būs visgrūtāk

Necilvēcīgo mocītāju stāvoklis ir daudz sliktāks par viņu upuru stāvokli, jo mokām pakļautie var izvēlēties, kā uztvert šīs mocības. Patiesi garīgs uztveres veids var vērst jaunu apstākli no tumsas gaismā. Mēs varam arī „redzēt” Viņu, kā tas notika ar Daniēla trīs draugiem, kad nekas cits vairs nevar palīdzēt. *Raugies augšup, jo Es esmu ar tevi.* Jau tagad ir jābūt prieka priekšnojautai *ciešanās pirms prieka un krustā pirms kroņa.* Lai kādas būtu ciešanas, tās nereti tik ātri nepāriet kā mums gribētos, taču Viņš vienmēr būs mums līdzās.

Liela ciešanas ar Dievu

Liela ciešanās mēs jūtamies Dieva pamesti un kādu brīdi, tāpat kā Ījabs, nespējam atmest neticību. Mēs pat varam izjust kārdinājumu noliegt Dievu. Ījabs teica: „*Ja es eju uz austrumiem, tad Viņa tur nav, un, ja es eju uz rietumiem, tad es Viņu nepamanu. Ja Viņš darbojas ziemeļos, tad es Viņa nesaredzu, ja Viņš pagriežas uz dienvidiem, tad es Viņa tāpat nesaredzu*”. Dieva ziņā ir noteikt, cik ilgi un stipri mums jācieš. Ja mēs pakļaujamies, Viņš ir mūsu „patvērumš”, 32.psalms, kur pirms mums bija Kristus miesa. Neatsakoties no Dieva, ciešanas var gūt nozīmi, ja mēs lūkojamies uz priekšu un augšup, zinot, ka „*nē*” ir tikai uz brīdi, 1.Pēt.1:6-9. Mūsu ciešanu izpratne ir iespēja augt ticībā, jo Svētajos Rakstos lielie cietēji ir tie, kas nes Gara augļus, Gal.5. Mēs varam *pilnveidoties ciešanās.* Kristus pilnveidojās, *pakļaudamies ciešanās.* Nedz tumsa, nedz elles vārti nevar turēties pretī Dieva pārveidošanas spēkam, kad ļaunums pārvēršas savā pretspēkā līdzīgi ceturtajam Kristus līdziniekam uguns peklē. Rūgtums, kuru Dievs vērs

dvēseles mīļumā, rada sapratni un uzlabo mūsu attiecības ar Viņu. Ja mēs kļūstam līdzīgāki Viņam mūsu attiecībās ar citiem, tas arī ir viss, ko Viņš no mums sagaida.

Vilšanās

Vilšanās aizmiglo skatu uz priekšu un mums rodas nepieciešamība pēc svaiga skata uz ticību un cerību, kas palīdzētu mums lūkoties uz priekšu un augšup, jo pretējā gadījumā cilvēka stāvoklis ir gaužām bēdīgs. Psalmis 62:5: „*Esi klusa, mana dvēsele, vērsdamās uz Dievu, jo no Viņa nāk mana cerība!*” Tas ir vairāk kā optimisms, tā ir dzīve ar ticību, drosmi un apņēmību sagaidīt to labo, kas mums priekšā. Dievs var izmantot arī fizisku trūkumu, kā Jēkaba gadījumā, pilnveidošanās nolūkā. Viņš ir vienmēr līdzās, vērojot un palīdzot pilnveidošanās procesam, arī „nē” atbildes gadījumā.

Dievs darījis taisnus Savus ceļus Dāvida, Jāņa Kristītāja un Stefana priekšā, tāpat kā arī Jēzus Kristus priekšā. Viņu morālie spriedumi bija dziļi, līdz pat „*Piedod tiem*” attiecībā uz saviem mocītājiem. Mums arī būs jācieš cik spēka, augot gudrībā, saskaņā ar Viņa nolūku un vēlmi. Mūsu lēmumiem pietrūkst Dieva gudrības un, ja mēs lūdzam Dievu palīdzēt mūsu ciešanās, Viņš strādās atsevišķi ar katru no mums. Svētīts ir tas cilvēks, kuram nav jāzina atbildes uz visiem jautājumiem.

Vai tā būs vilšanās *bez* Dieva, vai vilšanās *ar* Dievu? Raksti nekad nenovērtē sāpes vai izmisumu un vilšanos pārāk zemu, jo tā ir zīme, ka mēs alkstam beigu. Jūs nespējat sekmīgi cīnīties ar Dievu, taču pazemība ilgstošu ciešanu pieņemšanā nesīs mums svētību, kā tas teikts Psalmos un Ījaba grāmatā. Mums nav dots zināt Dieva iemeslus, bet mēs nevaram riskēt, atsakoties pieņemt ciešanas. Ciešanas ir tumšs un sarežģīts ceļš, kas jāstaigā, piedodot nepiedodamam un lūdzot svētību ļaunumam. Tad mēs līdzināties Dievam, 2.Kor.1:3-7.

Tuvojieties Dievam

Lūgšanas ir efektīvas, kad mums ir cieša saikne ar Dievu, lai kāds arī būtu to rezultāts. „*Lūdziet bez mitēšanās Dievu*” (1.Tes.5:17). Lūgt „*bez mitēšanās*” nav iespējams, tātad „*bez mitēšanās*” jānozīmē tādu tuvību ar Viņu, staigāšanu ar Viņu Vissvētākajā vietā, kur Viņš zina mūsu vajadzības vēl pirms mēs par tām ieminamies. Cīnīties un sasniegt šo vietu ir balva Viņam un Viņa klātbūtne liek aizmirst par ciešanām, kad mēs sajūtam, ka Viņš cieši tur mūs Savā rokā. Tad ciešanas ir kā Dieva vēstījums mums.

Dievs negarantē mierīgu nāvi vai ātru galu ciešanām, bet Viņš piedāvā veidus, kā pārvarēt apstākļus un bažas. Viņš ir nodrošinājis pēcnāves dzīvi Valstībā. Bet mēs arvien vēl saucam, „*Kad mitēsies apspiešana?*” Viņš atbild: „*Esiet pacietīgi, Es vienmēr esmu līdzās*” bet „*vēl ne*”. Mēs nezinām, kad *vēl* izbeigsies, taču mūsu uzticība aug mūsu ciešanās. Ja mēs izmetam visu no galvas un ļaunajam uz Dievu, tas palīdz mums atbrīvoties no ciešanām. Tieši šī ir tā mācība, ko Dievs piedāvā mums mūsu ciešanās.

Neizmērojamas dāvanas un liela svētība nenodrošina mūs pret ciešanām. Bez Dieva nodrošinājuma no bagātībām nav nekāda labuma tieši tāpat kā tās nenes labumu ļaunajam cilvēkam. Tās nedeva labumu Salamanam, un viņš padevās ļaunumam. Bieži vien cilvēks ir traģiskas izvēles priekšā, iegūt vēlamo vai neiegūt vēlamo. Dieva tauta turpināja kurnēt par Dieva apslēptību, nesadzirdot Viņa atbildi, ka grēku nožēla atgriezīs tos pie Dieva. Viņa derība ar mums arī ietver paklausību. „*Es celšu Savu lielo Vārdu atkal godā*”, Ecēhiēla 36:23. Dieva noslēpumainie darbi sākās Ēdenē un vainagojās ar

Pāvila vēsti pagāniem. „Dievs, bagāts būdams žēlastībā...arī mūs, kas savos pārkāpumos bijām miruši, darījis dzīvus līdz ar Kristu”. Šis Ef.2 atklātais noslēpums no jauna uzsver grēku nožēlošanas nepieciešamību, lai atgūtu tuvību ar Dievu.

Noregulējiet attiecības ar Dievu

Kad nākotne ir miglā tīta, Dieva vārdi iedveš cerību. Pēc pagātnes neveiksmēm Dievs neklusēja, bet atkal atjaunoja cerību, kad Viņš sūtīja Savu Dēlu. Jēzus deva atbildes. Viņš nomierināja klausītājus ar vārdiem: „Kas Mani ir redzējis, tas ir redzējis Tēvu”. Bet vairums neņēma nopietni Viņa apgalvojumu, ka Viņš ir ķēniņš vai pestītājs. Viņš demonstrēja vadmotīvu, ka grēku piedošana ir nopietna gatavošanās Valstībai. Neviens cits nevar pareizi novērtēt manu piedošanu. To zina tikai Dievs. Ļaudis redzēja klibus staigājam un aklus redzam, bet pamatvēstījums par atkal apvienošanos ar Dievu caur grēku piedošanu tos nerasniedza. Bez cerības un bez ticības, tie visu pārprata un to liktenis bija neticība.

Šaubu māktos neiedvesmoja vārdi „*Mana valstība nav no šīs pasaules*” un tie nepieņēma Dieva Dēlu un sita To krustā. Dievs neiejaucās, lai to novērstu, taču šis notikums atvēra Vissvētāko vietu katram, kas staigā ar Dievu. Krusts nebija neveiksme, jo tas bruģēja ceļu citiem. Daži uzdod jautājumus un ņirgājas, piemēram, kāpēc ļauni cilvēki, grēcīgums, nabadzība un netaisnība dominē, un kāpēc Viņš nesūta Savu Dēlu? Jo tāda ir Viņa griba šobrīd.

Jēzus atjaunoja tuvību ar Dievu, kas tika sagrauta Ēdenē, parādīdams šo ceļu mums. Ja Jēzus būtu padarījis savus ienaidniekus nespēcīgus bez ciešanām, Viņš tagad nevarētu būt kopā ar mums kā mūsu pestītājs. Tas atjauno mūsu ticību, ka labais uzvarēs. Dievs mūs mīl, neieredzot mūsu ļaunos gājienus, žēlīgi piedod un līdz ar mums pārdzīvo, kad mēs ciešam labu darbu dēļ. Viņš arī dod mums norādījumus, kā celt ticīgo baznīcu kā jaunu dzīves vietu Viņam. Dievs bija un ir klāt visneticamākajās vietās. Mēs Viņu redzam Viņa baznīcas sejā. Templis vairs nav fiziska celtnie, bet „*Kristus miesa*”. Pāvils mums atgādina: „*Vai jūs nezināt, ka jūs esat Dieva nams un ka Dieva Gars jūsos mājā?*” Tagad nav iespējams sagraut šo dievišķo celtni. Dievs var perfekti darīt savu darbu, bet savervēdams tādus nepiemērotus darbiniekus kā mūs, Viņš māca mums ko vairāk par Sevi. Atbalstiet tos, kas mīl Jēzu; tā mēs atbalstām Jēzu, un citi redz Jēzu mūsos. Neskatoties uz mūsu nepilnību, Dievs saredz vērtību mūsos, kaut gan lai kā mēs censtos, mēs esam ļoti nepilnīgi Viņa pārstāvji.

Pievienošanās kādai grupai, kas pieturas pie kāda doktrīnu klāsta, neapmierina Dieva prasību pēc individuālas uzticēšanās Viņam. Neviena sekta to nespēj. Dievs sagaida no mums daudz vairāk mūsu grūtībās, jo grūtības var savukārt slavināt Viņu. Mēs varam būt droši, kad Viņš saka: „*Es esmu šeit*”. Dievu sarūgtina tas, kur mēs esam. Dievs atbalstīja Ījabu, (nevis Ēlihusu), kad Ījabs demonstrēja savu nelokāmību. Viens cilvēks ir no svara. Viena cilvēka ticība Dievam nozīmē ļoti daudz. Šī individuālā pieeja bija / ir Dieva dāvana un svētība mums.

Dieva mēraukla, ne mūsējā

Labestība bija Dieva radīšanas plānos pirms grēka, un pēc grēka Dievs ieviesa atgriešanos ar iespēju izvēlēties labu, nevis ļaunu, kam mēs varam piekrist vai nepiekrist. Dzīve patiesi šķiet sarežģīta esam. Ījabs sūrojās par netaisnību. Taču Dievs neseko Ījaba taisnības izpratnei. Ījabs varēja „*atsacīt Dievam un mirt*”. Nav mūsu spēkos saprast, kā Dievs mūs māca. Taisnīgums ir Dieva rokās un mūsu rezultāti ir

atkarīgi no mūsu attiecībām ar Viņu. Garīgās realitātes ir lielākas par fiziskajām ciešanām, bet Dievs nav ienaidnieks šais ciešanās, jo Viņam tas ir labāk zināms.

No tumsas Jēzus atspīdēja kā spilgta gaisma pie debesīm. Taču Viņa nāve un augšāmcēlšanās nedarīja galu netaisnībai. Mīlēt Dievu nozīmē arī pildīt grūto uzdevumu lūgt svētību apmelotājiem. Tas liek svētībai atgriezties atpakaļ pie mums. Dievs neatbild un neapstrīd apvainojumu netaisnībā, Ījaba 38-41. Viņš sniedza mācības stundu, kā Viņš pārvalda fizisko un morālo visumu, un kā Ījabs to nespēj. Tad Ījabam viss kļuva skaidrs un visas aizvainojuma pēdas izzuda. Paļaušanās uz Dievu, kad mums nav zināmas atbildes, galu galā attaisnos mūs un sniegs mums apmierinājumu.

Mēs nespējam saprast atbildes par mūsu ciešanām un visuma uzbūvi, un Dievs to no mums neprasa. Citā dzīvē mēs varbūt to sapratīsim, bet tagad, tā kā mums ir cita mēraukla, mēs esam iespīlēti laikā un telpā un citos noslēpumos, kas nav atklāti. Mēs nespējam paredzēt un mūsu uztvere ir izkropļota, bet mēs nevaram saukt Dievu par netaisnu. Mēs nesaprotam ļaunuma uzvaras gājieni, netaisnīgus notikumus vai to, ka netaisnais uzvar taisno un cik skumji tas viss ir. Un tā, mēs paliekam neapmierināti, taču uzticīgi Viņam.

Ābrahāma (zvaigznes) un Ījaba (visums) pārbaudījumi veicināja viņu ticību nezināmajam, un viņi patiesi staigāja Viņa pēdās. Dievs iedrošina mūs, lai mēs atspoguļotu Viņa nodomu un būtu mierā ar to, ka visu uztvert nav mūsu spēkos. Viņš mūs pārlicina: „*Dieva vārds ir jums līdzās*”. Ābrahāms un Ījabs zināja, ka viņi nevar zināt visu. Un šis nesaprašanas stāvoklis var likt mums pārliecināties, ka Dievs ir atbildīgs par visu. Mūsu gudrības trūkums ved mūs labāk mūsu nepilnībā pie Viņa kājām un liek teikt „*ņem mani*”, jo savā miesā un grēkos es esmu niecība. *Pirms laika sākuma*, pirms Radīšanas (kas ir tik grūti aptverama), Dievs zināja, ka mums būs nepieciešama izpirkšana. Viņa plāns neradās steigā nejauši, kad pasaulē ienāca grēks. Šis plāns jau bija mums sagatavots.

Traģēdija, tumsa un uzvara

Dieva vārdi iedrošina mūs ticēt Viņa gribai, kaut gan mēs esam liecinieki Viņa šķietamam kurlumam. Viņš ir mūs *iežogojis*, Ījaba 23, bet pat izteiciens *Viss notiekošais ir uz labu* šodien vairs nedarbojas. Dieva vārdos ierakstītās vērtības pamatojās uz dievišķo saistību, kas smēlās spēku no neredzamās pasaules nepiepildītajiem apsolījumiem. Šaubīšanās laiki palīdzēja iestāties ticībai. Mēs varam veicināt ticību tumšajos laikos un ticība patiešām zeļ un plaukst. Šausmīga nedrošība, ko stiprina pārbaudījumi, var novest pie vēl stiprākas ticības un kaut arī šī ticība aug grūtībās, tā kļūst nesatricināma. Kad Dievs šķiet esam vistālāk no mums, Viņš var būt vistuvāk, jo arī Viņam ir pazīstamas bēdas. Viņa Dēla nāves stundā iestājās vispārēja vilšanās. Pat Dievs šķita miris un nekustīgs. Bet šis Dēls augšāmcēlās. „*Viņš ir augšāmcēlies*”. Tā, traģēdija, tumsa un sekojošā uzvara šķiet arī ir ceļš, ja vien mēs varam sasniegt uzvaru. *Viss, kas notiek, ir uz labu*” ir grūtākais un garākais ceļš, bet vislabākais brīnums.

Kad „*Vārds tapa miesa*” Jēzus apvienoja fizisko un garīgo pasauli. Mēs arī varam būt kā Viņš, kur Viņš ir mūsos un mēs Viņā. Mēs, darīti *pēc Dieva tēla un līdzības* esam cēlušies vērtībā ar Viņa dāvanām. *Viņš nolaidās ar dāvanām*. Dievs atsaucas uz mūsu šaubām, izbailēm, vilšanos un ticību, 22. psalms, pārliecinot mūs, ka Viņš būs tur klāt un

nepametīs mūs postā, kad mēs būsim *kļuvuši par pīšļiem*. Viņš bija ar artrīta piemeklēto Jēkabu, kas sauca pēc Dieva palīdzības visgrūtākajos pārbaudījumos.

Dievs mūs atbalsta, vēršot izmisumu par labu, bet mēs nedrīkstam Viņu ignorēt. Neviens no slavenībām nav Viņu ignorējis un arī mums ir labas vai sliktas izvēles iespējas attiecībā ar Dievu. Apslēptība nenozīmē, ka Dievs ir ienaidnieks, kuram nav nekādas daļas gar mums. Visi Dieva uzticamie kalpi tiek iedrošināti savā aprobežotajā redzes lokā, kad tie redz izkropļotu realitāti, un Dievs iedrošina tos un pastiprina to sapratni. Mēs arī salīdzinām dabīgo un pārdabisko pasauli un redzam, ka Viņš saprot un palīdz mums mūsu šaubās. Mēs neesam mazsvarīgi un mūsu sagrautie sapņi visi iekļaujas lielajā pasaules ainavā.

Vēlāk, prieka izvēle nozīmē sava veida dienas gaismu ar mierīgu rāmumu. Dievs sola mums savu atbalstu, līdz kamēr izbeidzas depresija un mēs sasniedzam dzīvei nepieciešamo. Slavenības redzēja Dieva norādi, ka viņi ir īpaši un viņi darbojas Viņa vārdā. Ar lūgšanu palīdzību nododoties Dieva rokās var vienmēr izsaukt Dievu pie diskusiju galda. Viņam viss ir iespējams atkarībā no lielākās perspektīvas. Mūsu Dieva sapratne palīdz mums izvēlēties tās iespējas, kas vēršīs mūsu ciešanas uz izveseļošanās pusi.

Fiziskā un garīgā pasaule

Mums visiem nav dots Ījabam līdzīgais ieskaits pārdabiskajā. Mums ir garš ceļš ejams, kad Dievs nesniedz momentānu atbildi. Daži miruši šausmīgā nāvē, bet tika atbrīvoti cerībā uz *nāvi Jēzus vārdā*. Viņi redz sava veida pārdabisku jeb garīgu vīziju. Šajās nāvēs mēs saskatām jēgu. Mēs arī varam redzēt Dieva klātbūtni ar cerību uz nākotni. Kad ir grūti izprast šo neatklātiem noslēpumiem pilno dzīvi, vienīgais ceļš ir – uz priekšu. Ja mums nav šīs cerības, tad mums nav cerības.

Mēs saprotam, ka Dievs ir spējīgs uzvarēt ļaunumu un atjaunot debesis un zemi to sākotnējā pilnīgumā, demonstrējot Savu mīlestību un varu. Ja mēs tam neticam, tā nav neveiksme no Dieva puses, tas drīzāk nozīmē, ka mēs esam aizvirzījušies no Dieva. Un tomēr mūs aicina neatskatīties uz mūsu bezdievīgo vēsturi, vai nožēlojamo tagadni, bet redzēt pāri šīm likstām to tālo vietu, kur mēs redzēsīm Dievu, vaigu vaigā, kā Ījabs teica, „ja arī es būšu bez miesas palicis, es tomēr skatīšu Dievu”. Mūsu pieredze šajā saulē apgrūtina mums skatu uz nākotnes pasauli, jo jebkurš laimes uzplaisnījums ir tikai rets apliecinājums tam, kam jānāk. Pilnībā mēs nevaram novērtēt nākotni, bet mēs ticam Dieva nodrošinājumam, ka tā ir vērtīgs brīnums, kas mūs sagaida. Cīņa ar ciešanām un vilšanos Rakstos tiek vienmēr aprakstīta kā „*pagaidu*” cīņa. Mūžīgā vieta, kurā mums jānonāk ir Radīšanas Ideāls. „*Es redzēju jaunas debesis un jaunu zemi, jo pirmā debess un pirmā zeme bija zudusi*”.

Ja mēs ticam Dievam, ticam, ka Viņš neklusē, tad ciešanu problēma ir atkarīga no mūsu ticības. Ticībā taisnie dzīvos. Mums ir skaidri jāapzinās, ka tur, kur ir Dievs, nav vietas bailēm. Tad dzīvojot ar pārliecību par Dievu un vienmēr lūkojoties uz Viņu, varētu nozīmēt arī dzīvi ar vilšanos, bet bez bailēm. Pretešķības varas un ciešanas var mēģināt mums uzmaukt, taču mēs paliekam imūni, kad Dievs nostāda sienu mums visapkārt. Mēs necietīsim, jo esam Viņa, un Viņš ir mūsos. *Raugies ārā un satraucies, raugies sevī un kļūsti nomāks, raugies augšup un tevī iemājos miers*”. Tieši tā tas arī ir.

Beverley Russell